Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
16 — G
11

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

4
f
40

Digitized by Google

Arcis de professione
spūali etc.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Colleg. Rom. Soc. Iesu. Cat. Inscript.

R. P.

FRANCISCI ARIAS, SOCIETATIS IESV THEOLOGI,

TRACTATVS TRES ſpirituales.

I. De Profectu ſpirituali.

II. De vera diffidentia ſuijs ſuis.

III. De Mortificatione ſui.

OMNIBVS CHRISTIANAE PERfectionis aſſequendæ cupidis perquam vtiles & neceſſarij.

Nunc ex Italico in Latinum conuerſi, à R. P. Ioanne Buſæo Societatis IESV *Theologo.*

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Sumptibus Arnoldi Mylij Birckmanni. Anno clɔ.Iɔ.CIII.
Cum gratia & priuil. Sac. Cæſ. Maieſt.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX
I. TRACTATUS DE PROFECTU SPIRITUALI.

CAP. 1. Declaratur, quàm gratus ſit DEo homo profectus ſpiritualis ſtudioſus.

2. De teſtimonijs quibus Deus declarauit ſibi gratum eſſe ſtudiũ proficiendi.

3. Quantum Eccleſiæ Dei proſint homines pij in virtute proficientes.

4. Quam vtile & neceſſarium ſit omnibus Dei ſeruis, pro dono cuiq; communicato in curſu virtutis proficere.

5. Quam Salutare & neceſſarium ſit in virtute proficere ad cauendum periculum tepiditatis.

6 Curam proficiendi conuenire non ſolùm incipientibus, ſed etiam proficientibus & perfectis.

7. Quam neceſſaria & ſalutaris ſit doctrina de progreſſu in dies faciendo in vita piè ſanctéq; inchoata

8. De fructu ſpirituali, quem haurire poſſunt incipientes ex hac doctrina de profectu ſpirituali.

INDEX
II. TRACTATUS DE VERA DIFFIDENTIA ſuijpſius.

CAp. 1. Declarãtur, quãtoperè profectum ſpiritualem impediat homo ſuis viribus fidens, & quæ mala inde pullulent.

2. Vitio confidentiæ fieri, ut pia deſideria, bonaq; opera nobis pereant.

3. Vitio confidentiæ nimiæ hominem vinci à tentationibus.

4. Id confirmatur S. Euangelij teſtimonio.

5. Quomodo per inordinatam confidentiam homo actionum humanarum fructu ſpolietur.

6. De primo medio, quo acquiritur ſancta ſuipſius diffidentia.

7. De operibus diuinæ gratiæ, & quatenus à Deo promanent.

8. Quod ex doctrina iam tradita haurienda ſit humilitas, qua nobis ipſis diffidamus.

9. Humilitatis & propriæ diffidentiæ fructum capiendum ex conſideratio-

ne finis

Digitized by Google

ne finis, ob quem DEus omnia opera ſua facit.
10. Vanas fuiſſe virtutes ſapientũ mundi, eo quod vera agnitione ſui deſtituti fuerint.
11. De ſecundo medio, quo acquiritur ſuiipſius diffidentia.
12. Notitiam experimentalem de cognitione ſui capi ex propria imbecillitate.
13. De tertio medio, quo acquiritur ſui diffidentia
14 Quanti faciendum ſit donum diffidentiæ ſui, & quam ſtudioſè à DEo petendum
15 Quibus notis & ſignis homo humilis, ſibiq́ʒ diffidens cognoſcatur.
16 De alijs ſignis per exempla Sanctorum declaratis.
17. Qua ratione diffidens ſibi poſſit fiduciam collocare in operibus bonis, & interceſſione Sanctorum.

Digitized by Google

INDEX III. TRACTATVS DE MORTIFICATIONE, EIVSQVE FRVCTV.

PARS PRIMA.

In qua agitur de ſine quem mortificationis ſtudioſus propoſitum habere debet. a inde mortificationis utilitatibus.

CAP. 1. Quid ſit mortificatio, & quis dicatur homo mortificatus.

2. De nominibus varijs, quibus in ſacris litteris commendatur.

3. Quam gratum ſit Deo mortificationis exercitium.

4. Eſſe Deo gratam mortificationem etiam in rebus paruis.

5. Quod mortificationis exercitio imitemur Chriſtum.

6 Quod mortificatio corruptioni naturæ humanæ ſit data loco antidoti.

7. Quod beneficio mortificationis magna parte naturæ corruptelam ſanare poſſimus.

8. Exemplis oſtenditur naturam corruptam per mortificationem reparari.

9. Rur-

9. Rurſum alijs exemplis idẽ cõfirmatur.
10. Non ſanari naturæ corruptelam beneficio mortificationis niſi in fidelibus.
11 Exemplis id declaratur.
12. Quod homo beneficio mortificationis ſatisfaciat pro peccatis, & à promeritis pœnis liberetur.
13. Beneficio mortificationis, orationes noſtras reddi efficaciores ad impetranda Dei munera.
14. Mortificatione obtineri puritatem, lumenq́; internum res diuinas contemplandi.
15. Mortificatione item internã pacẽ, & ſolatiũ ſpirituale animæ ſuppeditari.
16 Mortificationis ope omnes tẽtationes vinci, peccata futura impediri, & gratiam conſeruari.
17 Mortificationis exemplo multos ædificari, & ad bona opera commoueri.

PARS SECVNDA.

Quibus in rebus homo ſe debeat mortificare.

CAp. 1. Declaratur Qualis ſit amor proprius, qui à nobis mortificandus eſt, & qui ſint eius effectus.
2 Quomodo amor proprius, cum affectibus ex

bus ex eo ortis ſit mortificandus.
3. Quid ſit propria voluntas, & vt ſit mortificanda.
4. Quomodo mortificãda ſint inordinatæ voluntatis affectiones, vt curioſitas, nimiaq́; familiaritas, & id genus alia.
5. Exercitium mortificãdi propriam voluntatem quàm ſit vtile.
6 De inordinatione propriæ voluntatis circa honores coercenda.
7 Quemadmodum honorum cupiditas in nobis mortificanda ſit.
8 Sanctorum exemplis confirmatur cupiditatem honorum refrænandam.
9 Sanctorum exemplis declarantur media quibus reſpuendi honores & laudes, qui alicui deferuntur ratione eruditionis vel doni prædicandi.
10. Quam neceſſaria ſit mortificatio intellectus, proprijq́; iudicij.
11. Quibus medijs proprium iudicium mortificandum ſit.
12. De mortificatione paſſionum partis ſenſitiuæ, & quæ earum natura.
13. Quibus modis mortificandæ ſint huiuſmodi paſſiones.
14. De mortificatione ſenſuũ externorũ.

15. De

15 De mortificando viſu, in ſpectandis ludis, tripudijs, & alijs rebus vanis.
16 De eodem mortificando in ſpectandis rebus curioſis & imaginib. inutilib.
17. De eodem mortificando, quoad viſiones & apparitiones, ne facile eis fides præſtetur.
18. De mortificando ſenſu auditus.
19. De mortificatione Odoratus.
20 De mortificando guſtu quoad lautitiem edulıorum.
21. De eodem mortificando quoad ciborum quantitatem.
22 De mortificatione eiuſdem quoad finem in cibo ſumendo propoſitum.
23 Quibus medijs mortificanda ſit inordinatio guſtus.
24. De mortificando guſtu in poto, maximè vini.
25 De mortificatione ſenſus tactus.
26. De varijs mortificationum modis, quos Sancti ad mortificãdum ſenſum tactus uſurpârunt.
27 De mortificatione Linguæ.
28. De mortificanda lingua, quoad detractiones
29 De mortificando abuſu detegendi arcana.

Digitized by Google

30. De alijs linguæ abuſibus, ut mendaciorum, & fictionum corrigendis & mortificandis.

31. Quomodo mortificanda ſit cupiditas contendendi & rixandi.

32. De mortificatione linguæ, quoad verba otioſa.

33 Quibus medijs mortificandi ſint linguæ abuſus.

PARS TERTIA.

Qua diſcretione debeat exerceri mortificatio, & quibus rebus impediatur.

CAP. 1. Declaratur, quæ diſcretio tenenda ſit in mortificationis externæ exercitio ad comparandam veram animi puritatem.

2. Quæ fraudes beneficio dictæ diſcretionis auertantur in exercitio mortificanis.

3. Qua moderatione mortificatio inſtituenda ſit, ut nec vitæ, nec virib. corporis ad diuinum ſeruitium præſtandum neceſſarijs obſit.

4. Sic inſtituendam mortificationem, ut opera præſtantiora non impediantur: & qua diſcretione in hac re imitandi ſancti.

5. Qui-

5. Quibus rebus impediri ſoleat ſtudium mortificationis, ac primò quidem doctrina quorundam parum ſalutari.
6. Nimia ſanitatis conſeruandæ cura idem ſtudium impediri.
7. Impediri ſtudium mortificationis ſanctorum quorundam exemplis perperam intellectis.
8 Quomodo facta quædam Sanctorum, quibus vel myſterium ineſt, vel Dei peculiari inſtinctu contigêre, intelligenda ſint
9. De medijs, quibus vinci poteſt difficultas, quæ eſt in exercitio mortificationis.
10. De alijs medijs.
11. De eodem argumento.
12. Epilogus, & anacephaleoſis totius materiæ, de mortificationis fructibus, & quanta ſit hominis mortificati felicitas.

TRAC-

Digitized by Google

Digitized by Google

TRACTATVS DE PROFECTV SPIRITVALI.

PRAEFATIO.

VT intelligatur, quàm neceſſarium, quantiq́; momenti ſit, eos qui ſemel veræ pietatis exercitationi ſe dediderunt, rectè informari, quemadmodum ſemel inchoatam piè viuendi rationem conſtanter perſequantur, progreſſumq́ue indies in diuino ſeruitio faciant, ac media in eundem finem neceſſaria & ſalutaria vſurpent: principio declarandum eſt, quàm gratus ſit Deo huiuſmodi progreſſus, quantumq́ue commodorium tam ſpiritualum quàm temporalium in Eccleſiam Chriſti, & Rempublicam Chriſtianam inuehere poſſit, ob ingentem cæleſtium benefi iorum copiam, qua Deus tales remunerari & locupletare ſolet.

 CAPVT

Digitized by Google

CAPVT I.

QVAM GRATVS SIT DEO homo profectus ſpiritualis ſtudioſus.

CERTVM eſt quemuis hominem iuſtum, hoc eſt, gratia diuina præditum, quocūq; tandem in gradu gratiæ ſit conſtitutus, coram Deo eſſe admodum gratum & acceptum. Verùm ſi collatio inter iuſtos inſtituatur, magnum intercedit diſcrimē: nec enim obſcurum eſt eos qui diligentes, feruenteſque ſunt, & in dies conantur in curſu pietatis progreſſum facere, eaq́; opera imprimis exercere, quæ Deo norunt gratiſſima, maiore loco, gratioreſque eſſe apud Deum, quam ſint alij multi, licet iuſti, qui de profectu parum ſolliciti, id tātum cauent, ne lethali aliquo lapſu diuinam maieſtatem offendant. Similitudine res fiet clarior. Sit Dominus, cui famuli ſint quinquaginta, mādat omnib. vt ad quotidiana miniſteria domi foriſq; ſint prompti, exeuntē comitentur, nihil alienum ſurripiant, imperata in omnibus faciant: Sed hac adiecta cautione, vt ſi quis notabile furtū fecerit, ſi in negotijs magni mo-

menti

Digitized by Google

menti ipsũ, vel alios graues viros frau
darit, ſi ſeruorum aliquem vulnerarit
vel pulſarit, norit ſe vel capite noxam
luiturũ, vel in perpetuas triremes com
pingendũ: Sin in leuiorib. tãtum deli-
querit, etiamſi ſibi ea ne bilem cõmo-
uiſſet, vel moleſtiã aliquam procreaſ-
ſet, non ideò aut vita priuandum, aut
domo ſeruitioq; abigendum, ſed leui-
ori pœna multandum, vt relegatione
in duos tresue menſes, vel ſtipendij
cõſueti imminutione. Ex his igitur fa-
mulis, quadraginta nouẽ veriti, ne diſ-
crimẽ vitæ incurrant, aut ædibus ex-
turbentur, aut gratia & beneuolentia
Domini excidãt, multa quidẽ clãſurri-
piunt, ſed parui pretij; crebro menda-
ciolis, alijſq; fraudibus Dominum cir-
cũueniũt, ſed leuioribus à mutuis ver-
berib. & pugnis quidẽ abſtinẽt, ſed nõ
à clamorib. & rixis: Vnus verò tantum
famulus eſt, qui ſtudio ductus Domi-
no placendi in omnibus, nihil omittit
quod Dominũ offendere poſſit, ne mi-
nimã quidẽ rẽ alienã in ſuũ vſum cõ-
uertit, nullo mẽdacio fallit, mãdata ſe-
dulò præſtat, etſi tarditate aliquãdo de
linquat, mox vbi ſeſe collegerit, lapsũ
corri-

Digitized by Google

corrigit: neque ſolum imperata facit, ne Dominus ſuccẽſcat, ſed etiã operã nauat, vt faciat, quicquid gratius illi eſſe cognôrit, optatq; exploratos ſibi eſſe intimos animi eius ſenſus, vt poſſit ea præſtare, quæ ipſi forent gratiſſima iucundiſſimaque. Iam liquet hunc vnũ famulum Domino, ſi rectam rationẽ ſequatur, gratiorẽ eſſe debere omnib. reliquis quadraginta nouem, & ideò plus beneficiorum in eum conferre, quàm in reliquos. Cum igitur in Deo recta ratio ſummum perfectionis gradum obtineat, nihil mirum videri debet, ſi ex ſeruorum ipſius numero alij alijs ſint gratiores.

OMNES enim qui in gratia dei exiſtunt, nullaq; ratione profectus habita, id mòdo cauent, ne per peccatum mortale ea excidant, ſunt ſimiles dictis quadraginta nouem famulis. Nam ſicut h, licet nihil admittere velint, vnde Dominus eorũ anſam arripiat, eos vel è medio tollendi, vel amandandi ad perpetuas triremes, tamen non reformidant eum leuioribus quibuſdã erratis ad iram prouocare: Sic illi decernunt quidem nullum graue crimẽ

deſig-

deſignare, quo diuina gratia & gloria cæleſti deſtituantur, & ſempiternis inferni addicantur ſupplicijs, ſed tamen non abſtinent à peccatis leuibus & venialibus, quibus ſciunt quidem offendi Deum, verùm eousque, vt propter illa tantum in Purgatorij ignem detrudantur: ſed neque ſtudent bonis operibus alioquin Deo gratiſſimis vacare: multis quoque pijs inſpirationibus obſequi negligunt, diuinaq́; cõſilia quæ conuenienter ſuo ſtatui magno cum fructu ſeruare poterant, repudiant: ac denique peccata quædam, quibus Deum non parum offendunt, licet lethalia non ſint, nonnunquam flocci faciunt.

At qui ita in gratia dei viuit, vt omni ſtudio conetur progreſſum facere in virtute, hic ſimilis eſt vni illi famulo, qui non ſolùm Domini ſui mandatis paret, verùm etiam omnia illi officia vltrò defert, quæ putat eſſe gratiſſima. Hic fidelis & diligens ſeruus Dei non ſolum operam dat cauendis lapſibus mortalibus, ſed etiam venialibus, eo quod ijs quoq; offendatur Deus, & ſi fortè per incuriam in aliquod veniale

delictum

delictum labatur, extemplo dolet & reſipiſcit. Aurem quoq; diuinis inſpirationibus, quibus Deus voluntatē ſuā patefacere ſolet, prębet, eiſque obſequi conatur. Et quoniam in magno pretio habet eiuſdem conſilia, multa quoque ex illis obſeruat. Adhæc crebris miſericordiæ, humilitatis, pęnitętiæq; operib. quæ ſcit deo eſſe pergrata, licet nulla lege imperata fuerūt, libentiſſimè ſe exercet, vt tanto amplius diuinæ maieſtatis beneuolentiam ſibi conciliet.

Ex his ſeruis ingentem Deus in Eccleſia ſua numerum habet, ſed alios alijs ſanctiores & prouectiores: qui oculos diuinitatis ſuæ conuertens in id ꝙ ratio, lexq; ęterna poſtulat, hunc ſeruū diligentem & proficiendi deſiderio flagrantem pluris æſtimat, quam magnū numerum lentorum & tepidorū, maioremq; ex huius vnius, quam ceterorū omniū officijs & miniſterijs, capit voluptatē. Nec mirū. Sæpenumero ſiquidē contingit vnū aliquē dei ſeruū fructus ſpiritualis cupidū, velut quotidie maiorē ſemper acceſſionē facit ad gratiā & amorē Dei, ita plus gratiæ cōſequià Deo, ꝙ alios quamplurimos, qui nulla

nulla cogitatione de quotidiano fructu ſuſcepta, languidè Deo ſeruiunt. In hãc ſententiã B Greg. alijque ſancti exponũt illud dictũ CHRISTI: *Maius gaudiũ eſſe in cœlo ſuper vno peccatore pænitentiã agente, quàm ſuper nonaginta nouem iuſtis, qui non indigent pænitentia.* Volunt. n. illud intelligi, non de quolibet peccatore pęnitentiã agente, ſed de eo qui intimo animi ſenſu anteactę vitę errata deplorat, & magno feruore nouã vitæ rationẽ eſt ingreſſus. Quod ſi de quouis peccatore, quæ multorũ eſt opinio, intelligatur, tũc nomine *maioris gaudij*, accipi nõ debet gaudiũ eſſẽtiale vel principale, q naſcitur ex æſtimatione & amore rei de qua gaudemus. (Sic enim Deo angeliſq; maius gaudiũ eſſet de iuſto maiori gratia prædito, quam de peccatore pænitẽtiam agente,) ſed accipi debet gaudium nouum & accidentale, quod naſci ſolet ex recuperatione rei amiſſæ. Si vero hoc dictũ exponamus cũ B. Greg. & alijs de peccatore q deſerto peccãdi ſtatu, magno feruore Chriſtianã pietatẽ colit, tũc collatio inſtitui debet, nõ cũ quocũq; iuſto, ſed cũ ijs q languidè & negligẽter

Greg. hom. 34 in Euang.
Beda in Luc 15.
Bonau ib.
S. Tho. & Caiet.

Deo

Deo ſeruiunt: vt dicto Chriſti hæc ſub iecta ſit ſententia. Apud Deum meliore loco eſſe ſeruum, ſedulo & feruenter officio ſuo fungentem, etiamſi paulo ante grauibus obſtrictus fuerit peccatis quam nonaginta nouem iuſtos, lentè & frigidè ſaluti ſuæ ſtudentes.

ID declarat S. Gregorius his verbis conſideratione dignis. *Cõſiderãdum,* inquit, *nobis eſt fratres mei, cur Dominus plus de conuerſis peccatoribus, quã de ſtantibus iuſtis gaudium eſſe fateatur. Vnde hoc, niſi quod ipſi per quotidianum viſionis experimentum nouimus, quia plerunque hi, qui nullis ſe oppreſſos peccatorum molibus ſciunt: ſtant quidem in via iuſtitiæ, nulla illicita perpetrant, ſed tamen ad cæleſtem patriam anxiè non anhelant. tantoq; ſibi in reb. licitis vſum præbent, quanto ſe perpetraſſe nulla illicita meminerunt. Et plerumq; pigri remanent ad exercenda bona præcipua. quia valdè ſibi ſecuri ſunt, quod nulla commiſerint mala grauiora. At contra, nõnunquam hi, qui ſe aliqua ſillicita egiſſe meminerunt, ex ipſo dolore ſuo compuncti inardeſcũt in amore Dei, ſeſeq́ue in magnis virtutibus exercent*

cuncta

cuncta difficilia ſancti certaminis appetunt, omnia mundi derelinquunt, honores fugiunt, acceptis contumelijs lætantur, flagrant deſiderio, ad cæleſtem patriam anhelant: & quia ſe erraſſe à Deo conſiderant, damna præcedentia lucris ſequentibus recompenſant. Maius ergo de peccatore conuerſo, quàm de ſtante iuſto gaudium ſit in cœlo. quia & dux in prælio plus eum militem diligit, qui poſt fugam reuerſus hoſtem fortiter premit, quàm illum, qui nunquam terga præbuit, et nunquam aliquid fortiter geſſit. Sic agricola illam amplius terram amat, quæ poſt ſpinas vberes fruges profert, quam eam, quæ nunquam ſpinas habuit & nunquam fertilem meſſem produxit. Sed inter hæc ſciendum eſt, quia ſunt plerique iuſti, in quorum vita tantum eſt gaudium, vt eis quælibet peccatorum pœnitentia proponi nullatenus poſſit. Nam multi & nullorū ſibi malorum ſunt conſcij, & tamen in tanti ardoris afflictione ſe exercent, ac ſi à peccatis omnibus coanguſtentur. Cuncta etiā licita reſpuūt, ad deſpectū mundi ſublimiter accinguntur, licere ſibi nolunt omne quod libet. Bona ſibi amputant, etiam.

tiam conceſſa, contemnunt viſibilia, inuiſibilib accenduntur, lamẽtis gaudẽt. In cunctis ſeipsos humiliant, & ſicut nõnulli peccata operum, ſic ipſi cogitationũ peccata deplorant. Quid itaq; iſtos dixerim, niſi iuſtos & pænitentes, qui ſe & in pænitentia de peccato cogitationis humiliant, & recti ſemper in opere perſeuerãt. Hinc ergò colligendum eſt, quantum Deo gaudium faciat, quando humiliter plangit iuſtus: ſi facit in cælo gaudium, quando hoc quod malè geſſit, per pænitentiam damnat iniuſtus. Hæc omnia Gregorius.

Quibus verbis, quaſi cæleſti face prælata, perſpicuè declarat magno in pretio apud Deum eſſe, qui cum ſollicitudine fructum ſpiritualem colligẽdi illi ſeruiunt, eiq; plurimum arridere ſtudium & feruorẽ, quo conantur in virtute progreſſum facere. Deinde eoſdẽ, quantũuis recenter è grauiũ peccatorũ ſentina emerſerint, & initiũ tantũ ſeruiendi Deo fecerint, cariores Deo eſſe, multis iuſtis tepidis, & ſui profectus nullã curã habentib. Quod autem ait. nullã peccatorum pænitẽtiam antepo nendam vitæ iuſtorum feruentiũ, ve

riſſimum

riſſimū eſt ſecundū legẽ ordinariā. Dici verò non poteſt, quātū valeat huius doctrinæ cognitio, ad faciendū in curſu veræ pietatis proceſſum. Quis enim ſi vel ſcintillā amoris vnicam in ſe habeat; non optet Deo afferre voluptatẽ, quā ille maximā capit ex feruore & ſtudio proficiẽdi noſtro? Eius ſiquidẽ cib. lautiſſimus eſt, teſte S. Bern *paſci inter lilia*, vt eſt in Cāticis, hoc eſt, candore & odore virtutū delectari: paſci eſcis, quibus libẽter veſcitur, profectib. noſtris. *Cant. 2. Bern. ſerm. 71.*

Si ergo profectū noſtro tātoperè oblectamus diuinam maieſtatem, tamq; gratū illi opus præſtamus, nō eſt quod vel excellentius aliquod bonum exoptemus, vel ad maiorẽ gloriam aſpiremus. Tantū enim bonum eſt, placere Deo, vt meritò S. Chryſ. ſcribat in hæc verba. *Si*, inquiens, *omnino dignus fueris agere aliquid, quod Deo placeat, aliam ne require mercedem, præter hoc ipſum, quod placere meruiſti Si enim requiris mercedem, verè ignoras quantum boni ſit placere Deo: Si enim ſcires, nūquam aliud aliquid extrinſecus mercedis aut muneris expeteres.* Quib. verbis non dehortatur nos ab expectanda *Chryſ. lib. 2. de compunct. cordis.*

bonorum

CAPVT I.

QVAM GRATVS SIT DEO *homo profectus ſpiritualis ſtudioſus.*

CERTVM eſt quemuis hominem iuſtum, hoc eſt, gratia diuina præditum, quocũq; tandem in gradu gratiæ ſit conſtitutum, coram Deo eſſe admodum gratum & acceptum. Verùm ſi collatio inter iuſtos inſtituatur, magnum intercedit diſcrimẽ: nec enim obſcurum eſt eos qui diligentes, feruenteſque ſunt, & in dies conantur in curſu pietatis progreſſum facere, eaq́; opera imprimis exercere, quæ Deo norunt gratiſſima, maiore loco, gratioreſque eſſe apud Deum, quam ſint alij multi, licet iuſti, qui de profectu parum ſolliciti, id tãtum cauent, ne lethali aliquo lapſu diuinam maieſtatem offendant. Similitudine res fiet clarior. Sit Dominus, cui famuli ſint quinquaginta, mãdat omnib. vt ad quotidiana miniſteria domi foriſq́; ſint prompti, exeuntẽ comitentur, nihil alienum ſurripiant, imperata in omnibus faciant: Sed hac adiecta cautione, vt ſi quis notabile furtũ fecerit, ſi in negotijs magni momenti

ienti ipsũ, vel alios graues viros frau
arit, ſi ſeruorum aliquem vulnerarit
el pulſarit, norit ſe vel capite noxam
iiturũ, vel in perpetuas triremes com
ingendũ: Sin in leuiorib. tãtum deli-
juerit, etiamſi ſibi ea ne bilem cõmo-
iiſſet, vel moleſtiã aliquam procreaſ-
ſet, non ideò aut vita priuandum, aut
domo ſeruitioq́; abigendum, ſed leui-
ori pæna multandum, vt relegatione
in duos treſue menſes, vel ſtipendij
cõſueti imminutione. Ex his igitur fa-
mulis, quadraginta nouẽ veriti, ne diſ-
crimẽ vitæ incurrant, aut ædibus ex-
turbentur, aut gratia & beneuolentia
Domini excidãt, multa quidẽ clã ſurri-
piunt, ſed parui pretij; crebro menda-
ciolis, alijsq́; fraudibus Dominum cir-
cũueniũt, ſed leuioribus à mutuis ver-
berib. & pugnis quidẽ abſtinẽt, ſed nõ
à clamorib. & rixis: Vnus verò tantum
famulus eſt, qui ſtudio ductus Domi-
no placendi in omnibus, nihil omittit
quod Dominũ offendere poſſit, ne mi-
nimã quidẽ rẽ alienã in ſuũ vſum cõ-
uertit, nullo mẽdacio fallit, mãdata ſe-
dulò præſtat, etſi tarditate aliquãdo de
linquat, mox vbi ſeſe collegerit, lapsũ
corri-

Digitized by Google

corrigit: neque ſolum imperata facit, ne Dominus ſuccēſcat, ſed etiā operā nauat, vt faciat, quicquid gratius illi eſſe cognôrit, optatq; exploratos ſibi eſſe intimos animi eius ſenſus, vt poſſit ea præſtare, quæ ipſi forent gratiſſima iucundiſſimaque. Iam liquet hunc vnū famulum Domino, ſi rectam rationē ſequatur, gratiorē eſſe debere omnib. reliquis quadraginta nouem, & ideò plus beneficiorum in eum conferre, quàm in reliquos. Cum igitur in Deo recta ratio ſummum perfectionis gradum obtineat, nihil mirum videri debet, ſi ex ſeruorum ipſius numero alij alijs ſint gratiores.

OMNES enim qui in gratia dei exiſtunt, nullaq; ratione profectus habita, id mòdo cauent, ne per peccatum mortale ea excidant, ſunt ſimiles dictis quadraginta nouem famulis. Nam ſicut hi, licet nihil admittere velint, vnde Dominus eorū anſam arripiat, eos vel è medio tollendi, vel amandandi ad perpetuas triremes, tamen non reformidant eum leuioribus quibuſdā erratis ad iram prouocare: Sic illi decernunt quidem nullum graue crimē deſig-

deſignare, quo diuina gratia & gloria cæleſti deſtituantur, & ſempiternis inferni addicantur ſupplicijs, ſed tamen non abſtinent à peccatis leuibus & venialibus, quibus ſciunt quidem offendi Deum, verùm eouſque, vt propter illa tantum in Purgatorij ignem detrudantur: ſed neque ſtudent bonis operibus alioquin Deo gratiſſimis vacare: multis quoque pijs inſpirationibus obſequi negligunt, diuinaq; cõſilia quæ conuenienter ſuo ſtatui magno cum fructu ſeruare poterant, repudiant: ac denique peccata quædam, quibus Deum non parum offendunt, licet lethalia non ſint, nonnunquam flocci faciunt.

At qui ita in gratia dei viuit, vt omni ſtudio conetur progreſſum facere in virtute, hic ſimilis eſt vni illi famulo, qui non ſolùm Domini ſui mandatis paret, verùm etiam omnia illi officia vltrò defert, quæ putat eſſe gratiſſima. Hic fidelis & diligens ſeruus Dei non ſolùm operam dat cauendis lapſibus mortalibus, ſed etiam venialibus, eo quod ijs quoq; offendatur Deus, & ſi fortè per incuriam in aliquod veniale delictum

delictum labatur, extemplo dolet & reſipiſcit. Aurem quoq; diuinis inſpirationibus, quibus Deus voluntatē ſuā patefacere ſolet, prębet, eiſque obſequi conatur. Et quoniam in magno pretio habet eiuſdem conſilia, multa quoque ex illis obſeruat. Adhæc crebris miſericordiæ, humilitatis, pęnitentiæq; operib. quæ ſcit deo eſſe pergrata, licet nulla lege imperata fuerūt, libentiſſimè ſe exercet, vt tanto amplius diuinæ maieſtatis beneuolentiam ſibi conciliet.

Ex his ſeruis ingentem Deus in Eccleſia ſua numerum habet, ſed alios alijs ſanctiores & prouectiores: qui oculos diuinitatis ſuæ conuertens in id quod ratio, lexq; ęterna poſtulat, hunc ſeruū diligentem & proficiendi deſiderio flagrantem pluris æſtimat, quam magnū numerum lentorum & tepidorū, maioremq; ex huius vnius, quam ceterorū omniū officijs & miniſterijs, capit voluptatē. Nec mirū. Sæpenumero ſiquidē contingit vnū aliquē dei ſeruū fructus ſpiritualis cupidū, velut quotidie maiorē ſemper acceſſionē facit ad gratiā & amorē Dei, ita plus gratiæ cōſequi à Deo, quā alios quamplurimos, qui nulla

nulla cogitatione de quotidiano fru-
ctu ſuſcepta, languidè Deo ſeruiunt. In
hāc ſententiā B Greg. alijque ſancti ex-
ponūt illud dictū CHRISTI: *Maius gau-
diū eſſe in cœlo ſuper vno peccatore pœni-
tentiā agente, quàm ſuper nonaginta no-
uem iuſtis, qui non indigent pœnitentia.*
Volunt. n. illud intelligi, non de quoli-
bet peccatore pęnitentiā agente, ſed de
eo qui intimo animi ſenſu anteactę vi-
tę errata deplorat, & magno feruore no-
uā vitæ rationē eſt ingreſſus. Quod ſi
de quouis peccatore, quæ multorū eſt
opinio, intelligatur, tūc nomine *maio-
ris gaudij*, accipi nō debet gaudiū eſſē-
tiale vel principale, ꝙ naſcitur ex æſti-
matione & amore rei de qua gaudem⁹.
(Sic enim Deo angeliſq; maius gaudiū
eſſet de iuſto maiori gratia prædito,
quam de peccatore pænitētiam agen-
te,) ſed accipi debet gaudium nouum
& accidentale, quod naſci ſolet ex re-
cuperatione rei amiſſæ. Si vero hoc di-
ctū exponamus cū B. Greg. & alijs de
peccatore q deſerto peccādi ſtatu, mag-
no feruore Chriſtianā pietatē colit, tūc
collatio inſtitui debet, nō cū quocūq;
iuſto, ſed cū ijs q languidè & negligēter

Greg. hom. 34. in Euang.
Beda in Luc 15.
Bonau ib.
S. Tho. & Caiet.

Deo

Deo ſeruiunt: vt dicto Chriſti hæc ſubiecta ſit ſententia. Apud Deum meliore loco eſſe ſeruum, ſedulo & feruenter officio ſuo fungentem, etiamſi paulo ante grauibus obſtrictus fuerit peccatis quam nonaginta nouem iuſtos, lentè & frigidè ſaluti ſuæ ſtudentes.

ID declarat S. Gregorius his verbis conſideratione dignis. *Cõſiderãdum,* inquit, *nobis eſt fratres mei, cur Dominus plus de conuerſis peccatoribus, quã de ſtantibus iuſtis gaudium eſſe fateatur. Vnde hoc, niſi quod ipſi per quotidianum viſionis experimentum nouimus, quia plerunque hi, qui nullis ſe oppreſſos peccatorum molibus ſciunt: ſtant quidem in via iuſtitia, nulla illicita perpetrant, ſed tamen ad cæleſtem patriam anxiè non anhelant, tantoq; ſibi in reb. licitis vſum præbent, quanto ſe perpetraſſe nulla illicita meminerunt. Et plerumq; pigri remanent ad exercenda bona præcipua, quia valdè ſibi ſecuri ſunt, quod nulla commiſerint mala grauiora. At contra, nõnunquam hi, qui ſe aliqua illicita egiſſe meminerunt, ex ipſo dolore ſuo compuncti inardeſcũt in amore Dei, ſeſeque in magnis virtutibus exercent*

cuncta

Digitized by Google

cuncta difficilia ſancti certaminis appetunt, omnia mundi derelinquunt, honores fugiunt, acceptis contumelijs lætantur, flagrant deſiderio, ad cæleſtem patriam anhelant: & quia ſe erraſſe à Deo conſiderant, damna præcedentia lucris ſequentibus recompenſant. Maius ergo de peccatore conuerſo, quàm de ſtante iuſto gaudium fit in cœlo. quia & dux in prælio plus eum militem diligit, qui poſt fugam reuerſus hoſtem fortiter premit, quàm illum, qui nunquam terga præbuit, et nunquam aliquid fortiter geſſit. ſic agricola illam amplius terram amat, quæ poſt ſpinas vberes fruges profert, quam eam, quæ nunquam ſpinas habuit & nunquam fertilem meſſem producit. Sed inter hæc ſciendum eſt, quia ſunt plerique iuſti, in quorum vita tantum eſt gaudium, vt eis quælibet peccatorum penitentia proponi nullatenus poſſit. Nam multi & nullorũ ſibi malorum ſunt conſcij, & tamen in tanti ardoris afflictione ſe exercent, ac ſi à peccatis omnibus coanguſtentur. Cuncta etiã licita reſpuũt, ad deſpectũ mundi ſublimiter accinguntur, licere ſibi nolunt omne quod libet. Bona ſibi amputant, etiam

riſſimũ eſt ſecundũ legẽ ordinariã. Dici verò non poteſt, quãtũ valeat huius doctrinæ cognitio, ad faciendũ in curſu veræ pietatis proceſſum. Quis enim ſi vel ſcintillã amoris vnicam in ſe habeat, non optet Deo afferre voluptatẽ, quã ille maximã capit ex feruore & ſtudio proficiẽdi noſtro? Eius ſiquidẽ cib. lautiſſimus eſt, teſte S. Bern *paſci inter lilia*, vt eſt in Cãticis, hoc eſt, candore & odore virtutũ delectari: paſci eſcis, quibus libẽter veſcitur, profectib. noſtris. *Cant. 2. Bern. ſerm. 71.*

Si ergo profectũ noſtro tãtoperè oblectamus diuinam maieſtatem, tamq; gratũ illi opus præſtamus, nõ eſt quod vel excellentius aliquod bonum exoptemus, vel ad maiorẽ gloriam aſpiremus. Tantũ enim bonum eſt, placere Deo, vt meritò S. Chryſ. ſcribat in hæc verba. *Si*, inquiens, *omnino dignus fueris agere aliquid, quod Deo placeat, aliam ne requiras mercedem, præter hoc ipſum, quod placere meruiſti. Si enim requiris mercedem, verè ignoras quantum boni ſit placere Deo: Si enim ſcires, nũquam aliud aliquid extrinſecus mercedis aut muneris expeteres.* Quib. verbis non dehortatur nos ab expectanda *Chryſ. lib. 2. de compunct. cordis.*

bonorum

bonorum operum mercede: nam & illam expectare expetereque licet, modò id imprimis propoſitum in animo habeamus, vt Deo placeamus: ſed tantum id indicare voluit, idque veriſſimè, tam excellens bonum eſſe, placere Deo, vt ſi alia nulla ſuppeterent, non magnoperè ea requirere debeamus.

CAPVT II.

DE TESTIMONIIS QVIBVS *Deus declarauit ſibi gratum eſſe ſtudium in virtute proficiendi.*

QVANDO homo auctoritate & ſapientia præſtãs crebrius, & magna contentione quippiam ab amicis ſuis petit, non obſcurè indicat ſe magno ſtudio illius rei conſequẽdæ teneri, gratiſſimumq́; futurũ ſi poſtulata conceſſerint. Sic Dominus Deus, vt declararet quantoperè optaret nos magnos progreſſus facere in curſu virtutis, magnoque ſtudio & diligentia iter ſemel ad cæleſtem Hieruſalẽ ſuſceptũ nulla mora interpoſita proſequi, toties à dilectis ſuis ſeruis, verbisque tanto affectu & grauitate plenis id quõ

dam

dam poſtulauit. Ad Abraham enim patriarcham, cum eum è patrio ſolo eduxiſſet, dixit. *Ambula coram me, & eſto perfectus.* Gen. 17. Ambulare coram DEO aliud non eſt, quàm vitam piam ſanctamq; inſtituere, non ſolùm ſecundũ hominẽ exteriorem, qui ab hominib. cernitur, ſed etiam, idq; præcipuè, ſecundum interiorem, quem ſolus Deus intuetur: id enim eſt, quod B. Paulus vocat, *Spiritu ambulare.* Poſtulat Deus ab Abraham, vt ſanctè religioſeq; viuat, ſcilicet eo ſtudio & induſtria adhibita, vt ſemper magis magisque proficiat, donec in perfectum Heroa euadat. Gal. 5 & 6. Quod verò in veteri teſtamẽto DEVS exegit ab Abraham, idem ab omnibus fidelibus, verisque Euangelij ſeruis exigit in nouo dicens: *Eſtote perfecti ſicut & pater veſter cæleſtis perfectus eſt.* Matth. 5. Quorum verborum hic ſenſus eſt. Contẽdite ad perfectionẽ charitatis, omniumque virtutum, vt tanquam filij imitemini Patrem veſtrum cęleſtem: idque non alio modo, quam quo poteſt creatura imitari quadantenus ſuum Creatorem.

Hoc vehemens de noſtro in virtute

Digitized by Google

profectu deſiderium impreſſit Deus cordi B Pauli Apoſtoli, qui tanquã cęleſte quoddam Dei organum ſic locutus eſt ad Coloſſenſes: *Ex ea die, qua audiſtis & cognouiſtis gratiam Dei in veritate, ſicut didiciſtis ab Epaphra cariſſimo conſeruo noſtro, qui etiam manifeſtauit nobis dilectionem veſtram in ſpiritu, non ceſſamus pro vobis orantes & poſtulãtes, vt impleamini agnitione voluntatis eius in omni ſapientia, & intellectu ſpiritali, vt ambuletis dignè Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes & creſcentes in ſcientia DEI, in omni virtute cõfortati ſecundũ potentiam claritatis eius in omni patiẽtia & longanimitate cum gaudio.*

Coloſſ. 1.

Idem deſiderium patefecit DEVS, illa voce cælitus à S. Ioanne audita. *Qui iuſtus eſt iuſtificetur adhuc, & Sãctus ſanctificetur adhuc.* Luculẽtum ſiquidem hoc teſtimoniũ eſt, quo Deus perſpicuè declarat, ſibi placere, vt ne ſerui ſui languidè iter cæleſte proſequãtur, ſed in dies progrediantur longius, & in virtute proficiant, quandoquidem ſua diuina & immenſa maieſtas dignata eſt reipſa tam ſigillatim hoc deſi-

Apoc. 22.

deſiderium ſuum nobis detegere.

Non paruum quoque momentum habet ad ſtabiliẽdam hanc veritatem, perpendere, quanti DEVS eiuſmodi ſeruos ſuos faciat, quanto in pretio & honore habeat, vt ſi alij omnes qui tepidè & negligenter officium hominis Chriſtiani præſtant, cũ his cõferantur, minimo vel potius nullo apud Deum loco eſſe videantur. Quamuis enim certum ſit Deũ Opt. maximũ tam ſingulari, ſuaui ac prorſus paterna ac pia cura fouere omnes fideles gratiæ ſuæ non expertes, vt nullam in tota hac vniuerſitate, niſi erga iſtos prouidentiam exercere, ſalutem illorum tantùm promouere videatur, tamen erga eos fideles, qui feruẽtes ſunt in diuino cultu & quotidie acceſſionem aliquã facere ad priores virtutes conantur, tot tãtaq; prouidentiæ, intimiq; amoris argumẽta ꝓdit, varijs ſpiritus donis eos ornando, ab impendentibus tentationibus tuendo, preceſq́ue eorum & deſideria exaudiendo, vt veri & germani eius filij & dilectiſſimi amici eſſe præ cæteris exiſtimari queant. Id veriſſimum eſt, quamuis omnis qui in

gratia dei degunt ſint amici & filij Dei: tamen hos ſpeciales, atque imprimis peccatos eſſe eiuſdem filios & amicos.

Confirmemus rē paucis exemplis. Dubium non eſt inde ab Abrahæ temporibus vſque ad Moyſen, hoc eſt, trecentis eoque amplius annis quamplurimos homines toto orbe terrarum, ac imprimis inter filios Iſrahel in gratia Dei vixiſſe, & diem extremum clauſiſſe: & tamen Deus perinde, atq; ſi illorū omnium oblitus eſſet; trium tantum, qui ſibi chariſſimi fuiſſēt, nomina Moyſi prodidit. Nam cum ei apparuiſſet in deſerto, dixit ſe appellari Deum Abraham, Deum Iſaac & Deum Iacob, iuſſitque eo nomine ſe apud populum Iſrahel vocari, hoc nomen ſibi fore perpetuum, eodemq; omnibus retro ſæculis nuncupandum. Sicut enim Reges & Principes magni huius mundi nomenclaturam ſibi aſſumunt ab vrbibus, quas maximè charas in toto regno habent: Sic DEus nomini ſuo inſeri maximè voluit eorum nomina, quos, dum viuerent, ſingulari præ cæteris in ſuis amore & tutela proſecutus fuiſſet.

Exo. 3.

itaque

Iaq; dum appellauit ſe ſpeciatim Deum Abrahæ, Deum Iſaac, & Deum Iacob, palam mundo declarauit, præſtantes illos & ſanctos viros magno loco ſemper apud ſe fuiſſe, eorum ſingularem curam habuiſſe, multis beneficijs & donis locupletâſſe, ac denique promiſſioni ſemel illis factæ, eorumq́; poſteris, ſatisfacturum eſſe.

Verum & declarauit hac nomenclatura ſe vnumquemque illorum triū in magno pretio habuiſſe: nec enim nominauit ſe Deum omnium trium ſimul, Abrahæ, Iſaac, & Iacob, ſed particulatim Deum Abraham, Deum Iſaac, & Deum Iacob. Nec ſolum hoc nomen in deſerto pate fecit Moyſi, ſed & voluit illud in toto populo Iſraelitico, imò in toto mundo vſurpari in orationibus alijsque diuinis laudibus, vt perpetua apud omnes memoria exſtaret ſe Abraham, Iſaac & Iacob pro ſingularibus ſuis ſeruis & amicis habere. Quod autem Deus illos tres tam honorifica appellatione alijs hominibus pijs prætulerit, non alia cauſa fuit, quā quod illo ſæculo præ alijs in virtutum ſtudio progreſſum fecerint, perfectiusque di-

Digitized by Google

q́ue diuinam voluntatem zelãdo pro
gloria Dei, præſtiterint.

Moysis æuo certum eſt multos ho-
Auctor catenæ in Exo. cap 3. mines pios, Deoq́ue gratos fuiſſe: ſi e-
nim in diſceſſu ex Ægypto tam nume-
roſus erat populus, vt ſexcenta millia
Dio Cart. ibid. eorum eſſent, qui vigeſimum ætatis
annum ſuperârant, præter fæminas
omnis ætatis, & iuuenes qui vigeſimũ
Exo 12. non attigerant, atq; etiã præter Ægyp-
tios, qui deſerto idolorum cultu popu
lo Dei ſe aggregârãt; ſic vt ſcriptura ap-
pellet vulgus innumerabile: dubitan-
dum non eſt in tanta fidelium multi-
tudine, quæ legem Dei, eiuſq́; Sacra-
menta venerabatur, ac oculis ſuis mi-
randa Dei opera propter ipſos patrata
ſpectârat, copioſiſſimũ numerũ adul-
torũ in vtroq; ſexu extitiſſe, qui im-
munes eſſent à lethali peccato, & in gra
tia Dei viuerent. Et tamen videmus ſo
lum Moyſen, quia perfecta virtute præ-
ditus erat, cauebatq́ue non ſolum gra-
uibus, ſed etiam leuibus lapſibus diui-
nam maieſtatem offendere, atq; in ijs
pietatis operibus ſeſe exercere, quæ nô-
rat Deo eſſe gratiſſima, vt in contume-

lijs &

Digitized by Google

lijs & iniuriis populi fortiter tolerandis, in caritate quoque ardenti omnibus æquè inimicis atque amicis deferenda: videmus inquam, eum omnibus alijs ſanctis & pijs fidelibus à Deo ob hæc elogia prælatum. Nam cum aliquando decreuiſſet totum populum ob ſcelera admiſſa funditus delere, nullo habito ad innoxios, qui in illo ſupererant, reſpectu, vel quia per ætatem ad peccandum impotentes eſſent, vel quia peccato cæterorum non conſenſiſſent, ob ſolum Moyſen à cæde abſtinuit, eique ſoli dixit. Dimitte me, vt ira mea in populū deſæuiat. Quid, quæſo Domine, retardat te, quo minus omnes è medio tollas! num tot innocentum turba, quę nunquam deliquit? nū Leuitæ tuæ gloriæ tuendæ ſtudio flagrantes? Non certè, ſed vnus Moyſes omnipotentiæ tuæ manus cohibet, tuæq; iuſtitiæ furorem, ne omnes diſperda, auertit. O quātum placet Deo, videre ſeruos ſuos in dies magnum in virtute facientes progreſſum? ſi tanti facit eos, qui ad veræ pietatis culmē peruenerunt.

Digitized by Google

3 Reg. 19. 17.18.
Rom. 11.
Anſel ibid. ca. 5.

ELIAE quoque tempore multi ſupererant ſerui Dei, quos Deus in media impiorum turba beneficio gratiæ ſuæ immunes ab omni ſcelere ſeruârat, vt indicat diuina ſcriptura: & tamen vnũ ex omnibus Eliam tanti fecit, vt dederit illi poteſtatem in tempora & nubes, ne imbres dimitteret in terram, ad caſtigandam hominum improbitatem, & rurſum vt ſua oratione, quando vellet, pluuiam de cælo quaſi euocaret. Quia enim excellenti virtute præditus erat, idcircò pluris illum Deus feciſſe videtur, quàm reliquos omnes iuſtos.

Quo verò tempore Dauid & Salomon imperabant, tantaque acceſſio facta erat ad populi Iudaici multitudinẽ, vt Salomon ipſe loquens cum Deo teſtatus ſit factã innumerabilem quaſi puluerem terræ, non potuit non maxima ſuppetere fidelium copia, qui gratiæ diuinæ compotes eſſent, & in numero iuſtorum. Et tamen quia vnus rex Dauid ad faſtigium perfectionis peruenerat, voluntati diuinæ ſedulò paruerat, magno zelo amplificãdæ Dei gloriæ exarſerat, lapſus ſuos, licet graues, voluntarijs pœnis deleuerat,

rat, gratiamq́ue amiſſam recuperârat, DEus omnib reliquis ſuis ſeruis poſthabitis, Salomoni, quem vna cum populo ob patrata ſcelera de medio tollere decreuerat, dixit: *Diſrumpens ſcindã regnũ tuum & dabo illud ſeruo tuo. Verumtamen in diebus tuis non faciam propter Dauid patrem tuum: de manu filij tui ſcindam illud. Nec totum regnũ auferam, ſed tribum vnam dabo filio tuo propter Dauid ſeruum meum, & Hieruſalem, quam elegi.* Similiter Ezechiã regem infirmum mortiq́; proximum per Iſaiam prophetã Dominus ſic allocutus eſt. *Ecce ſanaui te, die tertio aſcẽdes templum Domini, & addam diebus tuis quindecim annos: ſed & de manu regis Aſſyriorum liberabo te, & ciuitatem hanc, & protegam vrbem iſtam propter me, & propter Dauid ſeruum meum.* 3. Reg. 11. 4. Reg. 20.

Quis poterit dignè exprimere horũ teſtimoniorum myſteria: hoc eſt, quãto in pretio ſit apud Deum homo virtute præſtans, peccatorum hoſtis, bonorum operum ardens ſectator, patiens iniuriarum, charitate in proximum flagrans, & magnus diuinæ gloriæ amplificator? Tanto enim honore eiuſ-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

modi hominem proſequitur, vt etiam in communionem nominis ſui illum admittat, vocãdo ſe Deum illius: ac ne vlla re eum contriſtet, etiã integro parcit regno, precibusq́; eius quaſi victus legi naturæ ſe ſubijcit, vt in creaturis ſuis fiat, quicquid illi placuerit. Denique propter illũ ſolũ facit, quod nõ faceret propter multos iuſtos, qui imperfectè ei ſeruiũt: cũq; ipſe infinita æternaq́; ſit præditus maieſtate, homo verò creatura è nihilo, tamen ob ſolam hominis voluntatem dignatur ſe quodammodo exæquare creaturæ, dicens: *Protegam vrbem iſtam propter me, & propter Dauid ſeruum meum.*

CAPVT III.

QVANTVM PROSINT ECCLEſiæ Catholicæ ſerui Dei, qui in virtute proficiunt.

ETſi iuſti omnes, & ſerui Dei quotquot gratia diuina nõ exciderunt toti myſtico Eccleſiæ corpori plurimum proſint, vtpote qui partim precibus ſuis, partim operib. bonis à Deo ſingularia dona & beneficia impetrẽt, quibus & peccatores conuertuntur, & iuſti conſeruãtur longè tamẽ amplius

proſunt

proſūt in virtute perfecti: iuſti .n. omnes licet ſint viua Eccleſiæ membra, & filij lucis, hi tamen ſunt veluti oculi in corpore humano, & quaſi ſtellæ quædam in firmamento, imò velut Sol & Luna, qui ſunt inſtar quorundā oculorum vel lampadū totius vniuerſitatis. Dan.12.
Sic eos appellat diuina ſcriptura multis in locis: Nam B. Paulus in epiſtola ad Philipp. *Sitis*, inquit, *in medio nationis prauæ & peruerſæ, inter quos luceatis ſicut luminaria in mundo*. Et Chriſtus Phil.2.
Dominus declarauit in Apocal. B. Ioanni Euangeliſtę, ſtellas quas manu dextra gerebat eſſe Prælatos & Magiſtros Apoc.1.
ſanctos, quos ibi vocat Angelos Eccleſiæ. Hi enim tanquam Heroes excellēti virtute præditi, doctrina ſua, & imprimis exemplis vehementer excitant, accenduntque alios ad amorē virtutū, ſic prorſus, vt vnus ex ijs ſolus ſufficiat ad conuertendum integrū regnum, illudq; in timore Dei cō eruādum. Quò non pertingunt ſuo exēplo tepidi, quāuis .n. operā dent, ne animā lethali labe inquinēt, tamē q͛a nulla cura tangūtur cauēdorū leuiū, nec in operib. caritatis & pænitētię frequētandis ſunt ſeduli,

paucos ad amorẽ Dei prouocãt. Nã ad conuertendos vel erigendos eos, qui in crimen mortale lapſi ſunt, ordinariè opus eſt exemplo admodum potenti & efficaci: ad accendendos verò languidos exemplo raro & notabili: quod quia præbent imprimis homines in virtute perfecti, idcircò tantoperè permouent proximum, & Deus eis tanquam inſtrumentis ad excellentia opera præſtanda vtitur.

Greg. lib. 23. mor. c. 7

Vnde B Gregorius. *Ad renouandum ſpiritum mentis noſtræ, valdè*, inquit, *exempla Patrum adiuuãt. Si enim ſanctorum opera inſpicimus, illa contemplata nos ſuccendunt, & cor noſtrum torpore non cõſtringitur, dum imitatione prouocatur.* Illuſtre huius doctrinæ teſtimonium præbet ſacra Iudicum hiſtoria, quæ refert mortuo Moyſi & Ioſue filios Iſrahel permultis annis perſtitiſſe in vero Dei cultu, ſed demũ dimiſiſſe Dominum Deum Patrum ſuorũ qui eduxerat eos de terra Ægypti. Cauſam verò huius rei commemorat fuiſſe, quod quãdiu in populo ſuperſtites fuiſſent aliqui de ſenioribus gloriæ diuinæ amplificãdæ ſtudioſi, quique oculis ſuis miranda Dei opera ſpectârant,

Iud. 2.

ſtârant, populum in timore Dei eorũ doctrina & exemplo fuiſſe conſeruatum: quãdo verò illi è viuis exceſſerũt, nec pari virtute ornati ſuccederent alij, à veteri religione & pietate degeneraſſe. Eòdem pertinet, quod diuina ſcriptura recenſet in quarto Regum, de rege Ioa, qui primis annis regni ſui, quod in quadrageſimum vſque annum tenuit, piè regnauit, ſuoque exemplo totum populum in vero Dei cultu continuit. Cauſam autem huius rei tribuit ſancto Pontifici Ioadæ, qui primis illis annis doctrina ſua & zelo non paſſus eſt regem à via recta deflectere. Nam eo mortuo Rex ſubito præuaricatus eſt, & populum à legitimo Dei cultu abduxit. Atq; hic eſt admirandus fructus quem magni Dei ſerui efficiunt in Republica & vniuerſa fidelium Eccleſia.

4 Reg. 12.
2. Par. 24.

Iuſti omnes, qui in gratia Dei viuunt, licet exigua virtute præditi, ſunt tamen petræ viuæ Eccleſiæ Chriſti, & ædificationem huius domus, & templum ſpirituale Dei, eiuſque conſeruationem, teſte B. Petro, promouent. Verum homines Dei, qui in virtute pro-

1. Pet. 2.

fecerunt, ſunt huius ædificij columnæ, quæ apud Deum illud ſuſtentant, & conſeruant, atq; vnitum tenēt cum lapide angulari Chriſto Ieſu capite & principe totius Eccleſiæ, vt appellatur in diuina Scriptura. Ieremiæ prophe-
Ierem.1. tæ dixit Deus: *Dedi te hodie in columnā ferream & in murum æreum.* id eſt, ingens robur & virtutem tibi in meo populo contuli, ad tuendum conſeruandumq; bonos, & expugnandū ma
Apoc.3. los. Et S. Ioanni dixit Chriſtus *Qui vicerit, faciam illū columnam in templo Dei mei:* ac ſi diceret Dabo illi virtutē ad ſuſtentandum alios. Hinc liquet, quantum Eccleſiæ proſint ſerui Dei profectus ſpiritalis ſtudioſi. Sicut enim in materiali ædificio, ſubtracta aliqua columna, magna pars propendet in ruinam, ſic quando Eccleſiæ Dei eripiuntur ſerui Dei amore zeloque Dei feruidi, magna ſequi ſolet animarum iactura: vt dum in Republica vel regno piæ conſuetudines abolentur, contra verò vitia vt abuſus deteſtādi pullulāt, ac cū pietate et ā vera religio in apertū diſcrimen, nemine reſiſtente, vocatur.

Atq; idcirco Deus, qui tā opere quæ-

rit ſalutem noſtram, quoties peccatis populi grauiter offenditur, & à ſua iuſtitia quaſi vindictam contra illum expoſcit, optat in medium prodire homines qui ſe iræ ſuæ opponāt, et manum vltricem precibus ſuis à populi clade auertant. Quod ſæpenumerò indicauit per prophetas. Nā cum per Ezechielem grauiſſima ſcelera, quibus populus diuinæ iuſtitiæ furorem prouocârat, commemoraſſet, exponens deſiderium ſuum, *Quæſiui*, inquit, *de eis virum, qui interponeret ſepem, & ſtaret oppoſitus contra me pro terra, ne diſſiparem eam & non inueni Et effudi ſuper eos indignationē meā, in igne iræ meæ cōſumpſi eos.* Non loquitur hîc Dominus de quouis viro iuſto, neq; n. veriſimile eſt oēs in tam numeroſo populo gratia diuina excidiſſe, ſed de viro eximia virtute ornato, vt exponit S. Hierony. hi ſiquidē ſunt, qui precum ſuarū, vitæq; ſanctæ vi & efficacia impetum iræ diuinæ frangunt, & velut columnæ humeris ſuis totum populum ſuſtentant. *Ezech. 22.* *Hier. in 22. Ezech.*

Alias quoq; cū Deus cōſtituiſſet caſtigare Hieroſolymitanos, & regnū Iudæ in manus Chaldæorū tradere, vt ꝓpter

ſcelera

ſcelera quibus diuinã ipſius maieſtatẽ irritârant, illud euerterent, & fũditus exſcinderent, ſic locutus eſt ad Ieremiã. *Circuite vias Hieruſalem, & aſpicite, & cõſiderate. & quærite in plateis eius, an inueniatis virum faciẽtẽ iudicium, & quærentem fidem, & propitius ero ei.*

Ierem. 5.

O quanto loco apud Deum eſt, quã in conſpectu eius gratus homo in virtute perfectus! nam ſi talem aliquem etiam in medio innumerabilium improborum, qui internecionem meruerunt, conſpexerit, non tamen è medio tollit, & diuinæ ſuæ iuſtitiæ manum iam in eos exertam cohibet & coercet. Vnde B. Hieronymus iure in hunc locum ſcribens exclamat. *Grandis amor iuſtitia, vt nequaquam iuxta interrogationem Abraha, & reſponſionem DEi pro decem viris iuſtis Deus liberauerit ciuitatem ſed ſi vnum inuenerit, iam iamque peritura Ieruſalem, qui faciat iudicium & quærat fidem.*

Hieron in c. 5. Ierem.

Multa huius rei exempla inuenimus in hiſtoria Sanctorum. Tempore B. Laurentij Iuſtiniani Patriarchę Veneti, Deus Venetorum vrbi ob grauia ſcelera quæ in ea perpetrabantur, grauiter

Bern. Iuſt. in eius vita.

ſue

ſuccenſuit. Precabatur pro ea dictus B. Laurentius inibi degens. Bellum exarſit inter Venetos & Mediolanenſes. Incolebat id temporis locum deſertum & horridum inſulæ Corcyræ finitimum Eremita ſanctus ſpiritu vaticinandi præditus. Hunc Venetus quidam vir primarius agens in Corcyra adijt, & percunctatus eſt, num bellum illud fæliciter ceſſurum eſſet Venetis? Cui reſpondit. Deum vehementer iratum eſſe Venetis, quod ex verbi diuini prędicatione nullum fructum colligerent: eoſque iampridem inſtar Sodomæ perituros fuiſſe, niſi precibus ſui ſancti Patriarchæ furor diuinus auerſus fuiſſet. Non dubium eſt tunc temporis Venetijs multos extitiſſe probos homines mediocri virtute præditos, & tamen ſolius B. Iuſtiniani, qui erat homo in virtute perfectus, Deus rationem habuiſſe videtur.

Illuſtris quoque & admodum Celebris eſt ſanctitas Simeonis ſali, cuius vitã deſcripſit Leontius Epiſcopus Neapolitanus in Concilio Niceno ſecundo citatus, velut vitæ eius auctor. Hic Simeon degens Emeſæ, & Sãctitatem vitæ ſtultis operibus cælans, multa admi

ratione digna in ſummum ſui cõtem-
ptum, & in ſalutem corporalem & ſpi-
ritalẽ proximi faciebat. Nocturnũ tem
pus in precibus, cum multa lacryma-
rum profuſione cõſumebat. Cum aũt
aliquãdo contigiſſet Emeſanum quen
dam ciuem Hieroſolymã tendentẽ in
ſolitudinem ingredi, vt ibi ſe Abbatis
Ioannis precibus cõmendaret: Abbas
olim Simeonis ſocius, quæſiuit vnde
veniret: cumq; cognouiſſet venire Eme
ſa, in hęc verba ei reſpondit: Miror te cũ
Emeſæ habeas Abbatem Simeonem,
ad me hominem vilem & abiectum di
uertere, nam non ego ſolum, ſed et iã
mundus totus indiget illius precibus.

O quã vtilis eſt Eccleſiæ animarum
ſaluti, Rebus publicis & regnis eximia
vnius hominis ſanctitas, cũ videamus
homines ſanctos maxima diuinarum
rerum notitia præditos teſtari quanto
loco apud Deum ſint huiuſmodi ho-
mines, quotq; beneficijs Eccleſiam ſuã
& omnes Reſpublicas propter arden-
tes eorum orationes, vitæq; merita af-
ficiat. Fideliſsimę huius doctrinæ teſtis
eſt D. Amb. qui hactenus dicta confir-
mat his verbis. *Quàm beata ciuitas,*

qua

quæ plurimos iuſtos habet, quam celebrabilis ore omnium, quomodo benedicitur tota de parte, & beatus atq; perpetuus eius ſtatus exiſtimatur. Quam gaudeo, cum aliquos mites ac ſapiẽtes diu viuere video. cum virgines caſtas, viduas grauis aſpicio lõg.euas velut quãdã in canã eccleſiæ curiã prætendant ipſo quodam vultu & ſpecie grauitatis, quod reuereãtur quod imitentur, quo, ad omnẽ morũ gratiã colorẽtur. Non enim ipſis gaudeo, cũ viuẽdo multa ſubeãt tædia ſæculi huius, ſed quia proſunt pluribus. Similiter cũ aliquis huiuſmodi decidit, quãuis lõga ſenectute, depoſitus afficior, quia deſtituitur, grex iuuenũ muro ſenili. Addit hos ſanctos homines, tã viros, quã mulieres peccatoribus et alijs exigua virtute prędi tis conſtitutos eſſe à Deo in lege veteri quaſi ciuitates refugij, in quas cũ delinquũt, ſe recipere poſſint: ac tandẽ cõcludit in hæc verba. *Deniq; peritura vrbis, aut malorũ imminẽtiũ, vel futura labis hoc primũ indiciũ, eſt ſi deſidãt viri cõſultores, vel etiã grauiores fœminæ. Hinc primũ ingruẽtiũ portæ aperitur malorũ.* Hucsuq; S. Amb. Vnde intelligimus quãti interſit Eccleſiæ Chriſti, ſi fideles

qui

Amb. l. 2. de Cain & Abel. c. 3. & 4.

qui Christianæ pietati ſemel operam dare cæperunt, conentur in ea indies maiores facere progreſſus & ad omnium virtutum perfectionē contendere.

CAPVT IIII.

QVAM VTILE ET NECESSArium ſit omnibus Dei ſeruis pro donis à Deo cuiq; communicatis in curſu virtutis progreſſum facere.

QVAMVIS omnibus Dei ſeruis ad amplectēdum toto pectore hoc proficiendi ſtudium ſatis eſſe deberet, quod tam gratum ſit Deo, tamq; fructuoſum toti Eccleſiæ: tamen quia magnoperè refert ſcire, quæ commoda ex eodem fonte redūdent in ipſos, breuiter exponemus, quam vtilis & ſalutaris ſit cuiq; iuſto amor & cura proficiendi; quamq; perperam ſibi conſulat, qui curam illam negligit. Ad iter autem in via cœleſti rectè inſtituēdum, plurimum valet integra & plena peccatorum, & grauitatis eorum notitia, occaſionum quoq; & tentationum ac laqueorum, quibus anima noſtra ab inimico irretiri ſolet. Hoc verò beneficio oc-

cio oc-

cio ornare ſolet imprimis DEVS omnes profectus ſpiritualis ſtudioſos. Quamdiu enim homo in curſu pietatis languidior eſt, nec niſi grauibus lapſibus cauendis inuigilat, licet non ignaret, quæ ſint peccata grauia, omnibusq; manifeſta, tamen alia multa loco peccatorum nō habet: quædam etiam grauiora æſtimat leuiora, occaſiones item nonnullas ac tentationes, vnde procliuis eſt ruina in ſcelera, periculi [illegible]entis ignarus, pro nihilo ducit: denique licet lapſus quoſdam ſciat eſſe lethales & mortiferos, tamen non ponderat quātum inde exurgat damnum, quamque grandis noxa ſit infinitam Dei maieſtatē offendere. Vt primum verò pigritiæ laqueos diruperit, & diligenter cœperit vacare verę pietati, declinando ab omni malo, quod tale eſſe cognouit, bonaq; omnia, quæ grata Deo eſſe ſciuerit, perficiendo, Deus mox oculos animæ eius aperit, luceq; admirabili colluſtrat, qua cernat multa quę antè non aduerterat, notetque peccata & tentationes, & præcipitia eorundem, quæ nūquam antea notârat, ac demum tantum non miratur, ho-

minis

diffugere colloquia ocioſa. Sic B. Vi.

VT verò maiori deſiderio flagremus proficiendi in iſta bonorũ malorumq; notitia, quam Dominus cõmunicare ſolet ſuis dilectis, audiamus quomodo B. Auguſtinus alicubi depingat hominem ex peccati ſtatu tam perfectè ad verã conuerſionem morum traductũ, vt omnes, qui illũ antè nouerãt in admirationem rapiantur, & Deum collaudantes dicant. Qui quondam erat tã impius & ſceleratus, modò quomodò DEO ſeruit, quã innocẽs factus eſt. Subiũgit enim, illum hominẽ, etiãſi à peccatis diſcedat, quæ cognoſcit, non tamen effugere omnia peccatorum pericula & occaſiones, quia eorum, ſicut & multorum aliorum vitiorum ſcientiam nondum eſt conſecutus, ſed neq; animaduertere & notare ea poſſe, niſi proficiendi cupiditate teneatur: hoc enim clarius & ſcãdala & pericula à quouis pio perſpici, quò plus proficere conatur, & vbi viderit, exclamare ad DEVM. *Heu mihi, quia incolatus meus prolõgatus eſt.* Quod ideo clamat, quia optat liber eſſe à peccatis, & in numerũ eorũ referri, qui nec peccãt, nec ãplius peccare poſſunt.

Aug in pſal. 119. in verb. Sagitta.

AB

Ab hoc beneficio, quod deus confert proficientibus, manant innumera alia beneficia diuina & munera. Quemadmodum enim huiuſmodi ſerui Dei progreſſum faciunt in agnitione odioque peccatorum, atque etiam in lumine rerum cæleſtium, ſic etiam maiores indies accipiunt vires ad benè agẽdum, Deo conatum adiuuante: vnde fit, vt qui initio viribus ſpiritalibus defecti difficultatem magnam & pugnã in multarum virtutum exercitatione ſentiebant; poſt progreſſum aliquem factum magnam in iiſdem experiantur & facilitatem & dulcedinem: quod ſanè non ex ipſorum operum, ſed ſolius cordis mutatione euenit, quippe cui robur maius ad bene agendum accedit. Id affirmat propheta Iſaias, cum ait: *DEVS ſempiternus Dominus, qui creauit terminos terræ: non deficiet, neque laborabit, nec eſt inueſtigatio ſapientiæ eius. Qui dat laſſo virtutem, & his qui non ſunt, fortitudinem & robur multiplicat. Deficient pueri, & laborabunt, & iuuenes in infirmitate cadent. Qui autem ſperant in Domino, mutabunt fortitudinem, aſſumẽt pennas ſicut aqui-*

Iſa. 40.

aquilæ, current, & nõ laborabunt, ambulabunt, & non deficient.

HÆC eſt magna illa fortitudo, hęc cordis generoſitas et vigor, quem DEVS communicat in cultu veræ pietatis progredientibus; auget enim in illis rerum ſpiritalium guſtum, bonæ conſcientiæ puritatem & gaudium; in ærumnis patientiam, in verbis & exemplis efficaciam, amorem & gratiam in adiuuandis proximis, accumulat iiſdem cæleſtia ſua dona & chariſmata; atque cum gratia & amore diuino copioſiſſimam notitiam myſteriorum donorumq; diuinorum. Etenim hominem iuſtum in ſeruitio diuino proficere, aliud non eſt, quâm donis ac beneficijs è manu DEi acceptis bene vti, & gratiam aliquam pro tanta clementia & miſericordia diuinæ maieſtati rependere, vt hac grati animi ſignificatione noua beneficentia nos dignos reddamus. Id ſignificauit Dominus, cum in parabola quadam commemorat, hominem quendam nobilem conuocatis decem ſeruis, ſingulis dediſſe decem minas, & dixiſſe: *Negotiamini, dum venio*: haud ſecus enim Deus fi- *Luc. 19.*

delibus ſuis ſeruis dona confert, mandatque vt ijs rectè vtantur ad ſalutem ſuam & proximorum. Deinde idem nobilis illi, qui negotiando vna mina decē minas acquiſierat, iuſſit dari omnes minas eius, qui nihil negotiando acquiſierat: ſic Deus ſua dona & beneficia, nouis cumulat in ijs, qui benè veteribus fuerint vſi, & progreſsū aliquē eorū auxilio fecerunt. Vnde & concludit totam parabolam hac admiranda ſententia: *Dico vobis, quia omni habenti dabitur & abundabit: ab eo autem, qui non habet, & quod habet auferetur ab eo.* quaſi diceret. Quicunque donis & beneficijs diuinis rectè fuerit vſus, eum Deus pluribus maioribusque afficiet beneficijs; qui ſecus, eum ijs quæ habet, ſpoliabit.

CAPVT. V.

Quam ſalutare & neceſſarium ſit in virtutum ſtudio proficere, ad cauendū periculū & incommodum tepiditatis.

VVLGA

VVLGATA Sanctorum ſententia eſt, non progredientes in pietatis curſu, retrogredi, & quæſtus in vita ſpiritali facti iacturam facere. Exiſtimant nimirum ex incuria & negligentia proficiendi mox ſequi multorum bonorum operum, quæ facere tenemur, neglectum: & contrà in multa peccata, quæ cauere tenemur præcipitem lapſum, ac conſequenter priſtinum ardorem in vita piè ſancteq; trãſigenda paulatim excidere, & gradum fieri ad ea peccata, quibus gratia & amicitia diuina prorſus ab animo noſtro depellatur. Confirmat hanc ſententiam B. GREGORIVS his verbis. *Admonendi sũt qui inchoata bona minimè conſummãt, vt cauta circũſpectionis conſiderent, quia dum propoſita non perficiunt, etiam quæ fuerant cœpta conuellunt. Si enim quod videtur gerendũ, ſollicita intentione non creſcit, etiã quod fuerat bene geſtum decreſcit. In hoc quippe mundo humana anima quaſi more nauis contra ictum fluminis condeſcendẽtis, vno in loco nequaquã ſtare permittitur, quia ad ima relabitur, niſi ad ſumma conetur. Si ergo inchoata bona fortis* Greg. Paſtoral. p. 3 c. 35

 opera-

operantis manus ad perfectionem non ſubleuat, ipſa operandi remiſſio contra hoc quod operatum eſt pugnat. Hæc Gregorius. Ex quibus verbis facile intelligitur, quanti referat, ſeruum dei dare operam quotidiano in virtute profectui.

VERVM quam neceſſarium ſit eidem magno ſtudio contendere ad maiorem perfectionem, quantoque periculo retrogrediendi ſe exponat qui id negligit, præclarè exprimit S. BERNARDVS. *Non habemus, inquit, hic manentē ciuitatem aut aſcendas neceſſe eſt, aut deſcendas ſi attentas ſtare, ruas neceſſe eſt. Minimè pro certo eſt bonus, qui melior eſſe non vult. Et vbi incipis nolle fieri melior, ibi etiam deſinis eſſe bonus.* Et in alio loco ait. *Sic mihi, inquis, viuere volo, & manere in quo perueni: nec peior fieri patior, nec melior cupio. Hoc ergo vis, quod eſſe non poteſt. Quod ſi Chriſto currente gradum ſiſtis, non Chriſto appropias, ſed te magis elongas; timendumq́ tibi eſt, quod ait David. Ecce qui elongant ſe à te Domine peribūt.* Sic Bernardus. Iſto, non ſemper, aut gratia diuina, aut priſtina bonitate deſtituatur

Bern. ep. 91. ad Abbates.

Idem. ep. 253. ad Garinum.

Pſal 72.

tuatur

tuatur, qui proficere deſinit, tamen vi am quaſi parat ad lapſum. & quia lapſui proximus eſt, idcircò S. Bernardus dixit eum deſinere eſſe bonum. Etſi enim negligentia proficiendi ſub initiū non exæquet lethalem noxā, quæ penitus gratiam tollat, tamen partem aliquam de bonitate adimit, & paruus quidam lapſus eſt.

NEQ. ſacra ſcriptura conticuit, in quantum periculum & lapſus, & iacturæ omnis lucri ſpiritalis ſeſe iſti per incuriam ſuā coniiciant. Nam quodam in loco *Qui mollis*, inquit, *eſt et diſſolutus, in opere ſuo, frater eſt ſua opera diſſipantis*. Senſus eſt: Qui in bono inchoato non proficit, ſuaque opera bona nō facit ſtudioſè & perfectè, ſimilis eſt illi, qui omnia abiicit quæcunque lucratus eſt. Et alibi eadem ſcriptura ita loquitur. *Pigredo immittit ſoporem, & anima diſſoluta eſuriet*, quaſi dicat, vt benè declarat S. Gregorius: Sicut pigredo facit vt homo ſine neceſſitate obdormiſcat, & ignauia in operando facit, vt homo patiatur famem, aliarumque rerum inopiam; Sic torpor in vita ſpirituali in anima excitat ſoporem quem

Prou. 18. *Prou. 12.* *Greg. 3. p. paſtor. ad mon. 16.*

dam ſpiritualem, quo homo quaſi omni bonorum operum, conſolationumq́; ſpiritualium ac cæleſtium ſenſu deſtituitur, & ſolas ſectatur voluptates terrenas. Vnde fit, vt ei neq; meditari, neque loqui de DEO libeat, non ſolitudinem, non orationem, non ſacram amet lectionem, nullamq́; capiat ex virtutum exercitatione delectationem, ſed contrà totum ſe dedat cupiditatibus rerum caducarum, oculosq́; & aures paſcat vanis & curioſis colloquijs. vnde proclinis eſt lapſus in crimina, quæ hominem penitus ab amicitia & gratia diuina diuellunt.

ATQ. hæc eſt pœna formidabilis, quam CHRISTVS cuidam tepido comminatus eſt in Apocalypſi dicens. *Vtinam frigidus eſſes, aut calidus, ſed quia tepidus es, incipiam te euomere.* Calidum vocat, teſte B. Gregorio, qui ſedulus & ardens eſt in vita pia & ſancta: frigidũ vero, qui obnoxius quidem eſt peccato mortali, ſed magna ſpe tenetur euadendi illud. Tepidum autem appellat, qui cæpit ſeruire DEO quidem, ſed languidius in ſuſcepto ſemel pietatis cultu

Apoc. 3.

pro-

Digitized by Google

progreditur, nec operam dat, vt faciat in virtute progreſſum. Qua expoſitione ſignificat, etiamſi maior culpa ſit frigidi, quam tepidi, eius grauitate ſpectata, tamen tepido maius quodammodo impendere periculum, ſi eorum rationem habeamus, quæ ſolent eiuſmodi hominibus tandem euenire. Nam frigidus in peccato mortali exiſtens ſpem de ſe præbet, ſi conuerſus fuerit, magnæ in diuino ſeruitio diligentiæ & feruoris. Videmus enim multos magnos peccatores in magnos ſanctos iam olim commutatos. Cæterum de tepido metus eſt verus & probabilis, eum cum omni gratia exutum iri, qua ſemel amiſſa tam cæcum futurum, & obſtinatum in malo, vt difficillime in viam reuocari poſſit, non quod ex parte Dei poteſtas aut voluntas eum ſanandi deſit, ſed quia ex parte ſuatã lõgè abſit à deſiderio poſtulãdi à Deo auxilij: atq; etiã tã imbecillis, vt poſtulare nõ velit, aut valeat.

QVARE non loquitur loco citato Dominus de quocunque peccatore frigido, ſed de ijs, qui peccatorum ſuorum

grauitate perculſi magna humilitate, & dolore animi conantur emergere è malorum profundo, vt verbis illis hæc ſit ſubiecta ſententia. Vtinam feruens & ſedulus eſſes in meo ſeruitio: aut quia non es, Vtinam vel tantam profectus vel ſalutis ſpem præberes, quantam præbent multi peccatores, quam tamen non præbes: imò quia tepidus es & negligens, magno in periculo verſaris, ne & mea gratia in hac vita, & ęterna gloria in altera excidas. Hæc damna ſunt propria eorum, qui in vita piè ſanctéq; inchoata progreſſum facere negligunt, hæc pœna ingrati animi: nam quemadmodum gratitudinis eſt, beneficijs acceptis bene vti, & fructum aliquem ex illis decerpere: (cuius fructus hæc merces eſt, vt Deus ob grati animi ſignificationem nouis donis & muneribus pro immenſa ſua liberalitate priora ſua beneficia cumulet, vti ſupra dictum eſt) ſic ſummæ ingratitudinis eſt, abuti beneficijs diuinis, nullumque ex ijs fructum carpere. Vnde ſequitur, vt talibus DEVS iuxta culpæ grauitatem paulatim omnem beneuolentiam, omniaque ſpiritalia auxilia

ſub

ſubtrahat, ac denique omnibus gratię ornamentis ſpoliet, detrudat pro ingrati animi meritis ad eas pęnas, quas promeruit ſeruus inutilis; qui cum talento accepto negotiari noluit, cui Dominus ſuſtulit talentum, æternisq; tenebris cum in prędam abiecit.

CAPVT VI.

CVRAM IN VIRTVTE PROFICIendi conuenire non ſolum incipientibus, ſed etiam proficientibus & perfectis.

POSSET fortè aliquis in eam inclinare ſententiam, vt arbitretur proficiendi ſtudium ijs tantùm neceſſariò incumbere, qui initium fecerunt Deo ſeruiendi: ſed non eſt ita, cum ad omnes prorſus fideles id pertineat. imò quo quis maiori ſtudio profectus faciendi ardet, hoc perfectionem in omni virtute maiorē ſe aſſecutum demōſtrat, hi ſiquidem ſunt qui ſumma quadam fame & ſiti proficiendi laborant, qui omnia media & remedia indagant nō ſolum legibus præcepta, vt de fugiendo quouis genere peccatorum, de obſeruatione Decalogi diligēti

Digitized by Google

genti & ſedula, verùm etiam libera, & per modum conſilij propoſita, vt eo citius ad culmen perfectionis attingant. Etenim, quamuis verum ſit homines ſanctos cognoſcere ſuum in virtute profectum, nūc quia, vt habet S. GREGORIVS, quotidie vitam ſuam ſuſpecti examinant, & mores pręſentes cum præteritis conferentes, deprehendunt ſe à multis peccatis, & animi perturbationibus liberatos, virtutum quoq; opera tā interna, quàm externa multo promptius, quam aliâs, cū & voluntas & vires ſpirituales abeſſent, exercere. Nunc etiam, quia ſancti agnoſcūt quot quantisque donis cœleſtibus à Deo ornati ſint: (auctore enim ſpiritu ſancto nôrunt quę à Deo illis donata ſunt teſte Apoſtolo) Inter quæ dona non minimum locum tenet, ardens in proficiendo deſiderium. non tamen idcircò pluris ſe æſtimant, quàm prius, ſed potius minoris, maioriq; contemptu ſeipſos perſequitur, & indies maiorū zelo ad perfectionem aſpirant.

Greg. l. 25. mor. c. 6.

1. Cor. 2.

CAVSA huius rei eſt: quod quo homines pij & ſancti maiores proceſſus in virtute faciunt, hoc à Deo plus lucis

accipiunt

accipiunt ad agnoſcendos defectus ſuos,eorumque grauitatem, quam antè non cognoſcebant. Et quemadmodum hominis vilitas & miſeria eſt immenſa quædam abyſſus, eo quod obnoxius ſit peccato,& de nihilo cõditus, ſic magis magiſque proficit in cognoſcẽda vilitate ſua atque miſeria, ipſoq; nihilo quod ex parte ſua habet. Et ſicut proficiendo in virtute, amplius quoq; proficit in ſui contemptu, ſic quo ad ſanctitatem maiorem prouehitur, hoc humilius de ſe ſentit. Ita affirmat S. GREGORIVS non ſemel: cum ſcribit ſeruos Dei, quo per bona opera propinquiores fiunt Deo, hoc clarius animæ ſuæ maculas conſpicere, & ſuam indignitatem, eoq; amplius ſemetipſos arguere & abominari, non ſolùm propter defectus & lapſus ſuos, quos animaduertũt, ſed etiã, quia probè norũt multas reſtare noxas, quas ſolus DEVS in ipſis cognoſcat. Qua etiam de cauſa, vt idem ſanctus Doctor perhibet, piè ordinauit DEVS, vt ſerui ſui perfecta virtute præditi cõtra ſuã volũtatẽ adhibeantur Eccleſiæ gubernaculo, coganturque conuerſari cum proximis, vt dũ

Greg. lib. 9 mor. c. 19. & lib 33. c. 21. & l. 21. 4.

Greg 5. mor. c. 4.

alios ad perfectionem verbo et exẽplo cohortantur, in ſuorum defectuum notitiam veniant, atque ita & melius ſe cognoſcant, & ſubmiſſius de ſe ſentiãt. Vnde ſæpenumerò fit, vt vbi ſe exiſtimabant maximam pietatis iacturam facturos, & demolituros quicquid antè ædificaſſent, ibi miſericordiæ diuinę beneficio acceſſionem magnam faciãt ad virtutes, & bonis ſpiritalibus ſupra modum locupletentur.

AD HÆC eiuſdem lucis beneficio, vti augeſcit profectus in ſanctis, ſic clarius potentiam & bonitatem Dei infinitam omniaq; eius attributa & perfectiones, ac quanto honore & reuerẽtia dignus ſit, cognoſcunt: Vnde ſequitur, vt ſe quoque accuratius cognoſcant, & humilius de ſe deinceps ſentiant, quandoquidem liquidius cernũt, quam longè abſint à perfectione, quam habere debent, quotquot DEO cum dignitate & fructu ſpiritali ſeruire cõcupiſcunt. Id S. AVGVSTINVS

Aug. l. de ſpir. & lit. c 56.

ſignificare voluit, cum ſcripſit. *Multũ in hac vita ille profecit, qui quàm longè ſit à perfectione iuſtitiæ proficiendo cognouit.* Vnde fit, quod tam parui ſe faciant,

ant, vt ſe tanquam puluerem terræ deſ-ſpiciant, quemadmodũ confitetur S. GREGORIVS, dum ait ſanctos homines quo in cognitione Dei amplius proficiunt, hoc plus ſe contemnere, haud ſecus quaſi nihil eſſent, vel prope modum nihil. *Greg lib. 25. mor. c. 2.*

HINC verò etiã id ſequitur, pios, dũ plus proficiũt, maiore porrò deſiderio flagrare fructum faciendi, tũ quia perfectius cognoſcunt ſe eſſe ad id obligatos, tum quia vires ampliores in eam rem adepti ſunt à Deo, cui intelligunt hunc conatum ſuum eſſe gratiſſimũ. Etenim cur, quæſo, homo iuſtus non teneatur ſtudio proficiendi in Dei ſeruitio, qui puris animæ ſuæ oculis & infinitam DEI bonitatẽ, & miſericordiæ maximæ teſtimonia, & eximium amorem, quo ſe proſequitur, perſpicit? qui ſcit ſe hoc ſtudio incredibilẽ conciliare voluptatẽ diuinæ Clementiæ? eoq; vberiorem quo conſtantius in eadem voluntate perſiſtit. Quomodo non conetur omnem lapidem mouere ſeruus Dei ad perfectionẽ omniũ virtutum conſequendam, qui poteſt

claro & præſenti judicio, omni animi perturbatione excluſa plenè æſtimare valorem vel vnius gradus in amore diuino? neque enim pretiũ eius aliud eſt, quam ipſe DEVS, quem amore acquirimus, & amore poſſidemus. Deinde, qui non ignorat hunc amorem eſſe theſaurum infinitum, omnis mẽſuræ, limitumq́; expertem, cum in amore Dei nullus ſit modus, neque mẽſura? Et qui ſcit, quo in virtutũ ſchola plus profecerit, hoc maiorem in amore illo acceſſionem faciat, ac proinde firmius per gratiam & gloriã Deo perfruatur, quem beneficio amoris poſſidemus? Qui oculi, talia contuentes, non delectetur tanta pulchritudine? Quod cor, hæc ſentiens & deguſtans, non ardeat tanti boni deſiderio?

EGREGIE hunc profectus ſpiritualis prouentum intelligebat ſanctus rex Dauid, cum diceret: *Et dixi nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ excelſi.* Ille poſt multos ãnos in cultu pietatis exactos, cum ſedulò diuina beneficia ſibi collata perpendiſſet, occaſionesq́; quas habuiſſet numen diuinum colendi: tamẽ tandem ingenti animo & fiducia hic

Pſal. 76.

decer-

decernit à nouo inchoare vetera pietatis officia, nouoq; ardore perficere, ac ſimul ingenuè confitetur hoc ſtudiũ ſuum nõ à ſe, ſed à ſola potenti manu DEI proficiſci. Multos annos impenderat in ſeruitio diuino, & tamen iam fatetur ſe primum incipere: nam vt in hæc verba Ambroſius Ansbertus ſcribit, profectus in virtute, quem faciunt electi, non eſt aliud quam initium ſeruiendi DEO, & quotidie dicuntur incipere, quia omnibus temporis momentis virtutem virtuti ſolent adiungere.

Ansb. in c. 12. Apocal.

MILITES boni, vbi ſemel initium fecerint congrediendi cum hoſte, etiã ſi hoſtem irruere videant, terga non vertunt, ſed pergunt fortiter dimicare, quamdiu prǫſidia ſociorum non deſunt, & ſpes magnorum affulget ſpoliorum. Nautæ quoque, dum mare trãſmittunt, contra aduerſos & obluctãtes fluctus curſum ſuum retinẽt, donec in portum tranquillum perueniant. ſi id homines faciunt ob caducarum & tẽporalium rerum quæſtum; quanto æquius, ſerui DEI qui iter cęleſte ingreſſi ſunt, nullis difficultatibus ærumniſue reuocari ab inſtituto ſemel curſu de-

bent,ſed potius de virtute in virtutem progreſſum continenter facere, cum adiutorem habeant CHRISTVM verum Deum,qui ſuppeditet vires ad iter cōtinuandum,merita quoq; ſuæ paſſionis offerat in quibus confidant Deinde auxiliatores habeant omnes ſanctos qui pro ipſis intercedant.denique firmiſſima maximaq; ſpe nitātur victoriæ, & præmij celeſtis omnibus victoribus promiſſi.

Æquum & iuſtum eſt,vt ducem ea in re ſequamur S. Paulum Apoſtolū, qui poſt tantos labores pro religione Christiana propaganda exantlatos, poſt tot merita in cælis collecta,tamen nihili illa pendenda putauit,vt aſpirare poſſet ad ſublimiora ita enim alicubi loquitur *Fratres,ego me nō arbitror comprehendiſſe Vnum autem; quæ quidem retro ſunt obliuiſcens, ad ea verò, quæ ſunt priora extendens meipſum, ad deſtinatum perſequor, ad brauium ſuperna vocationis DEI.* Quæ retro ſunt,inquit B.CHRYSOST. appellat præteritæ vitæ bona opera *priora* verò vocat opera deinceps à ſe ad gloriam dei futura,vt hac ratione ſe inflammet

Philip.3.

Chryſ in c. 3.ad Phil.

met ad reliquum vitæ tempus maiore & ardentiore ſtudio tranſigendum, eoq́; magis, quo à meta & brauio propius aberat, & certior ſpes affulgebat palmæ celeſtis aliquando confecto vitæ curriculo obtinendæ.

ATQ. hæ ſunt rationes, quę vehementer commouere poſſunt omnium ſeruorum DEI animos, tum incipientium, tum etiam eorum qui in cultu pietatis maximum progreſſum fecerunt. Sunt tamen & nonnullæ aliæ rationes, his perſimiles, quas ſummatim hic perſtringemus. Eas ſanè æquum eſt, vt omnes ſedulo perpendamus, vt vi & efficacitate earundem animati impigri in profectu promouendo perſiſtamus. Principio ergo cum, Deus ſit is qui eſt, hoc eſt maieſtatis bonitatisq́; immenſæ, totaq́; perfectione ſua infinitus, merito illi quoq; debetur infinitus cultus infinitusq́ue honor & gloria: Cum autem tantum cultum, tantumq́ue honorem illi deferre non poſſimus, neque enim capaces ſumus virtutis infinitæ, prorſus æquum eſt, vt quicquid ſeruitij & gloriæ pro virili noſtra poſſumus, conuenienter viribus

ribus ab ipſo DEO nobis conceſſis, il-
lius maieſtati deferamus, atque ide-
indies illi noua officia, nouoſq́; hono-
res cum omnium virtutum increme-
to exhibere conemur.

AMOR, quo Deus nos amat, & a-
æterno amauit infinitus eſt: quia hic a-
mor eſt ipſa diuina eſſentia. Rationi i-
taque admodum conſentaneum eſt,
vt quoniam amorem infinitum illi re-
pendere nõ poſſumus, ſaltem amorem
non coërceamus certis limitibus, ſe-
in dies eundem exercitio orationis bo-
norumq́ue operum augeamus, & qua-
ſi carbonibus accendamus, quibus di-
uini amoris flamma accendi & conſer-
uari ſolet. Præterea cum beneficia ex
hoc infinito amoris fonte profecta ſin-
magnitudine immenſa, & multitudi-
ne innumerabilia, ſingillatim autem
beneficium noſtræ redemptionis, quo
omnia opera à Chriſto facta, omnia
verba ab eo enunciata, omnes pœnæ
pro nobis toleratæ, ac deniq; omnia
gratiæ, ſpiritaliumq́; chariſmatum do-
na comprehenduntur: extra omnem
controuerſiam eſt, non poſſe nos dig-
nas tantis beneficijs gratias repẽdere

ac proinde æquiſſimum eſt, vt ſaltem quantas animi noſtri capere poſſunt gratias referamus, beneficia accepta ſemper benè vſurpando, & fructum aliquem ſalutarem ex eis eliciendo, deinde diuinis eius mandatis ac conſilijs obſequendo, hæc enim eſt gratiarum actio & ſatisfactio, quam ab omnibus profectus ſui ſtudioſis poſtulat. Et quoniam quicquid hactenus à nobis factum eſt, exiguum quiddam eſt, ſi conferatur cum dignitate meritorum, iure exigit quoque, vt quotidie in bono omnium iſtorum beneficiorũ vſu, & præceptorum conſiliorumque obſeruatione incrementum ſumamus.

DEVS adhæc lege ſua ſanctiſſima tantam animi puritatem, cordiſque munditiem nobis imperat, nempe vt nulla eam vel lethali vel veniali culpa inquinemus, quantam certè, quæ imbecillitas noſtra eſt, aſſequi non poſſumus. quis enim audeat dicere ſe immunem ab omni ſorde peccati? Quare minimum conari debemus, vt ſaltem in ſingulos dies, quoad fieri poteſt, animá noſtram

noſtram, à peccatis in quæ fortè inci-
mus per pœnitentiam expurgemus
reſeruando propoſitum per ſtudium
& feruorem bonorum operum de cæ-
tero diligentius omnis generis pecca
fugiendi.

GRATIÆ etiam internæ venuſta
& dignitas, quam in hac vita, bono
operum exercitatione ab eadem ip
gratia profecta, conſequimur, tanti pr
tij eſt, vt verbis exprimi nequeat: præ
mium quoq; gloriæ, quod bonorum
operũ merito in vita æterna debetu
tam nobile eſt & ſublime, vti omne
humanam intelligentiam longiſſimè
excedat. Vera igitur prudentia & ſapi
entia extorquet à nobis, vt cum ſollic
tudine quotidie in bonis operibus pr
ficiamus, bonaq; vitæ merita ardenti
bus deſiderijs Deo placendi multiplic
mus: vt ſic maior in nobis ad gratiam
diuinam acceſſio fiat, quæ locuplet
& exornet animam noſtram, remune-
rationemq; æternæ gloriæ cumulat
rem reddat. cuius beneficio & Deum
amplius glorificabimus & perfectiu
conſpectu eius in cælo perfruemur
Tempus ſiquidem huius vitę, in qu
ſol

olo mereri aliquid poſſumus, breue
ſt, & hora mortis quæ omnē meren-
li facultatem abſcindit, tam incerta &
nceps eſt, vt meritò maximam iactu-
am feciſſe dicendus ſit, qui vel mini-
nā temporis particulam ſine aliquo
oni operis fructu tranſmiſerit, quādo
uidem quolibet puncto temporis be
e impēſi gratiæ acceptæ theſauros ip
amq; gloriam æternam adaugere poſ-
imus.

CAPVT VII.

Quam neceſſaria & ſalutaris ſit doctri na de progreſſu in dies faciendo in vita piè ſancteq; inchoata.

QVISQVIS probè cognouerit, quam neceſſarium ſit iis, qui DEO ſeruire cœperunt, profi-
ciendi ſtudium, quam gratum ſit diui-
æ maieſtati, quamq; Eccleſiæ ſanctæ
ructuoſum, facile intelligit quam ne-
eſſaria quoque & ſalutaris ſit doctri-
a de eodem argumento inſtituta. Ne
ue enim dubium eſt, ſummè neceſ-
arium eſſe atque vtile, ſiue viuis
ermonibus, ſiue libris ſcriptis fideles
ohortari vt à peccatis mortalibus

abſtineant,

abſtineant, quæ hominem à Deo ſeparant, mediaq; prææſcribere, quibus, vbi lapſi fuerint, Deo recōcilientur. Sed neque minus neceſſarium eſt & vtile eos fideles, qui iã abſtinēt à talibus peccatis, cæperūtq; ſeruire Deo, animare vt in virtutum ſtudio benè inchoato progreſsū indies maiorē facere conentur, præſidiaq; illis ſuggerere ad hoc inſtitutū proſequēdū ſalubria. Perexiguus enim boni operis fruct⁹ in nobis exiſteret, ſi ſimulatq; initiū feciſſim⁹ ſeruiēdi Deo, mox in vetera vitia, vel etiã grauiora, relaberemur: & iã ex diuinis ſcripturis, Patrūq; ſāctorū dictis ſupra oſtēdimus, eos qui poſt inchoatã ſanctã vitã nō cōtendūt ad maiorem vitæ perfectionē, in manifeſtū periculū ſe conijcere regrediēdi, & in priſtina peccata relabēdi. Ac vt cōcedamus aliquos in tepiditate ſua perſiſtere, nec fieri mox deteriores, tamē perſpicuè antè probauimus, ſi ſpectem⁹ & ampliorē Dei gloriã, & Eccleſiæ ſalutē, paucos ſeruos dei in virtutū ſtudio prouectos, pluris faciendos, quã multos languidos & negligentes.

Caeterum, vt ij qui fundamēta cul-

tus diuini iecerūt, in ædificio ſuo ſpirituali perſiſtant, & in Eccleſia Chriſti multi numerētur, quibus cordi ſit progreſſum facere in virtutū ſchola, neceſſariū eſt, vt in cōcionibus, & exhortationibus, quæ ad populū habentur, ſæpe numero tractetur de adiunctis ad profectum ſpiritualē idoneis. Et quia in cœtu fidelium multi eſſe ſolent, qui non admodū firmū propoſitū faciunt deſerendæ vitæ peruerſæ, ſincereq; deinceps ſeruiendi DEO, ſeriò & ſedulo agatur de ijs quæ commouere eos poſſint ad deteſtanda peccata lethalia, & ingrediendam vitam inculpatam. Et rurſum quia in eodem non deſunt alij, qui firmiter decreuerunt DEO ſeruire, ſæpe ſeriò agatur de ijs, quæ eos permoueant ad amplectenda CHRISTI conſilia, vtpote ab æterna ſapientia profecta, & ad vſurpandam orationem mentalem, mortificationem, piorum librorum lectionem, ad exercendas quoque virtutes humilitatis, ſecundum perfectiſſimum earum gradum, denique ad cauendas occaſiones omnes & pericula peccandi. His enim medijs gratiam diuinam conſer-
uamus

uamus, & fructum in ſeruitio diuino facimus.

Speciatim autem neceſſarium eſt in ijſdem concionibus tradere documenta ad cauenda delicta venialia opportuna: nam inter omnia præſidia ad fouendam augendamq; gratiam atque virtutes in eorum animis, qui cœperunt ſeruire DEO, principem facile locum tenet, ſtudium aſſiduè à lapſibus venialibus mentem expurgandi, eo quod eam debilitent, & diſponant ad lethales. Id ſi in concionibus præſtandum eſt, in libris quoque qui ad fructum ſpiritualem animorum eduntur pręſtari debet, vt ſicut certi exſtant, qui data opera conſcripti ſunt ad extrahendos homines è peccatorum ſordibus, & complectendum ſtudium virtutum: ſic non deſiderentur alij, qui data opera doctrinā tradant congruentem ijs, qui iam virtutum viam ingreſſi ſunt, & indies ad perfectionem maiorē aſpirant. Hoc doctrinæ in Eccleſia neceſſariæ diſcrimen, ex diſſimili fidelium
Heb. 5. 6. diſpoſitione natum declarat S. PAVLVS ſcribens ad Hebræus, cū ait quoſdam fideles *eſſe paruulos quibus lacte*

opus

opus ſit, non ſolido cibo, indigireq́; *vt doceantur quæ ſint elementa exordij ſermonum dei*, hoc eſt prima doctrinæ Chriſtianæ principia, quæ ſunt Pœnitentiã agere, peccata mortalia fugere, vſurpare ſacramenta ad ſalutem neceſſaria. Addit hos *expertis eſſe ſermonis iuſtitiæ*, hoc eſt, vt exponit B. ANSELMVS, doctrinę quæ conuenit perfectis, vel vt Cardinalis Caietanus, doctrinæ quæ agit de profectu in virtute, & addit, eſſe alios fideles in Eccleſia ſimiles hominibus prouectæ ætatis, qui indigent cibo ſolido, hoc eſt doctrina, quæ tradat modum faciendi progreſſum in ſtudio virtutum, perueniendiq́; ad earum culmen & perfectionem caritatis: Nã, inquit, ſicut lac prębetur infãtibus, non vt ſit perpetuus eorum cibus, ſed tantum ad breue tempus donec adoleſcant & ſolidioris cibi capaces ſint, ſic fidelibus initio conuerſionis traditur doctrina quæ eos permoueat ad peccatorum mortalium odium, poſteà verò cum cœperint ſerio ſeruire DEO ſublimior doctrina eis proponitur de progreſſu in omni virtute faciendo.

Anſel. & Caiet. in c. 5. ad Heb.

QVAMVIS autem perdifficile ſit mul-

tis hominibus perſuadere vt peruerſam vitam deſerant, & ad DEVM ex animo conuertantur: tamen non minus difficile eſt perſuadere multis ſeruis Dei, qui iam cœperunt ſeruire DEO, vt porrò in cæpto curſu progrediantur: imò longè videtur difficilius, quia ad faciendum principium ſeruiendi DEO, ſufficit vnus contritionis actus, firmũque propoſitum à noxa mortali abſtinendi, quod quidem vnico temporis momento, poſt vnicum verbum bonum auditum concipi poteſt: verùm ad proficiendum, & perſeuerandum in vita ſancta, opus eſt longa exercitatione in omni virtute, diuturnaque & conſtanti pugna aduerſus vitia, paſſiones, & tentationes inimici. Et experiẽtia quotidiana docet multos eſſe qui incipiant DEO ſeruire, paucos autem qui in ſtudio inchoato perſeuerent. Sic confitetur S. BERNARDVS, & cõfirmat S. BONAVENTVRA, *Multo*, inquiens, *facilius reperies multos ſeculares conuerti ad bonũ, quã vnũ quempiã de religioſis tranſire ad melius. rariſſima auis in terris eſt, qui de gradu, quẽ fortè in religione ſemel attigerit, vel parum aſcendat*

Bern. Ep. 96. Bon. in pharet. lib. 4 c. 27.

Cum

Cvm ergo hic labor in ſeruitio diuino proficiẽdi ex vna parte tã neceſſarius & ſalutaris ſit vnicuiq; & toti mũdo: ex altera verò parte difficile quidẽ, ſed nõ minus vtile & neceſſariũ, vt exſtent libri de hoc argumẽto conſcripti, inter optimos offerimus hũc pręſentẽ tractatũ, cum deſiderio maiorẽ Dei gloriam, & ſalutem animarum eius lectione procurandi.

CAPVT VIII.

De fructu ſpirituali quẽ haurire poſſunt incipiẽtes ſeruire Deo *ex hac doctrina de ratione proficiendi in virtute.*

AD finem huius tractatus vna adhuc cõmonefactio occurrit neceſſaria ijs, qui aut inceperũt, aut certè cogitârunt incipere dare operam veræ pietati, nempe hæc. Vt quipiam viuendi conſuetudinem iam dudum inierunt, ſi fortè incidant in conciones aut libellos, quorum ſermo in eo vertitur, vt auditor vel lector auocetur à peccatis lethalibus non inde anſam capiant alicuius tepiditatis, & arbitrentur nec ſibi longius eſſe progre-

Digitized by Google

diendum, cum certè, vt diximus, longius progredi debeant, hoc eſt, etiam à leuioribus lapſi hi, qui lethales non ſint, cauere, & optimis operibus Deo gratiſſimis, etiamſi ſub pœna æternæ damnationis mandata non ſint vacare. Et contra, quid vel iam primum inchoarunt, vel inchoare cogitarunt ſanctam viuendi rationem, non illicò terreantur, vel animum deſpondeant, ſi incidant in conciones vel libellos, quibus ſtudium in virtute proficiendi & ad culmen perfectionis contendendi inculcatur, exſtimantes nimis arduã & difficilem eſſe virtutum viam, & quam centeſimus quiſq; mortalium vix aſſequi poſſit. Neq; enim ille in virtute progreſſus proponitur tanquã ad ſalutem conſequendam prorſus neceſſarius, ſed tanquam valde vtilis & ſalutaris. Qui enim ad hanc perfectionem vitæ contendunt, puriorem à peccatis cõſeruant animum, & ſecuriorem ſibi reddunt ſuà ſalutẽ, & maiorẽ gratiam gloriamq; apud DEVM promerentur: deinde in hac vita ampliore pace & conſolatione, quam Deus mundis corde impertit, perfruuntur, & aliorum

donorum

donorũ ſpiritualiũ penè innumerabiliũ quæ DEVS communicare ſolet omnibus in virtute proficientibus participes fiunt, vt ſupra diximus, & deinceps latius exponemus.

ITAQ. non habent, quod idcirco de ſua ſalute deſperent: hunc verò fructum ex hac conſideratione carpere poſſunt, vt ſeſe humilient, ſubmiſſius de ſe ſentiant, dum animaduertunt ſe tam longe abeſſe, à pietatis officijs, quæ diuinę maieſtatis excellentia meretur: totoque pectore gaudeant non deeſſe Deo in Eccleſia pios ſeruos, qui cum tanta perfectione vitæ Chiſti anæ illi ſeruiant, gratiasq; agant ſe illũ ſenſum & notitiam conſecutos: nam lætari de profectu & perfectione aliorum, propter gloriã quæ inde in DEVM redundat, eſt quodammodo participẽ fieri & profectus & perfectionis ipſorum. Deinde & alium fructum inde carpere queunt nempe vt magno ſtudio & ſollicitudine in precibus ſuis ad Deum fuſis ob oculos ponant ſuam imbecillitatem, enixeque petant efficacem voluntatem & robur ſpiritale in diuino ſuo ſeruitio proficiendi, ac cer-

to confidant quod ſi in oratione con-ſtanter perſeuerârint, ſe donum ex liberali & miſericordi eius manu accepturos, ſtudiumq́; proficiendi, quod iam apparet arduum & difficile, & primo aſpectu terret, facile & ſuaue futurum, ac ex cogitatione, quod in dies in bono tam ineffabili, vt eſt amor Dei, maiorem ſemper acceſſionem facere poterint, incredibilem capturos voluptatē.

Considerare ſiquidem debent hanc viuendi rationem non viribus hominis naturalibus perfici, ſed diuinis à Christo domino collatis. ille enim omnibus proficiendi ſtudio ardentibus libenter & perliberaliter gratiam ſuam communicat, qua res arduas reddat faciles, amaras dulces, & graues leues. Conſiderent etiam in Christi Domini noſtri Eccleſia, ſemper fuiſſe & adhuc eſſe innumeros homines in omni ſexu & ſtatu, in virtutum cultu admodum prouectos, qui eandem aliquando difficultatem quam illi nunc experiuntur, in colenda vera pietate ſenſerint, ſed quia cum ingenti fiducia, erga Chriſtum iter illud ſpirilalis progreſſus ingreſſi ſunt, eodem propiti-

piti-

pitio & adiuuante, admodum planum & iucundum eſſe deprehenderunt.

CONSIDERET & quilibet ſigillatim quæ DEVS ipſi bona contulerit, quam multa aliter ſe habuerint, quam iam habeant, quomodo olim multa vitia amârit, quæ iam horreat, quomodo olim ne minimam quidem orationem facere, nec miſſam, vel concionem audire ſine diſtractione animi potuerit, nunc autem voluptatem etiam capiat, ex orationibus faciendis, & officijs diuinis, concionibusque audiendis. Itaque ſicut Deus hæc in ipſo operatus eſt ſine vllo ſuo merito, cum longiſſimè à ſalute abeſſet, eiumque à peccato ad gratiam, à morte ad vitam pertraxerit, & à carnalibus deſiderijs ad obſequendum diuinis inſpirationibus, prorſus cõfidendũ eſt, quod multo magis eum deducere poſſit è bono ſtatu in meliorem adiuuante diuina gratia.

HAC tentatione terroris & trepidationis inanis pulſatus quoque fuit

Digitized by Google

Aug l 8. confeſ. c. 11.

fuit AVGVSTINVS initio ſuæ conuerſionis, eamque dictis conſiderationibus expugnauit. Principio videbatur illi nimis ardua puritas legis Euangelicæ, & maxime perpetuæ continentiæ obſeruatio, animumq; deſpondebat, ſe non poſſe pertingere ad tam glorioſam carnis victoriam. Cum igitur timidus & deſperabundus in illa cogitatione hæreret, ſedulo expendere cæpit in Eccleſia Chriſti non modo extitiſſe & eſſe graues & fortes viros qui grauiſſimis penitentijs corpora ſua caſtigarent, & ad culmen omnium virtutum perueniſſent perpetuamq; caſtitatem coluiſſent, vti erat S. ANTONIVS, & alij eius imitatores, verumetiam innumeros adoleſcentulos, virgines, & viduas, ac teneræ ætatis puellos & puellulas, qui perpetuam continentiam cuſtodirent, alacreſq; ad vitæ Euangelicę perfectionem contenderent, ac tandem cor eius ſic illum alloquebatur. *Tu non poteris quod iſti & iſtæ? an verò iſti & iſta in ſemetipſis poſſunt, ac non in Domino Deo ſuo. Quid in te ſtas, & nō ſtas? Proijce te in eum, noli metuere, non ſe ſubtrahet, vt cadas. Proijce te ſecurus, excipiet te*

piet te & ſaluabit. Conſiderabat nimirum ſanctus ille mutationem, quam DEVS in Eccleſia fecerat, & quotidie faciebat conuertendo magnos peccatores in heroes ſanctiſſimos. Atq; hæc contemplatio omnem languorem illi ademerat, formidinemque inanem diſcuſſerat, ingentem quoque animũ illi addebat proficiendi de virtute in virtutem, firmiſſimã ſpem dabat Chriſtum ſibi affuturum. Sic ipſe fatetur in alio loco his verbis.

Exempla ſeruorum tuorum, quos de nigris lucidos, & de mortuis viuos feceras, congeſta in ſinũ cogitationis noſtræ vrebant & abſumebant grauem torporẽ, ne in ima vergeremus, & accẽdebãt nos validè, vt omnis ex lingua ſubdola contradictioni, flatus inflammare nos acrius poſſet, non extinguere. Atque hi ſunt fructus, quos homines cõſiderati hauriunt ex hac doctrina, quæ tradit rationem in virtute proficiendi.

ATQ. illi quidem, qui viuo deſiderio ardent ſui profectus, (quibus hæc doctrina admodum eſt neceſſaria, nec paruo numero reperiuntur in DEI Eccleſia) ex illa hauriunt certam & per-

 ſpicuam

ſpicuam notitiam perfectionis cuiuſque virtutis, ac media quibus comparentur, tum robur eas opere ipſo exercendi, dum vnicuiusque virtutis dotes conſiderantur, & remedia contra tentationes tepiditatis, atque arma ad repellendos virtutis hoſtes, lumē quoque ad cognoſcendas fugiendasque impoſturas, quibus Satan conatur impedire profectum noſtrum in diuino ſeruitio, ac demum in quo natura profectus ſpiritalis conſiſtat. Quibus verò non ineſt illud viuum proficiendi deſiderium, ex hac doctrina diſcunt humilitatem & confuſionem ſui, vt diximus, qui fructus tam præſtans eſt, vt Deus propter illam ſepe communicet viuum deſiderium proficiendi.

VT verò ex lectione huius libri ſimiles iā dictis colligi queant fructus, rogamus Chriſtianum lectorem, vt cum deſiderio proficiendi illum perlegat: nec enim dubitamus Deū Opt. Max. neceſſaria præſidia ei ſuppeditaturum vt ad maiorem ſuæ diuinæ maieſtatis honorem & gloriam aliquādo reipſa, quod ex animo, deſiderauit, exequatur.

TRAC-

TRACTATVS DE VERA DIFFIDENTIA SVI IPSIVS

Qua homo ſuis viribus diffidens, omnem omnino fiduciam in Deo collocat, bonorumq́ operum præſidio, quatenus Deo, eiusq́ fauore & gratia nituntur. Cuius confidentia beneficio & profectus ſpiritualis acquiritur, & ad omnium virtutum perfectionem aſcenditur.

PROOEMIVM.

QVONIAM in priore Tractatu cohortati ſumus omnes fideles ad profectum ſpiritualem, conueniens eſt, vt in hoc ſecundo agamus de vera ſuiipſius diffidentia. Nam ſimulatque homini Chriſtiano verarum ſolidarumque virtutū pulchritudine & perfectione allecto ſemel perſuaſum eſt, vt operam det profectui ſpirituali animę ſuæ, mox incipit manum tam ſancto operi, cum deſiderio eas pectori

primendi, adhibere. Vt verò labor hic tam precioſus, tamque diuinis oculis gratus ſalutarem ſortiatur exitũ, Deus primæ lectionis loco illi inculcat ſui ipſius omniumque humanarum virium diffidentiam vt hoc fundamento iacto viuis deinde coloribus in eius animo pulcherrimum omnium virtutum chorum, qui non eſt aliud quam viua infinitæ ſuæ pulchritudinis effigies, depingat. Varijs autem mirabilibusque eam in rem vtitur medijs, perſuadet nimirum in virtutum negotio diffidentiam ſui ſummo in pretio habendam: viuas inſpirationes immittit vt prorſus ſibi diffidat, luce noua & extraordinaria illuſtrat, vt imbecillitatem ſuam, ſuumque, vt ita loquar, nihil penitius agnoſcat, atque ita omnẽ confidentiam in ſolũ Deum proijciat Eundem in finem tam grauibus tentationibus eum exagitari ſinit, vt experientia ipſa diſcat ſe ijs vincendis imparem, diuinoq; intelligat opus eſſe ſubſidio.

QVOD ſi his medijs, cætroquin ſuauibus, nihil efficiat, aggreditur aſperioribus, & maiori cum periculo cõ-

iunctis, vt dum ſinit eum labi in graue aliquod delictum, vt agnoſcens fœditatem lapſus reſipiſcat, ac diſcat non ſuæ amplius fidere induſtriæ. Verum, quia medium hoc infauſtum eſt, & lacrymis potius, quam laude dignum, non vſurpat illud DEVS, niſi quando homo ſuauioribus, ſalubrioribusq; impelli non poteſt in iſtam ſui diffidentiam, ac interdum etiam, vt occultam quandam in eo ſuperbiam caſtiget, vt poſtea dicemus. Nō abſimilis eſt DEVS in hac re ſapienti architecto, qui ædificaturus ingens & peruenuſtum templum primum locat fundamenta, cui totam molem ſecurè imponere deinde queat: ſic enim DEVS in animo hominis exſtructurus elegantiſſimum templū, in quo cum voluptate commoretur, virtutum ſcilicet omnium domiciliū, primo iacit fundamentū, hoc eſt, diffidentiam ſui, vt ſecurè deinde reliquam virtutum ſtructurā, donec ad perfectionis faſtigium educatur, imponere poſſit. Cū qua doctrina non pugnat, quod B. AVGVSTINVS, alijque ſancti perhibent humilitatem eſſe omnium virtutum fundamentū. diffidentia enim ſui

Aug. de verb d. ſerm. 10. S. Tho. 2 2. q. 61. a. 5. ad. 2.

ſui eſt primarius humilitatis actus, ſic prorſus, vt ratione diffidētiæ nomē fūdamēti illi imprimis cōpetat.

ATQ. hic mirāda ſe prodit DEI prouidētia, quod hūc diffidētiæ ſui ſpiritū, omnib' mūdi ſapiētibus ignotū, nō eruditis magnoq; ingenij acumine præditis, qui magnificè de ſe ſentiūt, communicet, ſed ijs tātū qui ſyncerè, poſito omni faſtu, cum profectus ſpiritalis deſiderio illi ſeruire, etiāſi plebæi, & litterarū ignari ſint, inſtituerint: idq; tā manifeſtè & perfectè facit, vt liquidò appareat Doctorē eorum nō fuiſſe de terra, ſed de cælo, nō hominē mortalem, ſed DEVM: qui vt ſolus creauit animas de nihilo ad ſuā imaginē & ſimilitudinē, ſic volēs eaſdē reformare ad eādem ſui imaginem, ipſe eas interius docet, quæ nullus hominum docere poteſt. Cæterum, quia DEVS operatur in creaturis ſuauiter, hoc eſt, cōueniēter ad ipſorū naturā, vult hominē, quoniā libera volūtate præditus eſt, ſuā quoque operā ad erigendum virtutum ædificium, iaciendūq; fundamētū liberè accommodare, ſecumq; operari: vnde ſequitur, diſceſſum hominis à ſtatu peccati, & conuerſionem ad DEVM, eſſe non ſo

lum Dei opus, ſed etiam eiuſdem hominis. Poſt conuerſionem verò peractam, progreſſum eiuſdē in curſu virtutum ſic eſſe opus DEI, vt etiam ſit opus eiuſdem hominis. Qua de cauſa B. PAVLVS ſic alloquitur fideles. *Dei agricultura eſtis, Dei ædificatio eſtis*, vt indicaret, quicquid in illis tanquam in tēplo, vel agro laboratum vel ædificatū eſſet, id opera DEI perfectum alibi verò eos hortatur vt ipſi quoq; in ædificando templo ſancto laborent, vt ſignificaret noſtram quoq; induſtriā diuinæ operationi adiungendam. 1. Cor. 3. Epheſ. 2.

ITAQ cū opus ſit liberi noſtri arbitrij cooperatione, vt aliquis diffidētiæ illius guſtus cordi à Deo imprimatur: vtile ſanè, imò neceſſarium eſt exponere, in quo diffidentia illa cōſiſtat, & quib' medijs à Deo obtineri poſſit, quod ſpero me, diuina adiuuante gratia, hoc tractatu perfeciſſe. Quia verò virtutis cui'q; natura & accurati' cognoſcitur, & perfecti' acquiritur, quando vitiū ei cōtrariū nobis bene eſt perſpectū & exploratū, idcircò de cōfidētia nimia ſui illi contraria, proximè agendum erit. Id enim veriſſimè de humilitate

Digitized by Google

eiusque actibus dicitur, eam ex ſui cõ-
trarij notitia clarius cognoſci. Idcirco
enim humilitas omnium virtutum
fundamentum dicitur, quod radicitus
è corde humano euellat ſuperbiã, quæ
omnium virtutũ capitalis eſt hoſtis.

S. Tho. 22. q. 61. a. 5.

CAPVT. I.

Quantopere profectum ſpiritulem impediat homo ſuis viribus fidens, & quæ mala inde pullulent.

CERTISSIMVM eſt inter omnia virtutum, mediorumque quibus acquiruntur impedimẽta maximum, pernitioſiſſimumque, & quaſi cæterorum radicem eſſe inordinatam confidentiam ſui: in quàm eo procliuius labimur, quo certius nobis cõſtat nos libero arbitrio præditos, noſtræque voluntatis & induſtriæ voluntario concurſu ad conſequendam virtutum perfectionem, earumque actiones exercendas, opus eſſe, hinc enim fit vt nimium ſæpe viribus & conatibus noſtris tribuamus, & plus æquo in animo efferamur, ac tandem in tetrum ſuperbiæ flagitium, eiusque damna grauiſſima incidamus. Vnde

diuina ſcriptura in Prouerbijs. *Qui*, inquit, *confidit in cogitationibus ſuis, impiè agit* id eſt, qui viribus ſuis præfidēs conatus ſuos exequi molitur, impietatis in Deum ſcelus committit. Et alibi in eodem libro dicit *Qui confidit in corde ſuo, ſtultus eſt*, ac ſi diceret Qui fidit ſuo iudicio, ſuiſq; conſilijs, cordis proprij indicibus, non ſolum errat, ſed etiam ingentem ſtultitiam prodit. De hoc quoque peccato ſpiritus ſanctus dixit per ieremiam. *Maledictus homo qui confidit in homine & ponit carnem brachiũ ſuũ Erit enim quaſi myrica in deſerto, & non videbit cum venerit bonũ: ſed habitabit in ſiccitate in deſerto in terra ſalſuginis & inhabitabili*. Cuiuſmodi penitus eſt qui fiduciam omnem collocat in ſuis, vel alterius creaturæ viribus: neque aliam ſortietur conatuum ſuorum exitum, quam vt ab omnibus diuinis præſidijs deſertus, nullo edito fructu ſpirituali detrudatur in ignem æternum

Prou. 16.

Ibid. 28.

Ierem. 17.

QVOD ſane vitium eo magis pertimeſcendum eſt, quo minus agnoſci conſueuit, eo quod ſpirituale ſit & occultum: deinde quia lapſus in illud nul-

Nabuchodonozor, qui cũ potẽtiæ ſuæ
nimium fideret, vti ſignificauit cum o
culis in vrbem Babylonẽ cõiectis dice-
ret. *Nonne hæc eſt Babylõ magna, quã e-*
go ædificaui in domũ regni, in robore for
titudinis meæ, & in gloria decoris mei?
ilico de cælo vocem audiuit, qua ſimul
regno & ratione priuatus eſt, iuſſus in-
ter beſtias & feras verſari, fænumq́;, ac
ſi bos eſſet, comedere. Qualis erat & 2. Par. 16.
Rex Iuda Aſa, qui quoniã perfugiũ
ſuũ habuit ad regẽ Syriæ, cum bello ſu
peratus eſt ab hoſtibus ſuis, infeliciter
depugnauit, ſicut exprobrauit illi Ha-
nani propheta dicẽs. *Quia habuiſti fidu*
ciã in rege Syriæ, & nõ Domino Deo tuo,
idcirco euaſit Syriæ regis exercitus de
manu tua. Idẽ, quia *nec in infirmitate ſua*
quæſiuit Dominũ, ſed magis in medicorũ
arte cõfiſus eſt, vt ibidem dicit ſcriptu-
ra, *dormiuit cum Patribus ſuis.*

Prętermiſſis ergo his & alijs ſimilibus
hominibus, quorũ arrogantiã, nimiã-
que cõfidentiã ſui nõ dubiũ eſt fuiſſe
Deo ingratã & exoſã, agemus tãtũ de ijs,
qui licet probi fuerint, bonũq; ſcopũ
in negotijs alioquin licitis propoſitũ
habuerint, tamẽ idcirco ſubinde grauius
delique-

Digitized by Google

deliquerunt, quod paſſi ſint per nimiam incuriam occultè hunc confidẽtiæ morbum in animum irrepere. Cogitamus enim hic documenta tradere ijs, qui iam virtutis ſtudium ſunt complexi.

CAPVT II.

Vitio confidentiæ nimiæ fieri, vt pia deſideria ac propoſita, & bona opera nobis pereant.

DEVS hominibus ſuggerit ſalutaria deſideria & vota vitæ emẽdandæ, cauendi peccata in quæ aliâs incidêre, virtutum opera legibus imperata præſtandi inſpirationibus cõſilijsque diuinis obſequendi. Vnde, qui elatus fuit & ſuperbus, apud animum ſuum proponit ſe velle humiliter alijs ſubeſſe, & cedere, nec amplius lapſus ſuos excuſare, Qui impatiens, ſe qualemcumque iniuriam ſibi illatam æquo animo toleraturum, neque vllo aſperiore verbo contra proximum vſurum. qui in precibus deuotus, audiendique, vel legendi & meditandi verbi DEI fuit ſtudioſus, proponit ſe edendi

dendi bibendiq́ue cupiditatem refrenaturum, oculos à rerum vanarum aſpectu cohibiturum, mortificandæ carni & voluntati ſuæ. hoc illouè genere pænitentiæ vel humilitatis, vacaturum:& tamen paulo poſt omnium horum piorum propoſitorum à Deo inſpiratorum obliuiſcūtur & nihil prorſus præſtant, imò oblata occaſione minimæ tentationis omninò contrariū faciunt.

Cvivs rei cauſa eſt, quod pia illa deſideria non attribuut fonti, e quo manarunt, nempe diuinæ liberalitati, ſed ſibi, exiſtimantq́ue ſe ſua induſtria & ſtudio poſſe perficere, non auxilio diuino: idq́ue crebrò contingit homini nihil aduertenti eo quod natura per peccatum corrupta magna vi eum inclinet ad confidentiam ſui, vt quicquid boni vel cogitat vel facit ſibi adſcribat. Vnde quia homo incurius non obſeruat huiusmodi naturæ corruptæ motus, nec cum humilitate eis reſiſtit, imprudensq́ue delabitur in conſenſum, fit vt incidat in noxam inordinatæ confidentiæ ſui, damnaq́ue iam dicta incurrat, hoc eſt, vt pia deſi-

ria

ria & vota euaneſcant, & tentationes occurrentes præualeant.

Hvivs noxæ & damni, quod ex ea ſequitur, monuit nos ſpiritus ſanctus di-
Eccle. 6. cens. *Non te extollas in cogitatione animæ tuæ, velut taurus, ne elidatur virtus tua per ſtultitiã, & folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in eremo.* Quibus verbis Deus hominem hortatur, ne nimium confidat deſiderijs cordis ſui, nec ſinat ſe inſtar tauri, quod animal ſuperbũ eſt, impetu perturbationũ in tranſuerſum rapi, ſed humiliter potius illis reſiſtat, ne pariter & boni propoſiti dono, & diuina gratia deſtituatur, atq; ita omni virtutũ bonorumq; operum fructu, ſpolietur.

Habemvs huius rei exempla notabilia in diuinis litteris. S. Petrus nocte extremæ cœnæ firmiſſimè propoſuerat ſe nulla ratione in animum admiſſurum vel ſcãdalum, vel cogitationẽ de negando Christo, immò potius vitæ ſuę periculũ aditurũ, ſic vt toto pectore diceret. *Etiãſi oportuerit me mori tecũ,*
Matt. 26. *nõ te negabo:* & tamẽ paulo poſt propoſiti immemor, capto Chriſto aufugit, & ter eũ negauit, Cuius lapſus nõ alia

alia ſanè cauſa fuit, quā quod nimium ſuis fuerit cōfiſus virib⁹, vt liquet ex verbis quib⁹ ſe omnibus Apoſtolis prę tulit, dicēs. *Et ſi omnes ſcādalizati fuerint in te, ego nūquā ſcādalizabor.* & cū CHRISTVS ei affirmatè prædiceret. *Amē dico tibi, quia in hac nocte antequā gallus cantet, ter me negabis.* excluſo omni imbecillitatis metu audacter reſpōdit, ſe poti⁹ moriturū, quā negaturū.

QVOD accidit B. Petro, cū eſſet adhuc imperfect⁹, nō dum, ſcilicet plenitudine ſpiritus ſācti in eum delapſa, id vſuuenire ſolet quotidie fidelib⁹, vt idcirco bonis propoſitis non faciant ſatis, quod plus æquo præfidāt ſuis viribus, ob hoc enim vitiū ſubtrahit illis DEVS auxiliū efficax, cuius beneficio perficere illa poterant, ſi fiduciam omnē in Deo colocaſſent. Sic docent S. Chryſoſtomus & Theophilactus, dùm agunt de Apoſtolorum atque imprimis S. Petri lapſu. Exemplum huius rei ſingulare habemus in diuina ſcriptura de rege Amaſia bellum geſturo contra Idumæos: Nam cum ſupra trecenta millia ſuorum, de Iſrahel centum talentis argenti alia centum millia

Chryſ. hom. 25. in Matt. Theoph. Marci. 14.

millia armatorum conduxiſſet, venit ad eum propheta à DEO miſſus, & ait
2.Par.25. *O rex ne tecum egrediatur exercitus Iſrahel, non eſt enim Dominus cum Iſrahel. Quod ſi putas in robore exercitus bella conſiſtere, ſuperari te faciet Deus ab hoſtibus. Dei quippe eſt & adiuuare, & in fugam conuertere.* His verbis quia rex paruit, & copias Iſraheliticas dimiſit, victoriam, decem millibus Idumæorum cæſis, obtinuit, quam certe non obtinuiſſet, ſi viribus copiarum ſuarũ confiſus, & non DEI in pugnam perrexiſſet.

ADVERTANT ergo ſerui dei, vt quoties ſenſerint animum pio aliquo deſiderio vel propoſito tangi, pro Dei
2.Cor.3. dono diuinitus collato illud recipiant: nam, vt ait S. Paulus, *non ſumus ſufficientes cogitare aliquid boni à nobis quaſi ex nobis, ſed omnis ſufficientia* bonum cogitandi vel loquendi *ex DEO eſt.* deinde propoſitum illud magni faciant, & cum grati animi ſignificatione, ſe nõ ſuis viribus, ſed DEI auxilio completuros expectent. DEVS enim, teſte eodem Apoſtolo, qui *dedit velle, dabit &*
Philip.2. *perficere pro bona ſua voluntate.* Quem

admo-

admodum enim inops mendicus, cui ne obolus quidem ſuppetit in crumena, tamen ſperat, nõ induſtria ſua, ſed liberalitate piorum Chriſtianorum victum quotidianũ, ſi humiliter petat, non defuturum; ſic quilibet Chriſti ſeruus pio aliquo deſiderio flagrans, confidere debet bonitati diuinæ, ſe re ipſa illud expleturum, ſi cæleſtis gratiæ eleemoſynam ad hoc poſtulet, ſæpè offerendo Chriſti, paſſioniſq; eius merita, ſi ſanctiſſimæ Virginis Mariæ & Sanctorum patrocinia imploret, ac dicat cum Dauid: *Opera manuum noſtrarum dirige ſuper nos, & opus manuum noſtrarum dirige.* Et. *Eſto mihi in deũ protectorem & in domũ refugij.* reſpice in orationes noſtras & deſideria: reſpice in faciem Chriſti tui, cuius meritis confidimus nos impetraturos, quod poſtulamus. *Pſal. 89.* *Pſ. 30.*

CAPVT. IIII.

Vitio confidentia ſui hominem vinci à tentationibus.

Qvod diximus de piorum deſideriorum executione, dicẽdum quoq; eſt de tẽtationibus, quas

ram Domino, ieiunârunt vſq; ad veſperã, & obtulerũt holocauſta, atq; victimas; atq; ita cõfiſi Deo, nõ viribus ſuis, tertiò hoſtẽ inuaſere, & victoriã retulẽre, trucidatis viginti quinque hominũ millibus: ſic vt è tota tribu non niſi ſexcenti remanſerint ſuperſtites, quibus vitam condonârunt.

Idem prorſus contingit in conflictu ſpirituali. Hoſtes noſtri ſunt, princeps tenebrarum, mundus, & propria caro, contra quos confligendum eſt. Bellũ à parte noſtra iuſtum eſt, & mandato Dei indictum, nec deſunt nobis arma, & magna ad pugnãdũ ſubſidia, & tamẽ ſæpenumerò ſuccumbimus, & in mortem noxæ pęnęq; ęternæ miſeri detrudimur. qua verò de cauſa? quia induſtriæ noſtræ cõfiſi, nõ diuino auxilio arma corripimus. Id præclarè animaduertit S Baſilius *Qui ſeruiũt Deo,* inquit, *à dæmone frequẽtib' et varijs tẽtationibus agitãtur, triſtitia, & diffidentia de Deo, ut bona inchoata deſerant, ut non perſeuerent, ut exiſtiment ſe Deo charos non eſſe, ut locum, ſocietatẽ, rationẽq; viuẽdi, cũ alio ſeueriore cõ-*

Baſil in inſtit. de vita perfecta.

mutent, in qua dæmon nouit plura fore ad labendum pericula. His aliijsq; id genus tentationibus ſpeciem boni præ ſe ferentibus Dæmõ ſeruos Dei aggreditur. Quos verò vincit? Eos, inquit, vincit, qui plus æquo cõfidunt ſibi. Vnde, addit, *vidimus multos, magna virtute præditos, & teſtimonio aliorũ probatos, quos malignus ſpiritus per nimiam iſtam cõfidentiam præcipites egit.* Hucuſq; Baſilius. Quare non dubitauit quidam ſanctus vir, & in virtutum ſtudio exercitatus aſſeuerare, quoties ſeruus Dei pietatis amans à tentatione vincitur, id euenire, vel quia ante tentationem non implorauit diuinum auxilium, aut quia viribus ſuis fidens depugnauit. Id verò exponit his verbis conſideratione digniſſimis. *Non orandum eſt cõtra tentationem ne eueniat, ſed ne decipiat aut inuoluat, cum venerit. Si verò tentatio ex vehementia quempiam ſubuertit, aut antè ne ſubuerteret, humiliter non fuit oratum, aut talis ſuperbia in anima inſidebat, quæ per caſum tentationis propellenda erat.*

Simon de Caſſia lib. 4. c. 6.

Colligamus fructum ex hoc cæleſti documento, & contra animæ noſtræ

hoſtes

hoſtes viriliter dimicemus, corũque tentationes: diffidamus viribus noſtris, quia ob imbecillitatem ſuam nihil ſine auxilio diuino, vt diximus, efficere poſſunt contra tam potentes inimicos, nihil enim in hoc mundo eſt, quod eorum potentiam exæquet: expectemus autem & robur & victoriã à potentiſſimo Deo, confidendo in eius præſidio, idq; propter Ieſu Chriſti merita, qui tanquam homo & Saluator promeruit nobis vires ac gratiã ad vincendum: tanquam verò Deus, creator, & prima cauſa eandẽ largitur, & prouocat nos ad pugnam & victoriam dicens: *In mundo preſſuram habebitis, ſed confidite, ego vici mundum.* ac ſi diceret: Ego vici, vt vos vinceretis, promerẽdo vobis gratiam & auxiliũ. Id confitetur & S. Paulus, & quaſi ſummo beneficio affectus æterno Patri gratias agit dicens. *Deo gratias. qui dedit nobis victoriam per Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum.* Neq; ſatis eſt illi affirmare, Deum eſſe, qui nobis manũ per merita Ieſu Chriſti præbet ad expugnandum tentationes & peccata, ſed, quod eo amplius eſt, Deum vincere &

Ioan. 16.

1. Cor. 15.

2. Cor. 2.

triumphare per nos in Chriſto ſaluato re noſtro, vt indicet, quã purè ad autorem Deum referendæ ſint omnes victorię: ille ſiquidẽ ipſe eſt, qui & robur ſuppeditat, & reipſa ad pugnã & victoriam per nos concurrit, & libertatem ac voluntatem, quæ ad vincendũ neceſſaria eſt, ſuggerit, ac deniq; & gratiam, qua opus habemus ad vincendum, cum merito impertit.

1. Paralip. Narrat diuina ſcriptura filios Iſrahel è tribu Ruben, Gad & Manaſſe, cũ dimicarent contra Agarenos, eorumq́; cõfœderatos numero & viribus potẽtes, victoriam reportaſſe, cauſamq́; addit, quod non confiſi viribus ſuis Deũ inuocârint cũ pręliarẽtur. Idem commemorat de Machabæis, qui cùm manu pugnãtes, corde inuocabãt Deum,

Mach. 5. exiguis copijs magnos hoſtium debellabant exercitus. Haud ſecus confligẽdum nobis eſt in bello ſpirituali, nempè diffidẽdo omninò viribus noſtris, omnemq́; fiduciam in Deum proijciẽdo: nec ſolùm ante pugnam, ſed in ipſo quoq; pugnæ æſtu diuinum implorandum eſt auxilium, vt poſſimus

dice-

dicere cum S. Paulo *Omnia poſſum* Philip. 4.
non in me, ſed *in eo qui me confortat.*
Magno ſolatio eſſe debet homini fideli, ſic à Deo ſtatutum eſſe, vt vincat ipſe non ſuis ſolis, ſed Dei quoque viribus: & ſic mandatum, vt vires ſuas, quatenus ſuas, contemnat, totamque fiduciam in viribus Dei collocet.

Nam ſi reſpiciamus ad vires noſtras, quamuis paruus labor in pugna ſubeundus eſſet, cum imbecilli hoſte certando; tamen exanimaremur, & deficeremus: ſi verò reſpiciamus ad vires diuinas, quæ certis limitibus circumſcriptæ non ſunt, ſed in infinitum augeſcere queunt, contra potentiſſimos quoſque inimicos ſemper confidere poſſumus nos victoriam conſecuturos.

QVOCIRCA, quò copioſior fuerit hoſtium numerus, maioreque induſtria & labore opus fuerit, hoc certius credere debemus, potentiora affore nobis à Deo ad vincendũ præſidia & adiumenta, & factum vt loquitur Apoſtolus, *cum tentatione*

1. Cor. 10. *prouentum, vt poſſimus ſuſtinere.* Hic modus pugnandi contra tentationes, diffidendo viribus ſuis, vehementer & magna exaggeratione commendatur ab omnibus ſanctis, qui luce diuina illuſtrati lõga experientia didicére, id vnicum efficaciſſimumq́; eſſe antidotum ad expugnandas quaſuis tentationes, ac etiam ad impetranda præſentiſſima à Deo auxilia, atq; imprimis donũ ſummæ fiduciæ in Deum: quod nulli niſi ſibi diffidenti conceditur. Vnde ſanctus Abbas Serapion apud Caſſianum agens de remedijs tentationum affirmat: *impugnationis extinctionẽ à ſeruo Dei ſpiritaliter & iugiter eſſe poſcendam: impoſſibile namq́; eſt*, inquit, *de qualibet paſſione triumphum quempiam promereri, priuſquã intellexerit induſtria vel labore proprio victoriã certaminis ſemet obtinere non poſſe, cum tamen vt valeat emundari, neceſſe ſit eum diu noctuq́; in omni cura & ſollicitudine permanere.* Et venerabilis Richardus de S. Victore eandem doctrinã confirmans in hæc verba ſcribit. *Impoſſibile eſt quempiam de ſeipſo triumphare poſſe, donec experimento didicerit*

Caſſ. coll. 5. c. 14.

Rich. in Cant. c. 21.

didicerit propria virtute ſe non poſſe ob timere triumphum. Declarans autem, quomodo hac diffidentia ſui, homo perueniat ad puriſſimam fiduciã Dei, cum qua, vt loquitur Chriſtus, omnia homini ſunt poſſibilia, addit. *Quantũ fideles de ſe diffidunt, tantum in animo ſpei adiutorio confidunt, & quantũ de ſe infirmantur, tantũ fortes ſunt & potentes in Deo.*

CAPVT. IV.

Confirmatur, quod dictum eſt, ſacri Euangelij teſtimonio.

DOCTRINAM iam traditam Chriſtus in Euangelio admiranda quadam ſimilitudine, tali Magiſtro digna, ob oculos poſuit. Luc. 6. Omnis, inquit, *qui venit ad me, & audit ſermones meos & facit eos, oſtendã vobis cui ſimilis ſit: ſimilis eſt homini ædificanti domum, qui fodit in altum, et poſuit fundamentum ſuper petram, inundatione autẽ facta illiſum eſt flumẽ domui illi, & non potuit eam mouere: fundata enim erat ſuper petram. Qui autem audit, & non facit, ſimilis eſt homini ædificanti domum ſuam ſuper terram*

ram ſine fundamento : in quam illiſus eſt fluuius, & continuò cecidit, & facta eſt ruina domus illius magna. Profundè effodere terram ad ædificandã domum homo dicitur, quando firmiter in animo cõſtituit audire verbum Dei, & toto pectore diuinis obſequi præceptis, ſic prorſus, vt non ſolùm lingua profiteatur ſe ſeruiturum Deo, optetq́; ſeriò eſſe in numero bonorum, ſed vt intimo corde decernat potius iacturam facere omnium, quàm minimũ præuaricari dei præceptũ. Tunc verò fundamentum locat in petra ſolida, & domum ſuper illam erigit, quando in ſuis bonis propoſitis, atque eorundem executione, & reliquis piæ vitæ exercitijs, non confidit viribus ſuis,
1.Cor. 3.10. ſed diuino auxilio: nã teſte Apoſtolo. *Chriſtus petra & fundamentum eſt.* Quid verò hinc ſequitur, quando homo omnem fiduciam in Chriſto collocat, non in viribus ſuis? nempe, vt magni licet tentationum diabolicarũ & calamitatum fluctus irruant in illũ, grauiterque concutiant, nõ poſſint tamen illum vel minimum de ſtatu virtutis deijcere.

QVI

Qvi verò aures præbet verbo diuino, & ædificat ſuper terram ſine fundamẽto, eſt Chriſtianus qui vacat quidem operibus bonis, & ex ijs quaſi ſpiritale ædificium erigit, ſed duo negligit, vel quod firmum & conſtans propoſitum non faciat quauis occaſione abſtinendi à peccatis, vel nimium fidat ſuæ induſtriæ, & nõ diuinę gratię, quod eſt ædificare nõ iacto ſolido fũdamento. Quid verò hinc cõſequitur? vt multis licet pijs operibus ornatus & inſtructus, tamen minima tentatione impendente cum magno ſuo damno, & proximi ſcandalo in peccatum lethale corruat, vt omnium præteritorum bonorum iacturam faciat. Qua de re Caiet. in hunc locum ſcribẽs, ſic loquitur. *Hic deſcribi vides ruinam hominis, qui congeriem operum ſuorum ædificauit ſuper non integrum, ſeu non firmum vſq; ad intima cordis penetrans propoſitum, perſeuerandi in omnibus, vel propoſitum non fundauit ſuper Chriſtum: hoc eſt, non eſt fiducia eius innixa ſuper Chriſtum, ſed ſuper viribus proprij animi. Vtroque enim modo deeſt verum fundamentum. Propter primum* Caiet. in S. Luc.

ſiquidem deeſt profunditas, & propter ſecundum deeſt petra.

Hæc æternæ ſapientiæ doctrina, magna reuerētia & gratiarum actione amplectenda eſt, & diligentiſſimè exercenda, tum cauendo huius hominis defectus, qui licet fide, multisq́; bonis operibus inſtructus eſſet, tamē firmo non peccandi propoſito deſtitutus errat, & vt non fuiſſet, tamen ſuis viribus conatibꝰq́; plus nimio tribuebat: tum etiam imitando ſapientis veriq́; Dei ſerui exemplum, qui exſtruens fabricam boni operis, ſanctæq́; vitę, cū firmiſſimo propoſito in eâdem perſiſtendi omnem fiduciā coniecit in omnipotentem Deum, & filij eius Chriſti virtutem & auxilium.

CAPVT. V.

Quomodo per inordinatā confidentiā, qua homo vtitur in actionibus humanis ſuo fructu ſpolietur.

OMNES homines, qui deſiderio alicuius boni conſequendi tenentur, debent ad illud conſequendum ſuam quoq́; induſtriam & laborem conferre, quantum ratio naturalis

turalis & lex diuina poſtulauerit: nam neq; diffidentia ſui, neq; confidentia in Deo, media & auxilia humana excludunt, imò potius exigunt, vt homo faciat quod in ſe eſt. vt ſi velit à Deo ſuſtētari, ipſe etiam, quoad vires ferent, in eundem finem laboret: & ſi velit proximi voluntatem ad benè faciendum à Deo inflecti, ipſe quoq; & precibus & rationibus, alijsq; medijs neceſſarijs proximum ad idem præſtandum cōmoueat. Sic ſi ad ſolidarum virtutum opes aſpiret, medijs quoq; ad id neceſſarijs, vt meditationibus pijs, pænitentijs, eleemoſynis, inuocatione ſanctorum, & proborum hominum inſtitutione vtatur. Magni ſiquidē refert, vt homo medijs neceſſarijs, quibus vtitur, non inordinatè confidat, ſed fiduciam omnem proijciat in Deum, eiusque bonitatem, certò perſuaſus, quemadmodum voluntatem & facultatem impertiuit illa media vſurpandi, ſic etiam vim & efficaciam fructuosè illa tractandi collaturus ſit. Quam rem exponēs S. Baſilius in hanc ſententiam ſcribit. *Baſ. in conſt. monaſt. c. 16.*

Neceſſe eſt in omnibus actioni-

bus noſtris, vt omnem fiduciā in auxilio diuino collocemus: quātocunque enim ſtudio & induſtria vſi fuerimus, nihil tamen ſine illo effecerimus. quā, quā nec ſuppeteret nobis illud auxiliū, ſi conatum noſtrum ſubtraxerimus. Itaque ad cōſequendam veram virtutē, opus eſt pariter & ſolicitudine noſtra, & præſidio cęleſti, quod etiam cū ipſo bonorum operū exercitio augeſcit. Refert propheta Iſaias, ingentem infidelium exercitum ad oppugnandam Hieroſolymam coactum, qui creditur fuiſſe Nabuchodonozoris temporibus Sedechiæ regis. Hieroſolymitanos verò ipſos, ad defenſionem ſe cōparaſſe, congregando piſcinæ inferioris aquas, ad muniendū murum domos deſtruendo & inter duos muros ad aquā piſcinæ veteris lacum faciendo, & tamen Deum hanc eorum induſtriā & laborem improbaſſe & redarguiſſe, atque eos tandē in manus hoſtiū tradidiſſe, vt ab illis vel mactarētur, vel in captiuitatem abducerentur. Qua verò de cauſa? Quia ſcilicet, in induſtria illa ſua humana omnes ſpes ſuas defixerant, nec ad preces, vel

Iſa. c. 22.

ad

ad auxiliũ diuinum confugerant. *Lacum feciſtis,* inquit; *inter duos muros, & nõ ſuſpexiſtis ad eum qui fecerat eũ & operatorem eius de longè non vidiſtis.*

Quando verò media humana non ſufficiunt, Deus, ſi ad illum confugiamus, defectũ eorum ſupplet, vti fecit regi Ezechiæ, quando eum Senacherib cum potenſſimis Aſſyriorum copijs obſedit nam cum obturaſſet cunctos fontes extra vrbem, ne hoſtibus ſuppeteret aqua, refeciſſet muros, turres extruxiſſet, ac vniuerſi generis armaturã & clypeos inſtauraſſet, nec tamen omnis hæc induſtria ſatis eſſet ad ſuſtinendam hoſtilium copiarum vim: Deus quod deſiderabatur diuinitus ſuppleuit. miſit enim in ſubſidiũ angelum vnicum, qui vna nocte centum octoginta millia hoſtium è medio ſuſtulit: Quæ verò cauſa fuit, vt Deus non eadem ratione ſuccurrerit Sedechiæ, cum tamen ijsdem medijs, quibus Ezechias, ad ſui defenſionem vſus fuerit? nempè, quia Sedechias omnem confidentiam ſuam poſuerat in hu- *2. Par. 32.*

humanis viribus, non item Ezechias. Hic enim vt primum animaduertit in quanto diſcrimine Hieroſolyma eſſet, contulit ſe ad templū, cilicio indutus, preces Iſaiæ prophetæ pro ſe poſtulauit, populumq́; totum ad orationem inuitauit, & hortatus eſt, vt fiduciam ſuam conijcerent in Deum, dicens, *Nolite timere, nec paueatis regem Aſſyriorum, & vniuerſam multitudinem quæ eſt cum eo: multo enim plures nobiſcum ſunt, quàm cum illo: cum illo enim eſt brachium carnium, nobiſcū Dominus Deus noſter, qui auxiliator eſt noſter, pugnatq́; pro nobis.*

CERTE ſi pro aliquo dono diuino à Deo impetrando hoc documento vti debemus, ſpeciatim debemus pro acquirendis veris & ſolidis animi virtutibus, vt nempè induſtriæ noſtræ, ſiue iuſti, ſiue adhuc peccatores ſimus, non nimium confidamus, vt ieiunijs noſtris, vigilijs, meditationibus, orationibus, alijsq́; laboribus & afflictionibus: hæc enim opera ſecundùm naturam ſuam conſiderata, hoc eſt, quatenus opera hominis, vim nullam vel efficaciam habēt niſi à gratia auxilioúe diuino

mino illis cõiuncto, vt benè docet Caſſianus ex ſanctorum Patum ſententia, *Aiunt*, inquit, *Patres non poſſe ad purum quempiam carnalibus vitijs emundari, niſi vniuerſum loborem ſuum atq; conatum ad tantæ perfectionis finē intellexerit non poſſe ſufficere, nec eam niſi miſeratione Dei & adiutorio comprehendi, &c.* *Caſſ. monaſt. inſtit. l. 1. c. 13. & 15.*

O quantam iacturam lucri ſpiritualis faciunt homines, quòd hanc artem non fideliter exerceant, vſurpando, ſcilicet, media ad conſequendas virtutes neceſſaria, atq; imprimis hanc diffidētiam ſui, & cõfidentiam in Deum firmiſſimam. Multi ſiquidem ſerui Dei, qui ſanctioris vitæ initium fecêre, vigilijsq́;, ieiunijs, diuturnis precibus & meditationibus, caritatis quoq; operibus ſe gnauiter exercuêre, tandem gratia diuina excidêre, & in magnas calamitates incidêre, nõ alia de cauſa, quā quod plus æquo induſtriæ ſuæ tribuiſſent. Ita Ambroſius in epiſt. ad Demetriadem teſtatur, *Multi*, inquiens, *ſeruientes Deo, & in lege eius die ac nocto meditantes, crucifixerunt carnem ſuam cum deſiderijs, & concupiſcentijs omniūq;* *Ambr. ep. 84.*

omniumq́ꝫ illecebrarũ incẽtiua domue runt, non damnis victi, non perſecutionibus fracti, non proſperitatibus deprauati, mundum iſtum nec dilexere obſequentem, nec timuere terrentẽ. Tã tam itaq́ꝫ firmitatem, & tam ſublime propoſitum qua impugnatione diabolus poſſet adoriri, niſi vt quibus non potuerat perſuadere vitiorum amorem, immitteret laudis cupiditatem, & inde nouiſſima inſtrueretur tentatio, vnde nocuit prima deceptio? Hucuſque Ambroſius. Atque hoc eſt, quod diuina ſcriptura toties repetit in Prouerbijs

Prou. 16. dicens, *Contritionem precedit ſuperbia & ante ruinam exaltatur ſpiritus. Et*

Prou. 29. *alibi: Superbum,* inquit, *ſequitur humilitas: & humilem ſpiritu ſuſcipiet gloria.*

NEQ. repetit ſacra ſcriptura toties eandem ſentẽtiam ſine ingenti myſterio, cum nihil in illa otioſum ſit. nempè vt intelligamus, quàm magnum, quamq́ue neceſſarium ſit hoc documentum. & verò digniſſimum quod ſemper ob oculos verſetur, & mẽte ſedulò ponderetur ab ijs, qui cæperunt Deo ſeruire, vt ſi velint gratiam diui-

nam

nam,aliaq́;ſpiritalia dona conſeruare & adaugere vſq; ad claram Dei viſionem,diligenter caueant hoc præcipitium confidentiæ ſui,vnde tam multi turpiſſimè corruerunt, omnemque operam collocent in exercendis medijs quibus ad veram & ſolidam diffidẽtiam ſui peruenitur. De quibus medijs deinceps agemus,ac tandem quæſtionem illam diſſoluemus. An poſita omni fiducia principaliter in Deo, poſſimus,ſaltem ſecundariò,aliquam fiduciam ponere in bonis operibus,noſtroq́; ſtudio & diligentia, atque alijs medijs humanis?

CAPVT. VI.

De Primo Medio,quo acquiritur ſancta ſui diffidentia, quod eſt rectè intelligere bona omnia eſſe à Deo

PRIMVM medium eſt, probè intelligere bona omnia,ſiue naturam eorum & virtutem,ſiue actiones & effectus ſpectes,eſſe à Deo. Quod vt clarius cognoſcatur, notandum eſt: inter res & bona naturalia cenſeri,primò eſſentiã omnium creaturarum, tum facultates vel potentias cuiq; naturalis

naturæ proprias, demum actiones naturales & neceſſarias ab ijs profectas. quorũ duo priora ſolius Dei sũt, tertiũ Dei eſt & creaturarum. Idcircò autem omnes res tribuũtur Deo, quia de nihilo omnes creauit, ſicut & de nihilo quotidie animas hominum creat, & initio mundi creauit materiam, ex qua conflata ſunt corpora, quæ in dies generantur. Deinde, quia creaturas omnes ſemel de nihilo conditas, deinceps ſemper conſeruat, non ſecus, vt docet Beatus Auguſtinus, & S. Thomas, ac ratio ipſa euincit, quàm ſi continenter non noua, ſed continuata actione produceret. Et idcircò, ſi vel vno momento Deus ſuſpenderet cõſeruandi actionem, mox omnes in nihilum recciderent. Exemplum huius rei habemus in lumine aëris, quod à ſole, ſimulatq; ort⁹ eſt, producitur, & toto die cõſeruatur: quod cõſeruare aliud nõeſt, quã cõtinẽter lumẽ producere, ſic vt quouis momẽto faciat, quod fecit primo, cũ nouũ lumẽ produxit. Itaque homo tãtas Deo debet gratias pro hoc cõſeruationis dono, ac ſi in ſingula momẽta de nouo à Deo cõderetur, quãdoquidem

Aug. l. de gen. ad litt. S. Thom. 1. p. q. 9. a. 2. & q. 104. a. 13.

dem quolibet puncto temporis tantũ à Deo beneficium accipit, quantum primo, quo creatus eſt.

Sunt deinde in homine actiones quædam liberæ, ad quas ſe porrigit & facultas eius naturalis, ſed interuenien te generali Dei concurſu: Qui concur ſus, cùm creaturæ ex iuſtitia nō debea tur, gratiæ nomine appellari poſſet. ta mē quia ad vniuerſalem prouidentiā nō hominis modò, ſed omnium etiā creaturarum pertinet, ac naturæ, ordi- ni, & moderationi totius vniuerſita- tis, haud ſecus quā hominis integri- tati brachium, quodammodo debe- tur, inter naturalia potius dona nume ratur. Ad has actiones, pertinent om- nia quæ ad vitam ſuſtentādam, & vir tutes morales exercendas adhiberi ſo lent, vt eſt familiæ gubernatio, educa- tio liberorum, iuſtitiæ, & miſericordię opera non admodum difficilia. Quæ licet viribus humanæ naturæ fiant, Deo tamen attribui queunt & debēt. non ſolùm, quia ipſe impertiuit nobis naturam & vires illa faciendi, ſed etiā quia ad ſingulas actiones noſtras con currit, ſic prorſus, vt quemadmodum

Sotus l.1. de natura & g.c.2. Vega l.4 c. Trid.c.7.et q.22.&14. de iuſtif.

S.Th. 1.2. q.109.a.1. & 2. Bonau.1. ſent d.28. a.1.q.8.

creaturæ

S. Th. con. gent l. 3. c. 4. & c. 70.

creatura ſuum eſſe, quod ſemel in prima creatione accepit, retinere non poteſt, niſi conſeruatione Dei quaſi iugiter producatur, ſic nullæ actiones noſtrę diu ſubſiſtere poſſent, ſi deus auxilium concurſus ſui ſubtraheret.

HANC doctrinam confirmat; tum ratio ipſa, tum diuina ſcriptura. Ratio quidem; quia nullæ cauſæ inferiores quicquam efficere poſſunt ſine opera ſuperiorum, vt liquet in conuerſione cælorum ab ortu in occaſum, & motu locali elementorum: ſi enim primum mobile à motu ceſſaret, & hæc neceſſariò ceſſarẽt. Cũ ergò Deus ſit inter efficientes cauſas omnium princeps, nulla certè creatura quidquam agere poteſt, niſi eius nutu & impulſu: ac proinde nec homo quicquam cogitare, vel velle poteſt, niſi Deus illud cogitare per intellectum, & velle per voluntatem eius operetur.

Iſa. 26.

Scriptura verò: quia Iſaias propheta diſertè confitetur, omnia opera noſtra in nobis Deum operari. Et eadẽ de cauſa omnes creaturarũ actiones attribuit Deo: Si pluat enim, dicit Deũ pluiſſe:

Pſal. 27. Pſ. 28.

ſi

ſi tonet, Deum tonaſſe: ſi infantulus in vtero materno formatus, Deum formaſſe. Similiter de actionibus à libero arbitrio pendentibus loquitur, vt ſi quis ab aliquo percuſſus ſit, dicit à Deo percuſſum, ſi afflictus & occiſus ab hoſtibus ſuis, dicit à Deo occiſum: nam de Rege Sennacherib à filijs ſuis trucidato ſic alicubi loquitur. *Deijciam eum gladio in terra ſua.* Vnde liquet omnes actiones noſtras bonas in auctorem Deum, vt primũ fontem & cauſam earum, referẽdas. malas verò & impias, etiamſi quoad culpam niſi in ſolùm hominem referri queant, tamen referri debere in Deum, quatenus entitatem quãdam habent, & vt ſunt pænæ à Deo inflictæ. Hæc doctrina vera & certa conſideratione digniſſima eſt, tum vt ex omnibus bonis diffidentiam noſtri ipſorũ diſcamus, tum vt ea, quantumuis naturalia & à libera hominis voluntate profecta Deo auctori tranſcribamus, eique ſoli omnem eorum gloriam tribuamus: mala quoque pænæ omnia congruenti patientia excipiamus quippe cũ non neſciamus ea ſiue pe-

Iob.10.
4.Reg.19.
Iſa.37.

per media naturalia ſiue voluntaria, ſiue cum culpa noſtra, ſiue citra culpam euenerint, à miſericordi Dei manu profecta.

CAPVT. VII.

De operibus gratiæ, & quatenus à Deo promanent.

PRÆTER actiones naturales & liberas, quas viribus humanis exercere poſſumus, ſunt aliæ in homine, quæ vires naturæ lōgè excedūt, vt gratia hominem iuſtificans, ac Deo gratum reddens, virtutes infuſæ, & dona ſpiritus ſancti, quæ gratiam conſequūtur. Tum actualia & ſpecialia Dei auxilia, inter gratias gratis datas numeranda, quorum ſubſidio Deus homini ſuppeditat vires ad exercēda opera pia & ſalutaria, ac vitæ æternæ meritoria. Atq; hæc Dei dona ſunt, quia ſolus Deus illa vel per ſe, vel per ſacramēta, & Chriſti Domini noſtri merita in nobis operatur. quæ quidem ita ſunt opera Dei, vt non ſint hominis, licet quædam eorum, homo ſine antegreſſa libera diſpoſitione & præparatione, quando rationis capax eſt, nō accipiat.

In

In actionum quoq; ſupernaturalium numero cenſentur omnes liberę hominis actiones, quas ſola naturæ vi fretus exercere nequit, licet reuera, Deo cooperante, ipſe quoq; eas exerceat. Nam ad eas Deus non ſolùm concurrit, vt ad naturales, concurſu generali, ſed alio ſpeciali, vt communicando gratiam & virtutes diuinas, quæ ſunt dona nobiliſſima ſolo infinito Chriſti merito parta, & hominem ſupra omnem naturam humanam euectum diuinæ naturæ conſortem faciunt. Deinde conferendo actualia auxilia, quæ intellectũ & voluntatem euehunt ad percipienda & complectenda ea, quæ ſuopte moto non poterant. Quæ dona homo, cũ viribus ſuis promereri non poſſit, accepta ferre debet ſolis Chriſti meritis: etſi iam iuſtificatus earum augmentũ promereri queat.

HAVD ſecus Dei ſunt omnes actiones, quibus homo meretur aut præmium gloriæ, aut gratiæ, virtutúmque infuſarum augmentum, quippe cum omnem vim valoremq; à ſpiritus ſancti gratia, qua iuſti & Deo grati efficimur, accipiant, atque etiam à Chriſti

 meritis,

meritis, quæ beneficio fidei nobis applicantur. Sed & amoris diuini actio, qua Deum ſuper omnia tanquã vltimum finem ſupernaturalẽ in clara viſione ipſius, quæ noſtra beatitudo eſt, diligimus, opus Dei cenſenda eſt, cum præſupponat gratiam & caritatem infuſam à Deo profectam.

Hanc doctrinam tradunt diuinæ litteræ, & fide catholica credendam decernunt ſacra Cõcilia. Eò enim ſpectãt illa verba Chriſti apud B. Ioannẽ. *Ego ſum vitis, vos palmites: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multũ, quia ſine me nihil poteſtis facere* nam ſi de ſe loquitur tãquam Deo, liquet hominem nullam actionem naturalem vel liberam poſſe ſine cooperatione Dei exercere: ſi verò de ſe loquitur, tanquã homine, vti verè facit, ſenſus eſt, nihil Deo gratum, vel vitæ æternæ meritorium facere poteſtis ſine mea gratia, & meritorum meorum communicatione, vt enim viti intimè coniuncti ſunt palmites, ſic fideles iuſti per fidem & caritatem vniti ſunt Chriſto. Deinde cum quidam ab eo percunctarentur, quemadmodum facere poſ-

Ioa. 15.

ſent

ſent opera DEI? reſpondit. *Hoc eſt opus DEI vt credatis in eum, quem miſit ille.* id eſt, in Ieſum Chriſtum filium DEI viui, ab æterno Patre miſſum pro ſalute hominum. Et paulò poſt ſubiungit. *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater meus traxerit illum.* quaſi diceret. nemo poteſt abſtinere à peccatis, & pænitentiam agere, fideque & caritate ſe mihi vnire, niſi à Patre meo ſingulare illi adſit ſubſidium, vt cordi eius iſta inſpirentur. His alijsque teſtimonijs ſacra ſcriptura ſecundum indicat modum, quo noſtra bona opera peculiari quadam ratione dicuntur opera & dona DEI, quia, videlicet, facta ſunt cum gratia ſupernaturali, vel cum ſpeciali Dei auxilio: vnde vel diſpoſitiones ſunt ad iuſtificationem ſecundum Concilij Tridentini decreta, vel etiam gloriæ æternæ merita.

Eph. 2.

C. *Trid. ſeſ. 6. c. 5. can.* 3

PRAETER hæc multa alia opera bona liberi arbitrij viribus cum ſolo generali DEI concurſu homo præſtare potuiſſet, ſi integritatem naturæ ſuæ per lapſum non amiſiſſet, at poſtquam gratia & iuſtitia originali

C. *Trid. ſ.* 6 *c.* 13. *Aug. l.* 2 *con.* 2. *ep. Pelag c* 5.

S.Tho.1.2. q.109.a.8. & 9. Bonau. 2. ſ. d. 28. q vlt. Soto. de nat. 2. g l 1. c. 22. et 23. vega. de iuſtif. 9 & 12. & 12.

ginali per peccatum excidit, ſpecialibus diuinæ gratiæ auxilijs opus habere cæpit, quæ Deus nemini ea poſtulāti ſubtrahit. Cui doctrinæ congruit quod Sancti Doctores ſacræ ſcripturæ lucem ſecuti docent, hominem ſemel in peccatum mortale lapſum, etſi quædam opera moraliter bona liberi arbitrij facultate præſtare poſſit, non poſſe tamē diu perſeuerare in eo ſtatu, quin in alia labatur, niſi diuinam gratiam imploret, cuius beneficio iuuetur, ne peccato conſentiat. Similiter tradunt, hominē iam iuſtificatū ſola gratia habituali inſtructum non poſſe opera quædam ad modū ardua & difficilia pręſtare, magniſque tentationibus reluctari, niſi pręterea ſpecialibus à Deo fulciatur auxilijs, & conſequenter addūt, nec poſſe diu in accepta gratia ſine ijſdem auxilijs, vti & decretum eſt in ſacro Concilio, perſeuerare.

C. Trid. ſeſſ 6. can. 22.

HINC verò liquet quam parum poſſit natura, quamque neceſſaria ſint ei dona & auxilia ſupernaturalia. Ex hac doctrina quiuis Chriſtianus diſcere debet, ſi in peccatum mortale lapſus fuerit ilico per pænitentiam eſſe reſurgendum.

dum, ne ruat deinceps in grauiora, durioremque in ſe dammationem accerſat, Deinde dandam operam dffidentiæ ſui: & in omnibus ad diuinum numen, vt iam dicemus, recurrendum.

CAPVT VIII.

Quod ex doctrina iam tradita haurire debeamus humilitatem, qua ſanctè nobis ipſis diffidamus.

MAGNO beneficio affectum ſe arbitrari debet homo Chriſtianus, ſi agnoſcat omnia bona opera ſua tā naturalia, quā gratuita, eſſe Dei opera. Hinc enim diſcit, à quo efficax ſubſidiū petendum: ad eadē ritè præſtanda, nempe à Deo, à quo omne datum optimum, deinde diſcit, quam gnauiter petendum ſit, quippe cū perpetuo in omnibus actionibus diuina cooperatione, ſiue generali naturæ, ſiue particulari gratiæ indigeamus, tum vt bene fiant, tū vt ſine defectu in illis perſeueremus. Ita confitetur ſapiens, cum ait. *Vt ſciui, quoniam aliter nō poſſem eſſe continens, niſi* DEVS *det, & hoc ipſum erat ſapientia, ſcire cuius eſſet hoc donum, adij Dominum, & deprecatus ſum illū, & dixi ex totis præcordijs meis.* Sap. 8.

 ſub

Bas. in reg. interrog. 17 ſub continentiæ autem nomine comprehendi quamuis aliam perfectam virtutem tradit B. BASILIVS. Itaq; homo in omnibus operibus, quæ ad gloriam Dei facere cogitat, ac in omnibus virtutibus, quas acquirere conatur, agnoſcere debet eſſe dona Dei, & ſine auxilio peculiari diuino nihil eorum poſſe nos præſtare. quod egregiè explicauit B. CAELESTINVS Papa in epiſtola quadam ad Galliæ Epiſcopos data. Cæleſt. ep. ad Gal. Epiſt c. 9. *Quod ergo tempus, ait, interuenit, quo eius non egeamus auxilio? In omnibus actibus, cauſis, cogitationibus, motibus, adiutor & protector orandus eſt. Superbum eſt enim vt quicquam ſibi humana natura præſumat, clamante Apoſtolo.* Eph. 6. *Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, ſed contra principes & poteſtates aëris huius.*

Ex eadem cogitatione homo diſcit, & ſubmiſsè de ſe ſentire, & ſe contemnere, quemadmodum humilitas vera poſtulat: omnia verò bona opera, non in ſuam temporalem & fluxam, ſed in Dei vnius gloriam referre. Nec

Nec iniuria. Omnia enim bona ſua à Deo habet, à ſe autem nihil niſi ipſum nihil, è quo conditus, & peccata, quorum ſolus homo auctor eſt, iuxta illud Dei dictum apud prophetam Oſeam. *Perditio tua ex te Iſrabel, tantummodo ex me auxilium tuum.* Vnde Beatus Auguſtinus alicubi cū Deo colloquens. *Aperuiſti mihi oculos lux, & excitaſti, & illuminaſti me, & vidi, quoniam tentatio eſt hominis vita ſuper terram, & quod gloriari non valeat ante te omnis caro, nec iuſtificetur omnis viuens, quoniam ſi quid boni eſt, parui vel magni, donum tuum eſt, & noſtrum non niſi malum eſt. Vnde igitur gloriabitur omnis caro? nunquid de malo? Hæc non eſt gloria, ſed miſeria. Sed nunquid gloriabitur de bono, nunquid de alieno? Tuum, Domine, eſt bonum, tua eſt gloria.* Appellat hic Sanctus Auguſtinus proprium hominis, quicquid habet à ſe, & non à Deo, vt eſt peccatum: bonum verò hominis facit alienum, hoc eſt, Dei: etſi enim bonum quoque hominis ſit, à Deo tamen eſt profectum.

Oſe. 13.

Aug in ſolil c. 15.

Itaq;,inquit,ſi homo rectam de ſe ſententiam ferat,boni operis gloriam omnem conferre debet in Deum, ſibi autem tantùm optare pænam peccatis promeritam toto pectore dicendo, cũ Apoſtolo: *Regi ſæculorum immortali,inuiſibili ſoli* Deo *bonor & gloria in ſecula ſeculorum, nobis autem,* vt propheta loquitur, *confuſio faciei noſtræ* pro peccatis noſtris.

1. *Tim.* 1. *Baruch.* 1. & 2.

Qvod ſi quis dicat, hominis opera omnia quidem eſſe Dei dona, tamen hominem quoq; ipſum libertate arbitrij cooperari Deo,tanquam cauſam ſecundam primæ, inſtrumentum cũ principali agente:vt ita ſit, expendat apud animum ſuum ipſam quoq; libertatem,imò & actionem liberam, qua cooperatur,eſſe à Deo,vt ſuprà dictum eſt.quod verò ex parte ſua facit,exiguũ quid eſſe, & quamuis multũ foret,tamen id totum deberi Deo, tum quia eius creatura eſt, tum quia multis beneficijs ab eo eſt affectus. Quare & in omnibus operibus bonis non ſuam, ſed ſolius Dei venari debet laudem & gloriã,quod,niſi fecerit,in eũ quadrabit ſententia,quã Chriſtus fulminauit

Aug præfat. Pſ. 31. *Matth.* 6.

in

in eos qui in operibus ſuis humanam aucupabantur gloriã. *Amen dico vobis*, inquiens, *receperunt mercẽdã ſuã.* Vnde B. Gregorius agens de quinque virginibus fatuis, ſerio admonet auditores ſuos, his verbis. *Hodierna ſãcti Euangelij lectione compellor dicere, vt & bona quæ agitis, cum magna cautela teneatis: ne per hoc, quod à vobis rectum geritur, fauor aut gratia humana requiratur: ne appetitus laudis ſubrepat, & quod foris oſtenditur, intus à mercede euacuetur. Ecce enim redemptoris voce decem virgines, & omnes dicuntur virgines, & tam enintra beatitudinis ianuam non omnes receptæ ſunt, quia earum quædam, dum de virginitate ſua gloriã foris expetunt, in vaſis ſuis oleum habere noluerunt.* Math. 6 Greg hom 12. in Euãg.

Chriſtus quoq; alibi grauiter in Scribis & Phariſæis inſectatus eſt idem vitium aucupandi laudes humanas in operibus bonis. *Omnia*, inquiens, *opera ſua faciunt, vt videãtur ab hominibus. Amant autem primos recubitus in cænis, & primas cathedras in Synagogis, & ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus rabbi.* Et huic vitio tribuit idẽ Math. 23.

Chriſtus,quod in ſe non crediderint. *Quomodo*, inquiens alibi, *vos poteſtis credere,qui gloriã ab inuicem accipitis, & gloriam,quæ à ſolo Deo eſt, non quæritis?* Nempe ad credendum Euangelio opus erat humilitate intellectus & voluntatis,qua præpararetur cor.quia ergo nimia honorum cupiditas occludebat portam humilitati, conſequenter occludebat & fidei.

Verum eſt quidem hominem homini debere aliquando honorem,conuenienter cuiusque ſtatui & virtuti, iuxta illud Beatus Pauli: *cui honorem, honorem*.Et. *Honore inuicem præuenientes*.quibus verbis hortatur, vt quiſque primus ſit in honorando proximo:nec expectet, donec honoretur ab alio.Quæ res aliquando eſt præcepti, aliquando conſilij. At hæc obligatio, quæ communis eſt omnibus,naſcitur à caritate,quam Deus nobis commendauit. Vt ergo lege caritatis omnes obligamur ad diligendum honorandumque proximum propter Deum, Sic lege humilitatis obligamur vt honorem illum non quæramus,niſi propter Deum,qui auctor & finis eſt omnium o-

Rom.12.13.

perum

Digitized by Google

operũ bonorũ,ad cuius gloriam omnia referri debent. Idem dicendum eſt de honore,qui homini defertur ob dignitatem, vel officium quod gerit in Republica,vt ſicut lege iuſtitiæ homo obligatur,vt tales honoret ſecundum gradus excellentiam, ſic lege humilitatis intelligat ſe obligatum non acceptari illum propter ſuum commodum, ſed propter commodum Reipublicæ, eumque totum referat ad honorem Dei,vt ſequenti capite clarius exponemus.

CAPVT IX.

Eundem humilitatis & propriæ diffidentiæ fructum capi debere ex conſideratione finis,ob quem Deus omnia opera ſua facit.

NON ea ſolùm ratione homo tenetur omnia ſua bona opera referre ad diuinam gloriam,quod ſint Dei dona, ſed etiam quia Deus, teſte diuina ſcriptura, omnia opera facit propter ſuum honorem & gloriã.

Deu.26. gloriã *Creauit*, inquit, *cunctas gentes in laudem, & nomen, & gloriam ſuam.*
Prou.16. Et. *Vniuerſa propter ſemetipſum operatus eſt Dominus.* In omnibus diuinis operibus eſt commodum, & honor. Commodum Deus in hac vita voluit cedere homini, gloriam & honorem ſibi. Vnde cùm declaraſſet ſe omnia facere propter ſuam gloriam, adiunxit ſe eadem facere ad commodum hominum. *Si*, inquit, *eleuatis oculis ad cælũ*
Deu.4. *videas ſolem & Lunam, & omnia aſtra cæli, ne errore deceptus adores ea, & colas, quia ea creauit Dominus* DEVS *tuus in miniſterium cunctis gentibus, quæ ſub cælo ſunt.* Eadem ratio eſt de alijs Dei operibus, & maximè de bonis operibus iuſtorum, quæ cum inter opera eius maximè emineant, ea maximè vult in gloriam ſuam referri. Qua in re ſapientiſſimè ſanè pro immenſa ſapientia ſua facit: nam cum ſit infinitè perfectus, nullam ex noſtris operibus vtilitatem capere poteſt, nec acceſſionem vllam facere ad ſuam perfectionem. Et ſi creſcere extrinſecus quodam modo poſſit in hominum cordibus, quatenus ab illis agnoſcitur, laudatur

&

& glorificatur: vnde & imperat homini vt opera ſua bona in hunc finem dirigat. Quoniam verò homo natura imperfectus eſt, & ſemper maiorē acceſſionē facere poteſt ad perfectionē gratiæ, virtutū & meritorū, idcirco omnē bonorū operū fructū cedere vult homini, vt eorū beneficio fiat & melior, & perfectior, & vita æterna dignior, atq; id angeli declarârunt, cū in ortu Chriſti cecinerūt. *Gloria in excelſis* Deo, *& in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Nomine enim *Pacis*, intellexêre omnem perfectionem internam, quam homo poteſt in hac vita exoptare. *Luc. 2.*

Qvando ergo homo Chriſtianus huic ordini diuino inſiſtit, vt in actionibus ſuis primariò ſpectet gloriam Dei, vt ille agnoſcatur & laudibus celebretur; ſecundariò verò quęrat etiam fructum ſuum, hoc eſt, perfectionem animi in virtute & meritis, ac quicquid neceſſarium vel vtile eſſe poteſt ad felicitatem æternam, tunc verè glorificat Deum, & animam ſuam ſaluat, idq; vberiori quæſtu, ſi illum ipſum fructum referat ad diuinam gloriam, hoc eſt, ſi ideò contendat ad perfectio-

nem ſui, vt inde amplior Dei redundet gloria. Tanto enim Deus deſiderio ardet promouendæ ſalutis humanæ, vt quo quis in operibus ſuis ſtudioſius gloriæ diuinæ amplificationem, ſuis neglectis commodis, ſectatur, hoc maiorem apud Deum gratiam promereatur: quando verò & commodū ſuū, & humanam ſimul aucupatur gloriā, ordinem conſtitutum peruertit, & in Deum iniurius eſt, atq; ideò non ſolū excidit bonorum operum, quorum gloriam Deo non detulit, mercede; ſed etiam, ſicut fur, cui non ſolùm adimitur præda, ſed etiam mortis ſuppliciū decernitur, ad tenebras exteriores detrudetur. Deo enim gloriā ſuā eripere notabilis admodum rapina eſt, teſte S. Auguſtino in hæc verba alicubi cum Deo colloquēte. *Tuum Domine eſt bonum, tua eſt gloria. Qui enim de bono tuo gloriam ſibi quærit, & non tibi quærit, hic fur eſt, & latro, & ſimilis eſt diabolo, qui voluit furari gloriam tuam.*

Aug. in ſolil. c. 15.

QVOD non eò dico, quaſi homo, quoties gloriam humanam accupatur in ſuis operibus, peccatū mortale cōmittat

mittat, ſæpe enim committit tantum veniale. Vnde Sanctus THOMAS in ea verba, quæ CHRISTVS, vt homo, dixit apud Sanctum Ioannē. *Ego nō quæro gloriam meam, eſt qui quærat & iudicet.* ſcribit ſolum Deum poſſe quærere gloriam ſuam citra vllam culpam, homines verò non poſſe, niſi in Deo: cumque ſemper culpam homo committat, ſi ſecus faciat, nonnunquam cō mittit & lethalem, vti quando ex ſuperbia operibus ſuis bonis non alium finem propoſitum habet, quàm ſui nominis famam & honorē. Quare ſemper magnoperè cauenda eſt hæc ordinis peruerſitas, nam hoc vitium, præter culpam quam annexā habet, magnam vim habet, auctore Sancto Auguſtino, ad detrudendum hominem in alia peccata, & maximè in nimiam fiduciam ſui. Et Sanctus THOMAS ſcribit peccatum vanæ gloriæ eſſe periculoſum, non ſolùm propter grauitatem culpæ quam habet in ſe, ſed quia diſponit ad peccata grauiora, vti ad præſumptionem tantam ſui, vt tandem omnibus bonis internis homo ſpolietur.

Ioan. 8. *Aug. ep. 64.* *S. Tho. 2. 2. q. 132. a. 8. ad. 1.*

Forte

Fortè quæret aliquis, vſurpetne iniquè Dei gloriam, qui laudes humanas probet vel acceptet, vt plus poſſit proximo prodeſſe, cultumque diuinũ amplius promouere? Reſpondeo cum Sanctis, quando humanus ille honor vel laus quæritur aut acceptatur, propter vtilitatẽ quæ v. g. ex inſtitutione, vel concione, aliaúe id genus functione in proximum cum maiori Dei gloria redũdat, tum non priuatũ, ſed publicum Dei honorem quæri. Nam ſicut æger, qui medicinam, à qua naturaliter alioquin abhorret, ob ſanitatem amat & ſuſcipit, non tam medicinam, quàm ſalutem ſuam amare dicitur; ſic qui honores humanos, quos alioquin aſpernatur, quærit & acceptat, vt hoc inſtrumento & ſalutem animarum & diuinum cultum commodius promouere poſſit, non tam gloriam ſuam, quàm DEI quærit & acceptat. Hanc doctrinam diuinitus acceptam confitetur D. AVGVSTINVS, cum ait ſibi fas non eſſe lætari de ſuis laudibus, niſi quatenus inde maior in proximos vtilitas promanat. Et alibi dicit, id *quod accipitur laudis aut honoris, non prop-*

Aug. l. 10. confeſ c. 37. & ep 64. ad Aurel.

ter nos,qui humana contemnere debemus,ſed propter illos accipiendum, quibus conſulere non poſſumus ſi nimia diiectione vileſcamus. Idem S. BERNARDVS ſeruis Dei in quodam ſermone exponens,ſic loquitur *Fratres,nemo veſtrum velit laudari in vita iſta, quia quicquid hic fauoris captas, quod ad Deum nō retuleris,ipſi furaris. Tibi enim vnde gloria putide puluis,tibi vnde? de vita ſanctitate? ſed ſpiritus eſt. qui ſanctificat: ſpiritus dico,non tuus, Sed Dei.* *Bern ſerm. 13 in Cant. S.Tho.2.2. q.132.a.1.*

HANC doctrinam ſi ſequamur, hoc eſt, ſi omnium bonorum operū gloriam attribuamus Deo,facilè perueniemus ad diffidentiam noſtri, & fiduciam in Deum:ſi enim ex parte noſtra boni nihil habeamus, non habemus quoque vnde nobis noſtræue induſtriæ magnoperè fidere queamus:ſi verò omnia nobis contingūt à Deo,meritò in illum omnē ſpem & expectationem defigere poſſumus,dicendo cum Dauide. *Hi in curribus, & hi in equis: nos autem in nomine Domini Dei noſtri inuocabimus.* *Pſal.19.*

CA-

CAPVT X.

Sapientum mundi huius virtutes vanas fuiſſe, eo quod dicta agnitione deſtituti fuerint.

TAM neceſſaria nobis eſt hactenus explicata cognitio, vt nempe confiteamur tantam eſſe virium noſtrarũ naturalium imbecillitatem, vt nihil boni præſtare, niſi manu diuina adiuti, poſſimus: vt multis ſeculis ſapientiſſimi quique, licet magnum ſtudium in virtute conſequenda, cuius pulchritudinem, vtilitatem, & neceſſitatã agnouerũt, collocârint, nullã tamẽ veram vnquam virtutem ſint conſecuti. In quorum numero fuêre multi Philoſophi gentiles, & Oratores Romani: qui, etſi vnum Deum omnium rerum conditorem profiterentur, tamen arbitrati ſunt veram & perfectam virtutum laudem humana induſtria comparari poſſe: qui error fuit, teſte Beato Auguſtino, plurimorum. vel certè, etiamſi quidam cognôrint naturam liberumque arbitrium hominis eſſe à Deo,

Pelagian. error. Aug. de hæreſ. c.88.

Deo, non tamen animaduerterunt liberas hominis actiones etiam Dei ope & auxilio indigere, qui aliquorum, teſte Sancto Thoma, error fuit. Vnde factum eſt, vt in virtute capeſſenda omnem fiduciam locârint in ſuis viribus, ſuaque rectè facta non Deo, ſed ſibi attribuerint, atque ita laudem humanam, non Dei gloriam, per illa aucupati ſint: quare & ianuam ſibi præcluſerunt ad excipiendum lumen fidei & gratiæ, & cauſam dederunt ſe præcipites agendi in grauiora crimina cum omni ratione pugnantia. quos Beatus Paulus idcirco dicit eſſe apud Deum inexcuſabiles. *Quia*, inquit, *cum cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, ſed euanuerũt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum: dicentes enim ſe eſſe ſapientes ſtulti facti ſunt.* Non glorificare Deum, & gratias non agere, non fuit, aliud quã non attribuere deo ſcientiam, ſapientiam, cæteraſque virtutes, quas à Deo acceperant. *Rom. 1.*

B. HIERONYMVS agens de primarijs Philoſophis in commentario *Hieron. in c. 10. Eccleſ.*

Eccle-

Eccleſiaſticæ, dum exponit illa verba. *Labor ſtultorum affliget eos. Lege,* inquit, *Platonem, Ariſtotelis reuolue verſutias, Zenonem & Carneadem diligentius intuere, & probabis verũ eſſe, quod dicitur, Labor ſtultorum affliget eos. Veritatem illi quidem omni ſtudio quæſierunt, ſed quia non habuerunt ducem & præuium itineris, & humanis ſenſibus rati ſunt ſe comprehendere poſſe ſapientiam ad ciuitatem, minimè peruenerũt, de qua in pſalmo dicitur. Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei.* Idem affirmant omnes reliqui S. Patres. Quanquam eorum teſtimonijs opus non habemus, vt probemus gentiles philiſophos ſuo faſtu & ſuperbia, qua omnia dona naturæ & gratiæ ſuæ induſtriæ tribuerunt, ſibi exitium conſciuiſſe, cũ ipſimet illud confiteantur. CICERO enim qui probè callebat Philoſophorum dogmata, nec ignorabat quid in ſchola mundi huius doceretur, in libris de natura Deorum de hoc argumento in perſona Cottę ſic loquitur. *Atq; hoc quidem omnes mortales ſic habent, externas cõmoditates, vineta, ſegetes, oliueta, vbertatem frugum & fructuum, omnẽ*

Lact. l. 5. d. inſt. c. 15. Aug. l. 5. ciu. d. c. 12. Bern. ſerm. 6. in Cant.

Cic. l. 3. de nat. in fine.

omnem deniq; commoditatem proſperitatemq; vita à Dijs ſe habere, virtutem autem nemo vnquam acceptam Deo retulit, nimirum rectè. propter virtutē enim iure laudamur, & in virtute rectè gloriamur, quod non contingeret, ſi donum à deo, non à nobis haberemus. Hæc ſapiens ille Ethnicus, vanæ gloriæ ſcilicet amore excæcatus.

ARISTOTELES quoque etſi, vt intelligentior, dubitaſſet de hac philoſophorum doctrina, tamen, ne à communi omnium ſenſu diſcederet, in eandē ſententiam inclinauit: cum in Ethicis ſuis quæſtionem ponit, ſitne virtus, in qua partem fęlicitatis huius vitæ collocat, nobis à Deo, an à ſtudio & exercitatione noſtra: & cauſam dubitationis adiungit, quod ſi bona externa à Deo ſint, hāc multo magis, vtpote illis præſtantionem, ab eo eſſe debere. Nam reſpōdet ſe quęſtionē nō decidere: videri tamē diuiniorē feliciorémque homiminem, ſi ſuo ſtudio & opera conſequatur virtutem qua reſponſione indicauit, ſe non diſcedere à communi Philoſophorum placito. Non capiebāt iſti mundi ſapientes, quomodo virtus *Ariſt. l. 1. Eth. c. 9.* *Lac. Stob. 1. Eth. c. 9*

ſimul

Aug de bono perſeu. c. 2 Soto de nat. & gr. l. 1. c. 15.

ſimul eſſe poſſit donum dei, & exercitio humano comparari: nimirū ignorabant liberum arbitrium in omni actione pendere à cooperatione diuina: ita vt eadem actio, ſit tota DEI, & tota liberi arbitrij: qui enim dedit liberum arbitrium, dedit & facultatem illo operandi.

Aug. in pſal. 31.

HINC quoque factum eſt, vt cognôrint virtutem humilitatis, qua homo contemnit ſe, tanquam imbecillum, qui nullum bonū habeat ex ſe, & tanquam peccatorem, omnia autem bona ſua accepta fert DEO. Ita docet Auguſtinus his verbis. *Hæc aqua*, inquiens, *humiliationis cordis; hæc aqua vitæ ſalutaris, abycientis ſe, nihil de ſe præſumentis, nihil ſuæ potentiæ ſuperbè tribuentis, hæc aqua in nullis alienigenarum libris eſt: non in Epicureis, non in Stoicis, non in Manichæjs, non in Platonicis. Vbicumq; etiam inueniuntur optima præcepta morum & diſciplinæ, humilitas tamē iſta non inuenitur. Via humilitatis huius aliunde non manat, à Chriſto venit. Hæc via ab illo eſt; qui cum eſſet altus, humilis venit. Quid enim*

enim aliud docuit humiliãdo ſe, factus obediens vſq; mortem, mortem autem crucis? Caietanus quoque Cardinalis exponens Chriſti dictum. *Qui ſe humiliauerit, exaltabitur,* ait; nec virtutem humilitatis, nec ſuperbię vitium in doctrina Ariſtotelis inueniri, ſed tantùm in Euangelio. Et licet humilitas virtus ſit moralis, propriè tamen humana nõ eſt, quia humana induſtria non acquiritur, ſed Chriſtiana, tradita à Chriſto ijs, qui Euangelicæ legi ſe addixerunt. *Caiet. in Matt 23.*

IDEM accidit multis ſapientibus è populo Iſrahel: quamuis enim illi legis & propheticorum librorum ſcientia imbuti cognouerint opera bona eſſe DEI, nec niſi adiuuante DEO præſtari poſſe à libero abitrio noſtro, non tamen cognouere, ad veram virtutem, qua homo iuſtificatur, & felicitatem æternam promeretur, neceſſarium eſſe diuinum gratiæ donum ex DEI miſericordia & Chriſti meritis profectum, ſed arbitrabantur ſe ipſa obſeruatione legis naturalis & ſcriptæ reddi iuſtos, et Dei amicos, vitaq; ęterna dignos

Digitized by Google

vt declarat S. PAVLVS dicẽs *Iſrahel ſectãdo* Rom. 9.
legem iuſtitiæ (in legem iuſtitiæ, qua iuſti
efficerẽtur) *non peruenit. Quare) quia*
non ex fide, ſed quaſi ex operibus id eſt,
quia non diuinæ gratiæ ope, ſed ſola le
gis obſeruatione putârunt ſe iuſtos ef- *Chryſ. hom. 13. in Math.*
fici poſſe: itaque quia confiſi ſunt ſuæ
induſtriæ & ſtudio, iuſtitia & ſalute ex
ciderunt.

Ex hac ſumma ignorantia & cęcita
te, tum Philoſophorum, tum Hebræ-
orum diſcimus, quãtas gratias diuino
numini debeamus, quod tam clara hu
ius doctrinæ documenta nobis reli-
querit, vt vel ex hac vna (vt alia teſti-
monia, quæ ſunt pænè innumera, de
ſint) intelligere poſſimus, Euangelicæ
legis autorẽ nullũ eſſe poſſe, niſi Deũ.
Nam docere hominem ex omnibus re
bus ſuis nihil poſſe vel debere ſuum
agnoſcere, niſi ipſum nihil, è quo con-
ditus eſt, & peccatũ quo priſtina iuſti-
tiæ integritate excidit: deinde omne
bonum, eiusq́; laudem & gloriam de-
bere ſoli Deo acceptam ferre, idq́; om
nibus retro ſeculis ſapientibus huius
mundi fuiſſe ita ignotũ, vt potius con-
trarium tanquã licitum fecerint: Ad-
hæc

hæc quod Chriſtus tam liquidò hanc doctrinam tradiderit, eiusq; viua & perfectiſſima exempla reliquerit, ſuorumque fidelium cordibus impreſſa reliquerit, hoc inquam, tam potens & efficax teſtimonium eſt veræ fidei, vt omne miraculum externum excedat. Ac demum tam ingens hoc eſt Dei beneficiũ, vt, ſi alia, cæteroquin infinita & incomparabilia, non accepiſſemus, hoc vnum maximè nos permouere poſſit ad Deum toto pectore omniq; conatu amandum & colendum. Nam cum vera perfectaque virtus ſit nobiliſſimũ quoddam bonum, in quo huius vitæ felicitas conſiſtit, mediumq; efficax ad vitam æternam, obtineri verò non queat ſine humilitate, negari non poteſt, inter ineffabilia Dei beneficia, quo arctiſſimè ad Deum redamãdum conſtringamur, huius doctrinæ notitiam numerandam eſſe.

CAPVT IX.

De altero medio, nempe, propriæ imbecillitatis experientia, quo homo ad ſui diffidentiam peruenire poteſt.

ETSI notitia hactenus tradita neceſſaria ſit ad acquirendam ſui diffidentiam, nō tamen eſt ſufficiens: eo quod notitia intellectui, diffidentia verò inſit voluntati. Humilitas ſiquidem vera & germana nō ſolū poſtulat, vt homo credat nihil ex omnibus rebus eſſe ſuum, niſi nihil, & peccatum: omnia verò bona ſua eſſe Dei, qui eſt actus intellectus pertinens ad fidem omnibus Chriſtianis etiam ſuperbis & impijs communem; ſed vt intimo quoq; voluntatis affectu ſe regulæ rationis & intelligentiæ reipſa conformet, hoc eſt, ſe ipſe tanquam creaturam, cui nihil boni inſit, deſpiciat, & ſi quid boni ſit, id totum, eiuſque gloriam omnem in auctorem eius Deum conferat: humilitas enim eſſentialiter ſita eſt in voluntate, cuius eſt hoc exercitium. Clarius id intelligi poteſt ex eius contrario, nempe confidentia ſui, quæ eſt actus ſuperbiæ. Ea enim non tam in eo conſiſtit, vt homo omnem vim & facultatem benè operandi ſibi & non Deo attribuat; hic enim manifeſtus eſſet error intellectus, quā quod ad boni operis executionem ea

opi-

opinione de ſua induſtria & robore, neglecta diuini auxilij imploratione, prouolet, ac ſi omnē vim & efficacitatem benè agendi à ſeipſo haberet.

Declarat hanc rem optimè doctiſſimus Ioannes Gerſon, cum ait. *Sed dices: ſcio me iam nihil poſſe, nihil ſcire, nihil deinceps habere iuſtitia, nihil tamen tale, quale polliceris, experior. verumtamen precor attende, quomodo ſcire dixeris, videto ne audias illud improperium: Ex ore tuo te iudico ſerue nequā. Nam ſi vera & abſq; vlla dubitatione ita eſſe iudices forte per intellectum & per rationem, vt ferè omnes, cur affectio, cur operatio contradicunt? cur vel non conformiter afficeris & agis, aut cur ſic afficeris, & ſic agis, quaſi poſſis tuis viribus, tua induſtria, tuaq́ue iuſtitia dignum aliquid operari? laudo iudicium tuum, quale dixiſti, ſed experimentalem guſtationem coexigo.* Venerabilis quoq; RICHARDVS de S. Victore de hoc argumento ſic loquitur. *Voluntaria humilitas eſt cum ex rationis ductu homo videt, quàm infirmus ſit & peccator, & quod iuxta Iob, nō ſit ei auxiliū in ſe, & huic rationi cōſētit volūtas*

& hoc iudicium diligit, & deſpectus eſſe eligit, quia ſic noſſe eſſe ſic expedire nouit. Hinc verò oritur, quod diximus, ad obtinendam hanc ſanctam noſtri diffidentiam, non ſatis eſſe habere notitiam ſpeculatiuam, quod nullæ nobis ſuppetant vires ad benè agendum, ſed requiri præterea notitiam practicā & experimentalem.

Caeterum quęret fortè aliquis, quod diſcrimen ſit inter vtramq; notitiam, ſpeculatiuam & experimentalem? Declarabo rem exemplo. Fingamus quēpiam beneficio luminis naturalis vel fidei in eam notitiam perueniſſe, homini non ſuppetere vires ſufficientes ad benè agendum, diuino opus habere auxilio, eundemque decreuiſſe nulla impatientis animi in hominum congreſſu ſigna dare velle, ne Deus offendatur, deinde propoſiti oblitum in negotij cuiuſdam tractatione quendam ſibi repugnantem offendit, ira cōmoueri, nec abſtinere à contumelijs. Huic certè, ſi Deus lumen ſuum non ſubtrahat, noua notitia accedet de hominis impotentia in bono perficiendo, & de auxilij diuini neceſſitate, ac proinde & illud

illud implorabit. Hanc ſecundam notitiam, voco experimentalem & practicam, quam contendo eſſe neceſſariam ad conſequendam veram in Deum fiduciam. Atq; hoc dogma tanta exaggeratione inculcant S. Patres, teſte Caſſiano, vt agens de puritate animi comparanda, ita ſcribat. *Aiunt S. Patres, nō poſſe ad purum quempiam carnalibus vitijs emundari, niſi vniuerſum laborē ſuum atq; conatum ad tanta perfectionis finem intellexerit non poſſe ſufficere, nec eam niſi miſeratione Dei & adiutorio comprehendi, non tam tradentis inſtitutione quàm affectu, atq; virtute & experimentis proprijs eruditus agnoſcat.* Caſſian. l. 12. c. 13. & coll. 14. c. 7.

CAPVT XII.

Notitiam experimentalem capi ex propria imbecillitate.

HANC notitiam experimentalē conſequitur ſeruus dei, per quotidianas mutationes de bono in malum, & contra, quas in animo ſentit. Quisquis enim ſemel initium fecit ſeruiendi Deo, cum propoſito in cultu pietatis per omnem vitam perſeueran-

di, facilè animaduertit ſe crebrius in multa & grauia peccata ex leui tentatione delapſum, multoq; tempore in tali ſtatu, omnis boni immemorē perſtitiſſe, deinde graui licet ſommo vitiorum obruto & ſepulto, ilicò cogitationē incidiſſe de periculo impendentis exilij æterni, ac efficaciter motum fuiſſe ad vitæ emendationem. Notauit item facilè lucem illam & motionem, quæ eſt gratia præueniens, nullo ſuo ſtudio antegreſſo in mente exortā, & aſſenſum ſe illi præbuiſſe. Sed & hoc notauit, ſe, poſtquam ſe diuino cultui conſtanter dedidit, multis medijs pænitentiæ, precū & meditationum conatum fuiſſe nonnunquā aliquem deuotionis ſenſum à Deo impetrare, nec aſſecutū, ſed potius acidum cum omnis boni faſtidio remanſiſſe, ac tantùm non viſum ſibi fuiſſe à Deo derelictum: aliâs verò, cum nulla huiuſmodi media vſurpauit, ſe mirabili luce illuſtratum, priores oēs tenebras diſcuſſiſſe, animāque tāta diuini amoris ſuauitate perfuſam, & ardore cæleſti ſuccēſam, vt atrociſſima quæque pro Chriſti nomine perpeti tormenta paratus fuerit. In hu-

iuſmodi, inquam, mutatione & viciſſitudine, homo per experientiam venit in cognitionem ſuæ imbecillitatis, hoc eſt, quàm vacuus ſit ab omni bono, quodque omne bonum à Deo proueniat.

DOCENT Philoſophi, Lunam totum lumen ſuum mutuari à ſole. Si Luna ſemper eſſet plena, ignari Philoſophiæ id ſcire nõ poſſent, niſi ex inſtitutione alterius; at quoniam ſemper plena nõ eſt, facile per experiẽtiã animaduertũt, ex tam crebra eius mutatione illã nullũ lumen habere, niſi à ſole. Sic mentes piorũ fidelium, ex frequẽti mutatione quã in ſe indies experiũtur, quod nũc ſint quaſi caligine quadã offuſæ, nunc clariſſimã quãdã lucem ſentiãt, perueniunt ad notitiã experimentalẽ, quod omne lumen, omneq; bonũ illis contingat à Deo, eoque verius, quo anima quoad bona omnia atq; etiam naturã ſuam magis pendet à Deo, quã Luna quoad lumen ſuũ à Sole. Ex hac autem notitia experimentali mox cõſequitur, vt eædem mẽtes profundiſſimè ſe corã Deo abijciãt, & ſibi ipſis diffidãt, omne auxiliũ & ſubſidiũ à Deo præſtolãtes.

Merito autem fideles omnes firmiſſimè confidere poſſunt, hoc ſubſidium diuinum ſibi non defuturum. cũ enim Deus homini imperet & cõſulat ſtudium veræ virtutis & perfectionis, ſciatq; illi deeſſe vires ad hoc ſtudium perſequendum, liquet illum pro ſua infinita liberalitate & clementia operã ſuam homini non denegaturum, tum quia nũquam Deus impoſſibilia, tum quia auxilium ſuum promiſit, ac re ipſa præſtat omnibus etiam ſceleratiſſimis, imò iiſdem nonnunquam efficaciſſima adiuncta præbuit emergendi ex omnibus malis culpæ & pænæ, in quę prolapſi erant, nulloq; ipſorum merito ad magnas gratiæ, gloriæque opes euexit.

Hanc philoſophiam cæleſtem Deus populum ſuum Iſraheliticum docuit. nam cum eos ex Ægypto eduxiſſet, multisque ac magnis cumulaſſet beneficijs, ne ſuccedentibus rebus proſperis deinceps inſoleſcerent, ſuiſq; viribus confiſi obliuiſcerentur Dei, magnis afflictionibus ſæpe eos probauit, vt inopia aquarum in ſolitudine, ſerpentum morſu, vicinorũ hoſtium perſecutione,

repen-

repentina internecione, vt hac rerum aduerſarum ſecundarumque viciſſitudine reipſa cognoſcerent omne bonũ ſibi contingere diuinitùs, atque ita ſuę induſtriæ diffiſi ſe humiliarent, & omnem ſpem & fiduciam in Deo defigerent. Hæc enim miſeranda hominis cõditio eſt, proſperitate temporali vel ſpiritali plus æquo efferri, nec deprimi vel ſubijci, niſi flagellis à Deo in corpus vel animam immiſſis, quæ crebrò effugere potuiſſet, ſi prius ſe humiliaſſet, & imbecillitatem ſuam agnouiſſet. Quod confeſſus eſt Moyſes cum ad populum Iſraheliticum ita loqueretur. *Poſtquam afflixit ac probauit te Dominus, ad extremum miſertus eſt tui.* Dic, ò propheta ſancte, cur Deus tanta varietate vſus eſt, vt nunc affligeret populum, nunc liberaret ab afflictione? Sed mox reſpõdet, ſubijciens. *Ne diceres in corde tuo. Fortitudo mea, & robur manus mea hæc mihi omnia præſtiterunt: ſed recorderis Domini Dei tui, quod ipſe vires tibi præbuerit, & impleret pactũ ſuum, ſuper quo iurauit Patribus tuis.* *Deu.8.*

TESTIS eiuſdẽ rei optimus eſt B. AVGVSTINVS, qui per mutationes quas Deus *Aug. in ſoliloq. c. 15.*

faciebat in eius anima, egregiè diffidẽtiam ſui didicit, dum in hunc modum ſecum loquitur. *Fortiſſimè magnipotẽs Deus, Credebam me fore aliquid, cum nihil eſſem. Cogitabam me eſſe prudentem, & deceptus ſum, dixi quod diues eſſem & nullius egerem, & neſciebam, quoniam pauper eram, cæcus, nudus, miſer & miſerabilis* Sed nũc video, quoniã ſi quid boni eſt, parui, vel magni, donum tuum eſt & noſtrum non niſi malum eſt, & niſi tu cuſtodieris ciuitatẽ, in vanum laborant qui cuſtodiunt eã. Sed dic mihi glorioſe Auguſtine, vnde hauſeris doctrinam, quæ ad tantam ſubmiſſionem diffidentiamq; tui te prouocaret? Reſpondet ibidem, *Credebam me ſufficere per me, nec percipiebã, quoniam tu regebas me, donec aliquãtulum te elõgaſti à me, & cecidi ſtatim in me, & vidi, & cognoui, quoniam tu regebas me. & quod cecidi, fuit ex me, & quod ſurrexi, fuit ex te.* Atq; hæc eſt experiẽtia, qua ſerui Dei, iuuãte diuina gratia, in notitiam ſuæ imbecillitatis deueniunt, & ſuæ induſtriæ diffidunt. Quãquam negandum non eſt Deum quibuſdam etiam ſine dicta experientia

com-

communicare perfectã notitiam ſui, ſed in ijs inopiam experientiæ, gratiæ ſuæ abundantia compenſat, quod priuilegium paucorum eſt.

CAPVT XIII.

De tertio medio, quo diffidentia ſui paranda eſt, nempe ſi à Deo eam cum perſeuerantia petamus.

SICVT ſupra monuimus ad cõparandas cæteras virtutes & Dei dona, non negligẽda eſſe media, licet in his fidendum non ſit, ſed tãtùm in Deo; ſic ad obtinendam ſui diffidentiã non negligenda ſunt iam dicta media, ac imprimis oratio, qua auxilium diuinum implorandum eſt, vt perfectionẽ huius virtutis imprimis aſſequamur, hoc eſt, vt penitus nobis diffidamus, & & ſpes noſtras in Deum proijciamus. Diffidentia enim hæc eſt præcipuus actus eius virtutis, nempe humilitatis, quæ in lege Euangelica facilè obtinet principatum, & ſi quæ alia, hæc maximè vires naturales hominis excedit, &

ideo ſpeciali auxilio Dei ad eam conſequendam indigemus. Ita præclarè docet Ioannes Gerſon. *Hæc,* inquiens *humilitas eſt, qua homo diffidit ſibi, & nemini ſe anteponit, quæ cum ſit maxima, videtur parua, quia hominem paruum reddit in ſua exiſtimatione: cum ſit ſapientiſſima, videtur inſipiens; facit enim vt homo agnoſcat ſuam ignorãtiã. Quod ſi quis cogitet, ſe poſſe ſuo ſtudio & induſtria conſequi hanc virtutem, procul dubio errat, & admodum in tali opinione ſuperbit. ſolus enim Deus eſt qui per gratiam ſuam eam in animam infũdere debet, & in ea conſeruare. Hoc ſcire, & confiteri eſt magnum donum Dei, & ipſius humilitatis principium.* Hæc Gerſon.

Postvlemvs igitur à Deo in omnibus precibus hanc virtutem, non ceſſemus clamare ad miſericordiæ diuinæ portas, donec theſaurum hunc impetremus, nec omittamus nos cum gemitu commendare Beatiſſ. Virgini Mariae, Angelis, alijſq; ſanctis, vt eam nobis exorent. Neque enim fallere poteſt Verbũ dei, dicens. *Petite & accipietis, quærite, & inuenietis, pulſate & aperie-*

Matt. 7.

rie-

rietur vobis. Petamus hoc donum non languidè & negligenter, ſed cum magno deſiderio, non ſecus quam qui hauſtum aquæ petunt in ardentiſima ſiti, & qui medicinam in grauiſſima ægritudine. Sic enim fiet, vt in corde noſtro reſponſum de cęlo audire mereamur, quod olim datum eſt Danieli per angelum. *Ex die primo, quo poſuiſti cor tuũ ad intelligendum, vt te affligeres in conſpectu Dei tui, exaudita ſunt verba tua.* *Dan.10.*

VT verò hæc oratio ſit efficacior, adiungamus illi aliqua opera miſericordiæ vel corporalis, vel ſpiritalis: his enim promiſſum eſt lumen illud, quo homo cognoſcens ſe ipſum, ſibi diffidat, iuxta illud Iſaiæ: *Cum effuderis eſurienti animam tuam, & animam afflictam repleueris, orietur in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt ſicut meridies.* Adiungamus quoque aliqua ieiunia, & alias caſtigatones carnis, quæ, vt alibi dicemus, plurimum iuuant orationem. Quanquam & ad hoc donum obtinendum, ſeruire nobis queant cõſiderationes omnes, quæ mentem attollunt ad fiduciam omnẽ in Deo collocandam: cuiuſmodi eſt cõ-

ſideratio diuinæ bonitatis, caritatis, & miſericordiæ infinitæ, quam declarauit ſemper erga mortales, quantumuis grauiſſimos peccatores, qui ſynceré ad eum cõfugêre, & vitam correxêre. Deinde cõſideratio innumerabilium, immenſorumq; beneficiorum, quæ nullo noſtro interueniente merito, liberaliſſima manu in nos profudit, ac ſpeciatim incarnationis, paſſionis, & mortis filij Dei, tum diuinorum ſacramentorum, ſanctarum inſpirationum, perpetuæque curæ de noſtra ſalute, qua continenter nos inuitat ad ſuam gratiam & amorem, & neminem nõ ſpecialibus quotidie beneficijs afficit.

OMNES hęc conſiderationes, quę iuuant hominem ad fiduciam collocandam in Deo, iuuant quoq; ad diffidentiã ſui: quẽadmodum enim verum eſt, quod ſupradiximus, hominẽ quo plus diffidit ſibi, hoc plus cõfidere in Deo; ſic verum eſt, eundem, quo plus confidit in Deo, hoc plus diffidere ſibi. Nam dũ perpẽdit maieſtatẽ, bonitatẽ & potẽtiã Dei infinitã, tã magnũ & promtũ eiuſdẽ in omnibus, quæ deſiderare poteſt, ſubſidiũ, volũtatem quoq; qua

quouis

quouis vitæ noſtræ momēto neceſſaria omnia auxilia ſuppeditat, viciſſim totū ſe in manus eius diuinas regendū & gubernandum tradit, vt ſic maiori fauore & beneuolētia ſe dignum reddat. cum verò ad ſui conſiderationem oculos reflectit, mox agnoſcit ſuam vilitatem, imbecillitatem, & ſuum nihil. Sicut enim exigua candela ardens in meridie expoſita ſoli, nullam lucem vel ſplendorem reddere videtur; ſic homo collatus ſoli, nullus ſibi, quoad omnes facultates naturales, videtur, & ideo facilè ſe deſpicit, & ſibi diffidit, dicens cum Dauide *Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos, & ſubſtantia mea tanquam nihilum ante te.* *Pſalm. 38.*

CAPVT XIV.

Quanti faciendum ſit hoc donum, ac proinde quàm ſtudioſè à Deo poſtulandum.

VT dictum donum per media iã nominata maiori animi promptitudine à Deo impetremus, eoque orationes noſtras efficacius referamus, conuenit ad extremum diligen-

diligenter expendere cæleſtes opes in eo recõditas: ſi enim virtutē diffidentię cõſecuti fuerimus, humilitatem quoq; conſequamur neceſſe eſt, è qua tãquã fonte diffidētia manat. De qua S. LEO Papa ita ſcribit. *Tota dilectiſſimi Chriſtiani ſapiētia diſciplina, nõ in abũdãtia verbi, nõ in aſtutia diſputãdi, neq; in appetitu laudis & gloriæ, ſed in vera & voluntaria humilitate conſiſtit, quam Dominus IESVS ab vtero matris vſq; ad ſupplicium crucis pro omni fortitudine & elegit, & docuit.* Hac virtute antidotum quoddam cæleſte ad ſanandas omnes plagas comparamus, deinde admirabilem quandam pacem, trãquillitatem, & robur ad tolerandos omnes huius vitæ caſus aſſequimur. Nã, vt poſtea dicemus, nulla re alia in hoc ſæculo perturbamur, quàm paſſionibus iræ, ſuperbiæ, concupiſcentiæ, alijsque ſimilibus in imo corde æſtuantibus: ab his autē vindicat nos vna hæc humilitas, vt docuit B. DOROTHEVS his verbis. *Ab omni fateor nos paſſione eripi per humilitatem, & ab omni tentatione protegi animam. Nam vero humili, quicquid aduerſi contigerit, illicò in ſe*

Leo. Serm. 7. de Epiphan.

Doroth. ſerm. 2.

totus

totus contrahitur, illicò iudicat ſe dignũ ea aduerſitate & ærumna, nec ſuſtinet quenquam accuſare, non ſuſtinet in alium cauſam huiuſmodi inferre. at ſine perturbatione, ſine moleſtia, cum omni tranquillitate ſe habet.

Hvivs virtutis beneficio poſſidemus theſaurum omnium virtutum. nam vti caritas omnium virtutum regina eſt, ſic humilitas earundem mater. & ideo etſi verum ſit, nos, cum perfectè vel vnam virtutem poſſidemus, poſſidere virtutes omnes, tamen congruentius id dicitur de humilitate: per hanc enim omnes reliquarum virtutum difficultates tolluntur, & eſt quaſi breuis, ſuauis, & ſecura ratio & via qua ad omnes virtutes perueniatur. Etenim, ſi quis per infirmitatẽ corporis non valeat ieiunare, non diu orare, nõ aſperioribus pœnis carnem affligere, ſi per inopiam non poteſt operibus miſericordiæ vacare, aut ob ignorantiam alios docere vel ſolari, humilitate tamẽ poteſt omnium illorum exercitiorum ſpiritalium defectum compenſare. Itaq; idem ſanctus ſic de ea ſcribit. *Maxima eſt humilitas, per quam Sanctorum*

qui-

quiuis inceſſit & cum labere via longitudinem abſcidit. Poteſt enim ſola humilitas nos introducere, vt aiebat Ioannes Abbas. Dorot ibid.

QVARE ſi vires nobis deſint, ad tolerandos cum ſanctis magnos corporis labores, ſaltem conemur nos toto corde humiliare: nec dubito nos tãtam gloriam in cœlo promerituros, quantam cõſecuti ſunt multi, qui in magnis laboribus hanc vitam traduxerunt; id enim idem quoq; Dorotheus aſſeuerat. Magnus theſaurus eſt omniũ virtutũ poſſeſſio, ſed multo maior, quod per humilitatem fit, ſecura poſſeſſio. Hæc enim eſt velut caſtrum quoddam munitiſſimum, in quo reconditur virtutum theſaurus, ne ab hoſtibus diripiatur: & murus inexpugnabilis, quo omnes aduerſariorũ ictus repelluntur. *Qui virtutes ſine humilitate cõgregat,* auctore B. GREGORIO, *ſimilis eſt ei qui manibus puluerem in ventum portat,* à quo ſtatim diſſipantur. In lege veteri DEVS mandauit, vt quando domus noua ædificaretur, conſtrueretur murus tecti per circuitum, ne quis facilè è tecto rueret. In ædificio virtutũ,

Greg. hom. in Euang.

vt ait

vt ait idem Dorotheus, tectum eſt caritas, quæ eſt perfectio & cõſummatio omnium virtutum, murus verò quo à lapſu prohibentur qui ſunt in tecto caritatis, eſt humilitas. Doroth. doct. 1.

O glorioſa diffidentia ſancta, germana humilitatis filia, quæ tecum & cum illa omnium virtutum poſſeſſionem adijſti, eaſdemque intra cordis noſtri domicilium conſeruas & cuſtodis, ac proinde in hac vita ſecuros nos de ſalute reddis; quã fructuosè pius & Chriſtianus homo omni ſtudio & opera cõtendit, vt tua familiaritate fruatur, quã vtiliter ſine intermiſſione miſericordiæ diuinæ portas in orationibus ſuis pulſat, vt te conſequatur, dicens cũ Dauide. *Si dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, et requiẽ temporibus meis, donec inueniam locũ Domino, & tabernaculum Deo Iacob?* Pſalm. 131. Locus autem Domini vbi eſt, niſi in corde humili? Ita enim Dominus ipſe per prophetam. *Super quem*, inquit, *requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem, & contritum ſpiritu, & trementem ſermones meos?* Iſa. 66.

ideo ſpeciali auxilio Dei ad eam conſequendam indigemus. Ita præclarè docet Ioannes Gerſon. *Hac, inquiens humilitas eſt, qua homo diffidit ſibi, & nemini ſe anteponit, qua cum ſit maxima, videtur parua, quia hominem paruum reddit in ſua exiſtimatione: cum ſit ſapientiſſima, videtur inſipiens; facit enim vt homo agnoſcat ſuam ignorãtiã. Quod ſi quis cogitet, ſe poſſe ſuo ſtudio & induſtria conſequi hanc virtutem, procul dubio errat, & admodum in tali opinione ſuperbit. ſolus enim Deus eſt qui per gratiam ſuam eam in animam infũdere debet, & in ea conſeruare. Hoc ſcire, & confiteri eſt magnum donum Dei, & ipſius humilitatis principium.* Hæc Gerſon.

Postvlemvs igitur à Deo in omnibus precibus hanc virtutem, non ceſſemus clamare ad miſericordiæ diuinæ portas, donec theſaurum hunc impetremus, nec omittamus nos cum gemitu commendare Beatiſſ. Virgini Mariae, Angelis, alijsq; ſanctis, vt eam nobis exorent. Neque enim fallere poteſt Verbũ dei, dicens. *Petite & accipietis, quærite, & inuenietis, pulſate & aperie-*

Matt. 7.

rietur vobis. Petamus hoc donum non languidè & negligenter, ſed cum magno deſiderio, non ſecus quam qui hauſtum aquæ petunt in ardentiſſima ſiti, & qui medicinam in grauiſſima ægritudine. Sic enim fiet, vt in corde noſtro reſponſum de cęlo audire mereamur, quod olim datum eſt Danieli per angelum: *Ex die primo, quo poſuiſti cor tuũ ad intelligendum, vt te affligeres in conſpectu Dei tui, exaudita ſunt verba tua.* *Dan.10.*

VT verò hæc oratio ſit efficacior, adiungamus illi aliqua opera miſericordiæ vel corporalis, vel ſpiritalis: his enim promiſſum eſt lumen illud, quo homo cognoſcens ſe ipſum, ſibi diffidat, iuxta illud Iſaiæ: *Cum effuderis eſurienti animam tuam, & animam afflictam repleueris, orietur in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt ſicut meridies.* Adiungamus quoque aliqua ieiunia, & alias caſtigatones carnis, quæ, vt alibi dicemus, plurimum iuuant orationem. Quanquam & ad hoc donum obtinendum, ſeruire nobis queant cõſiderationes omnes, quæ mentem attollunt ad fiduciam omnẽ in Deo collocandam: cuiuſmodi eſt cõ-

ſideratio diuinæ bonitatis, caritatis, & miſericordiæ infinitæ, quam declarauit ſemper erga mortales, quantumuis grauiſſimos peccatores, qui ſyncerè ad eum cõfugêre, & vitam correxêre. Deinde cõſideratio innumerabilium, immenſorumq́; beneficiorum, quæ nullo noſtro interueniente merito, liberaliſſima manu in nos profudit, ac ſpeciatim incarnationis, paſſionis, & mortis filij Dei, tum diuinorum ſacramentorum, ſanctarum inſpirationum, perpetuæque curæ de noſtra ſalute, qua continenter nos inuitat ad ſuam gratiam & amorem, & neminem nõ ſpecialibus quotidie beneficijs afficit.

Omnes hęc conſiderationes, quę iuuant hominem ad fiduciam collocandam in Deo, iuuant quoq; ad diffidentiã ſui: quẽadmodum enim verum eſt, quod ſupradiximus hominẽ quo plus diffidit ſibi, hoc plus cõfidere in Deo; ſic verum eſt, eundem, quo plus confidit in Deo, hoc plus diffidere ſibi. Nam dũ perpẽdit maieſtatẽ, bonitatẽ & potẽtiã Dei infinitã, tã magnũ & promtũ eiuſdẽ in omnibus, quæ deſiderare poteſt, ſubſidiũ, volũtatem quoq; qua

quouis

quouis vitæ noſtræ momẽto neceſſaria omnia auxilia ſuppeditat, viciſſim totũ ſe in manus eius diuinas regendũ & gubernandum tradit, vt ſic maiori fauore & beneuolẽtia ſe dignum reddat, cum verò ad ſui conſiderationem oculos reflectit, mox agnoſcit ſuam vilitatem, imbecillitatem, & ſuum nihil. Sicut enim exigua candela ardens in meridie expoſita ſoli, nullam lucem vel ſplendorem reddere videtur; ſic homo collatus ſoli, nullus ſibi, quoad omnes facultates naturales, videtur, & ideo facilè ſe deſpicit, & ſibi diffidit, dicens cum Dauide *Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos, & ſubſtantia mea tanquam nihilum ante te.* *Pſalm. 38.*

CAPVT XIV.

Quanti faciendum ſit hoc donum, ac proinde quàm ſtudioſè à Deo poſtulandum.

VT dictum donum per media iã nominata maiori animi promptitudine à Deo impetremus, eoque orationes noſtras efficacius referamus, conuenit ad extremum diligen-

diligenter expendere cæleſtes opes in eo recõditas: ſi enim virtutẽ diffidentię cõſecuti fuerimus, humilitatem quoq; conſequamur neceſſe eſt, è qua tãquã fonte diffidẽtia manat. De qua S. LEO Papa ita ſcribit. *Tota dilectiſſimi Chriſtiani ſapiẽtia diſciplina, nõ in abũdãtia verbi, nõ in aſtutia diſputãdi, neq; in appetitu laudis & gloriæ, ſed in vera & voluntaria humilitate conſiſtit, quam Dominus IESVS ab vtero matris vſq; ad ſupplicium crucis pro omni fortitudine & elegit, & docuit.* Hac virtute antidotum quoddam cæleſte ad ſanandas omnes plagas comparamus, deinde admirabilem quandam pacem, trãquillitatem, & robur ad tolerandos omnes huius vitæ caſus aſſequimur. Nã, vt poſtea dicemus, nulla re alia in hoc ſæculo perturbamur, quàm paſſionibus iræ, ſuperbiæ, concupiſcentiæ, alijsque ſimilibus in imo corde æſtuantibus: ab his autẽ vindicat nos vna hæc humilitas, vt docuit B. DOROTHEVS his verbis. *Ab omni fateor nos paſſione eripi per humilitatem, & ab omni tentatione protegi animam. Nam vero humili, quicquid aduerſi contigerit, illicò in ſe*

Leo. Serm. 7. de Epiphan.

Doroth. ſerm. 2.

totus

totus contrahitur, illicò iudicat ſe dignũ ea aduerſitate & ærumna, nec ſuſtinet quenquam accuſare, non ſuſtinet in alium cauſam huiuſmodi inferre. at ſine perturbatione, ſine moleſtia, cum omni tranquillitate ſe habet.

Hvivs virtutis beneficio poſſidemus theſaurum omnium virtutum. nam vti caritas omnium virtutum regina eſt, ſic humilitas earundem mater. & ideo etſi verum ſit, nos, cum perfectè vel vnam virtutem poſſidemus, poſſidere virtutes omnes, tamen congruentius id dicitur de humilitate: per hanc enim omnes reliquarum virtutum difficultates tolluntur, & eſt quaſi breuis, ſuauis, & ſecura ratio & via qua ad omnes virtutes perueniatur. Etenim, ſi quis per infirmitatẽ corporis non valeat ieiunare, non diu orare, nõ aſperioribus pœnis carnem affligere, ſi per inopiam non poteſt operibus miſericordiæ vacare, aut ob ignorantiam alios docere vel ſolari, humilitate tamẽ poteſt omnium illorum exercitiorum ſpiritalium defectum compenſare. Itaq; idem ſanctus ſic de ea ſcribit. *Maxima eſt humilitas, per quam Sanctorum*

qui-

vt ait idem Dorotheus, tectum eſt caritas, quæ eſt perfectio & cõſummatio omnium virtutum, murus verò quo à lapſu prohibentur qui ſunt in tecto caritatis, eſt humilitas. *Doroth. doct. 1.*

O glorioſa diffidentia ſancta, germana humilitatis filia, quæ tecum & cum illa omnium virtutum poſſeſſionem adijſti, eaſdemque intra cordis noſtri domicilium conſeruas & cuſtodis, ac proinde in hac vita ſecuros nos de ſalute reddis; quã fructuosè pius & Chriſtianus homo omni ſtudio & opera cõtendit, vt tua familiaritate fruatur, quã vtiliter ſine intermiſſione miſericordiæ diuinæ portas in orationibus ſuis pulſat, vt te conſequatur, dicens cũ Dauide. *Si dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, et requiẽ temporibus meis, donec inueniam locũ Domino, & tabernaculum Deo Iacob?* *Pſalm. 131.* Locus autem Domini vbi eſt, niſi in corde humili? Ita enim Dominus ipſe per prophetam. *Super quem*, inquit, *requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem, & contritum ſpiritu, & trementem ſermones meos?* *Iſa. 66.*

CAPVT XV.

Quibus ſignis homo humilis & ſibi diffidens cognoſcatur.

QVONIAM in ſchola virtutis tam neceſſaria eſt diffidētia ſui, vt hactenus declaratum eſt, magni quoq; facienda ſunt omnia, quę iuuare poſſunt, tum ad illam melius intelligendam, tum etiam ad exercendam; & ideò declarabimus, quibus indicijs & ſignis anima verè humilis, ſibique diffidens, ſoloque diuino nixa auxilio dignoſci poſſit. Primum eſt, ſi in omnibus quæ agere vel loqui inſtituit, prius ſe DEO commendet, & mente in cælum erecta, ſingulare & copioſum auxilium ab eo poſtulet: cum enim exploratā habeat imbecillitatē ſuā, & experientia didicerit procliuem eſſe in rebus etiam leuibus lapſum, ſi noſtræ induſtrię fidamus, ſoloq; auxilio ſufficienti, quod Deus nemini negat, contenti ſimus, facilè videt, niſi ad fontem miſericordiæ recurratur, nihil vel parū boni ſe effecturū. Talium autem preces Deū exaudire teſtatur Pſalmiſta his verbis: *Deſideriū pauperū exaudiuit Dominus, præparationē cordis eorum audiuit auris tua.* Pauperes enim vocat, qui

Pſal. 9.

qui memores ſuæ infirmitatis ſibi diffidunt.

PALLADIVS Cappadociæ Epiſcopus refert ſanctum Pambonem Abbatem diuina prudentia ſapientiaq; præditũ, quoties ab eo conſilium, vel reſpõſum de quæſtione aliqua poſtularetur, nunquam ilicò reſpondiſſe, ſed ſpatium petiuiſſe, prius rem commendandi Deo, ac tum demũ reſponſum dediſſe. qua pia conſuetudine effecit, vt iam vicinus morti confeſſus ſit, ſe nunquã verbum vllum potuliſſe, cuius pænituiſſet; & tamen tanta ſubmiſſione animi pręditus erat, vt conſuêrit dicere; ſe nõdum vitæ verè religioſæ initium feciſſe. Contra accidit ei qui nimiũ ſuis viribus præfidens negligit in actionibus ſuis diuinum inuocare præſidium. Vnde fit vt crebrius hallucinetur, ſicut cõtigit Ioſue. Nam cum Gabaonitarum legati ad eũ veniſſent, & inſigni fraude cõfinxiſsent ſe è lõginquis regionibus profectos, eiq; rei argumento eſſe ſaccorum calceamentorumq; vetuſtatẽ, panum, quos recentes accepiſſent, duritiem, Ioſuæ cum ſuis nimium ſuæ prudentiæ confiſus pacis fędera interpoſito.

Pall. in hiſt. Lauſiaca.

Ioſ. 9.

ſito iureiurando cum ijs inijt. Cuius erroris diuina ſcriptura cauſam illam commemorat, quod in precibus os vel conſilium Domini explorare neglexiſſent.

Quare in omnibus actionibus noſtris mente in Deū ſublata ſemper ſupplices ad Deū prius cōfugiamus, & verſum illū, quem Eccleſia initio ſingularum horarū vſurpat, familiarē habeamus. *Deus in adiutorium meū intende; Domine ad adiuuandū me feſtina.* quo, teſte CASSIANO, olim etiā Eremitæ initio cuiusq; operis vtebantur. Quod ſi verò vel illo, vel alio ſimili vtamur, cōuenit, vt ſimul adiungamus breuem aliquam precatiūculam ad ſacratiſſimā Virginem, velut aduocatam noſtrā ad obtinēdam gratiam efficacem, idque his vel alijs verbis. ORA pro nobis ſancta Dei genitrix, & impetra gratiam, vt hoc opus ad Dei gloriā benè faciamus, & benè faciendo digni efficiamur promiſſionibus CHRISTI filij tui. AMEN.

Pſal. 67.

Caſſ. l. 10. col. c. 10.

ALTERVM ſignū hominis verè humilis, ſibiq; diffidētis eſt, ſi omnia pericula occaſionesq; peccandi fugiat, quoad licet, ſi onera & officia magna, in quibus

bus facilis eſt lapſus, declinet, nec admittat, niſi caritas vel obedientia compellat, ſi detractorum colloquia horreat, ſi cum ſola muliere agere reformidet: probè enim nouit ſibi ne ad vnam quidem tentationem, quantumuis leuem, expugnandam ſat eſſe viriū, Deumq; efficacem ſuum concurſum ſubtrahere illis, qui temerè ſe in pericula ingerunt, magna verò liberalitate gratiā ſuam effundere in humiles, qui ſuæ imbecillitatis conſcij ſunt. In hiſtorijs Fratrum Minorum D. Franciſci narratur, quendam puriſſimæ vitę fratrem, nomine Rutgerum, diligentiſſimum oculorum ſuorum cuſtodem fuiſſe, ſic vt nunquam in fœminas, etiam cognatas, quas alloqui neceſſe habebat, eos coniecerit. Vnde Pater ſpiritualis, qui perſpectam eius cōſcientiam habebat, cum aliquando percunctatus eſt, quid cauſæ eſſet, cur cum tanto puritatis dono, præditus eſſet, tamen vultum auerteret à conſpectu mulierū honeſtarum? Et reſpōdit homo ſanctus, & à Deo illuſtratus. Pater, quādo homo facit quod in ſe eſt, occaſiones peccādi fugit, tū viciſſim

Parte 2. lib. 4. cap. 52.

DEVS facit, quod in ſe eſt, & hominem tuetur ac cuſtodit: at quando homo ſe temerè conijcit in diſcrimen, tum etiã iuſtè à Deo deſeritur; ac ita fit, vt facilè ob naturæ corruptionem in peccatum aliquod graue dilabatur, ſicut multis etiam ſanctitate clariſſimis accidit. Vno tantũ exẽplo ero cõtentus, quod eſt apud SIMEONEM Metraphraſten de Iacobo Eremita, nõ ſolùm vitæ ſanctitate conſpicuo apud fideles ac infideles, è quibus multos perduxit ad veram fidem, ſed etiam maximis miraculis claro, qui totos quadraginta annos in ſolitudine ſolis herbis & radicibus vitam tolerârat, & nocturnis diurniſq; horis continenter precibus vacârat. Huic inſidias ſtruens Sathan fæminam locupletum parentum filiam ingreſſus eſt, per eam nomen S. Iacobi prodit, parentes eam ad tugurium eius diu quæſitũ adducunt, exponunt filiæ miſeriam, vt quę iam à viginti diebus nihil cibi potuſúe deguſtaſſet, & proprijs manibus carnes ſuas diſcerperet. Orat pro illa ſanctus, dæmon abſcedit. Parentes veriti, ne breui reuerteretur, obſecrãt ſanctum vt biduo ſaltem eã ſecũ retineat.

L. Surius in Ianuar.

Ille

Ille ab ſanctitatem vitæ ſuperioris & miracula nimium ſibi præfidens, conſentit. At DEVS videns eum ſuæ imbecillitatis immemorem, priſtinum ſuum auxilium ei ſubtraxit, permiſitque eum labi non ſolùm in ſacrilegam fornicationem, ſed etiam homicidium, nam poſt lapſum reformidans ne puella ſcelus aliquandò patefaceret, eā e medio ſuſtulit. Quo caſu commemorato, Metaphraſtes ſubiūgit, huius ruinę nullam aliam fuiſſe cauſam, quàm occultam Monachi ſuperbiam.

PERPENDENS verò deinde idem Iacobus, quàm tetro ſcelere ſe inquinaſſet, in tantam deſperationem animi venit, vt cogitaret deſerta vita religioſa redire ad mundum: ſed clementiſſimus Deus memor laborum quos pro Chriſti nomine tot annis ſuſtinuit, diuinæ lucis radijs eius animum per aliū quendam DEI ſeruum ita perſtrinxit, vt ſpe veniæ impetrandæ erectus, ſeſe in peruetuſtum quoddam ſepulchrum ſubterraneum integro decennio vſque ad mortem abdiderit, noctu diuq; cū aſperrima pœnitentia lapſum ſuum incredibili dolore animi aſſiduis lacry-

mis, & tanta confuſione ſui deplorans, vt neque oculos in cælum attollere auderet, nec cum vllo mortalium miſcere ſermonem, plenam, ſcilicet, ſui diffidentiam tandem aſſecutus.

Qvo exemplo diſcimus primò, ne vnquam in præterita caſtitate vel ſanctitate confidamus, etiamſi multis annis eam coluiſſemus, ac etiam miraculis teſtatam feciſſemus. Deinde quã noxia & pernitioſa ſit ſuperbia & nimia ſui confidentia, vt ob quam Devs patitur hominem in tam grauia impingere crimina, vt alicubi etiam obſeruauit S. Gregorivs. Adhæc ſi fortè lapſi fuerimus ex incuria, non ideo animum deſpondeamus: neque enim vult Devs mortem peccatoris; ſed pænitentiam agamus; & peccatum cõfiteamur cum propoſito nunquam relabendi; ſic enim, Deo propitio, facile priſtinam gratiam recuperabimus. Denique ſigillatim hinc docemur, vt initio ſemel in cultu veræ pietatis facto, omni ſtudio pericula occaſionesq; labendi defugiamus, etiamſi certò conſtaret, Deum poſt lapſum ſpatium pænitentiæ non denegaturum; atque eò

Greg. l. 26. mor. c. 13.

magis

magis, quo & hoc incertius eſt. *Qui e-* Eccl.
nim amat periculum, vt monet ſpiritus ſanctus, *peribit in illo*. Hoc enim ſtudium & diligentiam poſtulat à nobis amor & fidelitas quam Diuinæ maieſtati & bonitati debemus.

CAPVT XVI.

De alijs ſignis, per exempla ſanctorum declaratis.

TERTIVM ſignum ſerui DEI ſuæ induſtriæ diffidentis eſt, quādo bonum aliquod opus quod ad gloriam Dei maiorem, ſuamq; & proximorum ſalutem putauit ſuſcipiendum, etiamſi videat vires ſuas longè eſſe impares, & media inſufficientia, auxilij diuini affuturi ſpe erectus fortiter proſequitur. Ratio eſt, quia ſi fiduciam collocet in Deo, iam fœlicem inchoati operis ſucceſſum & exitum non metitur ex ſua induſtria ſed Dei omnipotentia, quæ nullis limitibus clauditur, & ſæpe etiam per imbecilla inſtrumenta admirabilia efficere ſolet: Cuius rei multa luculenta

exſtant exempla in literis diuinis. Filij Iſrahel pugnaturi contra Philiſtæos, tantùm erant numero ſexcenti, (cęteri enim fuga dilapſi erant) ijq; inermes, nullo gladio vel haſta, excepto vno Saule eiuſque filio Ionatha, muniti. Philiſtæi verò tanto numero confluxerant, vt ſcriptura dicat, triginta ijs curruum fuiſſe millia, reliquum autem vulgus innumerabile inſtar arenæ maris. Et tamen ſolus Ionathas cum puero armigero audet tantum adoriri exercitū, ſolo auxilio diuino fretus; nam in hæc verba armigerum allocutus eſt. *Nō eſt Domino difficile ſaluare, vel in multis, vel in paucis*. Nec defuit tantæ fiduciæ DEVS, tantum enim terrorem & conturbationem immiſit hoſtium caſtris, vt Ionatha inchoāte pugnam, eāque mox proſequente reliquo populo Iſrahelitico, ingens ſtrages facta ſit Philiſtæorum, ac poſt cædem & fugā ſpolia ampla relata.

1. Reg. 13. & 14.

GAVFRIDVS Abbas refert de S. Petro Tarātaſia, cum nō ſemel ad maiorem gloriam Dei magna quædam & ardua aggreſſum, eoque exitu feliciore, quo magis in DEO fidebat. In Epiſcopatu quodam

Surius in Ianuar.

quodam multos abuſus, & deprauatiſſimos mores deprehenderat: hos vt corrigeret, rem difficillimam tentauit, repugnantibus licet quamplurimis, nempe maximos quoſque viros loco & dignitate mouit, & alios eorum vice ſubſtituit, idq́ue, vt addit auctor, ſola fiducia in Deum coniecta, quem per orationes implorabat, fieri us. Hic ergo eſt fructus eorum, qui diffidentes viribus humanis ſpes omnes in diuino defigunt auxilio. Cōtrarius verò eorum, qui nimium cōfidunt in ſua potētia & viribus, vt licet multos magnosq; labores ad rem aliquam conſequendam impendant, nihil tamen tandem obtineant.

PALLADIVS commemorat de S. Abbate Moyſe, eum, cùm eſſet viribus corporis valentiſſimus, animo verò flagitioſiſſimus, toto corde ad CHRISTVM conuerſum eſſe: ac principio quidem grauiſſimis tentationibus, ſpeciatim ſordidarum & impurarum cogitationum obnoxium fuiſſe: Ad quas expugnandas exemplo ſanctorum Patrū varijs vtebatur medijs; totum enim ſexennium maximam noctis partem *Pallad. in hiſt. Lauſ.*

 inſomnis

inſomnis in orando conſumebat, manibus laborabat, modica panis parte victitabat, aquam ad ſeniorum monachorum cellas deportabat, aliasque pænitentias & mortificationes duras ſubibat: & tamen victoriam contra dictas tentationes obtinere non poterat, imò ab illis penè in deſperationē aliquādo impulſus eſt, vt de monaſtico propoſito deſerēdo cogitaret. In hac ęrumna exiſtentem inuiſit fortè S. Abbas Iſidorus, & ex parte Dei illi dixit. Ab hac hora in nomine IESV Chriſti finis erit tētationum tuarum. Et ita euenit. nullis enim amplius tentationibus fuit agitatus. Subiunxit deinde ſanctus, cur Deus illi nō cōceſſiſſet citius victoriā. nimirum, vt ne laberetur ipſe in præſumptionem, qua exiſtimaſſet ſe exercitijs ſuis ſpiritalibus tentationes illas, & non auxilio Dei depuliſſe. Itaq; Deus tamdiu prorogauit certamen illud, vt Moyſes cōſequeretur donū diffidētię ſui, conſiderādo ſe tot laboribus nō obtinuiſſe victoriā, quā alij minimis ſæpe impetraſſent. Quocirca ſanctus quidā homo in Ordine Minorū aliquā do dixit. Optimū remediū in omnibus

In hiſt. Mi. p. 3. l. 5 c.

tcn-

tentationibus eſt humilitas, quia facit 47. & 48.
hominem diffidere ſibi, & confidere in
ſolo Deo. Deinde ſaluberrima ſcientia
eſt, propriæ miseriæ agnitio; dum enim
homo eam conſiderat, ilicò cogitat de
quærēdo ſubſidio, & ſi quærat in Deo,
inuenit, & vbi inuenerit, magna mox
fiducia in Deum fertur, ac demum e-
uaneſcente inordinato amore creatura-
rū, totus amore in creatorē exardeſcit.

Quartū ſignū animæ ſibi diffidentis
eſt, ſi ſācto quodā & caſto in Deum a-
more veſtita ſit, cuius beneficio vehe-
menter reformidet eū etiā in minimo
offendere. etſi enim expenſo diuino fa-
uore & beneuolētia ad omne bonum
prompta in magnā ſpē & fiduciā eriga-
tur, ſummāq; capiat cōſolationē; tamē
ex altera parte cōſiderata ſua imbecilli-
tate, & procliuitate ad malū, quā multi
etiā ſe meliores ceciderint, quāq; tanto
fauore indigna ſit, non parū extimeſcit
lapſum, ac inter ſpem metumq; hærēs
adimplet, quod dicit ad fideles S. Pau- Phil. 2.
lus. *cum timore & tremore ſalutem ve-
ſtram operamini.* quaſi diceret. Præ-
ſtate opera bona, quibus ſalutem
æternam promereamini, non præſu-

mendo de veſtris viribus, ſed intimo quodam timore veſtræ fragilitatis, qui exterius verbis & factis demonſtretur. Ac, vt declarat Apoſtolus, timorem hũc ſanctum oriri debere ex cognitione ſui, hoc eſt, quod nihil boni in nobis ſit, quod facere poſſimus, adiũgit, *Deũ eſſe, qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate.*

QVI pretioſum aliquem liquorẽ in vaſe vitreo, cuius fragilitatem nouit, deportat per loca petroſa, vel magnis ventis expoſita, cautè admodum figit pedum veſtigia, ne incuria aliqua vitrum frangatur: ſic fideles qui probè nôrunt, quàm pretioſum & nobilem gratiæ theſaurum geſtent in vaſis fictilibus, vt loquitur Apoſtolus, animæ ſuæ, magno cum timore vias huius vitæ perdifficiles perambulant, omnibusque præſidijs bonorum operum, ſacramentorum, orationum ad conſeruandã hanc gratiam ſe communiunt; & quanquam timeant, longè tamẽ ſecuriores ſunt ijs, qui expertes timoris viuunt, imò ſi quæ in hac vita ſecuritas eſt, illa hi ſoli fruuntur. Vnde ſapienter dixit S. BERNARDVS, *In veritate di-*

2. Corin. 4.

Bern. ſerm.

dici

dici nil æquè efficax eſſe ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quàm ſi omni tempore coram DEO *inueniaris non altum ſapere, ſed timere. Beatus homo qui ſemper eſt pauidus.* 54. in Can. Prouer. 28.

CAPVT XVII.

Quatenus homo diffidens ſibi, omnibusq; creaturis poſſit fiduciam collocare in operibus bonis, & interceſſione ſanctorum.

DIVINAE ſcripturæ ſententiæ & dogmata, quia ab eodem auctore infallibilis veritatis, nimirum Deo, ſunt profectæ, ſi rectè intelligantur magnam habent inter ſe conſenſione. Pari ratione habet & doctrina hactenus à nobis ex ſcripturis tradita; etiamſi quædam ſententiæ in ſpeciem illi repugnare videantur, vti videbimus. Sãcti Patres nunc docent omnem fiduciam à nobis collocandam in DEO, nunc aiunt in ſola eius miſericordia & clementia fidendum, & diffidendum nobis, viribusque noſtris, & omnibus rebus creatis. Sic tradit ſacra ſcriptura, ſic canit Eccleſia alloquens deum in quadam oratione, *Familiam tuam, quæſumus*

Dom. 5. poſt Ephiph. *mus Domine, continua pietate cuſtodi, vt quæ in ſola ſpe gratiæ cœleſtis innititur, tua ſemper protectione muniatur.* Et in alia oratione. *Adeſto, Domine ſupplicationib⁹ noſtris, vt qui noſtræ iuſtitiæ fiduciã nõ habemus, eius qui tibi placuit precib⁹ adiuuemur.* Deinde cũ dicit ſcriptura. *in me tantũ auxiliũ tuum:* cũ monet Pſalmiſta, *ne confidamus in filijs hominum:* cum Iſaias & Ieremias prophetæ ſancti loquuntur de pœnis, quibus affligit Deus confidentes in ſemetipſis: cum S. Paulus hortatur, vt ſpem collocemus omnem in Deo viuo, quid aliud volunt, quàm omnem fiduciam in ſolo Deo defigendam?

Oſe. 13. Pſal. 145. Iſa. 30. Hier. 17. 1. Tim. 26.

CÆTERVM alibi eadem diuina Scriptura docet opera bona iuſtorum eſſe digna vita æterna, & per illa ſperãdam eſſe beatitudinẽ noſtrã, ſic prorſus, vt ſpes noſtra inanis ſit futura, ſi ſecus quã per talia media illã ſperarem⁹. Eccleſia quoque à ſpiritu ſancto docta hortatur nos, vt cõmendemus nos orationibus ſanctorũ, tã in cœlo, quàm in terra degẽtiũ. Quæ certè fieri nequeũt niſi aliquo modo cõfidamus & in bonis

nis operibus, & Sāctorum meritis. RESPONDEO, opera bona duobus modis conſiderari poſſe: ſemel, vt ſunt propria hominis, & à libera eius voluntate profecta. quo ſenſu nequaquam fas eſt nobis in illis fidere. & eodem ſenſu arguit S. Paulus eos qui in ſuis operibus cōfidūt & de ijſdem gloriātur. Et Christus inutiles appellat ſeruos etiā ſi fecerint omnia quæ illis ſunt præcepta. Iterū poſſunt cōſiderari opera bona, quatenus à diuina gratia ſūt profecta, per quā Spiritus ſanctus habitare dicitur in iuſtorū cordibus; & quatenus cōmunionē habēt cū meritis Chriſti. Iuſti. n. qui opera illa faciunt ſunt viua Chriſti mēbra. Deniq; quaten⁹ ſūt dona Dei, & ſine diuino eius auxilio nō fiunt. Et hoc sēſu dicimus nos debere primò & principaliter cōfidere in Deo. ſecūdariò autē in noſtris bonis operib⁹, ſicut fecit S. Paul⁹ dicēs. *Bonū certamē certaui, curſū coſūmaui, fidē ſeruaui. in reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iuſtus iudex.* Et alibi. *Qui reddit vnicuiq; ſecundum opera eius.* Eodem modo poſſumus iuſtos duobus modis cōſiderare.

Rom 9 & 11. Luc. 17.

S. Tho. 22. q 25. a. 1. ad 3.

Vega in C. Trid. l. 15. c. 18 & de Iuſtif. q 4.

2. Tim. 4.

Rom. 2. Pſalm. 16.

Primo, vt ſunt homines, & ſecundum facultates eorum naturales, & hoc modo non confidimus in illis, imò maledictus dicitur apud prophetam, qui hoc ſenſu in homine confidit. Secundo, quatenus ſunt amici DEI, & gratiæ gloriæq; diuinę participes; & hoc modo principaliter quidem in Dei miſericordia, ſecundariò verò confidere poſſumus in ſanctis iam in cęlo regnātibus, & in iuſtis adhuc in terra degentibus.

Ierem. 17.

QVANQVAM & hoc diligenter notandum eſt, confidere in bonis operibus, quatenus à gratia DEI manant, & dona Dei ſunt, atque item confidere in ſanctis, vt ſunt amici Dei, vel quia DEVS illis tanquam inſtrumentis vtitur in nobis iuuandis, eſt confidere in ipſo DEO, eiuſque ſubſidijs, quare & ſalua ac illibata manent dicta diuinæ ſcripturæ antè illata, quibus aſſerebatur, in ſolo Deo fiduciam collocādam, non in rebus creatis. Sicut enim qui homines amant purè propter Deum, & in creaturis lętantur propter Deum, dicuntur verè amare ſolum DEVM; ſic dum confidimus in re creata, qua-

Veg. in C. Trid. c. 18.

tenus

tenus eſt à Deo mota, vel inſtrumentum Dei, verè dicimur in ſolo Deo cōfidere.

ADHÆC ſapientes viri & ſpiritu Dei afflati monent: quamuis modo ā dicto licitum ſit fiduciam ponere in operibus bonis, quæ in gratia Dei facta eſſe probabili coniectura arbitramur, ſecurius tamen eſſe ad effugiendam omnem ſuperbiæ ſpeciem, & ad promerendam vberiorem Dei miſericordiam, omnium obliuiſci meritorum atque integrè omnem fiduciam collocare in mera Dei pietate & clementia, ac CHRISTI Domini noſtri meritis. Sic enim & Eccleſia facit in quibuſdam orationib. Nam in Canone Miſſæ his vtitur verbis. *Intra quorum ſanctorum conſortium non æſtimator meriti, ſed veniæ quæſumus largitor admitte.* Et in alia Oratione. *Placare, quæſumus, Domine, humilitatis noſtræ precibus et hoſtijs: & vbi nulla ſuppetunt ſuffragia meritorum, tuis nobis ſuccurre præſidijs.* Quas phraſes vſurpat Eccleſia proculdubio, non vt deroget iuſtorum meritis, quæ docet eſſe neceſſaria, & gloria æterna digna, ſed vt indicet ſecurius

Veg. in C. Trid l.15. ca.18.

Dom. 2. ad. in ſecreta.

eſſe ſectari humilitatem, & memoria bonorũ operum noſtrorũ repoſita, omnia reuocare ad diuinã pietatem & miſericordiam, à qua profecta ſunt omnia noſtra bona & merita.

HANC doctrinã, quam hactenus tradidimus, ad cõplectendũ diffidentiam noſtri, tradidit quoq; Cõcilium Tridẽtinum; quod, poſtquã declarauit bona opera iuſtorum virtute Chriſti eſſe vitæ æternæ meritoria, & iuſtitiam, quã iuſtus habet, etiamſi ſit iuſtitia ipſius, verè eius animæ inhærẽs, non eſſe ab ipſo, ſed à Deo per Chriſti merita, adiungit hæc verba: *Neq; verò illud omittendum quod licet bonis operibus in ſacris literis tãta tribuantur: abſit tamen, vt Chriſtianus homo in ſeipſo vel confidat, vel glorietur, & non in Domino, cuius tanta eſt erga omnes homines bonitas, vt eorũ velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona.*

C. Trid. ſ. c. 16.

Quod diximus autem de operibus bonis in gratia factis, & de ſanctis, poſſumus dicere de quocunq́; medio humano, vt diffidamus de ijs quatenus ab induſtria humana ſunt profecta, quatenus verò à Deo tanquam inſtrumenta

qua ...

quædam ſunt aſſumpta aliquo modo in ijs confidamus, quia hæc confidẽtia reuocatur ad eã quæ in ſolo Deo collocatur. Ratio huius doctrinæ eſt, quod ſpes, quæ vera virtus eſt, niti debeat fundamento ſolido, vt certò ſuum cõſequatur effectũ, & fiat, quod Apoſtolus dicit, *Spes nõ confundit*, hoc eſt, non permittit hominem fruſtra aliquid ſperare: at omnia media humana, qua hominis ſunt, nec firma ſunt & ſtabilia, nec certam efficacitatem habent, ſpeciatim in effectis tam ſublimibus, vt in acquiſitione ſolidarum virtutum, earumq; incremento. Itaque ſecundum hãc cõſideratiouẽ nõ poteſt in illis cõfidere, vti dictũ eſt. Hoc enim, inquit S. Auguſtinus, eſſet confidere in mendacio & vanitate, & maledictioni Dei ſe ſubijcere. *Omnis enim homo*, teſte Scriptura, *mendax*. Quatenus vero Deus vtitur medijs humanis tãquam inſtrumentis ad operandum noſtram ſalutem, magnam ſoliditatem habent & efficaciam, eosque effectus certò cõſequuntur, ad quos Deus illa ordinârit, & hac ratione poſſumus in ijſdem fiduciam collocare.

Rom.5.

Aug. in pſ. 36. & ep. 52. pſal. 30. Pſal. 115. Eccl. 1.

VNDE

S. Tho 22. q. 25. a. 1. Bann. 22. q. 18. a. 4.

Vnde diſertè S. Thomas ſcribit; nō vituperari eos, qui confidunt in hominibus tanquam Dei inſtrumentis & miniſtris. Vbi notandum eſt, non ſolū iuſtos, ſed etiam peccatores diuina gratia deſtitutos poſſe eiuſmodi fiduciam vſurpare, hoc eſt, verè confidere, quod beneficio bonorum operum, quæ diuina opitulante gratia fecerunt, liberādi ſint à multis malis, & parandi per pænitentiam ad obtinendam remiſſionem peccatorum, & gratiam amiſſam recuperandam. Cuius ratio eſt, quod æquè peccatoribus ac iuſtis, vt promiſſa, ita etiam parata ſint auxilia diuina, ſi ad Deum conuerti voluerint.

S. Tho in 14 diſt. 1. q. 1. a. 3. q. 4.

HÆC ergo ſit huius tractatus concluſio, vt ſi veras & ſolidas virtutes aſſequi velimus, & in earum ſtudio indies proficere, ac ſalutem æternam promereri, ex animo nobis ipſis, noſtriſq; viribus diffidamus, omnemque fiduciam deinceps in omnipotentiam miſericordiamque Dei, ac merita Chriſti Domini noſtri conijciamus: quæ nobis nunquam ſubtrahētur, ſi diuinum auxilium orationibus, bonorumque operum exercitijs impetremus. Hæc

enim

Digitized by Google

enim eſt voluntas Dei, ſanctificatio no- 1. Theſ. 4.
ſtra. Et hoc eſt quod vult Deus, omnes 1. Tim. 2.
ſaluos fieri, & neminem perire. Hoc
auxilium diuinum efficaciam præbere
debet omnibus conatibus & operibus
noſtris, hoc per quoduis medium ope-
rari poteſt ſalutem noſtram, hoc in o-
mnibus precibus & actionibus noſtris
imploramus dicentes cum regio pro
pheta Dauid. *Leuaui oculos meos in mõ-* Pſalm. 120.
tes, hoc eſt, in cœlum, *vnde veniet*
auxilium mihi. Auxilium meũ
à Domino, qui fecit cœ-
lum & terram.

TRA.

Digitized by Google

TRACTATVS DE MORTIFICATIONE PROPRIAE VOLVNTATIS,

Paſſionumq́; animi, & omnium inordinatarum cupiditatum carnis.

PROOEMIVM.

QVONIAM ad perfectionem vitæ Chriſtianæ conſequẽdã ſaluberrima, imò neceſſaria eſt MORTIFICATIONIS exercitatio, conſtitui in hoc Tractatu primò exponere, quid ſit Mortificatio, quę eius vtilitates & quibus de cauſis ſtudiũ mortificãdi cuiq; noſtrum debeat eſſe commendatum. Deinde quibus in reb⁹ mortificare nos debeamus, quibuſq̃ue medijs, & qua diſcretione & moderatione vti. Etſi verò materiæ huius magna ſit vbertas & prolixitas, more tamen noſtro breuiſſimè ad certa capita eam reuocabimus, eoq́ue ordine & methodo declarabimus, vt quiuis congruenter ſuo ſta-

tui,

Digitized by Google

tui, ſiue ſæcularis ſit, ſiue religioſus maximum inde fructũ colligere poſſit.

PARS PRIMA.

IN QVA EXPONITVR FInis, quem Mortificationis ſtudioſus propoſitum habere debet, & rationes ac vtilitates, ob quas hoc ſtudium cuique commendatum eſſe debeat.

CAPVT I.

Quid ſit Mortificatio, & quis dicatur homo mortificatus.

MORTIFICARE rem aliquã, eſt adimere ei ſuam vitam: vnde ſi intellexerimus quid in homine ſit vita, nõ latebit quid ſit mortificatio. Habet homo duplicẽ vitã. Vnã naturalẽ, quatenus homo eſt, & animã, quæ eſt principiũ vitæ, habet corpori coniũctã: nã vt Ariſtoteles loquitur, *in viuẽtibus idẽ eſt eſſe, quod viuere.* Alteram verò moralẽ, quæ conſiſtit in actionibus liberis hominis, ſiue internis ſiue externis: quo ſenſu dicimus, *Ariſt. l. 2. de anima. S. Th. 22. q. 17. a. 1. & 2.*

cius,

eius, qui ex actione aliqua magnam capit voluptatem, verbi cauſa, ex venatione, vitam eſſe venari. Sicut ergo tollere homini vitam & eſſe naturale, eſt eum occidere, ſic tollere ei vitam moralem, easque actiones, ex quibus magnam capit voluptatem, eſt illum mortificare. ac proinde quando homo ſpõte ſibi hanc voluptatem ſubtrahit, dicimus eum ſe mortificare: & ſimiliter cùm abſtinet ab actionibus liberis natura & genere vitioſis, legique diuinæ contrarijs, dicitur mortificare hæc vel illa vitia, vel mori vitijs & delictis. Vnde S. Paulus *Mortificate*, inquit, *mẽbra veſtra, quæ ſunt ſuper terram*, hoc eſt, quæ pertinent ad vitam terrenam, *fornicationem, immũditiam, libidinẽ, concupiſcentiam malam, & auaritiam.* Quemadmodum enim omnia mẽbra naturalia animæ coniuncta faciũt corpus naturale, ita omnia peccata, ſecundum Apoſtolum, faciunt vnum corpus peccati, ſic vt quodlibet peccatum ſit vnum quaſi membrum. Vult ergò vt ſingula gladio pænitentiæ abſcindamus, donec totum corpus peccati deſtruatur & moriatur, ſicut loquitur ad

Col. 3.

Ro-

Romanos. *Hoc ſcientis*, inquiens, *quia vetus homo noſter ſimul crucifixus eſt, vt deſtruatur corpus peccati, & vltra non ſeruiamus peccato.* Quorum verborum ſenſus eſt: CHRISTVM morte ſua peccatum occidiſſe & ſuſtuliſſe, vt per pænitentiam eam nobis proficuam & ſalutarem reddentes ab omni quoque peccato liberemur. Qua ſignificatione mortificationis admodū fuſa & larga ſi vtamur, cuiq; virtuti, qua aliquod vitiū depellitur, attribuere poterimus nomēclaturā mortificationis.

CAETERVM ſunt aliæ actiones hominis liberę inclinationi naturali conſentaneæ, nec tamen vitioſæ, vt comedere, bibere, dormire, dolores, contemptum, vituperia in rebus, quæ ſub pręceptum non cadunt, fugere, recreationibus item honeſtis & moderatis vti, & commoda quædam ac ſolatia corporis, quæ ſuperuacanea verè nō ſint, amplecti: à quibus homo ſi ſpontè & voluntariè ſe abſtineat, hoc eſt, ſi aliquid de licito cibo, potu, ſomno, recreatione, alijsque corporis commodis detrahat, tum propriè ſecundum ſacræ ſcripturæ & S. Patrum doctrinam ſe dicitur

dicitur mortificare. Quomodo ſe mor tificauit B. Apoſtolus, cum ſcripſit. Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, caſtigabat enim abſtinentia à ci bo, & inflictione verberum, alijsque modis. De eadem mortificatione ſic loquitur ad Galatas. *Qui ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs*, id eſt. qui ſunt mē bra viua Chriſti, ſeſe affligunt, multa licita ſolatia & commoda carni adimē do, imò eam laboribus & pænis ſubi gendo, vnde fit vt & vitia omneſque eius cupiditates refrenent. Ad Corin thios quoq; *Semper*, inquit, *mortificati onem* IESV *in corpore noſtro circumfe rimus*. hoc eſt, ad imitandum Chriſtū ſemper affligimus corpora noſtra ieiu nijs, laboribus, & pænis voluntarijs, ſponteq; ad illas nos offerimus, *vt & vita Ieſu*, inquit Apoſtolus, *manifeſte tur in corporibus noſtris*. Chriſtus e nim, poſtquam multa paſſus eſſet, in corpore glorioſo reſurrexit.

1. Cor. 9.

Gal. 5.

2. Cor. 4.

MERITO autē mortificationis & mor tis moralis nomen obtinuit, actio qua cupiditates carnis refrenamus, & pro priā voluntatē alienæ ſubijcimus; nā

ſicut

Digitized by Google

ſicut homo mortuus nõ mouetur, niſi motus ab alio: ſic ſeruus Dei mortificatus non ſua ſed aliena maiorũ ſuorũ & Dei voluntate mouetur. Et ſicut corpus mortuum, ſiue contumelijs, ſiue laudibus afficiatur, nullum indicium doloris vel gaudij præbet: ſic homo Dei verè mortificatus, quamuis multis iniurijs & plagis impetatur, ſumma manſuetudine & patientia omnia tolerat, non ſecus quàm ſi omni ſenſu deſtitutus eſſet, imò aliquando ex illis magnam animo capit voluptatem.

Hoc Mortificationis ſanctæ exercitiũ, quoniã ad ducẽdã vitã Chriſtianõ homine dignã apprimè erat neceſſarium, idcircò efficaciter in diuinis litteris nobis, licet ſub diuerſis vocabulis, eſt cõmendatũ. Id enim primò nobis cõmẽdat voce Ieiunij: &. ſi.n. ieiuniũ quandoque vſurpetur pro ſola abſtinentia à cibis, quæ vna eſt mortificationis portio, tamen aliâs cõprehendit omnem carnis caſtigationẽ, quæ fit abſtinentia à cibis vel potu, cilicijs, diſciplinis, tolerantia æſtus & frigoris, duritia lecti, alijsq́; corporis aſperitatib. Quo ſẽſu in

perſona

Ioel. 2. perſona Dei Ioel. *Conuertimini*, inquit, *ad me in toto corde veſtro, in ieiunio & in fletu. & in planctu.* Nomine enim ieiunij intellexit omnes externas pænitentias, quas fideles facere ſolent ad ſatisfaciendum pro ſuis peccatis. Et eodem ſenſu *1. Eſdr. c. 8.* Eſdras ait, ſe prædicatione ſua populo perſuaſiſſe, vt per ieiuniũ ſe affligerent coram Domino, quo tãdem è Babylone liberati ad ſua redire poſſent. Quo tempore non ſolùm inedia, ſed etiam cilicijs, humicubatione, ſacceo veſtitu, & cinerum aſperſione ſe affligebant. Ita exponit alicubi S. AVGVSTINVS: *Aug. l. de perf. inſtit. reſpon. 17.* cum ait, *ieiunio vniuerſam corporis caſtigationem ſignificari, ſicut elemoſynis omnis beneuolentia, & beneficentia, & oratione omnes regulæ ſancti deſiderij inſinuantur.* Quam doctrinã ſecuti Theologi, omnia bona opera ad tria genera, ieiunium, orationem & eleemoſynam, quibus Deo de peccatis ſatisfaceremus, reuocârunt.

Hoc mortificationis exercitium quod proprium eſt ſanctorum, qui vehemẽter abhorrent à peccatis, & aliud non laborant, quàm vt diuinæ voluntati in omnibus obſequantur. Vnde B. GREGORIVS

GORIVS agens de ſancto quodam ſacerdote, qui ad tuendam caſtitatẽ omnibus fœminis etiam pijs & religioſis aditum ad ædes ſuas negabat; *Habent quippe*, inquit, *ſancti viri hoc proprium, vt quo ſemper ab illicitis longè ſint, à ſe plerumq; etiam licita abſcindant.* Declarat idem B. Auguſtinus egregriè his verbis. *Peccata leuia*, inquiens, *quanto in rebus licitis, & à Deo conceſſis frequenter hominibus ſurrepunt, & quanto magis fortioribus cibis corpus impletur, & carnalibus cor hominis actibus affectibusq; implicatur, tanto frequentior culpa in hac mortalitate contrahitur. Propterea humiles ſerui Chriſti, qui cupiunt Domino ſuo ſine impedimento absq; animi noxia cogitatione ſeruire, coniugia omninò non appetunt, & à carnibus & vino abſtinent, inquãtum corporis valetudo permittit, non quia peccatum eſt aut coniugem habere, aut vinum carneſúe percipere, ſed quia mundioris vitæ inſtituta ſectantur, & corpora caſtigare volunt.* Greg. l 4. dial. c. 11. Aug. l. de fide ad Petrũ. c. 3. 14. 42.

Et quanquam omnium ſeruorum Dei proprium ſit hoc mortificationis genus, quo licita abſcinduntur, ne la- *Rich. in libris de Cõtemplat.*

pſus facilior ſit ad illicita, tamē in illos maximè conuenit qui orationi mentali vacant, & magno ſtudio ad Chriſtianç perfectionis culmē cōtendūt, quēadmodū diuinus ille Richardus de S. Victore benè notauit, dū ait: *voluntatem noſtram nunquam perfectè deſiderio bonorū cœleſtium inflammari poſſe, nec intellectum noſtrum rerū diuinarū comtemplatione plenè poſſe illuſtrari & purgari, niſi diligentes ſimus in reprimēdis commodis et cupiditatibus corporis & iam licitis & neceſſarijs.*

Nec latuit hæc virtus ſapientiſſimos quoſq; gentilū, Socratem, Platonē, alioſq;, quos ſecutus M. Tullius Cicero ita loquitur: *Tota Philoſophorum vita, vt ait idem Plato, commentatio mortis eſt nam quid aliud agimus, cum à voluptate, id eſt, à corpore, cum à re familiari quæ eſt famula & miniſtra corporis, cū à Republica, cū à negotio ſeuocamus animū, quid inquam, tam agimus, niſi animū ad ſeipsū aduocamus? ſecū eſſe cogimus? Secernere autē animū à corpore, nequicquā aliud eſt, quā emori diſcere. Quare hoc cōmētemur,* addit, *mihi crede, diſiūgamusq; nos à corporibus, id eſt, cōſueſcamus mori. Hoc & dū eri-*

Cic. lib. 1. Tuſculā q.

mus in terris, erit illi cœleſti vita ſimile. Et cum illuc ex his vinculis emiſſi feremur, minus tardabitur curſus animorũ. Hucusq; Tullius. Vnde liquet, quã rationi naturali cõforme ſit mortificationis exercitiũ, quãtaq; ſit Euãgelicæ veritatis maieſtas, cũ maximũ, adq; Philoſophi ingenij ſagacitate peruenerũt ſit inſtar minimæ vmbræ, ſi cõparetur cũ copioſiſſima luce, qua nos per Chriſtũ in hac materia illuſtrati ſumus. Quare & ampliores gratias Deo opt. Max. debemus pro tãto beneficio, q; myſteriũ hoc per fidei doctrinã tã perſpicuè, tãque infallibili certitudine didicerim⁹.

CAPVT II.

De nominibus varijs, quibus mortificatio in diuinis litteris commendatur.

Diuinæ ſcripturę cõſuetudo eſt, vnã eãdẽq; rẽ, ſi admodũ ſalutaris ſit & neceſſaria ad ſalutẽ, multis varijsq; appellare nominib⁹: itaq; & mortificationis virtutẽ, quã cõſtat eſſe vtiliſſimã & ſaluberrimã nõ vno nomine expreſſit. Nã vt omittã nomẽ ieiunij, de quo iã dictũ eſt, vocat eã primò *Odiũ ſuiipſius.* *Ioan. 18.*
q; Chriſt⁹ nobis cõmẽdauit illis verbis. *Qui odit animã ſuã in hoc mũdo, in vitã æternã cuſtodit eã.* Vbi animã Chriſt⁹

partem inferiorem hominis ſentientē, ipſamque vitàm carnalem, ex vnione animæ cum corpore reſultantem. Hāc ergo animam qui odit, non quoad naturā, quæ bona eſt, ſed quoad carnales & vitioſos affectus, eam in vitam æternam cuſtodit. Qui odit aliquem, ei negat bonum, quod vellet, & malum cōfert, quod nollet. Sic, qui odit partem ſentiētem & carnalem, quæ omnium prauarum cupiditatum ſeminariū eſt, neget illi commoda & voluptates carnales quas inordinatè expetit, ſubtrahendo cibum, ludos, recreationes, eāq; caſtigat cilicijs, diſciplinis, alijsque pęnis, quas naturaliter odit. Et quoniam hac ſancta exercitatione homo pœnitentiam agens animam purgat à vitijs, & locupletat virtutibus & vitæ æternæ meritis, non modò quoad partem intelligentem, ſed etiam ſentientem ipſius corporis, quod reſuſcitabitur glorioſum, idcircò Dominus dicit, eū, qui in hunc modum odit vitam ſuam, cuſtodire eā pro vita æterna, hoc eſt, tāto afficere bono, quo maius in hac vita dari non poteſt.

SECVNDO eam appellat *Abnegationem.*

Digitized by Google

tionem, vt cum Chriſtus dixit. *Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſũ, & tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me.* Tũc abnegamũs aliquem, cum ab illo nos ſeparamus, cum nihili facimus, eiuſque voluntati parere nolumus. Abnegat ergo ſemetipſum ſecundum dictum Chriſti, qui propriæ voluntati, ſua tantùm commoda quęrenti, & parti animę ſentienti, quæ tantùm ſectatur quæ carni placent, omninò renuntiat, ac ideo nec proſperis rebus carni cedẽtibus exultat, nec aduerſis deijcitur, ſed tantùm laborat, vt diuinæ voluntati obſequatur, vt benè declarat B. Baſilius. *Abnegatio ſui*, inquiens, *aliud non eſt, quàm præterita vitæ obliuio, & propriarum cupiditatũ depulſio.* Obliuionem appellat omniũ rerum mundanarum contemptum: ipſa autem cupiditatum propriarũ depulſio vel compreſſio nõ eſt aliud, quã ipſa mortificatio. Luc. 9. Baſi in reg. fuſ diſp. quæſt.

VOCAT deinde *Crucẽ*, ſecundùm illud dictum Chriſti. *Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, nõ eſt me dignus* Sed duplex eſt crux: Vna, quæ conficitur ex materia mortua ligni, vel Matth. 10.

metalli, quæ eſt effigies sãctiſſimæ crucis. Hãc deferre & venerari tãquã imaginem Chriſti in ea crucifixi, nõ eſt vlli Chriſtiano admodum difficile, & ideo nũc de hac cruce ſermo nõ eſt. Alia eſt ergo crux viua, hoc eſt, quæ in materiã viuã, nempe carnem & animã noſtrã imprimitur, quæ cõſiſtit in perferendis rebus aſperioribus, ad imitandum Chriſtum ſaluatorem, & hæc nomine mortificationis cõtinetur. Verùm notãdum eſt hanc crucẽ nonnũquã prorſus eſſe inuoluntariã, & tunc ea homo nõ ſe mortificat, ſed potius ab alio mortificatur, nec tũc accipit crucẽ, ſed potius fugit. Quãdo autẽ volũtaria eſt, hoc eſt, quãdo homo ſpõte in ſe ſuſcipit, q̃ inclinationi naturali sũt aduerſa, vt pœnitẽtias & opera caritatis, in quibus ſcit eſſe labore & patiẽtia, tũc verè mortificat ſe, & crucẽ amplectitur. Eòdẽ ꝑtinent morbi à cauſa etiã naturali orti, cõtumeliç, iniuriç, verbera ab inimicis illata, ſi illa æquo animo tolerẽtur, tanquã è manu Dei profecta, qui primus eſt omniũ malorũ penè auctor. Meritò autem mortificatio nomẽ crucis ſibi vẽdicat; Quemadmodũ enim cruci af-
fixus

fixus non poteſt nec manus, nec pedes mouere; ſic qui ſe mortificat, nõ poteſt commouere ſenſus, aliasq́ue facultates partis ſentiẽtis, ſecundũ illius partis cupiditates, ſed tãtùm ſecundum voluntatẽ Dei, præceptorũq; & conſiliorum diuinorũ. Atq; hoc eſt quod Paulus ipſe de ſe cõfitetur dicens: *Chriſto confixus ſum cruci*, hoc eſt, ad imitationẽ & ſimilitudinẽ Chriſti. Vnde mox ſubijcit. *Viuo ego, iã nõ ego, viuit verò in me Chriſtus*. neq; .n. in deſiderijs & actionib. ſuis exercẽdis cupiditates ſuas, ſed ſolã Chriſti volũtatẽ ducẽ ſequebatur. *Gal. 2.*

Mortificationis quoque neceſſitatẽ Chriſtus expreſſit nomine violentiæ dicens: *Regnum calorũ vim patitur, & violenti rapiũt illud.* Violentiã inferre alicui, eſt facere cõtra inclinationẽ eius naturalem, vt cũ ſaxum proijcitur ſurſum, aut aduerſo flumine nauigatur. Natura noſtra per peccatum corrupta aſpirat ad honores & voluptates: ſi quis ergò eam ad contemptum ſui, & dura perferenda inflectat, vim ei inferre dicitur. Quẽadmodũ autẽ cauſa naturalis, ſi ab homine contra inclinationem naturalẽ moueatur, dicitur vim paſſa: *Matt. 11.*

ſecus, ſi à Deo. (omnes enim res creatæ præter inclinationem particularē, vendicant ſibi aliam quādam aptitudinē, quam vocant, potentiam obedientialem, qua ſponte paret imperio ſui creatoris, vti paruit olim mare rubrum & Iordanis in tranſitu filiorum Iſrael) ſic mortificationis exercitium, ſi reſpiciamus ad inclinationem naturę corruptæ hominis, violentum quidem dici poterit, ſed non item, ſi ad voluntatem liberam eiuſdem cum voluntate & cōſilio diuino ſe conformantem. tunc enim conſentit cum inclinatione ſupernaturali vnctione gratiæ ſpiritus ſancti animo indita, quæ facit, vt ſine difficultate, imò cum gaudio ſuſtineat ea quæ naturę erant difficillima. Id ſigni-
Iſa 2. ficauit Iſaias propheta, cum vaticinatus de Chriſto dixit. *Erit in nouiſſimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & eleuabitur ſuper colles, & fluent ad eum omnes gentes.* Mons hic Chriſtus eſt, ſanctitate omnique virtute ornatiſſimus ſupra omnes ſanctos, ad quem conuertendæ erant omnes gentes, ſicut reuera cōuerſæ ſunt omnes præcipuę nationes mūdi

di haſtenus cogniti, & porrò conuertentur, quæ recēter innotuerunt. Dum ait, montem eminere in vertice montium, indicat non ſine violentia & labore patêre aditum ad ſuperandum eius culmen; fidemq; Chriſtianam coli & mandata diuina perfectè cuſtodiri non poſſe, niſi vim naturali inclinationi inferamus. Dum autem addit, omnes gentes inſtar fluminum fluxuras ad eum, ſignificat, qua facilitate & ſuauitate, nempe à diuina gratia impulſæ, ſint montem conſcenſuræ.

PRÆTER hæc nomina diuina ſcriptura tribuit mortificationi etiam appellationem ſpiritualis circumciſionis; vt apud Ieremiam, dum ait. *Hæc* Ier. 4. *dicit Dominus viro Iuda, & Hieruſalem. Circumcidimini Domino, & auferte præputia cordium veſtrorum viri Iuda & habitatores Hieruſalem.* In circumciſione abſcindebatur particula carnis penè ſuperflua, & ad vitam humanam parum neceſſaria, idq; fiebat tantùm in lege veteri ex mandato Dei. At in mortificatione, non ſolùm à corde humano reſcinditur, quod eſt ſuperfluum ſed etiam quod eſt quodam-

modo neceſſarium, nec enim tantùm homo per eam priuat ſe illicitis, ſed etiam licitis, & quaſi neceſſarijs, ad id diuina voluntate & conſilio permotus. Hæc enim circumciſio eſt cordis & ſpiritus, cuius, vt loquitur Apoſtolus, *laus non ex hominibus ſed ex Deo eſt* Hęc de nominibus Mortificationis ſufficiant: reſtat, vt afferamus rationes quibus efficaciter hoc exercitium nobis perſuaderi queat.

Rom. 2.

CAPVT. III.

Quàm gratum ſit Deo exercitium mortificationis.

MVltæ, eęq; grauiſſimę rationes ſũt, quæ hominem cõmouere poſſunt, ad cupidè ampleƈtẽdũ Mortificationis propriè diƈtę exercitiũ. Prima & principalis eſt, quòd Deo ſit multò gratiſſimũ. Etſi enim Deus non amet pænas noſtras, qua pænæ ſunt; amat tamen, qua nobis ſunt ſalutares, & ad gloriam diuinæ maieſtatis promouendã conducunt Et quãuis mortificatio ſit afflictio ſpontè ab homine

ſuſcepta,

ſuſcepta, tamen hoc Deo amplius placet, quo certius nouit fructus eius ineffabiles eſſe ſapientiſſimo diuinæ iuſtitiæ ſuæ, miſericordiæque ordini cõformiores. Erat filius dei ab omni æternitate in ſinu patris, & æterna ſapientia exiſtens probè nôrat, quæ opera Deo eſſent gratiſſima. Quia ergo ſecundum diuinitatis ſuæ maieſtatem, qua æqualis erat cœleſti ſuo patri, non poterat alicui afflictioni obnoxius eſſe, è regali ſolio in hunc mundum deſcendit, & naturam humanam, vt hoc exemplo gratiſſimam rem faceret æterno Patri, aſſumpſit, eamque & ab omnibus voluptatibus, ad quas natura alioquin propendebat, & à gloria, quæ corpori debebatur, continere ſe voluit, imò omni afflictionum & cruciatuum incomparabilium generi ſubijcere. *S. Tho. p. 3. q. 45. a. 2. Caiet. ibi.*

IN hunc modum mortificauit ſe filius Dei, eiuſque mortificatio fuit, vt eam appellat S. Paulus, quod voluntariè pro nobis ſit paſſus. Qua mortificatione, nullum vnquam opus Deo gratius, aut factum eſt, aut fieri potuit. Et quanquam quouis opere *2. Cor. 4.*

vel etiam verbo infinitè gratus Deo fuerit, tamen non ſatis habuit eas actiones exercere, quæ ratione perſonæ eum infinitè gratum facerent, ſed etiã quæ genere ſuo & natura omnibus numeris eſſent abſolutiſſimæ: Et rurſum, licet omnibus actionibus ſuis irã diuinam placârit, nosque Deo reconciliârit, tamẽ ἀντονομαςικῶς totum hunc effectum adſcribimus ei actioni, qua ſacratiſſimæ naturæ ſuæ inclinationem naturalem maximè mortificauit, nempe paſſioni cõtumelioſiſſimæ crucis. Quãuis enim cæterorum hominum more nullas inordinatas & à ratione diſcrepantes inclinationes mortificandas habuerit, habuit tamen illam, qua quiſque refugit pœnas & dolores, & ſtudio vitæ conſeruandæ tenetur. Cùm ergo ipſe Dei filius ad placendum magis æterno patri acerbiſſimum hoc mortificationis genus elegerit, liquidiſſimè apparet mortificationis ſtudium nobis debere eſſe cõmendatiſſimum.

S. Tho. 3. p. q. 40. a. 3. & 6. & q. 48. a. 1.

INTER creaturas omnes, poſt ſacratiſſimam Chriſti humanitatẽ, nulla Deo carior fuit Beatiſſima Virgine

MA-

MARIA, benedicta eius matre; quæ etiamſi vitioſas animi vel corporis perturbationes non habuerit mortificandas, habuit tamen alias, nempe naturalem propenſionem ad quietem terrenam, & poſſeſſionem pacificam boni infiniti, quod ex viſceribus ſuis puriſſimis protulit, nempe filium ſuũ vnigenitum. Et hanc æternus Deus mortificari voluit à B. Virgine; vt cùm iuſſit eam patrio ſolo deſerto in terra peregrina exulare, cùm indicauit ei ab ipſo Herode filium quæri ad cædem, cum deniq́ue filium ab eius conſuetudine & conuictu, ſine vlla antegreſſa admonitione, diuulſit, atque alia multa fecit, quæ & dura & acerba eſſe potuerunt; quæ omnia idcirco accidẽre, vt illa hac exercitatione ſpontè ſuſcepta in maiori gratia apud Deum ponεretur, & ampliorem ſublimioreq́ue in futuro ſeculo mereretur gloriam. Si quando cuipiam aliquid admodum gratum & iucundum eueniat, non poteſt ſe continere, quin amicos ſui gaudij participes faciat, ſicut fecit Paſtor Euangelicus, qui inuenta oue perdita, convocauit amicos vt ſibi congratula- *Luc. 15.*

 ren-

1. Reg. 21. rentur. Sic facit & Deus, quãdo nos ex animo mortificam⁹. Grauiſſimè Deū offenderat rex Achab gemino crimine idololatriæ & homicidij. Elias hominē monet, quãmagna eum maneāt apud Deū ſupplicia. Ille monitis dās locū ad auertēdām diuinā indignationē, mox cū ingēti dolore de peccatis veræ mortificationi ſe dedit, regias & pretioſas veſtes, quibus vti ſolebat ad faſtū & delitias, diſcerpit, cilicio aſpero carnē affligit, remota lecti mollitie, in vili ſacco cubat, corpus fame remotis mēſarū lautitijs & inedia diſcruciat, atq; oculis in terrā deiectis humillimè incedit. Quæ mortificatio tantoperè oculis diuinis placuit, vt nō ſolū irā omnē confeſtim poſuerit: verū etiā, vt amicos gaudij ſui participes redderet, aduocârit magnū ſeruū ſuā Eliā, eiq; dicit. *Nonne vidiſti*

Ibid. *humiliatū Achab corā me? quia igitur humiliatus eſt mei cauſa nō inducā malū in diebus eius.* quaſi diceret. Cōgratulere mihi Elia, pacatus ſū pænitētia Achab, nec amplius cogito de eo puniēdo. Quod ſi quis obijciat, illā pœnitentiā Achab ſimulatā fuiſſe, nō veram, vt nōnulli exiſtimāt, hoc clarius apparet, quàm

quã ſit Deo grata mortificatio: ſi enim Deo placuit mortificatio illa externa & imperfecta in peccatore nōdū penitus & ex toto corde cōuerſo, quantum placebit mortificatio hominis iuſti, cuius perſona Deo grata eſt & accepta?

Adhæc nõ dubiũ eſt, id valdè gratũ eſſe alicui, quod ſolet admirari plurimũ & laudare. Iã autẽ videmus Chriſtum & Euangeliſtas, dum S. Ioannẽ Baptiſtam veris laudibus ornare conantur, eum collaudaſſe ab inſigni ſui mortificatione: vt quod deſerta paterna domo vrbisq; delicijs conceſſit in eremũ, vbi domicilij vice ei erãt ferarũ cauernæ, lecti ſolum durum, victus exãgues locuſtæ, veſtis ciliciũ ex pilis camelorũ, & viles beſtiarum pelles. Hic enim habitus cultorem eremi & pænitentię prædicatorem decebat. S. *Ioannes*, inquit, B. Chryſoſtomus, *domo, lecto, mẽſa, alijsq; ſimilibus rebus deſtitutus, angelus erat in carne mortali. Pilis camelorum indutus incedebat, vt hoc veſtitu homines doceret mundi contemptũ, humilitatem verã, & amorẽ aduerſitatũ omniũ.* Idẽ indicauit Chriſtus, quando diſcipulis ſuis negauit ea, quę homines natu- *hom. 10. in Matth.* *Matth. 10.*

naturaliter deſiderant, vt cum eos in ciuitates & caſtella Iſraelitica dimiſit ſine auro & argento, & ſine pera vel ſacco, ne comeatum ferre poſſēt de vno loco in alium; deinde, cum iuſſit, vt nec calceamenta ferrent, licet pedibus iter faciendum eſſet, neque vlla arma ad ſui defenſionem, imò nec baculum ad leuandam fatigationem, ſed nec duo induſia, ad abſtergendum ſudores. In his & ſimilibus voluit Chriſtus vt ſe mortificarent Apoſtoli, quo paulatim ad maiora perferenda pararētur, quæ poſt acceptum in die Pentecoſtes ſpiritum ſanctum, cum maior gratia mortificādi ſpiritum in illis adauxiſſet, pertulerunt.

Clem. l. 7. recogn.

S. Petrus, vt de eo ſcribit B. Clemens, non victitabat, niſi pane, oliuis & herbis, veſteq́ue vtebatur, quæ corpus obtegeret, & pallio. S. Iacobus Hieroſolymorum Epiſcopus, autore Egeſippo, & S. Hieronymo, non veſcebatur carnibus aut piſcibus; vino quoque & ceruiſia abſtinebat, & tunicam nūquā mutabat. His alijsq́; modis mortificabant ſe Apoſtoli Chriſti, & contemptis omnibus mundi voluptatibus,

Euſeb. h. Eccl. l. 2. c. 1. Hier. de ſcrip. Eccl.

carniſq́;

carniſque delicijs, fame, ſiti, & nuditate ſe affligebant, noctes multis vigilijs & orationibus, dies laboribus & ſudoribus tranſigebant, & vltrò ſe ad grauiſſima quæque pro Chriſto perferēda, adeoque mortem ipſam, cum gaudio & exultatione offerebant. Id confitetur B. Paulus in ſua, aliorumque Apoſtolorum perſona dicens. *Vſq; in hanc horam & eſurimus, & ſitimus, et nudi ſumus, & colaphis cædimur, & inſtabiles ſumus, & laboramus operantes manibus noſtris: maledicimur & benedicimus, perſecutionem patimur, & ſuſtinemus, blaſphemamur & obſecramus, tanquam purgamenta huius mūdi facti ſumus, omnium peripſema vſq; adhuc.* Cur autem tam fortiter Apoſtoli pugnauerint contra naturam, naturaleſque eius cupiditates, non alia fuit cauſa, quàm quod ſcirent hanc ſui victoriam Deo, quem ſummè amabant, eſſe gratiſſimam. *1. Cor. 4.*

Ita non obſcurè idem docet Apoſtolus. *Quia*, inquiens, *propter te mortificamur tota die, æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis. Sed in his omnibus ſuperamus propter eū, qui dilexit nos.* Quod *Rom. 8.*

autem

autem maius bonum contingere nobis poteſt, quàm vt ſimus grati illi, qui tantoperè nos dilexit? Et quoniam qui gratus alteri eſt, etiã aliquam ei affert voluptatem, nõ dubium eſt, quin mortificationis ſtudio voluptatem aliquã Deo afferamus, quemadmodum notauit B. GREGORIVS.

Greg l. 8. mir. c. 15.

CAPVT IV.

Plurimum placere Deo mortificãdi ſtudium etiam in rebus paruis, et ideò illud conuenire etiam perfectis.

PRæter hæc teſtimonia, quibus Chriſtus declarauit ſibi pergratũ eſſe mortificãdi ſtudium, ſuppetunt & alia ſanè admiranda, ac imprimis illud, quod multas sãctas animas, quas diuinitus aliquãdò, nullo humano magiſterio adhibito, inſtruxit in sãctiſſimis fidei myſterijs, in hac quoq; virtute inſtruxerit. Fuit olim in Maximiãi Chriſtianorũ immaniſſimi perſecutoris palatio fœmina illuſtriſſima & pulcherrima, nomine Domna, quatuor ſupra viginti annos nata, gentilitijs Deorũ ſacrificijs præfecta. Hæc vbi lectione epiſtolarum Apoſtoli Pauli, Actuumq; Apoſtolicorũ, diuino aſpirante

Surius in Decem.

rante

rante numine, veram lucem aſpexit, ſacris tingi aquis petijt: quibus tincta tãto mortificandi ſui ſpiritu accẽſa eſt, vt omnibus gemmis, theſauris, & veſtibus pretioſis in pauperes erogatis, ſolo arido pane deinceps vitam tolerârit, ſemel in die comederit, ſtorea lecti loco vſa fuerit; omnesque opes conſtituerit in vna cruce, in qua tanquam in imagine Chriſtum Dominum venerabatur, & ſacro vno codice, cuius lectione ſe quotidie paſcebat. Hunc ſpiritum autẽ vſq; ad finẽ vitæ, donec pro Chriſto ſanguinem profunderet, cõſeruauit.

Idem euenit S. Leocritiæ, vt refert D. Aluarus in vita S. Eulogij. Erat hæc virgo filia cuiuſdã Maurorũ principis, eo ſæculo quo Mauri ſeruitute oppreſſam tenebãt Hiſpaniã. Cum autẽ Deus illi inſpiraſſet, vt Chriſtianæ legi & baptiſmo ſe ſubijceret, mox omnibus opibus abdicatis, cilicio ſe induit, corpuſculũ acribus ieiunijs, vigilijsq; & orationibus aſſiduis diu noctuq; macerauit, & vſq; ad Martyrium in hoc mortificandi exercitio perſeuerauit. Hunc mortificationis ſpiritum vnà cum fide

Deus

Digitized by Google

Deus inſpirat eorũ cordibus qui toto pectore ſe ad eum conuertunt.

Verùm hic notãndum eſt, mortificationem, de qua loquimur, non ſolùm ſalutarem eſſe nobis, & Deo gratam, in rebus magnis, vt cum abſtinemus ab ijs commodis & voluptatibus quas impensè amamus, aut carnem noſtram grauibus pœnis caſtigamus, ſed etiam in paruis & leuibus. In his enim homo & excellentius virtutis exemplum præbet, & plus ſeipſum abnegat, & magis diuinum amorem declarat, quàm in præſtandis vel deuotionis vel miſericordiæ operibus. Nã ſi minimum opus bonum, etiam calix
Matth. 10. aquæ frigidæ pauperi propter Chriſtum porrectus tanti meriti apud Deum eſt, vt ſua mercede nõ careat, quãto plus placebit Deo eius ſtudium, qui propter Deum ſe mortificat, abſtinendo ab ijs, ad quæ naturaliter inclinatur, & ſuſtinendo afflictiones, quas natura odit, quantumuis ſint leues? Hæc doctrina præclarè ponderata eſt à religioſo & ſapiente viro Ludouico Bloſio, dum ita ſcribit. *Nihil Deo gratius offerri poteſt reſignatione propria volun-*

tatis:

tatis: quia homini nihil eſt carius ipſa voluntate & arbitrij libertate. Quando quis propter Deum ſenſualitati, voluntatiq́; propriæ etiam in rebus minimis reluctatur, ac ſe mortificat, rem ipſi Deo magis gratam facit, quàm ſi multos mortuos ad vitam reuocaret. Blof. de inſtit. Spir. c. 2. Affert deinde huius rei ſimilitudinem hanc. *Si duo homines in eodem itinere conſtituti, elegantem floſculum offenderent, quorum alter cuperet quidem illũ decerpere: ſed melius deliberans, diceret ſibiypſi. Dimitte eum propter Deum, alter verò nihil præmeditatus carperet florem, iſte quidem ſimpliciter decerpendo non peccaret. ſed ille propter Deum dimittendo florem, tantum præ decerpente obtineret meritum, quanta eſt diſtantia cæli à terra. Quod ſi Deus pro tantilla mortificatione tam grãdẽ mercedem reſtituet, quantam illis redditurus eſt, qui ſe & omnia pro eius amore contemnunt atq́; relinquunt? Aſceta ergo frequenter dicat Deo intra ſe. Propter te Domine nolo illud videre, quum neceſſe non ſit, vt ipſum videam: propter te nolo illud audire, nolo illud guſtare, nolo illud oqui, nolo illlud tangere. Ipſe Deũ* Aug. l. 83. q. 36.

in

vel etiam verbo infinitè gratus Deo fuerit, tamen non ſatis habuit eas actiones exercere, quæ ratione perſonæ eum infinitè gratum facerent, ſed etiã quæ genere ſuo & natura omnibus numeris eſſent abſolutiſſimæ: Et rurſum, licet omnibus actionibus ſuis irã diuinam placârit, noſque Deo reconciliârit, tamẽ ἀντονομαστικῶς totum hunc effectum adſcribimus ei actioni, qua ſacratiſſimæ naturæ ſuæ inclinationem naturalem maximè mortificauit, nempe paſſioni cõtumelioſiſſimæ crucis. Quãuis enim cæterorum hominum more nullas inordinatas & à ratione diſcrepantes inclinationes mortificandas habuerit, habuit tamen illam, quã quiſque refugit pœnas & dolores, & ſtudio vitæ conſeruandæ tenetur. Cùm ergo ipſe Dei filius ad placendum magis æterno patri acerbiſſimum hoc mortificationis genus elegerit, liquidiſſimè apparet mortificationis ſtudium nobis debere eſſe cõmendatiſſimum.

S.Tho.3.p. q.40.a.3. & 6. & q. 48.a.1.

INTER creaturas omnes, poſt ſacratiſſimam Chriſti humanitatẽ, nulla Deo carior fuit Beatiſſima Virgine MA-

MARIA, benedicta eius matre; quæ etiamſi vitioſas animi vel corporis perturbationes non habuerit mortificandas, habuit tamen alias, nempe naturalem propenſionem ad quietem terrenam, & poſſeſſionem pacificam boni infiniti, quod ex viſceribus ſuis puriſſimis protulit, nempe filium ſuũ vnigenitum. Et hanc æternus Deus mortificari voluit à B. Virgine; vt cùm iuſſit eam patrio ſolo deſerto in terra peregrina exulare, cùm indicauit ei ab ipſo Herode filium quæri ad cædem, cum deniqúe filium ab eius conſuetudine & conuictu, ſine vlla antegreſſa admonitione, diuulſit, atque alia multa fecit, quæ & dura & acerba eſſe potuerunt; quæ omnia idcirco accidêre, vt illa hac exercitatione ſpontè ſuſcepta in maiori gratia apud Deum poneretur, & ampliorem ſublimioréque in futuro ſeculo mereretur gloriam. Si quando cuipiam aliquid admodum gratum & iucundum eueniat, non poteſt ſe continere, quin amicos ſui gaudij participes faciat, ſicut fecit Paſtor Euangelicus, qui inuenta oue perdita, conuocauit amicos vt ſibi congratula- *Luc. 15.*

3.Reg.21. rentur. Sic facit & Deus, quãdo nos ex animo mortificam⁹. Grauiſſimè Deũ offenderat rex Achab gemino crimine idololatriæ & homicidij. Elias hominẽ monet, quã magna eum maneãt apud Deũ ſupplicia. Ille monitis dãs locũ ad auertẽdãm diuinã indignationẽ, mox cũ ingẽti dolore de peccatis veræ mortificationi ſe dedit, regias & pretioſas veſtes, quibus vti ſolebat ad faſtũ & delitias, diſcerpit, cilicio aſpero carnẽ affligit, remota lecti mollitie, in vili ſacco cubat, corpus fame remotis mẽſarũ lautitijs & inedia diſcruciat, atq; oculis in terrã deiectis humillimè incedit. Quæ mortificatio tantoperè oculis diuinis placuit, vt nõ ſolũ irã omnẽ confeſtim poſuerit: verũ etiã, vt amicos gaudij ſui participes redderet, aduocârit magnũ

Ibid. ſeruũ tuã Eliã, eiq; dicit. *Nonne vidiſti humiliatũ Achab corã me? quia igitur humiliatus eſt mei cauſa, nõ inducã malũ in diebus eius.* quaſi diceret. Cõgratulare mihi Elia, pacatus sũ pænitẽtia Achab, nec amplius cogito de eo puniẽdo. Quod ſi quis obijciat, illã pœnitentiã Achab ſimulatã fuiſſe, nõ veram, vt nõnulli exiſtimãt, hoc clarius apparet, quàm

quã ſit Deo grata mortificatio: ſi enim Deo placuit mortificatio illa externa & imperfecta in peccatore nõdũ penitus & ex toto corde cõuerſo, quantum placebit mortificatio hominis iuſti, cuius perſona Deo grata eſt & accepta?

Adhæc nõ dubiũ eſt, id valdè gratũ eſſe alicui, quod ſolet admirari plurimũ & laudare. Iã autẽ videmus Chriſtum & Euangeliſtas, dum S. Ioannẽ Baptiſtam veris laudibus ornare conantur, eum collaudaſſe ab inſigni ſui mortificatione: vt quod deſerta paterna domo vrbisq; delicijs conceſſit in eremũ, vbi domicilij vice ei erãt ferarũ cauernæ, lecti ſolum durum, victus exãgues locuſtæ, veſtis ciliciũ ex pilis camelorũ, & viles beſtiarum pelles. Hic enim habitus cultorem eremi & pænitentię prædicatorem decebat. S. Ioannes, inquit, B. Chryſoſtomus, *domo, lecto, mẽſa, alijsq; ſimilibus rebus deſtitutus, angelus erat in carne mortali. Pilis camelorum indutus incedebat, vt hoc veſtitu homines doceret mundi contemptũ, humilitatem verã, & amorẽ aduerſitatũ omniũ.* Idẽ indicauit Christus, quando diſcipulis ſuis negauit ea, quę homines natu-

hom. 10. in Matth.

Matth. 10.

naturaliter deſiderant, vt cum eos in ciuitates & caſtella Iſraelitica dimiſit ſine auro & argento, & ſine pera vel ſacco, ne comeatum ferre poſsēt de vno loco in alium; deinde, cum iuſſit, vt nec calceamenta ferrent, licet pedibus iter faciendum eſſet, neque vlla arma ad ſui defenſionem, imò nec baculum ad leuandam fatigationem, ſed nec duo induſia, ad abſtergendum ſudores. In his & ſimilibus voluit Chriſtus vt ſe mortificarent Apoſtoli, quo paulatim ad maiora perferenda pararētur, quæ poſt acceptum in die Pentecoſtes ſpiritum ſanctum, cum maior gratia mortificādi ſpiritum in illis adauxiſſet, pertulerunt.

Clem. l. 7. recogn.

S. Petrus, vt de eo ſcribit B. Clemens, non victitabat, niſi pane, oliuis & herbis, veſteque vtebatur, quæ corpus obtegeret, & pallio. S. Iacobus Hieroſolymorum Epiſcopus, autore Egeſippo, & S. Hieronymo, non veſcebatur carnibus aut piſcibus; vino quoque & ceruiſia abſtinebat, & tunicam nūquā mutabat. His alijsq; modis mortificabant ſe Apoſtoli Chriſti, & contemptis omnibus mundi voluptatibus,

Euſeb. h. Eccl. l. 2. c. 1. Hier. de ſcrip. Eccl.

carniſq;

carniſque delicijs, fame, ſiti, & nuditate ſe affligebant, noctes multis vigilijs & orationibus, dies laboribus & ſudoribus tranſigebant, & vltrò ſe ad grauiſſima quæque pro Chriſto perferēda, adeoque mortem ipſam, cum gaudio & exultatione offerebant. Id confitetur B. Paulus in ſua, aliorumque Apoſtolorum perſona dicens. *Vſq; in hanc horam & eſurimus, & ſitimus, et nudi ſumus, & colaphis cadimur, & inſtabiles ſumus, & laboramus operantes manibus noſtris: maledicimur & benedicimus, perſecutionem patimur, & ſuſtinemus, blaſphemamur & obſecramus, tanquam purgamenta huius mūdi facti ſumus, omnium peripſema vſq; adhuc.* Cur autem tam fortiter Apoſtoli pugnauerint contra naturam, naturaleſque eius cupiditates, non alia fuit cauſa, quàm quod ſcirent hanc ſui victoriam Deo, quem ſummè amabant, eſſe gratiſſimam. 1. Cor. 4.

Ita non obſcurè idem docet Apoſtolus. *Quia*, inquiens, *propter te mortificamur tota die, æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis. Sed in his omnibus ſuperamus propter eū, qui dilexit nos.* Quod Rom. 8.

autem

autem maius bonum contingere nobis poteſt, quàm vt ſimus grati illi, qui tantoperè nos dilexit? Et quoniam qui gratus alteri eſt, etiã aliquam ei affert voluptatem, nõ dubium eſt, quin mortificationis ſtudio voluptatem aliquã Deo afferamus, quemadmodum notauit B. GREGORIVS.

Greg l. 8. mir. c. 15.

CAPVT IV.

Plurimum placere Deo mortificãdi ſtudium etiam in rebus paruis, et ideò illud conuenire etiam perfectis.

PRæter hæc teſtimonia, quibus Chriſtus declarauit ſibi pergratũ eſſe mortificãdi ſtudium, ſuppetunt & alia ſanè admiranda, ac imprimis illud, quod multas ſãctas animas, quas diuinitus aliquãdò, nullo humano magiſterio adhibito, inſtruxit in ſãctiſſimis fidei myſterijs, in hac quoq; virtute inſtruxerit. Fuit olim in Maximiãi Chriſtianorũ immaniſſimi perſecutoris palatio fœmina illuſtriſſima & pulcherrima, nomine Domna, quatuor ſupra viginti annos nata, gentilitijs Deorũ ſacrificijs præfecta. Hæc vbi lectione epiſtolarum Apoſtoli Pauli, Actuumq; Apoſtolicorũ, diuino aſpirante

Surius in Decem.

rante numine, veram lucem aſpexit, ſacris tingi aquis petijt: quibus tincta tāto mortificandi ſui ſpiritu accēſa eſt, vt omnibus gemmis, theſauris, & veſtibus pretioſis in pauperes erogatis, ſolo arido pane deinceps vitam tolerâ rit, ſemel in die comederit, ſtorea lecti loco vſa fuerit; omneſque opes conſtituerit in vna cruce, in qua tanquam in imagine Chriſtum Dominum venerabatur, & ſacro vno codice, cuius lectione ſe quotidie paſcebat. Hunc ſpiritum autē vſq; ad finē vitæ, donec pro Chriſto ſanguinem profunderet, cōſeruauit.

Idem euenit S. Leocritiæ, vt refert D. Aluarus in vita S. Eulogij. Erat hæc virgo filia cuiuſdā Maurorū principis, eo ſæculo quo Mauri ſeruitute oppreſſam tenebāt Hiſpaniā. Cum autē Deus illi inſpiraſſet, vt Chriſtianæ legi & baptiſmo ſe ſubijceret, mox omnibus opibus abdicatis, cilicio ſe induit, corpuſculū acribus ieiunijs, vigilijſq; & orationibus aſſiduis diu noctuq; macerauit, & vſq; ad Martyrium in hoc mortificandi exercitio perſeuerauit. Hunc mortificationis ſpiritum vnà cum fide

Deus

Digitized by Google

tatis: quia homini nihil eſt carius ipſa voluntate & arbitrij libertate. Quando quis propter Deum ſenſualitati, voluntatiq́ propriæ etiam in rebus minimis reluctatur, ac ſe mortificat, rem ipſi Deo magis gratam facit, quàm ſi multos mortuos ad vitam reuocaret. Blos. de inſtit. Spir. c. 2.

Affert deinde huius rei ſimilitudinem hanc. *Si duo homines in eodem itinere conſtituti, elegantem floſculum offenderent, quorum alter cuperet quidem illũ decerpere: ſed melius deliberans, diceret ſibypſi. Dimitte eum propter Deum, alter verò nihil præmeditatus carperet florem, iſte quidem ſimpliciter decerpendo non peccaret. ſed ille propter Deum dimittendo florem, tantum præ decerpente obtineret meritum, quanta eſt diſtantia cæli à terra. Quod ſi Deus pro tantilla mortificatione tam grãdẽ mercedem reſtituet, quantam illis redditurus eſt, qui ſe & omnia pro eius amore contemnunt atq; relinquunt? Aſceta ergo frequenter dicat Deo intra ſe. Propter te Domine nolo illud videre, quum neceſſe non ſit, vt ipſum videam: propter te nolo illud audire, nolo illud guſtare, nolo illud oqui, nolo illlud tangere. Ipſe Deũ* Aug. l. 83. q. 36.

in fundo animæ ſuæ perfectè ſentire non poterit, niſi in eo moriatur, quicquid inordinatum eſt. Hæc Bloſius.

Res profectò cõſolationis plena, quæ merito inflammare nos oẽs debeat, vt huic militiæ ſpirituali ſub tanto Duce nomina demus, & bellum iuge ac perpetuum cupiditatibus noſtris indicamus, quãdoquidẽ iã cõſtat, quàm leui victoria maximã nobis coronã quotidie in cœlo parare poſſimus. Certè ad roborãdam magis imbecillitatem noſtram voluit Dominus illuſtria quoq; huius rei nobis relinqui exẽpla, vt eſt illud apud B. Gregorium de ſeculari quodã, religioſo tamen viro, qui quotãnis cõſueuerat inuiſere S. Benedict[um] vt eius ſe precibus cõmendaret, idque faciebat ieiunus. Verùm cum aliquãdo viator alius ſe comitem illi adiũxiſſet, qui cum ſemel, ſecundò, tertiò ad cibi aliquid ſumendum, quem ſecum tulerat, inuitâſſat, tãdem flexus ſumpſit. At cum ad S. Benedictum perueniſſet, is ei hoc factum improperauit, dicens: *Quid eſt frater, quod malignus hoſtis, qui tibi per conuiatorẽ tuũ locutus eſt, ſemel tibi perſuadere nõ potuit, ſecundò non potuit, tertiò verò perſuaſit, et te ad*

L.2.dial. c.13.

Digitized by Google

hoc, quod voluit, ſuperauit? Tunc ille, inquit Gregorius, *reatum infirmæ ſuæ mẽtis cognoſcẽs eius pedibus prouolutus tantò magis cœpit culpam deflere & erubeſcere, quantò ſe cognouit etiã abſentem in Benedicti patris oculis deliquiſſe.* In quo exẽplo no ãdum eſt, qu tanum illius paruę mortificationis fuerit meritũ, cui tot inſultus fecit dæmõ ꝑ illũ viatorem, quãq; Deus patefieri voluit S Benedicto, ne ſęcularis ille homo tãti boni in poſterum iacturam faceret. Quamuis verò ex hoc exemplo ſatis liqueat, quantum ſit in exigua etiam mortificatione operæ pretium, tamen clarius liquebit ex ſequenti.

S. Petrus Damianus, Cardinalis doctiſſimus, cõ memorat quẽdã Abbatẽ virũ religioſũ, aliquãdo iuſſiſſe ſibi emi piſcem, cuius edẽdi deſiderio tenebatur; cũ autẽ iã coctus ad mẽſã eius allatus eſſet mendicũ p̄ foribus magno ſtudio petijſſe ſibi eleemoſynæ loco porrigi ꝙ appoſitũ eſſet Abbati Tum Abbatem, vt ſe mortificaret, aſſenſiſſe, vt piſcis vnà cũ ſcutella pauperi daretur: pauperem autem, vbi ſcutellam acc epiſſet in conſpectu præſentiũ à terra ſublatum in cœlũ, nec amplius viſum. *In append. bibl. ſacræ.*

Quo facto Deus apertè declarauit, quã gratus ſibi fuerit ille mortificationis & miſericordiæ actus. Idcirco enim angelum ſuum pauperis ſpecie ad Abbatẽ illum miſit, vt moneret eũ ad coercendum appetitum in eo quod cupidè deſiderauerat; & ideò angelus, viſibiliter aſcendit in cœlum, vt indicaretur mortificationis, miſericordiæque beneficio homines habitationem cœleſtem promereri. Quod verò Deus viſibiliter huic fecit Abbati, id inuiſibiliter præſtat omnibus, qui ſuo ori detrahũt cibos, ad quos afficiuntur, vt pauperibus Chriſti porrigant.

Hinc ſequitur mortificationis ſtudium commendatum eſſe debere nõ ſolùm incipientibus, qui nondum magnos habent in virtute progreſſus, & perturbationibus animi necdum plenè imperare nôrunt, ſed etiam perfectis: horum enim æquè ac illorum munus eſt, ijs actionibus virtutum operã dare; quæ cum grationes ſint Deo, tũ etiam ampliorem promereantur gloriam. Scribit S. IOANNES CLIMACHVS, in quodam celebri monaſterio, ſe cum animaduerteret, ſanctum

Cap. 4.

quen-

quendam monachum grauiter à ſuperiore reprehendi in re cuius culpam nullam habebat, innocentiæ eius patrocinium ſuſcepiſſe. Tum autem ſuperiorem, qui erat prudentiſſimus, ſibi reſpondiſſe. Non me latet, illũ eſſe culpæ expertem, ſed facti mei ſcopus fuit, illi hac increpatione & mortificatione præbere merendi materiam. Sicut enim crudeliter agit parens, qui panem infantis ori ſubtrahit, ſic Prælatus, qui ſubditis ſuis, quando capaces ſunt, reprehenſionibus & alijs mortificationis generibus, ſubtrahit promerendi materiam. Atque huic rationi, quæ præcipua eſt, adiunxit aliam, qua declarat mortificandi exercitium eſſe commune omnium; nam, inquit, ſicut terra licet fertilis, infructuoſa redditur & ſylueſtris, ſi non colatur, ſic animus hominis pij, & in virtute perfecti, niſi quotidie mortificetur.

Quare nunquam mortificandi occaſio, ſi quando vltrò ſe offerat, deſerẽda eſt; cupiditatibus carnis, & ſuperuacaneis voluntatis noſtræ deſiderijs repugnando, aduerſitates quoque, quas Deus nonnunquam immittit, patien-

milius, ſed diuturnitate moleſtius. Quibus verbis S. Bernardus perſpicuè oſtendit quanti facienda ſit mortificatio, vt quæ etiam cum Martyrio meruerit comparari.

CAPVT V.

Quod exercitio mortificationis imitemur Chriſtum.

AD complectendum mortificationis exercitium, non ſolùm permouere nos debet primarius eius finis, de quo hactenus egimus, vt videlicet ſimus Deo gratiores, ſed etiam quod eo ſanctiſſimam Chriſti D.N. vitã moreſque exprimamus, & imitemur. Omne ſiquidem hominis Chriſtiani bonũ, perfectio, gloria, fructus, ſolatiumque conſiſtit in imitando communi & ſupremo Domino, quemadmodum confitetur Eccleſiaſticus his verbis. *Nihil melius eſt, quã timor Dei, & nihil dulcius, quàm reſpicere in mandatis Domini. Gloria magna eſt ſequi Dominum: longitudo enim dierum aſſumetur ab eo.* Iam autem conſtat, vt alibi monuimus, vniuerſam Domini vitam in carne mortali fuiſſe perpetuam crucem, & cõtinu- *Eccl. 23.*

am mortificationem: nam ab omnibus mundi illecebris & delicijs abſtinebat, nec à ſuperfluis modò, ſed etiã à neceſſarijs. ijs tãtùm contentus, quę ad cõſeruandam vitam, & ad retinendam conſuetudinem viuendi hominum pertinebant. Voluntarias quoq; pænas & affectiones aſſumebat, nullas refugiens huius ſæculi contumelias & opprobria, vt teſtatur Apoſtolus, dum ad imitandum hunc dominum

Rom. 15. nos hortatur. *Debemus*, inquiens, *nos firmiores imbecillitates infirmiorum ſuſtinere, & non nobis placere. Vnusquiſq; veſtrum placeat proximo ſuo in bonum, ad ædificationem. Etenim Chriſtus non*

Iſa. 93. *ſibi placuit, ſed, ſicut ſcriptum eſt Improperia, improperantium tibi ceciderunt ſuper me.*

Homines optant aſſimilari Chriſto in immortalitate, potentia, pulchritudine, gloria & honore quam habet in ſeſſione ad dexteram Dei Patris, verùm hæc non eſt imitatio, quæ à nobis exigitur, ſed potius præmium in alteram vitam à Deo ſeruis Dei reſeruatum. Certè nunc velle aſſimilari Chriſto in ijs quæ ſpectant ad eius glo-

riam.

Digitized by Google

riam, non eſt aliud, quàm parêre conſilio ab antiquo ſerpente olim primis noſtris parentibus dato, cum diceret. *Eritis ſicut Dij, ſcientes bonum & malum*, qua ratione non peruenitur ad ſimilitudinem Dei, ſed potius ruitur in omnium miſeriarum abyſſum. Imitatio Chriſti, quæ nunc poſtulatur à nobis, tota poſita eſt in mortificatione ſui, hoc eſt in propria voluntate abnegāda, cupiditatibus frāgendis, fugiendis voluptatib⁹ huius ſæculi, & pœnis ac iniurijs vltrò complectendis. Atque hæc eſt via rectiſſima pertingendi ad imitationem & ſimilitudinem Chriſti gloriæ. Nam teſte Apoſtolo Paulo, *ſi compaſſi ei fuerimus, & conglorificabimur, & ſi ſuſtinuerimus cum eo, & conregnabimus*. Nec aliud poſtulat amor, quem huic Domino debemus. Qui enim vehementer quempiam amat, amat quoque ea quæ illi pergrata nouit, quoq; e amplius ſunt eius naturæ & conditioni aduerſa, hoc amorem ſuum efficacius declarat. Nā ſi ab amico inuiteris ad lautum & exquiſitum conuiuium, & libenter te eo frui oſtendas, non eo declaras ſingu-

Gen. 3.

Com. 8.
2. Tim. 2.

larem in amicum amorem: Sed ſi inuitet te ad iter ſecum hyberno cęlo ſuſcipiendũ difficile & periculoſum, nec renuas, ſed alacri animo in gratiã illius acceptes, tũc vero & ſyncero amore te eum proſequi declaras. Aperiant hic oculos fideles veri, quorum fælicitas eſt in amando Chriſto: vt ad hãc ſimilitudinẽ expendãt veritatẽ puritatemque ſui amoris. Qui deſiderant accumbere mẽſæ Chriſti in regno Patris, qui anhelant ad gloriæ eius theſauros, qui afficiuntur ad illum, dũ ſolatio ſpirituali & pace interna fruuntur, non oſtendunt ſe vero & germano caritatis amore in illum ferri: ſed qui ſpontè propter ipſum ſe ſpoliant corporalibus cõmodis veſtium, lecti, victus, qui abſtinent à ludis, hominum huius mundi conſuetudinem fugiunt, qui gaudent ieiunijs, diſciplinis, miniſterio pauperum, eleemoſynis, caritatis operibus erga inimicos, ſalutatione eorũ à quibus offenſi ſunt, hi, inquã, clara & perſpicua ſynceri in Chriſtum amoris argumenta præbent. Hoc veri amatoris pectus detexit Apoſtolus, cum ſcripſit, *Veruntamen exiſtimo omnia de-*

Phil. 3.

trimen-

trimentum eſſe propter eminentem ſciē-tiam Ieſu Chriſti Domini mei: propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror vt ſtercora, vt Chriſtum lucrifaciam. Vocat *omnia ſtercora*, quæcunque eum à vero amore Chriſti poterant abſtrahere.

Idem poſtulat à nobis ratio, legeſque omnes, quæ præcipiunt, vt membra ſuum caput ſectentur, illiq́ue in omnibus ſe conforment. Cum ergo Chriſtus ſit caput noſtrum, & caput tantę dignitatis & maieſtatis, cui omne genu cæleſtiũ & terreſtrium flectitur; nos autem eius membra, meritò nos illi conformare debemus. Fuit coronatus ſpinis, colaphis percuſſus, ſputis oblitus, felle potatus, ne plus æquo honores huius ſæculi caducos aucupemur, vt libenter carnis commodis & illecebris renunciemus, ac pænitentias aliquas & mortificationes inclinationi naturæ noſtræ corruptæ contrarias ſpontè cum Chriſto amplectamur. Non aliud poſtulat fides, quam omnes clientes ſuis Dominis debent, nempe vt non velint maiorem ſibi honorem

deferri, quàm ſuo Regi, vt milites non quærant maioribus frui commodis
2. Reg. 15. quàm belli Duces. In Regum hiſtoria legimus Regem Dauidem, cum eum perſequeretur filius Abſalon, Hieroſolymis pedibus ſuis egreſſum, deinde verò nudis pedibus & aperto capite lachrymantem cliuum Oliuarum aſcendiſſe. Vbi ſcriptura diuina ſignatè annotauit ſimiliter ad imitandum Regem, factum ab omnibus ſeruis regis, totoque exercitu. Ratio ſiquidem illis dictabat ob fidem & clientelam, quam Domino ſuo debebant, Rege humiliante & affligente ſe, ipſos quoque debere ſe humiliare & affligere, & Rege nudis pedibus, apertoq; capite incedente, non cõuenire, vt ipſi equites & operto capite ſequerentur, & deniq; rege plangente, ipſi riderent.

Bonus Vrias miles Ioab belli ducis,
2. Reg. 11. cum à Rege Dauide è caſtris euocatus iuſſus eſſet domum concedere, lauare pedes, cibo regio vti, & thori coniugalis quiete frui, non putauit tamen licitis his commodis ſibi fruendum, ſed ante portam regiam, vt apparet, humi excubuit. Cauſamque facti deinde

per-

Digitized by Google

percunctante Rege reſpondit. *Arca Dei & Iſrahel & Iuda habitant in papilionibus, & dominus meus Ioab, & ſerui Domini mei ſuper faciē terræ manent, & ego ingrediar domum meam, ut comedam & bibam, & dormiam cũ uxore mea? per ſalutem tuam, & per ſalutem animæ meæ non faciam rem hanc.*

FVLGOSVS refert Catonem minorē belli imperatorem cum grauiſſima ſiti cum toto exercitu in Lybicis arenis ſummo cæli æſtu affligeretur, illique pauxillum aquæ in galea à milite afferretur, manu quidē eam excepiſſe, ſed mox in omnium conſpectu in terram abieciſſe, ne ſolus ſolatio, quod alijs communicare non poterat, frueretur. Hæc Ducis mortificatio animum iniecit militibus fortiter & cōſtanter deinceps ſitim quantumuis diuturnam ſuſtinendi. Quod ſi ad imitandos Reges & belli Imperatores, à quibus exigua quædam commoda ſperantur, ſe homines mortificant, & multis ſolatijs delicijsque ſe priuant, quod exiſtiment id fidem, quam illis debent, poſtulare, quanto æquius ad imitandum Lib. 4. c. 3.

Chriſtū Regem cælorū; & vitę Ducē, nos mortificamus, inordinatas animi cupiditates coercēdo, corpusq́; noſtrū peccato ſubiectū exercēdo in toleratione pænarū quas meruit, vt Chriſto ſimiles efficiamur in vita & cruce. Si rex aliquis terrenus veſte natiui coloris ſe indueret, quem Principum virorum puderet vti ſimili amictu: & ſi ad abluendos mendici pedes ſe demitteret; quis nobiliū aulicorū ſimile defugeret officium? O Rex gloriæ, quam iuſtum eſt, vt nō reformidemus nos exercere in paupertate, alijsq́; officijs humilib⁹, poſtquā tu te in illis exercuiſti: & amplecti ludibria hominum & iniurias, poſtquā tu tātoperè eas es complexus. Felices certè & beati ſunt illi, qui ad imitandum Chriſtū ſe mortificāt. hoc enim ſtudio nō obſcurè declarāt (quātū in hac vita conijci poteſt,) ſe eſſe in numero eorū, qui à cōſtitutione mundi à Deo electi & prædeſtinati ſunt ad vitam æternam, cum ab Apoſtolo, per cuius os Chriſtus ipſe locutus eſt, ſcriptum ſit. Rom. 8. *Quos Deus ab æterno præſciuit, hos & prædeſtinatos eſſe, vt conformes fierent imagini filij ſui*, nimirum,

vt qui

vt qui ſimiles ei fuiſſent in vita, ſimiles quoque exiſterent in gloria.

CAPVT. VI.

Quod corruptioni naturæ humanæ ex peccato ſecutæ loco antidoti data ſit mortificatio.

QVO rectius intelligamus mortificationis neceſſitatem, agendum hoc loco erit de perfectione & integritate tam naturali quàm ſupernaturali, in qua Deus naturam noſtram initio mundi condidit; ac item de corruptione & prauitate quæ lapſum Adæ protoplaſti ſecuta: demum quemadmodum diuina adiuuante gratia per mortificationem natura deprauata reparetur. QVANDO Deus initio mundi hominem fecit, pro immenſa ſua ſapientia & bonitate, integrum & omnibus partibus abſolutum condidit, ſic vt vires & facultates inferiores ſine difficultate vlla parêrent ſuperioribus, & ſuperiores DEO: idque effecit Deus beneficio nobiliſſimorum donorū gratiæ ſuæ, & iuſtitiæ originalis, quibus corpus æquè ac animam pro diuina ſua prouidentia & ſapien- *Eccl. c. 7.* *S. Tho p. 1. q. 94.*

ctia exornauit. In hoc ſtatu, quem vocamus innocentiæ & iuſtitię originalis, homo præditus erat clara Dei O.M. notitia, non ea quidem, qua nũc beati perfruuntur in altera vita, ſed in ſuo genere maxima. Inerat ſiquidem mẽti eius ſumma quædam puritas, naturalium omnium rerum ſcientia, quæ ratiocinatione humana vnquam comprehendi queunt, ac etiam ſupernaturalium tanta, quanta neceſſaria erat ad conſequendam fælicitatem æternam. Sed nec corpus, aut vllæ facultates inferiores eum impediebant, quo minus finem ſuum aſſequeretur. In effectis naturalibus rerum creatarum & ſupernaturalibus gratiæ, maieſtatem, omnipotentiam, ſapientiam, bonitatẽ & pulcritudinem, aliasque Dei perfectiones agnoſcebat, atq; in eius amorem, nulla ratiocinatione vel demonſtratione, quod tamen nunc fit, antegreſſa, accendebatur.

ANGELOS natura ſpiritales, etſi ſecundum eſſentiam propriam, intueri nõ poſſet, eo modo quo ſe mutuo intuentur; cognoſcebat tamen clariori excellentiorique modo, quàm nos, & ob pu-

ob puritatem cordis eximiam, altiſſimamque cognitionem, qua illis erat conformis, familiariter cum eiſdem conuerſabatur. Voluntas quoque eius mirificè vtrique notitiæ & naturali & ſupernaturali reſpondebat, ac imprimis diuinę voluntati, à qua nũquam, quamdiu in illo ſtatu perſtitit, ne latum quidem vnguem etiam in minimis rebus diſceſſit. Habebat quoque facultates partis ſentientis rationi omninò ſubiectas, ac pariter corpus animæ, ſic vt neque membra, neq; vllæ animi potentiæ rationem perturbarẽt aut affligerent. *S. Tho. p. 1. q. 95.*

Dominus inſuper erat omnium animantium, vt quantumuis natura feroces & terribiles ad nutum ei parêrent. Plantis item terræ omnibusque ſeminibus pro arbitrio ſuo vtebatur, vt eum fructum ferrent, quem ille voluiſſet. Quod ad corpus eius attinet, erat homo in illo ſtatu immortalis, corruptionis expers, & ab omnibus rebus noxijs immunis: non quod ineſſet ei forma vel qualitas aliqua quæ eum redderet, vti dotes in beatis, immortalem, ſed quod animo eius di- *S. Tho ib. q. 96. & 97.*

minitus communicata eſſet vis quędã, qua corpus à morbis & morte vindicare poſſet. Poterat enim ſolis paradiſi fructibus, ac imprimis illo arboris vitæ reparare & reſtaurare, quicquid diuturnitate temporis & ciborum varietate de priſtino corporis vigore deceſſiſſet: atque, vt in eius poteſtate erat beneficio huius virtutis ſe morti eximere, ſic & factum fuiſſet, quamdiu ratio Deo ſubiecta permanſiſſet.

Hic ordo tam admirandus hominis, profectus eſt ex gratia & iuſtitia originali, in qua conditus eſt. Gratia efficiebat, vt pars animæ ſuperior Deo tanquam vltimo fini ſupernaturali & beatifico ſe ſubijceret, omniaq; eius opera eſſent Deo grata, ac vitæ æternæ meritoria. Iuſtitia verò originalis, quatenus diſtinguebatur à gratia, efficiebat, vt ratio ſuperior Deo ſe ſubijceret tanquã vltimo fini naturali, hoc eſt, tãquã creatori & auctori totius naturæ, ac vt omnes inferiores animi vires & facultates, ipſumque corpus parêrẽt animæ & rationi, ſicut dictũ eſt. Quãquã nõnulli iuſtitiæ originalis effectus quadantenus naturæ hominis debiti ſint.

S. Tho 12. q 109. a 2. et 3 et Caiet. ib.

cum

cum enim homo ſit rationis particeps, ipſamq́; rationē à Deo cōſecutus ſit, cō gruens profectò erat, vt nec facultas ei deeſſet rationē in omnibus diuinę volūtati ſubijciēdi, tāquā naturę auctori: Sicut omnes inferiores animi & corporis vires eo vſque ſubditæ ſunt rationi, vt eius imperio nequaquam reluctari queāt. Atq; hæc appellatur natura ſana & integra, in cuius ſtatu homo obtinere poterat, q̄cquid naturę humanę cōueniēs erat, ac quicquid ratio naturalis benè ordinata poſtulare potuiſſet.

Etſi fatendū eſt, nō ſatis fuiſſe homini, inſtructum eſſe præſidijs eiuſmodi naturalibus: corpus enim, quanquam nōdum peccato inquinatū, tamē procliue fuiſſet ad patiēda quædā rationi aduerſa. Sed opus erat naturam ornari & firmari aliquo dono gratuito, cuius beneficio sēper rationi obſequeretur: quoniā limites naturæ non excedebat, inter naturalia dona annumerari debuit; & hoc dono adiuta natura, dicitur ſana & integra. Huic iuſtitia originalis addebat perfectionē quādā huiꝰ ordinis, & ſubiectionis inferiorū viriū ſub ſuperioribus, ſic proinꝰ, vt quādiu anima ſubiecta eſſet Deo, nunquā de-

ficere poſſet. Gratia verò adiungebat ordinem ad finem ſupernaturalem, & æternæ gloriæ meritum.

Poſita hac doctrina, quæ cum diuina Scriptura ſanctorumque Patrum ſententijs congruit, nec à ratione abhorret, liquidius apparet, quantum vulnus inflictum ſit naturæ per peccatum, ſi conſideremus in homine ea tantùm, quæ habuit antequam à gratia perficeretur, de qua loquimur. Natura enim humana, quoniam ratione & intelligentia inſtructa eſt, impellit hominẽ vt amet & amplectatur, quæ bona ſunt, & rationi conſentanea, in ijsque delectetur, ac vt quamque rem pro dignitate ſua & merito æſtimet, ac præſtantiora minus præſtantibus anteponat. & tamen experientia quotidiana docet potius contra fieri, vt optima quæque & rationi congruentia ceu nimis ardua refugiat & oderit, peſſima autem velut facilia & voluptatis plena amplectatur. Bona ſiquidem iſta externa corporis & fortunæ, vt ſanitatem, fortitudinem, pulchritudinem, victum, veſtes, opes magno loco habet, & ardẽti cupiditate eorum flagrat,

nec

nec in ijs procurandis & accumulandis vllum modum & finem ponit. Bona verò interna in animo ſita, vt ſunt virtutes, bona opera, vitam conuenienter rationi actam, parui parui facit, nulloque eorum deſiderio tenetur, nullum laborem pro illis acquirendis impendit, imò tanquam parum grata & iucunda reſpuit & faſtidit.

Ratio quoque poſtulat, vt ſeruus promptè obſequatur ſuo Domino, & ab eo ſe gubernari, velut inſtrumentũ à ſuo agente principali, patiatur, quare cum corpus ſit inſtrumentum & miniſter animæ, ratio dictat, illud parêre debere animi iuſſis. Et tamen reipſa nunc experimur fieri contrarium, nēpe, carnem aduerſari rationi, & membra corporis inſurgere contra imperium ſpiritus, corpusque ipſum, quod adiumento animo eſſe debebat ad vitam conuenienter rationi ducendam, potius eſſe impedimento, & capitales quaſi inimicitias fouere in ſpiritum. Ad hæc natura ſpiritualis, qua homo eſt ornatus, nō obſcurè declarat ipſum conditum eſſe ad fruēdum bonis ſublimibus & cœleſtibus: mentem enim

habet,

habet, qua Deum O. M. & cognoſcere & amare poſſit, ac tandem eo tanquam ſummo bono, & beatitudine extrema perfrui & oblectari. Idem recta & erecta in cælum eius ſtatura apertè ſignificat, nimirum nō eſſe eum conditum, vt cætera animalia, ad hæc vilia & terrena, ſed ad ſpiritalia & cœleſtia poſſidenda. Et tamen omnia deprehendimus nunc in homine eſſe contraria, totus enim addictus eſt voluptatibus terrenis, haud ſecus, quàm ſi in numerum brutorum animantiū eſſet relatus.

Eadem præterea ratio exigit, vt inſtrumentum duratione exæquet primarium agens, aut certè eiuſmodi, vt perditum de integro inſtitui vel renouari queat: alioquin omnis agētis virtus inanis foret, & natura quippiam efficeret fruſtrà. Cum igitur corpus ſit animæ inſtrumentum, eiuſque in agendo comes, ac talis naturæ, vt corruptū ab interitu vindicari nō poſſit, rationi naturali conſentaneum erat, vt animæ immortali & æternæ, corpus quoque immortale & æternum adiūgeretur, aut certè eiuſmodi, ꝙ vi ani-

mæ ab interitu ſeruari poſſet. Verùm contra accidit, vt ſæpenumerò corpus deficiat & occumbat, cum animus initium viuendi facere cœperit. Atque hæc eſt naturæ humanæ corruptio, & morbus eius grauiſſimus experientia ipſa liquidò notus. Vnde duo documenta haurire licet. Alterum eſt, nos vna cum natura humana noxæ originalis hæredes factos. Deus ſiquidem, cuius perfecta ſunt opera, nunquam condidiſſet hominem cū hac labe & corruptela, ſi nulla præceſſiſſet culpa: minimumq́ue ea integritate naturam ornaſſet noſtram, qua congruenter rationi naturali vitã traduceret. Si enim cæteris animãtib⁹, omnibusq́ue creaturis ea adiumenta impertiuit, quæ ad vitã eorum naturę conuenientem tolerandam attinebãt, cur homini, cuius cauſa illa omnia condita fuêre, ea denegaſſet? Vnde ſequitur eam ſolam eſſe veri Dei legem, quæ hanc corruptionem & noxam eiusq́ue medelam, quod ſola fuit lex Chriſtiana, patefacit. Alterum documētum eſt, quod hinc diſcamus, quibus præſidijs, diuina adiuuante gratia,
cor-

corruptionem hanc tollere, & naturæ integritatem ac ſalutem reſarcire, ſi non omni ex parte, quoad paſſiones, quod in hac vita fieri non poteſt, ſaltē quadantenus, eas coercendo & reprimendo, poſſemus.

CAPVT VII.

Quod beneficio mortificationis, diuina gratia adiuti, magna parte naturæ corruptelam, ex peccato conſequutam, ſanare poſſimus.

RAtio & ars hāc generalem morbis omnibus præſcribunt medicinam, applicare, nimirum, cōtraria, hoc eſt, plus æquo frigidis calida, humidis ſicca, &c. vt hoc antidoto humores ad ſymmetriam quādam traducantur. Morbus & corruptela naturæ noſtræ in hoc conſiſtit, quod animus noſter amore proprio, & cupiditatibus carnis addictus, plus æquo inhiet perfruendis voluptatibus & delitijs corporalibus, ambiat honores & imperia in alios, congerendis opibus ſtudeat, ſummamq́ue libertatem, qua faciat, quicquid collibuerit, affectet. Remedium huic morbo curando

præſen-

præſentiſſimum adhibuerit, qui appli cuerit contraria. Caro aſpirat ad ſua commoda & delitias? comprimatur pænitentijs, aſperiore veſte, cilicio, duritie lecti, diſciplinis, ieiunijs, fame, ſiti, cibis inſipidis, labore diurno nocturnoque, calore, frigore, & in orationibus vigilantia. Anhelat ad honores, & vult alijs anteferri? cõtẽni & pudore affici ſe patiatur, extra intraque confeſſionem errata ſua prodat; non excuſet nec defendat obiectos ab alijs lapſus, locum inferiorem in conuentu hominum deligat, ad viliora miniſteria ſe abijciat, in diſputationibus contentionibusque alijs cedat victoriam, contumelias & illuſiones æquo animo toleret, malum in bono vincat, aduerſarijs ſuis ſerenum oſtendat vultũ, ac etiam beneficijs deuinciat. Tenetur ſtudio congerendarum opum, & theſaurorum, lauteque & magnificè tractari auet? nitatur vti rebus parui pretij, & vilibus, & conetur etiam in quibuſdam ſibi ſubtrahere quæ videntur quodammodo neceſſaria, eoque plus erogare in pauperes. Amat libertatem? ſubijciat ſe conſilio & voluntati

alio-

aliorum. Hæc via & ratio eſt, ſanandæ naturæ corruptæ. Virga admodum curua recta fieri nequit, niſi ſępiùs in aduerſam partem inflectatur. Sic natura noſtra vitio primæuæ corruptionis plus æquo inclinata ad amplectendas terrenas voluptates, honores, diuitias, & fugienda eorum contraria, inopiam, contumelias, pœnitentias, detorquenda eſt in contrariam partem; nempe vt non modò ſuperuacanea reſecet, ſed etiam neceſſaria aliquando ſibi ſubtrahat, vt honoribus etiam licitis ſubinde renunciet, vt patienter fortiterque toleret hominum ludibria, quæ ſine vllo peccato poterat refugere: ſic enim fiet, vt ſenſim prauos animi affectus exſtirpet, vitæque ſanctimonia, Dei beneuolentiam ſibi conciliet, ad plenam aliquando obtinendam contra perturbationes quotidianas victoriam.

PRÆCLARE in hanc ſententiam alicubi S. BERNARDVS ſcribit, Lauari quidem breuiſſimo tempore nos poſſe, ſanari tamen non poſſe niſi longiſſimo. Nam vt anima noſtra à pecca-

torum

Digitized by Google

torum ſordibus expurgetur id breui temporis ſpatio obtineri poteſt per ſacramentum baptiſmi vel pœnitentiæ; non item vt ab inſitis carni paſſionibus, prauisque inclinationibus; quæ efficiunt, vt exigua oblata occaſione in peccata vetera relabatur, diuinaque gratia excidat, ac proinde æternæ damnationis periculo ſe exponat. Qua de cauſa, vt facilius perſiſtere queat in exercitatione virtutum, & gratiam ſemel à Deo partam vſque ad vitæ exitum tueri, operam dare debet, vt indies dictas paſſiones refrænare conetur per virtutem Mortificationis.

Quod non eo dico, quaſi Mortificatio ex ſe efficax ſit ad conciliandam illam animæ ſanitatem, id enim citra arrogantiæ notam dicere non poſſumus. Quis enim aſſerat vno aliquo ieiunio, etiam ſeueriſſimo in pane & aqua, vel vna corporis diuerberatione etiam acerrima vſq; ad ſanguinē, aut denique omnium ſanctorū pænitētijs animū humanū perfectè ſanari poſſe ab omnibus affectionibus inordina-

tis:

tis: Quis dicat vllis humanis viribus & conatibus, poſſe homini euulſa rerum terrenarum cupiditate, inijci amorem bonorum cæleſtium? reiecta exiſtimatione ſui, perſuaderi contemptum? repudiatis carnis illecebris, conſuli caſtitatem & temperantiam. Hoc opus eſt diuinæ omnipotentiæ, & ſingularis ſpiritus ſancti gratiæ, meritis Chriſti ſaluatoris nobis comparatæ. Ita enim clamant diuinæ ſcripturæ; ſic Deus per Ezechielem prophetam, promittit dum agit de nouo teſtamento,

Ezech. 36. *Effundam*, inquiens, *ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris, & ab vniuerſis idolis veſtris mundabo vos; & dabo vobis cor nouum; & ſpiritum nouum ponã in medio veſtri, et auferã cor lapideũ de carne veſtra, et dabo vobis cor carneũ.* Hæc nimirum eſt aqua puriſſima gratiæ, qua efficaciter renouatur cor & ſpiritus noſter; ac ad integritatem ſpiritualem, quam per lapſum amiſerat, quodammodo reuocatur. Quæ gratia non beneficio legis, nec virtute naturali rationis, ſed efficacitate meritorũ Chriſti Domini noſtri, nobis communica-

nicatur, teſte Apoſtolo, qui in ſua perſona exprimens hominem carnalem paſſionibus obnoxium, & à carne ſeruituti peccati ſubiectum, in hæc verba exclamat. *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* hoc eſt, de corpore mortali, ob corruptionē primigeniam, morti corporali & ſpirituali ob peccata ſubiecto. Et reſpōdet. *Gratia Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum.* Hęc enim vim omnem ſubminiſtrat ſpiritui, vt poſſit expugnare carnis petulantiam, coercet paſſiones, & naturæ corruptelam tollit. Rom. 7.

Refert Cassianvs ſenem quendam, cum apud Alexandriam turbis infidelium circumfuſus, non ſolùm maledictis, verùm etiam grauiſſimis vrgeretur iniurijs, eique à ſubſannantibus diceretur: quid miraculi Chriſtus quem colebat, feciſſet, reſpondiſſe. *Vt his, ac maioribus, ſi intuleritis, nō moueat, nec offendar iniurijs.* Hoc ſtupendum robur Chriſtus per ſuam gratiam pectori illius ſenis impreſſerat. Verùm dices, ſi corruptio naturæ per gratiam diuinam ſanatur, quo ſenſu ergo contendamus opus eſſe mortifi- Col. 12. c. 13.

catione? Reſpondeo, vtriusque præſidio nos indigere. Homo enim ſe auxilio diuino adiutus mortificans, diſponit ſe ad recipiendam à Deo gratiam. Poſt gratiam autē acceptam, ſi in mortificatione ſui pergat, promeretur ampliorem gratiam, virtutes acquiſitas & infuſas, aliaq́ue eximia Dei dona & auxilia quæ magna parte naturam redintegrare poſſint: Atque ita mortificatio, nō ſuis, ſed gratiæ diuinę, donorumq́ue cæleſtium nixa viribus paulatim coercet paſſiones, ardoremq́ue concupiſcentiæ extinguit, ac naturæ ſauciatæ vulneribus medicinam facit.

Serm. 1. & 2 de ieiun. decimi menſis. Hoc myſterium egregiè declarat S. Leo Papa, dum inquit. *Si fideliter dilectiſſimi atque ſapienter creationis noſtra intelligamus exordium, inueniemus hominem ideò ad imaginem Dei conditū vt imitator ſui eſſet auctoris. & hāc eſſe naturalem noſtri generis dignitatē, ſi in nobis quaſi in quodam ſpeculo diuinæ benignitatis forma reſplendeat. Ad quam quotidie vtiq; nos reparat gratia ſeruatoris, dum quod cecidit in Adam primo, erigitur in ſecundo.* id eſt, Chriſto. Quo autē medio id obtinemus? Eo, quod non multò poſt ſubiūgit. *Quid*

enim poteſt; inquit, *efficaciꝰ eſſe ieiunio? cuius obſeruãtia appropinquamus Deo, & reſiſtẽtes diabolo, vitia blãda ſuperamꝰ: Sẽper virtuti cibus; ieiuniũ fuit. De abſtinẽtia prodeunt caſtæ cogitationes, rationabiles volũtates, ſalubriora cõſilia: & per voluntarias afflictiones caro cõcupiſcẽtijs moritur, virtutibus ſpiritus innouatur*: Hæc omnia B. Leo. qui nomine ieiunij, afflictionumq́; voluntariarũ intelligit hoc noſtrũ exercitiũ mortificationis, quo propriè caro cõcupiſcẽtijs moritur, ſpiritꝰ renouatur, animaq́ue Deo ob ſimilitudinẽ magis appropinquat.

Quẽadmodũ. n. experientia ipſa nos docet, omnẽ naturæ humanæ corruptionẽ natã ex peccato: videmus. n. eã omnibus hominibus eſſe cõmunẽ, vti declaratũ eſt. ſic eadem docet nos hoc mortificãdi medio ipſã naturã reſtaurari, & quadantenus recuperari ſalutẽ & integritatẽ quã habuerat in ſtatu innocẽtiæ. Id. n. liquet in omnibus, qui in ſchola Chriſti ſeriò & ſedulò operam nauant expugnandis prauis affectib: Atq; hic ſuppetit nobis copia innumerabiliũ ſanctorũ, & hominũ perfectorũ altiſſima clariſſimaque rerum

Au. de morib. Eccleſ. Euſeb l. 2. hiſt, c 7.

Hier ep. ad Euſtoch. de cuſtod. Vir. Caſ. col 12. c. 7 & 12.

diuinarum cognitione præditorum, qui, quoad animæ vires patiuntur, viua fidei luce colluſtrati per Dei cōtemplationem tot arcanorum cœleſtium, myſteriorumque maximorum penetrant receſſus, vt nulla lingua, nullo ſermone explicari poſſint. colloquuntur cum eo perinde ac amicus ſolet cū amico, & in contemplatione diu noctuq; cum incredibili amore & voluptate perſiſtunt, imò in omnibus rebus creatis mira ſuauitate quaſi Deum præſentem, eiusque potentiam, ſapiētiam, bonitatem & pulchritudinem admirantur. Spectant ſæpenumerò & angelicos ſpiritus varijs formis, & cū illis, tanquam fratribus, conuerſantur. Rerum naturalium, humanarum & diuinarum excellentem habent notitiam; nec eos latent ſecreta cordium & rerum futurarum euentus. Perfectiſſimè bonum à malo ſecernunt, & de omnibus rebus iudicant ſecundū Deum, ſine vllo errore & mendacio. Voluntatem habent in omnibus cum diuina conformatam, ad quam perficiendam renunciârunt mundo & vitæ, imò mille vitas potius exponere parati.

rati ſunt, quàm in minimo illam præuaricari. Tanto virtutum amore flagrant, vt tantùm non transformati in eas videantur, omne eorum ſtudium, omnis voluptas, ſanctis vacare operationibus.

QVANQVAM autem libertate peccādi deſtituti non ſint, tamen tāto odio prosequuntur voluntatem peccandi, omniaque ſcelera, vt videatur quodāmodo fieri non poſſe, vt aliquando in peccatū lethale labātur. (nam & in rebus humanis quod admodum eſt factu difficile, dicitur impoſſibile) Sic enim carnem ſpiritui ſubiectam habēt, vt in naturam ſpiritalem degeneraſſe caro ipſa videatur. Res huius ſæculi omnes, vt opes, voluptates, honores, aliaque temporalia bona perinde aſpernantur ac nihili faciunt, ac ſi non eſſent; omnes enim cogitationes & affectiones animi ſui defixerunt in virtutem, reſque ſpirituales & inuiſibiles: quę ad Deum deducunt, & nos cū eo vniunt. cæteras verò res omnes nō alio reſpectu diligunt, quàm vt materiam virtuti colendæ ſuppeditant. Appetitum gulæ, alioquin inſatiabilem 1. Ioan. 5.

ſic coercent, vt alij ſemel tantùm interdiu cibum capiant, alij in tertium vel etiam quartum diem ieiunent, idque contenti pane, herbis, & modico potu aquę: & tamen in decrepitam vſque ætatem vitã producunt. Luxuriæ ardorem ſic prorſus reſtinxêre, teſte Caſſiano, & ad tantam puritatem animi & corporis peruenêre, vt nullum amplius motum inordinatum ſentiant. & ſi neceſſitate aliqua compulſi cogerentur de humana generatione cogitare, non plus commouerentur, quàm ſi de domus ædificatione ſermo eſſet. iracundiæ quoque perturbationem vſque adeò cohibuêre, vt grauiſſimis licet iniurijs & contumelijs laceſſiti nullum indignationis dent indicium, imò vehementer gaudeant. Denique paſſiones omnes eouſque moderatas & cõpoſitas habent, vt quantumuis totus mundus ſurſum deorſumque agitetur, illi tamen à tranquillitate mentis ſuæ ſtatu, quam cum voluntate Dei coniunctiſſimam retinent, deturbari nequeant. in intimis cordis ſui penetralibus, tam admirandas ſentiunt

Caſſ. l. cit.

Dei

Deo actiones & conſolationes, vt licet feris obruti vel corporis morbis, vel hominum perſecutionibus, vel ſęculi calamitatibus, intus tamen ſummo gaudio ſpirituali, quod exprimi non poſſit, perfundantur & exultent, ac pace tanta perfruantur, conſcientięque ſerenitate, vt omnem ſenſum & intelligentiam humanam exuperare videantur.

Hæc eſt integritas, & ſalus ſpiritalis, quæ exercitio mortificationis acquiritur. & quanquam homines huius ſæculi talia non experiantur in ſe, non idcircò debent ea in dubium vocare. Sic enim affirmant ſancti, & teſtantur ſe ea in ſe & alijs reipſa expertos; & diuina Scriptura confirmat. Hi enim ſancti, de quibus locuti ſumus, tot cæleſtis gratiæ donis ornati, ſunt ille populus nouus tempore legis Euãgelicæ ſpiritaliter in mundo à Deo creãdus, de quo per Iſaiam Deus ipſe locutus eſt. *Populum*, inquiens, *iſtam formaui mihi, laudem meam narrabit.* *Hi ſunt, quos B. Paulus toties appellat nouas creaturas*, quaſi dicat: populus quẽ ego creabo, pfectè meas laudes p̃- Iſa. 43.

 dica-

dicabit. Et in Pſalmis, *Populus, qui crea-* Pſal. 151.
bitur, laudabit dominum. Hi ſunt, quos 1. Cor. 5.
B. Paulus toties appellat, *nouam crea-* Gal. 6.
turam. Et de quibus alibi. *Primus ho-* 1. Cor. 15.
mo de terra terrenus, ſecundus homo de cœlo cœleſtis. Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cœleſtis, tales & cœleſtes. Quorum verborum hęc eſt ſententia. Sicut Adam propter lapſum factus eſt infirmus, cupiditatibus terrenis addictus, ſic & omnes eius filij. Et ſicut Chriſtus peccati expers totus fuit diuinus, & cœleſtibus rebus addictus, ſic & omnes eius filij per baptiſmum cum gratiæ eius donis renati.

CAPVT VIII.

Exemplis oſtenditur naturam corruptam beneficio mortificationis reparari.

ETSI innumeris Sanctorum exemplis demonſtrari poſſit beneficio mortificationis hominis naturam ad priſtinam integritatē, quam in ſtatu innocentiæ habuit, quodammodò reuocari, tamen breuitatis ſtudio, præcipua tantùm quędā, vnde facilis

facilis coniectura ſit de reliquo, commemorabimus Neq; id eò faciemus, vt abſterreamus homines à virtutis ſtudio, ſi videant ſe neque ad tantam perfectionem attigiſſe; nec tantis valere viribus, vt ſperent ſe poſſe ad illam collimare; vel etiam vt autores ſimus aliquibus tētandi, quod omnem eorum excedit facultatem: ſed vt intelligant, quanta ſit mortificationis diuina gratia fultæ efficacitas, quamq́ue mirabilia Deus per vtramq́ue operatus ſit in ſuis ſanctis; expenſaq́ue diuina bonitate, quæ in eiuſmodi operibus gratiæ eluceſcit magis, quàm in operibus naturæ, amplius excitetur ad Deum O. M. toto pectore amandum & colendũ: ac præterea, vt mortificandi ſtudium accipiat in ijs, quæ conuenienter ſuis viribus poterit auxiliante Dei gratia præſtare: nunquam enim, vt poſtea docebimus, cum agendum erit de diſcretione, vſurpandæ ſunt pænitentiæ vel mortificationes quæ noſtras vires excedant. *In hoc. tra. part. 3.*

Nos quidem poterimus ex horum exemplorum commemoratione occaſionem capere humiliãdi nos, dum

animaduertimus quàm lōge abſimus à perfectione ſanctorum: quæ res non exiguam nobis afferre poteſt vtilitatem. Quæ enim fragilitas noſtra eſt, admodum procliues ſumus, ſi vel minimum opus bonum exerceamus, aut duriorem pœnitentiam aſſumamus, vt magnificè de nobis ſentiamus, & tantùm non ſanctuli videamur. Deinde B. Baſilius optimam rationem & viam oppugnādæ ſuperbiæ, & acquirendæ humilitatis eſſe affirmat, ſi oculos conijciamus in virtutes eorum qui nobis ſunt meliores. hac enim conſideratione efficitur, vt de nobis ſubmiſsè ſentiamus, & in notitiam clariorem veniamus heroicarum virtutum quibus ſancti nobis præluxerunt.

In iuſtitiæ igitur originalis ſtatu, quamuis homo diuina viſione nō frueretur, vt diximus, magnam tamen & claram Dei nactus erat notitiam, eamque conſtantem, & continuā, eo quod nulla res poſſet eam impedire. Audiamus exēpla eorum, qui beneficio mortifiaationis eò peruenêre. THEODORETVS CYRI Epiſcopus de ſancto viro

In hiſt. relig. c. 24.

vero Polychronio ſic ſcribit, mortificabat ſe, inquit, aſpero cilicio, viliq́ue & nullius pretij veſtitu; tamq́; inopē vitam agebat vt nec neceſſariū quidem ſemper haberet nutrimētum, ac noctē totam vigil in precibus ſtans conſumebat. Ad augendam autem mortificationem habebat in cella ingentem truncum è quercu, (quem fatetur Theodoretus ſe ambabus manibus vix potuiſſe tollere) Hunc noctu diuq́ue imponebat humeris, & ſic in oratione perſiſtebat. Paupertatem tanto ſtudio coluit, vt exiſtimaret quouis regno magis expetendam. His, alijsq́; id genus exercitijs in extremū vſque ætatem vſurpatis, ad tantam Dei notitiam, continuamq́; rerum diuinarum memoriam peruenit, vt mentem à cōtemplatione earū diuellere non poſſet. Quare & cum ijs, qui ad ipſum ſubinde ventitabant, paucis diſſerens, non poterat in animum inducere, vt cogitationem à cælis deduceret.

PALLADIVS quoq; Cappadociæ Epiſcopus ſcribit Macarium Alexandrinum mortificandi ſui cauſa toto ſeptennio nihil præter cruda olera *In hiſt. Lauſiaca c. 20.*

vel leguminā humectata sũpſiſſe, totis viginti diebus & noctibus tectum nõ ingreſſum vt ſomnum vinceret, cum interdiu quidem æſtu arderet, noctu verò algore rigeret. Deinde, cum aliquando ei moleſtiam exhibuiſſet ſpiritus fornicationis, nudum ſex menſes ſediſſe in palude Scetes, quæ eſt in vaſta ſolitudine, & à culicibus, quæ magnitudine ęquant veſpas toto corpore ita demorſum, vt videretur leproſus. Addit, eum ad humiliandum ſe ſolitum duorum modiorum ſportã arena plenam humeris impoſitam per totam ſolitudinem deportare. His alijsque exercitationibus corporis tantam apud Deum promeruit gratiam, & ad tam ſublimem & conſtantem peruenit Dei cognitionem, vt ſæpe noctẽ cum die in ſolius diuinitatis continuaret contemplatione.

Habebat deinde homo in hoc ſtatu rationem rectiſſimam, Deo in omnibus vſque adeò ſubiectam & morigeram, vt quamdiu in eo verſabatur, nulla in re potuerit diuinæ repugnare voluntati. Et hanc quoque rectitudinẽ operâ mortificationis ſancti quidam

aſſecuti

aſſecuti fuêre. SIMEON metaphraſtes narrat glorioſum matryrem, Seuerianũ, contẽptis omnibus mũdi opibus, & in egenos erogatis, tanto in Deum amore exarſiſſe, vt flagrante graui perſecutione ſponte ſe obtulerit Ethnicis iudicibus, qui in Chriſtianos ſæuiebant, exiſtimans id diuinæ voluntati magis eſſe conſentaneum. Quare & crudis neruis mox corpus eius dilacerârunt, deinde trabi appenſum ferreis laniârunt vngulis, os ſaxis contudêre, dentes euulsêre. Hinc è ligno depoſitum deducunt in altum murum, duobusque lapidibus maximis collo & pedibus eius alligatis, fune cinctũ è muro demittunt, vt lapidum pondere diuulſis membris violenter abrumperet animam. Verùm ſanctus ille mentem ſic habebat in Deo defixam, vt hæc aliaque tormenta, quibus per aliquot dies fuit excarnificatus, ne pũcto quidem temporis eum à voluntate diuina ſeparârint, imò gaudebat & exultabat in illis, quia ſciebat id diuinæ placere maieſtati. Vnde & in acerbiſſimis cruciatibus fatebatur nullum ſe malũ reformidare, niſi ſolùm peccatũ, tor-

Surius in ſeptemb.

 menta

menta autẽ ſe ſummoperè amare, eo quod coniunctiſſimũ ipſum redderẽt Chriſto. Agnoſcẽs quoq; hanc voluntatis ſuæ rectitudinem eſſe à Chriſto, gratias ei agebat dicens cum pſalmiſta. Gratias ago domine, *quod docuiſti me ad prælium, & poſuiſti vt arcum æreũ brachia mea.* Quę verò maior volũtatis rectitudo, quę maior ſubmiſſio excogitari poſſet in homine mortali?

Pſal. 17.

Beata Catharina Bononienſis, vt ſe mortificaret in contemptu ſui, & ab omnibus vilipenderetur, non ſolùm coram Confeſſario, ſed etiam publicè ſua peccata confitebatur, & manu ſua conſcripta relinquebat. Diu in oratione brachijs in formã crucis protenſis perſiſtebat. Aliarum religioſarum virtutes omnes imitabatur, & licet plus omnibus ſe in ijs exerceret, tamẽ omniũ viliſſimã ſe reputabat. Volũtatem ſuã frangebat obſequẽdo ſumma prõptitudine in omnibus. Lętabatur iniurijs, optabatq; aſperè & durè ſe à ſua ſuperiore tractari, & grauiora quæq; ſibi imponi. Experta enim vtilitates, quæ inde manabãt, dicebat. Omnem quidem obedientiam in rebus licitis eſſe bonam

In lib. ab ipſa ſcripto Et in Chron. Franciſc. p. 3. l. 4. c. 33.

bonã & fructuoſam, ſed optimã ſaluberrimãq; eſſe, quando aliquid arduũ moroſo vultu à ſuperiore imperatur. Hoc genere mortificationis tantã volũtatis rectitudinẽ conſecuta eſt, & tãtum amoris diuini robur, vt ad obtẽperandũ diuinæ voluntati parata eſſet non ſolùm omnes mundi, ſed etiam ipſius inferni cruciatus perferre, ſi fieri poſſet. Atq; vt deſiderabat, ſic etiam à Deo toto pectore efflagitabat, ſi inde maior Deo gloria, ſuæq; animæ profectus reſultaret, etiã horribiliores pænas ſuſtinere, non quoad culpam, quã maximè oderat & horrebat, ſed quoad acerbitatem cruciatus. *Alex. Hal. p. 4. q. 68. m. 1 a. 6.*

Præterea in hoc innocentiæ ſtatu homo carebat perturbatione iræ & triſtitiæ, nec enim mala illa habebat, quibus paſſiones excitantur. Hoc licet admirabile videatur, tamen aliud maiori admiratione dignũ beneficio mortificationis Dei gratia adiutæ homo aliquandò conſequitur, vt licet obrutus grauiſſimis calamitatibus, tamen nulla triſtitiæ vel iræ affectione tangatur. Ait THEODORETVS quẽdam hominem ſanctum nomine Euſebiũ *D. Thom. p. 1 q. 6.*

con-

In hiſt. relig. c. 4.

conſuêſſe ſe mortificare geſtando cingulum ferreum circa lũbos, & oculos in terram abijciendo, vt nullam ex aſpectu cęlorum vel camporum caperet voluptatem. Hoc mortificandi ſtudio, ad frangẽdas cupiditates ſuſcepto tantam meruit à Deo animi manſuetudinem, vt nullis iniurijs licet maximis ad iram accenderetur, ſed velut benedictiones exciperet. Etſi ſolitudinis amans eſſet, ceſſit tamen, & captus retibus caritatis ſuſcepit curam gregis, non multis verbis ad docendum opus habens. Cum autem externi quidam ad eum audiendum (inter quos erat Theodoretus) conueniſſent, Publius quidam ſacerdos interuenit aduerſus Euſebium vociferans, & commune damnũ nominãs illã leuitatẽ, & omnibus perniciẽ adferre dicens eius mãſuetudinem, amentiam quoque, non modeſtiam vocãs ſummam eius Philoſophiam. At ille habens animam veluti adamantinam, nec vultum his iniurijs mutans, nec ſermonem inſtitutum dimittens, leni voce, & verbis ſerenitatem animi ſignificantibus ſenem dimiſit, rogans eum, vt eorũ quę velles

vellet curam gereret. Quo digreſſo, rurſum ad præſentes hoſpites, eadem tranquillitate, qua antè, ſermonẽ conuertit; ac ſi nullo maledicto laceſſitus fuiſſet.

S. EDMVNDVS Cantuarienſis Archiepiſcopus, vti legimus in eius vita à grauibus auctoribus conſcripta, adhuc adoleſcentulus mortificabat ſe geſtando cilicium, & ieiunando, idque crebrò in pane & aqua. Grandior autẽ factus zona ex ſetis equinis conſuta aſtringebat lumbos, caligis vtebatur cilicinis, nec carnibus, nec piſcibus veſcebatur, ſolo pane, viliique cibo contentus, ſitim eousque tolerabat, nonnunquam vt labra dirumperentur, ad quietem nocturnam capiendam, nec lodicibus, nec ſtragulo, nec puluino vtebatur. Sed proprijs tantùm veſtibus tectus alicubi conſidebat, idque per totos triginta annos fecit. Euectus deinde ad Archiepiſcopatum nihil ab hac ſeueritate mortificandi ſubtraxit, imò eam potius auxit, tantumque à Deo donum omnes animi perturbationes temperandi & ſubigendi conſecutus eſt, vt cum ſæpenumerò gra- *Surius in Nouemb.*

uiſſimis

niſſimis afficeretur iniurijs & probris à compluribus, atq; etiam ab ipſo Rege, & ſuæ Eccleſiæ canonicis, nulla ira concitaretur, nullo mærore tabeſceret, ſed potius ex intimis animi præcordijs exultaret, ipſiſque calumniatoribus tam comiter & affabiliter rationem factorum ſuorum redderet, ac ſi eximio aliquo beneficio ab illis donatus fuiſſet.

CAPVT IX.

Alijs exemplis confirmatur naturam per peccatum debilitatam per mortificationem reparari.

INTER ea quæ maximè admiranda fuêre in Statu innocentiæ, fuit nominatim hoc, quod concupiſcentia carnis ſic fuerit rationi ſubiecta, vt homo in parte ſenſitiua nullum inordiatum motum experiretur, omnes enim ſenſus imperio parebant rationis. Hoc autem donum reparare poſſumus beneficio mortificationis.

Li.2, di,c.2. S. GREGORIVS ſcribit S. Benedictum,

ctum, cum, antequam Monachorum pater eſſet, in eremo fraude dæmonis grauiſſima libidinis tentatione pulſaretur, ſollicitusque eſſet de auertendo tanto periculo, ſe veſte nudatum magno feruore in vrticas & ſpinas, quas ibi offenderat, conieciſſe, tamdiuque ſe in ijs volutaſſe, donec omnis tentatio euanuiſſet: atque ex eo tempore ſic domitas ſenſiſſe animi paſſiones, vt reliquo vitæ tempore ab ijs fuerit immunis.

S. BONAVENTVRA quoque commemorat S. Franciſcum initio cõuerſionis ſuæ non minus graui tentatione afflictum ſe nudum abieciſſe in niues, ac mox eã ita perfectè extinctam, vt de cætero nunquam fuerit ab vlla carnali cupiditate infeſtatus. Certè mirabiliter ſe in hoc facto prodit mortificationis efficacitas, cum videamus vno modò actu feruenti tãtam à Deo impetratã gratiam, vt non ſolùm tantus libidinis ardor mox ſit extinctus, tamq; peſtilens vulnus illicò ſanatum, ſed ſanatum in omne vitæ tempus. Quæ res meritò inflammare nos debet ad amplectendum hoc

Bon. in eius vita.

hoc mortificationis exercitiũ, vt quoties vel neceſſitas ſe offert vel opportunitas, feruidos aliquos eius actus, qui diſcretionis tamen limites non excedant, exerceamus, vel magnum aliquẽ contemptum contemnendo, vel vehementem aliquem motum coercendo & comprimendo; ſic enim fiet, vt magnam animi pacem tranquillitatemque in diuturnum tempus experiamur.

INTER conditiones quoque illius ſtatus erat, quod homo, licet cibo opus haberet, tamen appetitu tam ordinato in illum ferretur, vt nihil amplius ſumeret, quàm neceſſitas poſtulaſſet, vel rationis dictamen, diuinaque voluntas præſcripſiſſet. Hoc donum videmus in ſanctis & perfectis hominibus reſtitutum opera mortificationis.

Greg. & Amphil in eius vita. B. GREGORIVS Nazianzenus refert BASILIVM magnum conſueſſe ſe mortificare humicubatione, & vnius tunicæ attritique pallij geſtatione, atque etiam nocturnis ad ſomnum vincendũ in oratione vigilijs. In cibo ſumendo eam gratiam conſecutus eſt frequentatione ieiunij, vt non ſolùm ſupra

pra triduum inediam produceret, diuinis intentus ſermonibus, verùm etiam tam longè abeſſet à captanda in cibis voluptate, vt ſolatiũ ei eſſet nullam percipere delectationem in cibis.

De ſancto presbytero Iſidoro ait Palladius, eum mortificaſſe ſe non vtendo linea ad carnem veſte, abſtinendo ab eſu carnium, & nunquam ſaturum à menſa diſcedendo. Quibus, alijsq́ue exercitijs ſic refrenauit edendi cupiditatem, vt crebrò, quo tempore neceſſarius victus ſumendus erat, vel in ecſtaſin mẽtis abriperetur, vel multam lachrymarum vim effunderet, rogatusq́; cur illacrymaret, reſpondit, ſe ſummo pudore ſuffundi, quod cũ homo à Deo conditus ſit ad veſcendum cibis cæleſtibus, imò ad perfruendum Deo in voluptatum paradiſo, tamen cõtra omnem rationem inſtar belluæ ſe abijciat ad paſtum terrenum. *In hiſt. Lauſiac.*

In Statu Innocentiæ homines erãt omnis timoris humani expertes, quia nullus erat, qui nocere eis vellet, vel poſſet. At mortificationis ſtudio ſancti homines ad maiorem perfectionẽ perueniũt, nempè, vt licet non deſint,

qui.

qui nocere & incommodare velint, tamen timore vacui maneant. Sic enim voluntatem ſuã coniunxerunt & conformârunt cum volunta e diuina vt parati ſint omnia mala perpeti tempo ralia diuina eius manu permiſſa, probè ſcilicet conſcij, creaturam nullã ſibi vlla re incommodare poſſe, niſi volun tas diuina acceſſerit.

In eius vita. SEVERVS Sulpitius narrat S. Martinum in hunc modum ſe mortificaſſe. Vili induebatur tunica etiam poſtquam Epiſcopatum inijt, carnẽ aſpero domabat cilicio, nunquam in excelſa cathedra ſedebat, ſed in humili ſcabello. Ante Epiſcopatũ proprio famulò caligas detrahebat, calceamẽta mũdabat, menſæ eius miniſtrabat. Poſtquam verò factus eſt Epiſcopus ipſe conuiuis ſuis aliundè venientibus aquam in manus fundebat, ipſe pedes eorum lauabat. Contemptum ſui tantoperè amabat & quærebat, vt S. Hilarius, quo eumdiutius ſecum retineret, nec ſacerdotem, nec Diaconum eũ cõſecrare voluerit. ſed tantùm Exorciſtã, quod munus erat iuuuenum, & ſeniores dedecebat. A presbytero quodam mini-

miniſtro ſuo grauiſſimis ſæpe iniurijs, iam Epiſcopus laceſſitus, (appellabat enim illum inſenſatum, impoſtorem & ſuperſtitioſum) ſolo patientiæ clypeo ſe defendit. Iniurias alijs illatas caſtigabat, ſuas ita negligebat, vt nec irati animi indicia vlla proderet. Sciebat enim ſe ampliorē fructum ex illis patienter tolerandis quàm vlciſcendis relaturum. Atque hoc genere exercitationum tantam contra omnem metū humanum victoriam nactus eſt, vt cū aliquandò in itinere incidiſſet in latrones, atque vnus iam ſecurim in eius ceruicem vibraret, ille metu vacuus ictum paratus fuerit excipere. Quo facto latronum alter permotus, rogauit ſanctum Dei, an non timuiſſet? ille verò reſpondit, nunquam ſe magis fuiſſe ſecurum, quàm tunc.

In hiſtoria S. Elezarij Comitis Ariani, legimus eum licet coniugatum & nobiliſſima ſtirpe editum, tamē cilicio corpus afflixiſſe, & in eo dormiuiſſe cū eſſet corpore san⁹, crebrò ieiunaſſe, & catenula ferrea ſe diuerberaſſe, quibus medijs tātā à Deo obtinuit gratiā, vt in omnib. mūdi periculis fuerit im- *Surius in ſeptemb.*

per-

perterritus. Aliquandò eo mari iter faciente, tanta oborta eſt tempeſtas, vt malus nauis cum artæmone diffringeretur, vela diſcerperentur, vectores omnes vlulatibus, deſperatiſque vocibus omnium aures complerent, at ille formidine omni remota orationi vacabat. Rogatus deinde, an timuiſſet, reſpondit ſe nec tunc, nec aliâs vllum genus mortis timuiſſe, ſed ſe totum diuinæ voluntati commiſiſſe, paratumque fuiſſe, vt alijs ſaluis, fluctibus hauriretur.

In hiſt. reli. cap. 6.

In ſtatu iuſtitiæ originalis, omnia animantia, quamtumuis fera, hominis imperio erant ſubiecta. Idem obtinuêre multi ſancti vi mortificationis. Theodoretus ſcribit admirãdum monachum Simonidem, mortificãdi ſui cauſa, ſe in ſpelũcam incluſiſſe, & orationi noctu diuque, omnibus commoditatibus humanis excluſis, vacaſſe, ſoliſque herbis victitaſſe: vnde à Deo gratiam obtinuit, vt beſtiæ ad nutum illi parêrent. Cum aliquando in eum incidiſſent viatores qui à recta via aberrârant, cuperentque ſibi eam demõſtrari, iuſſit eos præſtolari, donec bini

Icones

leones accurrerent, qui accepto mandato magna manſuetudine duces ſe itineris illis prębuêre, donec rectā viam attigiſſent.

In hiſtoria Ordinis Minorum refertur magnum quēdam ſeruùm Dei nomine Innocentium de S. Angelo, inſignemq́ue verbi diuini cōcionatorem, ad mortificandam honoris cupiditatem, ſe, quantum honeſtas patiebatur, omni veſte ſpoliaſſe, oneratūq; allijs & cæpis per vias vrbis, in qua concionabatur, inceſſiſſe. Quod quia ille fecerat cauſa expugnandæ vanæ gloriæ, zeloq́ue ſe mortificandi, factum eſt, vt populus nullum inde ſcandalum acceperit, ſed maiori eū amore & honore deinceps fuerit proſecutus. Deinde ad tantam vitæ puritatem hoc exercitij genere peruenit, vt videretur ad primæ innocētiæ ſtatum reuertiſſe. Nam auiculæ illi obſequebantur, auolando vel aduolando quoties vellet, cantādo item, & lætitiæ varia ſigna vna cum ipſo demonſtrando, ac tādem accepta eius benedictione diſcedendo. His alijsq́ue ſimilibus exemplis, quæ in lege Euangelica, vt diximus, ſunt innu- *Patre 3. li. 8. c. 36.*

M meraˌ

mera, Deus declarare voluit mortificationis virtutẽ. Vnde duo haurire poſſumus documẽta: Alterũ eſt, quod hinc facilè intelligamus ſummã maieſtatẽ & ſublimitatẽ legis Euãgelicę, quippe in qua talia efficit mortificatio, qualia in nulla alia ſecta vel lege efficiũtur, vt ſtatim declarabimus. Alterum eſt, magno animi ardore & ſtudio cõplectẽdã eſſe hãc mortificationẽ, omneſque corruptæ naturæ noſtræ cupiditates frãgẽdas, vt paulatim ſanetur, & cũ puritate & promptitudine ea faciat, quæ Deo iudicat gratiſſima. Cõſtat ſanitatẽ corporalẽ exigui eſſe pretij, & parum diuturnam, ſic vt multis vtilior ſit infirmitas; & tamẽ appetitum noſtrum comprimimus, & ſeuerè mortificam⁹ abſtinentia cibi & potus, inedia lõga, amaris potionib⁹, & duris cauterijs ad ſanitatẽ recuperãdã, idq; credimus iuſtiſſimæ rationi eſſe cõſentaneũ: quãto iuſtius ergo nos mortificamus, abſtinẽdo à rebus ſecundũ carnẽ amatis, & corpus ſeuerius tractãdo, ad recuperãdã animę ſalutem, cuius tã immenſum pretium eſt, vt vel vnus gratiæ, in qua ſalus conſiſtit, gradus, plus valeat,

teſte-

teſte S. Thoma, vniuerſo mundo, omnibus corporibus cæleſtibus, totaque natura humana & angelica, ſi gratiam ſecludas. Quãtũcũq; enim exigua ſit gratia, tamẽ diuinæ naturę, meritorũque Chriſti conſors eſt; & quoad duratione quodãmodo exæquatur ęternitati Dei. Eius ſiquidẽ beneficio ab ipſo Deo obtinetur & corporũ immortalitas, & gloria animarũ in ſempiternum duratura. O quantum quęſtũ facimus quocũq; mortificationis actu diuinæ gratiæ innixæ, nã cũ illa, pariter augeſcit noſtra ſalus. O quã ſapiẽtes & prudẽtes ſunt qui ita faciunt; parent enim monito Chriſti, æternæ ſapiẽtiæ, dicẽtis per S. Ioannẽ, *Operamini non cibũ, qui perit, ſed qui permanet in vitam æternã.* Qua autẽ moderatione hæc exempla ſanctorum ſint imitãda poſtea tractabimus.

12. q. 114 a. 9 *ad primum.*

In hoc trin p. 4.

CAPVT X.

Mortificationis beneficio non ſanari naturæ corruptionẽ, vel animi perturbationes euelli, niſi in fidelibus.

VT intelligamus clarius, vnde mortificationis virtus tantam efficaciam

conſecuta ſit, plurisq; eam faciamus, & Christo Domino dignas ꝓ tãto beneficio gratias repẽdamus, operæ pretium facturi videmur, ſi exponamus, quemadmodum in omnibus huius mundi ſectis & factionibus homines ſapientes & prudentes extiterint, qui ſe in mortificationis, quam rationi cõſentaneam lumine naturali intelligebant, ſtudio exercerent; licet nullus eorum, quia fidei veræ expertes fuêre, eius beneficio vel fęlicitatem æternam, vel victoriã humanarum paſſionum ſit aſſecutus. Etſi enim imperfectas quaſdam virtutes, vel potius virtutum vmbras, non tamen perfectas virtutes, & omnibus numeris abſolutas attingere potuerunt: ſuo enim vitio gratiæ diuinæ donum repulerunt, ſine quo nullus aditus ad culmen virtutum patet. Cuius rei illa cauſa videtur, quia quoties operam dabant coercendæ alicui perturbationi, non id faciebant ſolo amore virtutis, aut vt Deo, id per per lumen naturæ ſuggerenti, obſequerentur, ſed amore nimio ſui, humanarumque laudum. Itaq; vitium vitio, & paſſionem paſſione expugnabant,

bant, haud ſecus, atque is qui furandi cupidus, à furto abſtinens, ne ſi deprehendatur publicè pudeſiat, cupiditatem furandi vincit cupiditate honoris ſui: vnde ſi metus hic abſit, furatur quantum poteſt. Sic prorſus vſu venit Philoſophis Ethnicis & alijs huius mundi ſapientibus, qui vt erant homines, ingenio & prudentia præſtantes, maximi faciebant honores, & ſummã exiſtimationem apud homines. Vnde quoties ſe offerebat materia ardua & difficilis, inclinationiq; naturali cõtraria, ſi ex ea videbant redundare magnã apud homines laudem & opinionem virtutis, in ea ſe ſtrenuè etiam cum periculo valetudinis, fortunarum, & aliquando vitæ, exercebant; ſi verò nulla ſpes honoris affulgebat, illico deſerebant tanquam inutilem. Confirmare id facile poſſumus Gręcorum Romanorumq́ue, qui opinione omnium ſapientiſſimi, virtutumq́ue ſtudioſiſſimi habiti ſunt, exemplis, idq́ue ex auctoribus grauiſſimis tam Chriſtianis, quã Gentilibus, qui hoc argumentum ſunt perſecuti. Faciemus autem breuiſſimè, conuenienter ſcopo, ad quem collimamus.

SOCRATEM imprimis conſtat omnibus Græciæ Philoſophis ob doctrinæ ſapientiæque moralis ſtudiū fuiſſe antelatum, & oraculi loco habitū, de quo Plato eius auditor in hæc verba ſcripſit: Socrates mortalium omnium, quos nos cognouimus, ſapientiſſimus, æquiſſimus, & optimus extitit. Excruciabat ſe tolerando frigus, nudis pedibus per niues incedendo, & parcè victitando. Immotus cœlo immiti ab vno ſolis ortu ad alterum eodē loco perſiſtebat, veſtitu vtebatur vili, lacero, & peruetuſto, iniurias & contumelias vxorū ſuarum, quas habebat, quæ lotio illum, alijsque ſordibus nonnunquam perfundebant, tam ęquo animo ferebat, vt etiam diſſimularet, ſe ab illis læſas. Docuit fugiendas voluptates, cibum ad ſaturitatem non eſſe ſumendum, à lautitijs abſtinēdū, potū eū ſumēdum, qui primò occurreret. hęc qui facerent, & paruo contenti forent, Dijs eſſe proximos. Hæc de Socrate Plato, & Laertius.

In Phedon.

Plato in Conuiu.

Diog. in vita Socrat.

QVOD autem Socrates hoc mortificandi exercitio, gratia diuina detus, neque reſtituerit naturam, neque

animi affectiones efficaciter perdomuerit, ſed viuas & intimis præcordijs inhærētes reliquerit, inde clarè liquet, quia alijs in rebus, alijsque temporibus, cum nulla captandi honoris humani ſe offerret occaſio, plurimum indulſit animi perturbationibus, rationiſque limites tranſgreſſus eſt. Eſto, ingenti inedia ſitique nonnunquam ſe diſcruciarit: at aliâs crebrius in omne genus intēperantiæ ſe effundebat, totaſque noctes inſomnes inter pocula, cum tamen ſocij, hauriendis calicibus feſſi, cubitum conceſſiſſent, traducebat. Ita teſtantur veteres ſcriptores, quos ſequitur Theodoretus. Et Plato, in dialogo quodā diſertè cōmemorat, cū menſæ accumbentem, quoties ad potandum vrgeretur, plus alijs bibiſſe; nec tamen, quod mirandum erat, inebriatum fuiſſe. Tum aliquando quidem æquo animo contumelias irrogatas tolerabat, ſed aliâs ira & furore totus exardeſcebat; Nonnunquam placidè & ſapienter, cum omnis moleſtia abeſſet, homines alloquebatur; at quoties re aliqua offenſus erat, aſperrimis verbis eos excipiebat.

lib. 12. de cur. græc. affect. Plato in Con.

Ita affirmat Porphyrius, qui fuit Platonicus, & teſtimonio Ariſtotelis, qui vitam Socratis ſcripſit, confirmat. Deinde ſi quando iniurias patienter ferebat, non obſcurè indicabat ſe id aucupandæ gloriæ cauſa facere. Nam, vt refert Diogenes Laertius, cum mirarentur quidam eum calce percuſſum, nullum irati animi ſignum dediſſe, reſpondit, quid facerẽ, ſi beſtia me calce ferijſſet? num intendiſſem ei litẽ? Quo reſponſo indicabat, ſe ideò patienter ictum ſuſtinuiſſe, quod auctorem cõtemneret, & pro beſtia haberet. Quod item mulierum probra perfricta fronte perpeſſus ſit, non aliunde profectũ eſt, quàm quod probris cauſam dederit: nam ſi quando illę inter ſe contenderent, non ad concordiã eas cohortabatur, ſed otioſè rixantes ſpectabat, & irridebat, atque ita earum iras in ſuum caput conuertebat. Arrogãtiam quoq; ſuam palàm declarauit, quando, vt refert Plato, coram iudicibus Athenienſibus iactauit ſe oraculo Apollinis mortalium omnium ſapientiſſimum iudicatum, & confeſſus eſt ita eſſe, ſeque multis et varijs hominum ordinibus

Theo. l. cit.

Laer. in eius vita.

Theo. l. cit.

In apologia pro morte Socratis.

& ſta-

& ſtatibus re ipſa comprobaſſe, ipſos nihil ſcire, ſe autem ſcire multo amplius. illos ſiquidem, cum nihil ſcirent tamen arbitratos fuiſſe ſe aliquid ſcire, ſe verò & nihil ſcire, & ſcire quod nihil ſciret. Dixit etiam iudicibus, auctore M. Tullio, ſe maximos meruiſſe honores. Quibus dictis magnam certè animi vanitatem oſtendit, quam & inter ipſos gentiles prudentiſſimi quiq; notârunt & palam ſuggillârunt, teſte Laertio in vita eius, & Lactantio in diuinis inſtitutionibus, nec mirũ. quid enim erat Apollo, cuius reſponſo ſapientiſſimus dictus erat, niſi idolũ, per quod humani generis ſummus impoſtor, & mẽdacij pater Diabolus loquebatur? *Lact. l. 3. ca. 10.*

PLATO, qui Socrati ſucceſſit, & virtutis ſapientiæque fama ſuo æuo fuit omniũ celeberrimus, vnde & diuinus appellatus eſt, mortificandi quoq; ſtudium coluit. Nam temperatè & ſobriè viuebat, perſæpè ſemel tantùm in die cibum ſumebat; opes contempſit, patrimonium enim ſuum alioquin copioſum reliquit fratribus, & honores in Repub. nunquam ambiuit. Iniuria

affectus à Dionyſio Siracuſano, non ſe vindicauit. Atq; hę ſunt virtutes, quas ei tribuunt in vita eius Diogenes Laertius, & Marſilius Ficinus. Verũ manifeſtum eſt, etiamſi hæ laudes de eo dicantur, nunquam tamen eum efficaciter refrænaſſe animi paſſiones. Etenim licet aliquãdo parcè eſitârit, tamen crebiò in intẽperantia exceſſit, vt teſtatur Xenophon, Porphyrius, & B. Theodoretus. Sæpe nauigabat in Siciliam, vt illius regni delitijs, ſplẽdidaq; & opipara Dionyſij regis Siculi menſa frueretur. Cum quo congruit, quod Laertius ſcribit, eum docuiſſe cum dies Baccho ſacri aguntur, conueniens eſſe, vt vſque ad ebrietatem potetur. Quod ad iræ perturbationem attinet, tam erat iracundus, vt mentem eouſque ratione omni deſtitueret hæc affectio, vt non auderet caſtigare famulorum ſuorum lapſus, omnibusque qui irato in oculos incurrebant repugnabat, vt idem Laertius memorat. Vani hominum timoris ſeruus fuit & mancipium, nam cum agnoſceret vnum tantum eſſe Deum, & grauiter hallucinari, qui plures ve-

Li.4. græc. affect.

In eius vita.

nerarentur Deos, tamen auſus non fuit idololatriæ crimen reprehendere. Si fuiſſet, inquit Lactantius, iuſtitiæ defenſor, omnem operam locare debuiſſet in euertenda falſorum Deorum ſuperſtitione. Verùm non ſolùm non illud præſtitit, ſed etiã hominum metu multis idololatris fauit. Quare & in libris ſuis ac epiſtolis non Dei, ſed Deorum nomen, vt alij, vſurpabat. Ac in libro de Republica permittit Dijs erigi ſtatuas ligneas & lapideas, ac, vt docet S. Auguſtinus, etiam ſacrificia ijs facienda cenſuit, dicens ea in re credendum eſſe Poetis. Quare non dubitat B. Chryſoſtomus eum inter idololatriæ patronos numerare. Denique ex omnibus, quæ fecit vel ſcripſit contra bonos mores, facilè apparet, quamuis non nullam aduerſos perturbationes animi pugnam habuerit, nũquam tamen è pugna retuliſſe victoriã, quia neque pugnauit, vt debuit, neque donorum naturalium, quæ à Deo acceperat, præſidio ita vſus eſt, vt impetrare à Deo poſſet & notitiam ſuper-

Lib. 5 diu. inſtit c. 15.
Theod l 3. græc affect.
Aug. l. 8. de ciuit c. 12.
Plato in Tim.
Chryſ. i4 c. 1. ep. ad Rom.

naturalem, & diuinam gratiam perturbationes expugnandi.

CAPVT XI.

Alijs exemplis idem declaratur.

Ex omnibus gentilium Philoſophis; qui mortificandi ſe ſtudio dediderint, primas facile obtinuit Diogenes Cynic⁹. Veſcebatur enim herbis & carnibus crudis, veſte abiecta & vili vtebatur, domus & lecti loco cõtentus veteri dolio, quod in quamcũque partem ſi nimius æſtus ſolis eum adureret, volutabat. Hyeme nudis pedibus calcabat niues, & ſtatuas niue coopertas amplectebatur. In pera geſtabat ſcutellam duplicem, alteram cibi, alteram potus ſumendi cauſa. Cũque forte conſpexiſſet puerum manu haurientem aquam, & alterum cibum capientem è cruſta panis, mox vtramque ſcutellam abiecit, tum vt pauperior eſſet, tum ne à puero victus videretur. Pluuio cælo imbres etiam maximos excipiebat, vt madeſceret totus. Et tamen per hæc mortificationis exercitia ne vnam quidem in ſe perturbationem

Laert. in vita.

uerſam cupiditatem domuit: quemad modum liquidò cæteri eius mores declarauerunt. Nam eos, qui ad iracundiam ipſum prouocaſſent, per omnes vrbis vicos infamabat, ab ſentibus detrahebat, præſentes aculeatis dictis perſtringebat, gaudebat ſalibus & iocis, aliaque indigna faciebat, quæ honeſtæ aures non ferant. Quo exemplo ſatis indicauit, ſe omnia ſua feciſſe aucupandæ apud homines vanæ gloriæ cauſa, & non ad refrænandos animi affectus. Quod non ignorauit Plato, qui cum aliquandò animaduertiſſet homines commiſeratione eius motos, quod ſineret ſe dēſis perfundi imbribus, in hæc verba eos eſt allocutus: Si vos miſeret illius, abſcedite, nec amplius in eum oculos conijcite. indicās illud eum feciſſe honoris captādi cauſa, nec facturum feciſſe, ſi defuiſſent ſpectatores.

Inter Romanorum optimos, & virtutis, de qua agimus, ſtudio communi hominum fama deditiſſimos fuêre duo Catones: hi enim quaſi prodigia quædam prudentiæ & veræ virtutis extitêre, & tamen tota ſua viuendi ra-

tione apertè demonſtrarunt ſe nullam animi perturbationē ſuperaſſe. Cato Maior, dictus Cēſorius, qui fuit Romę Cōſul & Cenſor, mortificabat ſe temperatè comedendo; nam in cœnam non ſinebat inferri cibos coctos. Veſtitus ei erat vilis, & habitatio vulgaris, manibus ſuis prædia ſua colebat, nec aliud vinum, quàm operariorū ſuorū, bibebat. Cumq; more receptū eſſet, vt Prętores in lectica vel rheda magno apparatu & hominum comitatu veherētur, ille Prętor factus, omni pompa repudiata vno miniſtro, quem apparitorem vocant, contentus, in publicum proceſſit. Planum verò eſt eum parum hoc mortificandi genere profeciſſe. conſueuerat enim, teſte Plutarcho, facta ſua laudare & in cœlum tollere, aliorum contemnere, ac penitus deprimere. Mancipia, quæ per omnem vitam illi ſeruierant ob decrepitam ætatē facta inutilia domo exturbabat, vel vendebat, quod erat ſummæ inhumanitatis; ancillas item è corpore quæſtum facere ſinebat. Atque ita cupiditate honoris mundani & pecuniarum paſſiones alias vincebat.

Plut. in vita Cat. maioris.

Cato

Cato verò Minor, Vticenſis dictus, & Cenſorij nepos, qui præcipua quæque officia in Romana Repub. geſſit; ſe in hunc modum mortificabat. Non vtebatur purpura, velut alij eius æquales, ſed veſte ſimplici, ſępe domo exibat, ſine calceis, nonnunquam etiam ſine tunica, vt quãdo aliquò proficiſcebatur, ſocioq; equitãte incedebat pedes; Cælo præfrigido nudo capite foras prodibat: Quo tẽpore magiſtratũ geſſit, nulla munera accipere voluit; nec vllam in ſe ſuſcipere functionem publicam, niſi cognitis & exploratis prius eius legibus & conditionibus. Quæ omnia, fertur feciſſe nõ ob gloriam vanã, ſed quia rationi parendum eſſe cenſuiſſet, contemptumque hominũ contẽnendũ. Quare & in tãta exiſtimatione fuit apud Romanos, vt quoties ſanctũ aliquem ἀντωνομαστικῶς appellare vellent, nominarent alterum Catonem. Neque tamen hac exercitatione vnquam id cõſecutus eſt, vt paſſiones rationi haberet ſubiectas. Nam, vt habet Plutarchus, notatus fuit de potus intẽperãtia, nimioq. ſumptuũ ſuperuacuorum exceſſu, & cõiugẽ propriã mutuo

dedit

dedit Hortenſio amico ſuo. Tanta quoque eius fuit arrogantia, vt cū degeret Vticæ in Aphrica, & Iulio Cæſare ad Imperium euecto Vticenſes eo legato vti cuperent ad Cæſarem, rogatum vt noxas priſtinas eis cōdonaret, reſpondit, vt amandarent in hanc rem non ſe, ſed alios, ſe ſiquidem non modò non eſſe inter victos numerādum, ſed etiam toto vitæ curſu ob virtutum cultū victorem Cæſaris extitiſſe. Vnde ne videretur àb eo victus, vel eius fauore & clementia opus habere, ex deſperatione ſibi ipſi gulam præſcidit.

Ex his tantorum virorum, apud Gentiles virtutis nomine celebratiſſimorum exemplis, perſpicuè liquet, extra Chriſti Eccleſiam fuiſſe quidē exercitationem aliquam mortificationis, ſed non tantam, quanta neceſſaria erat ad extirpanda vitia, eorumq́ue fibras & radices, animi, ſcilicet, paſſiones, ſicut alicubi benè obſeruauit B. Bonauentura, dum ſcribit, priſcos Philoſophos, vt Platonem, & reliquos, etiamſi multa de Deo & virtutibus veritati conſentanea eruditè tradiderint, tamen

In lib. lumi nar. Eccl. ſerm. 7.

tamen remanſiſſe in tenebris, nec vllam veram virtutem aſſecutos eſſe. Nã ad veram virtutem requiritur primũ recta intentio, vt quærat Deum; qua illi caruerunt: deinde, vt animi morbi, hoc eſt, peccata & prauę propenſiones ſanentur: ſanare autem nemo ſe poteſt, niſi cognoſcat naturam morbi, verum mediũ, & medicinam. at Philoſophi, nec grauitatem morbi ſui, nec medicinam, nec mediatorem venturum agnouerunt. Loquitur autem S. Bonauentura, non de eo quod conſequi poterant Philoſophi, ſi lumine naturali, diuina adiuuante gratia, rectè vſi eſſent: (nam ſi feciſſent, quod ſecundum vires naturæ potuiſſent, Deus neq; lumen, neque auxilium negaſſet ad veras perfectaſque virtutes agnoſcendas, accipiendaſque, ſicut nõ negauit B. Iob, alijſque gentilibus:) ſed loquitur de eo quod reipſa euenit, nempe eos ideò priſtinis vitijs & paſſionibus inuolutos manſiſſe, quod nõ ſe compararint, vti poterant, ad accipiẽdum fidem & gratiam venturi mediatoris Christi. Vnde rectè dicit Lactantius, Fuiſſe magiſtros virtutum, Rom. 7.

quibus

Lib. 3. diui. inſtit. c. 15. quibus ipſi carebant. Si enim diligenter expendamus eorum vitam & mores, deprehendemus eos fuiſſe obſtinatos, arrogãtes, iracũdos, curioſos, & libidinoſos, qui ſapientiæ ſpecie & titulo ſua obtexerint flagitia, domiq́; fecerint, quæ publicè reprehẽdebãt in ſcholis. Cõfirmat id Lactantius M. Tullij teſtimonio, qui vt ex illorum numero erat, ita ingenuè fatetur ſic ſe rem habere.

Neque exigua vtilitas eſt, huius rei veram habere notitiam, quippe cum in ea clarius eluceat virtus diuina in lege Euangelica declarata, quæ lex manifeſtiſſimũ teſtimoniũ veritatis fidei nobis ſubminiſtrat. Liquidò enim notare poſſumus, cur cum illi mundi ſapientes per omnem vitam mortificationis exercitium coluerint, nullam tamen virtutẽ aſſecuti ſint, nullã paſſionẽ animi domuerint: & contrà, cur in Eccleſia Chriſti Chriſtiani exercendo eãdẽ mortificationẽ ſecũdũ doctrinã legis Euangelicæ, & veras virtutes cõſecuti ſint, omnibuſq́ perturbationib. perfectè imperârint, in omni vita, quacũque occaſione humillimi, mãſuetiſſimi, & patientiſſimi. Quam perfectã victo-

Digitized by Google

victoriam & aliquando tẽpore breuiſſimo, imò etiã vno actu feruẽti, mortificationis adepti fuêre: vt patet ex conuerſionibus ſubitis, admirãdiſque quorundam flagitioſorum hominũ in magnos ſanctos. Vnde perſpicuè ſequitur, Deum eſſe qui beneficio mortificationis illa effecerit, ſicut ſolius Dei eſt facere homines perfectè iuſtos & ſanctos; imò, vt loquitur S. Thomas, nullum eſt Dei opus maius in mundo, in quo illuſtrius ſapientia & bonitas diuina reſplendeat. Quare mortificatio philoſophorũ fuit ſolius virtutis naturalis opus, quę ſanare animã nõ poteſt: Chriſtianorum autem opus gratiæ ſupernaturalis, ab infinita Dei potentia profectum, atque ideò & penetrauit animam, & ſanauit, & ab omni vitio paſſioneque inordinata purgauit. Quæ non eo fine dicuntur, vt indicetur hac vel alia ratione euidenter veritatem fidei demonſtrari, (fides enim non nititur humanis rationibus, ſed ſolo Dei verbo) ſed quod, qui rationem penetrat, euidenter cognoſcere poſſit, id quod Chriſtiana fides docet, credi debere, quandoquidem tales ef-

fectus mortificationis in ſolo populo Chriſtiano deprehendimus, & idcircò nec alium vendicare auctorem, quã Deum, vt diximus.

Iam verò non ſolùm mortificationis Euangelicę efficacia mirabilis elucet, ex comparatione facta cum mortificatione Ethnicorum, ſed etiam ex comparatione eorum qui in lege vel naturæ vel ſcripta ſanctitatis nomine celebres fuerunt. Ac miranda quidem hæc res eſt, & conſideratione digniſſima. Habuit enim omnib. ſeculis Deus homines quoſdam iuſtos & ſanctos, qui ante aduentum filij Dei in mundum crediderunt eum venturum, gratiæque eius participes fuerunt. Hi feueriſſimè ſanctæ huius mortificationis exercitium coluêre, vt annotauit S. Paulus de veteris teſtamenti Patribus. *Circuierunt*, inquiens, *in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, in ſolitudinibus errantes, in montibus, & ſpeluncis, et in cauernis terræ.* Et quamuis hi fide in Chriſtum venturum, & dictis alijsque ſanctis exercitationibus veras virtutes obtinuerint, paſſionũq;

Heb. 11

ſua-

Digitized by Google

ſuarum victoriam; tanta enim virtute præditi erant, vt Apoſtolus iam dixerit, mundum eorum conuerſatione dignum non fuiſſe: tamen reſiduæ erant in ijs quædam imbecillitates, vt hominum timor, metus tribulationum, horror crucis, quibus ſatis declarabant ſe non plenè & perfectè perturbationes omnes coërcuiſſe. Quanto metu concutiebatur Patriarcha Iacob in aduentu fratris Eſau? Quàm trepidabat, & excruciabatur Moyſes in onere gubernandi populi Iſraheliticì à Deo impoſito? Magnus propheta Elias cũ ad mortem à Iezabel quæreretur, quanta in afflictione fuit, quàm intimo animi ſenſu à Deo petijt vitam cũ morte commutare? Ieremias propheta licet in vtero materno ſanctificatus, quantoperè horrebat carcerem; quantoque dolore eum apud Sedechiam regem deprecabatur? S. Iob quoque & S. Tobias quamuis admirandam in tolerãdis afflictionibus oſtenderint patientiam, tamen quantam inter eas ſenſere moleſtiam? At in legis Euangelicæ ſanctis videmus tam perfectè omnem humanum metum exciſum & mortifica-

Gen. 32.
Num. 11.
3. Reg. 19.
Ierem. 37.
Iob. 3 & 6.
Tob. 3.

Digitized by Google

Rom 3. tificatum, vt nō modò non angerētur
2. Cor. 1. in afflictionibus, non horruerint car-
Heb. 2. ceres & tormenta, ſed etiā omnis ge-
neris cruces amârint & optârint, ad vin
cula & mortem perferendam ſe vltrò
obtulerint; ac in acerbiſſimis ſupplicijs
exultârint: Hæc beneficio mortificatio
nis ideo efficiebantur in noua lege, nō
autem in veteri, quia poſt mortem &
paſſionem Chriſti, Deus per hoc medi
um & alia, vberiorem gratiam, dono-
rumq; ſpiritualium ampliorē copiam
communicauit fidelibus. Chriſtus e-
nim ſua morte promeruerat illam li-
beraliſſimam effuſionem ſpiritus ſan-
cti in die Pentecoſtes peractam.

Hanc virtutis diuinæ, quæ in le-
ge Euangelica eſt, notitiam haurire
poſſumus ex mortificationis ſanctæ
effectis, quæ neque in ſapientibus
huius ſæculi, neque in veteris teſta-
menti ſanctis deprehenſa fuêre: ac pa-
riter intelligere, quanti beneficij loco
habere debeamus, quod Deus Euan-
gelicæ mortificationi tā mirificā vim
& efficaciam attribuerit perfectè ſubij-
ciendi omnes animi perturbationes, &
& multa cœleſtia chariſmata accumu-
landi

landi. Quis iam non animetur ad fugiēda omnia cōmoda & blandimenta corporis, ad amplectēdas pœnas, carniſque propriæ afflictiones? Sapientiſſimi Gentilium ab illecebris quas naturaliter amabant, ſe abſtinebāt, inediam, frigora, niues, paupertatem æquo animo tolerabant ad captandam virtutū vmbram, veraque ſapientia deſtitutos exiſtimabant, qui id non facerēt: quātò magis in lege Euangelica id faciendum eſt, vbi ad veram virtutem ſapientiamque contenditur, ac exiguo labore cum gratia diuina coniuncto perfecta obtinetur paſſionum victoria.

CAPVT XII.

Quod homo beneficio mortificationis ſatisfaciat pro noxis admiſſis, & à promeritis pœnis liberetur.

QVONIAM homo dum peccat, aut voluptatulam quandā venatur, quā non deberet, aut refugit pœnā, quā ſuſcipere fas erat; diuina iuſtitia voluit, vt ad ſatisfaciēdū pro

culpa,

culpa, & ad animam debito ordini reſtituendam ſeipſe mortificaret, abſtinendo ab rerum quarundam licitarũ vſu, quæ oblectare poterant, & pœnã aliquam tolerando, quam poterat licitè declinare. Id B. GREGORIVS declarat his verbis. *Cogitandum ſummopere eſt, vt qui ſe illicita meminit commiſiſſe, à quibuſdam etiam licitis ſtudeat abſtinere, quatenus per hoc conditori ſuo ſatisfaciat, vt qui commiſit prohibita ſibimetipſi abſcindere; debeat etiam conceſſa.* Hortabantur ſiquidem quondam ſancti Patres ipſos pœnitentes, vt ad ſatisfaciendum Deo, & ad expiandam offenſam non modo à peccandi conſuetudine diſcederent, verùm etiam contrarijs operibus virtutum Deum iratũ ſibi reconciliarent. Vnde S. Chryſoſtomus. Quemadmodum, inquit, ſauciato non ſatis eſt telum vulneri exemptum; ſed præterea opus habet chirurgi cura; ſic in crimen lapſo poſt confeſſionis & abſolutionis antidotũ neceſſe eſt fructus dignos pænitentiæ adiungere. Declarans autem, cuiuſmodi eſſe debeãt fructus, ſubijcit. Carnem tuam nimio cibo & potu per intempe-

Greg. hom. 34. in Euã.

Aug. de vera & f. pœnit. c. 15.

Tertu. con. Phyh.

Chry. hom 3. in Matt. in imperf.

temperantiam onerasti? caſtiga eam ſeueriore ieiunio & aquæ potu. Oculos venuſtarum rerum aſpectu æquo petulantius oblectaſti? coerce deinceps illos, & vſu coniugij etiam licito, quoties potes, te priua. Verbis factiſue iniuria affeciſti proximos? nunc labora, vt omnibus maledicentibus benedicas, & beneficijs etiam tibi eos deuincias. In eandem ſententiam B. Ambroſius alicubi alloquitur virginē lapſam. *Amputentur*, inquiens, *crines, qui per vanam gloriam occaſionē luxuriæ præſtiterunt. Defluant oculi lachrymis, qui maſculum ſimpliciter non aſpexerunt. Palleſcat facies, quæ quondam viruit impudicè. Deniq; totum corpus incuria maceretur, cinere aſperſum & opertum cilicio perhorreſcat, quia malè ſibi de pulchritudine placuit.* ita Ambroſius. *Ambr. ad virg. c. 8.*

HANC doctrinam proculdubio Deus ſcribit in cordibus verorū pœnitentium: nam quando anima hominis à Deo illuminata ſeriò expendit, quid peccando fecerit, vt quod ob breuem & vilem voluptatulam diuinam maieſtatem contempſerit, illumque, cui ſummum amorem & gloriam, vt-

pote infinito bono, imò omnium bonorum fonti, debebat, quaſi calce abiecerit, ac creaturæ è nihilo factæ, quæ pura vanitas eſt, omnium rerum creatorem poſthabuerit: adhæc dum conſiderat, quoties ſempiternas inferni meritus ſit pœnas, & quod peruerſæ corporis inclinationes perpetuò ipſum ad omnia mala exſtimulàrint, in ſeipſum ſancta quadam indignatione accenditur, atque ad tuendum diuinæ iuſtitiæ honorē, vindicādosq; temerarios lapſus ſuos, ſedulò cogitat, quam crucem ſingulis membris deinceps imponere velit, vt verè carnem crucifigat cum concupiſcentijs ſuis. S. PAVLA Romana aliquandò corporis delitijs nimium indulſerat; at poſtquam DEVS ei oculos mentis patefecit, vt commemorat S. Hieronymus, grauiter corpus afflixit, mollia linteamina & ſerica pretioſa aſperitate cilicij cōmutauit, & tātæ fuit cōtinentiæ, vt excēptis dieb⁹ feſtis, vix oleū in cibo caperet, ſed nec vini guttulam in potum admitteret. Dum hoc genere mortificationis dicta matrona vteretur, dicebat. *Affligēdum eſt corpus quod*

Hie. ep. 27. ad Euſtoc.

multis

multis vacauit delitÿs: longus riſus perpeti compenſandus eſt fletu,&c.

S. Eligius, dum iuuenis eſſet, teſte Audœno Rotomagenſi Epiſcopo olim eius ſodali, locuples erat, pulcher, & omnibus charus. Veſtibus vtebatur ſericis auro & argēto pertextis, cinguloq; gemnis & lapidib. pretioſis ſplēdido, conſuetudine vtebatur principū in aula regia virorū, ipſiq; adeò Regi cōiunctiſſimus. Poſtquam autem Deus cor eius tetigit, perfectæ mortificationis deſiderium in illud immiſit, ſic prorſus, vt conatus & ſtudia eius omnia ſuperiori vitæ eſſent contraria. nā veſtimenta byſſina & aurea conuertit in cilicium, cingulum gemnis fulgens in funem rudem, aulicos ludos & ocia in nocturnas preces & vigilias, ſodalitatem optimatum regni, in familiaritatem peregrinorum, egenorū, infirmorum, captiuorum, aliorumq; hominum miſerabilium, quibus omnia officia ſeruilia, (etiam dum ad Epiſcopatum, licet inuitus, eſſet euectus) detulit, aquam manibus infundendo, easque exoſculando, cibū potumque menſæ inferendo, pedes

Digitized by Google

calida abluendo, & alia id genus agendo. Hic ſemper in Chriſti Eccleſia fuit Pænitentium ſpiritus.

Atque hinc alius ingens mortificationis fructus exoritur; quod, nempe, per illam omnibus corporis animique liberemur incommodis, quæ Deus in peccatorum noſtrorum pœnā deſtinârat. nullum enim peccatum, ſiue magnum ſiue paruum immune eſſe poteſt à pœna. Vel enim à Deo caſtigandum eſt in altera vita cruciatu inferni aut purgatorij, vel in hac vita afflictione temporali; aut certè ab ipſo homine mortificatione volūtaria; qua vindictam quaſi ſumat de ſeipſo, vt docet B. Anſelmus. Cum verò Deus, vt ait propheta Naum, non puniat peccatum aliquod bis in idipſum, conſequens eſt, ſi Deus aliquem in hac vita propter peccata immiſſā afflictione, quā tamen ille patienter propter Chriſtum toleret, plenè caſtiget, non eſſe deinde caſtigandum in altera: & ſi nos voluntariam de nobis pœnam, quæ grauitatē lapſus adæquet, ſumamus, fore, vt non ſolùm alterius vitæ ſupplicijs, ſed etiam multis huius vitæ ærumnis

Anſe. in ep. 1 Cor. 11.
Naum. 1. iuxta. 70.

rumnis, cæteroquin euenturis, eximamur. Hoc vtrumque myſterium declarauit S. Paulus, cum diceret. *Si noſipſos dijudicaremus, non vtiq; iudicaremur. Dum iudicamur autem, à Domino corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur.* Dijudicare ſemetipſum eſt agnoſcere ſuum lapſum, eumque coarguere, & pęna volũtaria expiare. Quod ſi homo fecerit, Apoſtolus eum ſecurum reddit, quod in hac vita à Deo pro illo per tribulationem aliquam caſtigandus non ſit. Sin per incuriam neglexerit hoc iudiciũ inſtituere, Deus iuſto in eum iudicio animaduertit, & in hac vita affligit; quam afflictionem ſi patiẽter ferat, tum immunem eum pronunciat fore à damnatione ęterna, omnibus mundi amatoribus deſtinata. Hęc doctrina eſt B. Gregorij in moralibus, vbi clarè ſcribit, niſi præſentis vitæ pænis aliqui liberarentur à tormentis æternis, non dicturum fuiſſe S. Paulum, dum iudicamur à Domino, nos corripi, ne cum hoc mundo damnemur. Id autem tunc adimpletur, quando homo per tribulationes commouetur ad veram de peccatis a- *1. Cor. 11.* *Greg. l. 9. mor. c. 24.*

 gendam

gendã pœnitentiã. O nobilem mortificationis effectũ, quo ab omnibus huius alteriusq́; vitæ pœnis liberamur. Quis nõ ſpõtè ſuſcipiat mortificationis exercitiũ, quo, exigua tolerata moleſtia, liberamur à pęnis grauiſſimis? & breui afflictione à cruciatibus sẽpiternis? Non vis, inquit B. Chryſoſtomus, à Deo caſtigari, nec in hac nec in altera vita? ſis iudex tui ipſius, rationes à te exige; te reprehende, & corrige.

Chryſ. in 1. Cor. 11.

Ion. 3.

De hoc mortificationis effectu ſingularia in ſacris litteris exẽpla exſtãt. Monuerat Deus per Ionã prophetã Niniuitas de impendẽte eis clade & totius vrbis ſubuerſione, niſi pœnitentiã de commiſſis criminibus agerẽt. illi verò monitis parẽtes, vna cum Rege ſuo ad expianda ſcelera, conciliandũq́; diuinũ numen ſeueriſſimã ſui mortificationẽ amplexi ſunt, cilicijs & ſaccis ſe induerunt, cibo omni & potu abſtinuerunt; diuinamq́ue clementiã precibus & lacrymis implorârũt, quam & impetrãrũt; qui verò in probitate vitæ conſtãtes deinceps permanſerunt, etiam ab æternæ damnationis vaſtitate liberati fuêre. Filij Iſrahel Machabæorum

1. Mach. c. 3. & 4.

tem-

temporibus cum extremum ſibi animaduertiſſent impēdere excidium ab exercitu hoſtium potētiſſimo, hoc eſt, 47. millium hominum armatorum, cōtra ter mille inermes, nullo alio pręſidio, quàm mortificationis in ſacco, cinere, ieiunio & intimis ad Deū clamoribus cladem illam auerterūt, imò victoriam ex hoſte reportârunt. Conſultò profectò facimus, quod nō ſinamus nos ab inimico humani generis, qui ex inuidia præſidiū mortificationis omne nobis eripere conatur, in fraudē induci: certū enim eſt nulla re, ne carni quidem noſtræ, maius bonū præſtari poſſe; cū exigua mortificatione eam & grauioribus pœnis eximamus, & reſurrectionis futuræ gloriam illi adaugeamus. Pulchrè ea de re monet nos B. Auguſtinus in hæc verba. *Aug. de utilit. ieiun.* *Quid facis*, inquit tētator, *quia ieiunas: defraudas animam tuā, non ei da, quod eam delectat, tibi ipſi ingeris pœnā? tuus ipſe tortor & cruciator exiſtis? Deo ergo placet, quia te crucias. Ergo crudelis eſt, qui delectatur pœnis ſuis. Reſponde huiuſmodi tentatori. Excrucio me planè, ut ille parcat: do de me pœnas, ut*

ille ſubueniat, vt placeam oculis eius, vt delectem ſuauitatem eius. Nam & victima excruciatur, vt in aram imponatur.

CAPVT. XII.

Quod beneficio mortificationis orationes noſtræ efficaciores reddantur ad impetranda Dei dona & munera.

QVANDO infans à matre poſtulat puppam, ſuumque deſiderium tantùm ſignis & nutibus declarat, nonnunquā mater aut renuit ei porrigere, aut differt: at quando poſtulat cum lacrymis, nō poteſt ſe diutius continere, quin confeſtim eā tradat. Sic homo quando à Deo in oratione poſtulat dona aliqua vel beneficia ſpiritualia, ſed verbis tantùm & ſimplici deſiderio ea obtinendi, non facilè impetrat, quemadmodum quotidiana nos docet experientia. Quoties enim virtutem humilitatis, patientiæ, caritatis, tentationis alicuius victoriā, pacem cordis, precandi donum, fidei augmentum, ſupplices à diuina maie-

ſtate petiuimus, & tamen conſecuti nõ ſumus, niſi forte poſt diuturnum tempus? Dũ verò cũ ſtudio precandi coniũgimus carnis, cupiditatumq́; noſtrarum mortificationem, & coram Deo nos affligimus, citius & certius, amplioriq́; copia, poſtulata impetramus. Cuius rei cauſa eſt, quod dum mortificatio ſui ab oratione abeſt, homo nõ eo modo quo deberet ſe ex parte ſua comparat ad recipiendam diuinã gratiam, quę facientibus, quod in ſe eſt, & ſibi ipſis imperantibus ſemper parata eſt. Deinde Deum mouere ad ſua chariſmata impertienda id cumprimis ſolet, ſi videat ea magni fieri, & cupidè expeti, impetrataque magno cum ſtudio conſeruari: idcirco enim ſuorum donorum largitionem ſæpe differt, vt in oratione perſeuerantis deſiderium accendat magis, & æſtimet rem petitã pluris, impetratamq́; tandem vigilantius cuſtodiat. Accedit, Deum, vti magnoperè amat hominem iuſtũ, dum cernit eum affligi deſiderio rei poſtulatæ, commiſeratione motum liberalius & libentius dona ſua cœleſtia, quę ad ſalutem vel neceſſaria, vel conue-

nientia ſunt, in tales effundere.

Quoniam verò huius rei notitia plurimum valet ad ſalutem noſtram promouendam, ſpiritus ſanctus eã voluit illuſtriſſimis vtriusque teſtamenti exemplis confirmari: è quibus pauca commemorabimus; ſi modò in mentẽ reuocetur, quod initio monuimus, in ſacra ſcriptura nomine ieiunij, ſicut & in ſcriptis S. Patrum, crebrò omnem carnis caſtigationem comprehendi. Nobilis illa IVDITH, & vniuerſa cum ea Bethuliæ ciuitas, cum ſui patrocinium à Deo poſtularent, & contra inimicos victoriam, non orationi vacârũt modò, ſed etiam ieiunârunt, cilicijs ſe induerunt, cineribus capita aſperſerunt, alijsque modis corpora ſua afflixerunt, & impetrârunt quicquid petiuerunt. Regina Heſter, cum omnibus viris & mulieribus Iudæis, quotquot in ciuitate Suſa degebant, vt orationibus ſuis à Deo impetrarent ne ſententia mortis in omnes decreta effectũ ſuum conſequeretur, monitis Eſther triduò ab omni cibo & potu abſtinuêre, ſaccis ſe operuêre, & carnem afflixêre. Et mox felix

Tra. huius cap. 1. *Iud. 9.* *Heſt. 4.*

felix ſucceſſit exitus. Rex Ioſaphat, cũ toto ſuo exercitu, omnibusque regni Iuda principibus, vt liberaretur à ſummo diſcrimine, quod inter medios hoſtes adierat, *totum*, vt loquitur diuina Scriptura, *ſe ad orandum contulit, & prædicauit ieiunium in vniuerſo Iuda.* DANIEL quoque propheta ad obtinendam pro populo ſuo libertatem, aliaque dona, non orationibus modò, ſed etiam ſeueriſſimo ieiunio ſe dedidit, abſtinens à vino, carne, & pane delicato, cõtentus herbis, alijſque edulijs viliſſimis. Quo mortificationum genere non ſolùm à Deo impetrauit vt populus longa illa ſeruitute ſolueretur, ſed etiam promeruit multorum myſteriorum patefactionem, & diuinam conſolationem ab angelo. Ac vt conſtaret orationi eius vim & efficacitatem illam à mortificatione acceſſiſſe, Angelus in hæc verba locutus eſt. *Noli metuere Daniel: quia ex die primo, quo poſuiſti cor tuum ad intelligendum, vt te affligeres in conſpectu Dei tui, exaudita ſunt verba tua.* In hoc exemplo liquidò apparet mortificationis virtus;

2. Par. 20.

Dan. 9.

Cap. 10.

quamque ſalutaris ſit eius cum oratione copulatio, vt animaduertit B. Theodoretus. Exemplo inquiens, Danielis, qui contemptis vnctionum delitijs, pane, carne, & vino abſtinuit, ſoliſque vixit leguminibus, diſcimus, quàm ſalutaris & fructuoſa ſit mortificatio ſpōtè ſuſcepta, quia ieiunio, afflictioniq; illi preces iungens, impetrauit quod voluit.

Theo. orat. 10. in Dan.

QVIA verò idem ſpiritus Sanctus noui teſtamenti Patres plenius inſtituit, quàm inſtituerat in veteri, eodem Spiritu deprehendimus vtroſque ductos. De Apoſtolis, Eccleſiæq; primoribus non ſemel commemorauit B. Lucas, eos dum orationi incumberēt, precibus adiunxiſſe ieiunia. Cum S. Paulus & S. Barnabas prædicatū mitterentur Seleuciam, & aliò, ita ordinā te Spiritu ſancto, *tunc ieiunantes*, inquit, *& orantes, imponentesq; eis manus, dimiſerunt illos*. Et cum idē Paulus & Barnabas Antiochia diſcederēt, ait. *Et cum conſtituiſſent illis per ſingulas eccleſias presbyteros, & oraſſent cum ieiunationibus, commendauerunt eos domino, in quem crediderunt.* Hic fuit

Actor. 13.

Apoſto-

Apoſtolorum mos, ieiunium, aliaſq; mortificationes iūgere precationibus, idemque eorum exemplo docti poſtea omnes ſancti in Eccleſia fecerunt; quibus, vti lumen gratiæ diuinæ excellentius vberiusque in noua quàm in veteri teſtamento fuit communicatum, ſic non dubium eſt, maiorem eorum mortificationem fuiſſe

De S. Martino refert Seuerus Sulpitius, etſi vita eius fuerit continua quędam mortificatio, tamen, cum pro arduo aliquo negotio preces erat ad Deum inſtituturus, vt poſtulata facilius impetraret, opera pænitentiæ mortificationiſque adauxiſſe. Euerſurus enim delubrum quoddam idolorum, in abditum locum orandi cauſa ſe recepit, triduumque ipſum cilicio indutus & cinere conſperſus in oratione perdurans promeruit, vt duo angeli operam ſuam in ſubuertendo delubro præſtarent. Acturus item de rebus ad cultum diuinum pertinentibus cum Valētiniano Imperatore, cum aditum poſtularet, indigniſſimè repulſam paſſus eſt. Quid faceret vir ſanctus? Ad conſueta ſua arma cōfugit. Sacco amictus, *Sul. in eius vita.*

ctus, & cinere reſperſus, cibo omni & potu abſtinẽs ſe in preces dedit. Septimo die aſtitit precãti angelus, monuit que vt iterato accederet Imperatorem. felicem fore ſucceſſum. In viam ſe dat, patentes omnes palatij portas inuenit, Imperator eo conſpecto ira ſuccenſus exclamat, hominem arceant, non dignatur è ſella ſua ſurgere; mox miraculosè æſtuare cepit Imperator, ac ſi ignis ſellæ ſubiectus eſſet; ita animaduertẽs cenſuram diuinam mente mutata omnibus ſancti viri poſtulatis vltrò ſubſcripſit.

In hiſt. religioſ. c. 2.

NARRAT & B Theodoretus de ſanctiſſimo monacho Iuliano multis miraculis claro, cum Cyrenſes Catholici in calamitatem magnã veniſſent, propter hæreticos, qui, hæreſiarcha quodam autore, ſuis cõcionibus multos è populo à vera fide abducebant, eos ad dictum S. Iulianum perfugium ſuum habuiſſe: qui non aliud conſilium afflictis ſuggeſſit, quàm vt ſupplices in ieiunio & planctu ad diuinum numen confugerent. Conſilio paruerunt, eoque ipſo die quo diuinæ maieſtatis opem implorârunt exau-

exauditi ſunt, hæreſiarcha repentino quodam morbo miſerabiliter extincto. Hic fuit ſanctorum ſpiritus, hoc ex ſacris ſcripturis didicerant, hoc Deus eis inſpirârat, hoc experientia probârant, nempe orationem mortificationi aſſociatam multò efficaciorem reddi ad quiduis à Deo impetrandum. Vnde S. CYPRIANVS. *Quotquot*, inquit, *viros virtutum vidimus, quoties aliquid à DEO obtinere conati ſunt, ieiunijs incubuêre & lacrymis, & pernoctantes in orationibus, cilicijs carni hærentibus ſupplices beneficia poſtulârunt. nec aliquid magnum vnquam moliti ſunt, niſi prius abſtinentia præceſſiſſet.*

Cum ergò hæc res ſit tam certa, & à Sanctis toties frequentata, meritò cum amore & ſollicitudine complecti debemus hoc mortificationis exercitium. Vnde & hoc loco notandum eſt, ſicut qui peccato lethali obnoxius eſt, non idcircò debet precandi ſtudium cum deſiderio emendandæ vitæ defugere; cum ipſa oratio valeat ad impetrandam conuerſionem:

nem: ſic qui mortificãdi ſtudium necdum cõplexus eſt, nõ debet ideò ab orandi conſuetudine abſtinere, cum ipſa oratione Deo cum pijs deſiderijs oblata à Deo & voluntatem & vires mortificationis exercendæ conſequi poſſit. Nam etſi mortificatio orationi maximum præſidium afferat, tamen ipſa oratio ideò non deſtituitur ſua vi & impetrandi & merendi, ſi aliæ conditiones neceſſariæ non deſint.

CAPVT XIV.

Mortificatione ſpeciatim iuuari orationem, eoq; obtineri puritatẽ lumenque internum res diuinas contemplandi.

ETSI mortificatio qualicunque orãdi modo & formæ ſuam vim & efficaciam conciliet, peculiarẽ tamen affert orationi mentali, quando in ſilentio de rebus cæleſtibus cõmentamur. Vt enim oratio illa inſtituatur, quemadmodum oportet, magnam poſtulat animi puritatem & nitorẽ. Siquidem precatio mentalis non eſt aliud, quàm ſpiritualis diuinorum myſte-

myſteriorum & perfectionum operũ- *Tract. 3. de orat. ment.*
que inſpectio ac contemplatio, vt alibi
diximus. Quocirca, ſicut oculos corporeos, quibus ſpectandę ſunt res corporales, claros & mundos eſſe neceſſe eſt: ſic oculos mentis, quibus res diuinæ cõſiderandæ ſunt, opus eſt eſſe purgatos & nitidos. At mortificationis proprius effectus eſt, animam expurgare à ſpiritalibus ſordibus. Nam præter ſordes primarias peccati mortalis, quæ abluuntur ſacramento pænitentiæ, nonnullæ aliâs quoq;, licet leuiores animæ inhærent, quę vt non prorſus eam inquinẽt, tamen vehementer impediunt, quo minus aciem defigere poſſit in res diuinas. Eæ ſunt paſſiones, aliæque inordinatæ in rem creatã affectiones, noxæque veniales, ad quas remouẽdas ſeruit mortificationis virtus. Etenim dum homo ſpontè ſibi ea commoda & voluptates ſeculi, quibus vti poterat, ſubtrahit, & libenter amplectitur ea, quæ carni & voluntati ſuę ſunt aduerſa, paulatim peccata venialia, ex cupiditatibus effrænatis orta, euaneſcũt, animusque maiorem ſemper acceſſionem facit ad veram puri-
tatem

tatem. Itaque non dubiũ eſt hoc mortificationis medio imprimis nobis cõmunicari virtutem ſanguinis Chriſti animam noſtram mundantis & purificantis. *Sãguis enim Chriſti*, teſte S Ioanne, *mundat nos ab omni peccato*. Vnde & admonet nos B. Paulus, vt ab omni inquinamento carnis nos expurgemus, & ſpiritus, quod vel operibus externis, vel ſolo conſenſu mentis cõtractum eſt: dum enim nos pœnitentiã agimus vel mortificãdis affectibus operã damus, Chriſtus per ipſam pœnitentiam mundat nos, vt principalis cauſa, quà Deus, vt inſtrumentaria, quà homo eſt. In quam ſententiam Euſebius Emiſenus ſcripſit. Ieiunia, vigiliæ, & afflictiones macerant quidem corpus, ſed corda inquinata expurgant; robur quidem adimunt corpori, ſed augent animæ puritatem & ſplendorem.

1. Ioan 1.

2. Cor. 7.

hom 10 ad monachos.

EST verò & alia cauſa cur mortificatio orationem mentalem efficaciorem reddat, nempe, quia ad conſiderandas, & multò magis ad cõtẽplandas res diuinas cum fructu, nõ modò cordis puritas, ſed etiam lumen quoddam

dam ſpirituale neceſſarium eſt, haud ſecus quàm oculis corporalibus ad cernendũ, videmus non ſolùm mũditiẽ, ſed etiam lucẽ quandã quæ aerem illuſtret & obiectum patefaciat, eſſe neceſſariam. Lumen naturale quidem aliquid operum diuinorum patefacit, ſed debile eſt & languidum. Lumen quoque fidei mortuæ, quãtumuis res ſupernaturales, & admodum ſublimes manifeſtet; quamdiu tamen tenebris peccati lethalis adiunctũ eſt, nõ parum obſcurè, & exiguo ſenſu eas cognoſcẽdas repræſentat. Hinc fit, vt ad inſtituendam rectè orationem, & ad contẽplandum de rebus diuinis opus habeamus lumine ſupernaturali fidei viuæ, donoque ſapiẽtiæ. Quoq; hoc donũ maius eſt, auxilijſque ſupernaturalib. magis munitũ, hoc res diuinæ penitius & penetrantur, & mentẽ hominis afficiunt & commouẽt. Hoc autẽ lumẽ beneficio mortificationis obtinetur; quia p illam Deus animam participem facit donorum cæleſtium.

SCRIPTVRA diuina cõmemorat Gedeonem in bellum contra Madianitas innumerabiles proficiſcentẽ, tre- *Iud. 7.*

ceato.

centos tantùm è populo ſuo delegiſſe hoc eſt, illos qui ſtantes, & non poplitibus humi flexis, aquam è flumine in os proiecifſent. deinde ſingulis præbuiſſe in finiſtra deferendam lagenam, cui inerat lampas ardens, in dextra verò tubam, ac demum complosione lagenarum & confractione; tubarumque ſtrepitu hoſtes in fugā vertiſſe. Idem faciūt ſerui Dei opera mortificationis; corda nimirum ab effectu rerum terrenarum abſtrahunt, nec vlla affectione inordinata illis addicti ſunt, ſed vtuntur tantùm illis, quoad neceſſitas ſola poſtulat; corpora ſua, quaſi lagenas terreas concutiunt varijs pœnarum generibus, & caſtigant, & ſic victoriam contra omnes tentationes hoſtium obtinent. Atque vt confractis lagenis ibi emicuit lampadum lumē, ſic ex mortificatione noſtra hic emicat pulcherrima lux gratiæ, & doni ſapientiæ ad res diuinas contemplandas. O quanta animæ fœlicitas eſt, hac luce perfruentis, eiuſque ope res cœleſtes conſiderantis? O quot nouæ regiones, nouique mundi, ante nunquā conſpecti in hac contēplatione ſe oculis

lis mentis obijciunt? O quanta lætitia perfunditur; dum huius lucis beneficio incredibilem myſteriorum diuinorum theſaurum intuetur? quomodo ſtupet, & animo ſuſpenſus hæret in conſideratione immenſæ Dei bonitatis & ſapientiæ? quo flagrat amoris incendio, cum acie mentis penetrat in ipſa infinitæ Dei caritatis ac miſericordiæ viſcera? Quod ſi tam admirãda & efficax lux in oratione mentali obtinetur per mortificationis exercitium, æquum eſt, vt ſtrenuè in ea nos exerceamus, voluntatem noſtram coercẽdo, cupiditates carnis refrenando, & corpora caſtigando: etſi enim & alia bona opera multum proſint ad idem conſequendum, parum tamen efficiunt ſine mortificatione.

Palladius in hiſtoria ſua Lauſiaca narrat Panfuſium ſanctitate, miraculiſque clarum monachum cœleſti reuelatione motum adijſſe ruſtici tugurium, eique Dei nomine mandaſſe, vt rationem vitæ anteactæ ſibi redderet. Ruſticum autem; Dei nomine audito, reſpondiſſe. Ego homo peccator ſum: vitæ autẽ meæ hæc eſt inſtitutio. *Pallad. in hiſt. Lauſ. c. 64.*

Matri-

Matrimonio iunctus ſum huic mulieri: tribus autem liberis editis de ſeruanda deinceps caſtitate, & habitatione ſeparata inter nos conuenimus: & iam ipſos triginta annos ſeiuncti viximus. Operam do peregrinis, & egenis hoſpitio recipiendis; appono illis, quod habeo, & neminem vacuum dimitto. Si quem è populo reſciſcam inopia aliqua laborare, cum, quibus modis poſſum, ſolor & iuuo. Si aliquos inter ſe diſcordes reperio, conor eos conciliare. Liberos ea honeſtate morum imbuo, vt nemo iure de eis queri poſſit. iumenta, vt nulli damno ſint, procuro, & ne quid alienum in domum meam inferatur, vigilo. His auditis Panfuſius ex parte Dei ei benedixit, & addidit. Vnum tantùm tibi eſt neceſſarium, nempè primaria quædam virtus, quæ eſt, notitia affectuoſa Dei, eamque conſequi non potes, niſi relinquas mundum, & crucem Chriſti ſuſcipias. Paret conſilio ruſticus, & monentem in montem ſequitur, in oratione & mortificatione ſe exercet tanto cum fructu, vt morientis animam Panfuſius

gloria

gloria mirabili fulgentem viderit ab angelis deportari in æterna tabernacula. Affectuoſam autem vel ſapidam Dei notitiam S. Panfuſius appellabat ardentem illum amorem vnitiuum, quem rerum diuinarum contemplatores in oratione experiuntur, cũ perfecti ſapiẽtiæ doni auxilio. Ad obtinẽdũ autem hoc nobile donum ſapientiæ, & pretioſum illum rerum diuinarũ guſtũ meritò agnoſcebat idem ſanctus opus eſſe mortificatione propriæ volũtatis & carnis caſtigatione, quã vocabat crucem Chriſti. & idcircò ruſticũ illum deduxit ad locum, vbi commodè in ea ferenda ſe exercere poſſet. Nam quamuis quouis in ſtatu vel loco hoc donum obtineri queat, tamen præſtat eligere ſemper commodiorẽ, vbi plura adiumenta ſuppetant, & impedimenta abſint pauciora. Denique hinc diſcimus eos qui operam nauare volunt orationi mentali, ſaluberrimè ſe dedere mortificationi omnium prauarum cupiditatum; tum vt puritatem & lucem animi, de qua diximus, conſequantur, tum vt muniti ſint contra multos lapſus,

peri-

pericula, & detrimenta. Experientia enim quotidiana liquet, eos qui humilitatis & abnegationis ſui ſtudia refugiunt, nec conſilia Patrum ſpiritalium ſequuntur, turpiſſimè ſæpe à dęmone, carne, & mundo in fraudem induci. Vnde alicubi S. Gregorius. *Sancti*, inquit, *viri, qui à mundi operibus, non corpore, ſed virtute ſepiuntur, laborioſius dormiunt, quàm vigilare potuerunt: quia in eo, quod actiones huius ſeculi deſerentes ſuperant, robuſto conflictu quotidie cõtra ſemetipſos pugnãt, ne mens per negligentiã torpeat, ne ſubacta ocio ad deſideria immunda frigeſcat.*

Li. 5. de moral. c. 22.

CAPVT XV.

Mortificatione orationem mẽtalem etiam in eo iuuari, quod internam pacem & ſolatium ſpirituale conciliet.

QVONIAM orationis mentalis exercitatio ingentem fructum affert vitæ Chriſtianę, vt alibi demonſtrauimus, congruens eſt, vt eam

per

per mortificationem magis magiſque perficiamus. Ac vt ad hoc ſtudium acrius incitemur, alias proferemus rationes, cur illud nobis eſſe debeat commendatum. Ad orationem mẽtalem rectè inſtituendam, non parum conducit pax cordis; anima enim trãquilla & pacifica ſpontè ſe dedit precationi, in eaq́; perſeuerat, & cupidè rerum diuinarum contemplationi inhæret. Vnde dixit Pſalmiſta: *At factus eſt in pace locus eius*, id eſt, Dei, qui pacis amator eſt. Ad quod ſignificãdũ Deus mandauit tempore ſummæ pacis ędificari templum, in quo habitaret, & beneficia ſua fidelibus impartiret. Pro natiuitate quoque ſua in carne delegit tẽpus altiſſimę pacis, quanta non fuerat à multis ſeculis, quibus tyrannis inceperat. Elię quoque prophetæ Deus nõ ſe manifeſtauit in vento vehementi aut forti, nec in terræmotu, nec in igne ardenti, ſed in aura leni & ſuaui. Certum eſt, etiamſi homo quãdo turbatus eſt & inquietus, orationẽ relinquere non debeat, quia & ipſa ad componendum tranquillandumq́ue animum perturbatum valet: tamẽ &

Pſal. 75.

3. Reg. 8.

3. Reg. 19.

O illud

illud certũ eſt, turbationem diſtractionemque animi plurimum impedire & attentionem in orando, & fructum orationis ſpiritualem. Ad obtinendã autem pacem illam & tranquillitatem maximè ſeruit mortificandi labor: nihil enim aliud mentẽ de ſtatu ſuo deturbat, niſi paſſionum internarum furor et intemperies, quæ mortificationis beneficiò coercentur & expugnantur. Quanquam enim neg ri non poſſit, pacem ac quietem animi non parum diſturbari iniurijs, contumelijs, aduerſitatibus, bonorum rapina, & alijs huiuſmodi; tamen affirmandum, primariam cauſam omnis inquietudinis eſſe paſſionum & cupid.tatum noſtrarum intemperantiam. Nam ſi homo iracundiam viciſſet, ela.ionem animi pedibus ſuis ſubieciſſet, amorem caducarum rerum exſtirpaſſet, ſoliusque Dei voluntatem, nõ ſuam in omnibus quæſiuiſſet, nulla perturbatione agitari potuiſſet: ſi quis tetros aliquos odores collectos & inter ſe permixtos in maſsã panis coquẽdi incluſiſſet, eoq; cocto ali⁹ acceſſiſſet, & pane illo in duas partes ſecto nares circũſtã-

tiũ fętore cõpleſſet, tũ nõ ille, qui panẽ ſecuerat, ſed qui odores incluſerat, fætoris illi' auctor diceretur: haud ſec' tẽ ſẽdũ eſt de corde noſtro: Habet homo cordi ſæpè incluſas viuas paſſiones iræ, ſuperbiæ, auaritię: quãdiu ex ſententia & voto omnia ei ſuccedũt, æſtimatur prob' & ſãct', at ſimulatq; verbo vel facto in re aliqua ſuæ volũtati aduerſa lęſus eſt, mox expalleſcit, indignatus, & foris prodit quibus perturbationib' ſit obnoxius. Hic nõ habet, quod quẽquã aliũ accuſet, tãquã auctorẽ ſuę perturbationis & inquietudinis, niſi velit incuſare Deum, ſine cuius voluntate nulla aduerſa nobis eueniunt, qui & hortatur nos vt ea patientes toleremus, tanquam de ſua manu profecta, ſed omnem culpam conijcere debet in ſemetipſum, quod edomandis paſſionum ſuarum beſtijs nõ ſatis magnam operam impenderit.

QVÆ ſi vera ſunt, vt ſunt veriſſima, liquidò patet ad pacem animi ſolidam obtinendam, orationemque mentalem cum fructu inſtituendam, opus eſſe mortificationis exercitio, volũtatẽ propriam coercẽdo,

& naturæ noſtræ corruptæ efficaces motus contrarijs actionibus refrenando. Hanc vitæ regulam ſpiritus sãctus nobis per os Apoſtoli tradidit, cum diceret. *Abſit mihi gloriari niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti*, id eſt, pœnis & opprobrijs, *per quæ mihi mũdus crucifixus eſt, & ego mundo* Nomine mũdi, intelligens honores, humanas laudes, opes, voluptates carnis & alia quę mũdani homines magni faciunt, quæ omnia Apoſtolus pro re viliſſima, & cadauere fœtido & putrido, vnde nullam voluptatem caperet, æſtimabat. Ipſe quoque crucifixus & mortuus erat mundo, quia nihil eorum quæ mũdi ſunt optabat vel expetebat, non ſecùs, quàm ſi omnis rerum terrenarũ cupiditas in eius pectore eſſet extincta & mortua. Deinde mortuus erat illi, quia illum tanquam cadauer mortuũ, & rem abominabilẽ execrabatur, perſequebatur, & tantũ non pedibus conculcabat. Hanc regulã viuendi, quotquot ſectati fuerint, hoc eſt, in cruce Chriſti gloriati & mortui mundo fuerint, pacem illam Dei, quæ exſuperat omnem ſenſum, & puras reddit conſcientias.

Gal. 6.

ſcientias, diuinamq́ue miſericordiam, qua ab omni noxa liberentur, hæreditabunt.

REFERT B. Dorotheus ſe initio ſuſceptæ religioſæ vitæ mortificaſſe ſuam voluntatem, parendo alienæ ſuperiorum, & honorum cupiditatem, patefaciendo ijsdem tẽtationes & cordis ſui cogitationes. eoq́; exercitio conſecutum tantam animi pacem & tranquillitatem, vt nec vllum religioſæ vitæ opus, nec vlla calamitas deinceps moleſtiam aliquam aut perturbationem ipſi attulerit. Et quia illis initijs nondum erat rerum diuinarum tam intelligens, ac poſtea; dubitare cœpit, ſecuramnè & rectam viam teneret in cælũ, eò quod per tribulationes multas, quas ipſe non experiebatur, aditus pateret ad cælum. Cum verò nec dubitatio illa conſuetam ei pacem adimeret, ſcripto propoſuit eam ſuo cuidam Patri ſpirituali, magna ſanctitate conſpicuo; qui ei reſpondit. Metum omnem deponeret, tranquillitatem illam natã eſſe ex mortificãdi ſtudio, quod coluiſſet, voluntatem & iudicium ſubijciendo iudicio & voluntati ſuperio-

rum, & in manus Dei, maiorum
ſuorum omnia tradendo. Felices
que & beati ſunt, qui à Deo impe
runt voluntatem, vireſque ſe mo
ficandi, diligenſque ſtudium a
bent in refrenandis prauis animi
turbationibus: illi enim in hac
ra incipiunt guſtum capere illius
niſſimæ pacis, quæ erit in cælo. N
vt præclarè notauit RICHAR
de S. Victore, duabus in rebus
ſiſtit beatitudo. Primùm, vt h
careat ijs quæ habere non cupit. S
dò, vt poſſideat omnia, quæ ha
concupiſcit. Vtrumque autem co
quitur ſeruus Dei, dum ſe mo
eat in terra: nam cum ex amore
abhorreat à voluptatibus ſæculi; &
poris afflictiones diligat, vbicu
tandem fuerit, inuenit quod de
rat, nec aduerſitatem aliquam pa
quam non optârit: qui ſtatus h
nis non eſt aliud, quàm principiu
delibatio quædam æternæ felicit

In Beniamin mino ri. c. 26.

ALTERA ratio, cur conue
ſit cum oratione mentali iungi
tificationem, eſt huiuſmodi: C
mentalis, vel diuinarum rerum r

Digitized by Google

ratio, eſt ordinarium medium, & exercitium proprium, quo homo fit diuinarum conſolationum omniumque ſanctarum affectionum amoris, ſpei, contritionis, gaudij, aliorumq́; donorũ ſpiritaliũ particeps, vt alibi demonſtrauimus. Quare certũ eſt, exercitiũ quo anima diſponitur ad recipiendas huiuſmodi cõſolationes, eſſe mortificationis. quippe cũ huius beneficio omnes cupiditates rerũ caducarũ terrenarumq́; ſolatia reſecentur, æquoq́; & libenti animo pænę & afflictiones ijs contrariæ ſuſcipiantur. Conſtat ſiquidem terrenas conſolationes è diametro pugnare cum cæleſtibus, & amorem inordinatum rerum creatarũ, cum guſtu diuinarũ: atq́; ideò quandiu animus hominis affixus eſt ſolatijs terrenis, fieri non poteſt, vt ſe erigat ad cæleſtes, vt teſtatur S. BERNARDVS in hæc verba. *Sunt multi inter nos, qui de vno pane comedunt nobiſcum, miſeri & miſerabiles, vtpote ſocij tribulationis & non conſolationis. Huiuſmodi autem, ſi diu ita permanſerint ſub onere, aut opprimuntur & ſuc-*

Tract. 3. de orat. mentali p. 3.

ſerm. 3. de aſcenſ.

ſuccumbunt, aut quodammodo in inferno ſunt, vt nunquam ad plenum reſpirent in luce miſerationum Domini, nec in libertatem Spiritus, quæ ſola facit iugum ſuaue & onus leue. Inde autem tã pernicioſa tepiditas emanat, quia affectus, id eſt, voluntas eorum nondum purgata eſt, nec bonum ſic volunt, ſicut nouerũt à propria concupiſcẽtia abſtracti grauiter & illecti. Amant enim in carne ſua terrenas cõſolatiunculas, ſiue in verbo ſiue in ſigno, ſiue in facto, ſiue in aliquo alio: et ſi hæc interrũpãt aliquãdo, nõ tamen penitus rũpunt. Inde eſt quod rarò affectiones ſuas dirigunt in Deum, & eorum compunctio non continua, ſed horaria eſt. Impleri autem viſitationibus Domini anima non poteſt, quæ hic diſtractionibus ſubiacet: & quantò magis illis euacuabitur, tantò amplius iſtis implebitur: ſi multum, multum: ſi parũ, parum. Hucusq; B. Bernardus. Quæ doctrina, vti certa & vera eſt, multaq; experientia probata, ſic magna conſideratione digna eſt. Nam ex vna parte vehementer damnat tepiditatem eorum, qui initio ſeruiendi Deo facto, ne viliſſima aliqua conſolatione deſtituã-

tur, minimas etiam mortificationes ſubterfugiunt: & ne voluntatem ſuā alteri ſubijciant, aut carni aliquam crucem imponant, maximos theſauros ſpiritales conſolationum diuinorum quibus pulcerimis virtutibus meritisque, animā complere poterant, vltrò negligunt & cōtemnunt, Ex altera verò parte hæc eadem doctrina ſedulò expenſa plurimum mouere nos poteſt ad ſanctæ mortificationis exercitationem amplectendam. Quis enim deinceps in rebus exiguis non coerceat cupiditates ſuas, ſi poſtea velit ijs dominari in magnis? Quis nō voluntati ſuę renunciabit in rebus terrenis nullius pretij, vt acquirat cæleſtes ſummi pretij? Quis non conſolationes viles rerū creatarum poſthabeat diuinis ſuauiſſimisque conſolationibus creatoris, maximæque promiſſioni nobis à Deo per Iſaiam prophetam iam olim factę, *Iſa.58.* cum diceret: *Si auerteris à Sabbatho pedem tuum, facere voluntatem tuam in die Sancto meo, & vocaueris ſabbathū delicatum. & Sanctum Domini glorioſum, & glorificaueris eum, dum non facis vias tuas, & non inuenitur volun-*

tas tua, vt loquaris ſermonem Tunc delectaberis ſuper Domino, & ſuſtollã te ſuper altitudines terræ, & cibabo te hæreditate Iacob patris tui. Delectari in Domino, quid eſt aliud, quàm mirabili conſolatione perfundi? quid ſuſtolli ſuper altitudines terræ, quàm pectore generoſo, ſpirituque diuino donari, quo omnes res caducæ huius mundi, cũ nihil ſint, nihili pẽdantur; quid deniq; cibari hæreditate Iacob patriarchæ promiſſa, quàm animam omnibus gratiæ donis in pignus æternæ felicitatis ornari & inſtrui?

CAPVT XVI.

Mortificationis ope tentationes, omnesque animi hoſtes expugnari, peccata futura impediri, & gratiam ſemel acceptam conſeruari.

AD ſuperandum validiſſimum inimicum, præſentiſſimum remedium eſt ſtudioſè circumſpicere, qua in re ſummum eius robur poſitum ſit, illudque cumprimis illi, vt Philiſtæi fecẽre fortiſſimo Sampſoni,

Iudic. 16.

ni, adimere. Illi enim ex relatione Dalilæ cognôrant omne robur eius fuiſſe in crinibus, quibus reſectis eum ceperunt. Capitalis noſter inimicus eſt, *caro noſtra*. nam *caro*, teſte Apoſtolo, *cõcupiſcit contra ſpiritum*. Hic inimicus omnes vires ſuas habet in commoditatibus & lauta tractatione, quoq; copioſius & crebrius illi ſubminiſtratur cibus, potus, ſomnus, otia, aliæq; recreationes, hoc maiores vires & robur capit ad oppugnandum ſpiritum, & in omnia flagitia præcipitandum. Id Leuitæ filij Iſrahel confitentur, vt commemorat diuina ſcriptura; nam loquentes in oratione cum Deo, dixerunt. *Tu Domine dediſti* (maioribus noſtris) *regna & populos gentium, & humum pinguem, & poſſederunt domos plenas cunctis bonis, vineas, oliueta, & ligna pomifera multa, & comederunt, & ſaturati ſunt, & impinguati ſunt, & abundauerunt delicijs in bonitate tua magna. Prouocauerunt autem te ad iracundiam, & recesſerunt à te, & proiecerunt legem tuam poſt terga ſua*. Hoc ergò robur carnis; remedium autem ad expug-

Gal. 5.

2. Eſdr. c. 9.

nandam eius rebellionem eſt modera ri cibum potumque abſtinentia & ieiunio, laſciuiam & mollitiem aſperitate cilicij & diſciplinæ comprimere, ſub mittere eam & ad labores adigere: ſic enim vigorem ſuum & petulantiam facilè deleret, vt benè monuit B. BASILIVS, Neceſſe eſt, inquiens, totum corpus noſtrum caſtigare, eique tāquam feræ belluæ frenum inijcere: ſi enim delitijs & blādimentis illud foueamus, inſtar equi ferocis & indomiti currum cum auriga euertentis, animā noſtrā in cænum flagitiorum præcipitem aget. ſin verò ſubtractione voluptatum & illecebrarum, quæ ſunt vitiorum quaſi eſca; & voluntaria ſuſceptione pænarum, quæ ſemen ſunt virtutum, affligamus, robur eius facilè langueſcet, & ſpiritus imperio rationis & volūtatis diuinæ nullo negotio illud ſub iugabit. De eadē re ſic loquitur B. Bernardus. *Carnis infirmitas robur ſpiritui auget & ſubminiſtrat vires, ita è contrario noueris carnis fortitudinem debilitatem ſpiritus operari.* Neque id ita intelligendum, quaſi naturalis carnis debilitas vim habeat vires ſuppeditandi

Orat. 8. de temperantia.

ſerm. 29. in Cant.

ditaudi ſpiritui, paſſionibusque & praui inclinationibus partis animi ſentientis efficaciter medendi: fieri ſiquidem poteſt, vt in homine quantumuis macilento, & viribus deſtituto perturbationes iræ, aliæq; huiuſmodi remaneant vehementiſſimæ; ſed quod beneficio moderatæ mortificationis, qua nonnihil carnis intemperantia coercetur diuinæ gratiæ dona, peculiariaque à Deo auxilia, quibus caro debilitetur, & ſpiritus roboretur, obtineri ſoleant.

VNDE ſequitur, per mortificationem quoque vinci dæmones, qui inſtrumento carnis noſtræ ad oppugnādum ſpiritum ferè vtuntur. Qua de cauſa vnus è primis D. Franciſci ſocijs B. Ægidius perfacetè conſueuit dicere, nullum carne noſtra valentiorem militem merere dæmoni, itaque ea ſubacta in nihilum recidere omnes eius conatus. Eadem cauſa S. Franciſcum ad mortificationis ſtudium impellebat. Nam, vt ſcribit B. Bonauētura, ſui mortificandi cauſa, vel cineres vel aquam in cibos iactabat, vt ſaporem adimeret; inter dormiendum lapidem

In Chron. ord. Minor.

In eius vita.

capiti, puluini loco, ſubijciebat; veſtē nulla, niſi aſpera, vti volebat; & ſi mollior porrecta fuiſſet, eam interius funiculis exaſperabat; eiuſque rei duas cauſas reddebat. Vnam, quod illud placeret Chriſto. Alteram, quod aſperitas plurimum valeret ad vincendos dæmones. Et addit, certiſſima eum experientia didiciſſe, dæmones voluptatum & deliciarum illecebra primum hominem tentare, ſed mortificationē autem omnem horrere & fugere. Vnde D. Auguſtinus ad fratres in in eremis. *Per ieiunium*, inquit, *frares mei humiliatur caro, & diabolicæ deuincuntur virtutes*. Hoc cæleſte documentum ſuo ore quoque prodidit Chriſtus, cum diceret. *Hoc genus dæmoniorum non eijcitur niſi cum ieiunio & oratione*. In quæ verba Auguſtinus. *Vidit*, inquit, *quanta ſit ieiuniorum virtus, vt id facere ieiunia valeant, quod Apoſtoli nequiuerunt*, nempè ſola inuocatione nominis Chriſti: ſi enim mortificationem ieiunij inuocationi iunxiſſent, efficaciorem orationem reddidiſſent.

Serm. 23.
Matt. 17.
Serm. 65. de Temp.

Ex hac doctrina ſequitur, nos per-

mor-

mortificationem, non modò liberari à peccatis præteritis, ſatiſfaciendo pro illis, vt dictum eſt, ſed etiam à futuris, quæ committere poteramus. Idcircò enim homo in peccatum labitur, quia, cum ipſe ſit infirmus, dæmon verò fortis, facilè eius tentationi ſuccumbat: at per mortificationem dæmonis vires imminuuntur, & ſpiritus noſter roboratur, vt tētationibus obſiſtere poſſit, à quibus alioquin erat in peccatum præcipitandus. Hoc expendens S. Bernardus. *Primum quidem*, ait, *fratres pro eo, quod ab ipſis quoque licitis abſtinemus, ea nobis, quæ prius commiſimus illicita, condonantur. Quid verò eſt condonari commiſſa, niſi ieiunio breui ieiunia redimi ſempiterna? Gehennā enim meruimus, vbi nullus vnquam cibus eſt, conſolatio nulla, terminus nullus, vbi guttam aquæ diues poſtulat, & accipere nō meretur. Bonū ergo & ſalutare ieiuniū, quo redimūtur æterna ſupplicia, dū remittūtur hoc modo peccata. Nō ſolū autē abolitio eſt peccatorū, ſed extirpatio vitiorum: nō ſolū obtinet veniā, ſed & promeretur gratiam: non ſolùm delet peccata præterita, quæ com-*

Serm. 4. de quadrageſ

Luc. 16.

commiſimus,ſed & repellit futura,quæ cõmittere poteramus. Hæc omnia Bernardus. O immenſam Dei miſericordiam,ô bonorum ineffabilium pelagus,hominem Chriſtianum tam facilè,abſtinendo illecebris carnis, & propriæ voluntatis ſolatijs , pænam exiguã corpori infligendo, ſenſusq́, coercendo poſſe efficere,quod omnes Imperatores & monarchæ huius mundi, omnes,quantumuis potentiſſimi exercitus, qui integras regiones armis ſuis ſubigere voluerunt, efficere nunquam potuerunt,hoc eſt,vt vel vnum dæmonem expugnarent,vel vno peccato quempiam liberarent.O admirabilis Chriſti in nos fauor & humanitas,qui tã leui & facili remedio in ſuis electis operari voluit tam heroica facinora, vt Satanæ frangere potẽtiam & flagitiorum tyrannidem conpeſcere.Quare meritò B. LEO Pontifex maximus inter ſpiritus ſancti maxima dona,quæDeus ſuæ impertiuit Eccleſiæ, numerandum putat, quod ad carnis vitia,dæmonisq́; fraudes ſuperandas nobis præſidium ieiunij & mortificanis conceſſerit,cuius operâ, Deo adiuuante,

Serm. 2. de Pentec.

mante, omnibus tentationibus reſiſtere poſſimus.

Ex eadem doctrina id quoque efficitur, mortificationis bono à nobis etiam obtineri donum incomparabile virtutis perſeuerantiæ. Neque enim vel gratia vel caritate antè excidimus, quàm tentatione graui in noxam lethalem nos proſterni ſinamus. Cum ergò, vt dictum eſt, mortificationis virtute omnibus tentationibus ſuperiores euadamus, perſpicuè ſequitur in gratia ſemel accepta nos perdurare. Magnum profectò ſolatiũ eſt, in hoc noſtræ vitæ exilio, tot periculis & calamitatibus pleno, tam grande & efficax antidotum habere cõtra omnes lapſus; neque enim omnes ſerui Dei alia de cauſa ingemiſcunt & ſuſpirant in hac vita, quàm quia ſolliciti ſunt, vt hoc perſeuerantiæ donum, quo vno coronam de manu ſummi Imperatoris ſui & iudicis tandem rapient, à Deo conſequantur. Omnes virtutes currũt ad brauium, inquit quidam, ſed ſola perſeuerantia coronatur.

C. Trid. ſeſſ. 6. can. 22.

SCIMVS neminem poſſe de condigno, vel ex iuſtitia mereri hoc perſeue-

ſeuerantiæ donum, quia lege ordinaria homo manet in hac vita liber ad peccandum mortaliter, ac proinde in eo ſtatu, quo gratia ſpoliari poſſit.

Quare magni beneficij loco ducere debemus, à Deo nobis relicta media quibus illud obtineamus, ſaltem ex miſericordia, vt orationem, mortificationem, & eleemoſynam, quibus medijs, opitulante diuina gratia, hunc mirabilem perſeuerantiæ effectum impetrare poſſumus, vt fatetur Concilium Tridentinum his verbis. *De perſeuerantiæ munere nemo ſibi certi aliquid abſoluta certitudine polliceatur; tametſi in DEI auxilio firmiſſimam ſpem collocare & reponere omnes debent. Deus enim, niſi ipſi illius gratiæ defuerint, ſicut cœpit opus bonum, ita perficiet, operans velle & perficere.* Et declarans quibus medijs obtineatur perſeuerantia, ſubijcit, nos debere *operari ſalutem noſtram in laboribus, in vigilijs, in eleemoſynis, in orationibus, in ieiunijs, & caſtitate.* Deinde clarius exponens mortificationis virtutem, adiungit. *Scientes, quod in ſpem gloriæ, & nondum in gloriam renati*

Seſſ. 6. c. 13.

mati ſunt, de pugna, quæ ſupereſt cum carne, cum mundo, cum diabolo: in quâ victores eſſe non poſſunt, niſi cum Dei gratia Apoſtolo obtemperent, dicenti. Debitores ſumus, non carni, vt ſecundum carnem viuamus: ſi enim ſecundum carnem vixeritis, moriemini: ſi autem Spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Hucusque Concilium. Rom. 8.

CAPVT XVII.

Mortificationis exemplo multos ædificari & ad bona opera commoueri.

NON dubium eſt, vt ſancti Patres confitentur, vti bona doctrina multi ædificantur & mouentur ad vitã piè inſtituendã, ſic bonæ vitæ exẽplo efficacius multò plures commoueri. Deũ, antequam humanam aſſumeret naturam, viſibileq; virtutis exemplum præberet, cognoſcebãt & imitabãtur in mũdo pauci, cãtabaturq; illud Pſalmi. *Notus in Iudæa Deus, in Iſrabel magnum nomen eius.* in ſolo enim angulo illo orbis, nempe

Greg. in paſtoras. p. 2. c. 3. & in prol. dialog. Bern. ſerm. de S. Benedicto.

Pſal. 75.

pe Palęſtina ferè agnoſcebatur verus DEVS & colebatur. At poſtquam Deus factus eſt homo, ſeque exemplū ſpe-ctabile omnibus propoſuit noſtræ imbecillitati accommodatum, & de eo

Act.1. dictum eſt, *cæpit Ieſus facere, & docere.* cognoſci cæpit ab omnibus, ſicut

Mal.1. in perſona eius à propheta Malachia erat prædictum. *Ab ortu ſolis vſq; ad occaſum magnum eſt nomen meum in gentibus*, nempe quia agnoſcebatur & adorabatur pro vero Deo in toto mundo. In conuerſione quoque mūdi ad Chriſti fidem, etſi multum effectum ſit miniſterio prędicationis Euāgelicæ, & miraculorum patratione, tamen multò plus profecit S. Apoſtolorum, Apoſtolicorumque virorum, ac fidelium omnium qui in communi vitam perfectam ducebant, exemplū,

hom. 71. in c 13 Ioan. & hom. 6. in 1. Cor. 2. vt affirmat S. Chryſoſtomus. Gentiles, inquiens, plus permoti ſunt ad iugum legis Chriſti ſuſcipiendum ſanctitate vitę, quàm miraculis. Et alibi, Gentiles, inquit, non miraculis tantū ad credendum adducti ſunt, ſed etiā vita fidelium integra & ſancta, cum vnum cor eſſent & vnicuiq; ex commu

nibus

nibus facultatibus diſtribueretur quã tum opus erat. Et ſi nunc talem vitam agerent Chriſtiani, totus mundus facilè fidei Chriſti adiũgeretur. Sic Chryſoſtomus. Et certè experiẽtia ipſa docet, nos reuera inſigni virtutis exemplo à magno Dei ſeruo prę ſtito magis ad pietatem moueri, quàm omnibus concionibus & admonitionibus.

ET quamuis quoduis opus virtutis externum à ſeruo Dei profectum efficacitatem quandam habeat ad alios in virtutis amorem inflammãdos, nihilominus mortificationis exercitium in eo genere peculiarem ſibi vendicat gratiam. Si enim quiſpiã ab omnibus delitijs ſtudioſe mortificandi, etiam licitis abſtineat, amet pœnitentias, eaque quę pęnam & moleſtiã corpori afferunt, ac pręterea nihil in eius vita reprehenſione dignũ animaduertatur, dici non poteſt, quantũ hoc vitæ exemplo alios commoueat ad vitæ anteactæ emendationem, quantũ alios pudefaciat voluptatibus, corporiſq; commodis deditos, ignauos quoque & tepidos coarguat, vt ex veterno ſuo emergant. Confirmabimus

id ex-

Digitized by Google

id exẽplis nõnullis, quia (vt dixim⁹) ordinariè pl⁹ mouent exẽpla, quã verba.

Sur in Deceb.

Commemorat Simeõ Metaphraſtes, cũ S. Saba Abbas in ſpelũca quadã deliteſceret vna cũ diſcipulo ſuo, nomine Baſilio, qui genere nobilis, & diues õnibus relictis ſtatuerat cũ dicto Patre pænitentiã agere, nocte quadã ſpeluncã ingreſſos latrones, vt inde aliquid abriperẽt, & cũ nihil apud eos pretio dignũ inueniſsẽt, cępiſſe eos cogitare, illos proculdubio homines eſſe ſanctos, qui vitã tã inopẽ, omnibus rebus neceſſarijs deſtitutã ibi traducerent, ſe verò eſſe homines perditos & dãnationis reos; In qua cogitatione dũ eſſent, cæpiſſe vehemẽter dolore de peccatis, & impendentem Dei metuere vindictam: occurriſſe deinde in vaſta ſolitudine ingẽtes leones; illos verò, cũ remediũ liberationis aliud nõ veniret in mẽtẽ, prçcepiſſe, vt propter B. Sabç orationes terga verterẽt, quod & fecerũt, nõ ſec⁹, quã ſi telis cõfixi fuiſsẽt. Illi verò cõtinuò ad S. Sabã reuerterũt, vitã cõmutârũt, & manuũ labore deinceps victitârũt. Tãtũ potuit bonũ iuſtorũ ſanctorum mortificatorum exemplum.

Nec

NEC mouet ſolũ mortificatio peccatores ad corrigẽdã vitã, abdicãdo ſe voluptatib⁹ pœna ęterna dignis, ſed etiã ad imitãdũ ipſi⁹ virtutis exẽplũ. Quot enim homines, cõſpecto aliquo mortificati ſerui Dei exẽplo, excluſo omni lãguore, torporeque ad imitandum ſe comparant, & quod antè credebant impoſſibile, experiuntur eſſe facile? S. Vincentius ordinis Prædicatorum, vt eſt in eius vita, prædicatione ſua nõ ſolùm prouocabat homines ad internum dolorem de peccatis, ſed etiam ad acerrimas corporis diuerberationes, quæ ſæpè à multo populo, totiſque ciuitatibus circũ Eccleſias publicè inſtituebãtur. Ad cũ in Frãcia quoq; feciſſet, accidit Lugduni militẽ quendã peſſimũ, qui omnibus erat ſcandalo, tãdẽ adire ſacerdotẽ & peccatorũ facere exomologeſin. Cui ſacerdos loco pęnitẽtię cũ iniũxiſſet, vt in publica aliqua ſupplicatiõe diſciplinã cũ alijs ferret & ille agrè tantã pęnitentiã ſuſciperet, non aliud illi mandauit, quàm vt comitaretur ſaltem in proceſſione: libenter paruit, & ſpectaculo verberãtium durum illud pectus ad tantũ crimi-

Vin. Iuſtin. in eius vita.

criminum ſuorum dolorem commotum eſt, vt detractis veſtibus flagro accepto tam immaniter in tergum ſuũ deſæuierit, vt circunſtãtes omnes mouerit ad lacrymas, ac tandem, ne necẽ ſibi immani iteratione ictuum afferret, opus fuerit diſciplinam è manibus extorquere. Itaq; apud hunc hominẽ plus valuit bonum exemplum, quàm verborum Confeſſarij autoritas; cũq; magnum dei donum ſit emollire hominis duri cor ad agendam tam magnam pænitentiam, facilè apparet quãta ſit mortificationis vis & efficacia, maximè cum quo admouendum eſt potentior, hoc Deus quoque prodiuius per illam operetur, fiatque aliquãdo, vt vnius hominis verberatio plurimos, imò totos populos ad idẽ imitandum permoueat.

In eius vita & in epiſt. in appendi Biblioth. ſacra.

B. PETRVS Damianus Cardinalis, narrat S. Dominicum Loricatum inter cæteras mortificationes, hanc imprimis vſurpaſſe, vt totum corpus crebris virgarum ictibus in quinque vel ſex horas affligeret, totumque inter ictus pſalterium, quod memoriæ mãdârat, recitaret. Quod exemplum fecit

vt

vt diſciplinæ vſus, in ditione illa, totáque patria, in qua morabatur, frequentari cœperit, non modò inter religioſos, ſed etiam inter ſeculares, viros & fœminas, nobiles & ignobiles: tantoq; ardore hãc caſtigationem ſuſcipiebãt, vt crederent ſe hoc genere ſupplicij omnes pœnas peccatis in alio ſeculo debitas expurgaturos. Cur autem ſerui dei mortificationis exemplo tantoperè homines permoueant, illa vna cauſa eſt, quòd, vt ſunt addicti voluptatibus & illecebris carnis, omneſque afflictiones illius refugiunt, vehementer admirantur, ſi quem cernant tantâ virtute præditum, vt omnia huius mundi blandimenta contemnat, & tã acribus flagris in hoſtem domeſticũ ſæuiat. Hoc ipſum S. Petrus in epiſtola canonica obſeruauit. nam cum hortatus fuiſſet fideles, vt exemplo Chriſti armarent ſe contra inordinatas carnis cupiditates, mortificationemque crucis Chriſti amplecterentur, mox addit. *In quo admirantur, non concurrentibus vobis in eandem luxuriæ confuſionem.* Altera cauſa eſt, quia peccata ferè committuntur ab hominibus, aut ad epiſt 1. c. 4.

P. capien-

capiendam aliquam voluptatem, aut ad euitandam aliquam afflictionē, vel pænam: cum ergò homines huius ſæculi vident ſeruos dei contemptis carnis blandimentis vltrò eam crucifigere cum concupiſcentijs, prorſus in eā ſententiam veniunt, eſſe eos ab omni crimine & malitia immunes. Hoc ſigno Iuſtinus martyr olim primorum Christianorū innocentiā agnouit, & ad eorū numerum ſe aggregauit. Confitetur enim ipſe in ſuis libris, ſe, cū gētilis eſſet, cerneretq́; Chriſtianos martyres ſummo cū gaudio acerbiſſimis ſe obijcere tormentis, potius, quàm vt idola colerent, in eam cogitationem veniſſe, fieri nō poſſe vt tales homines ſint flagitioſi. Si enim fuiſſent, commodis ſuis ſtuduiſſent, ac proinde ſaluos & incolumes ſe eſſe voluiſsēt, omniq́; conatu duriſſima tormenta ſubterfugiſſent.

Perion. in eius vita & Surius.

ATQ. hinc diſcere queūt pietatis ſtudioſi, quibus curę eſt animę ſalus, quāto ſtudio fugere debeamus ſuperuacaneas carnis delitias. & cōtinuę mortificationi operam dare, ne prauo exēplo alicui prębeamus cauſā ruinę. pro

quo

quo Chriſtus mortuus eſt. Hoc perpetuũ fuit omniũ Sanctorũ ſtudiũ, vt ſicut magno zelo ardebant ſalutis animarum, atq; ideò omnes offendiculi occaſiones cauebāt, ita etiā ſe proprio ſolatio, multisq; cōmodis ad vitā neceſſarijs ſpōtè expoliarēt, ac præterea corpus multis pænitentijs, ad bonum exemplum relinquendũ alijs, diuexarent. S. Antonius, cũ in adoleſcentia, maximas pænitentias feciſſet, multisque annis incredibiles pugnas cũ dæmonibus ſuſtinuiſſet, quando ad extremā ſenectam, in qua quieti aliquid dandum videbatur, peruenit, renouare cæpit omnia priſtina pænitētiæ exercitia, ad dandum bonum exemplũ alijs, quibuſcum tunc verſabatur. *Athan. in eius vita.*

IDEM fecit S. FRANCISCVS, qui etſi multis mortificationibus, quas initio conuerſionis ſuæ ſubierat, viribus eſſet debilitatus & æger, atque idcircò non opus habebat tanta vitæ aſperitate ad domandam carnem, quam ſpiritui iam perfectè ſubiecerat: tamen vt ſuo exemplo præiret alijs, crebrò iterabat opera abſtinētię & mortificationis. Sciebāt nimirum illi S. Patres vnā *Lib. 1. vita c. 42.*

tepiditatis & laxitatis in quibusdam religionibus cauſam eſſe, quod qui recens ingrediuntur religionem, vt habet B. Bonauentura, oculos conijcere ſoleant in exempla ſeniorum, quod ad pœnitentias & mortificationem attinet, non conſiderantes, quid egerint, dum eſſent iuuenes; & ideò nihil imitari volunt, niſi quod in illis viderint, & à primo feruore diſcedunt. Itaque vt huic incommodo occurrerent, à priſtina ſeueritate viuendi nihil remittebant.

CAETERVM, quia non omnibus ſuppetunt vires id præſtandi, nihilominus congruens eſt & iuſtum, vt ſerui Dei in affecta ætate aliqua mortificationis exercitia, quę vires non excedant, amplectantur, vt omnes intelligant, quanti illa æſtiment, quamque neceſſaria ſint ad virtutum perfectionem aſſequendam, ſeque non voluntatis, ſed ſanitatis vitio à durioribus corporis caſtigationibus abſtinere.

In eius vita l. 4. c. 3. & 9. S. DOMINICVS, tantum operæ ponebat in hominibus bono exēplo iuuandis, auertendisque omnibus offendiculis, vt ne æger quidem lautiores

res cibos admitteret, & dum iter faceret pedibus, laſſusque & ſitibundus diuerſorium adiret, ne aquam quidem ad ſatietatem bibere auderet, ne cuiquam in re tam parua malum exemplum daret: vnde ad ſitim reſtinguendam ſæpenumerò fontes in via inquirebat. O quàm longè ab hoc ſanctorũ ſpiritu abſunt, qui ſuis commodis ſtudent, & neglecto bono exemplo, id vnum laborant, vt lautè cuticulam curent, & cum in veſtitu, tum in habitatione nihil deſideretur, quod optari queat. Meritò ſanè S. BERNARDVS perſtringit eos, qui in victu, alijsq; rebus plus æquo ſunt ſollicitì & curioſi, non contenti ijs, quæ ad vitam tolerandam ſufficiunt, ac conſcientiam eorum ſtimulat hiſce verbis. *Parce obſecro primum quidem quieti tuæ, parce conſcientiæ: Conſcientiæ, dico, non tuæ, ſed alterius, illius videlicet, qui prope ſedens, & edens, quod ſibi apponitur, de tuo ſingulari ieiunio murmurat.* Vigilãtes igitur ſimus in cauendis ſcandalorum occaſionibus, alijsq; bonũ exemplum præbeamus, vt mortificationis, quæ inſtrumentum eſt ad omnes vir-

Serm. 30. in Cant.

ſutes, ſtudium magni ab omnibus fi-
at. Sic enim faciemus rem gratam Do
mino, qui pro ſalute animarum vitã
profudit, & in virtute meritisq; apud
Deum magnos progreſſus faciemus.
Quemadmodũ enim qui prauo ſuo
exemplo alios impellunt in ruinam
& perditionem, tot homicidiorũ ſpi-
ritualium apud Deum rei ſunt: ſic qui
bono exemplo plurimis ſectandæ vir-
tutis auctores fuẽre, vel ad rationes vi-
tæ ſanctioris ineundas perduxêre,
totidem meritorum & coro-
narum immortaliũ apud
Deum participes
redden-
tur.

FINIS I. PARTIS.

PARS

PARS II.

In qua ſigillatim declaratur quibus in rebus homo ſe debeat mortificare.

PROOEMIVM.

HACTENVS ſatis declarauimus, quis finis & ſcopus propoſitus nobis eſſe debeat in hoc Mortificationis exercitio, & quàm admirandi ſint eius fructus; nunc ſupereſt, vt ſingillatim exponamus, quid homo in ſe debeat mortificare, nempè, amorē proprium, voluntatem propriam, paſſiones, & alias propenſiones prauas. Nec arbitrari debemus éa, quæ mortificāda ſunt ſemper eſſe peccata mortalia; ſæpe enim ne venialia quidem ſunt, ſed inclinationes tantùm ad peccatum: mortificanda autem vel coercenda, ne in peccatum aliquod grauè vel leue labamur.

CAPVT I.

Qualis ſit Amor proprius, qui mortificandus eſt, & qui eius effectus.

EST quidam amor, quo homo ſe amat ordinatè, & bono fine, qui eſt gloria Dei, vel alius honeſtus finis, qui natura ſua tendat in Deum, quo amore homo amat beatitudinem extremam, eaque omnia quę ad illam conſequendam adiumento eſſe poſſunt. Hic amor non appellatur amor proprius, quia etſi eo quæramus noſtrum profectum, tamen quia principalis finis loco propoſitum non habet ſemetipſum, ſed Deum, idcircò potius eſt amor veræ caritatis, & merè ſpiritualis. Amor ergò proprius eſt, quo quis amat ſeipſum, hoc eſt, quo quis tantùm ſtudet ſuis cōmodis, nulla habita ratione gloriæ diuinæ, idque bifariam fieri poteſt. Primò, ſi partem ſpiritualem hominis pro obiecto habeat, & amet per ſe virtutes & dona ſpiritualia animi, ac fælicitatē quoq; ipſā, quatenus vtilitatem aliquam ſpiritualem conciliant. Et hic amor proprius

eſt

eſt in re ſpiritali. Verùm quãuis amor proprius, qui primarij finis loco propoſitum habet ſeipſum, & non Deum, ſit imperfectus, nec ſufficiat ad ſalutem, tamen facilè corrigi poteſt & perfici, nempe mutatione tantùm finis; res enim ſpirituales, quæ amãtur, ex ſe bonæ ſunt. Mortificandus eſt autẽ hic amor, primum attentè expendendo beneficiorum diuinorum magnitudinem, & quanto Dei amore illa ſint nobis communicata, deinde capeſſendũ ardens deſiderium placendi ei, qui tanto amore dignus eſt, & tot muneribus ad ſe redamandum nos ſibi deuinxit. Quando enim anima erit hoc deſiderio inflammata, facilè longius progredietur, perſpicietque, nihil æquè à Deo requiri ad ſuam gloriam amplificãdam, quàm vt ſolidis virtutibus operam demus in hac vita, & in altera ſuo conſpectu iucundiſſimè aliquandò perfruamur; amemuſque virtutes, nõ tam quia nobis vtiles ſunt, quàm quia placent Deo, eiuſque gloria per illas promouetur. Et quia in talibus amorem proprium exſcindere, eumque in ſolius Dei amorem conuertere, mag-

 num

nũ Dei donũ, eſt & ſupernaturale, con iũgẽdę ſunt huic exercitio humiles ar dentesq; preces, & corporales nõnullę mortificationes cęteris faciliores, vt hoc donum mortificationis à Deo impetretur.

Alivs eſt amor proprius, qui obiecti loco habet ſenſitiuã hominis partẽ in voluptates & delitias carnis procliuẽ, ac etiã rationalẽ in honores, opes & alia bona tẽporalia inclinã tem. Hoc amore homo non virtutes, ſed res natu tæ corruptæ inclinationi obnoxias cõplectitur, nec alium ſcopũ propoſitum habet, quã cõmodum ſuum tẽporale. Et hic propriè vocatur amor proprius; qui quidẽ perniciosiſſimus eſt, quia animum vehementer excæcat. Vnde B. Gregorivs, *ſunt*, inquit, *multa peccata quæ committimus, ſed idcircò nobis grauia non videtur, quia priuato nos amore diligentes, clauſis nobis oculis in noſtra deceptione blandimur.* Deinde quia eſt omnium malorum fons & origo, vt paulò pòſt oſtendemus. Ex hoc amore manant effectus quidam vitioſi, qui apertè ſunt peccata, ſecundum Apoſtolum, dum ait: *In nouiſſimis*

hom. 4. in Ezech.

nis diebus erunt homines ſeipſos aman- 2. Tim 3.
tes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, pa-
rentibus nõ obedientes, ingrati, ſceleſti, ſine
affectione, ſine pace, criminatores, inco-
tinentes, immites, ſine benignitate, pro-
ditores, proterui tumidi, et voluptatũ
amatores magis, quã Dei. Ex eadẽ radice
oriuntur & alij affectus, ſed non ſunt
omnes peccati mortalis, nec peccati
rationem vendicant, niſi quod finem
debitum propoſitum non habeant.
Hos nos pateſacere conamur, vt con-
ſtet quid in proprio amore mortifican-
dum ſit. Vnus è vitioſis proprij amo-
ris affectibus eſt, quãdo homo ſibi pla-
cet, & quando illi ſua facta arridẽt, nõ
tanquam Dei dona, ſed ſuæ induſtriæ
opera. Alius, quando nõ propter Deũ
aut alium bonum finem deſiderat ab
omnibus amari, ſed tantùm vt inde
aliquod ſolatium capiat & volupta-
tem. Quos affectus fatetur B. Auguſti- *lib.10.con-*
nus ex proprio & inordinato amore *feſ. c.36.*
proficiſci. *& 39.*

ALII affectus vitioſi ab amore
proprio deriuati, ſunt, plus æquo
pudefieri ob defectus naturæ, vt de-
formitatem vultus, membra diſtorta,

vocem aſperam, inopiam parentum, officij quod geritur vilitatem, & cæt. huiuſmodi. De ſolo enim peccato Deíque offenſa verecundari debet homo, pudefieri autem de rebus à Deo profectis, & quæ nullam peccati notam habent, eſt hominis nimium ſe amantis, ſuumque honorem in omnibus quęrẽtis. Alius effectus eſt, ſi quis ægrè admiſſam culpam confiteatur, eò quod coram hominibus ſanctior videri velit, quàm ſit coram Deo, vel ne aliquid de bona opinione, quam apud alios habet, detrahatur. Siquis ea libenter tractet, vel de ijs rebus loquatur, vnde ſpes aliqua eſt honoris & humanæ laudis. ſi ambiat dignitates maiores & honoratiores, ſi ſuas virtutes, ſui generis nobilitatem, & alia prædicet: Si optat alios in ea perſuaſione eſſe, vt exiſtiment ipſum, non voluntate, ſed neceſſitate aliorumque imperio ad faſtigium alicuius dignitatis euectum, ac proinde credant eum eſſe humilem, alijsque multis virtutibus ornatum, quæ foris non appareant. Si in operibus bonis alijsq; actionibus laude dignis præſtandis, quæ nouit in ho

minũ

minũ oculos incurſura, magnũ ſtudium adhibeat, vt rectè & ſine cuiusquam querela vel calumnia fiant; quę verò ſecreta facit, ſoli diuino cōſpectui nota, non tantum ſtudium in ijs cum omni perfectione exercendis ponat. Vt ſi, cum diuinum officium publicè dicendum eſt, aut paruulæ orationes vocales recitandæ, ſit valdè deuotus: ſi verò priuatim, diſtractus & incompoſitus. Si, quoties in præſentia aliorũ ab eo petitur eleemoſyna, aut aliud caritatis opus, promptiſſimè porrigat; ſi clam, nullo præſente, nihil vel parum communicet. Si domi ob res leuiſſimas ira accēdatur, publicè verò ob res grauiores iracundiam comprimat, ne ſubiectus paſſionibus videatur. Contra quoque, ſi negligat bona opera pręſtare, vt ieiunare, carnem caſtigare, ægris ſeruire, aliaq; caritatis opera exercere, ne videatur ab hominibus, non quòd metuat ſanctus ab hominibus reputari, ſed ne exiſtimetur vanæ gloriæ captandæ cauſa illa feciſſe.

Alivs eiuſdem amoris proprij effectus eſt, metuere, ne parui apud alios æſtimemur: magnā diligentiam

adhibere in procurandis propriis com modis, facultatibus augẽdis, & honoribus conſequendis; contrà verò, negligenter agere in ſalute animæ & gloria diuina promouenda. Multum temporis conſumere in concinnandis veſtibus, & componendo cubiculo; exiguumq́; ſpacium faciendo examini conſcientiæ, & Roſario lectitando relinquere. Aduigilare vt famuli domus, & liberi ſummo mane è lectis ſe proripiant, & ne minimum quidem tẽporis punctulũ ad quæſtum faciendum negligant: nihil autẽ laborare, vt ſacrificium Miſſę tempore audiant, vt confeſſionem peccatorum faciant, doctrinã Chriſtianã addiſcãt, & diuina mandata præſtent. Operã dare, vt redditus, & cenſus Annui exactè perſoluantur, & negligere vt famulorum ſalaria, & debita cõtracta ſuo tẽpore reſtituãtur. Omnẽ lapidẽ mouere, vt æquè ab externis ac à domeſticis honor ſibi magnꝰ cũ magna ſubmiſſione deferatur, & parui facere, ſi exiguus honor præſtetur Deo, imò iuramẽtis, blaſphemijs, murmurationibus, detractionibus, & alijs peccatis indies offendatur

tur

tur. Si omnẽ induſtriã collocet, vt ſupellex domeſtica & quicquid in ædib⁹ obiectũ eſt oculis carnis, bellè niteat, ſit mẽſa lauta, & palato grata, parũ verò curet animã à eſſe purã à vitijs, & virtutib⁹ humilitatis, mãſuetudinis, alijſque ornatã, atq; ita cõpoſitã, vt diuinis oculis placeat. Si in multis pijs operibus exercere ſe negligat, ne ab alijs irrideatur, aut detrimẽtũ aliquod patiatur, maximè ſi erant opera lege aliqua diuina vel humana imperata. Si ſingulari amore aliquem proſequatur, cuius cõſuetudine in magnas animi diſtractiones & perturbationes incidat, contriſtetur autẽ, ſi eius familiaritate frui nequeat. Hi omnes, alijque id genus, ſunt affectus inordinati ex amore proprio profecti, quibus homo in ſuis rebus præcipuè ſeipſum & non Deum quærit. Sed iam videbimus, quemadmodum ſint cum ſua radice mortificandi & ſubiugandi.

CAPVT. II.

Qua ratione mortificandus ſit amor proprius, cum affectibus ex eo ortis.

Ser-

SERVVS Dei ad mortificandum amorem proprium in rebus ad honorem ſpectantibus, debet eũ tantũ honorem optare & acceptare, quo ſe vel alios credat poſſe reddi meliores, vel quem non poteſt ſine iuſta cauſa repudiare. Quòd ſi honor ad nihil horum neceſſarius ſit, aut proſit, expetendus vel quærendus non eſt, cũ in illo aucupando homo non niſi proprium commodum finis loco ſpectare poſſit. Pugnandum autem eſt contra huius generis amorem exercitio contrariorum, vt ſi quando occaſio ſe offerat defectus naturales cum aliquo pudore patefaciendi, patefacere non reformidet: noxas quoque in quas vel ignorãtia vel incuria lapſus eſt, modò ſcãdalũ abſit, & periculũ animę, nõ celet, inſtar eorũ qui faſtu & arrogãtia tumidi ſuas laudes effutiunt coram aliis, quando nulla etiam ſe offert occaſio: id verò in animo propoſitum habeat, talis apud homines haberi, qualis ſit apud Deum, & in humilitate facere progreſſum, exſtirpata ſuperbia. Item ſi, quæ opera bona præſtare poſſit clam, ea non faciat publicè citra ne-

ceſſi-

ceſſitatem: ſed nec dona & chariſmata diuinitus accepta cuiquam aperiat, niſi Patri ſpirituali, quem in ſalute animæ curanda elegit. Quod ſi quædã opera bona nõ ita ſecretè fieri poſſint, quin in aliorum notitiam veniant; ea vanæ gloriæ, vel calumniarum metu prætermittat, ſed in omnibus tantùm quærat Dei gloriam, ſuamq́ue ſalutẽ, & gaudeat in corde, quod à nonnullis irrideantur. Si ob aliquem defectum arguatur, aut bonum eius opus in malam partem trahatur, ſi ſcandalum, dãnumq́ue omne ſpirituale abſit, ſilentio ſe tueatur, non excuſet, nec purget. Sic mortificandus eſt amór proprius circa honorem. Sed quia magni momenti eſt mortificatio huius affectus, nonnulla maioris declarationis cauſa adiungemus.

IN rebus ad vitæ conſeruationem, curamq́ue corporis & fortunarum pertinentibus ſeruus Dei amoris proprij mortificandi cauſa non debet vel expetere vel admittere ſuperuacanea, & quæ tantùm ad voluptatem conciliandam ſeruiant, ſed quæ ſunt neceſſaria. Quod docuit alicubi B. BASILIVS. Corpori, *orat. 22 de anima.*

pori, inquit, ſeruiendum non eſt, niſi neceſſitas poſtulet. Et rationem addit. quia ſi molliter tractetur, bonis animi viam præcludit. Et quia in rebus neceſſarijs fallere nos poteſt amor proprius, vt vel inordinato affectu, vel peruerſo fine illas vſurpemus, amorē proprium coercere inter eos limites debemus, vt ex parte noſtra carere velimus voluptate & guſtu quem præbent, modò ſit res licita & honeſta. Loquor de rebus ad vitam neceſſarijs vt cibo, potu, veſtitu, ſommo, honeſta recreatione, alijsque ſimilibus, quę quia inclinationi noſtræ ſunt conformes, voluptatem quandam habent annexam, qua ſi homo ex parte ſua carere cupiat, multum apud Deum mereri poteſt. Quod fit, quando homo in corde ſuo dicit: ſi poſſem ſine vlla voluptate neceſſitati ſuccurrere, ob Dei amorem, & ad imitandam Chriſti crucem, libenter facerem. Itaque amor proprius mortificatur, quando rebus neceſſarijs, neque affectu neque fine inordinato vtimur, ſed tantùm vt naturali neceſſitati, diuinæq; ordinationi, quæ eſt, vt vtamur creaturis ad corpo-

ris

ris noſtri ſuſtentationem, faciamus ſatis.

Vt autem rectius intelligamus, quo fine res neceſſarias vſurpare debeamus, ad mortificandum amorem proprium, cumulandaque merita (quæ res eſt maximi ponderis) obſeruandũ eſt, inter opera, quæ ad gloriam Dei à nobis præſtantur, quædam ſuapte natura eſſe bona, & ſancta, vt orare, quod eſt opus religionis: eleemoſynam pauperi dare, quod eſt opus caritatis, debita reſtituere, præceptis parentum obſequi & ſuperiorum, quæ ſunt opera iuſtitiæ, vel virtutum. In his operibus, vt bona ſint, & vt in gratia exiſtens illis aliquid mereatur, non opus eſt alium propoſitum eſſe finem quàm ipſa habent. Itaque ſi ſeruus dei in horum operum exercitio, non apponat prauum finem, vel hominibus placendi, vel nomen & famam aucupandi, ſed tãtũ ea prꝗſtet, quia sũt præcepta vel conſulta in noua lege à Deo, vel quia per ſe sũt opera bona, iã verè illis promereri poteſt vitam æternam.

VERVM eſt, ea præſtantiora maioriſque meriti fore, ſi actuali cõſidera tione

12.q 21.a. 3.& 4.2. ſent.d. 40. q 3.a.5.& 38.q.1.a 1. ad 4. Caiet.12.q. 114.a.3.

tione ad Dei gloriam referantur, vt hoc magis ei placeamus:tamen id neceſſarium non eſt:ſatis enim eſt ad ea præſtanda moueri, quia bona ſunt, & in lege diuina approbata,ac vitæ æternæ, amplioriſque gratiæ in iuſtis meritoria.Nam vt affirmat D. THOMAS Aquinas,&cum eo Theologi omnes, ratioque naturalis euincit, vt opus aliquod ſit meritorium, ſufficit ſi natura ſua bonum ſit, ſi finem bonũ cuicunque virtuti præſtitutum habeat,ſi non affectum circumſtantijs vitioſis,& exerceatur ab homine exiſtente in gratia & caritate,qua Deum diligat ſuper omnia. Cuius doctrinæ illa cauſa eſt,quia omne opus bonum nullo vitioſo fine inquinatum ex ſe tendit in Deum.ac maximè,quia illa voluntas, qua iuſtus Deum ſibi proponit tanquam vltimum finem, ſerioq; conſtituit illi ſeruire, & in omnibus placere,omnia opera bona quaſi ſecũ trahit,vt recta intentione fiant.Itaque quia illa ex tam bono fonte & radice prodeunt,certũ eſt omnia virtualiter, vt Theologi loquũtur,referri in Deũ, eſſeque vitæ æternæ meritoria. Quæ

res magno ſolatio eſt pijs & iuſtis, eosque vehemẽter inflammat, vt iugi norũ operũ exercitationi ſe dedant.

Iam verò alia ſeruorum Dei opera ſunt, quæ ſua natura nec bona, nec mala ſunt, & ideò vocantur adiaphora, vel indifferentia, vti ſunt edere, bibere, dormire, ambulare, ludere, ciuilia officia tractare, liberos educare, emere, vẽdere, ædificare. Hæc & id genus alia innumera opera, in quibus magna temporis & vitæ humanæ pars conſũmitur, vt bona ſint, iuſtoque valeant ad promerendam vitam æternam, ſuæ naturæ relinquenda non ſunt, ſed aliquo fine bono exornãda. vt ſi ſeruus Dei ea faciat, quia Deus voluit ea fieri, vel quia ad vitam humanam ſunt neceſſaria, vel quia ad bonum aliquem finẽ conducunt, vel etiam quia ratio humana dictat facienda. Quod ſi ea præſtet, nullo horum finium propoſito, tum à ſolo amore proprio oriuntur, commodi tantùm ſui ſtudioſo, ac proinde nullam vim merendi apud Deum habẽt. ſin verò ob dictos fines, vel alium cuiuſuis virtutis faciat, vt quia parentes

vel

vel ſuperiores ita mandârint, quod eſt obedientiæ, vel vt ſolatium aliquod præſtet proximo, quod eſt caritatis, tunc illa alioquin adiaphora, efficiuntur bona, & in eo qui exiſtit in gratia, teſte S. Thoma, alijsq; Theologis, vitæ æternę meritoria.

12. q. 18. a. 9. 2. ſent d. 40. q. 5 a. 5. de malo. q. 2. a. 5.

His ita conſtitutis, vt intelligatur quando amor proprius mortificãdus ſit in dictis operibus ad vitam humanam neceſſarijs, animaduertendũ eſt, hac mortificatione opus nõ eſſe, cum ita sũt neceſſaria, vt ſine detrimẽto omitti non queãt: ſed tantũ cum citra damnũ aliquod deſeri poſſunt, etiãſi nõ ſint ſuperflua, cuiuſmodi ſunt corporũ recreationes quædã, varia famulorũ miniſteria, ædium ornamenta, victus veſtitusq́, cõmoda, quæ citra iacturã minui poſſũt. Sed & mortificationi aliquãdò locus eſt quãdo diuina ordinatione etiã valdè neceſſaria ſubtrahũtur, cõformãdo ſuã volũtatẽ cũ diuina exẽplo, Iob, & dicẽdo. Sit nomẽ Domini benedictũ. Vt verò homo perſuadeat ſibi, ita eſſe faciẽdũ, debet oculos mẽtis ad ſe reflectere, & penitius expẽdere, quãtũ malorũ ex vno amore

pro

prio profectũ ſit, quomodo omnium peccatorũ ante hæc cõtra Deũ cõmiſſorũ fons fuerit & ſeminariũ. Et quẽadmodũ homo ſceleratus nõ modò perſequitur hoſtẽ, à quo iniuria affect⁹ eſt, ſed etiã eius parẽtẽ, à quo genitus eſt: ſic amator virtutis, nõ ſolùm debet odiſſe, & è medio tollere peccatum, à quo occiſus eſt, verùmetiam perſequi, & mortificare amorem proprium, qui fons eſt & origo omnium peccatorum commiſſorum, quo fonte ſemel ſublato longius abſit ab occaſione deinceps delinquendi. Illud quoque ſcire debet, quò plus amorem proprium mortificauerit, hoc Deum liberaliorẽ fore in diuino amore illi cõmunicando: idcircò enim filius Dei in hunc mundum venit, factus homo, & pro homine paſſus, vt ignem cæleſtem, ſecum deferret, eumq́ue in cordibus noſtris accẽderet. Et quia amoris diuini ignis repugnat igni amoris proprij; quo homo maiores progreſſus faciet expugnãdo cum diuina gratia amorẽ propriũ, expurgãdo per mortificationẽ animũ ab eius ſordibus: hoc De⁹ magis magisq́; indies ſua diuini amoris & gratiæ dona pretioſiſſima cumulabit. CA-

Luc. 12.

Aug. l. 83. q. 36.

CAPVT III.

Quid ſit propria voluntas, & quomodo mortificanda ſit.

VOLVNTAS propria ab amore proprio diſcrepat, ſicut à genere ſpecies, & à parte totum: nomine enim amoris proprij omnes affectus & motus inordinati tam ſentientis, quàm rationalis partis, quibus homo ſeipſum quærit, continentur. Voluntas verò propria duntaxat comprehendit actiones & commotiones partis intelligentis, quibus ſe, nō Deū, homo quærit, tanquam primarium finem. Quod vſu venit homini, quotieſcunque cupiditate in rem quampiam nullo virtutis fine præſtituto fertur, ſed tātùm facit, quia ita collibuit. De qua voluntate B. BERNARDVS. *Lepra*, inquit, *nimis peſſima propria voluntas, eoq́; pernitioſior, quo magis interior. Voluntatem dico propriā, quæ non eſt communis cum Deo & hominibus, ſed noſtra tantùm: quando, quod volumus, non ad honorem Dei, nō ad vtilitatem fratrum, ſed propter nosmetipſos facimus, non intendentes placere*

ſerm 3. de reſurrect.

cere Deo, & prodeſſe fratribus, ſed ſatisfacere proprijs motibus animorum. Nulla opera bona ex hoc proprio amore facta ſunt grata Deo, quia recto fine deſtituta ſunt, vti declarat propheta ISAIAS, quando populus obmurmurans querebatur, dicens: *Quare ieiunauimus, & non aſpexiſti: humiliauimus animas noſtras, & neſciſti?* Et reſpondit Dominus. *Ecce in die ieiunij veſtri inuenitur voluntas veſtra.* quaſi diceret. non habuiſtis propoſitum in ieiunijs rectum finem, nempe meę voluntati parendi; ſed inordinatos fines ex propria voluntate ortos. In quæ verba B. BERNARDVS. *Ego,* inquit, *non ſolùm de ieiunio, ſed de ſilentio, de vigilijs, de oratione, de lectione, de opere manuum, poſtremò de omni obſeruatione monachi, vbi inuenitur volũtas ſua in ea, & non obedientia magiſtri ſui idipſum ſentio.* Et paulò poſt exclamat. *Grãde malũ propria volũtas, qua fit, vt bona tua tibi nõ bona ſint, quia nihil õninò quod propria inquinatũ ſit volũtate guſtabit Chriſtus.* Nec ſolũ huius mali cauſa eſt propria voluntas, ſed multorum aliorum inde manantium; ſicut enim efficit,

Iſa 58.

ſerm. 61. in Cant.

ficit, vt opera noſtra Deo grata nō ſint, ſic etiam vt tranſeant in noxā, ob quā digni reddimur pœna. Nam cū teneatur præſtare opera ad obſequendum voluntati diuinæ, non præſtat niſi vt obſequatur ſuæ: qua in re iniuriam facit Deo, vt notauit idem ſanctus dicens. *Voluntas propria quo furore Dominum maieſtatis impugnet, audiant, & timeant ſerui propria voluntatis. Primo namq; ſeipſam ſubtrahit & ſubducit eius dominatui, cui tanquam auctori ſeruire iure debuerat, dum efficitur ſua. Hæc aduerſus Deum inimicitias exercens eſt, & guerram crudeliſſimam. Quid enim odit, aut punit Deus præter propriam voluntatem? Ceſſet voluntas propria, & infernus non erit.* Hæc omnia BERNARDVS, qui optimè intellexit, quā pernicioſa, res ſit propria volūtas, quātaq; mala ex ea dimanent.

ſerm. 3. de reſurr.

VERVM omiſſis grauioribus peccatis ex propria voluntate natis, quæ pœnitētia expiāda ſunt, declaraabimus tatū affectꝰ inordinatos, occult, q; quędā vitia, quæ ex ea oriuntur ndquale & teneri cupiditate cognoſcendarum rerū curioſarū, vt hiſtoriarum, vitæ ab hominibus actæ, & rerū futurarū va-

de fit vt homo ſe dedat lectioni librorũ vaniſſimorũ, itinera inutilia faciat ad huiuſmodi ſpectanda, ſuperſtitioſis quoque commentis ſortium, cæleſtiũ aſpectuũ, chiromãtiæ, & alijs huiuſmodi ad indagandos fortuitos euentus vtatur. Deinde amare contentiones & lites, nec diſcedere ab illis niſi parta victoria: non ſubijcere ſe aliorum imperio, non ferre aliorum monita, nolle legibus vllis ad officiũ cõpelli. In omnibus rebus venari cõmoda propria, nulli parcere labori in ijs, quæ cum quæſtu priuato coniuncta ſunt, in cõmunibus verò vtilitatibus procurandis agere languidiùs: cogitationibus omnem impartiri licentiam, vt ferantur quocunque libido impulerit: alios in ſuã ſententiã & voluntatẽ trahere, vt faciant quid, quãdo, & vbi ipſe voluerit, nec quidẽ in licitis rebus aliorũ voluntati ſe accommodare. Conſuetudinẽ & amicitiã colere cũ quibuſdã, non profectus cauſa, ſed quia ex eorũ conuerſatione capiunt voluptatem. Copiã rerũ omniũ adamare, nihil tamen alijs dare vel cõmodare, ne aliquid de noſtra commoditate detrahatur. Nihil

Digitized by Google

velle ſibi negari, importuneq; petita extorquere. Nulla in domo vel loco diu morari, ſed nulla neceſſitate facile & data opera, quia libet, aliò commigrare. Si rei alicuius cupido in mentē veniat, non expendere an conueniat eam exequi, ſed mox excogitare media quibus illa ad effectũ deducatur. Si eius auxilium in exercendo caritatis opere poſtuletur, vel ſi à Superiore idem impetretur, excluſa omni deliberatione, poſſitne facere, necne; repente ſe excuſare, & onus in alios reijcere. Velle ſibi promptiſſimā ab inferioribus obedientiam in imperatis, & ab ęqualibus in conſultis præſtari, non ob gloriam dei, aut vtilitatem illorum, ſed tantùm quia ita viſum eſt. Facilè alijs contradicere in ijs quæ palato nō ſapiunt, nullius autem contradictionē & obloquia ferre.

Hi, alijque ſimiles ſunt propriæ voluntatis affectus, in quibus homo neque Dei gloriam, nec animæ ſuæ ſalutem, aliumue virtutis finem ante oculos obiectum habet, ſed tantùm laborat, vt ſuæ voluntati ſatisfiat. Qua re efficitur, vt opera inde nata ſint inordinata

dinata & Deo ingrata, nam vt S. GREGORIVS ſcribit, qui propriam voluntatem ſectantur, ſepè arbitrantur opera ſua grata eſſe Deo, & tamen ab eo, licet grandia ſint & præclara, minimè approbantur. In. 1. Reg. c. 15.

CAPVT IIII.

Quemadmodum mortificanda ſit propria voluntas cum ſuis inordinatis affectionibus, vt curioſitate, familiaritate nimia, alijsq́ huiusmodi.

AFFECTIONES prauæ, quas ſupra diximus oriri ex voluntate propria, in hunc modum mortificandæ ſunt. Curioſitas comprehendendarum artium, hiſtoriarũ & fabularum mortificatur, ſi apud animum noſtrum conſtituamus nulli rei cognoſcendæ operam dare, quàm quæ ſtatus & officij quod gerimus legibus congruat & ad maiorem Dei gloriam, proximique ſalutem procurandam proſit. Sic loquitur S. Paulus, *Dico*, inquiens, *per gratiam, quæ data eſt mihi, omnibus, qui ſunt intra vos:* Rom. 12.

 non

non plus ſapere, quam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem, hoc eſt, è moderatione, quam ratio poſtulat, nõ arrogare ſibi nimium, ſed humiliter de ſe ſentire, non inueſtigare quæſtiones curioſas, ſed fidei, bonorumq́; morũ documẽta, vt exponit B. Anſelmus.

Cvriositas inquirendi in vitam alterius mortificanda eſt deſiderio ſolas virtutes & pia opera proximorum cognoſcendi, non autem defectus, niſi quos ex officio, vel ex caritate corrigere poſſemus: alia ſiquidem indagare noxium eſt. teſte S. Gregorio, cum ait. *Graue curioſitatis eſt vitium, quæ dum cuiuſlibet mentem ad inueſtigandam vitam proximi exterius ducat, ſẽper ei ſua intima abſcõdit, vt aliena ſciens ſe neſciat: & curioſi animus, quãto peritus fuerit alieni meriti, tanto ſit ignarus ſui* Curioſitas verò cognoſcẽdi res occultas, vel futura cõtingẽtia, bona vel mala, quæ indocti vocant bonam vel malam fortunã, mortificanda eſt ſtudio magno non cognoſcendi vel ſcrutãdi alia, quã diuinis litteris ſint patefacta, & fructuoſa ſint ad præſtã dã legẽ diuinã, ac peccata cauẽda. In hac enim curioſitate nõ ſciũtur, eſt inordi-

hom. 36. in Euang.

natio, ſed periculum ne quis fallatur à dæmone, qui curioſis huiuſmodi reb' ſe immiſcere cõſueuit, quẽadmodum Eccleſia nos cõmonet in quodã decreto his verbis. *His portẽtis per diabolorũ fallaciã illuditur curioſitas humana, quãdo id impudẽter appetũt ſcire, quod nulla ratione cõpetit eis inueſtigare. Hac poteſtas immũdis ſpiritib' ideo datur, vt peruerſos ſibi aptẽt, hoc eſt, prauos homines ſeducãt.* Certè ſãcti voluerũt ſeruũ dei tã alienũ eſſe à curioſitatis vitio, vt S. DOROTHEVS inter alia documenta grauiſſima virtutum amatoribus data, tradat & hoc, vt quoties domũ vel cubiculũ amici ingreſſus fuerit, nullo modo curioſus ſit in cõſiderandis & ſcrutãdis rebus, quę in eo reperiuntur. c. nec mirum. 26. q.

AFFECTIO contendendi vel rixandi mortificanda eſt, non ſolùm quãdo cauſam nullam habet litem intendendi alteri, ſed etiã quãdo habet: itaque cũ bis terúe rationem iuſtitiæ ſuæ cauſæ reddiderit, aduerſarius verò iniuſtè repugnet, taceat potius, quàm litem proſequatur, & vinci malit, quàm vincere. Sic faciet actũ magnę caritatis cũ proximo, ſublato ſcilicet õniũ rixarũ

Digitized by Google

& altercationum, quæ inde oriri poterant, fomēto. Humilitatis quoque exemplum non exiguum dabit, quod vinci potius, quàm vincere ſtuduerit: imò & caritatis in Deum, quòd hoc facto omnia bella, quæ naſci potuerant, reſecârit Quam ob cauſam dicit ſapiens: Separa te à contentionibus, & peccata euades. Huius exemplum dedit B. GREGORIVS, qui cum ſententiam ſuam de quodam Euangelij argumento expoſuiſſet, mox ſubijcit, ſi quis cōtrarium ſentiat, ſe ſalua fidei veritate, ſe potius velle alienæ ſententiæ ſubſcribere, quàm cum aliquo contendere. Hoc monitum de mortificãda propria voluntate in contentionibus tanquam magni momenti commendat S. Vincentius Ferrerius. In rebus humanis, inquit, etiamſi contra omnem rationem, quis tibi litem moueat, ne tuam, ſed illius ſequere voluntatem: maioris enim pretij eſt iacturam facere rei temporalis, quàm tranquillitatē cordis perdere, quæ perditur alteri repugnando. Quod ſi de re ſpirituali lis ſit, etiamſi tibi tua cauſa videatur præſtantior & ſanior, non tuæ, ſed alterius

Eccl. 28.

hom. 36. in Euan.

In vita ſpir. c. 3.

rius

rius obſequare voluntati, nec plus fieri poteſt citra peccatum. quia ex contentione maiorem iacturam facies humilitatis & internæ pacis, quàm vtilitatem capies ex defenſione partis ſanoris.

CÆTERVM, quādo qui tecum de re aliqua cōtrouerſiā habēt, perſuadere tibi volūt aliquod malū, vel quod impediat ſpiritalē profectū, vel maiorem Dei gloriam, etiamſi ei neque credere debeas, neque parêre, non tamen debes cum illo contentionem proſequi, vel animo excruciari, ſed omni ſtudio ex parte tua adhibito, negotium totū Deo committere. Ac nôris, Deum nūquam id permiſſurum, ſi tibi non foret conducibile, experientiaque ipſa diſces, impedimentum, quod in curſu pietatis tibi obijcere ſuo litigandi deſiderio voluêre, ceſſurum in vberiorem animæ tuæ profectum, ac ad finē & ſcopum, quò collimaſti, melius & facilius peruenturum.

Hæc omnia monet S. Vincentius, accurateque docet, quemadmodum propria voluntas mortificāda ſit in litib', qua de re copioſius infra agemus. *cap. 31.*

VOLVNTAS præterea mortificanda eſt, voluntati maiorem & Superiorū fideliter obſequendo, & gubernationem eorum in omnibus rebus optando. in rebus quoq; multis non illicitis ſubijciēdo æqualibus & inferioribus,
1. Pet. 2. vt monet S. PETRVS, *Subiecti*, inquit, *eſtote ōni humanæ creaturæ propter Deū*, quod ſanè eſt opus magnæ humilitatis & ſubiectionis. Mortificanda item eſt in multis rebus quas rogamur, in conſilijs quoq; , quæ auditis aliorum ſentētijs, agitātur in omnibus cōmodis noſtris poſthabitis, id tā[n]tū probantes, quod ad maiorem Dei gloriā, pro[f]nentumq́; ſpiritalem noſtri & proximorum facere videatur. Mortificanda eſt & Imaginatio, vel phantaſia, pertrahēdo eā ad rerum diuinarum cōſiderationē, aliarumq́; rerum ſalutarium. Ad retinendam autem caritatem & animorum vnionem mortificanda eſt natura, vt ſe in rebus licitis conformare conetur cum omnibus. Familiares etiā amicitiæ & cōſuetudines, quæ neceſſariæ nō ſunt, & ſeruiunt tātùm ad viles cōſolatiunculas, omni ſtudio diſſoluendæ ſunt, quia animum maiorē

Digitized by Google

in modum lædunt & diſtrahunt.

IMPRIMIS autẽ iis qui in Cõgregatione multorũ viuunt cauendę ſunt,nã ſi ſec⁹ fiat,colloquia ferè de reb⁹ vanis & inutilib⁹,nõ autẽ de ſpiritualib⁹ & diuinis inſtituuntur, crebrę incidũt obmurmurationes cõtra ſuperiores & alios,arcana multa,quę ſilentio premẽda erãt,nullo fructu pãdũtur, & alia non parua damna animis inferuntur. Hoc documentũ reliquit D. BASILIVS. Qui, inquit,viuunt in cõmuni virorum vel fœminarum cætu,nõ plus vnum quã alterum diligãt, non cum hoc potius, quã cum illo cõuerſentur: cum enim ęqualem omnibus debeamus charitatem,quãdo peculiares illę familiaritates ineũtur, violatur iuſtitia. qui enim maiori amore proſequitur vnũ, quã aliũ,declarat ſe alios nõ amare perfectè. Deinde multę ex priuatis illis amicitiis & congreſſibus naſcuntur ſuſpiciones & inuidiæ. Quare prorſus exterminandę ſunt. Neq; inde conſequetur, ſi æqualiter omnes amãdi ſint,aliquid detractum iri honori maiorum & ſuperiorum:nam,ſicut in membris corporis accidit, licet æqualiter omni- *ſerm. 2. de inſtit. mon.*

ducit ad perditionem, ſed quod voluntati diuinæ, quę ſanctificat & ſaluat animas noſtras, reſponderit.

CAPVT. V.

Quam vtile, magniq́ momenti ſit exercitium mortificandi propriam voluntatem.

QVAMVIS omnis mortificatio admodum vtilis ſit & ſalutaris: vt qua nobis conciliamus Deum, imitamur CHRISTVM dominum, animamq́ue varijs virtutum ornamentis, vt diximus, expolimus; tamen propriæ voluntatis mortificationi nihil eſt anteferendum, ſiue fructū ſpiritualem, ſiue neceſſitatem ſpectemus. Nam licet prauæ carnis inclinationes, tentationesq́ue dæmonis & mundi ſint fons & radix peccatorum, tamen niſi conſenſus proprię voluntatis acceſſerit, veri peccati rationem non habēt. Quare primaria & propria peccati radix, cui reſecandæ mortificationis cultellus applicandus eſt, eſt voluntas propria. Sic probârunt & docuerunt Patres. CASSIANVS enim ita loquitur. *Multis experimentis edocti Patres* *lib. 4. de inſtit. c. 8.*

tres tradunt monachum & maximè iuniores ne voluptatem quidem concupiſcentiæ ſuæ refrenare poſſe, niſi prius mortificare per obedientiam ſuas didicerint voluntates. Ideoq; pronunciant nullatenus præualere vel iram, vel triſtitiam, vel ſpiritum fornicationis extinguere, ſed nec humilitatem cordis veram nec cum fratribus vnitatem perpetuam, nec firmam diuturnamq; poſſe retinere concordiam, ſed nec in cœnobio quidem diutius permanere eum, qui prius volũtates ſuas didicerit ſuperare Hæc ſcripſit Caſſianus, de ijs, qui ſunt ſub aliorum obediẽtia. Qui verò nõ ſunt ſub obediẽtia aliorũ, & tamẽ ſyncerè deſiderãt ſeruire Deo, cordisq; puritatem tueri, illi ſibi imperare debẽt, & propẽſiones animi ſui ad examen reuocare, & cõtraria cõtrarijs pellere. Vt exempli cauſa: Venit cuip à deſideriũ honorificũ officiũ ſuſcipiẽdi, pallium elegãs vſurpãdi, adeũdi publicũ ſpectaculũ, cõuiuiũ nobile frequẽtãdi: ilico ſecum expendit, ſitné corpori vel animæ ſalutare, deſiderio parere; ſi non ſit, decernit ſatius eſſe deſiderio non ſatisfacere. In mentem incidit commemorare

co-

corā aliјs res cū laude geſtas vel à ſe, vel à maiorib⁹, loqui eruditè de rebus ſub limibus & reconditis, vt nomen & famam aliquam apud alios colligat, & aduertens non eſſe neceſſarium, tacet. Capitur cupiditate cognoſcendarum rerum nouarū ex varijs regionibus, & videns rem eſſe magis curioſam, quàm vtilem, repudiat. Sentit difficultatem, ſi primus ſalutare debeat conditione inferiorem, vel à quo læſus eſt; ſi inuiſendus ſit homo abiectus & inops, ſi ægri cura habenda, ſi cibus ſumendus cum quibuſdam, qui nauſeam moturi videantur, & tamen vbi collegerit ſe, vincens ſeipſum, facit. Hoc modo, qui nulli ſubiectus eſt, mortificare poteſt voluntatem propriam, particepsque fit omnium meritorum ac fructuum ſpiritaliū, quos gignit mortificatio, nec non paulatim radicitus euellit omnium peccatorum fontem & pertingit ad perfectionem abnegationis ſui tātopere à Chriſto in Euāgelio laudatę, vt obſeruauit S. VINCENTIVS, dū ſcribit. Abnegare ſeipſū, & Chriſtū ſequi, eſſe in omnibus reb⁹ mortificare & ſubijcere ꝓpriā volūtatē. *In vita Spirit. c. 2.*

Aſt

EST quidem difficile, licet ſalutare, mortificare carnem ieiunijs, diſciplinis, alijsque aſperioribus pænitentijs, verùm longè difficilius, atque etiã vtilius eſt mortificare, etiamſi nulla corporis afflictio accedat, propriam voluntatem, vt S. GREGORIVS animaduertit. *Quid*, inquit, *eſt humanæ menti anguſtius, quàm voluntates proprias frangere? de qua fractione veritas dicit. Intrate per anguſtam portam.* Et alibi tradit eſſe ſublimioris meriti propriam voluntatem ſubmittere alienæ, quàm corpus magnis ieiunijs affligere. Confirmat hanc doctrinam S. DOROTHEVS, dum ſcribit diſcipuli ſui Doſithei hanc præcipuam exercitationẽ fuiſſe, vt crebrius frangeret propriam voluntatem. nam cum aliquid illi adferrent ad vſum quotidianum neceſſarium, diligenterque & nitidè confectum, imperabat, vt alij potius, quã ſibi traderent. Si aduertebat ſuperiorem affici ad librum, vel cultellum quo vtebatur in curandis ægris, mandabat, ne amplius eo vteretur. Si quid ſciſcitabatur cognitione dignum, ſine ſerio reſponſo eum dimittebat. In his omni-

Lib.32 mor. c.23. lib.6. in Reg libros. c.15.

Doroth. ſerm.1.

bus

bus Doſitheus promptè obediebat, patienterque cum ſilentio omnia perferebat, ac intra quinquennium ad tantam virtutis perfectionem peruenit, vt poſt mortem conſpectus ſit inter religionis illius ſanctos ad magnam euectus gloriam. Mirabantur alij monachi, Doſitheum tam breui tempore ad tantum virtutis faſtigium conſcendiſſe, cum tamen ob corporis debilitatem, in ſuſtinendis ieiunijs, vigilijs alijsque aſperitatibus longè inferior eſſet reliquis. verùm rogatus de ea re, reſpondit, ſe omnem operam & ſtudium poſuiſſe in mortificanda iugiter propria voluntate, eaque voluntati ſuperiorum conformanda.

O quàm ingentes opes animæ in hoc mortificationis propriæ voluntatis ſcrinio deliteſcunt? ô quàm præſens & efficax antidotum eſt breui tẽpore magnos faciendi progreſſus, pacemque & tranquillitatem animi perpetuam comparandi, ac imprimis cõcordiam & vnionem cum omnibus? Quod idem Dorotheus in hanc ſententiam exponere pergit. Si volumus, inquiens, frui perfecta libertate ſpiritus,

tus, exerceamus nos in cohibendis proprijs cupiditatibus, auxilioq; diuino nixi in verę pietatis ſtudio couſq; proficiemus, vt rerum omnium terrenarum amorem facilè exuamus, veram ſerenāq; conſcientiæ quietem acquiramus, tantamq; in aduerſis tolerandis animi fortitudinem, vt ſine vlla perturbatione, libenterq; de manu dei omnia quę euenire poſſunt, accipiamus: eò quod nulla res ęquè homini cōducat, ac mortificatio propriæ voluntatis. Hucusq; ille ſanctus, qui vti à Deo eximiè illuſtratus, experientiaq; lōga edoctus probè intelligebat efficaciam huius exercitationis.

Illvd verò, quod beneficio mortificatę proprię voluntatis pręcipuè acquiritur, eſt cōformitas noſtrę voluntatis cum diuina, nihil enim impedit nos ab explenda dei voluntate, niſi voluntas propria, quare hac per mortificationem ſubacta, anima ab omnibus impuris affectibus, quibus res caducas ſectabatur, & ſuis cōmodis inhiabat, expurgatur, atq; directò & purè in omnibus quęrit Deum, ſāctiſſimāq; eius voluntatem. In quem ſenſum dixit S.

A y

AVGVSTINVS. *Nutrimētū caritatis eſt imminutio cupiditatis*, id eſt, inordinati affectus erga res temporales. *Perfectio verò caritatis, nulla cupiditas*. Hęc enim imminutio fit per mortificationē propriæ voluntatis. O dulciſſimos fructus, ô pręmia admiranda, eorum qui ſuæ voluntati dominantur. Hæc ſunt cæleſtia promiſſa à Chriſto per D. Ioannem data, dum ait. *Vincēti dabo edere de ligno vitæ, quod eſt in paradiſo Dei mei*. Fructus ligni vitę qui eſt Chriſtus in medio Eccleſię exiſtens, eſt diuinus amor, quo animæ ſuſtētātur & delectātur. Et rursū dicit, *Vincēti dabo māna abſcōditū*. Hoc māna eſt beata pax & trāquillitas cōſciētię, qua fruuntur omnes, qui ſtrenuè mortificationi ſtudent. Lib. 83. q. q. 36. Apoc. 2.

CAPVT VI.

De inordinatione propriæ volūtatis circa honores et laudes humanas, et quā magno beneficio à Deo afficiātur qui huic vitio medentur.

INTER omnes affectus propriæ volūtatis, pernicioſiſſimꝰ eſt honoris & humanæ gloriæ, atq; idcircò ſingula- Bonau. lib. de remed. vit. c. 1.

gulari ſtudio per mortificationē cōpri mēdus eſt. Quoniā enim anima huma na tātæ dignitatis eſt & nobilitatis, cōditaq́; ad perfruēdū suma æternæ feli citatis gloria, idcircò vt naturali ſuæ cu piditati quadātenus faciat ſatis, sēper in omnibus rebus aucupatur honorē ampliorem, & locum excelſiorem. Vn de quando ſecundum doctrinæ cæleſtis inſtitutionem non defigit affectum omnem in gloria cæleſti, quam poſt hanc vitam expectamus, totam ſe conuertit ad venandos honores huius mundi caducos & fluxos: & eadē de cauſa hæc honoris terreni cupiditas ſic intimè inhæret mortalium pectoribus, vt quotquot eam vel fidei Chriſtianæ vel gratiæ diuinæ ope non mortificârunt, aliud non videantur quærere & inſectari, niſi honores. Vnde Ethnicus Pœta quidam cecinit. *Omnes mortales ſeſe laudari exoptant.* quæ verba conſiderans B. Auguſtinus, notat illum ita locutum, quia id in ſe & alijs expertus fuerat. Tanta enim cupiditate honorum & ambitione erant gentiles accenſi, vt nullos labores, nulla vitæ diſcrimina ad eos cōſequen-

Ennius.
Aug. l. 13. De Trinit. c. 3.

ſequendos refugerent. Id idem Augustinus teſtatur alibi. *Propter amorẽ, inquiens, laudis humanæ multa magna fecerũt, qui magni in hoc ſæculo nominati ſunt, multumq; laudati in ciuitatibus gentium, quærentes non apud Deum, ſed apud homines gloriam, & propter hanc, velut prudenter, fortiter, temperanter, iuſteq; viuentes, ad quam peruenientes perceperunt mercedẽ ſuã, vani vanam.* Agens verò ſigillatim alibi de Romanis, qui in virtutum ſtudio cæteras gentes ſuperauerunt. *Veteres,* inquit, *primiq; Romani gloriã ardẽtiſſimè dilexerũt, propter hãc viuere voluerũt, pro hac et mori nõ dubitauerũt cæteras cupiditates hui⁹ vnius ingẽti cupiditate preſſerũt.* Tãq; hac honorũ ambitione excęcati erãt, vt tãquã virtutem Reipublicæ neceſſariam & fructuoſam reputarent: quare & opera tali fine facta inter virtutum opera recenſebant. ita enim teſtatur idem B. Auguſtinus. *Non ſolùm,* inquiens, *huic vitio non reſiſtebant, verumetiam id excitandum & accendendum eſſe cenſebant, putantes hoc vtile eſſe Reipub.* Putabant ergò vtilem eſſe faſtum & ſuper-

In Pſal. 118 conc. 12.

Lib. 5. de ciuit. c. 12.

Ibid. c. 18.

ſuperbiā, omnium criminum fōtem, & virtutum omnium hoſtem capitalem. Vnde ſequebatur, vt quæ doctrina Chriſti loco antidoti habet ad extirpādam ſuperbiā, vt fugā honorum laudumq; humanarum, contumeliarum & illuſionum cum gaudio tolerātiā, ea illi loco magnæ ſtultitiæ haberent, & Euangelium, in quo verbo & exemplo hæc prædicantur, rem iudicarent dementiſſimam.

CAETERVM, ij, quibus diuina ſua luce Deus oculos illuſtrârat, inde clariſſimum teſtimonium pro fidei Chriſtianæ veritate ſumpſerunt, dū nō obſcurè cernerēt peſtilentiſſimi vitij ſuperbiæ, (quod nō modò virtutes omnes excindebat, ſed etiā mortales in alia horrēda flagitia pertrahebat) fœditatem, eiusq; radicem, inſatiabilem honorū appetitū, ſplēdore fidei Chriſtianæ diſcuti & condemnari, atque efficaciſſimis congruentiſſimisq; remedijs ſanari, efficiendo homines è ſuperbis humillimos, omniumq; laudum humanarum contemptores, & ſolius gloriæ diuinæ zelatores. Id inſinuat S. Paulus, cum ait, Verbū crucis filijs per-

perditionis exiſtimatã ſtultitiã ijs verò qui ſalui fiũt virtutẽ Dei ac ſapiẽtiam. Gloriæ ſiquidem humanæ amatoribus opprobriũ crucis,& quod De9 hoc medio mundũ voluerit ab exitio æterno vindicare, ingens quædam ſtultitia viſa eſt. Ijs verò, quibus cæleſtis gratia illuxit,iniuriæ & contumeliæ crucis viſæ ſunt infinitæ Dei ſapientiæ ac potentiæ indices, eò quod illæ ſolæ valerent ad reprimendam mundi ſuperbiam, vanumq́ue honorum temporalium amorem. *1.Cor.1.* *1 Tim.3.*

AFFECTIONES inordinatæ ex honorum cupiditate profluentes,ſunt ambire dignitates,optare imperare & dominari alijs,aucupari nomen, famam & exiſtimationẽ magnam apud omnes,res ſuas verbis efferre immodicè, per oſtentationẽ,alijsq; inculcare quibus naturæ& gratiæ donis reliquis pręluceat mortalib9,iactare eloquẽtiã in publicis hominum cõuentib9,vt cum acclamatione applaudatur,excitare opera æterna in terris, vt laudes celebrentur in ſecula, errata lapſusq́ue ſuos vel defendere,vel certè,quoad fieri poteſt, obtegere; & ſi contingat ea pate-

patefieri, laborare vt homines intelligant non neceſſitate coactum, ſed ſpōtè ex humilitate ſe ea detexiſſe: optare, vt dum honoribus cupidè inhiat, alij tamen exiſtiment eum nec optare nec aucupari illos. Velle impensè diligi à maioribus, & timeri à minoribus: exiſtimare omnes actiones ſuas eſſe laude dignas, & ab omni querela ac reprehenſione immunes. expetere vt omnes credant eum progeniem ducere à nobiliſſimis maioribus, abundare cognatis & amicis generis & virtutis ſplēdore clariſſimis, ſe multum eorū auxilio fultum poſſe, illoſq́ue ſui reſpectu magnifica multa agere. Hi, alijq́ue ſimiles ſunt affectus inordinati, qui naſcuntur ex propria hominis voluntate, & magnoperè mortificationis beneficio indigent.

CAPVT VII.

Qua ratione mortificandi ſint affectus propriæ voluntatis, dum quis aucupatur honorem & laudes humanas.

ETsi nonnunquam vſuueniat, vt licitè homo poſſit & exoptarè & acceptare honores laudesque humanas, nō ſui ſolandi, vel comparandæ apud homines exiſtimationis cauſa, ſed quia ita expedire videtur ad ipſius aliorumque profectum & ſalutem; quo fine & cauterium ferro candenti corpori inurimus, vel medicinam aliam vſurpamus ad recuperandam ſanitatem: nihilominus, ſicut ad refrenandas alias prauas inclinationes, & inordinatas appetitiones, non modò abſtinemus ab illicitis & vetitis, ſed etiam licitis (quod ſacræ ſcripturæ ſanctorumque Patrum teſtimonijs probauimus) ſic etiam mortificare debemus inordinatam cupiditatem honorum, eoque magis, quò occultius in intimis animi receſſibus hæret, ac difficilius expugnari poteſt.

AD mortificandum exſcindendūque igitur hunc appetitum, primum neceſſe eſt vt apud animum noſtrum certò conſtituamus, deinceps nolle inhiare dignitatibus, prælaturis, alijsq; offi. ijs, quæ onus alijs imperandi habent coniunctum, & ſi ab alijs obtru-

R dan-

dantur, tergiuerſemur, nec acceptemus, niſi vel autoritas Maiorum, quibus obſecundare fas ſit, interueniat, vel ſi ex Sapientum iudicio lege caritatis ad id obſtringamur. Sed & decernamus non conſcendere ad aliū quēuis ſublimiorem ſtatum, etiamſi gubernandi alios curā annexam nō habeat, niſi ſecus conſulant Patres ſpirituales, qui perſpectam habent conſcientiam noſtram, exiſtimentque ſine periculo ſalutis noſtræ ad maiorē gloriam Dei ceſſurum, ſi talem dignitatem non renuamus. Immò in omnibus alijs rebus cum fama & celebritate nominis coniunctis, ianuam cordis noſtri occludere debemus, ne eas concupiſcamus, vel nobis procuremus, niſi vera neceſſitas, aut vberior animæ noſtrę aliorūq; profectus, & diuinę gloriæ amplificatio ad id obligare videatur: cū autē ea de cauſa amplexi fuerimus, toto pectore optemus, quod ad nos attinet, nullū honorē ſuſcepto muneri cōgruentē nobis deferri. Ita monet S. AVGVSTINVS. *vbi fuerint*, inquit, *carnaliū voluptatū illecebræ ſuperatæ,* *Lib. 83. q. 36.* *cauēdum eſt, ne ſurrepat, atq; ſuccedat*

[illegible]

cupiditas placēdi hominibus, aut per aliqua facta mirabilia, aut per difficilem cōtinētiā, ſiue patientiā, aut per aliquā largitionem, aut nomine ſciētiæ vel eloquētiæ; In eo genere eſt & cupiditas honoris, cōtra quæ omnia doceatur, quā ſit pudendū eis placere velle, quos nolis imitari. Aut enim boni nō sūt & nihil magnū eſt à malis laudari: aut boni ſunt, & oportet imitari. Sed qui boni ſunt, virtute boni sūt, virtus autē nō appetit quod in aliorū hominū poteſtate eſt. Qui ergò imitatur bonos, nullius hominis appetit laudē. Si autē placere hominibus ideò vis, vt eis proſis, ad diligendū Deū, nō iā hoc, ſed aliud cupis. Et alio in loco ſcribit. *Tātò quiſq; eſt Deo ſimilior, quātò ab hac immūditia mūdior,* id eſt, cupiditate honoris. *Quæ in hac vita, etſi nō fūditus eradicatur ex corde, quia etiā benè proficientes animos tētare non ceſſat, ſaltē cupiditas gloriæ ſuperetur dilectione iuſtitiæ.* Hęc omnia Auguſtinus: quibus verbis indicat, hominem Chriſtianū cōuenienter legi diuinę eſſe obligatū omnē inordinatū amorem gloriæ, laudūq; humanarū mortificare. *Lib. 5. de ciu. c. 14.*

S. BASILIVS quæſtione poſita, *In reg. breu. q. 10.*

poſſitne homo Chriſtianus aſpirare ad honores? reſpondet, mandatum Domini eſſe, vt honoremus alios: vetitum autem eſſe, ne honorari ipſi velimus, eò quòd idem Dominus ea de cauſa reprehenderit phariſæos. *Quomodo*, inquiens, *vos poteſtis credere, qui gloriam ab inuicem accipitis, & gloriam, quæ à ſolo Deo eſt, non quæritis?* Ex quibus verbis colligitur, ſi tam noxium eſt oblatos honores libenter ſuſcipere, quàm periculoſum ſit non oblatos quærere. Et alibi dicit. Qui in cælo cupit bonorum operum mercedem recipere, non ſolùm non debet inhiare honoribus humanis, verùm etiam oblatos repudiare, ne gloria parta in terris, imminuat vel tollat veram gloriam in cælis. Quocirca, quiſquis virtutis amore tenetur, ſedulò caueat, ne nimis cupidè gloriam huius ſæculi ſectetur, & alijs velit anteferri.

Ioan. 5.

In conſtit. monaſt. c. 25.

MORTIFICARI adhæc debet ille immodicus honorum appetitus, eligendo & acceptando ea, quæ opinione hominum minus ſunt honorifica, & pudorē aliquem inijcere poſſunt, ſi modo licitè, & ſine iactura ſalutis fieri queat; vti

Digitized by Google

at, vti eſſet, aſſumere nomen vel officium in ſpeciem vilius, honorifica officia deriuare in alios, virtutes bonaq; opera ſua, cum ſcandalum abeſt, occulere, & apud familiares diſſimulare, omnibus in rebus concurſum, applauſumque hominum defugere, quando fieri poteſt ſine cultus diuini iactura: potius operam ſuam & opes conferre in adiuuandis operibus bonis, quæ vendicant autores alienos, quàm aliquid facere nomine ſuo; non purgare ſe de lapſibus ſuis, optareq; ab alijs corrigi & humiliari. Quando ab ipſo, vel ipſius conſilio præclarum aliquod opus deſignatum fuerit, nulli, niſi neceſſitas ita poſtulet, commemorare. Si in aliorum comitatu munus aliquod ſuſtinendum ſit, eligere, quod minus videtur honorificum. ſi quæ ampliorem conciliant laudem & nomen apud homines, ea commendare alijs, contentum eſſe labore & vtilitate negotij quod geſtum eſt, ad maiorem Dei gloriam, etiamſi de ipſo nulla mẽtio fiat. Hæc mortificatio, ſi diuina gratia adſit, eſt antidotum procul dubio præſentiſſimum contra immodi-

S. Bonau. ep. 25. Iſaias Abbat. in bibl. ſacra. orat. 27.

cam honorum laudumq́, humanarũ cupiditatẽ. Hoc inculcant vulgatæ & notæ Sanctorum ſententiæ, vt illa: *Ama neſciri, & pro nihilo reputari.* Deſideriũ alijs imperandi tãquã peſtẽ animæ fuge. Cui conuenit, quod S. Vincentius ſcripſit; deſideriũ aſcendẽdi ad altiora, quocunq; colore caritatis prætexatur, cauterio mortificationis, tanquã draconis infernalis caput, in principio eſſe reſecandum.

RATIONES verò, quę mouere nos debeãt ad vſurpãdũ hoc mortificationis exercitiũ, nõ desũt. Vna eſt. Quẽuis hominẽ Chriſtianũ, debere cõgruẽter rationi & prudẽtiæ in cultu pietatis, eligere quod melius & ſecurius eſt, omniaq́; obſtacula & quę diſcrimen aliquod ſaluti afferre poſsũt, defugere. Iã verò indubitatũ, eſt in omnibus dignitatibus, Prælaturis, alijsq́; officijs cum magno honore hominũq; appauſu cõiũctis, ingẽtia eſſe errorũ lapſuũq; pericula, tẽtationeq́; vindicandi honoris, laudũque humanarũ captãdarum eſſe vehemẽtiſſimã. Hãc rationẽ affert S. GREGORIVS, cũ ait *Chriſtus idcircò in carne apparuit, vt nõ ſolũ nos per paſſio-*

Paſtor. p. 1. c. 3.

nem redimeret, verũ etiam per cõuerſa- Ioan. 6.
tionẽ doceret, exemplũ ſe ſequẽtibus præ-
bens, rex fieri noluit: ad crucis verò pati-
bulũ ſpontè peruenit, oblatã gloriã cul-
minis fugit, pænã probroſæ mortis ap-
petijt, vt membra eius videlicet diſce-
rent fauores mũdi fugere, terrores mini-
mè timere, pro veritate aduerſa dilige-
re, proſpera formidãdo declinare: quia
& iſta ſæpe per tumorẽ cor inquinãt, et
illa per dolorẽ purgant. In iſtis ſæpe & an-
teacta bona depereũt: in illis autẽ longi
quoq; tẽporis admiſſa terguntur. Nam
plerunq; aduerſitatis magiſterio ſub diſ-
ciplina cor premitur: quod ſi ad regimi-
nis culmẽ eruperit, in elatione protinus
vſu gloriæ permutatur. Sic Saul, qui in-
dignum ſe prius conſiderans, fugerat,
mox vt regni gubernacula ſuſcepit, intu-
muit: honorari namq; coram populo cu-
piens, dum reprehendi publicè noluit,
ipſum, qui in regem ſe vnxerat, abſci-
dit: ſic Dauid autoris ſui iudicio penè in
cunctis actibus placens, mox vt preſſu-
ræ pondere caruit, in tumorem vulneris
erupit factusq; eſt in morte Vriæ cru-
deliter rigidus, qui in appetitu fæminæ,
fuit eneruiter fluxus. Hucusque

cap.6. Gregorius. Vnde concludit non multò poſt, ſeruum dei licet donis conuenientibus ad alios regendos inſtructus ſit, tamen eò vſque debere ex corde hoc culmen fugere, donec à ſuperiore imperetur: eoq; imperante non debere amplius eſſe pertinacẽ. Et addit:
c.7. Dum B. Paulus ait, Qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat, nomine boni operis, non honorẽ Epiſcopalẽ, ſed labores eius & ſudores intelligi, & quia id temporis offerre ſe ad Epiſcopatum; erat offerre ſe ad ad martyrium. Quod autem ad prædicationis officium attinet, in quo ordinariè non eſt tantum honoris aut periculi, ac in prælatura, ait: cum Iſaias ſe Domino offerret ad prædicandum, non antè aggreſſum iter, quàm viſione diuina manu Seraphin purgatus eſſet; hoc eſt, habilis ad tale munus gerendum redditus. Quia verò difficile eſt cognoſcere, quis ſit purgatus, ſecurius quoq; eſt prædicationis officium refugere, donec ſuperioris iuſſu ad id vocemur. Hæc omnia Gregorius.

ALTERA ratio, quæ hanc doctrinã perſuadeat, eſt experiẽtia propriæ imbecillita-

becillitatis. Videt enim homo, ſe etiã in ſtatu infimo ab omnibus negotijs & honorum periculis libero, non facere ſatis omnibus legibus diuinis & humanis, ſæpeque per infirmitatem in varias culpas relabi, ſiue apertas, ſiue occultas: quare neceſſe temirarius ſit qui hæc agnoſcẽs in ſe, offerat ſe ad ſtatũ vitę ſublimiorẽ, in quo crebriores sũt occaſiones errãdi, & maiora ob maiorẽ obligationem pericula, atque imprimis ad dignitatem cum cura alios gubernandi coniunctã. De qua Conc. Tridentinum pronunciat, eam onus eſſe etiam cæleſtibus virtutibus, angeliciſq; humeris formidandum; quippe cuius munera tã arduum ſit explere, vt opus ſit pectus omni virtutum præſtantiſſimarum genere eſſe obarmatum. Vnde B. BERNARDVS lumine diuino & experientia quotidiana edoctus ſcribit. Verè paucos eſſe, qui alios regant cum profectu, & pauciores, qui cum humilitate. Eandem rationem tradit B. GREGORIVS. Si, inquiens, homines ſancti, licet Dei mandato eſſent vocati, tamen reformidârunt gubernationem aliorum ſuſcipere,

Serm. 2. in Cant.

In 1. lib. reg. c. 10.

 quamæ

quantæ culpæ erit offerre ſe ſpontè ad illam? & nouis obligationibus ſe onerare ad curandam aliorum ſalutem, qui vix ſufficit ad curandam ſuam? Et alibi dicit. Eſto, gubernationis onus graue ſit, maius tamen eſſe honoris, eò quod accipere honorem & non ſe efferre, ſed illud aſpernari, res tam ardua ſit & exotica, vt facilius intelligi, quàm verbis exprimi queat: certè imbecillis & imperfectis videtur impoſſibile dare locum honori pro ſubditorum fructu, & non animo extolli. Et quia homines à Deo electi timent ne ei diſpliceant, idcircò fugiunt, quoad fas eſt, officium Prælati. Hæc GREGORIVS, qui vocat impoſſibile, quod erat admodum difficile & rarũ apud homines.

OB has, aliasq́ue rationes grauiſſimas cõmonefaciũt nos S. Patres, magno ſtudio in nobis coercendum eſſe honorum & dignitatum appetitum, licet inter honores varij exiſtant gradus, & in vno quàm in alio maior ſit delinquendi occaſio. *Sermo,* inquit B. AVGVSTINVS, *ore procedens, & facta, quæ innoteſcũt hominib', habẽt tẽtatio-* *lib 10. confeſſ. c 38.*

xem

nem perniciosiſſimam ab amore laudis, qui ad priuatam quandam excellentiã contrahere emendicata ſuffragia tẽtat, cum à me in me arguitur, eo ipſo quo arguitur. Et ſæpe homo de ipſo vanæ gloriæ contemptu gloriatur, ideoq́; non iam de ipſo gloriæ contemptu gloriatur.

CAPVT VIII.

Sanctorum exemplis confirmatur mortificandam eſſe honorum cupiditatem fugienda ex parte ſuâ officia honorifica & oneri gubernãdi obnoxia.

QVOD Sancti verbis docuerunt, hoc, vt fideliſſimi Chriſti miniſtri, confirmârunt operibus: & ſicut in eo genere cõſenſerunt in doctrina, ſic & in vita: & idcircò omnes dignitatum & Prælaturarum, aliorũq; officiorum honorificorum culmen defugerunt: nec antè amplecti voluerunt, quàm ex maiorum mãdato, vel populorum importunitate, vel maxima neceſſitate coniecturã feciſſent eã eſſe Dei voluntatẽ. Vnde B. Gregorius ait, homines electos, quoad poſſunt, *In lib. reg. c. 11.*

R 5 fugere

ſugere officium Prælaturæ, quando autem à Deo ordinati ſunt non poſſe ſe abſcondere. Et quamuis penè innumeris exemplis res hæc explicari poſſit, nos tamen paucis, iiſque ſelectis contenti erimus, è quibus facile & aliorum ſpiritus dignoſcatur.

In eius vita.

Ac primum quidem ſit ipſius GREGORII Papæ iam nominati, vt liqueat factis ab eo demonſtratum, quod docuerat verbo. Nam, teſte Ioanne Diacono, electus in ſummum Pontificem à Romano clero efficaces ad imperatorem Mauritium litteras dedit, obteſtans eum enixè, ne electioni conſentiret: ementitoque habitu vrbe egreſſus in ſyluis & cauernis terræ, ne reperiri poſſet ſe abdidit; ſed columnæ igneæ indicio proditus dignitatem acceptare coactus eſt. S. AMBROSIVS Mediolanenſium iudex communi cleri & populi approbatione electus in Epiſcopum, vt eos ab hac voluntate deduceret, è tribunali diram de torquendis reis ſententiam tulit, vt æquo crudelior haberetur. deinde nocte intempeſta ex vrbe elapſus, licet Ticinum verſus iter intendiſſet, tamen mane diſ-

S. Paulinus in eius vita.

diſcuſſis tenebris deprehendit miraculo ſeſe eſſe ante portam, qua Mediolano effugerat. S. MARTINVS, auctore Sulpitio, tantoperè ab Epiſcopatu abhorrebat, vt ne quidē S. Hilarij perſuaſione Diaconatum ſuſcipere voluerit. cōtra ſuam deinde voluntatem euectus ad Epiſcopatum, cum Epiſcopi quidam, qui ad eum conſecrandum conuenerant, vilitate perſonæ & habitus offenſi, eius electionem improbarent, & indignum tam ſublimi loco iudicarent, ille vehementer gauiſus eſt, illosq; Epiſcopos maiori amore proſecutus. *In eius vita.*

S. IOANNES Chryſoſtomus tanto ſtudio fugiebat honores & laudes, vt flagitioſus homo nullus tantoperè laboret in cælandis ſuis ſceleribus, quātū ille laborabat in occultandis ſuis virtutibus, & rebus cum laude & gloria geſtis Cum autem animaduerteret, ſibi, quādiu inter homines viueret, ob virtutis & doctrinæ præſtātiam magnos deferri honores, ōfugit in ſolitudinem, in qua rerum diuinarum contemplationi vacans tamdiu permanſit, donec graui morbo coactus eſt re- *Metaphr. in vita.*

dire in vrbem. Deinde renuit gradum Sacerdotij, donec Flauianus Epiſcopus diuina reuelatione edoctus de ſpeluaca, in quã ſe abdiderat, extractum in ſacerdotem conſecrauit. Antiochiâ quoque arte doloque pio euocatus, vi Cõſtãtinopolim pertractus eſt & Archiepiſcop⁹ eiuſdem vrbis cõſtitutus.

Ep. 148. ad Valer.

S. AVGVSTINVS item tanta ſollicitudine & cura honores reſpuit, maximè ſacerdotij & Epiſcopatus, vt cognita morte Epiſcopi fugeret ex vrbe illa, ne eligeretur: cum autem degeret in Epiſcopatu Hipponenſi ſub Epiſcopo Valerio, vi pertractus eſt ad ſacerdotium, licet ipſe, cum fugæ locus nõ reſtaret, poſtulante ſcilicet populo, & Valerio antiſtite vrgente, tãdem cõſenſerit, ſed cum tanto animi dolore, vt cum ordinaretur totus perfunderetur lacrymis.

Epiph. ep. ad Ioan. Epiſc. Marian. in eius vita. Vega in hiſtor. S. Hieron.

S. HIERONYMVS, tã diligenter & seriò omnibus honoribus, eorumq; captãdorum occaſionibus reſtitit, vt licet ſacerdos, tamen miniſteria ſacerdotis in ſuo monaſterio exercere reformidaret Sic vt S. Epiphani⁹, cum monachi quererentur de penuria ſacerdotum, ob Hieronymum qui ex humilitate functione

ctione ſacerdotij abſtinebat, Paulinia-rum minorem S Hieronymi fratrem decreuerit ſacerdotio initiare. Et quia ille quoque hanc dignitatem depreca-batur, opus fuit vi illum ordinare, & ne tempore ordinationis diuini nominis reuerentiam inuocaret, os illi ob-turare, donec ordinatio perfecta eſſet.

S. NICOLAVS ad effugiendũ honores deſertis Patris, vbi notus erat, Myræam abijt, vt ibi ignotus deliteſcere poſſet & inglorius. Sed Deus diuinitus antiſtitibus ibidem pro eligendo Epiſcopo congregatis patefecit, vt eligerent qui ſummo diluculo primus Eccleſiam ingrederetur, nomine Nicolaus: qui vt vidit diuina voluntate ſe electum, acquieuit. *Leon Iuſtinian. in vita eius*

S. FVLGENTIVS contra voluntatem ſuam in Aphrica præfectus cuidam monaſterio, intelligens ſecurius eſſe parêre, quam imperare alijs, fuga elapſus eſt, & clam omnibus ſeceſſit in cænobium pauperrimum, quod in medio mari in inſula quadã extabat, omni ſolatio humano deſtitutum: ſed inde poſtea magna vi extractus eſt & ad Epiſcopatum Rupenſem promotus. *Surius in Ianuario.*

S. AMMO-

Pallad. in hiſt. Lauſiaca. S. AMMONIVS Eremita, cùm animaduerteret ſe per vim capiendum ad gubernacula Eccleſiaſticæ gubernationis in vrbe quadam, diuino, vt creditur, inſtinctu motus, aurem ſibi præſcidit, & ſic manus eorum euaſit.

Cypr. in vita. S. CAESARIVS magna ſapientia & pietate vir ad Epiſcopalē dignitatē poſtulatur, aufugit, & in certis monumentis, ne inueniri poſſet, tamdiu delituit, donec diuina reuelatione proditus inde extraheretur, & ad Aretalenſem Eccleſiam, licet inuitus, promoueretur.

Surius in Nouemb. S. EDMVNDVS, licet ab omnibus in Anglia, ipſoque Pontifice Romano Gregorio nono digniſſimus Archiepiſcopatu Cantuarienſi iudicatus, nō prius conſenſit, quàm autoritate Pontificis ſummi ſub pæna lethalis peccati imperatum eſſet, vt ſuſciperet, eoq; ſuſcepto palàm proteſtatus eſt, ſe non fuiſſe ſuſcepturum, niſi obligatus fuiſſet ſub pæna Deum offendendi.

In eius vita. S. ANTONINVS litteris diuinis humaniſque excultus Archiepiſcopatum Florētinum ab EVGENIO IV. oblatum repudiauit, omniaque media adhibuit

adhibuit vt Papam ab hac voluntate abduceret. Verum Papa omnibus rationibus eius neglectis ſub pœna excõmunicationis illi imperauit, vt ſuſciperet, ſed nec tunc, niſi quæſtione diſcuſſa ab omnibus litteratis, quòd teneretur conſentire, in ſententiam Papæ conceſſit, tot lacrymis profuſis, vt & circunſtantes ad lacrymas prouocârit.

S. MALACHIAS Archiepiſcopatum non prius acceptauit, quàm Epiſcopi congregati ei cõminarentur anathema, ni parêret. Omnem enim locum excelſum & ſublimem velut animæ præcipitium fugiebat, teſte S. Bernardo. *S. Bern in eius vita.*

S. BERNARDVS in Remorum & Lingonenſium antiſtitem, atque etiam in Mediolanenſium Archiepiſcopũ nominatus, omni ſtudio & conatu ſe purgauit, & onus excuſſit: impetrârat enim à Deo, ne mãdato aliquo ſub peccato mortali obligante ad id adigi poſſet. *Surius in Augusto.*

S. THOMAS Aquinas, cum Clemens IV. Papa Archiepiſcopatum Neapolitanum ei detuliſſet, tot rationibus *Sur. in Mart.*

Digitized by Google

bus ſuam Sanctitatem ab hac volunta te reuocauit, vt nec illum, nec alium illi deinceps offerret.

Sur. in Iulio. S. GOAR bonorum operũ meritis, miraculorumq; gloria clarus à Frãcorum rege ſigiberto vrgebatur, vt Archiepiſcopatũ Treuirensẽ ſuſciperet, ille verò cum ſe purgaſſet, videretq; regium animum flecti nõ poſſe, multis lacrymis inducias petijt orãdi, diuinamq; voluntatẽ ea de re conſulendi. Rex viginti dies indulſit, ille verò à Deo petiuit liberari à dignitate, & impetrauit, ac in decimum vſq; annum deinceps lecto affixus vſq; ad mortẽ decubuit, potius eligens infirmitatem, quàm dignitatem. Quam animi ſubmiſſionẽ multis miraculis Deus illuſtrauit.

Vega in hiſt. S. Hieron. Beatus Ferdinãdus de Talauera Granatenſis Archiepiſcopus multa ſanctitate & eruditione cõſpicu⁹, à Rege adſcitus ad Salmãticẽſis Epiſcopatus faſtigiũ, multis vijs & rationib⁹ ſe excuſauit. Scripſere Reges ad sũmũ Põtificẽ & capta vrbe Granatẽſi cũ Archiepiſcopatu Granatẽſi ornare voluêre, ſed, quoadpotuit diu tergiuerſatus eſt: verũ cũ ob inſtãtiã regũ nõ poſſet õnes

Epi-

Epiſcopatus oblatos excutere, maluit Granatenſem, vtpote pluribus laboribus & ærumnis obnoxium, amplecti. Et quamuis antè sẽper plurimum abhorruiſſet à Prælaturis, tamen quã primum experientia quotidiana edoctus clarius cognouit earum difficultates & diſcrimina: cõſuêrat dicere, ſe capere nõ poſſe, quo modo homo ratione & prudentia præditus tantum onus, quod tantã vitæ perfectionẽ poſtulet, ſpõtè optare & acceptare poſſit. Hæc ergò vota, hęc ſtudia fuêre ſanctorum hominum, fugere omnibus modis honores & dignitates.

IAM verò nõ ſolùm hunc zelum demõſtrârunt in declinãdis magnis dignitatibus Epiſcopatuum, in quibus labor, periculumq́; maius eſt, ſed etiam in monaſteriorum præfecturis. Vbi, licet nõ appareret tã grande periculum, tamẽ quia illæ quoq; cũ honore & cura animarũ cõiunctę erant, iuſtiſſimas cauſas prætexere poterãt, cur ſe inidoneos faterẽtur, atque etiã, quibus modis fas eſſet defugerent & renuerent.

PINVFIVS ſanctiſſimus & venerabilis Abbas, ne ſuo præficeretur monaſte- *Caſſian. l. 4 c. 30.*

naſterio, cōfugit ad Tabennoſiatarū cænobium longè illo diſtrictiùs, ibiq; maluit eſſe hortulani famulus, quàm in ſuo Prælatus.

Surius in Decemb. S. MARCELLVS diuina iuxta ac humana ſapientia inſtructus, tanto ſtudio fugit monaſticam Præfecturam, totque vijs ac rationibus à ſe repulit, vt tandem voto ſit potitus; tantoque gaudio officium omnium in cænobio viliſſimum recepit, vt petiuerit in eo per omnem vitam perdurare. Hinc quilibet prudens æſtimare poteſt, quā rectè faciant, qui ſuæ infirmitatis gnari, non aſpirant ad gubernationem aliorum; poſtquam ſancti tanto lumine à Deo illuſtrati tantoque ſpiritus robore ad vincendas tentationes muniti, hoc onus refugerunt. Si cæcus, vel alius exigua videndi facultate prēditus, poſt initam cum fido & perito duce viam admodum ſtrictam, ſed impeditam & præcipitijs plenam, tandē ducem ſuum deſerat, nonne in apertum vitæ deſerimen ſe conijcit? Nos omnes viam cæli inuenimus, anguſtam & ſtrictam, multis ocultisque tē-*Matth. 7.* tationum periculis horrentem: ante-

cedunt

cedunt nos duces viæ Sancti, qui, vt ſunt lumine diuino illuſtrati, pericula viæ oſtendant. Cum ergò hi tam periti duces declinēt à via cupiditatis honorum & dignitatum, nos verò illis deſertis in eam vltrò nos ingeramus, quid aliud agimus, quàm quod ſapiētiores videri volumus ſanctis, & manifeſtum ſalutis periculum adire?

CAPVT. IX.

Sanctorum exemplis declarantur media, quibus mortificanda eſt propria voluntas quoad honores temporales, qui ob donum prædicandi & eruditionem alicui deferuntur.

QVAMVIS ferè omnium maximum periculum & damnum animæ noſtræ ſit in nimia dignitatum, officiorumque, quibus alijs imperandum eſt, cupiditate; tamē in alijs quoque honoribus expetendis nec damnum, nec periculum omne abeſt. Quare operę pretium faciemus, ſi expendamus, quibus medijs ſancti aſſe-

affectionem illã mortificârint. Officium in Eccleſia Dei valdè honorificum eſt, Verbum Dei prædicare. quod ſi fiat cum magno hominum cõcurſu & applauſu, magnum cõcionatori im pendet periculum lapſus, ne dum aliorum ſalutem quærit dicendo, ſuã perdat applauſu illo gaudendo, de quo periculo S. GREGORIVS in moralibus ſcribit, nos ſæpè aſſumere munus prædicandi alijs, & dum auditoribus prodeſſe volumus, propriæ laudis amore nos deſædare: ſicut enim latro per diuerticula irruens, ſæpe occidit viatorem recta via progredientem: ita honoris proprij illecebra ſæpè inſultat cõcionatori alioquin rectâ tendenti, hoc eſt, ſalutem aliorum quærenti: vnde fit vt in vno eodemq; opere initium à virtute ſumatur, finis verò reddatur vitioſus. Quod etiam crebrò accidit concionatoribus, nempe vt prædicationis initium quidem videatur laudabile, quatenus voluntate quadam Imperfecta conantur prodeſſe hominibus, ſed re ipſa intentio & ſcopus prædicantium aliò feratur. Nonnunquã etiam, licet nõ aucupentur laudes

L. 9. mor. c. 13.

ho-

hominum & famam, imò cõtemnãt: tamen id nõ faciunt ex vera animi ſubmiſſione, qua ſeipſos deſpiciãt, indignoſque honore æſtiment, ſed ex arcana quadam elatione, qua plus æquo ſibi fidere ſolent, alioſq; cõtemnere. Hæc ferè B. GREGORIVS, qui vti optimus vitæ ſpiritualis magiſter, accuratè detegit vulnera, quæ in hoc officio eſſe ſolẽt, vt curationẽ eorũ addiſcam⁹.

MEDIVM verò, quod ſancti vſurpârunt ad mortificandum honorem in hoc officio, erat, data opera ſæpè in ijs locis concionari, vbi parum eſſent grati, aut vbi exiguus erat populi concurſus. Sãctus OTTO Bambergenſis Epiſcopus, quamuis apud ſuos in magna hominum exiſtimatione eſſet, ſic vt totus clerus populuſq; illum aliundè venientẽ cum canticis & hymnis ſollemniter in vrbem receperit: tamen deſerta diœceſi ſua contulit ſe in Pomeraniam ad annunciandũ Euangeliũ infidelibus, à quibus licet deterrimè haberetur, & luto aliquãdò ſordidaretur, ſũmiſq; oneraretur iniurijs, ille tamen à prædicatione nõ ceſſauit, humilitatiſq; & patientiæ exẽplo præ- *Surius. in Iulio.*

dura

dura pectora gentis tandem ad fidem traduxit.

Sur. in Iunio.

B. NORTBERTVS, Colonienſis & Xanthenſis quondam canonicus, poſtea verò Ordinis Præmonſtratenſis inſtitutor, cum cōcionator eſſet celeberrimus (quem S. Bernardus vocat fiſtulam cæleſtem) tamen neglectis vrbibus malebat verba facere in vicis & pagis, nec minus paucis, quàm multis, pauperibus quàm diuitibus, ruſticis quàm nobilibus operam ſuā præſtabat.

Bern. ep. 56.

Theodor. in eius vita lib. 4. c. 10.

S. DOMINICVS, ſanctitate & ſapientia clarus, ac propter admirabilem fructum quem concionibus in lucrādis animabus colligebat, admodum carus in Toloſano Epiſcopatu; tamen maluit aliò ſe conferre, nempe Carcaſſonā, vbi non ſolùm nō afficiebantur homines ad eius conciones, verùm etiam eum perſequebantur & irridebant. Ac rogatus aliquandò cur id faceret, reſpondit. Quia Toloſæ multi me honorant, Carcaſſonæ verò multi mihi contradicunt.

Beda in eius vita.

S. CVTBERTVS, ſanctitatis, miraculorumque fama celebris in villis mon-

montanis, locisq́ue ſolitarijs & horridis, quò nulli prorſus concionatores ventitabant, multos dies libentiſſimè verbum Dei annunciabat.

S. FRANCISCVS pro ſapientia & gratia quam à Deo ad prædicandum acceperat, cùm à multis libentiſſimè, nec ſine ingenti fructu adiretur in oppidis, tamen crebrò conferebat ſe ad loca vilia, vbi à paucis audiebatur. Atque hoc eſt vnum medium, quo Sancti vſi ſunt in mortificando appetitu honoris; qui decerpi poteſt ex officio prædicationis.

In eius vita.

AD mortificandum verò honorem, quem poterant conſequi ex opinione ſapientiæ, nonnulli conati ſunt eam cælare, donec Deus patefaceret.

S. THOMAS Aquinas, ſublimi præditus ingenio, & diuina æquè ac humana inſtructus ſapientia, tantum ſtudium in ea occultanda poſuit, vt propter iuge ſilentium tardiſſimi ingenij haberetur, & per conuitium à ſodalibus ſuis bos mutus appellaretur, nec antè ſapientiam ſuam, diſputando in Scholis prælegendoq́; prodidit quàm id à Superioribus exactum fuiſſet.

Surius in Martio.

Sur. in Iunio.

S. ANTONIVS de Padua, cùm eſſet eloquentiſſimus, doctiſſimusq́; ac ſingulari prædicãdi dono ornatus, exiſtens in S. Franciſci ordine ſic theſaurũ hunc celauit, vt pro vili & indocto fratre haberetur, atq; ad infima culinæ, verrẽdorumq́; cubiculorum miniſteria detruderetur. Multoq́; tempore in hac functione tam abiecta perdurauit, donec Deus cuidã ſuperiori inſpirauit, vt imponeret illi munus prædicandi in triclinio: tunc enim, vt obedientiæ faceret ſatis, prædicauit, & donum, quo præditus erat, patefecit. Non formidabant ſancti illi, ne proximo fructum aliquẽ ſpiritualem detraherent, ſi aut ſapientiam ſuam occultarent, aut æquè paucis ac multis verbum vitæ annunciarẽt. Probè ſiquidem nôrãt, caritatẽ perfectã, in ijs quæ ad animã attinẽt, incipere à ſeipſis, atq; idcircò exiſtimabãt Deo gratius eſſe honoris cupiditatem mortificare dãdo operã humilitati, & cõtẽptui ſui, quã iuuando alios huius ſpiritalis fructus iacturã facere. Quãquã & hoc ipſo ſtudio plus cõmodare poterãt proximo: quò enim ipſi maiores in virtute progreſſus fecerãt; hoc alios quoq; poterãt ſibi reddere ſimi-

Digitized by Google

liores. Et res ipſa docuit tales cõcionatores & pluribus à Deo beneficijs fuiſſe diuinitùs inſtructos, ac potentiores fuiſſe in Eccleſia ad cõuertẽdos peccatores.

Aliud quoq; mediũ vſurpârũt sãcti ad mortificandã honorũ appetitionẽ, nẽpè, vt exercerẽt ſe in officijs humilibus & abiectis, vilibusque perſonis miniſtrarent.

S. Malachias poſt ſusceptum Archiepiſcopatum, vilia monaſterij officia repetere nõ dubitauit, vt coco miniſtrãdo, & mẽſę inſeruiendo, & tẽpore mẽſę in triclinio legẽdo, aliaq; id genus. *S. Bern. in eius vita.*

S. Bonaventvra itẽ, licet opinione hominũ doctiſſimus, tamẽ nõ refugiebat abiectiſſima quæque monaſterij officia ſiue culinę ſiue menſæ, ſiue euerrẽdæ domus obire, ſicvt opus fuerit illi⁹ in hoc genere ardorẽ tẽperare. *Octauia. in vita.*

S. Antonivs iam factus Archiepiſcopus ſuis ſamulis inſeruiebat, aliaque officia domeſtica ſubibat. *Vinc. Mainardus in vita.*

Est & aliud medium efficacius, quo ſancti vſi fuêre, amplecti ſcilicet & quærere contemptum ſui, aut ea munera obire, ob quæ homines ab-

S 2 hoc

hoc mundo rideri & cõtemni ſolent.

S. IOANNES Damaſcenus eruditione præſtans, etſi in vrbe Damaſcena à conſilijs fuiſſet Principi, tamen monaſtica vita ſuſcepta non dubitauit Damaſcum, ſportis oneratus, quas monachi texuerant, ingredi, easque publicè venum exponere, ac ad maiorem ſui confuſionem carius pretium exigere, vt plurium ſe ludibrio, in loco, vbi antè fuerat honoratiſſimus, exponeret.

Ioan. Patriar. in eius vita.

S. PLATO Bizantinus, qui in ſæculo magna nobilitate & auctoritate præditus fuerat, religionem ingreſſus ad mortificãdum appetitum honorum, non contentus ab alijs reprehendi & contemni, citra tamen vllam culpam ſuã: à Superiore verberari exoptabat: qui vt deſiderio eius faceret ſatis, conſenſit: quod loco magni beneficij ille ducebat.

Theod. in eius vita.

S. FRANCISCVS non ſemel ſe curauit à fratribus ſuis publicè coargui, & ludibrio affici, appellariq; ruſticum, indoctum: nulla virtute præditum, & os ſuum pede cõculcari: In oppidi cuiuſdam ingreſſu animaduertens ho-

In eius vita.

mines

mines honoris cauſa ſibi obuios fieri vt ludibrio exponeretur, ſic vna cum ſocio applicuit ad collem terreum viæ proximum, magnaque celeritate puerorum more in eum incurrit, atq; ita obtinuit, vt opinionem ſanctitatis, quam de eo obuij conceperant, deponerent. His alijsque, ac etiam maioribus opprobrijs toleratis (quæ tamen magna moderatione ſuſcipiẽda ſunt, vt infra dicemus) Sancti ad perfectæ mortificationis culmen, abſolutamque omnibus numeris humilitatem peruenêre, experientiaque ipſa didiceſe, hoc medio tantam ſeà diuina maieſtate conſecutos gratiam, vt prorſus liberos ſe ſenſerint paſſionum cum aliarũ, tum huius, de qua agimus, tyrãnide, ac in omnibus actionibus ſuis non niſi honorem gloriamque Dei ante oculos propoſitam habuerint. Pace quoque & tranquillitate animi tanta, & viua in Deum fiducia fruiti fuerint, vt ſe tantùm non beatos arbitrarẽtur. Hæc experientia quendam S. FRANCISCI diſcipulum fecit erumpere in hæc verba: Beatus eſt, qui contemnitur ab hominibus, modò amet & op-

Tract. huius p. 3 c. 1. l. 2.

Chronicorum p. 3 l. 5. c. 47. & 48.

tet contemptum, aut certè patienter ſolleret: hoc enim præcipuum certumq́; fundamentum eſt itineris ad cælum. Quibus verbis ſignificare voluit, hoc eſſe medium, quo honoris temporalis, cōtēptus veraq́; humilitas, omniū virtutū fundamētum, acquiritur.

CAPVT. X.

Quam neceſſaria ſit intellectus, proprijq́; iudicij mortificatio, & quo modo exerceri debeat.

Post propriæ voluntatis mortificationem principem locum obtinet, vtpotè cum maximo merito coniunctum, mortificatio intellectus, quoad iudicium proprium: hæc enim eſt facultas animi omnium nobiliſſima, & dux voluntatis. Propriū autem iudicium vocamus, quo homo iudicat de rebus, non quia Deus ita ſtatuit, aut ſancti & ſapientes docuē re, ſed quia ita ei videtur. Hoc iudicium proprium eſt pernicioſiſſimum, & grauiſſimorum criminum radix, ac omnium errorum & hæreſum ſeminarium. De quo optimè tractat S. BERNARDVS. *In corde*, inquit, *duplex eſt lepra*

pra, propria voluntas, & proprium conſilium. Lepra vtraq; nimis peſſima, eoq; pernicioſior, quò magis interior. Voluntatem, inquam, propriam, quæ non eſt communis cum Deo & hominibus, ſed noſtra tantùm, quando quod volumus, non ad honorem Dei, non ad vtilitatē fratrũ, ſed propter noſmetipſos facimus, non intendentes placere Deo, & prodeſſe fratribus, ſed ſatiſfacere proprijs motibus animorũ. Huic contraria eſt recta fronte caritas. Hæc ille. Hoc iudicium mortificandum eſt, non inordinatè illi fidendo, ſed aliorum iudicio & opinioni in omnibus, quæ rationi ſunt conſentanea, ſubijciendo.

Serm. 3 de reſurrect.

Quædam homo credit certitudine infallibili, vt quæ à Deo reuelata ſunt, & ab Eccleſia propoſita tanquam fide Catholica tenenda. Alia ſunt, quæ homo certa eſſe iudicat, quia rationi naturali & ſapientum dictis ſunt conformia. Alia rurſus, quæ nec reuelatione diuina, nec ratione naturali, ſed quia communi Sanctorum, Doctorumq; Catholicorũ conſenſu aſſeruntur, nobis certa ſunt. in his omnibus locum nō habet mortificatio proprij iudicij,

neque enim homo in ijs nititur proprio iudicio, ſed magno conſilio & prudentia adhæret luci, quam Deus in hac vita communicauit, vt illam ſequamur. Sunt ergò alia, ad quæ credenda homo huiuſmodi motiuis nõ ducitur, ſed quia ſibi videntur eſſe credenda, vel ſequenda, & in his mortificatio proprij iudicij locũ habet. Quando alicui videtur aliquid verum & certum, vel probabile & veriſimile, & aduertit multos doctrina, experientia & virtute ſibi pares nõ idem videre, mortificare debet ſuum iudicium, & aliorum anteferre, nam cum vtrinque ſit paritas, iuſtè ceditur, cum multorum vnius iudicio præſter. Hinc S. BASILIVS, Non eſt rationi conſonum, ſi quis in omnibus ſuo ſtare velit iudicio, nec periculo aut contumaciæ ſuſpicione caret, in congregatione multorum nolle maioris partis ſententiæ acquieſcere: nec dubium eſt arrogantiæ argumentum eſſe in hoc genere, ſuo potius, quàm aliorum iudicio adhæreſcere. Nam, vt ſcribit S. BERNARDVS, quæ maior ſuperbia eſſe poteſt, quàm vt vnus ſuum iudicium præferat vniuerſæ

In reg. breu. q. 123.

Serm. 2. de reſurrect.

uerſæ congregationis iudicio, quaſi ſolus haberet ſpiritum Dei? Similiter in cæteris omnibus rebus, in quibus neque rei euidentia, neque maiorum auctoritas conciliat certitudinem, nullamque impendet vel ſalutis vel virtutis deſerendæ periculum, conſultius eſt iudicio ſuo cedere, & alieno parere, maximè eorum qui auctoritate, vt ſunt ſuperiores, aut doctrina, vel ætate & experientia ſuperant.

E rationibus, quæ ad hoc permouere nos debeant, vna eſt, conſideratio humanæ ignorantiæ, hoc eſt, quàm pauca ſint, quæ certò & clarè cognoſcamus: quàm multa item, quæ certiſſima veriſſimaque nobis quondam viſa ſunt, & tamen poſt accuratius examen deprehenſa ſunt vel falſa, vel admodum dubia, & crebrò talia, vt pudeat nos in ea ſententia fuiſſe. Deinde quanta ſit in vna aliqua quæſtione, vel conſilio opinionum varietas, vt frequenter dici poſſit, tot eſſe ſententias, quot auctores, tot placita, quot capita. Hinc fit vt quæ iuuenes nimia ingenij & iudicij celeritate & immaturitate leuiter effutiuimus, augeſcente ę-

tate & iudicio tandem corrigamus.

Lib 5.c.14. in 1. Reg. Et l.11, mor. c.21. De qua ignorantia, in quam per Adæ peccatū incidimus, loquens B. GREGORIVS dicit. *Magnum pelagus eſt ignorantiæ humanæ*. Et alibi. In peccati, inquit, pœna in hac mundi peregrinatione & exilio tanta cæcitate percuſſi ſumus, vt nobiſipſis ignoti ſimus. Nam luce veritatis ſemel ab anima noſtra depulſa, nihil in ea præter ignorantiæ tenebras remanet: quæ cauſa eſt, vt frequenter in foſſam peccati labatur, & tamen ignoret. Et hæc eſt ignorantia, in quam per peccatum incidimus: licet enim lumine naturali nonnulla nobis patefacit, tam pauca tamē ſunt, quæ certò & perſpicuè innoteſcant, vt remoto fidei lumine, fateri, vt vult B. Gregorius, ingenuè debeamus, nos plenos eſſe tenebris ignorantiæ. Hæc ergò tanta ignorantia toti generi humano communis meritò commouere nos debet, ne facilè noſtro iudicio fidamus, ſed aliorum ſententiæ ſubſcribamus.

IGNORANTIAM deinde & cæcitatem animi nō parum augent paſſiones, quæ facilè impellunt hominem in ſen-

tentiam

tentiam veritati contrariam. ſicut enim ardentiſſima ſiti laboranti nihil melius dulciuſuè videtur aquâ, quia ſecundum diſpoſitionem ſuam iudicat; ſic qui cupiditate aliqua inordinata, vel perturbatione concitatur, longè aliter iudicat de rebus, quàm reuera ſeſe habent. Cum ergò quilibet homo ſciat ſe non eſſe immunem à paſſionibus & affectionibus prauis, non debet proprio iudicio admodum fidere, ſed tanquam domeſticum hoſtem habere ſuſpectũ, abnegareq́; illud, vbi ratio ſuaſerit. Vnde S. DOROTHEVS Serm. 19.
Cum ſubiecti, inquit, ſimus multis paſſionibus, prauisq́; affectibus, noſtro iudicio nõ debemus omninò fidere; quãdo enim norma vel regula curua eſt & inflexa, nunquam quod ſecũdum eam dirigitur rectum efficitur, ſed diſtortum.

IAM & alia, eaq́; principalior mortificandi iudicij proprij ratio eſt, quod opus ſit magnæ humilitatis, Deoq́; gratiſſimum. Sicut enim homo ob naturæ corruptelã procliuis eſt ad fouendã propriã volũtatẽ, ſic etiã ad ſeq̃ẽdũ proprium iudiciũ: vnde ſi vincat ſe, &

 iudi-

iudicium intellectus, qui principatum
inter animi facultates obtinet, alte-
rius iudicio ſubmittat, exercet actum
virtutis maximæ: & quia ob amorem
Dei facit, magnum meritum apud
Deum colligit in hac vita, in futura ve
rò ſingularem gloriam. Vnde illud bo
num incomparabile naſcitur, vt ho-
mo à Deo ita luce illuſtretur, totque
peculiaribus armetur præſidijs, vt æ-
grè hallucinari in re aliqua, vel in frau
dem ab inimico induci poſſit. Nam
hanc lucem fauoremque ſuum pro-
miſit Deus ijs, qui propter Deum ſe
humiliant in re tam graui & difficili,
vt eſt, proprij iudicij mortificatio. Hāc
ſerm. 8. rationem idem S. DOROTHEVS ſedu-
lò ponderat, dum ait. Quando ſuæ o-
pinioni & iudicio homo adhæreſcit,
tunc capitalis humani generis hoſtis
mox nectit illi laqueos, quo præcipi-
tem agat in errores & peccata. Atque
hæc eſt cauſa ordinaria, & radix, cur
qui fundamentum cultus diuini iece-
runt, excidant è gratia, & pereant. Lap
ſus quidem cauſas, alij alias referunt:
at ego primam cauſam & radicem ſta-
tuo, quod ſuo iudicio nimium fiſus
ſit,

ſit, ſui ipſius magiſter factus, quo nihil eſt perniciosſius. ſicut contrà nihil ad præcauendum lapſum, auertendasque omnes Satanæ inſidias & fraudes, eſt ſalubrius, quàm ſuperiorum Patrumque ſpiritualium conſilio & iudicio ſeſe regendum tradere. Confirmat idem Dorotheus hanc doctrinam appoſitione vnius exempli. Magnus, inquit, Macarius Abbas, cum aliquandò conſpexiſſet dæmonem oneratum ollis, quibus varia eſculenta cõtinebantur, percunctatus eum eſt, in quem vſum tot ollæ ſeruirent. Ille verò diuina virtute conſtrictus cælare veritatem non potuit, dixitque ſe varijs illecebris monachos, vti non vnum idem eſt palatum, tanquam eſcis à cultu virtutis, ad vitium allicere. addebat vnum inter cæteros magnum ſuum amicum eſſe, quem ilicò, quotieſcunque vellet, poſſet in ſuam ſententiam trahere, eiuſque nomen prodebat. Macarius mox monachum adijt, & deprehendit eum deceptum, quòd nimium ſuo iudicio præfidens tentationes nõ pateſeciſſet Patri ſpirituali: monuitq; illũ ſi immunis à lapſu eſſe velit, in

 poſto-

poſterum ſuo iudicio non temerè fidat, quod & fecit. Vnde S. Macarius cùm poſtea iterum ſe videndum dæmon obtuliſſet, rogauit, num monachus dictus adhuc eſſet eius amicus; ille verò magno furore reſpondit, non eſſe amplius amicũ, ſed hoſtem. Omnes S. Marcarij monachos tentabat dæmon, ſed maximam eorum partem idcircò vincere non poterat, quòd proprio ſuo iudicio non niterentur, ſed totos ſe Patrum ſpiritualium arbitrio conſilioque regendos dedidiſſent.

CAPVT XI.

De medijs, quibus proprij iudicij mortificatio exercenda eſt, ne in temerarium iudicium incidatur.

EX medijs, quæ Sancti Patres ad mortificandum proprium iudicium docuêre & vſurpauêre, illud, ſicut diximus, vnum eſt, deligere ſibi Patrem ſpiritualem, cui tota cõſcientia noſtra perſpecta ſit & explorata, cui omnes perturbationes animi

tentationesq; ingenuè patefaciamus, cuiuſque conſilio & prudentia nos duci regiq́ue ſinamus; confiſi, hanc tutiſſimam eſſe viam rationemq́ue vitæ piè ſanctéq; traducendę & procurandæ ſalutis æternæ. Quod medium ſeruire poteſt, nō ſolùm religioſis, qui ſub aliorum obedientia viuunt, ſed etiam ſecularibus, ſi optāt ſecuram inire rationem ſeruiendi & placendi Deo: omnes enim expoſiti ſunt & proprij iudicij & paſſionum ſuarum, & variarum dæmonis tentationum periculis, eoque magis, quò in ſeculo maiores, quàm in religione, ſe offerunt occaſiones. De S. Malachia commemorat S. BERNARDVS, eum cùm eſſet in ſeculo, optaretq́ue ſeruire Deo, diuino inſtinctu edoctum, vt quæreret Patrem ſpiritualem, & inueniſſe quendam Dei ſeruum nomine Imarium, cui omnia animi ſui ſenſa detegebat, cuiusq́ue conſilio totam vitam inſtituebat. Hic ab infantia à Deo ſingulariter inſtitutus, à diuina eius maieſtate documētū accepit, vt loco Dei alicui homini in omnib' obediret. Quo medio, licet eſſet in ſeculo, breui ad mag-

In eius vita.

magnam vitæ ſanctitatem perue-nit.

Alivd medium ad mortificandum proprium iudicium ſaluberrimum eſt, aſſuefacere ſe ad exquirenda aliorum conſilia, non ſolùm in rebus grauibus, magniq́ue momenti, (quia ad cauendos errores id omninò neceſſarium eſt) ſed etiam nonnunquam in leuioribus, & quæ nullo negotio comprehendi queunt. Nam quo in hoc genere rerum magis alienis conſilijs nitimur, hoc plus, & maiori cum merito exercetur proprij iudicij mortificatio. Sed ad hunc fructum, procul dubio maximum, carpendum, curãdum eſt, vt qui alienum implorat cõſilium, non ita ſuæ opinioni adhæreſcat, vt ſecum decernat ab ea non recedere: tunc enim fictè & fruſtrà confugeret ad alienum: ſed vt paratus ſit in eam ſententiam inflectere mentem, quam iudicabit præſtantiſſimam: ſic enim verè homo humiliat ſe, & proprium iudicium mortificat, diuiniſq́ue donis locum præbet. Vnde ſapiens dixit, Ibi eſſe ſalutem, vbi multa vigent conſilia, quod præcipuè intelligitur de re-

Prou. 11.

ra animæ ſalute. Atque hoc medium petendi conſilium ab alijs in rebus etiam leuioris momenti vſurpârunt multi ſancti.

S. Arsenivs vir ſanctiſſimus, diuinaque & humana ſapiētia inſtructus, qui in ſæculo Imperatorum Honorij & Arcadij magiſter fuerat, cum in eremū ſeceſſiſſet, non modò à monachis doctrina & ſcientia magna præditis, ſed etiam ab indoctis & rudibus ſalutaria ad progreſſum in virtute faciendum conſilia ſciſcitabatur, idque ingenti animi ſubmiſſione, perſuaſus Deum per hoc medium ſubminiſtraturum, quæ magis accommodata eſſent ad ſuam ſalutem. *Metaphr. in vita.*

B. Raimvndvs, à doctrina celeberrimus, qui cum facultate ſummi Pontificis Epiſcopatu ſe abdicârat, S. Dominici religionem complexus, ad coercendum iudicium proprium ſubmittebat ſe religioſi cuiuſdam fratris non admodum eruditi voluntati & arbitrio, atque hac ſubmiſſione tantum ſanctitatis nomen breui ſibi conciliauit, vt in Generalem Ordinis ſui præpoſitum electus ſit, multiſque mira- *Leander in eius vita.*

culis

Digitized by Google

culis claruerit.

ALIVD quoq; medium mortificandi iudicij ergò vſurpârunt ſancti, vt dũ in dictis factiſue ſuis, vel monerentur, vel carperentur ab alijs, non repugnarent, ſed facilè aliorum ſententiæ, quãdo inde nullum timebatur periculũ, ſubſcriberent; idq́; faciebãt, non ſolũ quando alij ſolidioribus, quã ipſi, rationibus niterentur, ſed etiã quãdo longè infirmioribus: ciebãt enim hac via maiorẽ occaſionẽ dari exercendæ veræ humilitatis.

Metaph. in eius vita. Surius in Maio.

S. PACHOMIO degenti in monaſterio, & opera manuum cum alijs fratribus exercenti texendis è iunco ſportulis, cum diſcipulus eius, quem alijs præfecerat, diceret, eum non rectè texere, cõtinuò ſurrexit, dicẽs. Fili doce me, quæ ſit optima texendi ratio, quem docentem humiliter ſecutus eſt, poſthabito priſtino ſuo more. Qua humilitate, inquit Methaphraſtes, arrogantiæ ſpiritum, carniſq́; prudentiam repreſſit.

In Chron. Franciſc. p. 1. l. 1. c. 69.

Hoc medio crebrò vtebatur S. FRANCISCVS, vt fructum aliquem ſpiritualẽ in ſe colligeret, fratreſq́; ſuos ad idẽ hortabatur, Nã cũ diuturna familia-

riæ

ritate cũ Deo, diuiniſque illuſtrationibus, ac experientia ipſa edoctus, probè ſciret, quid, quo loco, & tempore agendum eſſet, tamen malebat in maximis rebus aliorum etiam ſimplicium ac imperitorum iudicio & ſententiæ acquieſcere, quàm ſuo. Et idcircò omnes fratres, quos ad ordinem recipiebat, ſedulò commonefaciebat, vt hoc exercitium faciendi ea quæ proprio iudicio contraria forent, auidè complecterentur.

Cvm quadam vice ab eo poſtulaſſent ſanctum ordinis habitum adoleſcentes duo, deduxit eos in hortum, monuitq; ſibi vt adiumento eſſent in plantandis caulibus, & eandem ſecum plantandi rationem tenerent. cum verò ille præpoſterum plantandi modum datâ operâ tenuiſſet, vt frõdes deorſum premerentur, radix ſurſum exſtaret, alter iuuenum conticuit & paruit. alter verò, iudicium ſuum non ſubijciens, contendit perperàm plantari. Vnde factum, vt illi, nõ huic habitum ordinis conceſſerit: ſciebat enim ſanctus ille ſine proprij iudicij cõtemptu ibid.c.70.

temptu parum proficí in cæteris virtutibus.

Atq. hæc ſunt media, quæ ſeruus Dei exercere debet ad mortificandum proprium iudicium, cum in omnibus rebus, tum maximè in proprijs ad animæ & conſcientiæ ſuæ pacem & ſecuritatem attinentibus: ſiquidem in his homo ad errorem & lapſum, propter amorem proprium, innataſque animi paſſiones, procliuior eſt. O admirandam pugnam, quæ eſt inter mortificationem & proprium iudicium? O victoriam glorioſam in proprij iudicij abnegatione? hac enim tanquam pugione omnes confodiuntur dæmones, hac reſecantur, velut radice ſucciſa, omnia vitiorum germina, quæ ex proprio iudicio pullulare ſolent. ô quã opima & præclara ſpolia in hac victoria colliguntur, nempe, humilitas, patientia, caritas, pax, gaudium ſpiritale, & diuinæ voluntatis perfecta conſummatio. Denique neceſſe habet homo ſpeciatim mortificare proprium iudicium in aliorum dictis & factis diiudicandis, ne facilè fidem accommodet ſuſpicionibus, niſi firmis rationibus

Digitized by Google

& argumentis confirmentur: Sic enim à culpa & pæna immunis erit, qua Deus animaduertere ſolet in eos qui temerè alios judicant & condemnant, hoc eſt, vt in eoſdem, vel etiam grauiores defectus, quos in alijs notârunt, labantur.

Caſſian. l. 5. c. 30. S Vinc. in vita Spirit.

CAPVT XII.

De mortificatione paſſionum in ſenſitiua hominis parte exiſtentium, & de earum natura.

SICVT homini ineſt appetitus intellectiu', nẽpe volũtas animæ ſoli inherẽs, (vnde & dicitur eſſe in parte animæ ſuperiori) ſic ineſt & ſenſitiuus inhærens toti cõpoſito ex anima & corpore: vnde & dicitur eſſe in parte animæ inferiori, quia eſt in illa, quatenus forma eſt corporis, vitam corpori præbens. Huius appetitus duæ ſunt potentiæ, concupiſcibilis & iraſcibilis. Motus vel operationes eius appellantur paſſiones, eò quod per illas potentia corporali quadam immutatione alteretur, & quaſi patiatur. di-

cun-

cuntur & perturbationes animi, quod rectam rationem ſoleant turbare & tenebras offundere. Sunt autem numero vndecim, ſex in potentia concupiſcibili, vt amor, deſiderium vel concupiſcentia, odium, fuga mali vel abominatio, delectatio, quæ dicitur & gaudium, Dolor vel triſtitia. Quinque reliquæ ſunt in iraſcibili, quæ ſunt, ſpes & deſperatio, audacia & timor, & ira, quæ dicitur & indignatio, ac zelus. Hæ paſſiones oriuntur ex bono vel malo per imaginationem animæ repręſentato. Nam bonum repræſentatum, tanquam principium actiuum primò efficit in animo inclinationem quandam ad bonum, & hoc eſt, amor; ac dum bonum nondum obtinetur mouet appetitum ad illud procurandum, & hoc eſt deſiderium. Poſt obtentum verò bonum, bonum ipſum efficit in anima quietem & pacem, quæ dicitur delectatio & gaudium.

Aug. 9. de ciuit. c. 4. S. Thom. 12. q. 22. a. 1. 2. 5.

MALVM verò eidem appetitui repręſentatum efficit cõtrarium. ac primò quidẽ auerſionem, qua conatur illud à ſe repellere, & dicitur odium. deinde ſtudiũ remouẽdi, & dicitur Fuga vel

abomi-

abominatio mali. Si verò malũ à ſe remouere non poſſit, ſequitur Dolor & triſtitia. Quòd ſi bonũ appetitui obiectũ ſit arduũ, ſed ita cõceptũ vt obtineri queat, efficit in potẽtia iraſcibili ſpẽ cõſequẽdi, cõtrà verò, deſperationẽ, ſi cõcipiatur, qua ſi obtineri nequeat. Rurſũ ſi appetitui malũ obiiciatur, quod ęgre depelli poſſit, & tamẽ homo cõfidat ſe depulſurum, naſcitur audacia in appetitu: ſin minus, timor. Si verò malum ſit re ipſa vel imaginatione præſens ſurrigit ſe ira contra illud eiusq́ue auctores.

HÆ paſſiones, ſi naturã ſpectes, hoc eſt, vt ſũt partis ſentiẽtis operationes, moraliter nec bonę, nec malę ſũt, nec virtutes, nec vitia, quia volũtarię non ſunt, nec à ratione libera ortę. Si verò eas cõſideres, quatenus à ratione incitãtur, vel mãdãtur, aut quãdo oportebat, nõ coercẽtur & cõprimũtur, quod eſt, tacitè illis conſentire, tum moraliter bonæ vel malæ, virtutes vel vitia dici queunt, quia ſic ſunt voluntarię, & cum ratione participant. Bonæ quidem, quando rationis dictamen ſequuntur: malæ, quando ſecus.

hoc

hoc eſt, cum potius ſequantur naturæ corruptæ inclinationem, amando, quod amandum non eſt; & timendo, quod timendum non eſt.

His appetitus ſenſitiui paſſionibus in voluntate respondent, vt ſuprà diximus, ſimiles actiones & motus, ijsdē nominibus amoris, deſiderij, gaudij & cæteris appellati. In voluntate ſiquidem propriè non ſunt paſſiones, quia eius motus non ſunt cum mutatione corporali coniuncti, ſed dicuntur affectus, qui naturâ ſua liberi ſunt, & immediatè nati. Vnde ſi benè ordinati ſint, verarum germanarumque virtutum actus ſunt, quibus refrenantur partis ſenſitiuæ paſſiones. Si non ſint, & cum ratione pugnent, culpæ rationem obtinent, & excitant animi perturbationes.

Hæc cum ita ſint, reſtat vt diligenter conſideremus, quanta nobis incūbat neceſſitas paſſiones illas mortificandi. Certè, ſi homo non niſi vt bruta animantia, anima ſentiente conſtaret, non eſſet ad refrenandas paſſiones obligatus, quia conuenienter naturæ ſuæ principali operaretur: at quoniam

ratione, vt principali parte præterea præditus eſt, à qua & homo dicitur, tenetur, quibuſcunque modis poteſt partem ſentientem, tanquam ancillam dominæ, & inſtrumentum opifici, ſibi ſubijcere. Hoc Deus in diuinis litteris per Eccleſiaſticum docet, dum monet, ne poſt concupiſcentias noſtras eamus, hoc eſt, poſt paſſiones; alioquin ab hoſtibus vincendi, id eſt, dæmonibus, qui irridebunt & ſubſannabunt nos. Et Apoſtolus Paulus Dei auctoritate, *Fratres*, inquit, *ſumus debitores carnis*, vt nempè ſecundum eius inclinationem vitam inſtituamus: quia *ſi ſecundum illam vixerimus, morieniur*, nempe morte culpæ & pænæ æternæ: *ſi autem ſpiritu facta carnis mortificauerimus*, hoc eſt, paſſiones & concupiſcentias, *viuemus*, nempè vita gratiæ & gloriæ æternæ. Eccl. 18. Rom. 8.

RATIO, cur harum paſſionum mortificatio tam neceſſaria ſit, eſt, quia ſicut in parte ſuperiori animæ, quæ intellectiua dicitur, voluntas propria, iudiciumque proprium ſunt omnium vitiorum radix, ſic in eiuſdem animæ parte ſenſitiua & inferiori paſſiones

ſunt omnium peccatorum malorũq; fõs & radix. Ab his paſſionibus adpartem intellectiuam aſcendunt tetri vapores & fumi, iudicium exæcantes, & obſcurantes. Vnde Apoſtolus in hominis peccatoris perſona. *Video*, inquit, *aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & detinentem ſub lege peccati*. Appellat Beatus Paulus membrorum legem, partis ſentientis paſſiones: quia ſi non cohibeantur, animam in omne genus vitiorum præcipitem agunt.

Rom. 7.

EST & alia ratio, quæ mortificationem paſſionum ſuadet: nam cum inſint parti ſentienti, organiſque corporeis, non animæ modò, verùm etiam corpori quoad ſanitatem noxiæ ſunt. Videmus enim vno immodico timore homines quoſdam ilicò incanuiſſe; alios iræ intemperantia, triſtitiæ, vel gaudij concidiſſe mortuos. Cuius rei multa exſtant in veterũ monimentis exempla. Publius Rutilius ſpe Conſulatus, quem Romæ ambiebat deiectus, tanto mærore obrutus eſt, vt ſubitò animam efflârit. Dantes poëta clariſſimus, teſte Volaterrano.

Lib. 22.

no, ad Venetos miſſus pro pace cum Guidone de Palenta componenda, ſimulatque cognouit ſibi audientiam negatam, vitam cum morte commutauit. Idem facit nimia lętitia. Ælianus enim commemorat athletam Crotoniatam poſt partam Olympico certamine victoriam, cum corona laurea offerretur, tanta lætitia effuſum, vt continuò ſpiritum reddiderit. Et de Sophocle ſcribit Plinius, eum, cum tragœdia ſua alteri publicè antelata fuiſſet, tanto exilijſſe gaudio, vt ſubitò mortuus conciderit. Idem efficit in hominibus nimius terror. Refert ſiquidem Fulgoſus de Oſtrogothorum rege Theodorico, cum in cæna ingens caput piſcis propoſitum fuiſſet, illeque exiſtimaret eſſe ipſum caput Symmachi, quem trucidârat, eum tanto terrore concuſſum, vt paulò pòſt expirârit. Idem de alijs paſſionibus dici poteſt, quando non mortificantur. *lib.7.c.53.* *lib.9.c.2.*

Nonnvlli tamē in ea ſententia ſunt, vt arbitrentur, ſe in ægritudinem lapſuros, ſi obortam iram, triſtitiamue refrenare conentur; vnde paſſioni

cedentes animæ ſuæ perniciem afferunt, & malè ædificant proximum, ac Deum grauiter offendunt, imò & corporis ſanitatem, ſi ſinant paſſionem augeſcere, lædunt, vt liquet experientia. Quare concludo ſedulam paſſionum mortificationem, plurimum valere ad conſeruandam animæ corporiſque incolumitatem, ad extirpandam tyrannicam vitiorum ſeruitutem, ac denique ad veram & ſolidam pacem internam externamque obtinendam.

CAPVT XIII.

Qua ratione mortificandæ ſint paſſiones exiſtentes in parte hominis ſenſitiua.

EX ijs quæ ſuperius dicta ſunt de modo mortificandi amorem proprium & voluntatem propriam facilè liquet, quemadmodum ſint mortificandæ paſſiones. Licet enim aliquandò fieri poſſit, vt ſine vllo reſpectu ad paſſiones peccetur propria voluntate, vt cum peccatur ex mera malitia, tamē omnes ferè prauę

volun-

volũtatis noſtræ actiones originè habent ab aliqua paſſione non mortificata in ijs qui ſeruire Deo cæperunt. Quare breuiter de mortificatione paſſionum agemus. Paſſio amoris, quæ prima omnium eſt, & deſiderij, quæ ſecunda eſt, inordinatæ ſunt. Primò, quãdo homo amat vel deſiderat, quę natura ſua cum diuina lege pugnant. vt eſt iniuſtè detinere rem alienam, alterius coniuge abuti, &c. In quo genere non opus eſt diu diſpicere quid agendum ſit: conſtat enim pænitentiâ talia eſſe corrigenda. ab ijs qui nondum adiuuante diuina gratia viam pulcherrimam obſeruationis mandatorum Dei inire cæperunt. Secundò inordinatæ ſunt, quando homo amat vel expetit, non quidem res ſuapte natura malas, ſed ſuperuacanęas, & idcircò culpę obnoxias, vt opes, domos, hortos, veſtium mollitiem, victus delitias, aliaq́ue quæ non conueniunt homini humilitatis aliarumq́ue virtutum Chriſtianarum ſtudioſo. Tertiò inordinatæ ſunt, quando homo amat & deſiderat neceſſaria, non ob neceſſitatem, ſed voluptatem, aut ſi ob

Paſſio amoris *Deſiderij.*

Aug. de vera religion. c. 48. neceſſitatem quidem, amet ea mē˜a immodico affectu. Hoc autem, teſte S. Auguſtino, & Beato Gregorio argumentum eſt aliquem affectu inordinato amoris vel deſiderij in res neceſſarias ferri, quando ijs destitutus magnoperè affligitur: ſi enim illa propter Deum amaſſet, cum à manu eiuſdem Dei profectum ſit, quod illis ſit exutus, voluntatem ſuam cum diuina conformaſſet. Has inordinationes mortificare debet homo, ea ratione qua diximus mortificandū amorem proprium, non deſiderādo niſi ea quibus ægrè carere poſſumus, idq; non ad nos ſolandos, ſed ad ſatiſfaciēdū neceſſitati, & diuinæ ordinationi, quæ ita voluit, ac ex parte noſtra optando viuere ſine vlla delectatione corporali, ſi eam Deus non conceſſiſſet. Itaque quando Deo ſic viſum fuerit, etiam amorem parentum, filiorum, vxoris, amicorum, & aliorū non ſecus, quā aliarū rerū temporaliū, exuere, & paratum eſſe, quando caſus ita tulerit, illos omnes pro Chriſto deſerere.

Greg. l. 31. mor. c. 8.

De lectationis. PASSIO delectationis & gaudij inordinata eſt, quando homo oblectatur

&

& gaudet in rerum temporalium vſu & ſucceſſu, non quia vſus ille neceſſarius, vel animæ proficuus eſt ad caritatem promouendam, aliumúe virtutis finem obtinendum, ſed quia voluptatem quandam affert naturæ conuenientem: vt ſi quis oblectetur ſpectandis ludis, & comœdijs, non ob commodum, quod inde prouenit, ſed ob voluptatem ſolam, quam ſpectando capit. Item, ſi quoniam magnum fecit quæſtum in negotiatione, aut hæreditas obuenit copioſa, vel munus publicum valdè fructuoſum nactus eſt, de ijs gaudet, non quòd commodare queant ſaluti animæ ſuæ, vel aliorum, aut quòd neceſſitati multorum poſſit eorũ ope ſuccurrere, ſed tãtum quia magnã ex eo euẽtu capit cõſolationẽ. Idẽ eſt in alijs rebus ordinarijs, vt ſi quis lætetur ob victũ vel veſtitum, ob donum egregiũ acceptũ, ob laudes ab alijs auditas, & alia ſimilia carni placentia, tantùm quia voluptatẽ aliquã iſta afferunt, nullo alio fine propoſito virtuti cõſẽtaneo: hęc enim lętitia inordinata eſt, rationeq; ac ſpiritu mortificãda, vt ſcilicet ea nõ expe

tat, niſi neceſſitatis vel vtilitatis nomine, quæ in animã ipſius vel proximi redũdet. Quæ doctrina liquidò colligitur ex eo, quod alibi dictũ eſt, actionibus adiaphoris, quæ per ſe nec bonæ, nec malæ ſunt, bonum finem eſſe prę ſtituendum, vt virtutum laudem obtineant.

Triſtitia. QVÆ dicta ſunt de paſſione gaudij, ſimiliter intelligenda ſunt de paſſione triſtitiæ. Videamus ergò quid ſit triſtitia inordinata à nobis mortificanda. Quando ob iacturam rerum temporalium factam, aliaúe incommoda accepta in victu, veſtitu, habitatione, parentibus, amicis animo deijcimur, non quia inde grauiter offenſus ſit Deus, aut quia detrimentum aliquod noſtræ proximorumúe ſaluti & profectui acceſſerit, ſed quod conſolatio aliqua nobis adempta ſit, tunc triſtitia inordinatą laboramus, quę deſtituta eſt fine veræ virtutis. Quare ratione mortificare & corrigere hanc paſſionem tenemur, quod fiet, ſi eam tanquam de manu Dei pro expiatione peccatorum noſtrorum ſuſcipiamus.

TI-

Digitized by Google

Timor quoque vanus & inordinatus eſt, quando homo reformidat aut corporis & fortunæ damna, aut excidere è gratia & beneuolentia hominum, non quòd timeat Deum offendere, aut alio nocumento ſpirituali ſuam vel aliorum animam afficere, ſed tantùm, quia horret damni temporalis grauitatem. Qui timor ſic mortificandus eſt, vt ſe homo prõptum offerat ad omnia damna fortiter perferenda, quę Deus immiſerit & permiſerit. Sunt & alij timores inordinati, quibus homo plus æquo terretur rebus alterius vitæ, vt ſpectris, vmbris, apparitionibus ſpirituum, & idcircò non audet ſolus degere in domo aliqua, aut ſolus in tenebris iter carpere. Hi timores mortificandi ſunt actionibus contrarijs, vt tranſeundo per locum ſpectris obnoxium, & orationibus pijsq; meditationibus vacando. *Timoris.*

Iræ paſſio non ſolùm inordinata in nobis eſt, quando expoſcimus vindictam, aut verbis contumelioſis alios inuadimus, ſed etiam quando nulla voce emiſſa, aut ſigno dato in nobis ipſis turbamur, aut in proximũ *Ira.*

commouemur ob defectus in illo animaduerſos, atq; ita animo ab eodem abalienamur, & in corde illum iudicamus, ac vilipendimus. Hæc ira mortificanda eſt eleuando cor ad Deum, & à miſericordi eius manu recipiēdo pœnam, quā ira nobis attulit, auxiliūque implorādo quo fūditus comprimatur, vt diximus alibi de remedijs ad acquirēdā patientiā cōmemoratis.

Indignationis. INDIGNATIO in proximum, orta ex cōſideratione defectuū eius, mortificanda eſt, compatiendo illi, & lapſus excuſādo, quoad fieri poteſt: cogitādo itē & in conſpectu Dei agnoſcendo, nos multò deteriora perpetraturos fuiſſe, niſi diuina manu conſeruati fuiſſemus. VERVM hic aduertendum eſt, has paſſionum inordinationes non ſemper eſſe peccata in voluntate, niſi voluntas illas optet, acceptet, vel nō refrænet & mortificet, ſicut oportet: ſin verò aduigilans ſtatim repudiet & rationi ſubijciat, tum licet earum commotionem ſentiat in parte ſenſitiua, vt loquitur Apoſtolus, rea nō ſit damnationis, imò virtutes earumq; meritum ſibi cumulat, & gloriam auget in cælo. *Rom. 7. a. 18.*

cælo. Quare ſeruo Dei non debet videri ſuperuacanea hæc ſubtilior de paſſionibus tractatio, quoniam progreſſus magnos in amore Dei, omnique virtutum laude facere poteſt; qui in mortificandis animi perturbationibus egregiè ſe exercitârit. Quod ſi cuiquam non admodũ arridet hoc mortificandarum paſſionum ſtudium, non eſt tamen infructuoſum hãc doctrinam habere perſpectam, vt cum Deus menti deſiderium tale iniecerit, facilius & prõptius amplectatur. Nec verò modus mortificandæ, verbi cauſa, iræ, quod aliquis ſuſpicari poſſet, impedit ſuperiores, quo minus ſibi ſubiectos: cùm opus eſt, corrigere vel caſtigare poſſint, ſed iuuat, vt moderatè, ac debito fine, atque etiam merito corrigentis & correcti fiat. Nec item mortificatio indignationis contra proximum, vetat, ne indignemur contra crimina & noxas peccantium, ſed temperat cor noſtrum vt ſic indignemur in defectus, vt tamen non dimoueamur ab amore perſonæ peccãtis. *Vera enim iuſtitia*, inquit Beatus GREGORIVS, *hom. 34 in Euang.*

 com-

compaſſionem habet, non indignationem.

CAPVT XIV.

De mortificatione ſenſuum exteriorum.

POST mortificationem propriæ voluntatis, quæ ineſt parti animæ ſpirituali, & paſſionum inhærentium parti ſenſitiuę interiori, congruens eſt, vt deinceps tractemus de mortificatione ſenſuum exteriorum, quæ non perutilis ſolùm, ſed etiam neceſſaria eſt homini veræ virtutis ſtudioſo. Propria ſiquidem voluntas, paſſionesque per ipſos ſenſus externos videndi, audiendi, odorandi, guſtandi & tāgendi prauas ſuas inclinationes & motus exercent: vnde fit, vt mortificatis ſenſibus, mortificetur quoque propria voluntas, quæ illos regit: paſſiones item interiores quæ ſenſuum actione produntur, & complentur Deinde ſenſus ſunt quaſi ianuæ & feneſtræ, per quas in animam aditum habent cogitationes & imaginationes vanæ & peruerſæ, quæ accendunt & exci-

tant

tant in ea motus inordinatos ac vitioſos. Itaque ſicut ad tuendã & propugnandam domum vel arcem, ne eam inuadãt fures & prædones, neceſſe eſt portas omnes, feneſtraſque diligenter obſeruare, ſic ad tuendum animæ noſtræ domicilium, quæ eſt ſedes Dei, diuinorumque theſaurorum, hoc eſt, gratiæ & virtutum propugnaculum, opus eſt ſenſuum externorum portas feneſtraſque ſedulò tenere clauſas, ne ab infeſtis noſtris hoſtibus dæmonibus inuadatur & ſpolietur dictis theſauris ſpiritualibus. Ad hæc æquũ rationiq; conſentaneum eſt, vt facultatibus alienis ſecundum Domini voluntatem vtamur: ſi enim ſecus fiat, iniuſtitiæ, & quaſi furti nota incurretur. cùm ergò ſenſus noſtri ſint bona Dei, è cuius manu habemus & eſſe, & viuere, & omnes ad operandum vires, imò bona omnia; meritò eis vti debemus, non ſecundum noſtram cupiditatem, ſed ſecundum voluntatem & beneplacitum eiuſdem Domini. Itaq; generatim loquendo in eo conſiſtit vera ſenſuum mortificatio, vt quoties aliquid oculis ſpectandum, auribus au-

diendum, naribus odorandum, lingua guſtandum vel loquendum, manibus denique tractandum eſt (quod idem de alijs membris corporis ſentiendum) homo ſecum perpendat, quo fine & ſcopo ad videndum, aliasúe actiones moueatur; ſi enim deprehendat ſe ſolo voluptatis, non autem neceſſitatis vel vtilitatis ſpiritualis ſenſu adductum, mox abſtineat ab ijs proſequendis; ſi ſecus, oret Deum vt cum ſua benedictione ad ipſius gloriam, ſuæque animæ aliorumúe ſalutem liberè illis vtatur.

Hanc ſenſuum mortificationem ſæpe à nobis ſpiritus ſanctus in diuinis litteris exigit. In prouerbijs enim dicit. *Prabe fili cor tuum mihi : & oculi tui vias meas cuſtodiant*. Loquitur autem de oculis mentis primum, deinde corporis, quatenus menti obſequuntur, vtrique enim ſecundum vias, hoc eſt, ſecundum Domini voluntatem dirigi debent. Et in libro Numerorum, Deus mandauit in fimbrijs veſtium poni vittas hyacinthinas. & cauſam eius addit, *vt recordentur omnium mandatorum Domini, nec ſequan-*

Prou.23.

Num.15.

Digitized by Google

quantur cogitationes ſuas, & oculos per res varias fornicantes. Ac in Eccleſiaſtico commendat cuſtodiam aurium & linguæ, dicens. *Sepi aures tuas ſpinis, & linguam nequam noli audire, & ori tuo facito oſtia, & ſeras auribus tuis.* His ſimilibuſque ſententijs inculcat Deus nobis in lege ſua mortificationem ſenſuum. Vt verò practicè melius eam exerceamus, de cuiuſque ſenſus inordinatione, mortificationeq; porrò diſſeremus. Eccl. 28.

CAPVT XV.

De mortificando viſu, maximè in ſpectandis ludis, tripudijs, & alijs rebus ad malum prouocantibus.

NATVRA noſtra per peccatū vitiata in omnibus rebus ſuā aucupatur voluptatem per miniſterium ſenſuum, maximè autem oculorū, tū quia prōptius illis obiecta ſpectabilia ſe offerunt, tū quia minore labore atq; infamia vſurpātur. Si in ſpectādis reb' nō aliud querítur quā oculorū paſtus, noxa nō caret animus. Ob lectationis, inquit B. Baſilius, appe- *Lib. de vera virginit.*

ti-

titus è carne velut ex fonte manat, & per omnes ſenſus, tanquam per quinque flumina diffunditur, oculis verò, velut manibus incorporeis omnia quæ vult attingit, etiam ea quæ corporeis manibus non tractantur; nã cõſpectis eorum figuris & formis, cordi mox eorum ſpeciem infigit, & corpus ad voluptatem inflammat, atque ita omnes ſenſus actiones ſuas dirigũt ad eandem voluptatem, tanquam ad ſuam reginam, contaminantes animam, & carnalibus deſiderijs obnoxiam facientes. Vnde cõcludit ſanctus ille doctor, ſeruum Dei, qui veræ virtuti operam dare contendit, debere invigilare ſedulò cuſtodiendis ſenſuum feneſtris, ne liberè nimium vagẽtur, animamque in vitiorum voraginem præcipitem agant. Ac ſigillatim, oculos non debere conuerti quòcunque collibuerit, ſed eò tantum quò neceſſitas aut vtilitas ſpiritualis impellet. ſic enim animus ſemper inquit, promptus erit ad contemplandam rerum ſpiritualium pulchritudinem. Qua oratione S. Baſilius non obſcurè inſinuat, quæ ſit inordinatio in aſpectu, quod-

quodq́ue eius remedium. Sed iam magis particularia ſubijciamus.

Ex hoc inordinato appetitu captandi voluptatem ex vago oculorum in quaſuis res cõiectu, naſcitur cura deſideriumq́ue cernendi ſpectacula iucunda, vt ludos, ſaltus, laruas, comœdias, taurorum certamina, & alia id genus vana & noxia exercitia. Hoc deſiderium etiam atque etiam coercendum eſt, nam vt in huiuſmodi ſpectaculis, nihil niſi ſenſuum obiectamentum quęritur, & procliuis eorum occaſione in vitia lapſus eſt, magnũ animæ conciliant damnum, deducendo eam à rerum diuinarum conſideratione, & multis inanibus cogitationibus ſuperbię, iræ, gulæ, odij, inuidiæ, libidinis, detractionum, eam complendo: à multis quoq́ue operibus bonis abſtrahendo, & tempus pretioſum perperàm conſumendo. Ac eſto, nullum aliud incommodum inde ſequatur, quàm quod ſua præſentia approbare videantur huiuſmodi nugas, id magnum ſatis incõmodum videri debet. Vnde ait S. CYPRIANVS. Etſi ſpectacula, non ſint ſimilia gentilitijs, quæ in hone- *Lib. de. ſpectac.*

honorem falſorum Deorum inſtitue-
bātur, tamen à Chriſtianis eſſe vitāda.
Cum enim natura hominis corrupta
per ſe ad malum prona ſit, quid faciet
ſi oculis obijciantur quæ ad malum
prouocēt? qui per ſe ad lapſum procli
uis eſt, quantò potius labetur inter
In pſal. 119. tantas occaſiones? Et S. Auguſtinus,
inter peccata, & occaſiones eorum nu
merat ſpectaculorum frequentationē.
Nec Sāctı ſolū, verū etiam gentiliū
ſapientum nonnulli agnouerunt, quā
ta bonorum morū iactura ſit in aſpe-
Raph. Vola ctu rerum vanarum & futilium. Ro-
terr. l. 29. mæ, cum Cornelius Naſica theatrum
ad exercendos ludos excitaſſet, Sena-
tores improbârunt, & euerti mandâ-
runt; exiſtimantes res vaniſſimas in-
dignas eſſe perpetuo ædificio. Id fa-
ctum eſt, cum morum apud Roma-
nos inuiolata conſtaret integritas: at
poſtquā violari ea cæpit, multa amphi
Volat. ibid. theatra exſtructa ſunt: De Catone cer-
tè apud Ethnicos quondam pruden-
tiſſimo legimus eum deteſtatum fu-
iſſe theatra, nec vnquā voluiſſe ludis
intereſſe, arbitrabatur enim homine
prudenti indignum eſſe, præſentia
ſua

ſua ludicra ſpectacula approbare. Cicero quoque teſtatur in perſona Scipionis Romanos iudicij laude claros pro re vili & abiecta habuiſſe Comœdiarũ actiones, ipſosq́ue actores decreto Cenſorio declaratos infames.

QVANTO magis Chriſtiani homines, quos Chriſtus monuit, de omni verbo otioſo aliquandò in die iudicij reddendam rationem, ac omnes peccandi occaſiones, etiamſi oculis, manibusq́ue & pedibus nobis eſſent cariores, ſumma vigilantia abſcindendas, cauere debent huiuſmodi ſpectacula, in quibus & multi temporis fit iactura, & plurima oculis vſurpantur vana & laſciua, boniſq; moribus aduerſa, vt quotidiana docet experiẽtia. Nã vt quidã Poëta loquitur. *Segnius irritant animum dimiſſa per aures, Quã quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus.* Et cũ B. Paulus dicat, corrũpere bonos mores colloquia praua, quæ auditu percipiuntur; quantò magis inquinabũt animam fæda ſpectacula quæ in oculos incurrunt? *Math. 12.* *Matt. 5.* *Horat. de arte poët.* *1. Cor. 15.*

Accidit ali⁹ horũ tẽporũ abus⁹, quod fœminæ quoq; ad Comœdias ad

hi-

Eccl.9. hibeantur, Scriptura ſacra non ſemel
Prou.5. monet mulieris ſpecioſæ conſpectum
occidere corda multorum, ſermones
eius placidos eſſe inſtar ignis ad fædi-
tatem omnem inflammantis, nouiſ-
ſima autem illius eſſe amara quaſi ab-
ſynthium, & acuta quaſi gladium bi-
cipitem, hoc eſt, qui animam puniat
morte culpæ & pœnæ æternæ. Vnde
Aug. de ſcribit S. Auguſtinus, Baſiliſci afflatũ
ſingul. tolerabiliorem eſſe cantu fœminæ:
cleris. eò quod Baſiliſcus ſuo aſpectu corpus,
cãtus verò laſciuæ fœminæ animã pe
rimat. Iã ſi accedat geſtus & motus cor
poris nil aliud ſpirans quã leuitatem
& turpitudinem, quid fiet in imbecil-
libus mentibus auditorum? id nimi-
Iud.16. rum, quod euenit Holopherni conij-
cienti oculos in Iudith, vt à pulchritu
dine, ſicut loquitur Scriptura, *captiua*
1.Cor.12. *facta ſit eius anima*, morteque tempo
rali & æterna percuſſus. Non permit-
tit Apoſtolus Paulus mulieri quan-
tumuis ſapientia magna preditę fun-
ctionem publicè alios docendi: cuius
rationem reddit B. Anſelmus, quòd
ſermo eius prouocet auditorem ad a-
morem parum honeſtum. Quod ſi ve

rum

rum eſt, quid efficiet mulier comptè veſtita, & in publico theatro verbis fa-ctisq; gerens perſonam leuem & indecoram? non dubium, quin dęmon per eam, tanquam per aptiſſimum ſuorũ maleficiorum inſtrumentum plurimum mali perfecturus ſit, vt quotidianis conſtat exemplis.

CAETERVM hic animaduertendũ eſt, etiamſi laudabile ſit quędam religioſa dramata, à quibus omnes leues narrationes actionésue abſunt, ſpectãda proponere, tamen ſi ab eiuſmodi actoribus exhibeantur, qui alioquin vana & laſciua miſcere conſueuerunt, non conuenire illa à Dei ſeruis frequẽtari. Hoc enim ſatanę artificium eſt, comędijs pia quędam & ſancta inſerere, vt hoc prętextu etiam pij & religioſi homines ad eas audiendas alliciantur. Neque idonea excuſatio eſt eorũ, qui promiſcuè omnibus intereſſe volunt ſpectaculis, quòd Principes & Magiſtratus illa permittant: multa enim mala licitè ab illis permitti queunt, vt caueantur deteriora, vel certè permittuntur, quia non ſatis exploratum habent, quanta mala inde cõſequantur.

que

quæ ſi perinde ſcirent, ac cognoſcunt multi qui in conscientiæ foro quotidie verſantur, proculdubio non facilè permiſſuri eſſent.

C. Rhodigin. l. 5. c. 3. Alex. ab Alex. l. 2. c. 25.

Sed & choreas ac ſaltationes multi è gentilium ſapientioribus tanquam rem vanam & inutilem condemnârũt, vt Plato, qui à Rege Siculo, quẽ fortè inuiſerat, ad choreas cum alijs ducendas inuitatus, reſpondit, mulierum id eſſe, non virorum. Et Imperatores Tiberius ac Domitianus, licet veræ fidei expertes, illas lege vetuerũt, aſſerentes, hominibus honeſtis eſſe indignas. Idem ratio naturalis dictat, ac multò magis Chriſti religio, quippe quæ tantam exigit ab homine fideli modeſtiam, honeſtatem, vanitatumque & leuitatum deſpicientiam, vt ex terno habitu & geſtu corporis ad glorificandum Patrem cæleſtem prouocare teneatur. Vnde Pſalmiſta. *B. inquit, vir, cuius eſt nomen Domini ſpes eius, & non reſpexit in vanitates & inſanias falſas.*

Pſal. 39.

Alia inordinatio viſus noſtri eſt, facilè oculos conijcere in res ſpectatu iucundiſſimas, nõ quòd neceſſitas vel

vti-

vtilitas aliqua id poſtulet. ſed quia ſola voluptas inuitet, quod vitiũ notauit alicubi B. BASILIVS. Quod tũc maximè mortificandum eſt, quando ex earum rerũ aſpectu oriuntur prauę cogitationes, vt fit ex aſpectu venuſtarũ mulierũ, aut nudarũ iconũ. Vnde magna exaggeratione idẽ auctor monet, nõ eſſe cohibendos modò oculos à fęminarum, ſed etiam ſpecioſorũ adoleſcẽtũ intuitu: rationemq; huius moniti ſubijcit hanc. nempe quod experientia quotidiana cõſtet multa hactenus mala in mũdo ex vago & libero in quoſuis oculorũ coniectu eſſe ſecuta; atq; callidũ humani generis hoſtẽ hoc medio quãplurimos in fraudẽ induxiſſe, ac in tartareas flammas præcipitaſſe; nec eos ſolũ, qui vltrò flagitijs, & mũdi huius illecebris immerſi erãt, ſed etiã optimos, qui lõge à vitiorũ caſtris receſſerãt. Vnde cõcludit ſeruo dei nõ debere intercedere cõſuetudinẽ cũ talibus perſonis agendi, & ſi quãdo iuſtis de cauſis ſubterfugere nequeat, oculos nõ in illos, ſed in terrã defigẽdos. Quæ doctrina ſic prorſus rationi cõſẽtanea eſt, vt etiã Ethnici iudicârint idẽ faci-

lib. de vera virgin.

Serm. de abdicat.

Digitized by Google

Lib. 4. c. 3.

faciẽdũ homini pudico & caſto. Valerius ſiquidẽ Maximus, *Pericles, inquit, Athenienſium princeps, cum tragœdiarum Scriptorem in Prætura collegam haberet, ac is publico officio unà diſtrictus pueri ingenui prætereuntis formã impenſioribus verbis laudaſſet, intemperantiam eius increpitans dixit. Prætoris non ſolùm manus à pecuniæ lucro, ſed etiam oculos à libidinoſo aſpectu cõtinentes eſſe debere.* Hanc doctrinam ab Ethnicis agnitam, ſed non ſeruatã, ſancti Dei in Eccleſia Chriſti, gratia diuina adiuti, & agnouerunt & ſeruauerunt.

Guido Carthus. in eius vita.

B. Hvgo Epiſcopus Gratianopolitanus, licet eſſet caſtiſſimus, & ab omnibus tentationibus carnis ita immunis, vt ſenſu omni videretur deſtitutus, tamẽ quoties iã exiſtẽs epiſcopus vel in Cõfeſſione, vel extra illã neceſſe habuit alloqui fœminas, nunquam per totos quinquaginta annos oculos in earum vultum coniecit: aſſeruitq; id neceſſariò faciendum, ſi mentem velimus ab impuris cogitationibus liberam conſeruari.

Surius in Martio.

S. Thomas quoque Aquinas quã-

tum-

tumuis dono caſtitatis diuinitus ornatus, nec tentationibus vllis obnoxius, & cui angeli ſpoponderant nunquam eum caſtitatis iacturam facturum, tamen ſummum ſtudium adhibuit, ne in mulieres, aliasúe res noxias oculos conijceret: nec ſecus quàm ſerpentes & ſcorpiones eas declinabat.

S. FRANCISCVS, qui continenti mortificatione carnem prorſus edomuerat, tam ſedulus fuit in cauendis colloquijs non neceſſarijs, cum muliebri ſexu, & refrênando earum aſpectu, vt ne vnius quidem ex vultu notitiā haberet ipſeque omnes commonefacere ſolitus erat, niſi cura & vigilantia illa ab omnibus vſurpetur, fieri nō poſſe, quin detrimentum aliquod ab earum conuerſatione capiatur, ſicut ignem nemo ingredi poſſit, quin comburatur. Atque hoc ſtudium omnium Sanctorum commune fuit, à noxijs rebus oculos auertere; probè enim nôrant, quàm ingens damnum incurrerent, quotquot iacturam facerent theſauri gratiæ & caſtitatis, dein quantæ fraudes, doli & ſtratagemata in hoc genere à dæmone fingerentur, quan-

taque hominis in tentationibus carnis ſuperandis imbecillitas & fragilitas: cōtrà verò, quàm inſigne præſidiū à caſtitate nobis eſſet ad omnes alias virtutes conſeruandas & retinendas.

CAPVT XVI.

De Mortificando affectu videndarum rerum curioſarum, ac imaginum inutilium, aliarumq; rerum ſimilium.

VERÆ virtutis ſtudioſo nō ſatis eſt mortificare videndi facultatem in contuendis rebus cum periculo amittendæ gratiæ diuinæ cōiunctis, vt ſunt, de quibus hactenus egimus, ſed etiam in alijs, in quibus ob ignorantiam vel negligentiam noſtrā leuior lapſus eſt, vt hoc amplius in virtutibus proficiamus, & meritum adaugeamus in cælis. Nam limites laudatæ viſionis tranſgredimur, ſi oblectationis ſolius cauſa ſpectare velimus magnifica & præclara ædificia, vrbes, vaſa aurea & argentea, hortos, animantia, imò ſi videre optemus tantùm

res curioſas, quæ pœnam potius afferant, quàm voluptatem, vt duos inter ſe grauiter corrixãtes, & mutuis ſe cõcidentes vulneribus, vt maleficos diris excruciari tormentis, idque nullo alio fine, quàm vt ſciamus quid agatur noui. Vnde B. AVGVSTINVS reprehendit artifices, qui ad illecebras oculorum innumerabilia varijs artibus addunt in veſtibus, calceamentis, vaſis, picturis etiam, diuerſiſque figmentis, vſum neceſſarium atque moderatum & piam ſignificationem longè tranſgredientibus. *Ego autem,* inquit *reſiſto ſeductionibus oculorum, ne implicentur pedes mei, quibus ingredior viam tuam, & erigo ad te inuiſibiles oculos, vt tu è euellas de laqueo pedes meos.* Et infra ſigillatim accuſat ſe quòd curioſitate victus, licet non in circo, tamen in agro cum voluptate viderit canem inſequentem leporem, vel araneam retibus ſuis irruentes muſcas implicantem; & tandem exclamat. *Quã multis minutiſſimis & cõtemptibilibus rebus curioſitas quotidiè noſtra tentatur, & quàm ſæpe labamur, quis enumerat?* Hæc

Lib.10.confeſſ. c.34.

cap.35.

Auguſtini doctrina vera eſt, quoties nulla neceſſitate vtilitateúe corporis vel animi propoſita, voluptatem capimus ex rerum dictarum conſideratione. Quòd ſi autem homo ille oblectamento ſe paſceret, aut ad leuandũ animi mœrorem, aut ad mitigandos labores toleratos, aut ad capeſſendum aliquod documentum animæ fructuoſum, tum illa aſpectio omnis culpæ expers foret. Vnde idem Auguſtinus fatetur, ſi quando eum propenſio naturalis, aut curioſitas ad talia ſpectanda perpuliſſet, atq; id aduertiſſet, alterutrum è duobus feciſſe: aut è re conſpecta aliquam vtilitatem ſpiritalem decerpſiſſe, aut à viſione ceſſauiſſe. itaque quoties videmus nos ad res intuendas ferri ſola cernendi voluptate. eam præciſam Domino Deo offeramus: ſin feramur, aut neceſſitate aut propoſito iuſtę recreationis ſcopo, cor attollamus ad Deum, rogemusq; vt actionem noſtram ad ſuam gloriam dirigat, efficiatque vt è re ſpectata fructũ ſpiritalem impenſius Deum amãdi colligamus. Hoc totum paucis verbis docuit S. BASILIVS cum ait, Caue

Serm. de abdicat.

ne

ac ſis curioſus, ſed oculorum aſpectũ æquè ac auditum ac ſermonem exæqua, cum profectu inde conſecuturo.

Hinc ſequitur, quantoperè conueniat tolli abuſum hoc ſeculo renouatũ exprimẽdi ad viuũ effigies hominũ qui neq; sãctitate, neq; dignitate illuſtres extitêre. Pontificum & Regum poſſunt, vtrorumq; enim recordatio, & reuerentia ad ædificationem animorum proficua eſt, cæterorum, ſiue ſint parentum, ſiue cognatorum, ſiue abſentium, ſiue præſentiũ, haud ſcio, quæ coram Deo ſpiritualis poſſit eſſe vtilitas, in quorum vita, neque ſingularis ſanctitas aliqua, quam imitari poſſimus, eluxit, neque aliæ heroicæ virtutes quæ publicè laudari queant. Verùm quia non omnes tanto lumine de cælo donati ſunt, vt in hoc genere vanitatem aliquam agnoſcant, operæprecium erit declarare, quanta damna pietatis veræ ſtudioſis ex hoc abuſu naſci queant. Scriptura ſacra idololatriæ initia inde ſumpta commemorat. *Acerbo*, inquiens, *luctu pater dolens citò ſibi rapti filij fecit imaginem, & illum, qui tunc quaſi homo mortuus* Sap. 14.

fuerat nunc tanquam Deum colere cœpit, & conſtituit inter ſeruos ſuos ſacra & ſacrificia. Deinde interueniente tempore conualeſcente iniqua conſuetudine, hic error tanquam lex cuſtoditus eſt, & tyrannorum imperio colebantur figmenta. Multitudo autem hominum abducta per ſpeciem operis, eum, qui ante tempus tanquam homo honoratus fuerat tunc Deũ æſtimauerunt. Quod ergò Ethnicis fuit initium & radix idololatriæ, id dæmon nunc perſuadet fidelibus, hoc eſt, vt ſui, & aliorum abſentium morte defunctorum imagines faciant: cuius abuſus extirpandi meritò ſufficiens cauſa eſſe deberet, quòd inde tantorum malorum factũ ſit initium. Quamuis verò nunc dæmon, vt olim, non poſſit fideles pertrahere ad colendas tales imagines, tamen ad alia incommoda pertrahit virtuti Chriſtianæ contraria.

Etenim quorum effigies finguntur, illi valdè honorificum id ſibi arbitrãtur. neque enim ignorant apud Romanos tum maximum honorem alicui delatum, ſi ſtatuam publicè in foro vel alio loco ob res præclarè geſtas me-

meruiſſet. Qui verò vident effigiē ſuā in aula vel alio loco publico dom⁹ cōſtitutā, vbi ab omnibus ſpectari poſſit, quid aliud pro fragilitate ſua facere poſſunt, quàm animo efferri, quòd in tanta ſint veneratione? Sepè vno verbo laudati extollimur, nōnūquā, pretioſa veſte inſoleſcimus, quidni & expreſſione illa honorifica proprij vult⁹? Nā cū ferè elegātiori ſpecie exprimātur, viuacioriq; colore, habitu, & geſtu, quā reuera ipſi ſint, quid aliud inde lucrātur, quā vt magis ſibi placeāt, & amore ſui inardeſcāt? Adhęc cū totius vitæ Chriſtianę fundamētū cōſiſtat in cōtemptu rerū temporalium, & cruce quam Chriſtus nobis portādā impoſuit, dubiū non eſt, cū magno animæ damno honorē & laudē quæri in fingēdis iconibus noſtris vel alienis, maxime ſi eorum ſint, quos carnaliter dilexerimus, quid enim aſpectus talium iuuat niſi ad renouandā vel augendā flammam inordinatæ affectionis? Præterea non exigua videtur hoc abuſu iniuria fieri ſanctis, quorum imagines hactenus in ædibus vſitatę fuêre, tū vt in memoriā ſanctiſſimam illo

Digitized by Google

rum vitam reuocaremus, tum vt eos debito cultu veneraremur, & auxiliū eorundem imploraremus : nunc autem cum hominum non Sanctorum imagines exprimamus,& publicè ſpectandas proponamus;quid aliud facimus, quam quòd exæquamus eos Sanctis? Etſi enim eas nō colamus vt ſanctorum,tamen eas æque auro ,argento,& coloribus expolimus,ac Sanctorum,æquè honorato & publico loco figimus,ac ſanctorum: ſic prorſus, vt multi domum ingreſſi ægrè diiudicare poſſint,ſitné imago Sancti alicuius,vel alterius,quam fortè viderint, & ſi putent eſſe ſancti, religioſum honorem illi per errorem deferant. Illud quoque non parū animæ nocet, quod tempus conſumendum in contemplatione imaginis Sancti, vitæque eiuſdem recolendæ, nullo fructu impendamus in conſideranda forma & lineamentis hominis vulgaris & prophani. Hæc ſeruis Dei ſatis eſſe debent, vt huiuſmodi icones à conſpectu ſuo,aliorumque remoueant.

Ex dictis conſequens eſt, ſeruum Dei,cum in publicum procedit, non

 debere

debere in quoſuis homines oculos conijcere, ſed tantùm in viam, quam iniuit, dirigere: nam ſine cauſa huc illucque reſpectare curioſitas eſt & vanitas. Nec ſeruo Dei nimium videri debet, tali fræno coerceri, cùm potius animi oculos exſaturare debeat in contemplanda pulcritudine, infinitaque Dei gloria; corporis verò, aſpectu dulciſſimo glorioſiſſimi corporis Domini noſtri, benedictæque eius matris, omniumque corporum pulcherrimorum aliquandò reſuſcitandorū, & æterna immortalitatis corona donandorum. Quæ contemplatio iucundiſſima cum in omnem æternitatem duratura ſit, meritò hic ad breue tempus oculos noſtros ijs tantùm rebus ſpectandis occupare debemus, quæ ratio ſuggeſſerit; eoque propius, quòd vt S. CYPRIANVS annotauit, præter ea quæ ſpectatoribus noxia ſunt & inutilia, multa eſſe vtilia, quæ etiam in hac vita cum magna animi voluptate ſpectari poſſint. Poſſumus enim ſine noxa oculos conijcere in pulcherrimā totius mundi fabricam, in claritatem, ortum, curſumque Solis, in globum

Lib. de ſpectaculis.

V 5 Lunæ,

Lunæ, variamq́; eius ſpeciem & motum, in dierum noctiumque viciſſitudines, in incrementa decrementaque temporũ, in ſplendentium aſtrorum chorũ, montibus collibusque, arboribus, floribus, & animantibus ornatã, in fontes & flumina, in maria toto orbe ſparſa cum ſuis fluctibus, acceſſu & receſſu, aërẽ cũ nubibus & ventis, ac deniq; volucrũ õnis generis & piſciũ infinitum exercitum. His Dei operibus, in quibus diuina eius prouidentia, potentia, ſapientia, bonitasq́; mirabiliter elucet, contemplandis homo, vt ſe ad maiorem Dei notitiam & amorẽ inflammet, vacare poteſt. Quod ſi verò etiam oculis mentis, quod fit oratione mentali, luſtrare velit Dei opera, tum veras delitias & voluptates offendet. Hæc omnia ille.

CAPVT XVII.

Quemadmodum mortificandus ſit viſus, quoad viſiones & apparitiones, ne facilè fides eis præſtetur.

SICVT

SICVT mortificamus intellectum, qui animi oculus eſt, nō fidēdo illi in multis, quę tamen veritati cō gruentia videntur, vt diximus de mortificatione proprij iudicij; ſic mortificare debemus oculos corporis, ne ſemper illis fidamus. Nam, vt viſus nō fallatur circa ſuum obiectum, & ratio dijudicet eum nō falli, nōnullæ requiruntur conditiones, cuiuſmodi ſunt, ſanitas & bona diſpoſitio organi, quies oculorum, medium clarum, vniforme, & non impeditum, diſtātia ab obiecto viſui proportionata, ac deniq; tēpus exercendæ viſioni accommodatum. Nam ſi aliqua harum conditionum deſit, facilè errabit oculus, & cum eo, ſi conſentiat, ratio. vt ſi organum viſus humore aliquo infectum ſit, omnia apparent humori ſimilia, vt viridi viridia, rubeo rubea, nigro, omnia muſcis plena; ſicut ſi per vitrū varij coloris ſpectes, omnia vario colore tincta apparent, ſi bacillum per aquam, ob motum aquæ, apparet curuus vel fractus. Sic ſi magnum inter cedat interuallū res maximæ videtur paruę, & quę celerrimè mouentur, vi-

dētur fixæ & immobiles, vt liquet de cælestibus aſtris, quorum cum quędā longiſſimè ſuperent magnitudinem terræ, & velociſſimè agitentur, tamen ſpeciem præbent tantùm luminis cādelę in cælo fixæ, nec motæ. Atq; hic error viſus, omnibus exploratus eſt & notus. Sunt autem & alij ſapientibus tantùm & exercitatis perſpecti, quos opus eſt detegere, vt viſionum ſpiritalium errata facilius nobis innoteſcant.

Etenim ſunt homines nonnulli qui aut morbi, aut complexionis naturalis vitio valdè ſunt melancholici, & ob humores craſſos ac peſtilentes in cerebrum ſubuectos tam vehementer patiuntur imaginationes, vt quod intus cogitant, foris etiam externis oculis ſibi videre videantur, ſiue ſint res ad quas impensè afficiuntur, vt ſunt parentes, amici, ſancti quoque, vel angeli vel homines quos in precibus inuocare ſolent, ſiue ſint res quas horrent vel deteſtantur, vt ſunt hoſtes infeſti, dæmones, ſpectra. Sic videmus auaros pecunijsq; addictos ad minimū nocturnum ſtrepitum vereri,

ri, ne fures domum inuaſerint, impios & malè conſcios ad cuiuſuis hominis occurſum, metuere ne à iuſtitiæ miniſtris rapiantur ad carceres. Hæc non ſolùm Philoſophi, & artis medicæ gnari affirmant, ſed experientia ipſa quoque & ratio confirmat. Videmus enim dormientes ſomniare quæ imaginantur; ac arbitrari ſe oculis cernere quæ ſomniant, tamen, cum iudiciũ ſopore ligatum ſit, apertè hallucinātur. Quod ergo facit ſomnus in omnibus, hoc vehemens imaginatio facit in quibusdam non dormientibus, vt nempe iudicium humorum denſitate ſic conſtringatur & obruatur, vt, ſicut in ſommo, attendere non queat ad obiecta externa, & tamen cernere videātur, antequā videant, idq; accidit procliuiꝰ, in fęminis, & alijs ætate parū prouectis, qui acriori imaginatione facilius in fraudem induci ſolent, quàm in viris prudentibus, in quibus rarò humores iſti noxij dominantur.

Claud. Caleſtinus de his, quæ mirè eueniunt.

QVOTQVOT ergò deprehenduntur prauis iſtis humoribus obnoxij, vel debilioris cerebri, monēdi ſunt ſeriò, ne facilè fidem præſtent viſis an-

gelorum, dæmonum, ſpirituum, & Sanctorum, ſed cogitent perinde ea ſe objcere oculis, ac phreneticis, & ardenti febre laborantibus ſe offerunt miranda, quæ vbi reualuerint, aduertunt nihil omninò fuiſſe. Si verò adhuc dubitent de viſorum veritate, conſulant Patres ſuos ſpirituales, vel alios in hac materia exercitatos, eorumque iudicio acquieſcant. nam vt aliquandò vera ſint, tamen approbanda non ſunt & accptanda, niſi antegreſſo examine & ſententia illorum.

CAPVT XVIII.

De mortificando ſenſu Auditus.

SEnsvs Auditus amore proprio nixus multas ſecum trahit inordinationes, ac vt omittamus eas quæ grauia & manifeſta crimina adiuncta habēt, vt cū audire volumus occultos & infames proximorum lapſus, & ipſōtè aures præbemus cantibus laſciuis & fœdis, ſcurrilibusq; colloquijs: nā hę pœnitētiæ & confeſſionis cultello reſcindēdę ſunt; veniamus ad illas, quę

vel

vti graues non ſunt, ita parui fiunt, ac mortificatione opus habent, ne progreſsũ in virtute impendiant. Cuius generis ſunt libenter audire, dicta factaq́; ſua ab alijs prædicari, gaudere itẽ ſi aliorũ defectus propalentur, idq́; nõ alia de cauſa, quàm quia inde aliquã percipimus voluptatem. Quid verò noxæ & damni in ea re ſit, alibi diximus, cum ageremus de humilitate.

INORDINATIO auditus eſt recreari narratione rerũ vanarũ & curioſarum, quæ nullum afferunt fructũ; deinde ridicularũ & ſuperuacanearũ, idq́; nõ alio fine, quàm quia aures oblectant. Inordinatio quoq; eſt colloquijs aliorũ clanculum nulla ex cauſa ſe ingerere. Vnde BASILIVS. Noli aures, inquit, porrigere quorumlibet hominum colloquijs & nugis ſecularibus, ſed fuge, quoad potes, ne animã tuã cõtamines. Sed nec arcanis aliorũ ſermonibus te temerè ingeras, audias autẽ libẽter vti alia, quę te ad diuinorũ mãdatorũ obſeruationẽ promouere queãt. Et quãquã ſeruo Dei rerũ diuinarũ ſtudio addicto, facilè ſit cæleſtib' his parêre documẽtis, tamẽ alijs nõ ita prouectis g- *Serm. de abdicat. rerum.*

dif-

difficile eſt. Nā præterquā quòd naturæ corruptę vitio in malū procliues ſimus, aduerſarius noſter Satanas non ignorās rerum bonarū auditionē eſſe laudabilē & multorum bonorum fōtem, omnem lapidem mouet, vt colloquia pia & ſancta faſtidium, vana verò & futilia voluptatem concilient.

Lib. 5. c. 31. HANC hominis miſeriam magno ſenſu confeſſus eſt ſanctus quidam Abbas apud CASSIANVM dicens, *otioſarum fabularum diabolum eſſe fautorem, ac ſpiritaliū collationum impugnatorem.* idque confirmat exemplo, quod ſibi acciderat. *Nam cùm fratribus quibuſdam de rebus neceſſarijs ac ſpiritalibus diſputaret, eosq; videret lethæo quodam ſopore demergi, nec poſſe ab oculis ſuis pondus ſomni depellere, otioſam repente fabulam introduxit. Ad cuius oblectationem cum eos euigilaſſe confeſtim, atq; erectas ſuas aures habere vidiſſet, ingemiſcens ait. Nunc vſq; de rebus cæleſtibus loquebamur & omnium veſtrum oculi lethali dormitione deprimebantur at cum otioſa fabula intromiſſa eſt, omnes expergefacti torporem ſomni dominantis excuſſimus,*

ſuſſimus Vel ex hoc ergò perpendite, quijnam collationis illius ſpiritalis fuerit impugnator. Hæc ille. Vt verò intelligatur è contrario, quam Deo gratũ ſit præbere aures ſpiritalibus colloquijs, idem ſanctus à Deo gratiã poſtulauit, ne vnquam vanis & inutilibus collationib⁹ intereſſet, ac impetrauit. nam quòcunque deinceps eum venire contigit, ſemper habiti ſunt ſermones de rebus pijs, cum diuina voluntate congruentibus, ſi autem aliquandò de vanis haberentur, mox obrepebat ei ſomnus, vt audire non poſſet. Quocirca meritò hic diligentiſſimi eſſe debemus in repellendis diaboli conatibus, vanã & infructuoſa colloquia declinare, & à Deo toto pectore donum expoſcere tantùm loquendi de rebus neceſſarijs, & quæ proximum ædificent, & audiendi ea, quæ nobis commodo & adiumento eſſe poſſint. Neque id cò culpandi ſunt, qui iuſta aliqua de cauſa vaniora quædam audire coguntur, vel ab hominibus grauibus & magnæ dignitatis quos non queunt cohibere, vel ab alijs, quorum opera indigent ad res neceſſarias vti-

leſúa

Ieſu e procurādas; nam ſi finis bonus propoſitus nobis ſit in huiuſmodi, noxa quoq; omnis abeſſe poteſt.

ALIA auditus inordinatio eſt, oble-ctari cantilenis vanis & leuibus, muſicaq́; harmonia ob ſolā voluptatem aurium, quæ res non modò otioſa, ſed etiā noxia eſt, niſi ſuum locum habeat mortificatio. Nam, teſte S. BASILIO, vocis ſuauitas gignit in mente cogitationes cupiditatesq; laſciuas: quod veriſſimum eſt, quādo cantiones ſunt leues & ſeculares, ac tales, quæ & à fœminis haberi ſoleant. Quando autē ſunt piæ, & ad deuotionem prouocandam idoneæ, aliosq́ue ſanctos compunctionis, & in Deum amoris motus, tum cum magna laude audiuntur. Quamuis maioris meriti ſit, quando animus noſter ad ſe excitandum tali adiumento non eget, ſuauitate cantus propter Deum ſe priuare. Quod ſi in melodia muſica, motetisq́ue, vt vocant, licet ſanctis & religioſis potius oblectatio, quàm ſpiritualis profectus, qui ex argumento decantato decerpi poteſt, quæratur, aut ad audienda illa non rationis iudicio, ſed ſola inclinatione

Lib. de vera virgin.

natu-

naturali trahamur, tũ inordinatio eſt in auditu, quæ mortificãda eſt, aut au res obturando cõcentui, aut intentionem mutando, vt non iam ſolus ſuauitatis & voluptatis ſenſus, ſed vtilitas aliqua præ oculis habeatur. Ita docuit S. AVGVSTINVS in Confeſſionum libris, vbi declarans quantam vtilitatem afferat in Eccleſia inſtitutum cantandi, & quod ad lacrymas ſæpè commotus ſit, confitetur ſe aliquandò ſuauitate concentus potius, quàm rebus cantatis, captum fuiſſe. *Cum*, inquit, *mihi accidit, vt me amplius cantus, quàm res quæ canitur moueat; pœnaliter me peccaſſe confiteor, & tunc mallem non audire cãtantem. Ecce vbi ſum. Flete mecũ, & pro me flete qui aliquid boni vobiſcum intus agitis, vnde facta procedunt. Tu autem Domine Deus meus exaudi, reſpice & vide, & miſerere, & ſana me.* Lib. 10. c. 32.

CAPVT. XIX.

De mortificatione Odoratus.

IN

IN Odorat' ſēſu nōnulla quoq; inordinatio mortificanda occurrit. Ac primò quidem ſi odor ſuauis in diuinis offi.ijs & veneratione Sanctorum excitetur, propterea quod ſignificet ſanctorum orationes & deuotiones, quæ Deo ſunt odor ſuauiſſimus, deinde vitam ſanctam, & exempla bona, vnde iuſti & pij dicuntur bonus odor Chriſti, non opus eſt mortificare ſenſum odoratus, ſed mentem attollere ad boni odoris ſignificatum, ardereque deſiderio eas preces inſtituendi, quæ odorem ſuauiſſimum ſubminiſtrent Deo, eamque viuendi rationem tenere, vt bonus odor Chriſti eſſe poſſimus coram hominibus. Rurſum quando boni odores vſurpantur in rebus neceſſarijs, nulla opus habet ſeruus Dei mortificatione; modò eis vtatur propter neceſſitatem. At qui vſurpantur in veſtibus, manibus, cubiculis ad delitias & mera oblectamenta ſenſuum, illi mortificandi ſunt, & remouendi, eò quod debito fine virtutis ſint deſtituti. Accedit, quod qui eiuſmodi odores procurant, aut ſecum deferunt, vt ab aſtantibus eorum percipiatur

cipiantur fragrantia, declarant ſe animo valdè ſenſuales, experientiaq́; docet homines laſciuos eſſe odoribus amœnis addictiſſimos. Atq; eſto, ſit aliquis opinione aliorum tanta virtute præditus, vt illi ſuſpicioni locus non ſit, tamen ſpeciem notamq́ue mali nō effugit, nec paruum indiciū dat, quòd longè abſit ab imitatione crucis, & abnegatione Chriſti, quæ conſiſtit in repudiandis omnibus commodis & illecebris corporis, amplectendisq́; contrarijs quę pænā aliquā carni infligāt.

HANC inordinationem odoratus confitetur quoque Auguſtinus, *De illecebra*, inquiens, *odorum non ſatago nimis. cum abſunt, non requiro: cum adſunt, non reſpuo, paratus etiam eis ſemper carere.* Quantum autem diſplíceat Deo ſtudium odorum ſuauium quærendorum, aliarumq́ue illecebrarum ſenſualium, narrat PETRVS Damianus Cardinalis horribile quoddā caſtigationis diuinæ exemplum. Venetorum Ducis coniunx mirè dedita erat fouendo corpori omnis generis delicijs, ac ſingillatim cubiculum ſuum varijs, ijsq́ue ſuauiſſimis cōplêrat

Lib. 10. confeſ. c. 32.

Lib. de contemptu ſaculi c. 9.

odo-

odoribus. Supremus verò iudex Deus, vt omnibus declararet, quantum hic exceſſus diuinæ ſuæ maieſtati diſpliceret, horribili morbo, qui omnes eius depaſceretur & putrefaceret artus, eam percuſſit. Vnde factum, vt tam fœdos ac intolerabiles expiraret odores, vt eius conſpectum amici, famuli, ancillæque omnes defugerent: vnica ancillulæ tantum animi fuit, vt auderet in conſpectum eius prodire, ſed ita tamen, vt curriculo ad eam excurreret, & apud eam deponeret, quod erat adferendum, ac mox iterum ob nimiam graueolentiam excederet. Sic illa cui prius tot ſuppetebant ſeruitia, ab omnibus turpiter deſerta, in ſordibus teterrimis animam exhalauit.

CAPVT XX.

De mortificando guſtu quoad lautitiem eduliorum.

MVLTÆ, maximeq; inordinationes ſunt in sẽſu guſt⁹, quas neceſſe eſt ope mortificatiõis ad cauẽda varia peccata, virtuteſq; cõſeruãdas & augẽdas, in ordinẽ redigi. Inordinatio guſtus eſt, inhiare cibis lau-

lautioribus palatum oblectantibus. hæc autem mortificanda eſt, non curioſè quærendo edulia opipara, magnaque cocorum arte & labore condita, ſed communia, nullaque ſingulari arte parata, ac quæ ad vitam hominis ſani ſuſtentandam ſatis ſint: infirmis enim lautiora ob neceſſitatem conueniunt. Debet homo, inquit B. BASILIVS, refrenare guſtatum cibis lautioribus inhiantem, rationeq́; ita moderari, vt, non niſi ad vitam neceſſaria ei ſubminiſtret, cõdimenta autem omnia lautiora, quæ ſunt vitiorum incentiua, ſubtrahat. Adiungit huic documento S. VINCENTIVS Ferrerius ſeruum dei ex ferculis menſæ appoſitis libentius vti debere minus lautis, & in quæ praua naturæ inclinatione minus fertur.

Lib. de vera virgin.

De vita ſpirituali c. 8.

QVAERET aliquis, cum omnes cibi ſint creaturæ Dei, & bonæ, ac in hominis miniſterium ordinatæ, cur non omnes æquè expeti poſſint? Respondeo: Deũ ipsũ qui creauit piſces, aues, aliaq́, amãtia in hominis vſum & victum, ſimul tuliſſe legem de temperãtia, vt nempe vnuſquiſq; conuenien-

Digitized by Google

ter ſuæ diſpoſitionis his cibis vteretur, nempe ſanus vt ſanus, æger vt æger, imbecillis vt imbecillis, hoc eſt, quisque quatenus neceſſitas poſtulârit. Deinde, quia homo in peccatum lapſus eſt, & affectiones habet inordinatas, idem Deus aliam legem tulit, Pœnitentiæ & Mortificationis, qua cautum eſt, vt quoniam homo peccãdo ſectatus eſt oblectationem vetitam & illicitam, per ſatisfactionem quoque licitis quibuſdam oblectamentis ſe priuet, & frenũ effrenatis paſſionib' inijciat. Itaq; licet omnes creaturę ſint bonę, & in vſum hominis conditæ, tamen vſus earum poteſt eſſe prauus, vel minus bonus, eò quod non congruat cum dictis Dei legibus. Hæc reſponſio eſt D Auguſtini, dum ait. *Ne homo fame moreretur omnia ad eſum Deus creauit: ſed ne menſuram comedendi excederet, & abſtinentiam imperauit. Quapropter ſicut æger ad medicinam, ſic ad ſumẽdas dapes debet quiſque accedere, nequaquam videlicet in illis voluptatem appetens, ſed neceſſitati ſuccurrens.* Idem exemplo ſuo docuêre omnes ſancti. Omitto illos qui

Tom. 9. de conflictu vitior. c. 18.

in ſolitudine ſolis herbis victitârunt, fructibuſque ſylueſtribus. Taceo eos qui in cænobijs pane, alijſque viliori- bus eſcis & inſipidis vitã tolerârunt. qua in re non dubium eſt eos Deo pla cuiſſe, cum Dominus ipſe, teſtibus E- uangeliſtis, laudauerit Ioannem Bap- tiſtam ob hanc victus ſeueritatem, dũ veſceretur aridis locuſtis & melle ſyl- ueſtri: imò non ſine magnis miraculis multis ſanctis, cum nullo ſtudio habe re poſſent, huiuſmodi cibos ſubmi- niſtrauit. Verùm prætermiſſis illis, quos non omnes imitari queunt, vi- deamus quanta victus tenuitate vſi ſint cæteri ſancti, etiam Epiſcopi & Prælati aliorum.

S. AVGVSTINVS ferè abſtinebat ab eſu carnium, alijſque ciborum lau titijs, & veſcebatur herbis ac legumi nibus in quib⁹ exiguũ erat oblectamẽ tũ guſtus: conuiuia quoq; declinabat ne conſuetam violaret abſtinentiam. *Poſſid. in vita eius c. 22. et. 27.*

S. GODFRIDVS Ambianenſis E- piſcopus, etſi pro immenſa ſua carita te qua flagrabat, nihil deeſſe ſuis ſub- ditis quoad victum neceſſarium ſine bat, tamen ipſe ſolo pane, paucisque *Nicol. mo- nachus in eius vita.*

Digitized by Google

herbis & fructibus vitam tolerabat. Cumq́; cocus neſcio quid herbis miſcuiſſe, eum accerſitum coarguit dicens. An ignoras tu miſeram carnem ſubigi non poſſe niſi tormento ieiunij? cur mihi appoſuiſti cibum tanta arte paratum? Vide, ne deinceps in hoc genere delinquas, & me ad iracundiam prouoces.

Metaphr. in eius vita.

S. CHRYSOSTOMVS quoque poſt ſuſceptum Archiepiſcopatũ carnium, aliorumq́; eduliorũ ſapidorum eſu abſtinuit, ſolo contentus ad vitam ſuſtentandam pulmento hordeaceo.

Bern. Iuſtin. in eius vita.

B. LAVRENTIVS Iuſtinianus, etſi in adoleſcentia ſua, vt erat prænobili ortus proſapia, multis aſſueuiſſet mundi delitijs, tamen ad Venetum Patriarchatum euectus, vulgari tantũ menſa vſus eſt, edulijsq́ue palato ſuo inſipidis. Vnde ſi errore aliquo quandoq́; eſculenta poculentaué ad guſtum acerbiora appoſita eſſent, vt pro vino acetum, neminem arguebat, ſed ſilentio diſſimulabat.

Surius in 29. Decemb.

S. THOMAS Cantuarienſis Archiepiſcopus & matyr Chriſti glorioſus, quamuis, antequam diuinitus eſſet illuſtra-

Iuſtratus, multis lautitijs à parentibus genere nobilibus & copioſis fuiſſet in nutritus, tamen poſtquam perſecutione regia pro iuſtitiæ defenſione exagitari cœpit, admirandam vitæ mutationem inijt. Nam, teſte Eduardo præcipuo vitæ eius ſcriptore, qui antè vtebatur menſa opiparè inſtructa, magnosque Dominos, atque adeò ipſum quoq; Angelorum Regem habebat cõuiuas, leguminibus alijsq; viliſſimis cibis, pauperibus ad mensã adhibitis, veſci voluit. Hæc temperantia ab omnibus ſanctis ad mortificandum guſtum fuit exercitata: Licet enim præcipuum ſtudium poſuerint in colendis perfectioribus virtutibus, vt caritate, & religione in Deum, tamen dictam abſtinentiæ non neglexêre, quòd ſcirent eam quoque gratam Deo, & ſalutarem animæ ſuæ.

HÆC verò doctrina tam rationi conſentanea eſt, vt ne Gentiles quidem, in quibus rationis lumen non omninò fuit obſcuratum, ignorârint dictas temperantiæ leges eſſe obſeruandas. Inter Græcos virtutum

Lib. in ſerm. 7.

cultu cæteris præluxêre Lacedæmonij, olim & filijs Iſrael arctiſſimo amicitiæ fœdere copulati. Cùm enim, vt commemorat Maximus Tyrius Philoſophus, aliquandò in eorum prouinciam veniſſet rei culinariæ peritiſſimus, Mithecus Syracuſanus, qui ob exquiſitiſſimam apparandorum ciborum rationem magnum nomen in cęteris Græciæ partibus voluptati & delitijs plus æquo addictis collegerat, Lacedæmonij gnari lautitiem iſtam capitalem bonorum morum eſſe peſtem, auctoritate publica Magiſtratus, ſolum vertere eum iuſſerunt, rati labore potius & exercitatione aſſidua corporis, quàm ſuauibus eſculentorum condimentis, eſſe acuendum appetitum. Quod nonnulli gentiles agnoſcere & exercere natura duce cæperunt, illud magni Dei ſerui in omnibus mundi partibus, opitulante Christi gratia, perfectè compleuerunt.

NEQ. ideò arcemus homines veræ virtutis ſtudioſos à menſis lautioribus omnibus, quando vel neceſſitas, vel obedientia maioribus debita id exigit, vt ne cõuiuia omnia repudiemus: nam

nam & caritas ſæpè perſuadet vt de conſueta ſeueritate aliquid remittamus, ad ſolandos & recreandos hoſpites, aliosque quorum conuerſatio nobis proficua eſt. Id tantùm dico, dum reſpectus hi abſunt, nos, quantum in nobis eſt, debere fugere iſtas lautitias ad mortificandum guſtatum, imitandumque Chriſtum crucifixum, qui propter nos felle & aceto potatus eſt.

CAPVT. XXI.

De mortificatione guſtus in cibi quantitate.

ALIA inordinatio guſtatus eſt, tantum cibi capere, quantum poſtulat appetitus, nec antè edendi finem facere, quàm ille ſit exſaturatus: hoc enim vitium gulæ eſt. Vnde B. BASILIVS ait. Non ſatis eſſe debet ſeruo Dei abſtinere ſe à cibis lautioribus & exquiſitis, ſi alijs vilioribus nihilominus vult appetitum explere: nam & in his ſumendis moderatio tenenda eſt, legibus temperantiæ præſcripta, cæteroquin æquè læſurus ani-

Lib. de vera virginit.

mam, ac ſi noxijs vſus fuiſſet. Sic BASILIVS Quamquam in hac re certa & fixa mēſura externa adſignari nequeat: quod enim vni paruum, alteri ſatis eſt. & vbi vnus peccat vitio gulæ, ibi alter nimia ſe macerat abſtinentia: tamen omnibus proponi poteſt vna menſura ſpiritalis, & regula rationis, nimirum hæc, vt quisque tantum ſumat cibi, quantum ad vitam conſeruandam, viresque corporis, pro ratione ſtatus & officij, quod exercet, confirmandas, neceſſarium videtur. Huic verò neceſſitati, vt faciat ſatis, non debet ſpectare quantum requirat appetitus, conſtat enim in hominibus ſanis appetitum plus, quàm neceſſarium ſit, deſiderare, & experientia quotidiana docet, eos qui famem omninò explêrunt, remotis menſis, ſentire ſtomachum plus æquo oneratum, & ad conſueta exercitia eſſe inhabiles. Contrà verò, qui cum aliqua fame, & appetitu plus comedendi à menſa recedunt, deprehendunt, ſe appetitui feciſſe ſatis, nec vllam famem ſentiunt; quod argumentum eſt cupiditatem illam priorem, plus ſumendi non fuiſſe no-

ſæ neceſſitatis,ſed vitij gulæ. Vnde S. DOROTHEVS agens de hac materia. Cibus,inquit,ſine menſura ſumptus multorum malorum fons eſt; quia vitium gulæ incurritur,non modò quãdo ſupra neceſſitatem aliquid lautiorũ ciborũ ſumitur,ſed etiã quãdo tantum ſumitur,vt venter expleatur & ſatietur. *Serm.18.*

VT verò certius cognoſcatur,quantum cibi cuiqueadvires corporis ſuſtẽtandas ſatis ſit, hanc regulam ſancti præſcribunt. Vt quisque exprrientia magiſtra diſcat & obſeruet,quanta cibi copia ſoleat grauari ſtomachus: ac deinde paulatim deilla copia detrahat,donec nullã moleſtiã in digeſtione ſẽtiat. Cõtrà quoq; notet,quãta cibi tenuitas& abſtinẽtia eũ ita lãguidũ & imbecillẽ relinquat, vt officio ſuo, quod ſuſtinet,pro ratione ſtatus quẽ profitetur,ægrè perfungi queat: ac tũc paulatim tantum de commeatu augeat,donec ſentiat integras permanere vires ad omnes functiones conſuetas exercendas. Quam ergò quis quantitatem cibi ſufficere re ipſa cognôrit, eam ordinariè vſurpare pergat. *Idem ſerm. 9. S. Vinc. de vita ſpirit. c. 3.*

Digitized by Google

Si verò homo anceps hæreat, quanta cibi copia neceſſaria ſit, potius inclinationi naturali repugnet, quàm faueat, eò quod appetitus, vt dicitur, ſit nequam, & colore neceſſitatis decipiat. Qua de re ſic B. AVGVSTINVS. *Hoc me docuiſti,* inquit, *vt quemadmodum medicamēta, ſic alimēta ſumpturus accedam. Sed dum ad quietem ſatietatis ex indigentiæ moleſtia tranſeo, in ipſo tranſitu mihi inſidiatur laqueus concupiſcentiæ. ipſe enim tranſitus voluptas eſt, & non eſt alius quo tranſeatur, quā quo tranſire cogit neceſſitas. Et cum ſalus ſit cauſa edendi & bibendi, adiungit ſe tanquam pediſſequa periculoſa iucunditas, & plerumque præire conatur, vt eius cauſa fiat, quod ſalutis cauſa me facere vel dico, vel volo; nec idem modus vtriuſq; eſt. Nam quod ſaluti ſatis eſt, delectationi parum eſt. Et ſæpè incertum fit, vtrum adhuc neceſſaria corporis cura ſubſidium petat, an voluptuaria cupiditatis fallacia miniſterium ſuppetat.* Hæc ille.

Lib. 10 confeſſ. c. 31.

CÆTERVM etiamſi quis nonnihil excedat in alteram partem, minus tamen ſemper periculi eſt, quotieſcunque

quæ non eſt in cibis lautities: & idcircò S. Vincentius rectè monet, neminem reformidare debere tantum panis mā ducare, quantum ſatis eſt, & neceſſitas naturalis poſtulat, modò poſtea ad orandum vel legendum, cum opus eſt, non ſit ineptus. SANCTI quoque hortantur ad vtramque corporis & animi ſanitatem tuendam optimum cōſilium eſſe vniformem temperantię rationem, tum in cibo ſumendo, tum in ieiunio exercendo tenere, & non nunc in ſeueritate abſtinentiæ, nunc in explenda cibi cupiditate limites excedere. Ita docuit quidam vir ſanctus apud Sozomenum. Abſtinentia, inquiens, moderata & continuata, modum & limites rationis non excedēs, operibus caritatis coniuncta breui hominem prouehit ad perfectionem, & ſtatum ab omni perturbatione affectionum immunem. Atque hæc communis fuit ſanctorum ſententia, ac valdè ſalutaris, vtpote qua multa incommoda, damnaque ſpiritalia cauentur, quæ ſolent ex nimia vitæ auſteritate conſequi, vt benè expendit CASSIANVS, dicens. *Melior eſt rationabilis*

Loco cit.

Trip. l. 8. c. 1.

Lib 5. c. 9.

eum moderatione quotidiana refectia, quàm per interualla arduum longumque ieiunium. Nouit immoderata inedia non modò mentis labefactare conſtantiam, ſed etiam orationum efficaciam reddere laſſitudine corporis eneruatam.

Ac Deus tanto zelo ardet, vt ſerui ſui moderationem certam ſequantur in capeſſendo cibo, vt quoties modũ præuaricati fuerint, aliqua pœna corporali puniat, vt morbo, dolore capitis, vel alio defectu, quo minus officio ſuo rectè fungi poſſint: nec enim omnes peccatorum pœnas in alterũ ſeculũ reſeruare voluit, ſed aliquas hic permittere, & immittere, vt experientia mali nos ipſi prudẽtiores efficeremur. Certè in hiſtorijs legimus multos miſerabiles & calamitoſos caſus ex cibi incontinentia ſecutos. Attila Hunnorum rex, cum aliquandò ad ſaturitatem cænaſſet, à cæna tantam vim ſanguinis per nares effudit, vt ſubitò, nemine animaduertente, ſuffocatus ſit. Similes caſus quotidiani ſunt, & licet homines exiſtiment eſſe fortuitos, tamen potius credendum eſt, diuinæ iuſtitiæ

Fulgoſus lib. 9. c. 12.

ſtitię peccata noſtra vindicantis eſſe effectus, vt temperantiæ leges deinceps ſedulò cuſtodiamus.

CAPVT XXII.

De mortificando guſtatu, ratione finis in cibis ſumendis propoſito.

QVAMVIS arduum, magnæq; virtutis ſit, guſtandi ſenſum coercere circa ciborũ qualitatẽ, quãtitatemque, de qua hactenus egimus: tamen difficilius, laudabiliusq; eſt, eũdem mortificare quoad finem, qui in ſumẽdo cibo nobis debet eſſe propoſitus: Quidã nullũ alium finẽ ſibi præſtitutum habent, quàm moleſtiam famis depellere, qui virtutis finis nõ eſt. Alij ipſam ciborum delectationem, & hic finis vitioſus eſt, nam auctor naturæ Deus non comeſtionem direxit ad delectationem, ſed cõtrà delectationem ciborum ad comeſtionem. Alij cum dicto fine, volunt videri potẽtes & magnifici, & idcircò menſas varijs, pretioſiſque dapibus inſtruunt, qui finis omninò vanus eſt & pernicioſus. Has omnes appetitus inordinatio-

nes debet ſeruus Dei mortificare, proponendo finem aliquem honeſtum, vt quod Deus velit nos cibum ſumere, vitæ conſeruandæ, viriumq́ue roborandarum cauſa, quò rectius cultui diuino, alijsq́ue muneribus præſtandis deinceps vacemus. Finis quoque virtuti affinis eſt, comedere ad ſuccurrendum neceſſitati naturali, in quam Deus nos immiſit. S. BASILIVS ſcribit vitium gulæ non tam ſe prodere in eduliorum copia, quàm in eorum, licet perpauca ſint, lautitia & delitijs. Ac declarans, quis finis comedenti pręfixus eſſe debeat. In manducando vel non manducando, inquit, non conſiſtit virtus, ſed in intentione, quam in vſu ciborum vſurpamus. nam exercitia corporalia, cùm ex ſe adiaphora ſint, nec bona, nec mala, appoſitione finis boni vel mali in virtutum ordinem tranſeunt vel vitiorum. Sic ille. S. AVGVSTINVS cerè cælitùs ſe edoctum fatetur, ad alimenta accedendum, ſicut ad medicamenta, quæ non ad voluptatem, ſed ad remedium infirmitatis ſumuntur.

Lib. de ab dic. Et, de vera. virgin.

Lib. 10. con feſſ. c. 13.

VERVM quia contingit, vt ſeruus

dei

dei quidem ad menſam accedat, tanquam ad medicinam ſumendam, poſtea tamen ciborum ſuauitate pellectus in tranſuerſum ſe rapi ſinat, monet B. GREGORIVS. *Sciendum*, inquiens, *eſt, quia ſic voluptas ſub neceſſitate ſe palliat, vt vix eam perfectus quiſque decernat. Nam ſolui debitum neceſſitas petit, voluptas explere deſiderium ſuppetit, & tantò gula ſecurius in præceps rapit, quantò ſub honeſto nomine neceſſitatis explendæ ſe contegit. Sæpe autem in ipſa edendi via furtiuè adiuncta voluptas ſubſequitur: nõnunquam impudenter libera etiam præire conatur. Facile autem eſt deprehẽdere cum voluptas eius neceſſitatem præuenit, ſed valdè eſt difficilè diſcernere, cum in ipſo eſu neceſſario ſe occulta ſubiungit.* Lib. 30. mor. c. 28.

Et S. Auguſtinus palàm fatetur, ſe poſtquam cultui diuino ſe dedidit, aliquoties hac tentatione in fraudem inductum. *Cum ſalus*, inquit, *ſit cauſa edendi & bibendi, adiungit ſe tanquã pediſſequa periculoſa iucunditas, & plerunque præire conatur, vt eius cauſa fiat, quod ſalutis cauſa me facere, vel dico, vel volo.* Loco cit.

Hinc ſequitur, ad mortificandum guſtus appetitum, non ſatis eſſe, vt initio bonus finis ſeruo Dei manducaturo ſit propoſitus, ſed opus habere vigilantia, ne ciborum illecebra à ſcopo ſuo diſtrahatur. Neque id eò dicimus, vt velimus nullam debere eſſe in cibo oblectationem, nam cum cibo ſemper coniuncta naturaliter eſt aliqua voluptas; ſed id tātùm contendimus, non eſſe oblectationem in cibo quęrendam tanquam finem, ſed amplectendam tantùm quatenus ſeruit neceſſitati. Quanquam ſeruus Dei laudatiſſimè faciet, ſi toto pectore deſideret, ſi poſſibile foret, omnem delectationem abeſſe à cibo; quò enim ſincerius id deſiderauerit, hoc longius à vitio gulæ receſſerit.

Alia inordinatio guſt' eſt, æquo auidius inhiare cibis, quę mortificāda eſt, vt ſuperiores, adhibita moderatione huiuſmodi: vt nemo, licet inedia vrgeatur & fame, ſinat ſibi imperari ab illa, alioquin magno deſiderio & celeritate inuolabit in edulia; ſed frenū ſibi inijciat, & paulatim in ſumēdo cibo pergat, ac ſi nulla fame magna ſtimula-

mulcteretur. Dicit enim S. Auguſtinus: in eo maximè hominis virtutem probari, quod dū oportet & cōuenit, poteſt animo ſereno & trāquillo famē tolerare. Diuina quoq; ſcriptura idē documētū tradit. *Noli auidus eſſe*, inquit, *in omni epulatione, & nō te effūdas ſuper omnē eſcā. Ex multis enim eſcis erit infirmitas, et auiditas appropinquabit vſq; ad cholerā. ꝓpter crapulā multi obierūt, qui autē abſtinēs eſt, adijciet vitā.* Quæſt. Euang. 11. Eccl. 37.

HÆ ſunt præcipuæ ſenſus guſtus inordinationes à nobis mortificandę, ac ſanè diligentiſſimi eſſe deberemus in cohibēde hoc appetitu, cum quot quot Deo ſeruire volunt, primum certamen inire debeant cum gula, ac temperantię freno eam rationi ſubijcere. In quo certamine ſi quis victoriā nō referat, ægrè referet in cæterorū vitiorum & perturbationum conflictu, quēadmodum benè animaduertit CASSIANVS. *Impoſſibile eſt*, inquiens, *ſaturū vētrē pugnas interioris hominis experiri, nec bellis robuſtioribꝰ attentari dignū eſt eū, qui poteſt deijci leuiore conflictu. Prima ergo nobis calcanda eſt gula cōcupiſcentia, & eo uſq; extenuanda mens* Lib. 5. c. 13. & 14.

non

non ſolùm ieiunijs, verùm etiam vigilijs, lectione quoq; & crebra compunctione cordis, &c. donec ipſius cibi refectionem non tam iucunditati conceſſã, quàm oneris vice ſibi impoſitam recognoſcat. Hęc Caſſianus ex communi S. Patrum ſententia recitat. Vnde colligimus, quàm neceſſaria ſit mortificatio appetitus ciborum; nam ſi hunc non compreſſerimus, haud facilè ſubiugamus nobis alias affectiones & tentationes magis occultas, nec Caſtitatis, patientiæ, puritatis cordis virtutes conſequemur.

CERTE qui ab hoc appetitu ſe vinci patitur, ſeruusque gulæ efficitur, ferè etiam ſeruituti luxuriæ, aliorumq; ſcelerum, quæ ex illa ceu ſonte oriuntur, ſubijcitur. Neceſſarium eſt, inquit S. BASILIVS, vt ventre cibis oppleto cætera quoq; membra prauis compleantur humoribus luxuriæ famulantibus, hominemque ad fœdiſſima quęque extimulantibus. quare prima pugna in guſtum facienda, vt eo per temperantiam expugnato, omnium prauarum voluptatum fontes exareſcãt. Hæc autem neceſſitas contra guſtum dimi-

De vera virgin.

dimicandi, hoc maior exiſtit, vt, ſi ſinat ſe ab eo turpiter ſuperari, nulla ſpes reliqua ſit alia vitia vel impugnandi vel expugnandi, aut certè difficillima, quemadmodum experientia ipſa idem Sanctus ſe didiciſſe alibi confirmat. Si gulæ, inquiens, vitium in corde tuo dominatum fuerit, ſyluam quandam ſordium in ſenſibus tuis diſſeminabit, animamque tuam in ferarum domicilium conuertet: experientia enim cognoui in multis, qui in alia peccata lapſi eſſent, reſipuiſſe; nullum verò vidi ad ſaniorem mentem rediiſſe, qui vitio gulæ ſe dedidiſſet, aut ſecretò, aut alieno tempore, aut loco parum congruenti voluptatem ex ſumptione cibi ſumendo: imò quotquot tales noui, tandem à ſeruorum Dei cætu, in quo erant, turpiter ſe ſeparârunt, & vinculo ſocietatis tam ſanctæ rupto in ſcelerum omnium voraginem præcipites egerunt. Quod ſi quidam remanſerunt, tamen, licet inter ſeruos Dei abditi, mancipia diaboli facti ſunt, obſtinati, clamoſi, curioſi, queruli, commodorum appetentes, vitæ honeſtæ inimici, ac deniquè ha- *De abdic.*

bit

bitu quidem externo quaſi ſerui Dei, ſed verè filii perditionis. Hæc Baſilius.

CAPVT. XXIII.

Quibus medijs mortificanda ſit inordinatio guſtus.

MEDIA, quibus ſeruus Dei vti debet ad mortificandum ſenſum guſtus, hæc ſunt. Vt cũ menſam adit cibum ſumpturus, cor ad Deum attollat, imbecillitatemq́ue ſuam coram Domino fateatur, ex animo dicens. Domine in me virtus nulla eſt vincendi immoderationem guſtus; largire mihi illam, vt ſenſum illum vincere, tuæq́; voluntati ſubijcere poſſim. Tum conſiderando ſe opus habere cibo ad vitam ſuſtentandam, & Deo ſeruiendum, illumq́ue finem cibo Deum præſtituiſſe, voluntatẽ inclinet ad appetendum cibum ob huc finẽ, vel aliũ honeſtũ, & ſanctũ, & non propter aliũ. Deinde toto mẽſæ tẽpore mentẽ occupet in pia aliqua contemplatione, ſemper imperando ſibi, & mentem crebrò ad Deũ attollendo.

Aliud medium eſt, non ſatisfacere

vſque

vſquequaque appetitui, ſubminiſtrã do illi, quæcunque voluerit, ſed relinquendo potius cum aliquãtula fame, legemq́ue tenẽdo, quam dedimus de ciborum quantitate, ac diſcretione, de qua dicemus. Hoc medio fatetur S. Auguſtinus, ſe cupiditatem gulæ refrenaſſe, partem nẽpè aliquam ei adimendo, quam affectabat. PALLADIVS ſcribit de S. Iſidoro ſacerdote, eum nũquam ſaturũ è menſa ſurrexiſſe, & tamen tantum cibi ſumpſiſſe, quãtum ad vitam & ſanitatem ſartam tectam tenendam ſufficeret, nec ſingularem aliquam abſtinentiã in eo obſeruatã.

Lib. 10. confeſſ. c. 30.
in hiſt. Lauſ.

ALIVD medium mirabile ad expugnandũ appetitum eſt, ſemper, vel certè ſæpenumerò propter Chriſtum parte aliqua cibi lautiore ſe priuare, etiãſi exigua ſit: ac ſi liberè poteſt eam alteri elargiri, relinquere eã Chriſto in pauperib⁹. S. Vincẽtius hoc documentũ dũ tradit. Si, inquit, Dominus voluntatẽ efficacẽ dederit abſtinendi à parte aliqua ciborũ, qua maximè oblectabare, mirabilẽ certè abſtinẽtiam facies, Deo pergratã, & hominib⁹ incognitã. Quo enim abſtinentia vel mortificatio noſtra

In vita. Spir. c. 3.

ſtra ab oculis hominũ remotior eſt, hoc præſtãtior eſt, nã & exercetur magis humilitas, & vanæ gloriæ periculum euitatur, ac meritum augetur. cũ enim alijs menſæ aſſidentibus non videatur ieiunare, tamen actum exercet maioris meriti, quàm ſi re vera ieiunaret, & ideò vocatur mirabilis abſtinentia. Hoc medium ſæpè à Sanctis vſurpatum eſt, eiuſque beneficio perfectã victoriam contra gulæ vitium retulerunt. S. SABA Abbas, licet conuerſionis ſuæ initio magnum ſtudium poneret in acquirendis virtutibus omnibus, mortificandiſque inordinatis cupiditatibus, præcipuam tamen poſuit in refrænanda gula. Cùm aliquandò hortum ingreſſus pulcherrimum pomum vidiſſet, manuque, cupiditate victus, apprehẽdiſſet, mox colligẽs ſe, aduertit tentationem eſſe dæmonis ad edendum inſtigantis extra tempus & neceſſitatem: itaque in terram abiecit, & apud animum ſuum conſtituit nihil ex eo deguſtare. Qua mortificatione ſui, tantam à Deo nactus eſt gratiam, vt deinceps ſummus fuerit cultor abſtinentiæ.

S. Wolstanus Epiſcopus die quodam poſt ſacrum Miſſæ peractum delitescens in loco abdito odorem carnis, quæ pro ipſo aſſabatur, perceperat: & quoniam cogitatio inde menti oborta, ad eam comedendam appetitum illiciens, non ſinebat eum orationi attentius vacare, propoſuit nihil neque tunc, neque in poſterum vitæ tẽpus de carne delibare, ſicut & fecit. Quo medio mirificè adiutus eſt, non ſolùm ad ſanctiſſimam vitam ducendã, ſed etiam felicißimam mortem, multis miraculis illuſtrem, obeundã. Certè Deus, vt animaret ſeruos ſuos ad hoc mortificationis genus amplectendum, voluit illud nõnũquam honorari miraculis. *Surius in Ianuar.*

S. Rubertus Abbas cum totam Quadrageſinam ſolo pane & aqua cõtentus tranſegiſſet, ſub Paſchæ feſtum deſiderio teneri cœpit veſcendi pane auenaceo, ſed cum eo ad menſam allato vir Dei animaduerteret ſe pauxillum concupiſcentiæ indulſiſſe, vehementer expauit, & rigidus in ſeipſum vindex guſtare inde noluit, ſed pauperibus ad monaſterij fores dari iuſſit. *Surius in Ian.*

Erat

Erat ibi tum iuuenis quidam ſplendida facie, qui eum vna cum ſcutella accepit, & mox euanuit, ita tamen, vt loquentibus illis de ſcutella ablata, ſubitò ea in menſam deſiderit. Erat enim angelus Domini à cælo miſſus, qui eleemoſynam viri Dei acceperat.

Hoc medium tam gratum Deo maximè vſurpandum eſt ab ijs qui plus æquo, poſtquam ſeruitio diuino ſe addixerunt, cupiditati comedendi ſatisfecerunt, vt hoc exercitio paulatim ad mediocritatem tēperātiæ conſentaneam reducantur: quod facilè fiet, ſi aliquot diebus pauxillum ſibi de victu conſueto ſubtrahant, ac rurſum poſtquam illud amplius moleſtum non fuerit, paulò plus adimant, donec non plus ſumatur, quàm ad ſuſtentationem vitæ opus videatur. Id S. Dorotheus fecit cum ſuo diſcipulo, nomine Doſitheo, qui fuerat viri primarij filius, lautè educatus, & miles, ac ex ſeculi milite factus miles Chriſti & religionis. Huius inſtruendi curam ſuſceperat Sanctus Dorotheus, & eum, cum in omnium virtutum,

In eius vita.

fran-

frangendarumque animi cupiditatum campo exercere vellet, initium fecit à vitio gulæ. ac primùm quidem poteſtatem illi fecit, comedendi quantum vellet, deinde verò paululum illi de cōſueta portione ademit, hoc eſt, duodecim partibus vnam, & rogabat, cum ſentiret famem: numque ille reſpondiſſet ſe exiguam ſentire, iuſſit eū aliquot dies cum eadem portione continuare, donec fateretur nullam ſe amplius famem experiri. Dein cæpit ex duodecim partibus ſtatæ portionis ſubtrahere binas, donec ad moderationem ventum eſt legibus temperantiæ conſentientem. Ad hoc medium reuocandum eſt & illud: vt qui ſemel cibum ſumpſerit iuxta temperantiæ leges, non repetat cibum extra tempus, licet exiguum; nam, vt notauit S. BASILIVS extra ſtata tempora comedere manifeſtę gulæ indiciū eſt.

MONET quoq; S. Vincentius Ferrerius, dum menſæ accumbitur, cætera quoque corporis membra eſſe mortificanda, modeſtè ea cōponendo. nēpè, vt non brachijs, ſed manibus tātū mēſæ incūbatur, ne pes alter alteri imponatur, *Loco cit.*

natur, ne oculi in comedentes curioſè conijciantur, ne æquò feſtinantiùs cibus ſumatur, ne diu hæreatur in menſa, vt modeſtia denique ea vſurpetur, quæ animæ quieti & ſanitati reſpondeat.

ALIVD medium ad cohibendum guſtus appetitum eſt, ante cibi ſumptionem ſedulò perpendere, quã multis cibus neceſſarius deſit, & primum, quàm multi nũc ardeant in flammis inferni minoris noxæ rei, quàm ipſe, vt ſunt innumeri infidelium liberi in ætate tenera defuncti, qui fidei lumine deſtituti ob pauca lethalia peccata, poſtquam ratione vti cæpêre, contra legem naturalem commiſſa incomparabili famis & ſitis cruciatu torquẽtur. Deinde expendat, quàm multa ſint mancipia in mundo, quot mendici & inopes, quibus ne quidem panis ad veſcendum ſuppetit, & tamen fortè Deo ſunt cariores, quã ipſe. Hęc conſideratio dici non poteſt quantum valeat ad refrenandum appetitum. Cum Dario Regi inimicos fugienti, magnaque ſiti laboranti aqua non ſuppeteret, milites eius aliquantulum

putridæ

putridæ aquæ & occiſorum ſanguine tinctæ obtulêre. tum ille, cui prius exquiſitiſſima vina faſtidiebant, confeſſus eſt nullum præſtantiorem vnquā potum ſibi porrectū eſſe. Vt ergò inopia cibi vel potus facit, vt etiam viliſſimus cibus videatur pretioſus, ſic viua conſideratio inopiæ alienæ facit, vt modicus cibus apparere poſſit ſapidiſſimus.

HÆC media omnia, ſi diuina fauente gratia, ſeruus Dei vſurpare incipiat, & propter Deum, ſenſus illecebris vltrò ſe priuare; nihil dubitandum eſt, clementiſſimum Dominum tantum ſolatij guſtuſque ſpiritualis illi in precibus refuſurum, alijſque bonorum operum exercitijs, vt magnā quoque in hoc genere mortificationis experturus ſit facilitatem, & porrò in eodem ſit ſtudio magnos progreſſus facturus, ac denique omnes conſolationes ſpirituales, vti verè præferendæ ſunt, omnibus carnalibus oblectationibus antelaturus, donec ad ineffabilia vitæ æternæ gaudia perueniamus. *S. Vincent. l. cit.*

Y CAPVT

CAPVT. XXIV.

De mortificando guſtu in potu, & maximè vini.

NON tantùm guſtatus in cibo, verùm etiam in potu ſumẽdo moderandus & mortificandus eſt. Inordinatio ſiquidem guſtus eſt, in potu voluptatem quęrere, vnde & ſequitur in potu exceſſus: deinde inordinatio eſt ſuperuacanea cura & curioſitas, vt aqua v. c. quæ potanda eſt, ſit optima & frigidula, & vinũ notæ optimæ. Seruus autem Dei mortificandi ſui ſtudioſus non plus debet bibere, quàm neceſſitas poſtulet: & ſiquãdo in ſitim incidat, quæ tamen bibendi neceſſitatem non inducat, vt fit cum ſitienti potus obeſt, debet quoque mortificare ſe, perferendo ſitim, eamque offerendo in ſacrificium Chriſto Domino noſtro, iungendam acerbiſſimæ ſiti, quam ipſe pro nobis in cruce ſuſtinuit. Deinde in potu quærere non debet voluptatem, ſed tantùm neceſſitatem vitæ ſuſtentandæ, & roborandarum corporis virium

rium. Quem finem honeſtum, vel alium, ſi animo infixum habuerit, delicatiora & pretioſiora vina facilè declinabit. Enimuerò res ſeruo Dei profeſſionem crucis Chriſti deportandæ facienti, & crucifigenti carnem cum ſuis concupiſcentijs indigna eſt, in potu quærere oblectamentum: imò iuſtum & ſanctum eſt optare, ſi fieri poſſet, ſine vllo ſenſu guſtus, ad fugiendum iſtas delitias, naturali neceſſitati facere ſatis, vt hoc magis aſſimilemur Chriſto ab omnibus voluptatibus terrenis alieniſſimo, & ſanctis omnibus, qui tam longè aberant à ſtudio venandæ alicuius voluptatis in potu, vt data opera varios modos excogitârint eſculentis poculentiſque adimendi omnem delectationem.

IN vſu certè vini ſic mortificanda eſt à ſeruo Dei bibendi cupiditas, vt bibat multa aqua temperatum, hoc eſt, vt S. Vincentius loquitur, quod vini vigorē amiſerit. Eius rei multa ſalutaria documenta ſpiritus ſanctus reliquit in diuinis ſcripturis. *Exultatio animæ*, inquit Eccleſiaſticus, *& cordis* *In vita Spir. c. 3.* *Eccl. 31.*

vinum moderatè potatum, Sanitas eſt animæ & corpori ſobrius potus. Vinum multum potatum irritationem, et iram, & ruinas multas facit. Amaritudo animæ vinum multum potatum. Quãuis verò licitus ſit vſus vini moderatus, tamen ſi homo abſtinere eo poſſet citra ſanitatis & virium neceſſariarum iacturam, excellentiſſimam mortificationem, magniq; meriti, ac Deo gratiſſimam exerceret, ſi in totum vino abſtineret, ſolaque aqua naturali contentus foret. Vnde S. CYRILLVS. Fideles, inquit, abſtinent ab eſu carnium, potuſque vini, non quòd abhorreant ab iſtis creaturis, ſed quòd propter deum ſe illis priuando exiſtiment ſe præmio afficiendos in cælo, ac pro contemptu vilium ciborum temporalium, celeſtibus & ſpiritualibus ciborum æternorum lautitijs fruituros.

Catech.4.

ACCEDIT quòd abſtinentia à vino ſpeciatim iuuet ad conſeruandam, augendamque caſtitatem & manſuetudinem, atque etiam vt à multis animi & corporis periculis liberi & immunes ſimus. Ita affirmat ſapiens à ſpiritu ſancto illuſtratus. *Cogitaui*, inquiens,

Eccl.2.

ens, in corde meo abſtrahere à vino carnem meã, vt animum meum transferrem ad ſapientiam, deuitaremq́ ſtultitiam. Vbi ſapiẽtiæ nomine intelligit notitiam amoris in Deum plenam, quæ numeratur inter principalia ſpiritus ſancti dona, & complectitur in ſe virtutes omnes, ac Dei amorem. Per ſtultitiam autem intelligit vitia, & peccata maximè carnalia. In quæ verba Robertus Holcot ſcribit, abſtinentiam à vino, diſponere ad ſapientiam, quã Deus infundit.

VALET quoque plurimum hæc abſtinentia ad domandum appetitum guſtus, rationiq́ue ſubijciendum. vehemens enim eius eſt procliuitas ad hauſtum palato iucundum & ſuauẽ, ſingillatim exquiſiti vini. itaque ſi illam quis expugnârit, ſic debilitabit appetitus potentiam, vt facilè in alijs cupiditatibus oppugnandis reportet victoriam. Ita docet B. PROSPER Aquitanicus, *vino vti nullus*, inquit, *dixerit eſſe peccatum. Sed hoc ideò non debemus carni deſideranti praſtare ne cum illi licita concedere caperimus, poſcat illicita, & obſequentes in minimis in flagitia*

Lib. 2. de vita contemp. c. 25.

gitia punienda compellat. Pro hac doctrina ſpiritus ſanctus in ſacris litteris illuſtria reliquit teſtimonia & exempla, quibus declarat, quamuis temperatus vſus vini ſit licitus, melius tamen eſſe, ſi bono fine & cum diſcretione fiat, ab eo abſtinere: hoc eſt, Deo eſſe gratius, & ad animæ ſalutem vtilius. Vnde mandauit Deus in veteri lege ſacerdotibus, vt quo tempore cultui diuino in tabernaculo vacarent, à vino, alioque ſimili potu abſtinerent, vt aptiores eſſent ad docendum & legem diuinam præſtandam. Rechabitas quoque per Ieremiam laudat ſpiritus ſanctus, quòd ob præceptum patris ſui Ionadab vinum bibere nollent; eoque exemplo pudefacit Iudæos nolentes parêre præcepto Dei. Laudat & Danielem eiusque ſocios, quòd vino abſtinuerint, epulisque lautioribus, contenti aquâ ſolâ, vnde factum eſt, vt & Daniel Deo gratior eſſet, & viſionum cæleſtium dono dignus redditus; ſocij verò eius illæſi ab igne in quem à Rege impio coniecti erant, permanerent.

Leu. 10.
Num. 6.
Ierem. 35.
Dan. 1.
& 10.

GA-

GABRIEL archangelus dũ annunciat S. Ioannis Baptiſtæ ortum Zachariæ eius patri, inter ſigna admirandæ ſanctitatis eius ponit, quòd à vino & ſicera ſit abſtenturus. In quem locum EVSEBIVS Emiſenus, ſcribens ait, Deum voluiſſe ea re indicare abſtinentiæ meritum, arduum que militiæ ſpiritualis iter. S. Timotheus B. Pauli diſcipulus quamuis Epiſcopus, & laboribus gubernationis prædicationisque diuini verbi admodum diſtrictus, cũ ſanus eſſet, vinum non bibebat, ſed aquã. Qua in virtute, vt in cæteris omnibus, creditur Diui Pauli exemplum ſecutus. Nec licet infirmus, cõſuetudinem illam mutauit, donec à Paulo admonitus eſt, vt modicum ſaltem vini ob frequentes infirmitates biberet. Qua admonitione non obſcurè indicat laudabilem eſſe à vino abſtinentiam, niſi infirmitas cogat aliquid vini ſumere loco medicinæ, nempè ad recuperandam valetudinem. Ita affirmat Beatus PROSPER, *Nihil*, inquiens, *contra abſtinentiam faciunt, qui vinum tantùm pro corporis ſalute percipiunt: nec hoc offert*

Luc. 1.

1. Tim. 5.

Loco cit.

voluntas, ſed permittit infirmitas. Quæ ſi defuerit, à vino eſt abſtinendum, ne vini perceptio quæ infirmum ſuſtentat, ſanum corpus incendat. Sic ille. Quod Proſper dicit de infirmitate, hoc de quauis alia imbecillitate & defectu intelligi poteſt, quæ moderato vini vſu emendari poſſit, ad præſtanda officia & miniſteria cuiuſque ſtatui congruẽtia, ſed ſi nulla interueniat neceſſitas, laudabilior eſt abſtinentia ab omni vino, quam Sanctorum vitæ & Eccleſiæ vſus confirmant.

Etenim S. Marcvs Euangeliſta antiſtes & Doctor fidelium in vrbe Alexandrina degentium, quos inſtituit ſecundum morem & doctrinam ab Apoſtolis traditam Hieroſolymis, inter cætera virtutum exercitia eis commendauit abſtinentiam à vino, teſte Evsebio in hiſtoria Eccleſiaſtica. De eadem abſtinentia Seuerus Sulpitius laudat S. Martini Turonenſis Epiſcopi diſcipulos, & addit, S. Martinũ eis fuiſſe autorem. Et S. Avgvstinvs in libro de moribus Eccleſiæ, commemorans virtutes ſanctorum hominum ſuo tẽpore in Eccleſia Dei florentium, vt eremita-

Lib. 2. c. 7.

Sulp. in vita eius.

Aug. l. 1. c. 30.

remitarum, cœnobitarum, Epiſcoporum, ſacerdotum & Diaconorum, inter cætera eos laudat, quòd à vino ſe continuerint, ſola aqua contenti. S. HIERONYMVS in cælum ferens Palæſtinæ monachos, quorum vitam imitabatur, ſcribit ne ægros quidem ſibi vinum indulſiſſe. quod intelligendũ eſt, quando huiuſmodi erat infirmitas, vt poſſent æquè officijs conſuetis fungi, ac dum eſſent ſani. Certè olim in Eccleſia Catholica, cum in ea vigeret vitæ ſanctitas ac Eccleſiaſtica diſciplina, fideles omnes in ieiunijs non ſolùm à carnium, ſed etiam vini vſu abſtinebant, tum vt carnem magis affligerent, tum vt ieiunium maioris meriti apud Deum foret. Atque hæc conſuetudo plus mille annis obtinuit in Eccleſia; nam inuenimus eam vſque ad S. BERNARDI tempora ſeruatam.

H. de virgin. ad Euſtoch.

TERTVLLIANVS vetuſtiſſimus ſcribit fideles abſtinentia vini caſtigaſſe carnem ſuam, vt ſe in ſacrificium Deo offerrent. Idemque fatetur S. BASILIVS, AVGVSTINVS, & alij veteres ſancti, dũ agunt de ſuorum temporum ieiunijs. Quamuis verò hæc conſuetudo ob

Tertul. in Pſychic. Aug. ſerm. 6. de tẽp. Greg. Nyſſ. de amand. pauper. Hieron. ep. ad Nepot.

hominum imbecillitatem labentibus annis antiquata ſit, tamen æquum eſt, vt ſerui Dei, qui progreſſum facere in virtute cupiunt, & optimis quibusq́ue operibus promereri Deum, eam reuocare conentur in ſuis ieiunijs, alijsq́ue temporibus, quibus Deus ſanitatem & vires id præſtandi concesserit.

Deinde obſeruandum eſt, quamuis hæc abſtinētia cū moderatione, quā ratio dictârit, vſurpata generatim loquēdo fructuoſa ſit & ſalutaris, tamen particulatim, vt notauit S. HIERONYMVS, commendanda eſt adoleſcentibus, & fœminis nondum ætate prouectis, quia in illis & vini potandi abeſt neceſſitas, & adeſt grauium tentationum periculum, ſi mero incaleſcant. S. MARCVS eremita, adoleſcentia, inquit, ante omnia nō eſt paſcēda vino, ne duabus flammis cor accendatur, altera caloris naturalis, altera caloris vini. S. BASILIVS quoque de hoc periculo commonuit, dicens. Corporibus quibus per ætatem ſuppetit robur, & calor naturalis, non eſt porrigendū vinū ne ignis igni adiungatur, ſed aqua

Lib. de vera virginit.

fontium.

fontium, vt frigiditate aquæ calor naturalis mitigetur. Quibus verò per ætatem non ſuppetunt amplius vires & calor, adiumentũ cibi & potus ſubminiſtrandũ eſt, vt vires confirmentur. S. HIERONYMVS ſermonẽ inſtituens ad virgines hac verborũ auxeſi eas alloquitur: *Si quid in me poteſt eſſe cõſilij, ſi experto creditur, hoc primum moneo, hoc obteſtor, vt Sponſa Chriſti vinum fugiat pro veneno.* *De virgin. ſeru ad Euſtoch.*

NEQVE mirũ videri debet ſanctos Patres lumine diuinæ ſapiẽtię illuſtratos tam crebrò ſuaſiſſe abſtinentiam à vino, cum & Gentiles, quibus exiguus fuit luminis naturalis igniculus, idem ſuaſerint. Nã apud Romanos olim, cũ tẽperãtiæ leges maximè vigerent, fœminis vſus vini erat incognitus: adoleſcẽtibus verò interdicebatur vſq; ad annũ ætatis trigeſimum. PERSÆ itẽ liberis ſuis ętate iuuenili vinum adimebant. Cũ ergò videamus hunc vſũ diuinis S. ſcripturę oraculis, Patrũ teſtimonijs, Sanctorũ exẽplis, Eccleſiæ conſuetudine perantiqua, & ratione ipſa confirmatum, æquum eſt, vt ad maiorem Dei gloriam, animæq; ſalu- *Valer. max. l. 2. c. 1.* *Alex. ab Alex l. 2. c. 5.*

tem fructum aliquem ſpiritalem ex hac doctrina decerpamus, & ſi in totū à vino abſtinere nolimus, moderationem ſaltem magnam in eius vſu conſectemur.

CAPVT XXV.

De mortificatione ſenſus tactus.

SEnsvs tactus multos habet abuſus & inordinationes neceſſariò mortificandas, eò quòd toto corpore hominis ſit diffuſus, & appetitui ſenſitiuo proximus, ac omnium corporearū oblectationū ſeminariū, omnesq; ſēſus, quorū miniſterio ad aucupādas ſuas voluptates vtitur, quaſi veneno inficit. Vnde B. Basilivs, Tactus, inquit, omniū ſenſuum deterrimus eſt, emittit enim legatos ad ſenſus, vt eorum opera ſuas voluptates perſequatur, placidè abblanditur, vt magnam in hominem exerceat tyrannidem, atque ideò ſumma cura coercendus eſt & mortificandus, vt purus maneat.

De vera virgin.

ET quonam ex ijs, quæ hactenus de aliorum ſenſuum mortificatione dicta-

dicta ſunt, facilè colligi poteſt, quemadmodum & Tactus mortificandus ſit, breuiter comprehendemus, quibus rebus id fieri debeat: prætermiſſis tamen flagitijs grauibus & manifeſtis peccati luxuriæ, quæ pænitentia ſub damnationis æternæ pæna expiāda ſunt.

IMPRIMIS hic ſenſus tactus, ad obtegendum corpus poſtulat veſtes molles & pretioſas, quæ tactu ſuo carnem oblectēt. Hic abuſus ſic per mortificationem corrigendus eſt, vt nuditati corporis tegendæ veſtis honeſta pro cuiuſque ſtatu adhibeatur, quæ non voluptati, ſed neceſſitati, hoc eſt, arcēdis cęli iniurijs deſeruiat. Quod ſi mollitie nimia veſtium aliquandò Deum offenderimus, æquum eſt, vt aſperiore quoque veſtitu, cilicij, ſacci, vel alio Deum nobis reconciliemus. Id ratio naturalis docuerat primum parentem noſtrum Adamum, qui ſimulatque peccauit, nuditatem ſuam non lenibus arborum, ſed aſperis, carnemque pungētibus ficuum folijs contexit, vt S. IRENEVS obſeruauit, in perſona Adami ita loquens. *Quoniam eam quā* *habui*

Lib. 3. contra hær. c. 37.

habui à ſpiritu ſanctitatis ſtolam, amiſi per inobedientiam, & nunc cognoſco, quoniam ſum dignus tali tegumento, quod delectationem quidē nullam præſtat, mordet autem & pungit corpus. Addit Ireneus. *Et hoc videlicet ſemper habuiſſet indumentum, humilians ſeipſum, niſi dominus, qui eſt miſericors, tunicas pelliceas pro folijs ficulneis induiſſet eos.*

DEINDE hic ſenſus ad capiendū ſomnū gaudet mollibus lectis & ſtragulis percommodis. Vnde fit, vt diutius in eo hæreat, quàm neceſſitas poſtulet, & ægrius manè ſurgat, occaſionē quoq; præbeat ſordidis multis cogitationibus & inſomnijs, grauioribusq; lapſibus. otiū enim lecti aliud nō eſt, quā eſca & fomes vitiorum, impedimētū orationis, & bonorū operū. Mortificari autē debet in hoc genere tactus, mollitiei ademptione, commutationeque plumarum cum tomento laneo culcitrarum, & nonnunquam cum humicubatione. Durities enim ſtrati faciet, vt tempeſtiuè manè exurgat, nec orationē negligat, ac etiā vt noctè aliquādo ad imitandas ſanctorū vigilias di-

uinis

uinis laudibus celebrandis inuigilet.

Alivs huius ſenſus abuſus eſt, affici tractãdis manu rebus lenibus & delicatis, vt manibus aliorũ, corporibus infantiũ vel animãtiũ, vel etiã proprio, nõ ad neceſſitatẽ, ſed tãtũ ad capiẽdã aliquã voluptatẽ. Hic abuſus mortificationis ope reſcindẽdus eſt, nã cõſuetudine tractãdarũ rerũ leniorũ, tãgẽdi ſenſus ſemper magis magisq; accenditur, vt facilè poſtea proruat in multò deteriora. multi enim in corpore humano motus excitantur, exurguntq; imaginationes variæ caſtitati contrariæ; ſic prorſus, vt niſi homo ilicò ad auxiliũ diuinum confugerit, facilè in periculũ maiorũ lapſuum ſe cõijciat. Sic fecêre omnes homines Dei, qui etiã in leuiſſimis rebus occaſiones omnes peccandi in tactu ſubterfugêre.

Narrat S. Gregorivs Turonẽſis Epiſcopus ſanctum ſacerdotem Nicetam tantæ puritatis cultorẽ fuiſſe, vt reformidaret etiam infantium mẽbra nudis manibus cõtingere, & ſi quãdo ratione officij tangere debebat, nõ niſi veſte intericcta attigiſſe. Sciebat nimirum à quouis carnis tactu aliquantã *Surius in April.*

capi

capi voluptatem, licet non admodum illicitam, vt tantò longius abeſſet à tactu culpabili. Multi quoque ſancti propria corpora veriti ſunt immediatè attingere, imò & intueri, niſi neceſſitas mera poſtulaſſet.

Trip. lib. 1. c. 11.

SOZOMENVS ſcribit mirabilem S. Ammonium, vna cum ſocio ſuo Theodoro ad Lycum flumium perueniſſe, & cum nauis ad traijciendum abeſſet, ſuaſiſſe ſocio, vt longiùs ſecederet, ne nudus, erat enim amnis vadoſus, conſpici ab eo poſſet. Eo verò digreſſo, cũ ſuppuduiſſet & ſeipſum contueri, ecce diuina manu in alteram ripam delatus eſt. Adeò Deo placebat tãtum pudicitiæ ſtudium. Certè gratũ eſſe Deo mortificationis ſtudium in hoc genere inde perſpicuum ſumitur argumentum, quòd infeſtus omnium bonorum hoſtis dæmon nulla in re magis laborat, quàm in impediendis caſtorum hominum conatibus.

S. ANSELMO pius monachus erat, qui ad mortificandum ſe animo decreuerat à contactu corporis proprij manum abſtinere, etiam licito, & ſedulò ſeruabat. Dæmon verò inuidens tam

ſancto

ſancto propoſito, pondere graui corpus eius afflixit, vt eum proliceret ad illud manu tangendum: verũ ille propoſiti tenax, attingere noluit. S. Anſelmus verò certior redditus, corpus hominis inſpexit, ac deprehendit non eſſe niſi impoſturam dæmonis mortificationem illam moleſtè ferentis. Primùm itaque in quo conſiſtit mortificatio ſenſus tactus, eſt, omnia quoad licitè & commodè fieri poteſt, oblectamenta illi adimere. Deinde illum affligere perferendis aliquibus rebus moleſtis, vt frigore, æſtu, labore, nuditate, genuflexione, diſciplinis, alijsque aſperitatibus, vti ſancti Dei, vt iam dicemus, fecerunt.

CAPVT XXVI.

De varijs mortificationum modis, quos ſancti ad mortificandum ſenſum tactus vſurpârunt.

QVONIAM exempla plus mouent, quàm verba, piamque doctrinam probabiliorem reddunt, maximè ſi doctores ipſi factis teſten-

tur, quod verbis docent; idcirco cum hactenus ex ſanctorum doctrina oſtē-derimus, quanta ſint mortificationis ſenſuum merita apud Deum, deinceps idem nonnullis corroborabimus exēplis, atq; ob oculos ponemus varios mortificationū, quibus vſi sūt, modos, vt quiſque eā rationē mortificādi ſequatur, quam ſuis viribus, ſtatuique ſuo, adhibita in conſilium diſcretione, magis conuenientem animaduerterit. Et quanquam ſanctis quibuſdam variæ mortificationes familiares fuerint, nos tamen breuitatis cauſa præcipuas tantùm quaſdam in medium proferemus, ac ſummam tantùm narrationis, notato fonte vnde cetera hauriri queant, perſtringemus.

VSITATA ſanctis fuit mortificatio per vſum ciliciorum, ex ſetis vel pilis animalium contextorum, quę vel continenter ad nudum corpus, vel ſtatis diebus, quantum voluntas vel ſanitas cuiuſque poſtulabat, tulerunt.

Gaufrid. in eius vita. S. LVDOVICVS Francorum rex, licet tenero corpore eſſet, tamen aſpero carnem domabat cilicio, vel cum valetudo non ferret, ex conſilio Confeſſarij

ſij cum alia pœnitentia commutabat.

S. ZENOBIVS Epiſcopus Florentius, licet à parentibus nobilibus delicatè enutritus eſſet, tamen poſtquam Deus ei oculos mentis aperuit, omnibus corporis commodis renunciauit, magnaque ſeueritate carnem afflixit, atq; imprimis cilicio; nec, cum ad Epiſcopatum, hoc eſt, ad grauiores labores eſſet euectus, quicquam de priori aſperitate detraxit, ſed potius adauxit. *Ioan. Aretin. in eius vita.*

S. PAVLINVS Epiſcopus Nolanus, qui ex ditiſſimo pauperrim⁹ fact⁹ eſt propter Chriſtum, cilicio ex pilis camelorum conſuto carnem domuit: cũque Seuerus Sulpitius ſingularis eius amicus aliquandò cilicium illi miſiſſet, magnas ei gratias egit, vſum eiuſdem, cæterarumque aſperitatum per epiſtolam valdè collaudans. *Paulin. ep. 10. ad Sulp.*

S. EDMVNDVS Cantuarienſis Archiepiſcopus à puero ex materna diſciplina vſus eſt cilicio; & cum Pariſios ſtudiorum cauſa amandaretur, bina ſecũ detulit, ac quoties mater recẽtia ei mitteret induſia, ciliciolũ quoq; addebat, ſuadens

ſuadens vt quaque hebdomada biduo triduóue eo vteretur.

ALII ſancti non contenti cilicijs ex equinis crinibus, ſetis vel pilis contextis, corpora ſua caſtigârunt loricis ferreis, vt S. GVILIELMVS Aquitaniæ dux, qui poſt conuerſionem ſuam vſq; ad obitum eam deportauit. Et B. Dominicus, ab eadem dictus Loricatus. Alij vinculis ferreis colla, humeros, brachia, lumbos onerârunt, vt Theodoſius, Euſebius, Iacobus, & alij. quorũ meminit in hiſtoria religioſa B. Theodoretus.

Theobald. in eius vita.

B. Damian. in eius vita.

Quanquam verò hæc exempla nõ omnibus imitanda ſint, tamen meritò nobis quoque, ſicut certamina Martyrum, ſpectanda proponuntur, vt dũ cernimus quàm atroces contumelias & cruces, atque adeò mortem duriſſimam, deuictis tyrannis, pro Chriſto conſtanter perpeſſi ſint, animemur ad patienter libenterque tolerandas leniores iniurias & cruces; ad expugnãdas perturbationes iræ, gulæ, ſuperbiæ, aliaſque ſimiles.

Vſurpatæ quoque crebrò fuêre à ſanctis diſciplinæ, hoc eſt, flagella è virgis

gis vel funiculis nodoſis confecta B. *Surius in vita.*
ODO deſerta ſeculari militia quotidiè
iis carnem ſpiritui ſubijciebat. S. NICO *S. Godfr.*
LAVS Tolentinas inter cæteras pœni- *Idem in*
tentias, quas frequentabat, duris diſ- *ſeptembr.*
ciplinis corpus diuexabat. S. BRIGI- *Idem in*
DÆ parens Birgerus, licet nobiliſſi- *Iul.*
mus & è ſtirpe regia, quoque die Ve-
neris ad glorificandū in corpore ſuo
Chriſtum acriter in illud ſæuiebat; vn
de & ſancta prole à Deo donatus eſt,
nempè S. Brigida. Fuêre & alij homi-
nes, Dei qui non ipſi modò ſe diuerbe
râ ūt, ſed etiam ex humilitate ab alijs
cædi voluerunt. Vt S. Laurentius Ar *Sur. in*
chiepiſcopus Dublinenſis in Hiber- *Nou.*
nia, ex regia ſtirpe oriundus, qui à quo
dā familiari ſuo ter in dies ſingulos,
acrium ictus virgarum tergo excepit.
Quod idem legimus ſpontè S. Tho- *Sur. in*
mam Cantuarienſem poſt initum E *Decemb.*
piſcopatum à ſuo diacono quotidie
perpeſſum. S. Dominicus ordinis Prę *Sur. in*
dicatorum inſtitutor, non contentus *Aug.*
qualibet nocte catena ferrea corpus ſu
um tribus ictibus ferire, ſemel pro ſe, i-
terum pro peccatoribus huius mun-
di, tertiò pro animabus in Purgatorio

exiſtē-

Digitized by Google

exiſtētibus; ab alijs quoq; volebat eâdem diuerberari. Hoc mortificationis exercitium ideò illi ſācti & alij ſuſcepère, quòd arbitrarentur maioris humilitatis eſſe, ab alijs, quàm à ſemetipſis flagellari; ſimulque nimiæ verecundiæ velamentum detrahebant illis, qui idcirco à ſui diuerberatione abſtinebant, ne ſi ad aliorum aures peruenirent, irriderentur. Quæ tentatio dæmonis eſt, & ideò vincenda.

Surius in Aug.

MORTIFICARVNT ſe quoque ſancti ratione lecti. S. Audoenus Rothomagenſis Archiepiſcopus in aſperis virgultis ſomnum capiebat. B. Andreas Feſulanus Epiſcopus in ſarmentis. S. Iuo in nodoſis virgis. S. Radegundis regina cilicium in cinere pro lecto vſurpabat, remota commoditate plumarum, & linteaminum. S. BRIGIDA inter alias pœnas voluntarias, quibus per annos triginta corpus ſuum affiixit nocturnis horis in ſimplici tapete humi decubuit, vt ad precandum ſemper parata eſſet; nec lecto vtebatur, niſi vrgente nimio frigore.

Sur. in Iul.

S. A. M. & in habitatione occaſionem

a occi-

mortificandi ſe quæſiꝰe. Multi enim incluſere ſe caſulis perexiguis & anguſtis, in quibus magno æſtu torrebantur, alijsque cæli iniurijs vexabantur, ſed illi ſolis inferni cruciatibus menti obiectis fatebantur, iſta toleratu facilia, multò autem magis cum oculos erigerent ad immenſa cælorum ſpatia, quæ in omnem æternitatem erant inculturi. S. OLYMPIVS Abbas in ſpecu iuxta Iordanem ſedem delegerat, in quo & ardoribus ſolis valdè vrebatur, & culicum aculeis miſerabiliter configebatur. rogatus autem, quomodo æquo animo tam incommodum locum perferre poſſet, reſpondit, ſe æſtum patienter ferre, vt liberari poſſet ab ardoribus inferni; culicum verò morſum ad præcauendum vermen conſcientiæ damnatos in perpetuum morſurum. BANADATVS magna ſanctitate vir, teſte B. Theodoreto, tugurium longè corpore ſuo breuius, & aliquot partibus peruium, ſic vt nec imbres, nec radios ſolares arceret, incoluit, & rerum cæleſtium contemplationi ſuauiſſimè vacauit.

Prat. ſpir. c. 141.

In hiſt. relig. c. 27.

Digitized by Google

VERVM neque defuêre homines Dei, qui tetris odoribus percipiendis ſe mortificârunt; propterea quod curâdis ſuauibus odoribus plus nimio ſe in ſæculo oblectaſſent. S. ARSENIVS enim à ſuis rogatus, cur aquam in qua palmarum folia molliebat & macerabat, non ſubinde mutaret, cum grauē & tetrum admodum odorem putrefacta naribus aſpirarent, reſpondit. Ego me olim nimia ſuauium odorum fragrantia in perniciē animæ meæ oblectaui, nūc autem damnum compenſare conor odoribus contrarijs.

ALIA mortificatio Sanctorū fuit cibis rerū inſipidarum inſperſione vel mixtione adimere omnem guſtū. vti faciebat B. Richardus confeſſor, qui panem auenaceum, quo veſcebatur, cinere cōſpergebat. & Sanctus Frāciſcus, qui nunc cinere, nunc frigida aqua cibos perfundebat. Idem factitabant in potu. nam B. Gregorius Lingonenſis Epiſcopus, vt abſtinentiam ſuam alios cælaret, aquam quam bibebat ſolitus erat modico vino tingere, & ſic nec aquam nec vinum guſtabat. Dominus Ferdinandus de Talauera

Macul. l. 4. c. 2.

S. Bonau. in eius vita.

Petr. Vaga imeſius vita.

nera Granatenſis Archiepiſcopus, vir ſanctitate conſpicuus idem faciebat. nam denis aquæ partibus vnam tantùm miſcebat vini, vt ſic & vino & aquæ ſaporem eriperet. S. Arnulphus Epiſcopus, vt guſtatum falleret, turbidam aquam bibere voluit.

Aliud genus mortificationis olim ſancti ſuſcepêre, & nunc multi retinent, vt nudatis incederent pedibus, & frigus, aliaque incommoda amore Dei libenter perferrent. S. GVDVLA Comitis Vitgeri filia, virgo licet tenera ſine calceis etiam hyeme incedebat: ad tegendam autem hanc mortificationem, quoties in conſpectum aliorum ventura erat, calceos quidem pedibus inducebat, ſed ſine inferiore ſolea. Idē fecit S. HEDWIGIS duciſſa Poloniæ. Nōnulli ſancti totū vitæ tempus, vel magnam eius partem ſine vllo corporis integumento, nulla cæli inclementia abſterriti traduxêre, noctu diuque errantes in montibus & ſolitudinibus, ſanctiſſimisque cōtēplationibus cælo inhærentes, vt fuêre ſanctiſſimi quique eremitæ, Macedonius, Iacobus, Simeon, Daniel Stylita, S.

Sur. in Aug.

Sur. in octob.

Z Onuphrius,

Onuphrius, S. Mariæ Ægyptiaca, & alij multi eorum imitatores. Verũ hæc in commune imitanda non ſunt, niſi quatenus commouere nos queunt ad minora quædam noſtræ imbecillitati congrua præſtanda. B. Pater IGNATIVS Societatis Ieſu auctor & parẽs, ad mortificationes & aſperitates quas vſurpabat, vt quod ter quotidie diſciplinam faceret, quod tota hebdomade, Dominico die excepto, ieiunaret, & crebrò ſolo pane & aqua cõtentus, quod ſomnum humi caperet; hanc quoque adiecit, vt multo tempore nudis pedibus incederet, donec Compluti Epiſcopi Vicarius illi mandaſſet, vt indueret calceos, cui, vt verè humilis, paruit.

P. Ribadin. in eius vita.

Illa quoque mortificatio quibusdam placuit, vt licet natura duce corporis nitorem & munditem amarẽt, tamẽ ſui vincendi cauſa facerent contrarium. Scribit Beatus Athanaſius D. ANTONIVM eremitam nunquam corpus ſuum, licet cilicio tectum, lauiſſe, minus pedes, niſi quando opus erat flumen vadoſum traijcere. S. Hilarionem quoque teſtatur B. Hieronymus in eius vita, ſaccum, quo ſemel fuerat

In eius Vita.

in-

indutus, nunquam lauiſſe, ac putaſſe ſuperfluum munditias in cilicio quærere. Diuus Gregorius Nazianzenus etiam inter laudes Beati Baſilij & Sanctæ Gorgoniæ idem commemorat. De ſanctiſſimo Abbate Aulentio refert Simeon Methaphraſtes, in corpore eius nimia ſeueritate pœnitentiæ putrefacto enatos vermes, & tamen illum, ſi fortè in terram decidiſſent, in vetus vulnus repoſuiſſe: qui vir ob crebra miracula tantum ſanctitatis nomen obtinuit, vt Synodus œcumenica Chalcedonenſis, quæ ſexcentorum erat Patrum, vna cum Imperatore Martiano illum ad ſe euocârit, vt probatis S. Synodi decretis ſua autoritate & præſentia hæreticos conuinceret. B. MARGARETA filia Hungarorum regis mortificandi corporis cauſa laneo tantùm vtebatur induſio, quod vix vnquam lauabat. cumque moneretur vt lauandum curaret, ne vermiculi naſcerentur, reſpondit. Sinite quæſo hoc corpus meum amore Chriſti à vermibus cõſumi. Idē alij multi sācti fecêre. Quare notādū eſt, quod quāuis huius

In eius vit.

Sur. to. Ian.

modi facta politicæ munditiei aduerſa, ſi non ab ignauia, & ſocordia, ſed à mortificandi deſiderio orta ſint, laude digna ſint, & Deo grata, vt docet S. THOMAS, iudiciumque dent animæ à vitijs & perturbationibus purgatæ, vt ſcribit S. Hieronymus ad Ruſticum, tamen qui ratione ſtatus & officij, quod gerunt, conuerſantur cum hominibus, remouere à ſe debent, quicquid offendere poſſit proximum; nec ſancti eiuſmodi mortificationibus vſi fuêre, niſi cum remoti ab hominum conſpectu in cœnobijs vel ſolitudinibus degerent. Atque hæc ſufficiant de varijs mortificationum modis, è quibus quiſque deligere poterit, quos ſuo ſtatui & conditioni, viribusque tam corporalibus, quàm ſpiritalibus iudicârit magis conuenientes, & quos diſcretio ipſa, & Patris ſpiritualis conſilium magis probârit.

2.2.q.187. art.6.

CAPVT. XXVII.

De mortificatione Linguæ.

GRAVISSIMA mala & damna linguæ non refrenatæ, quæ diui-

næ litteræ multis in locis patefaciunt, facilè oſtendunt, quàm fructuoſa neceſſariaque ſit linguæ mortificatio. Ac primum, quamuis ſacrarum litterarum ſtylus admodum ſit moderatus, & ab nimia amplificatione alienus, tamen vehementer linguæ detrimēta paſſim exaggerat. *Lingua mala*, inquit, *multos commouit, & diſperſit de gente in gentem, ciuitates muratas diuitum deſtruxit, & domos magnatum effodit. Virtutes populorum concidit, & gentes fortes diſſoluit. Lingua mala mulieres viratas eiecit, & priuauit illas laboribus ſuis. Multi ceciderunt in ore gladij, ſed non ſic, quaſi qui interierunt per linguam ſuam.* Hæc ille Eccleſiaſticus. S. IACOBVS quoque Apoſtolus graphicè malum linguæ exaggerat. *Ecce*, inquit, *quantus ignis*, id eſt quàm exiguus, *quàm magnam ſyluam incendit! Et lingua ignis eſt, vniuerſitas iniquitatis*, hoc eſt, omnium malorum cauſa, quia ea comburuntur animæ. *Lingua conſtituitur in membris noſtris, quæ maculat totum corpus*, id eſt, omnia eius opera bona, *& inflammat rotam natiuitatis noſtræ inflammata* Eccl. 28

flammata à gehenna, id eſt, inflammat totum vitæ humanæ curſum à prima ætate vſque ad obitũ flammis culpæ & pœnæ æternæ. Pergit B. Iacobus. *Linguam enim nullus hominũ domare poteſt, inquietum malum, plena veneno mortifero*, quo anima & corpus interimitur.

Cvm ergò teſtimonio cæleſti conſtet, tot tantaque eſſe linguæ mala, liquidò apparet ſummam omnibus incumbere neceſſitatem mortificandi & coercendi illam, ſic enim animam ſuam ab omnibus incõmodis iam dictis immunem reddet. vnde Deus per ſapientem dixit: *Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam ſuam*. Et rurſum. *Qui cuſtodit os ſuum, & linguã ſuam, cuſtodit ab anguſtijs animam ſuam*. Beſtiam feram & indomitã, vt leonẽ, vel tigrẽ, æquiſſimũ eſt diligenter concludi & cuſtodiri: at lingua, teſte S. Iacobo, feritate ſuperat omnes beſtias, nulla enim beſtia eſt, quę induſtria humana domari non queat, at linguam nullus hominum domare poteſt. Beſtię vinculis ſolutæ nõ aliud damnum faciunt, quã quod corpora aliquorum dila-

Prou. 13.
Prou. 21.

Digitized by Google

dilacerent, & ſæpe dominis ſuis parcunt: at lingua habenis ſuis ſoluta inuadit animas immortales, & licet eis non eripiat vitam naturalem, tamen eripit ſupernaturalem gratiæ, quod deterius eſt, quàm ſi eam in nihilum redigeret. minus enim malum eſt non eſſe, quàm eſſe in peccato & Dei optimis max. offenſione. Nec ſolùm damnum infert alijs, verùm etiam ſæuit in ſuum dominum, eumque per ſummam tyrannidem è medio tollit. Sæpe namque contingit linguam malè mortificatam vnico verbo temerè profuſo, omnibus anteactę vitæ meritis, fructuoſiſque laboribus animam miſerabiliter ſpoliare, & in ignes detrudere ſempiternos.

QVAM ergò ęquum eſt hanc efferatam beſtiam arctiſſimæ includere cuſtodiæ, ne facilè in publicum prodeat, ſtrageſque dictas faciat. Quod ſapientiſſimè ipſe naturæ auctor non obſcurè nos docuit. Vt enim homo belluam ferocem caueę ferreæ, vel loco altis muris circũdato includere ſolet, & licet ianuam caueæ vel muro adiũ-

gat, tamen vigilem & peritum ſimul cuſtodem adhibet, qui nunquam eã emittat, niſi quando nocere nõ valet: ſic Deus linguam, tanquam in cauernam & ſpecum incluſit ori humano, duplici vallo dentium & labiorum benè communito, ac licet ianuam per quã egredi queat, non negârit, tamen ianitorem illi adhibuit peruigilem, ipſam ſcilicet rationem, qui non ſinit eam foras prodire, niſi quando alijs prodeſſe poſſit.

NEQ. ſolùm ab his tantis malis mortificatæ linguæ beneficio liberari poſſumus, ſed etiã locupletari omnib' ſpiritalibus & veris bonis gratiæ ac gloriæ: nam cùm homo naturâ tam pronus & procliuis ſit ad quiduis pro libito effutiendum, non poteſt non plurimum apud Deum mereri, ſi pronitatem illam naturalem compeſcat, & à ſermonibus vanis & inutilibus prorſus abſtineat. Accedit, quòd ſi ſermones vanos in pios & ſpirituales deinde commutet, indies in ſingula penè verba meritum, ac proinde gratiã, virtutes, ipſamque gloriam in cælo mirum in modum adaugeat. Vnde

ſcriptura

ſcriptura diuina dicit. *Vena vitæ, os iuſti.* ex eo enim procedunt verba conciliantia ſalutem, & vitam ſpiritalem ijs, qui audiunt. Si cui prædium ſit fertile, experientiaque didicerit, acceſſione culturæ vberrimum reddere fructum, quanto ſtudio & diligentia illud inuiſere, omnibusque rebus neceſſarijs, vt maiorem ſemper fructum ferat, inſtruere ſolet? Lingua bona prædium eſt ſpirituale & diuinum, quod ſi ſeruus Dei ſedulò excolat, nobiliſſimos virtutum meritorumque fructus refundet. Omni ergo cura illud cuſtodiat, herbas prauorū colloquiorum in eo extirpet, bonorumque & ſpiritalium verborum ſemina in illud inijciat, miſerationumque & conſolanum cæleſtium participem animam ſuam reddet ſecundum illud ſapientis: *De fructu oris homo ſatiabitur bonis*, hoc eſt, quæ bono linguæ vſu promerebitur. Prou. 10. Prou. 18.

CAPVT. XXVIII.

De mortificanda inordinatione linguæ in detractione.

QVONIAM deinceps agēdum eſt de ratione mortificandi linguæ inordinationes vel abuſus, hoc primò ſciendū eſt, nos nō agere de inordinationibus, quę peccati mortalis notā manifeſtā habēt, vt ſunt iuramēta & teſtimonia falſa, ac detractationes de grauibus criminibus, quibus homines redduntur infames; nam præſens tractatus pro ſeruis Dei ſcriptus eſt, qui dudū per pœnitentiā tales lapſus expiārūt. Agemus ergò tātū de leuioribus linguæ inordinationibus, in quas etiā pij per incuriā vel tepiditatem labi ſolēt. Hę enim mortificatione opus habent, tum quod ab ijs neglectis proclinis eſt lapſus in vetera peccata lethalia, iā ſemel deſerta & depoſita, tum quod progreſſum in vita ſpirituali plurimum retardent.

Detractio. Ex his linguæ inordinationibus vna eſt, Detrahere alijs ob lapſus & defectus leuiores proximi, qui nec infamem illum reddunt, nec cum caritate pugnant. Vt autem homo teneat modum cauendi hoc peccatum, diligenter attēdat ad eius radicē. Vna eſt, innata nobis à prima naturæ corruptela ma-

maligna procliuitas cenſendi aliorum mores, vitiaq; aliena notandi. De qua S. HIERONYMVS ita ſcribit: *Tanta huius mali libido mentes hominum inuaſit, vt etiam qui procul ab alijs vitijs receſſerunt, in iſtud tamen, quaſi in extremum diaboli laqueum incidant.* Altera radix eſt interna inuidia quæ hominem contriſtat & mæſtum reddit ob proſperos proximi ſucceſſus, & idcircò ad imminuendam triſtitiam, vbicunque poteſt, famam illius denigrare conatur. Poſtrema eſt occulta quædā ſuperbia, qua homo de ſe præſumit, & anteponi vel certè exæquari vult alijs, atque eam ob rem conatur eorum nomen deprimere.

Ep. ad Celantiam.

Cum igitur hę ſint detractionis radices & fōtes, hominiq; neceſſitas ingēs incūbat illas exſcindēdi ex intimis cordis ſui viſceribꝰ, quid aliud expectādū eſt, ſi à veteri obteſtandi conſuetudine nō diſcedat, niſi vt in grauiſſima ſe prępitē agat peccata? & impleatur quod dixit ſapiens: *Labia inſipiētis præcipitabunt eum. Initium verborū eius ſtultitia, et nouiſſimū oris illiꝰ error peſſimꝰ.* quaſi dicat: Initium facit ab effutiēdis

Eccl. 10.

rebus leuibus, & augeſcente paſſione ac incuria paulatim progreditur ad grauiora, quæ Deum & homines offendunt. Deinde etiamſi detractio proximi fiat de rebus leuioribus, tamen contra voluntatem Dei peccatur, qui in lege ſua omnibus imperat, vt bonum in verbis & factis alijs præbeant exemplum, & nemini ſint offendiculo. at qui alijs facilè detrahit, conatur bonam eorum famam, qua exemplo bono alijs erant, imminuere; & destruit, quod Christus ædificauit; maximè cum ſæpè contingat vt ex leuium defectuum narratione, qui viris bonis imponuntur, magnum oriatur ſcādalum apud eos, qui ſuſpicantur cum leuioribus vitijs non poſſe non eſſe cōiuncta alia grauiora. Accedit, quod etiamſi detractiones magni momenti non ſint, tamen iniuriam aliquam proximo, cui detrahitur, inferunt; nā etſi famam bonam illi non prorſus eripiant, tamen minuunt, & deſpicabiliorem alijs reddunt, amorem quoq; fraternum aliquandò diſſuunt, & caritatis ardorem tepefaciunt.

CERTE maiorem in modum cauendum

uendum eſt, ne quis audeat etiam in rebus paruis alteri detrahere: nam ferè fit, vt qui ſe aſſueſacit leuioribus exprobrationibus, data occaſione, vel orta magna animi perturbatione, non vereeundetur etiam grauiores lapſus palàm pateſacere. Ac nonnunquam contingit, vt licet obtrectatio ſit de re modica, tamen quia contra virũ magna ſanctitate conſpicuum ſit, aut contra Superiorem, grauiſſimè diuinam offendat maieſtatem. Moyſes Æthiopiſſam quandam coniugio ſibi copulârat. eam ob rem Maria eius ſoror vehementer ſucceſuit, & queſta eſt. At Deus moleſtè tulit hanc obmurmurationem Mariæ, & in pœnam lepra tam tetra eam, vt expendit B. Gregorius, contexit, vt breui tempore dimidiam partem carnium eius exederit. Cum ſancto Proiecto Epiſcopo, ordinibus tantùm minoribus initiato, quidam amici genere nobiles aliquandò cænârant, inter quos tres viri pietatis ſtudioſi, dum vel mortificandi ſui cauſa, vel religionis ergò negant ſe velle carnibus veſci, alij verò conuiuæ ea de cauſa eos ludibrio habēt. Proiectus ir-

Num. 12.
L. 2. Regiſt. c. 18.

Surius in Ianuar.

riſores ſeriò commonuit, ne pio eorum inſtituto detraherēt. verùm cum illi non æquis auribus admonitionem exciperent, Deus grauiſſima animaduerſione obtrectatores puniuit. nam cœnaculum, in quo menſæ accubuerant, quod erat in ſumma ædium parte, à faſtigio ad imū vſq; ſectū, dimidia in qua detractores illi conſederāt, corruit, Proiecto cum alijs tribus ſocijs incolumi & ſaluo in ſua. Ex quo caſu diſcimus, magnū ſtudium ponendū eſſe in praua illa inclinatione de alijs malè loquendi mortificanda, audiendamq; vocem ſpiritus ſancti ſic nos alloquētis. *Cuſtodite vos à murmuratione quæ nihil prodeſt, & à detractione parcite linguæ: quoniam ſermo obſcurus in vacuum non ibit.* Præcipuè autem laborandū eſt ne obloquamur Prælatis, Superioribus, & Dominis, etiamſi reuera culpa non careant, nam & grauiùs peccamus, & damnū maius incurrimus.

Sap. 1.

Vnde magna verborū exaggeratione ſcribit B. GREGORIVS. *Admonēdi ſunt ſubditi vtriuſq; ordinis viri, vt cū magiſtrorū facta conſpiciunt, ad ſuum corredeant, & de eorum increpationibus*

Lib. 12. regiſt. c. 31.

nō præſumāt, quia nō eſt diſcipul⁹ ſuper magiſtrū nec ſeruus ſuper Dominū ſuū. Matt. 10.

CAPVT XXX.

De mortificando abuſu detegendi arcana.

ALIVS linguę abuſus eſt, patefacere arcana, vel quę in ſecreto audita ſūt, vel certè ſilentiū poſtulant, non quidē quādo cū zelo caritatis patefacta ſūt ei, qui malo mederi poteſt, aut zelo iuſtitiæ ei, cui ratione iuriſdictionis incūbit illa cognoſcere, ſed alijs quibus neutra conditio ineſt; idq; facere, nō alia de cauſa, quā quia ita collibuit, aut vt gratia aliqua apud audientes ineatur; hic enim abuſus corrigendus eſt, & ſtudio mortificationis tollēdus.

ET ſunt quidam in hoc genere tam leues, vt quoties in ſecreti alicuius notitiā venêre, cōtinere ſe nequeāt, quin confeſtim illud prodant ſuis amicis, imò cupidi ſunt talium rerū expiſcandarū, tantū vt alijs poſtea cōmemorēt, ac deniq; faciunt cum magno auditorū offēdiculo, dū ſæpenumerò fit, vt pręſentes adſint de quibus ſermo inſtituitur. Hi ſunt, inquit Scriptura ſacra, ſimiles mulieri parturiēti, quę vbi Eccl. 19.

hora

hora partus aduenerit, non poteſt nõ parere: & infantibus, qui ſimulatque nati ſunt nõ poſſunt ſe continere à lacrimis, ac denique cani ſagittâ cõfixo, qui quieſcere nequit, niſi ſagitta extra ſit. Sic illi non antè quietem capere poſſunt, quàm arcanum ſuum in alienum ſinum effuderint. Et ſæpè cupiditate multa effutiendi eò feruntur, vt non ſolùm viſa & audita narrent, ſed etiam quæ de alijs ſuſpicantur & imaginentur, licet reuera ignorent facta eſſe. Atque hi ſanè ſilentij antidoto prorſus indigent, ad ſuperandã nimiam loquacitatem, & opus habẽt

Eccli. 19. audire illud Spiritus ſancti dictum. *Audiſti verbum aduerſus proximum tuum, commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet.* Loquitur autẽ de verbo arcano ex cuius diuulgatione nullus ſequitur fructus: nam ſi patefiat ei, de quo dictum, non ſequitur

de vera virgin. niſi contriſtatio, ſi autem alteri, ſequitur infamatio. Vnde B. BASILIVS annotauit, naturam, hoc eſt, Deum naturæ auctorem binas aures quidem, ſed linguam tantùm vnam dediſſe, vt intelligeremus non omnia quæ audiuis

gur, eſſe enuncianda, ſed quædam, vt ſunt arcana, tegenda ſilentio. *Qui denudat*, inquit ſcriptura, *arcana amici, fidem perdit*, id eſt, fidelitatem, quam debet Deo & hominibus. Eccl. 27.

CAPVT XXX.

De alijs linguæ abuſibus, vt mendaciorum & fictionum, corrigendis & mortificandis.

MVLTI eorum, qui Deo ſeruire cœperunt, operam quidem collocant in cauendis mendacijs proximo pernicioſis, ſed non in [illegible] mendis iocoſis, minus autem iis, quæ proſunt alicui, vel damnum tollunt, imò non deſunt, qui arbitrentur ſe non peccare, ſi vtiliter mentiantur. Hæc praua affectio ſingulari cura mortificanda eſt, nullum præſtando locũ mendacio ſiue iocoſo, ſiue fructuoſo. Certiſſimum enim eſt quodcunque mendacium veri nominis eſſe peccatum, quo Deus offendatur: ac proinde neque ad liberandum aliquem

à morte

Digitized by Google

à morte iniuſta, neq; ad ſaluandam alicuius animam mēdacium vllum dici poteſt, imò etiamſi totius mundi ſalus periclitaretur, illa per mēdacium, aliudué illicitum medium procurari
c. Super eo de Vſuris. nō poſſet. Et dogma Catholicum eſt, nullo in caſu licitum eſſe mentiri, con trarium autē erroneum: nam diuina
Pſal. 5. ſcriptura apertè damnat mēdacia. *Perdes omnes,* inquit Pſalmiſta, *qui loquuntur mendacium.* Sancti quoq; omnes
22. q. 2. c. Ne quis. ita docent. & Innocentius III. Papa in quadam epiſtola decretali diſertè affirmat, ſecundum doctrinam ſcripturæ ſacræ ne mentiendum quidem eſſe pro ſeruanda alicuius vita. Atq; hic ſēper in Eccleſia ſeruorum Dei ſpiritus ſuit, potius iacturam facere rei tempo
Greg. l. 18. Mor. c. 4. ralis, quàm mendacio Deum offendere, vt teſtāt᷑ S. AVGVSTINVS, & S. GREGORIVS, dum aiunt homines perfectos ne quidem ad liberandum à morte proximum induci poſſe, vt mentiātur; quia non eſt vita animæ ponenda pro vita carnis. Deinde etſi inconſideratè proferre mendacium ſit leuioris culpæ, quàm proferrè conſideratè, tamen quia intimo pectore diligebant

verita-

Veritatem, ab vtroque abſtinuiſſe. Narrat Simeon Metaphraſtes Anthemium Nicomedienſem Epiſcopum ſæuiente perſecutione Maximiani Imperatoris, ſatellites, à quibus ad necem quærebatur, hoſpitio excepiſſe, cibiq; & potus affatim appoſuiſſe, cumque illi percunctarentur ab eo, vbinam eſſet Anthemius, confeſſum ſe eſſe: tum milites caritate illa obſtupefactos ſubieciſſe, ſe conficto mendacio reſpõſuros tyranno, Anthemium quidem à ſe quæſitum, ſed non inuentum. Anthemium denique contrà obtendiſſe, fas non eſſe pro vita cuiuſquam mentiri; itaque comitatum illos & martyrem factum. Quod ſi pro vita hominis innoxij mentiendum non eſt, quãto minus pro rebus leuioribus vt pro auertendo exiguo damno temporali, vel mitiganda alicuius iracundia? Sur. in April.

Etſi verò mendacia otioſa vel officioſa, quæ nulli nocẽt, ſint peccata venialia, ac ratione culpæ, quã annexam habent, à ſeruis Dei, ſedulò cauenda, tamen inter omnia venialia vel leuiora mẽdaciũ primas obtinet: nã prim⁹ mẽdacij autor eſt diabol⁹, & ideò Chriſt⁹

apud

Ioan. 8. apud B. Ioannem eum vocat mendacem, & mendacij patrem. Quotquot ergo mẽtiuntur, ſunt eius imitatores, & de eius factione. Deinde licet dicta mendacia non cedant in damnum alicuius particulare, tamen cedunt in dãnum commune totius Reipub. Nam in republica ad negotiationes aliaque commercia tractanda imprimis neceſſaria eſt veritas & fidelitas; quæ duæ virtutes, ſunt quaſi vincula & nerui communicationis humanæ; nemo enim facilè contractum aliquem cum alio init, niſi exiſtimet ſincerè illum loqui & agere, ac verè fidelem. Si ergò deprehendatur quis ſemel in rebus, licet leuioribus, mentiri & fidem fallere, mox ſuſpicio oritur illum etiam fraudaturum fortaſſe in grauioribus. Vnde diuina ſcriptura: *Opprobrium*, inquit, *nequam in homine mendacium, & mores hominum mendacium ſine*

Eccli. 20. *honore*. Hoc idcircò de mendacibus ſpiritus ſanctus dicit, quia per conſuetudinem mendacij reddũt ſe contemtibiles, & fide indignos. Sicut enim res naturales, quæ adulterinæ ſunt & nothæ, vt aurum vel argentum adulte-

Digitized by Google

rinū, licet ſpeciem auri argentiué mētiantur, exigui ſunt pretij & repudiantur; ſic illi qui mentiēdo alios fallunt, aliud in ore aliud in corde habentes, facilè contemnuntur, & nihili fiunt. Hæc ratio facilè nobis ob oculos ponit, quanta ſit fœditas etiam in leuibus mendacijs, quamque indigna ſint homine Chriſtiano, & multò magis religioſo & ſeruo Dei perfectionis ſtudioſo: dubium ſiquidem non eſt, ſine comparatione longè deterius eſſe, haberi aliquem mendacem in conſpectu Dei, ac haberi tantùm in opinione hominum: cum ergò tantoperè horreamus mēdaces haberi apud homines, quantò potius horrere debemus, ne habeamur apud Deum, licet hominibus nihil de eo conſtaret? illud enim pœna tantùm eſt, hoc autem vera culpa & vera infamia. Quocirca ſimus diligentes in fugiendo quocunque mendacij genere, & in paſſione, quæ ad illud inclinat, mortificanda, obſequendo S. Paulo Apoſtolo nos commonenti in hæc verba. *Renouamini ſpiritu mentis veſtræ, & induite nouum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt in* Eph. 4.

ſan-

ſanctitate veritatis. Propter quod depo-nentes mendacium, loquimini veritatem vnusquiſque cum proximo ſuo, quoniam ſumus inuicem membra.

ALIA inordinatio ſuperiori connexa, eſt, ficto vel amphibologico vti ſermone, cui alia ſubiecta ſit ſententia apud audientem, quàm apud dicentem. qua quidem arte nõnulli conantur effugere mendacij noxam, ſed incidunt in foueam, quam alijs foderunt; niſi iuſtis de cauſis id faciant. Quando enim verba geminum ſenſum habere queũt, ac iuſtitiæ vel caritatis tuendæ cauſa à dicente alio ſenſu enuntiantur, quàm ab audiente intelligantur, nulla fraus reprehenſione digna committitur. Exempli cauſa. Summo diluculo quiſpiam domo pedem extulerit, & paulò poſt reuerterit: accurrat ſicarius & percunctetur ab alio domus incola, ſitné ille domi. poteſt ille citra mendacium, ſeruandæ eius vitæ cauſa, reſpõdere, sũmo mane egreſſum. Licet enim mẽtiri nunquã fas ſit, attamen in caſu neceſſitatis cælare veritatem, teſte Auguſtino, ne-

Aug. in Psal. 5.

fas

ſas non eſt: idq́ue declarant Scholæ Theologi verùm eſſe, quando verbis ſecundum vſum loquendi hominum duplex ſubeſt intelligentia, iuſtaque & grauis cauſa ſuppetit, cur alio ſenſu enuntientur, quàm fortè ab auditoribus accipienda ſint. At ſi nulla ſuppetat, hoc eſt, ſi nullum incommodum in nos vel alios ex reſponſo noſtro redundet, non eſt cauſa, cur amphibologia illa ſincerè rogantem eludamus, imò pugnat cum puritate & ſimplicitate non ſolùm religioſa, ſed etiam Christiana, & eſt nota hominum fictorum & duplicium; impeditq́ue nō rarò, æquè ac vſus mendaciunculorum, fidem & cōcordiam hominum. Quis enim fidem præſtet etiam ſeria aſſeueranti, à quo ambiguis crebrò ſermonibus circumuentus eſt? vnde diuina ſcriptura de talibus dicit.

S. Tho. 2. 2 q. 89. a. 7. et ib. Caiet. Soto. l. 8. de iure q. 2. a. 7.

Lanſperg. hom. 18. de paſſio.

Eccl. 37.

Qui ſophiſticè loquitur, odibilis eſt, nempè Deo, angelis, & hominibus.

CAPVT XXXI.

Quomodo mortificāda ſit cupiditas contendendi & rixandi.

ALIA

ALIA inordinatio linguæ, in quam boni labi ſolent, cum ingenti animæ ſuæ damno, eſt, contendere cum alijs, ſitne verum hoc vel illud? fuerit id factum nec ne? debuerit hoc fieri vel contrarium: & de alijs id genus. Radix huius vitij in quibuſdam eſt nimia honoris humani cupiditas, & hinc fit, vt dum ſapientiæ famam in ſuis dictis vel factis aucupantur, pro ea tuenda etiam ſublato clamore pertinaciter contendant. In alijs verò radix eſt nimium deſiderium cõgerendarum opum, aliarumque facultatum temporalium. vnde fit, ne iacturum aliquam earum faciant, vt lites cum alijs inire non reformident, & omnia commoueant tribunalia. Alijs etiam hoc vitium ineſt, ex naturali quadam procliuitate, ſed deterrima omnibus contradicendi, aliorumque dicta vel facta carpendi, vnde mox, dum alius moleſtè fert temerariam cenſuram, ſuccedit lis & bellum.

Hoc vitium ſeruo Dei omni ſtudio mortificandum & radicitus exſcindẽdum eſt. Et quamuis de eo aliquid dixeri-

dixerimus in Tractatu de mortificatione propriæ voluntatis, eò quod ad caritatem concordiamq́ue animorum inter proximos cõſeruãdam hoc argumentum prorſus ſit neceſſarium, tamen nonnulla hic adiungemus. Quando contentio orta eſt, non in diſputationibus ſcholaſticis, quæ ad litterariam exercitationem pertinent, ſed in congreſſibus quotidianis & familiaribus, idq́ue non de re clara & euidenti, ſed ancipiti, varijsq́ue hominũ opinionibus ventilata, tunc homo, etiamſi ſuam veriſſimam exiſtimet ſententiam, non tamen aſſeueranter eam vel pertinaciter tueatur contra aduerſarios, ſed quieſcat, cogitetq́ue ſe quoque falli poſſe, ſicut multi ſapientes ante ipſum in ſimili genere decepti fuêre, ac ipſemet non ſemel deceptus eſt, atque ita caritatem & beneuolentiam, quam habet cum antagoniſtis ſuis, nõ diſſoluet, & bonum exemplũ dabit auditoribus. Quod ſi res, quę cõtrouertitur ſit manifeſtè vera & indubitata, eò quod rationi naturali, vel diuinæ legi, vel Sanctorum & Doctorũ dictis ſit conſentanea, tunc homo cũ

 debita

debita humilitate & manſuetudine aſſeueranter veritatem tueri debet, & ſuę ſententiæ rationem reddere: quā ſi alij ſibi perſuaderi minimè ſinant, ſed conſtanter obluctentur, taceat, & diſſimulet, vel ſermonem ad alia transferat, maximè ſi diſceptatio fuerit de re ad ſalutem non pertinente, ſic enim plus proficiet, quàm ſi ſeriò ſuſcipiat patrocinium veritatis. Atque hoc eſt, quod D. PAVLVS tanta verborum efficacia postulat à fidelibus. *Si qua*, inquiens, *conſolatio in Chriſto, ſi quod ſolatium caritatis, ſi qua ſocietas Spiritus, ſi qua viſcera miſerationis, implete gaudium meum, vt idem ſapiatis, eandem caritatem habentes, vnanimes, idipſum ſentientes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, ſed in humilitate ſuperiores ſibi inuicem arbitrantes. non quæ ſua ſunt ſinguli conſiderantes, ſed quæ aliorum.* Quibus verbis perſpicuè declarat quo antidoto ſanare ſpiritum contendendi debeamus.

Phil. 2.

HVIVS rei notabile exemplum habemus in diuina Scriptura. Viderat propheta Eliſæus Eliam prophetam cu-

cu ig-

ru igneo per turbinem rapi in cælum. vt deponeretur, quemadmodũm creditur, in paradiſo terreſtri. Et mox cũ adierunt viri quidam religioſi, dicti filij propheta rũ, rogantes, vt quinquaginta viros fortes, quos ſecũ habebãt, emitteret ad quærendum in vicinis montibus, vallibuſue Eliam. Cumq; Eliſæus indicaret, fruſtrà laborem illũ ſuſcipi, ac ipſi vrgerent miſſionem, tãdẽ, vt contentioni cederet, aſſenſit vt mitterentur. Vt reuerterunt ſpe ſua fraudati, dixit ad eos Eliſæus, *Nũquid non dixi vobis, ne mitteretis?* Hoc exemplum meritò imitari debemus in quotidiana conuerſatione cum proximis, vt quando in noſtram veriorem eos ſententiã trahere non poſſumus, omiſſa omni lite, vbi nullũ peccandi periculum eſt, libenter illis acquieſcamus. Ratio huius rei eſt perſpicua; reſciſſa enim contendendi materia, cauẽtur ſimul multæ auerſiones, rixæ, amaritudines, detractiones, & verba probroſa, quæ hincinde in æſtu cõtẽtionis iactari ſolẽt; cõſeruatur quoq; pax & animorũ vnio, quę pręſtat omnib⁹ cõmodis, quę ex cõtẽtione ſequi poſ- 4. Reg. 2.

ſũt. Ad hęc, qui primus in cõtentione alteri cedit, quaſi victus, ſingularē actum humilitatis exercet, & cum proximo caritatem, poſthabendo illius famam ſuæ. Quanquam, licet victus fortè alicui videri poſſit, tamē honore nõ excidit ſuo, imò honorem maiorem conciliat. Verus enim honor Chriſtiani eſt, perſequi ea quæ ſunt cum præſtantiori virtute cõiuncta, & quæ maiori in pretio ſunt apud Deum, vt eſt virtus caritatis & humilitatis. Ita ſacra
Prou. 20. Scriptura docet. *Honor*, inquiens, *eſt homini, qui ſeparat ſe à contẽtionibus.*

QVANDO verò contentio oritur in diſputationibus litterarijs, in quibus ſæpè acerrimè dimicatur pro extorquenda veritate, exceſſus quoque nimius cauendus eſt, hoc eſt, vt ne attollantur clamores, ne verba probroſa effutiantur, ne ad pudefaciendum antagoniſtam vel ad reportandam victoriam, ſed tantùm ad cognoſcendam veritatem cum modeſtia & manſuetudine, ſolidis argumentis allatis, diſceptatio inſtituatur. Veritate verò ſemel clarè expoſita, vel ſi argumentis aut teſtimonijs ad proſequendam diſpu

diſputationem argumentator deſtituatur, tacendum eſt, nã inútilis contentio non illuſtrat, ſed obſcurat potius veritatem, vt benè animaduertit Dionyſius Richelius in Iob ſcribens, ſicut obſcurat & obnubilat rationem. Vnde & Iob dicebat amicis ſuis. *Reſpondete obſecro abſque contentione.* *Iob.6.*

NEQ. ſolùm cauendus eſt nimius oppugnando exceſſus, poſt inchoatã contentionem, ſed radix etiam contẽtionum, hoc eſt, cupiditas illa aliorum dicta vel facta improbandi, euellenda eſt. Quare quotieſcunque proximus noſter quippiam dicit vel facit, quod aliquo modo in bonam partem exponi poteſt, aut quando aliquid dicitur, vel fit, quod reprehenſione caret, ſiue hoc modo, ſiue alio dicatur, aut fiat, tũ ſeruo Dei cõuenit tacere, & ab omni oppugnatione ſe cõtinere. Id enim ipſe ſpiritus ſanctus conſuluit, dicens. *De ea re, quæ te nõ moleſtat, ne certeris,* *Eccl.11.* quaſi dicat. De alienis dictis vel factis, quæ ad te non pertinent, hoc eſt, nec offendunt Deum, cuius gloriam teneris defendere, nec iniuria te, vel eos quos tueri debes, afficiunt, cum nemi

Digitized by Google

ne contendas. Breuiter, ſeruorum Dei mores debent eſſe ab omni contentione & diſſenſione alieniſſimi, vt commonefecit eos B. PAVLVS, dicens. *De* 2. Cor. 13. *cætero fratres, gaudete, perfecti eſtote, exhortamini, idem ſapite, pacem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiſcum.*

CAPVT XXXII.

De inordinatione linguæ, quoad verba otioſa, eiusq; mortificatione.

INORDINATIO vel abuſus linguæ ordinarius & communis, in quē etiam impingunt, qui Deo ſeruire cœperunt, eſt effutire verba otioſa & vana. Primò haud dubium eſt, ſermonem otioſum non carere culpa, ſi nō mortali, ſaltem veniali, ob quam homo, licet iuſtus, grauiſſimas Purgatorij luiturus eſt pænas. Vt verò intelligamus, quanto ſtudio & vigilantia nobis, quoad fieri poteſt, cauendus ſit lapſus, vel offenſa venialis contra Deum, attendamus quanta verborum grauitate apud D. Matthæum CHRISTVS ſalua-

ſaluator noſter de iudicio, & verborũ otioſorum punitione locutus ſit. *Dico autem vobis*, inquit, *quoniã omne verbum otioſum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij* quaſi diceret. Ego qui Deus veſter ſum, de ea re vos moneo, audite magna attentione, quia ſeriò commendo, & magno ſtudio à lapſibus linguæ, licet videantur vobis leues, cauete. quia in die iudicij non de aliquibus tantũ verbis otioſis, ſed de omnibus, ſiue grauioribꝰ, ſiue leuioribꝰ eſtis rationẽ redditur, nõ vt illa vobis cõdonẽtur, ſed vt propter illa iudicemini & puniamini. Matt. 12

Qvo autem conſtet, quæ dicantur verba otioſa tantoperè fugienda, videamus quid ſit verbum otioſum. Verbum otioſum eſt, inquit, B. Gregorivs, *quod aut ratione iuſtæ neceſſitatis, aut intẽtione pia vtilitatis caret.* Quãdo ergò verba noſtra sũt neceſſaria ob bonum aliquẽ finem, non ſunt otioſa: non ſolùm quando finis abſolutè obtineri nõ poterat ſine illis verbis, ſed quãdo cõmodè nõ poterat, vtrũq; enim nomine neceſſitatis cõprehẽditur. Similiter otioſa nõ sũt, quę ce- 3. p. Paſtor. admon. 15 Et hom. 6 in Euang.

 dunt

dūt in dicētis vel audiētis ſpiritalē profectum, id enim appellat piam vtilitatem. Vnde S. BASILIVS. Verba otioſa, inquit, ſunt, quæ nullum adferunt fructum, hoc eſt, quæ nō ſeruiunt vel ad præſtandum cultum diuinum, vel ad procurādā animæ ſalutem. Et S. HIERONYMVS in eandem ſententiā alicubi dicit, Verbum otioſum eſſe, quod profertur ſine vllo dicentis audiētiſuè fructu: vt cum omiſſis hiſtorijs veris, narramus fabulas, & res nullius momēti: ſi verò narremus res fœdas & pernitioſas, aut cū immoderato cachinno, quę piorum offendant aures, tum, inquit, ſermones noſtri, non velut otioſi, ſed vt grauioris culpæ rei caſtigabuntur.

reg. breuior. q. 23.

Hier. in c. 12. Matth.

HÆC quamuis certa ſint, tamen negandum non eſt, ſi quis fabulam, facetumuè aut feſtiuum aliquem ſermonē de re adiaphora vſurpet, recreandi ægri, vel ſolandi mœſti cauſa, nō eum verba otioſa prolaturum: quanquam conſideratione moderationeq́; magna in hoc genere opus eſt, vt in huiuſmodi ſermonibus non ſolū corporalis recreatio, ſed etiam ſpiritualis quæratur, hoc eſt, ne animas noceant,

ſed

Digitized by Google

ſed proſint potius. Si enim tantùm ad voluptatem aurium corporalem efficiendam dirigantur, vix fieri poteſt, quin multa verba otioſa, ac fortè etiã animæ noxia interijciantur. Ob quod periculum ſancti homines tanta vigilantia fugiebant otioſa colloquia, vt Metaphraſtes ſcripſerit B. Ioannem Chryſoſtomum nunquam vſum fuiſſe ſermonibus ſuperuacaneis & vanis, nec in alijs perpeſſum. De hac moderatione verborum ſcribens B. VINCENTIVS Ferrerius hortatur, vt lingua prorſus ab otioſis abſtineamus, nec rogati quidem, niſi de neceſſarijs & vtilibus reſpondeamus: & ſi recreationis cauſa, ne ſit moleſtus, perfacetum & ridiculum ſermonem quis ingerat, benignos quidem & comes nos prębeamus, ſed nihil omninò reſpondeamus: & ſi grauatè feratur ſilentium, patienter toleremus, & intus in corde pro illis Deum oremus.

MOVERE autem debet ſeruum dei ad cauenda verba otioſa imprimis illud, quod liber erit à multis peccatis venialibus, quæ per ſermones otioſos committũtur. Ad effugiendum enim

vel vnicũ peccatum veniale, eò quòd ſit offenſa Dei, meritò deberet homo non ſolũ omnibus temporalibus mũdi conſolationibus ſe priuare, ſed etiã ad quaſuis huius vitę pœnas & calamitates perferẽdas offerre: quãtò magis id faciẽdũ eſſet ad cauenda tot peccata venialia, quot otioſis colloquijs committũtur. quodlibet enim verbũ otioſũ eſt peccatum veniale. Quãuis verò, quę noſtra eſt fragilitas, nõ poſſimus
Cap. 3. euitare omnes ſermones otioſos. *Qui enim in nullo offẽdit*, inquit B. IACOBVS, *hic perfectus eſt vir*: vitare tamẽ poſſumus illos, qui data opera & deliberatè, atq; ideò grauioris ſunt noxę, ſubinde inſtituũtur. O quãtũ Deo placet ſtudiũ refrenãdi linguã, ne aliquid cõtra ſuã diuinã maieſtatẽ temerè effutiat. quippe qui illã creauit, illi ſpiritũ dedit, & iugo rationis ſubdidit, vt laudaret & glorificaret ipsũ, vt faciebat sãctus ille,
Pſal. 33. qui dicebat. *Laus eius sẽper in ore meo.*

HÆC quoq; cura efficiet, vt nõ ab otioſis tantũ, ſed etiam noxijs & pernicioſis colloquijs abſtineamus: certũ enim eſt, vbi ſemel linguæ habenas laxauerimus ad ſermones otioſos & vanos,

nos, prono curſu deuolui mox ad querelas & murmurationes aduerſus proximum, ad noſtras laudes extollēdas, & deprimēdas alienas, ac denique ad patefacienda, quæ alto ſilentij arcano tegenda erant: ſiquidem quouis peccato minori homo diſponitur, vt tentatione dæmonis impulſus, faciliùs labatur in grauius. Etenim, velut is qui precibus, alijsuė operibus bonis vacat, paratior fortiorque, eſt ad inſultus Satanæ expugnandos; ſic qui re vana exponenda, ſpectandauė detinetur, aut cibi potuſuė ſectatur delitias, vel loquitur otioſa, imbecillior eſt ad impetū dæmonis ſuſtinēdum, & facilè in graue aliquod crimē præceps agitur. Hęc doctrina eſt B. GREGORII Magni.

OTIOSA deinde verba idcircò diligētius cauenda ſunt, quòd animam pace & deuotione ſpirituali priuent. Quid ſeruis Dei carius pretioſiusq́; eſſe ſolet tranquillitate & ſerenitate conſciētię? quid feruore ſpiritus, conſolatione & voluptate ſpirituali iucundius? quā ū ſudant ad conſequēda hæc dona beneficio orationis ac mortificationis? & tamē ſępenumerò horū omniū iactu- *Lib. 6. mor. c. 18.*

 ram

rā faciunt, dum ſe plus iuſto in verba otioſa profundunt. Quemadmodum enim aqua odorifera, ſi incluſa ſit vaſi rectè obturato, ſuauitatis odorem retinet, ſecus autem, perdit. Sic conſcientiæ pax, & deuotio animæ actualis ſi freno ſilētij in corde iuſti, tanquam in vaſe accuratè cuſtodiatur, facilè conſeruatur, & hominem ad omne bonum excitat, ſin verò lingua ruptis ſilentij repagulis in verba otioſa & vana ſoluatur, facilè omnis ſpiritalis tranquillitas, ardorq́ue Deo ſeruiendi perit, animaq́; langueſcit & obtorpeſcit in curſu pietatis inchoato. Ac nonnunquā vnum verbum otioſum hæc omnia incommoda parit. Vnde S. DOROTHEVS. Caue, inquit, à multiloquio, quia omnem ſenſum pietatis è cælo delapſum extinguit. idem diuinæ litteræ inculcant. *Vbi verba ſunt plurima*, ait Sapiens, *ibi frequenter egeſtas*. hoc eſt, defectus deuotionis, ardoris, & conſolationis ſpiritualis. Et GREGORIVS ſedulò monet, vt otioſos ſermones fugiamus, dicens. *Mecum vos admoneo, vt ab otioſo ſermone parcamus, inutiliter loqui declinemus, inquantum ręmitti lingua*

Serm. 20.

Prou. 14.

hom. 6. in Euang.

guæ valemus, in ventum verba non deſluant, cum iudex dicat, de omni verbo otioſo rationem reddendam. Otioſa ergò colloquia ad ædificationis ſtudiũ vertite. quàm celerrimè huius vitæ tempora fugiant conſiderate, quàm diſtrictus veniat iudex attendite, hunc ante oculos veſtri cordis ponite.

CAPVT. XXXIII.

Quibus medijs mortificandi ſint linguæ abuſus.

INTER media ad refrenandam linguam, comprimendamque cupiditatem multa loquẽdi, primum eſt, humiliter & conſtanter à Domino petere donum coërcendæ linguæ. Eſſe enim donum ſupernaturale Dei declarat ſapiens, dum ait. *Hominis eſt animam præparare, & Domini gubernare linguam.* Licet enim naturalibus liberi arbitrij viribus, interueniente concurſu Dei communi, homo debeat cooperari refrenationi linguæ; idcircò enim dicit, *hominis eſſe præparare animam,* faciendo nimirum quod in ſe eſt: tamen quia tam arduum & difficile eſt membrũ illud cohibere, vt om- Prou. 16.

Digitized by Google

nes humanæ vires ſatis non ſint, neceſſe eſt ad auxilium diuinum confugere, & magno ſtudio donum diſtum expoſcere, dicendo cum Pſalmiſta. *Pone cuſtodiam ori meo & oſtium circumſtantiæ labijs meis.*

Pſal. 141.

ALTERVM medium eſt, defugere occaſiones temporum & locorum, vbi homo facilius ſe ſolet in nimiam effũdere loquacitatem, vt quando ſe dedit nimiæ lætitię, quãdo plus æquo bibit, aut comedit, quãdo ira accenſus eſt, quando cum hoc vel illo ſocio conuerſatur. Vt verò non incidat in hæc incõmoda, ſubterfugiat vanã omnẽ lætitiã, frugalior ſit in cibo & potu, irę perturbationẽ comprimat; hi enim ſunt otioſorum, vanorumq; ſermonum fõtes. Nec ſanè mirum eſt ei, qui non cauet occaſiones delinquendi, dum ſcit, euenire aliquod malum; ſiue mortis corporalis, vt dum negligit curationem morbi, ſiue ſpiritualis animæ: dictum enim eſt ab æterna ſapientia: *Vita & mors in manibus linguæ.*

Prou. 18.

IAM & aliud medium refrenandæ linguæ appoſitiſſimum de cælo habemus, vt nõ antè ad loquendũ proſiliat

quis,

quis, quàm ſecum attentè expenderit, ſitné bonum an malum, vtile vel noxium, quod eſt enunciaturus: quemq́; finē & ſcopum propoſitum habeat. deinde ſimul mētē ad Deum erigat, cum deſiderio omnia ad gloriā diuinā faciendi, opemq́; & gratiā poſtulet, vt neminē ſermone ſuo offendat. ac quod initio ſermonis facit, id quoq; in progreſſu repetat. Et quoniā ſeruus Dei applicando intentionem ſuam ad ea quæ eloquitur, facit quod ſuarum eſt partium, orandoq́; impetrat, vt Deus faciat quod ſuum eſt, hoc eſt, vt gratiā ſuā largiatur, facilè obtinebit quod vult, vt non offendat linguà vel Deum, vel proximum, ſed potius ædificet. Sic de Nehemia ſcriptura diuina dicit, cum in conſpectum regis Artaxerxis veniſſet, & rex percunctatus eum eſſet, quid à ſe peteret? illum oraſſe Deum cæli, vt ſciret quid petendum foret, & tunc petitionem ſuam propoſuiſſe. 2. Eſd. 2.

Hoc medium docuit nos ſpiritus ſanctus. *Ne temerè* inquit, *quid loquaris, neq; cor tuum ſit velox ad proferendū ſermonem coram Deo.* q. d. nihil loquaris, niſi conſideratè. Nam vt alibi dicit. Eccl. 5.

Qui

Prou. 13. *Qui inconſideratus eſt ad loquendum ſentiet mala*, hoc eſt, culpæ, & pænæ, quæ inde oriuntur. Atq; hoc eſt, quod

Iac. 1. per B. Iacobum monuit. *Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autẽ ad loquendum*. nec enim loquitur de tarditate, qua quidã inter ſingula verba prolata reſpirant, ſed de ea, quę contraria eſt temeritati, qua nulla antegreſſa conſideratione quiduis effutiunt, quod in buccam venerit. Idẽ ſig-

Eccl. 21. nificant verba illa Eccleſiaſtici: *In ore fatuorum cor illorum, & in corde ſapiẽtium os illorũ*. Stultos enim vocat inconſideratos & imprudentes, qui cor ideò dicuntur habere in lingua, quod loquantur quicquid in buccam venerit, haud ſecus quàm ſi cor & lingua vnum membrum eſſent. Contra ſapientes vocat ſeruos Dei, qui ideò linguã habere in corde dicũtur, quod nõ alia in publicum efferant, quàm quæ ante in cordis penetralibus, adhibita in conſilium ratione, conſiderata fuerint.

Ex hac conſideratione omnis recta linguæ gubernatio pendet. Ex hac oritur, vt verba non ſint otioſa, ſed neceſſa-

ceſſaria & vtilia, hinc fit, vt ſerui Dei ſuis colloquijs pijs & ſanctis ſe & alios ædificent, & multos ad amãdum laudandumq́ue Deum inflamment. In Verbo Dei legimus nũquam apertos fuiſſe cælos, niſi magna aliqua de cauſa, & cum ingenti fructu. Semel aperti filijs Iſrahel effuderunt manna cibũ nobilem & ſuauiſſimum, quo ipſi in deſerto victitârunt, alijq́ue multi hoc miraculo ad cognoſcendum, colendũq́ue verum Deum excitati. De quo Dei beneficio ait Pſalmiſta. *Ianuas cæli aperuit, & pluit illis manna ad manducandum.* In baptiſmo quoque Chriſti patefacti ſunt cæli, & vox æterni Patris ſuauiſſima inſonuit, ac ſpiritus ſanctus in columbæ ſpecie deſcendit. In morte item S. Sthephani apertis cælis apparuit Chriſtus ſtans ad dexteram Patris, vt ſignificaretur illum pugnare pro Sancto. Homines iuſti in eodem Dei Verbo appellantur cæli, qui vt loquitur Dauid, enarrant gloriam Dei; cæli inquam ſpirituales, multò præſtantiores iſtis materialibus. Ianua horum cælorum eſt os vel lingua. Vult itaque Deus, quod æquũ

Pſal. 77.

Matt. 3.

Act. 7.

Pſal. 18.

eſt

eſt, nunquã hos cælos pateſieri ſine iuſta cauſa, vel vt emittant manna, hoc eſt, ſermones ſanctos, qui ædificent & ſolentur audiẽtes, vel vt deſcẽdat ſpiritus ſanctus, id eſt, verba talia vſurpentur, quę excitẽt animos, vel ad cõpunctionẽ de peccatis, vel ad diuinum amorẽ, vel certè ad ea virtutum opera, quorum beneficio nobis à Deo ſpiritus ſancti chariſmata communicãtur. Vel deniq; vult pateſieri, vt nobis ſpectandũ ſe præbeat Chriſtus, hoc eſt, talibus nos vti ſermonibus quibus, alijs adit⁹ paretur ad verã glorię & potẽtię Chriſti cognitionẽ, eorũq; donorũ, quib⁹ ille cultores ſuos locupletare ſolet.

QVOD terra exhalet vapores & nebulas, & aqua ſtagnans gignat ranas, res naturalis eſt: quando autem cælum emittit vapores & ranas, res extraordinaria eſt, & diuina plaga. Sic quod peccatores rebus huius mundi caducis & fluxis immerſi, de rebus vanis & inutilibus loquantur, & inſtar ranarum multa, que deum & proximum grauiter offendant, garriant, mirum non eſt. Sed ſi ſerui Dei, quorum cor defixum eſt in cælis, & vitæ cæleſtis profeſſi-

feſſionem faciunt, ſimili ſermone vtantur, id mirandum eſt, & diuinæ punitionis argumentum. Vnaquæq; enim arbor producit fructum ſuæ naturæ congruentem: iuſtus ergò cum ſit homo ſpiritualis, homo Dei, homo, inquam, cæleſtis, meritò etiam loqui debet de Deo, de rebus ſpiritualibus, de cælo, aut certè de rebus eò collimantibus, vt omnes magni Dei ſerui fecerunt.

S. GREGORIVS Turonicus narrat Nicetium presbyterum, poſtea Epiſcopum Lugdunenſem, cum alijs virtutibus, tum hac imprimis excelluiſſe, quòd nulla verba niſi ſancta & pia ſineret ex ore ſuo elabi, otioſa autem vel iocoſa nunquam. Imò quod grauiter ferret ad aures ſuas deferri aliorum dicta contumelioſa etiam in ſe coniecta; aiebat enim non eſſe audienda, quæ ex perturbatione animi alij effutiuiſſent. De S. THOMA Aquinate quoq; in vita proditur, cum nullum ſolitum miſcere ſermonem cum alijs, quibuſcum conuerſabatur, niſi de rebus pijs, & ad ſalutem animæ ſpectantibus: eaque de cauſa

Sur. in Apr.

Sur. in Martii.

erandi,

orandi, & meditandi, conſuetudinem non fuiſſe illi vnquam moleſtã vel grauem. De S. Monica matre ſua ait AVGVSTINVS, quod cum illa colloquia habuerit de rebus celeſtibus, & ex admiratione rerum creatarum gradum fecerint ad tractationem de pulchritudine & maieſtate creatoris. B. LVTGARDIS, virgo ſanctiſſima, vt cõmemorat in eius vita Thomas Cantipratenſis oculatus teſtis, ſimplici oratione & plana de rebus ſanctiſſimis tã efficaciter loquebatur, vt omnium circunſtantium corda incenderet, & ſapientibus magnæ admirationi eſſet.

l. 9 confeſſ. c. 9.

Surius in Iunio.

Hic perpetuus fuit Sanctorum hominum ſpiritus, ac proinde meritò ab omnibus Dei ſeruis imitandus. Qui magnoperè promoueri poteſt, ſi ſe aſſuefaciant ſermonibus pijs crebrò auſcultandis, euoluendisq; libellis & tractatibus ſpiritualibus, ſic enim in congreſſibus familiaribus ſuppetet loquẽdi materia. Felix profectò & beata erit anima eius, qui id fecerit: quotidiè enim occaſiones multorum lapſuum, qui linguę lubricitate committuntur, cauebit: & conſuetudine ſalutaria loquendi

loquendi accumulabit merita, gratiǫque & gloriæ theſauros in cælis, conuenienter dicto Chriſti. *Ex verbis tuis iuſtificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.* Si enim verba noſtra fuerint bona & fructuoſa, in iuſtitia acceſſionem faciemus: ſin inania & pernicioſa, pro grauitate noxæ, ad infernum vel Purgatorium damnabimur. Matt. 12.

FINIS.

III. PARS

III. PARS.

IN qua declaratur, qua diſcretione exerceri debeat mortificatio, & quibus rebus impediatur.

PROOEMIVM.

POSTQVAM ſeruus Dei deſiderio teneri cœpit exercēdæ mortificationis, cognouitq́ue cęleſtia & ſpiritualia bona & dona quæ ex ea conſequuntur, ſupereſt, vt intelligat qua moderatione vſurpari debeat mortificatio, vitæ Chriſtianæ tam neceſſaria & fructuoſa, ne ex ipſo vſu aliquod damnum emanet, & exploratas habeat dæmonis tentationes, ac media quibus illæ expugnentur.

CAPVT. I.

De diſcretione tenenda in exercitio mortificationis externæ, pro comparāda vera animæ puritate.

PRV-

PRVDENTIAE & diſcretionis eſt, hominem in actionibus virtutũ per media dirigere in ſuũ finẽ, efficereq; vt media aptè conditioni finis reſpondeãt. Sicut ergò in omni exercitatione virtutis, ita multò maximè in vſu mortificationis opus eſt norma diſcretionis: quæ ſi adſit, ingẽs & eximius exiſtit fructus, ſi deſit, magna ſæpè fit iactura animi & corporis. Vt autẽ nõ aberremus à ſcopo, ſciendũ eſt omniũ corporis mortificationũ quæ fiunt per labores, ieiunia, cilicia, diſciplinas, nuditatem, aliasq́ue aſperitates, finẽ eſſe internã animæ puritatẽ & perfectionẽ. Puritas in eo conſiſtit, vt anima exculta ſit præſtãtiſſimis quibusq; virtutibus, vt humilitate, patiẽtia, caſtitate, fortitudine, ac imprimis caritate. In his enim vera ſanctitas, & perfectio hominis ſpiritualis ſita eſt. Has autem virtutes Deus tum in animam noſtrã effundit, cùm adiuuãte diuina gratia eam expurgauerimus à peccatis: mũditia enim illa eſt immediata diſpoſitio ad virtutes; quoq; anima plus à peccatis mundatur, hoc à Deo, virtutibus amplius illuſtratur.

S. Tho. 12. q. 66. a. 3. Et 22. q. 47. a. 7.

Caſſian. coll. 2. c. 16. & 17.

V N

VNDE libenter fatemur in mortificationibus non eſſe poſitā vitæ Chriſtianæ ſanctitatem & perfectionem, ſed eſſe tantùm inſtrumēta & media, à Deo ordinata ad conſequendam facilè ſanctitatem & perfectionem. Qua
Lib. de vera. virgin. de cauſa BASILIVS: Neceſſe eſt omnia corporis exercitia, vt eſt abſtinentia à cibis, & alijs, à nobis ad ſuum ſcopum dirigi, nempè ad comparandas veras animi virtutes; quò ſi non dirigātur, neque bona, neque mala ex ſe ſunt, ſed adiaphora, ſi verò dirigantur, laudem virtutis obtinent. Eadem eſt aliorum ſanctorum Patrum ſententia,
Caſſ. coll. 1. c. 7. *S. Thom. 12. q. 186. a. 1.* *Caſſ. collat. 21. c. 13. 14. 15.* quam præclarè apud CASSIANVM expoſuêre ſancti Abbates, Moyſes & Theonas. *Ieiunia*, inquit Moyſes, *vigiliæ, meditatio ſcripturarum, nuditas, ac priuatio omnium facultatum, non perfectio, ſed perfectionis inſtrumenta ſunt, quia non in ipſis conſiſtit diſciplina illius finis, ſed per illa peruenitur ad finem.* Et alibi Theonas fusè aſſerit, ieiunia, cæteraſque carnis afflictiones eſſe vtiles ad obtinendam caritatem, fortitudinem, iuſtitiam, temperantiam & veritatem, in quibus primarium hominis

minis bonum conſiſtat, eò quod hæ virtutes ſuapte naturâ ſint bonæ, omniq́ue tempore & loco neceſſariæ, afflictiones verò carnis bonæ non ſint, niſi quatenus referuntur ad obtinendam cordis puritatem, & mortificandas animi paſſiones, vt mens humana expurgata à ſordibus, his medijs poſſit ſe cum ſuo creatore coniungere. Hanc doctrinam etiam S. PAVLVS vnica ſententia ad viuum expreſſit, cum diceret. *Non eſt regnum Dei eſca & potus, ſed iuſtitia, & pax, & gaudium in ſpiritu ſancto.* quorum verborum hic ſenſus eſt. Dona, quorum beneficio Chriſtus regnet in iuſtis, eſſe primò virtutem iuſtitiæ, qua voce comprehendit omnes virtutes interiores, quibus homo iuſtificatur; deinde pacem, & gaudium ſpiritale cum reliquis ſpiritusſancti donis & fructibus. Veſci verò vel abſtinere ab hoc vel illo cibo, aut potu, alijśque id genus, quæ naturâ ſuâ ſunt indifferentia, eatenus bona & laude digna ſunt, ac ad regnum Chriſti pertinent, quatenus homo ea dirigit ad virtutes animæ conſequendas, vel certè quatenus lege Dei vel Rom. 14.

& eccleſiæ ad eundem ſcopum dirigun-
tur.

QVARE ſeruo Dei omni ope & ſtudio laborandum eſt, vt ſicut ſedulus eſt in corpore ieiunijs, cilicijs, diſciplinis, alijsque ſimilibus caſtigando, ſic impiger ſit in cauendis verborum otioſorum, & peruerſorum operum, prauarumque cogitationum & conſiliorum lapſibus, faciatque ſatis obligationibus, quas ſtatus eius poſtulat, ſectetur iuſtitiam & caritatem, paſſionibus cõcupiſcentiæ internis, iræ quoque & ſuperbiæ, alijsque fortiter obſiſtat, ſeruata patientiæ, manſuetudidinis & humilitatis lege. Deinde mortificationes ſuas & pœnitentias Chriſto Domino paſſioni eius copulandas in eundem finem offerat, nempe ad impetrandas virtutes principales, & dona ſpiritus ſancti, in quibus ſanctitas perfectioque conſiſtit. ſic enim externa mortificatio magni erit valoris & meriti, & efficax erit ad impetranda quæ diximus. Quòd ſi ſpecialis illa conſideratio alicui non occurrat, ſed tantùm eo generali reſpectu ſe mortificet, vt faciliorem aditum habeat

ad

ad virtutes, ſuo fructu ſpirituali & merito ſingulari non carebit.

HÆC documenta tam ſalutaria, neceſſariaque traduntur à S. AVGVSTINO. *Duo,* inquit, *ſunt abſtinentiæ & crucis genera, vnum corporale, aliud ſpirituale. Vnum à potu, atque à cibis temporale, appetitum gulæ à delectationibus, & molliſſimis ſuauitatibus coercere, &c. Alterum genus eſt pretioſius atque ſublimius, motus animi regere, et perturbationes illius modeſtia tranquillitare placare, iræ atque ſuperbiæ impetus quaſi feram beſtiam refrænare, increpare ſe quadam cenſura auſteritatis & virtutis, voluntates proprias abnegare, easq; interiori examinatione diſcutere, &c.* Hæc Beatus Auguſtinus. Vbi liquidò demonſtrat, quantum diſcrimen ſit inter mortificationem externam, qua caſtigatur caro, & internam, qua perturbationes, ipſaque propria voluntas mortificatur, ac anima à vitijs expurgatur, nec obſcurè indicat externam illam, vti minus principalem, velut mediũ referendã ad internam, vt magis principalẽ & finem alterius.

Aug. ſerm. 1. de S. Ioan. Bapt.

Digitized by Google

CAPVT. II.

Quæ fraudes beneficio dicta diſcretionis auertantur.

HAC doctrina iam tradita binæ fraudes vel errata in hac materia facilè intelligi & caueri queunt. Prima eſt multorum, qui poſtquam ſeruire Deo cæperunt, maximum ſtudium ponunt in mortificanda carne ieiunijs, cilicijs, diſciplinis, pedum nuditate, & alijs id genus: exiguum autem in fugiendis ſermonibus otioſis, mēdacijs, detractionibus, ira, impatientia, curioſitate, profuſa lætitia; caritatis etiam opera negligunt, aliaq́ue multa prętermittunt, quæ ratione officij, ſtatus, & profeſſionis alijs præſtare deberent. Licet enim mortificationes corporales bonę ſint & fructuoſæ, vt ſuprà docuimus, tamen illis anteferenda eſt animæ puritas, etiam à noxis leuibus & venialibus; mortificationes enim illam pro ſcopo & fine propoſitam habent. Atque in cultu ſeruitioq́ue diuino pluris.

que

tis refert fugere vnum lapſum venialem, lege enim diuina id nobis mandatum eſt quàm multas voluntarias aſſumere mortificationes.

NARRAT Metaphraſtes magnum Arſenium in colloquio quodam, in quo multas occultas dæmonis tentationes detexit, inter alia hæc elocutum. Fratres, finis & ſcopus, cur mundo & pompis eius renuntiauerimus, eſt, expurgatio animæ, hocque medio à Deo obtinere veram perfectamque ſalutem ſpiritualem. Quidam hanc puritatem conſequi ſtudent quoad carnem & vitia externa, & idcircò plurimum ſe exercent ieiunijs, alijsque afflictionibus corporalibus: verũ non perinde laborant in expurganda anima à vitijs & defectibus internis, atque occultis, vt ſuperbia, temeraria præſumptione, nimia cupiditate honorum, & bonorum temporalium, inuidia, æmulatione, alijsque affectibus, quorum bellum eſt maius, & victoria difficilior. Itaque fit, vt tales ſimiles euadant ſtatuis, quæ extrinſecus quidem inaura *Sur. in Iulio.*

tæ ſunt, venuſtisque coloribus depictæ, ſed intus vili & abiecta conſtant materia. Hucuſque B. Arſenius, qui vt erat litteris etiam humanis excultus, & lumine diuino plenus, probè intellexit, in quo conſiſteret vitæ Chriſtianę religioſæque perfectio.

Hvivs doctrinæ veritas confirmari poſſet multorum exemplis, qui nō animaduerſa hac fraude & deceptione, in multos errores, & atrociſſimos caſus inciderunt. Exempla legi apud Caſſianum collatione Abbatis Moyſis ſecunda poſſunt: Et in vita S. Franciſci legitur, religioſum quendā mortificationi exteriori ita fuiſſe deditum, vt nudis pedibus incederet, in ſarmentis nocte cubaret, ſolo pâne aquâ nonnihil mollito victitaret, ac nomē etiā hominis Sancti obtineret, qui ſi mortificationes illas ex humilitate retuliſſet ad obtinendam humilitatem cordis, verè ſanctus extitiſſet: verū quia curam nullam habuit hominis interni, vt animā à vitijs & paſſionibus expurgaret, in tantā deuenit cæcitatem, vt etiam contra paupertatis votum ſibi peculium vſque ad obitus horam vſurpa-

ſurpârit, quod indicium nõ obſcurũ erat æternę ſuæ damnationis. Et B. EVSEBIVS Emiſenus ad eos qui Deo ſeruire cupiunt ſcribens: Fratres, inquit, ſcitote non ſatis eſſe affligere carnem ieiunijs & vigilijs, ſi interiora negligamus, & mentem non purgemus à vitijs. Quid enim prodeſt caſtigare corpus, ſi lingua contaminetur ſermonibus detractorijs? fruſtrà gloriamur de inflictis carni verberibus, ſi mentem non liberemus paſſionibus internis. Idem confirmat appoſita quadam ſimilitudine: Si, inquit, cuipiam in grandi campo eſſet vinea, omnemque laborem ille impenderet in colendo campo extra vineam ſito, vineam autem ſineret compleri ſpinis & vepribus, nonne ille fruſtrà laboraſſet? Sic contingit homini mortificanti corpus, animamque ſpinis paſſionũ plenam relinquenti. Quod autẽ dicit Euſebius, mortificationem externã nihil prodeſſe negligenti internam, id intelligendum eſt de fructu meriti, in eo qui obnoxius eſt peccato mortali. nemo enim operibus mortificationis quantumuis maximis mereri

Hom. 4. ad monach.

poteſt vitam æternam, niſi ſit iuſtus. Ijs autem, qui dum in gratia dei ſunt, negligunt mortificationes internas, externę non multum proſunt; longè autem plus prodeſſent, ſi ad puritatem cordis obtinendam dirigerentur. Vnde idem ſanctus alibi eoſdem ſic alloquitur. Quid prodeſt affligi vigilijs, laboribus, & ieiunijs, dū negliguntur ea, quæ Deus maximè à nobis exigit? vt nempè, quantum in nobis eſt, cor noſtrum à culpis leuioribus mūdū cōſeruemus: nā à leuioribus lapſibus proxim' gradus eſt ad grauiores.

Hom. 6. ad monach.

ALTERA fraus, quæ ex ſuperioris capitis doctrina detegitur, eſt communis vulgi, nempè eorum, qui arbitrantur, ex menſura mortificationis externæ in ieiunijs, diſciplinis, alijsq; aſperitatibus, metiendam eſſe cuiusq; ſerui Dei ſanctitatem & perfectionē: vt quò quis ſeuerius caſtiget corpus, hoc ſanctior cenſendus ſit: etiamſi enim pœnitē iæ illæ exteriores ſint admodum gratæ Deo, & animę noſtræ ſalutares, tamen in ijs non eſt ſita ſanctitas vera & vitæ Chriſtianæ aut religioſæ perfectio, ſed in caritate, patien-

tia, hu

tia, humilitate, mãſuetudine, iuſtitia, miſericordia, alijsque virtutibus cum caritate neceſſariò connexis. Itaque è ſeruis Dei is ſanctior & perfectior eſt, qui humilior, manſuetior & patientior eſt, caritate in proximum ardentior, qui puritatis ſtudioſior, qui voluntatem ſuam diligẽtiùs abnegauit, & diuinæ ſubiecit. Pœnitentiæ enim & mortificationes externæ, vt diximus, ſunt tantùm inſtrumenta & adminicula ad veras virtutes, earumque perfectionem conſequendam, ac proinde quò quiſq; plus in illis profecerit, hoc fine ob oculos poſito, hoc ſanctior & perfectior in conſpectu Dei efficietur. *Caritas enim*, vt habet Apoſtolus Paulus, *eſt vinculum perfectionis*: tũ quia in illa præcipuè conſiſtit perfectio, tum quia ſecum trahit omnes virtutes veras & ſolidas, in quibus ſita eſt eſſentialis vitæ Chriſtianæ perfectio. *Coloſ. 3.*

HÆC hactenus eò dicta ſunt, vt ſerui Dei rectè de virtutum operibus iudicare poſſint, & cuique ſuum attribuere valorem, præſtantiusque & principalius bonum alijs anteponere. Cæ-

terum minimè ex hac doctrina ſequitur, idcircò eos, qui impenſè mortificationi externæ dediti ſunt, in magna veneratione non eſſe habendos: quia piè exiſtimandum eſt, eos quoque non negligere internam, omneſque actiones ſuas referre ad obtinendam cordis puritatem, & virtutum perfectionem, talesque in Dei eſſe conſpectu, quales videntur eſſe apud homines. Si enim ſecus fiat, temeritatis notam vix effugiemus. Nam, vt dicit
Matt. 7. ſaluator, *non poteſt arbor mala bonos fructus facere*, nec bona malos. Cùm ergò mortificationes externæ cum bonis moribus coniunctæ, ſint boni & laudabiles fructus, non poſſunt ordinariè niſi ab homine verè bono proficiſci.

CAPVT III.

Qua moderatione mortificatio inſtituenda ſit, vt nec vitæ, nec viribus ad diuinum ſeruitium præſtandum neceſſarijs obſit.

DEVS

DEvs Op.Max. vitam, ſanitatéq; corporis nobis conceſſit, vt tanto commodiùs ei ſeruiremus. Et quamuis tollente vtramque à nobis Deo, moderatè ferre debeamus, tamen, quia vitæ noſtrę domini non ſumus, non licet nobis eam pro arbitrio noſtro abbreuiare, vel abſcindere: immò mandatum à Deo habemus illam per media rationi congruētia ſeruādi. Quinquam nemo pro tuenda vita eiuſué incolumitate tenetur vel quæmis, vel optima media vſurpare, vt v.c. meliores cibos, præſtantiora vina, habitationem commodiorem,, ſed ſatis eſt vti communibus & ordinarijs. Cū enim corporis vita ſanitaſque ſit bonum temporale & caducum, multò inferius vita & ſalute animæ ſpirituali, voluit Deus nos ad alia media obligare. Licet & obliget ad abſtinendum ab eo cibo potuque, quem conſtaret notabilitēr vel vitā abbreuiaturū, vel ſanitatē imminuturū. Itaq; ſeruus Dei, ardens caſtigandæ carnis, fructuſque mortificationis excellenter percipiendi deſiderio, non debet vel ieiunijs vel vigilijs, vel cilicijs, alijſuè pænis

Victor relect. de homicid 2.36. Et relect. de temperant. n. 13. 14. 15. Medin. de pœnit. q. vlt. de ieiun. Soto l. 5. de iure. q 1. a. 6.

Digitized by Google

eam affligere, quas experientia, vel admonitione virorum in ſpiritali vita exercitatorum, cognouit, notabile damnum vitæ vel valetudini afferre: nam ſi exiguum tantùm damnum ſit, non tenetur ab eiuſmodi mortificationum genere, maximè ſi ſentiat ſe inde iuuari ad vitæ probitatem, abſtinere. Quemadmodum enim licet, magnæque virtutis eſt & meriti apud Deum, periculo mortis ſe exponere pro ſalute ſpiritali vel corporali proximi, vt faciunt, qui inſeruiunt peſte laborantibus: ſic magnæ virtutis eſt, ad procurandam animæ noſtræ ſalutem, per mortificationem exponere ſe periculo exiguo vitę & incolumitatis corporalis, modò vt paulò poſt dicemus, id fiat cum facultate ſuperiorum, & citra præſtantiorum operum diſpendium.

Vict. ibid. n. 25. Soto ibid.

Ioan. Nider in conſolat. p. 3. c. 7. ſ

Hoc fundamento iacto, quod nititur doctrina Theologorum communi, & ab omnibus recepta, ſeruus Dei eligat ea mortificationum genera, quæ minus officiāt ſanitati, vt ſunt ieiunia ordinaria, diuerberationes corporis citra ſanguinem, cilicia ex pilis

equi-

æquinis, durior lectus, & alia, quæ valetudinem lædere non ſolent. nullo autem modo ſuſcipiat, quas re ipſa animaduertit ſanitati obeſſe. S. BASILIVS diſertè monet, in cohibenda per abſtinētiam carne, eam moderationem tenendam, vt ne frangantur corporis vires: ſicut enim noxium eſt indulgere appetitui cibos, quoſcunque adamârit, ſic rationi repugnat, imò ſtultitię affine eſt, corpori neceſſaria ad officium præſtandum alimenta ſubtrahere. Rationem autem huius ſui moniti addit huiuſmodi. Sicut enim, inquit, equus plus æquo ſaginatus, & lautè tractatus ſuum ſeſſorem in terram præcipitem agit, & calcibus ferit, macilentus autem & ieiunè habitus nullis flagris adigi poteſt vt progrediatur; ſic qui nimis lautè corpus ſuum nutrit, facilè in omnis generis vitia ab illo præceps agitur; qui verò aſperè & durè illud tractat, tandem in curſu pietatis ſemel ſusceptæ deficere cogitur. Hæc S. BASILIVS, quod preſſius declarans S. Hieronymus, *Quicquid, inquit, illud, quod inflammare corpus poteſt, quod fomentum ſuggerit voluptati*

Lib. de vera virginit.

Ad Demetriad. virg.

luptati, caſtitatis amore fugiendum eſt. Nec tamen ita magno huius rei labore grauari te volumus, vt ſub ipſo ſtatim onere ſuccũbas. Optimus eſt in omni re modus, et laudabilis vbiq; mẽſura. Corpus non frangendum, ſed regendum eſt

Id ratio diſcretionis à nobis poſtulat, vt quoniã mortificatio corporis inſtituta eſt ad tollendum & mortificãdũ malũ, nõ mortificemus id quod bonũ eſt. Malum quod in homine eſt, eſt culpa, inclinatioque ad culpam. Quando ergò homo ſic mortificat corpus, vt relinquat illi robur ſufficiens ad exercendam virtutem, tũm mortificat malũ. quando verò ita frangit eius vires, vt languidior in bonorum operum exercitatione reddatur, mortificat in eo bonum. ita docet B. Gregorius in ſuis moralibus. *Sic neceſſe eſt*, inquit, *vt artem quiſq; cõtinentiæ teneat, quatenus non carnem, ſed vitia carnis occidat. Nam plerunq; dum plus iuſto caro reſtringitur, etiam ab exercitatione boni operis eneruatur: vt ad orationem quoq;, vel prædicationem non ſufficiat, dum incentiua vitiorum in ſe funditus ſuffocare feſtinat. Adiutorem quippe habemus intentionis internæ hunc ho-*

Lib. 30. c. 28.

ominem, quem exterius geſtamus. & ipſi inſunt motus laſciuiæ, ipſi effectus ſuppetunt operationis bonæ. Sæpe verò dum in illo hoſtem inſequimur, etiã ciuem, quem diligimus, trucidamus: & ſæpè, dum quaſi conciui parcimus, ad prœliũ hoſtem nutrimus. Eiſdem namq; alimentis vitia ſuperbiunt, quibus nutritæ virtutes viuunt. Et cum virtus alitur, plerunq; vires vitijs augentur. Cum verò immenſa continentia vitiorum vires extenuat, etiam virtus deficiens anhelat. Vnde neceſſe eſt, vt interior homo noſter æquus quidam arbiter præſideat inter ſe, & eum, quem exterius geſtat, quatenus ei homo ſuus exterior, & ſemper ad debitum miniſterium ſeruire ſufficiat, & nunquam ſuperbè libera ceruice contradicat, nec moueat ſi quid ſuggerendo ſubmurmurat, dummodo eum ſemper ſuperpoſita calce dominationis premat. Ex his B. Gregorij verbis colligitur primaria diſcretionis regula, quã ſeruare debemus, vt nempè ſic mortificemus corpora noſtra, vt ſanitatem & vires eius neceſſarias ſic integras ſeruemus, vt omnibus ſuis neceſſarijs functionibus facere ſatis poſſit,

ominia-

omniaque virtutum proſequi exercitia, quæ ad ſalutem animæ noſtræ ſpiritualem procurandam requiruntur. Quomodo autem in executione huius doctrinæ nemo debeat ſuo iudicio fidere, ſed libenter obſequi patris ſpiritualis, vel Confeſſarij conſilijs, iam antè monuimus.

CAPVT IV.

Quatenus mortificatio exercenda ſit, ſine impedimento operum præſtantiorum; quaq́ʒ diſcretione in ea imitandi ſancti.

NON ſolùm mortificatio carnis eò moderanda eſt, vt ſuppetant nobis integrę vires ad cætera officia pietatis ritè decenterq́ue obeunda, verùm etiã, vt opera caritatis ad cõſolationẽ proximorũ, ſiue ex pręcepto ſiue ex cõſilio præſtanda, nõ impediãtur. Exempli cauſa, ſi ieiuniũ tẽperandum eſt, ad ſeruiendum promptius ægro, viſendos carceres, aliosq́ue afflictos ſolandos, id omninò faciendum.

Si-

Digitized by Google

Similiter, ſi ad recreandum hoſpitem vel peregrinum etiam carnibus veſcendum eſt ei, qui ſtatuerat ab omnibus carnibus & piſcibus ſpontè ſe abſtinere, conſultius id faciet, quàm ſi propoſiti ſui tenax ſit. Quod idem dicendum eſt de alijs operibus, maximè quando illa opera caritatis pertinent ad commodum proximi. Ratio huius eſt, quia opera præſtantiora ſemper an teferenda ſunt minus præſtantibus, at conſtat opera caritatis longè præſtare, & Deo gratiora eſſe operibus, quamuis magnis, externæ mortificationis, ſi illa voluntariè, & non ex præcepto ſint ſuſcepta. Quare meritò dicit S. HIERONYMVS. Non mediocriter hallucinari, qui media bona præferunt ſummis, ieiunium caritati. Cum enim caritas ſit mortificationis, omniumque virtutum finis, proculdubio hæc ſecundùm illam moderari debet. *c. non mediocriter. de Conſ. d. 1*

B. THEODORETVS commemorat Martianum monachum ſanctiſſimū, licet in ſeculo fuiſſet regia ſtirpe oriundus, tamen poſtquam ſe in eremum abdidit, tanta ſeueritate vitam traducere cœpiſſe, vt in quartum vſque diem *In hiſt. religioſa.*

vna

vna tantùm panis libra contentus fue rit. Et tamen cum aliquandò ad eum diuertiſſet Auitus monachus vir ſummæ abſtinentiæ, moderata ieiunij conſueti lege, menſam illi appoſuit, ac ad prandendum ſuo etiam exemplo inuitauit. Et cum Auitus conſtanter negaret ſe à more ſuo diſceſſurũ, hoc eſt, vt nihil ante occaſum ſolis deguſtaret; Martianus ob pertinaciam illius in iudicio, proprio ingemuit, & dixit. Nos quoque, amice, complexi ſumus vitæ genus, quod profiteris, & maiorem laboris, quã quietis, ieiunij quã mãducationis rationẽ habemus: ſed id quoq; nõ ignoramus, caritatẽ nobiliorẽ eſſe virtute ieiunij, ac proinde meritò hoc, ſi ſpõtaneũ ſit, illi poſthabẽdũ eſt. Hac oratione Martianus docuit liquidò, qua diſcretione ſeruanda ſint ieiunia, aliæq; ſimiles mortificationes. Atque hanc doctrinã omnes ſancti verbis & exemplis confirmârunt, vt tradit B. AVGVSTINVS in libro de moribus Eccleſiæ, in quo poſtquam recenſuiſſet graues Sanctorum ſui æui pœnitentias, maximè monachorum, ſeueraque eorum ieiunia, ſubiungit.

Cap. 33.

Cani

Caritas præcipuè cuſtoditur, caritate victus, caritati ſermo, caritati habitus, caritati vultus aptatur: hanc ſi quis offendit, vno die durare non ſinitur. Sciunt hanc ita commendatam eſſe à Chriſto & Apoſtolis, vt ſi hæc vna abſit, inania; ſi hæc adſit, plena ſint omnia.

VNA tantùm difficultas hic occurrit ſeruis Dei mortificationis & perfectionis ſtudioſis, ob admirandas pœnitentias & mortificationes quas legunt in Sanctorum vitis, an non illas imitari debeamus, cùm Deus in diuina Scriptura nos ad eorum mores imitādos inuitet, & Eccleſia ſancta eorum exempla in dies ob oculos ad imitandum proponat. AD hoc reſpondemus: duplices in vitis Sanctorum expreſſas virtutes. Quædam ſunt principales, in quibus diximus conſtitutam vitę Chriſtianæ perfectionem, veramq; ſanctitatē, vt eſt interna humilitas, māſuetudo, patiētia, caſtitas, miſericordia, caritas, propriæ volūtatis, iudicii, & paſſionū mortificatio, peccatorū odiū, mūditia cordis. In his omnes poſſum' imitari sāctos, nullo etiā præfixo modo

modo & menſura: ſiquidem in harum imitatione, nullus eſt exceſſus, nullum damnum, nullum abſurdū, ſed quo quis plus profecerit in humilitate, abnegatione ſui, puritate, patientia, & caritate in Deum & proximum, hoc Deo gratior erit, & plus animæ ſuæ proderit. ALIÆ verò virtutes ſunt minus principales, vt ſunt mortificationes externæ, ieiunia, paupertas, tolerantia æſtus, frigoris, imbrium, aliorumque incommodorum & pœnarum temporalium, in quibus non conſiſtit perfectio, & ſanctitas, ſed ſunt inſtrumenta & media quibus perducimur ad perfectionem. In his autem Deus vult nos imitari ſanctos iuxta certum quendam modum & menſuram, hoc eſt, vt afflictiones illas externas vſurpemus conuenienter viribus naturalibus ab eo conceſſis. Nā clemētiſſimus Deus qui ſeruis ſuis immēſam impertiuit donorū ſuorum copiā, vt poſſint eſſe perfecti, & in veris ſolidiſque virtutibus humilitatis, patientiæ, caritatis, & cæteris progreſſus facere: idem ad exercendas mortificationes externas non imper-

tiuit

tiuit omnibus eaſdem vires & prçſidia, ſed alijs plura & maiora, alijs minora & pauciora: quia contentus eſt, ſi quiſque ſecundùm facultatem ſibi datam ſe exerceat. Qua moderatione ſi ſeruus Dei vtatur, non ideò iacturam facit alicuius boni: ſi enim non poteſt ſine manifeſto valetudinis ſuæ damno tanta ieiunia, quanta vſurpârũt sãcti, ſuſtinere, vel alias ferre aſperitates, poteſt æquè ac illi tantã animi ſubmiſſionẽ, patientiam, manſuetudinem, puritatem cordis, ac denique ſinceram caritatem ſectari, in quibus virtutibus, quo quiſque plus profecerit, & ſimul voluntatem promptam habuerit plures mortificationes, grauioreſque ſubeundi, ſi vires ſuppeterent, hoc copioſius externæ mortificationis defectum ſupplebit.

Ex hac doctrina error eorum liquet, qui nullum ponunt ſtudium in imitandis primarijs Sanctorum virtutibus, cum tamen auxilia à Deo ſufficiẽtia preſtò ſint; ponunt autem in extraordinarijs pœnitentijs, pro quibus imitandis vires ſufficientes nequaquã acceperunt. Scriptura diuina narrat

Deum

1. Mach. 2. 3. 5. Deum Iudæ Machabæo eiuſque fratribus, & quotquot ex eius ſtirpe erãt inuſitatam animi fortitudinẽ in oppugnandis gentibus conceſſiſſe, ſic prorſus, vt paucorum militum ope ingentes fugaret exercitus, nam ſex millibus aliquandò deleuit cẽtum hoſtiũ millia. Alij Iſraelitæ, qui ex illa ſtirpe non erant, conati ſunt quidem imitari illos, ſed gentilium armis deleti ſunt. Cuius euentus cauſam illam Scriptura reddit, quòd non fuiſſent ex eorum proſapia, quos Deus ſingulari ſua prouidentia elegerat ad vindicandam populi Iſraelitici libertatem. Idem contingit in conflictu ſpirituali aduerſus hoſtes animæ, vt qui inſolitis pœnitentijs ad imitationem Sanctorũ pugnam inire volunt, ſine peculiari Dei auxilio, in grauiſſima incidant mala. Nam primò conſuetis corporis viribus deſtituuntur, tum irruunt morbi varij, hinc, inquit, S. BASILIVS, omnia priſtina virtutum exercitia deſeruntur, & opus eſt ad illos curandos multis miniſtris. Verùm & poſtea incipiũt ab omni mortificationum genere abhorrere, vt nec leuiſſimas deinceps ſub

i. ex

ire velint, alijsque autores ſint, ne ſuo cant. ac quod peius eſt, vt animaduertit S. VINCENTIVS, fraude callidiſſimi dæmonis cõpertrahuntur, vt totos ſe dedant inquirendis corporis cõmodis in cibo, potu, ſomno, otio, alijsq́; carnis voluptatibus, ac proinde nec longè abſint à grauibus peccatis, in quæ tales ſæpè turpiter relabuntur. Hæc verò omnia mala auerti poſſunt, ſeruata diſcretionis regula, ſecundùm documenta & exempla Sanctorum. *De vita Spir. c. 3.*

CAPVT. V.

Quibus rebus impediri ſoleat exercitium mortificationis ac primò quidem doctrinâ quorundam.

NON SATIS eſt, explorata nobis eſſe media, quibus excitemur ad mortificationis exercitiũ, ac diſcretionẽ, qua illud tẽperemus, verũ et ãopus eſt notas nobis eſſe tẽtationes, quib⁹ humani generis hoſtis, illud impugnare cõſueuit. E quib⁹. vna eſt, doctrina quorũdã autoritate & eruditionis fama p̃ſtãtiũ virorũ, qui, vt exercitati nõ sũt in mortificationis ſtudio, nec experti sũt

nobi-

nobiliſſimos eius fructus, etſi diſertè eã nõ improbent, quod ſalua fide nõ poſſunt, tamen dicta quędam generalia vſurpant, quæ malè intellecta non parum multos à mortificationis ſtudio deterrent, vt dum dicunt, Chriſtiano homini ad ſalutem ſufficere, ſi diuinis præceptis obſequatur. Poſſe quẽuis hominem indulgere corpori recreationes & alia commoda, quandoquidem licita ſint, & legi diuinæ non repugnent. Mortificationes, aliaſque pænitentias externas, eſſe quidem bonas, ſed non neceſſarias, exceptis ieiunijs Eccleſiæ, & pænitentijs à ſacerdote in confeſſione iniunctis: Deum præcipuè à nobis exigere cor noſtrum, & virtutes animi. His, ſimilibuſque dictis, quibus ſana poteſt ſubiecta eſſe ſententia, imperitis perſuadẽt, parum prodeſſe externas iſtas pænitentias & mortificationes; quæ concluſio vera non eſt, nec ſana, ſed falſa & pernicioſa. Et quamuis ad intelligendam veritatem, fraudẽque illam auertendam ſatis eſſe poſſint, quæ in prima parte dicta ſunt de mortificationis fructibus,

bus, tamen æquum eſt, vt pro quiete & ſolatio aliquorum reſpondeamus ad obiecta, & declaremus, quomodo intelligenda ſint illa dicta, vt de vero ac ligitimo eorum ſenſu conſtet.

Qvod enim ad primum attinet, fateor ad ſalutem fideli ſufficere diuinorum præceptorum, Eccleſiæ, & ſuperiorum obſeruationem; verùm addo, ad præſtanda præcepta poſt naturæ noſtræ corruptalem ex peccato ſecutam, opus eſſe præſidio mortificationis. Nam cum in homine remanſerit non parua ad malum procliuitas, caroque capitalem inimicitiã gerat cum ſpiritu, non certè poteſt cõmunibus fultus præſidijs omnes tentationes cum præceptis dictis pugnantes excutere, niſi auxilium aliquod petat à mortificationis exercitio, tum ad perturbationes animi carnemque domandam, tum ad obtinendam perſeuerandi gratiam. Itaque licet mortificationes vltrò ſuſceptæ neceſſariæ nõ ſint ad ſalutem, ſicut præcepta, tamen neceſſariæ ſunt ceu media conuenientia & ſalutaria ad cuſtodiendum præcepta, in eorumque obſeruantia perſiſten-

ſiſtendum. Ad alterum dictum reſpondemus, recreationes licitas poſſe ſine nota culpæ vſurpari, cùm bono fine & ſcopo ſuſcipiuntur, vel eorum neceſſitas aut vtilitas ad fructũ aliquẽ animi, & non tantùm ad meram voluptatem aucupandam, vt latè ſuperius dictum eſt, dirigitur. Cum quo conuenit, quod crebrò dictum eſt, in mortificationibus externis non conſiſtere perfectionem, & ſanctitatem, ſed eas eſſe inſtrumẽta & media quibus obtinetur vera ſanctitas & perfectio. Licet alterũ ſine altero eſſe non poſſit. Sicut enim Deus in arborũ fructibus, quas condidit, licet ſolam medullã voluerit ſeruire ſuſtẽtationi hominis, tamẽ medullã cõtexit cortice, propterea quod ſine illa nec gigni nec cõſeruari medulla poſſit: ſic ad ſpiritalẽ hominis vitã ſuſtentãdã Deus omnes cõdidit virtutes, in quib⁹ perfectionis medulla cõſiſtit, & tamẽ voluit illas tũ gigni, tũ conſeruari per exercitiũ duræ mortificationis, tãquã per corticẽ.

His ergò armis debemus profligare dictas tẽtationes: & certo nobis perſuadere, omnẽ doctrinã qua animus de-

mulſus incipit in deſiderio mortificationis lāgueſcere,& carnis blandimētis delitijsq; oblectari, debere eſſe ſuſpectā, quia non eſt Chriſti ſanctorūq; ſpiritui cōſentanea, vt S. BERNARDVS præclarè obſeruauit. *Naſcitur, inquit, Dei filius, cuius in arbitrio erat, quodcūq; vellet eligere tempus, elegit quod moleſtius eſt, præſertim paruulo, et pauperis matris filio quæ vix pannos haberet ad inuoluendum, præſepe ad reclinandū. Non eſt tale iudicium mundi. aut iſte fallitur, aut mundus errat. Sed diuinam falli impoſſibile eſt ſapientiā. Quid enim Chriſtus, vtiq; qui non fallitur, elegit quod carni moleſtius eſt? Id ergo melius, id vtilius, id potius eligēdū: et quisquis aliud doceat vel ſuadeat, ab eo tanquam à ſeductore cauendū.* Hæc Bernardus. Et S. Cyprianus martyr, dū hortatur fideles ad exercitationem pœnitentiæ, mortificationumq; externarum, vt ieiunij, ciliciorum, humicubationis, ſuadet, vt omni ſtudio fugiātur, qui huic doctrinę reſiſtūt, eo quod perniciosior eorū ſit conatus, quā tyrannorū perſecutio. Atq; hæc monita tradidêre hactenus ſācti, eo quod expe-

Serm. 3. in natal.

Serm. de lapſis.

rientia didiciſſent, non ſolū fideliū ſaluti obeſſe, qui praua ſua doctrina declarabāt ſe apertos Eccleſiæ inimicos, ſed etiam quoſdā Eccleſiæ filios, qui vt minus amantes erant viuæ cruci Chriſti, qualis in mortificatione quotidiana cernitur, ſuis dictis alios à ſanctiſſimo inſtituto mortificandi ſe, occultè retrahebant.

CAPVT. VI.

De alio mortificationis impedimento, nempè nimia cura ſanitatis conſeruandæ.

INTER diſcretionis regulas vna fuit, ne mortificationes vllæ fiant cum ſanitatis, viriumque naturalium notabili detrimento: verū quia contingit nonnullos ab infeſto humanæ ſalutis hoſte, proprioque amore & tepiditate deceptos, ex immoderata valetudinis conſeruandæ cura, cum ingenti animæ ſuæ iactura mortificationis exercitium negligere, operæ pretium duxi, hic aliquas regulas doctrinæ ſanctorū conformes, pro cauendo in

in alteram partem exceſſu, ponere. Principio itaque certum eſt, quotiescunque periti medici, vel alij homines prudentes & ſpiritalibus rebus exercitati, in Domino iudicant, ſeruum aliquem Dei, ſi huic vel illi mortificationi operam det, de incolumitate corporis periclitaturum, laudabile eſſe illi prohibere talis mortificationis exercitium. Quanquam, cui natura æquo procliuior eſt in corporis commoda & delitias, alienior autem ab omnibus incommodis & pœnis, facilè in fraudem à proprio iudicio induci poteſt, vt quod neceſſarium non eſt ad valetudinem, tamen iudicet eſſe; & quod nõ eſt admodum noxium, arbitretur eſſe: Eoq; facilius induci poteſt, ſi huic inclinationi inordinatę præterea accedat puſillanimitas ex compaſſione naturali, vel metu damni, quod aliâs expertus eſt immoderatis pœnitentijs, profecta: tunc enim procliuiùs iudiciũ proprium excæcatur, & deceptio maior eſt.

Hinc verò fit, vt neceſſitatis ſanitatisq; prætextu tales anhelent ad lautiores cibos palatui ipſorũ congruentes,

 ſu-

Digitized by Google

fugiant autem omnia incommoda & pœnitentias, etiamſi id fiat cum damno animæ ipſorum, & proximi offendiculo. Deinde ita informēt medicos, vt potius præſcribant quæ eorum guſtui, quàm quæ reuera ſanitati recuperandæ ſunt accommodata. Qua de re ſic loquitur. S. Bernardus, in ſermone de triplici genere bonorum. *Nihil corpori, inquit, vltra dandum, vel quærendum eſt præter ſanitatem. Sed hic fouea eſt, quam nolo vos lateat. Inſidiatur enim voluptas ſanitati, & tā ſubtili malignitate perſequitur, vt vix eam quis vel poſſit cauere vel nouerit. Inde eſt, quod multi ad tam beſtiales & rebelles impetus deſcenderūt, vel, vt dicam veritat, acciderunt, vt voluptatem præferant ſanitati, & illis ipſis ſæpiſſimè voluuntur, quæ ſciūt difficiles & acutiſſimas ſubſequi paſſiones.* Et alibi propoſita ſententia Chriſti: Qui voluerit animam ſuam ſaluam facere, perdet eam. *Hippocrates, inquit, & ſequaces eius docēt, animas ſaluas facere in hoc mundo: Chriſtus & eius diſcipuli perdere. quōnam vos è duobus ſequi magiſtrum eligitis? At manifeſtum ſe facit, qui ſic d[illegible]*

Matt. 16.
Bern. ſerm. 30. in Cant.

putat

putat. hoc oculis, hoc capiti, & illud pectori vel ſtomacho nocet. Profectò vnusquiſq; quod à magiſtro ſuo didicit, hoc in medium profert. Epicurus atq; Hippocrates, corporis alter voluptatem alter bonam habitudinem præfert, Meus magiſter vtriusq; rei contemptũ prædicat. Animæ in corpore vitam, quam ſummo ſtudio iſte vnde ſuſtentet, ille vnde & delectet inquirit, atq; inquirere docet. Saluator monet & perdere. Et infrà. Quid verò prodeſt temperare à voluptatibus, & inueſtigandis diuerſitatibus complexionum, ciborumq; varietatibus exquirẽdis quotidianã expẽdere curã. Legumina, inquit, vẽtoſa ſunt, caſeus ſtomachũ grauat, lac capiti nocet, potũ aquæ nõ ſuſtinet pectus, caules nutriũt melãcholiã, cholerã porri accẽdũt, piſces de ſtagno, aut de lutoſa aqua meæ penitus complexioni non cõgruunt. Quale eſt hoc, vt in totis fluuijs, agris, hortis cellarijſuè vix reperiri poſſit, quod comedas? Puta, quæſo, te monachũ eſſe, nõ medicum, nec de complexione iudicandũ, ſed de profeſſione. Parce, obſecro, primũ quidẽ quieti tuæ, parce deinde labori miniſtrantiũ, parce grauamini domus,

parce conſcientiæ. Hęc omnia B. BERNARDVS, qui his verbis non improbauit moderatam diſcretionem, qua cauemus eam abſtinentiæ ſeueritatem, quam experientia didicerimus nobis ad ſanitatem vehementer obeſſe, ſed ſuperuacaneam tantùm ſollicitudinē quorundam, qui leui ex cauſa de qualitate ciborum queruntur. contra illud Apoſtoli: *Carnis curam ne feceritis in deſiderijs.*

Rom. 13.

VT verò intelligatur, quæ cura licita ſit & neceſſaria, hoc eſt, quam ſeruus Dei conſeruandæ vitæ ac valetudini tribuere poteſt, quæque ſuperflua & illicita, quam non poteſt. memoriā recolendum eſt, quod ſuperius monuimus, etſi fas ſit vnique ſtudium aliquod ponere procurandis vitæ valetudinique neceſſarijs, tamen neminē ea lege aſtrictū, vt præſtantiora, cōmodioraq; in quoq; genere, ſiue veſtitus, ſiue victus, ſiue habitationis, deligere teneatur, ſed ea tantùm, quorum vſu nullum notabile damnum nouit vitę vel incolumitati ſuæ acceſſurum. Deinde & illud obſeruandum eſt, hoc diſcrimen eſſe inter prudentiam carnis,

In hoc tract. p. 3. c. 2.

quam

quam B. Paulus ait eſſe inimicã Deo, Rom.8.
mortemque culpæ & pœnæ æternæ conciliare, & ſapientiam ſpiritus, quæ effectrix eſt vitæ & veræ pacis: quòd illa prouideat homini commoda corporis, nullo ad animam habito reſpectu, hoc eſt, ſiue noceant animæ, ſiue proſint: Qua prudentia vſi ſunt ſapientiſſimi quique Gentilium, eorumque celeberrimi Medici, eaque proh dolor, multi quoq; fideles nunc vtuntur, vero timore Dei deſtituti, quorum Deus venter eſt: hæc verò, nempè ſapientia ſpiritus, quæ de cælo venit, ita proſpicit homini de corporis commodis ad valetudinem tuendam neceſſarijs, vt tamen nullum detrimentum afferat incolumitati animæ. Itaque corpori omnes illas lautitias & ſuperuacua cõmoda adimit, quæ impedire poſſunt, quò minus ſpiritus imperium in carnem retineat, vel quò minus anima contemplationibus, precibusque & alijs virtutum exercitationibus vacare poſſit, modò inde nullum graue vel notabile damnum vitæ ſanitatique corporali inferatur, vt iam ſæpè dictum eſt.

Digitized by Google

In pſal. 118. o. contra ria. de Cõſ. d. 5.

S. Ambroſius certè non dubitat affirmare, medicinæ præcepta, quibus inhibentur ieiunia, orationes & meditationes pugnare cum præceptis diuinis. & qui talibus medicinis vtūtur, adimere ſibi ea, quæ animæ ſunt fructuoſa. vbi ſine dubio loquitur de medicinis, quibus nonnullli ſola prudentia carnis duce vtūtur, hoc eſt tantā ſanitatis conſeruandæ curam gerunt, vt ſine magna neceſſitate animæ omnē mortificationis aliorumq́; exercitiorū ſpiritalium fructum adimant: quales ſunt illi, qui quoties paululum ſe malè affectos ſentiunt, etiam Eccleſiæ ieiunia prꝗuaricantur, & diebus vetitis ſibi eſum indulgent carnium.

De triplici genere h. [illegible]

Ex his demum omnibus ſupereſt, vt ſeruus Dei excerpat ſibi normam & formā, quam tenere debeat in tuenda corporis ſanitate ne in alterū tendat extremū, hoc eſt, vt ne ſinat ſe ob leues cauſas, vel exigua incommoda à ſancto mortificationis exercitio dimoueri. Nam, vt ſcribit S. Bernardus *Si ſanitati corporis ſollicita prouidenda eſt cuſtodia, puritati cordis tanto ſollicitior eſt impendenda, quantò pars iſta dig-*

mor

nior eſſe conuincitur. Deinde, vt in hoc biuio animam mortificādi, & corpus tuēdi, potius inclinet in prius, eò quod æquo vehementior ſit inclinatio carnis in ſua commoda: nam & Ariſtoteles, licet gentilis, in ſuis Ethicis, monuit, vt cum perdifficile ſit attingere virtutis medium, debere hominem obſeruare, in quā partem extremi perſequendā procliuior ſit, eoq; animaduerſo, contendere in eius contrarium, & quod eo plus eſt addit, in hac re maximè fugiendam voluptatem. Deniq;, quo ſeruus Dei ab amoris proprij fraude liberior ſit & ſecurior, non fidat nimium ſuo iudicio, cū ferè, vbi de proprio negotio agitur, homines falli ſoleant, ſed primum ſupplex à Deo diuinam lucem, cum deſiderio id faciendi, quod diuinæ eius maieſtati gratius iudicatum fuerit, poſtulet: tum omni puritate neceſſitatem ſuam Superiori, ſi habet, vel Patri ſpirituali exponat, eorumque iudicio & conſilio acquieſcat, firma ſpe fretus ſe hoc medio in diuinæ voluntatis notitiam deuenturū. *Lib. 2. c. 9.*

Adhęc ſeruus Dei hac in parte excludat omnes inanes terrores infirmitatis

& morborum:nam, vt in alijs rebus, teſte Scriptura, *prouidentiæ hominum incertæ ſunt*, ita maximè in hac materia; quod enim homo exiſtimat valetudini ſuæ eſſe conueniens, ſæpenumerò noxiũ eſt: quod verò noxiũ, id imprimis illi eſt ſalutare. Et experientiæ liber docet, quòd qui plus ęquo ſanitati tuẽdę dediti ſunt, cũ mortificationis detrimento, nunquam ad optatam ſanitatem perueniant: cõtrà, qui mediocrem curam tantùm, & moderationem, non neglectis conſuetis mortificationis exercitijs, valetudini curandæ adhibent, veram tandem ſanitatẽ obtineant. Imò exemplis multis probari poſſet, eos qui diligentiſſimi incurанda cuticula fuêre, & nulla medicorum antidota neglexêre, breui vitam cum morte commutaſſe: contrà verò, ſanctiſſimos quoſque viros, qui ſeueriſſimum abſtinẽtiæ colendæ inſtitutum arripuêre, nullis laboribus in perſoluendis diuinis precibus peperciſſe, & in decrepitam vſque ætatem vitam prorogauiſſe.

S. Hieron. in eius vita.

S. PAVLVS eremita adoleſcentiam ſuam

ſuam paucis dactylis aluerat, ſenectutē verò tãtùm dimidiato pane, omnibusque humanis commodis deſtitutus ætatem extraxit in annum decimum tertium ſupra centeſimum.

S. ANTONIVS humi cubans, & pauxillum panis & aquæ ſub veſperam ſumens de viribus corporis ad colendũ Deum neceſſarijs nihil detraxit, & in centeſimum quintum annum vitam produxit.

Athan. in eius vita.

S. HILARION in iuuentute paucis caricis & herbis vixit, extremam verò ætatem vno pane hordeaceo traduxit, ac tandem tota vita in ſumma aſperitate acta octogenarius animam Deo reddidit. His alijsque innumeris ſanctis, qui omnia humanæ vitæ commoda neglexiſſe videntur, tamen Deus integram corporis incolumitatem ad præſtanda ſua nocturnis diurnisque horis officia, & cum ea longiſſimā ætatem conceſſit; vt his exemplis declararet, quàm grata fuerit continua illa carnis caſtigatio & mortificatio; noſq; intelligeremus, tantum abeſſe, vt mortificationis ſtudioſis Deus ſuo diuina auxilio deſit, vt etiam vtramq;

S. Hieron. in eius vita.

& animi & corporis incolumitatem liberalius promoueat. Neq; id eò dico, quo nos curam conuenientem & neceſſariam ſanitati conſeruandæ detrahamus, aut indiſcretas mortificationes ad imitationem dictorum Sanctorum ſuſcipiamus, cum eas antè improbauerimus, ſed vt notatis his exēplis, vanos commentitiarum infirmitatū timores excutiamus, & delertis vitioſis extremis, duce & magiſtra diſcretione, ad medium virtutis collimemus.

In hoc tract. p. 3. & 4.

CAPVT. VII.

De alio mortificationis impedimento, nempe quorundam Sanctorum exemplis malè intellectis.

QVONIAM tenebrarum princeps capitali odio proſequitur ſtudium ſanctæ mortificationis, quippe per quam ſua ſede & habitatione, quæ eſt *terra ſuauiter viuentium*, pellitur: idcircò, ſicut alias ſacrarum ſcripturarum teſtimonijs, perperam

Iob 28.

detortis

detortis à Catholica fide homines ab ducere conatus eſt, ita nunc, exemplis qorundã Sanctorum malè intellectis imperitos deterrere conatur à ſtudio mortificationis, atq; experiẽtia docuit, quoſdam extitiſſe, qui exemplis ſanctorũ inordinatarum paſſionum regnum defendere non dubitârint, vt ambitionem, & cupiditatem alijs imperandi exemplo Apoſtolorum, qui aliquando inter ſe contenderunt, quis illorum eſſet maior. Deinde S. Ioannis & Iacobi, qui primam ſedem in regno Christi affectârant: iracundiã verò, in verba contumelioſa erumpentem exemplo Apoſtoli Pauli, dicentis ad Põtificem Ananiã. *Percutiat te Deus paries dealbate* Et Fauſtini ac Iouitæ, qui Imperatorẽ Adrianũ appellârũt ſerpentẽ tortuoſum, & viperã crudeliſſimã. Et S. Agathæ virginis & martyris, quæ Quintianũ, alioſq; tortores ſuos: vocauit immanes tyrãnos. Sic ad tuẽdũ diſſenſionũ ſtudiũ allegant exẽplũ Pauli & Barnabæ, qui ſe mutuò ſeparârũt, ob contentionẽ ortã de aſſumẽdo in ſociũ Marco. Dein. S. Epiphanij & S. Chryſoſtomi, qui ob quæſtionẽ de con-

Matt 20. *Act. 23.* *Ado in martyr. 15. Feb.* *Act. 15.* *Trip. l 8. c. 15.*

condemnandis Origenis libris non ſo lùm à ſe mutuò diſceſſerunt, ſed etiā Ephiphanius dixit Chryſoſtomo: Spero te non moriturum Epiſcopum, & hic illi, ſpero te non peruenturum ad tuam vrbem. Adhæc ad defendendā ſuperbiam, exemplum inculcant, prophetæ ſumma libertate increpantis regem Achab, & Eliſæi regem Ioram, ac S. Stephani Principes Sacerdotum. Deniqueadretinendam pompam vanā & profanam, menſarumq́ue delitias producunt exemplum S. Thomę Cantuarienſis Archiepiſcopi, qui multo cum famulorum comitatu in publicum, ſplendidoq́ue ornatu prodibat, & menſam multis opiparisq́ue ferculis inſtructam ſuis apponebat.

3. Regum. 18.
4. Reg. 3.
Act. 7.

His ſimilibusq́ue exemplis animi ſui perturbationes, & immoderatos affectus, velut iuſtos & æquos, palliāt, & mortificationi omnem aditum occludunt. Quanquam verò hoc argumentum admodum ſit imbecille, & dilui facilè poſſit, tamen pro ſolatio & inſtructione rudiorum operæ pretiū facturi videmur, ſi reſpondeamus, de-

claremus.

claremuſque neque iam allata, neque vlla alia Sanctorum excẽpla facere pro tutela & patrocinio iſtarum inordinatarum animi paſſionum. Sanctorum enim vita prorſus conſentit cum puriſſima eorum doctrina, & cum omnis perfectionis archetypo, nempè CHRISTI Domini noſtri vita. Quocirca in Sanctorum hiſtorijs diſtinguẽdum eſt tempus, quo vixerunt, ab eo, quo non vixêre. Nam licet multi à prima ætate fama ſanctitatis fuère celebres, vt S. Hilarion, S. Chryſoſtomus, S. Eduardus Cantuarienſis Archiepiſcopus, S. Malachias Archiepiſcop' Hiberniæ, S. Clemẽs martyr, & Epiſcop' Ancyran', S. Maclouí', S. Bernard', S. Thomas Aquinas, S. Bernardinus, S. Eduardus rex Angliæ, & S. Ludouicus rex Franciæ, & alij: nihilominus alij fuêre qui in prima adoleſcentia vitã duxêre communem, poſtea autẽ potẽti Dei manu tacti in alios homines commutati ſunt, & vitam egêre perfectiſſimam. Alij verò etiam primam ætatem conſumpſere in grauibus ſceleribus, ſed, radijs diuini luminis exceptis, ita illuſtrati ſunt, vt oſtenderint ibi abun-

bundare ſanctitatem, vbi ante abundârat malitia & peruerſitas. Ac rursũ alij extitêre qui omnem ætatem in infidelitatis tenebris vel in grauibus peccatis omni gratia deſtituti tranſegêre, & tamen ad Euangelij voces, aut conſpectam Chriſtianorum Martyrum in atrociſſimis tormentis conſtantiã, reſipuêre, & ad mortem pro Chriſti fide tolerandam ſe obtulêre, ac ſic nomen & mercedem ſanctorum Martyrum breui temporis momento retulêre.

Chryſ. hom 66. in Matt.

In his omnibus ſanctis, nihil ad auctoritatem exempli trahi poteſt, ex rebus ante adeptam ſanctitatem geſtis, ac proinde quod de Apoſtolis obiectũ eſt, nullius eſt ponderis, idcircò enim Chriſtus ſaluator ex infimo hominũ ſtatu, & rerum omnium ignaros elegit, vt quicquid poſtea eorum opera efficeret, non ipſorum, ſed Chriſti virtuti, à quo miſſi erant, attribueretur. Poterat quidem Chriſtus eos vno momento reddere perfectiſſimos, ſed maluit ſenſim vſque ad ſpiritusſancti aduentum proficere, vt ſuorum lapſuum & defectuum memores, ſe magis ſubmitterent, totamque ſancti-

tatem

tatem & perfectionem ſuā ſyncerè altiſſimo tráſcriberent: deinde vt hoc exemplo omnes fideles mai⁹ ſolatiū caperēt, clarius q; agnoſcerent omnia bona ſibi contigiſſe per Chriſtum, & ſi imbecilles ſint ac rudes, Deū ſua gratia & benedictione illis non defuturū. Itaq; in Apoſtolis eos mores imitandos nobis proponere maximè debemus, quos poſt adeptū ſpiritus ſancti lumen longè copioſiſſimum, demonſtrâunt. defectus verò quos tempore nouitiatus ſui habuiſſe videntur, non imitari, ſed corrigere, quemadmodū & ipſi in ſe correxerunt.

In S. Thomæ Cātuarienſis exēplo nō diſſimilis ratio eſt, nam ille in ſanctorum numerum, præcipuè ratione perſecutionis & martyrij pro Eccleſiaſtica immunitate fortiter perpeſſi, relatus eſt: itaq; ſi quos næuos ante illud habuit in auctoritatem exempli trahi nequeunt: certè quoſdam & ipſe paulò antè mortem, vt ſplendidum habitū cum monaſtico, & lautā menſam cū vulgari, magnumq; ſeruitiorum numerū cū ſex famulis, licet primarius eſſet regni Archiepiſcopus, cōmutauit.

cilicij

cilicij quoque continua aſperitate, & quotidiana corporis vſque ad ſanguinē non ſemel repetita diuerberatione, & in perfrigidum profluentem demerſione afflixit, vt hoc melius ad profundendum pro Chriſto ſanguinem ſe compararet. Atque hanc vitam duxit, poſtquam Deus eum potenti ſua dextera in alterum virum, & verum athletam ſuum, poſthabitis omnibus ſeculi vanitatibus, conuertit.

CAPVT VII.

Quomodo intelligenda ſint exempla quædam, quibus ineſt myſterium, vel quæ ſpeciali Dei inſtinctu accidêre.

IN Vitis Sanctorum illud quoque non prætermittendum eſt, nonnullis eorum factis dictiſué ineſſe aliquod myſterium, & ideò non ad cōſuetam normam communis vitæ Sanctorum cæterorum, ſed ad peculiarem diuinę inſpirationis, prouidētięq; particularis regulam eſſe expendenda.
Act.23. Quò pertinet, quod S. Paulus Principi

Sacer-

Sacerdotum dixit: nec enim fuit maledictio, vel cõtumelia, ſed prophetia: plenus ſiquidem ſpiritu ſancto, inquit B. GREGORIVS, prædixit, qualis eſſet futurus. Nec enim dixit, *Percutiat te Deus.* ſed: *Percutiet.* Prædicebat autẽ, vt annotauit Venerabilis Beda, Sacerdotium Iſraheliticum, quod tum erat inſtar parietis dealbati, & apparebat quale non erat, prædicatione Euangelij funditùs euertendum. Deinde congruebat, vt dicit S. Chryſoſtomus, Paulum in illo congreſſu eam dicendij libertatem & autoritatem oſtendere, vt gentiles, qui præſentes aderant, non parui facerent Euangelij prædicationem. *libro 7. mor. c. 2*

Diſſenſio inter B. Paulum & Barnabam non orta eſt ex animorum perturbatione, ſed ex magna S. Barnabæ pietate, iudicantis non eſſe à ſua ſocietate auellendum Marcum conſobrinum propter defectum, in quem ex humano metu inciderat. S. Paulus verò ſanctiſſimo iuſtitiæ zelo accenſus ad maiorem Dei gloriam ipſiusque Marci documentum, & aliorum, putauit ſeparationem faciendam. Vbi di-

uina.

uina prouidentia factum eſt, vt Barnabas ob maius Eccleſiæ bonum iudicio B Pauli non ſubſcriberet, eo quod ſingulis cum comite ſuo digreſſis vberior fructus in conuerſione animarū erat ſecuturus. Nec aliud opus eſt reſpondere de Epiphanio & Chryſoſtomo: nam Epiphanius iudicabat condēnāda ſcripta Origenis, Chryſoſtomus verò arbitrabatur id in ſua diœceſi nō faciendum, niſi antegreſſo examine. Vterq; autem grauibus mouebatur pro ſua ſententia rationibus. Interea Deus S. Epiphanio diuinitùs reuelat exiliū, mortēq; S. Chryſoſtomi, & cōtrà S. Chryſoſtomo mortē S. Epiphanij. Quas reuelationes verbis antè prolatis ſibi mutuò patefecerunt, quod facere ſalua caritate potuerunt, & ſalua veritate fecerunt, quia vtrumque euenit.

Reſponſa à prophetis facta impijs regibus Iſrahel, hoc continent myſterium. Sancti corde ſic inhærebāt cælo, omnibusq; rebus mundi erant ſuperiores, vt nullius reformidarent potentiam, nullos aucuparentur honores, vni peccato vitando intenti, & diui-

næ promouendæ gloriæ. Hoc cor volebat Deus detegi agendo cum tyrannis eorumque ſcelera ſancta quadam libertate, mirabiliq; iuſtitiæ zelo coarguendo. Qua de re ita ſcribit B. GREGORIVS, *Sancti* inquiens, *ſuper ſe interius rapti, in alto animum figunt: & quæque in hac vita patiuntur, quaſi longè infra labentia, atque à ſe aliena conſpiciunt, atque, vt ita dixerim, dum mente extra carnem fieri decertant, penè ipſa, quæ tolerant, ignorant. Vnde & nullis cõtra veritatem poteſtatibus parcunt, ſed quos attolli per elationem conſpiciunt, per ſpiritus autoritatem premunt.* Hinc nata ſunt omnia prophetarum & Martyrum verba contra tyrannos prolata, non autem ex ſuperbia, quia erant humillimi, non ex ira, quia manſuetiſſimi, non ex rancore, quia parati erant vitam pro illis profundere, ſed ex Dei inſpiratione, qui opera illorum volebat ſuperbos huius mundi reprehendere, inuictumque robur Sanctorum ſuorum patefacere, quo fulti, ne fæminæ quidem tenellæ atrociſſima eorum

Lib. 7. m. c. 22.

tormen-

tormenta, mortemque ipſam pertimeſcebant.

Quæret hoc loco aliquis, cum verba huiuſmodi geminum ſenſum habere queant, vt vel ex contemptu prolata putentur, quod eſt impatientiæ, vel elationis; vel ex zelo iuſtitiæ, quod eſt magni in Deum amoris: vnde cognoſci poſſit ex bona radice profecta? Cap. 23. Reſpondet eodem loco B. Gregorius. *Quod zelo veritatis, non autem vitio elationis ſancti viri ad verba tantæ altitudinis exiliant, ipſi patenter indicāt, qui factis dictisq; alijs & quanta humilitate polleant & erga eos, quos redarguunt, quanta caritate ferueant, manifeſtant. Quomodo enim Elias ſuperbo regi Achab increpationis verba pertumerē intulit, qui ante eius currū humiliter cucurrit? Quomodo Eliſæus Ioram filium Achab ex arrogantia confudit, dicens Quid mihi & tibi eſt? Vade ad prophetas patris tui, & matris tuæ: quomodo videre Naaman ex elatione noluit, dum nec ianuam aduenienti aperuit. qui non ſolùm ſe conſpici, ſed teneri etiam à muliere permiſit? de qua ſcriptum eſt. Cum veniſſet ad virū*

3 Reg. 18.

4. Reg. 3. & 5.

Dei

Dei in monte, apprehendit pedes eius & acceſſit Giezi, vt amoueret eam. ait vir Dei, Dimitte eam: anima enim eius in amaritudine eſt. Quomodo S. Stephanus proferre increpationem, dum vocaret duros & incircumciſos corde, per elationem potuit: qui pro eiſdem, quos increpauerat, ad deteriora crescentibus, ſeque lapidantibus flexis genibus orauit, dicens. Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum? Idem fecére martyres alij: nã pro carnificibus, tortoribusq́; ſuis in ipſis cruciatibus Deum precabantur. vnde & multos eorum conuerſos legimus. Quare liberiores eorum voces iactatæ in reges & præſides, non ex animi faſtu, ſed ex puro amore & zelo tuendæ veritatis procedebant. Nam vt dicit B. Gregorius ibidem. *Superbia odium generat, humilitas amorem.* Act. 7. L. 7. c. 29.

Veniamus nunc ad alia exempla, quæ in vitis ſanctorum exſtant, non ab omnibus imitanda, vt quæ ex ſingulari ſpiritusſancti inſtinctu facta ſunt, vt quòd quidam in vaſtiſſimas ſolitudines ſe abdiderint, ab omnium hominum conſuetudine diſiuncti,

Dd quod

bundare ſanctitatem, vbi ante abundârat malitia & peruerſitas. Ac rursũ alij extitêre qui omnem ætatem in infidelitatis tenebris vel in grauibus peccatis omni gratia deſtituti tranſegêre, & tamen ad Euangelij voces, aut conſpectam Chriſtianorum Martyrum in atrocissimis tormentis conſtantiã, reſipuêre, & ad mortem pro Chriſti fide tolerandam ſe obtulêre, ac ſic nomen & mercedem ſanctorum Martyrum breui temporis momento retulêre.

In his omnibus ſanctis, nihil ad auctoritatem exempli trahi poteſt, ex rebus ante adeptam ſanctitatem geſtis, ac proinde quod de Apoſtolis obiectũ eſt, nullius eſt ponderis. idcircò enim Chriſtus ſaluator ex infimo hominũ ſtatu, & rerum omnium ignaros elegit, vt quicquid poſtea eorum opera efficeret, non ipſorum, ſed Chriſti virtuti, à quo miſſi erant, attribueretur. Poterat quidem Chriſtus eos vno momento reddere perfectiſſimos, ſed maluit ſenſim vſque ad ſpiritus ſancti aduentum proficere, vt ſuorum lapſuum & defectuum memores, ſe magis ſubmitterent, totamque ſancti-

Chryſ. hom 66. in Matt.

tatem

tatem & perfectionem ſuã ſyncerè altiſſimo trãſcriberent: deinde vt hoc exemplo omnes fideles mai⁹ ſolatiũ caperẽt, clariusq; agnoſcerent omnia bona ſibi contigiſſe per Chriſtum, & ſi imbecilles ſint ac rudes, Deũ ſua gratia & benedictione illis non defuturũ. Itaq; in Apoſtolis eos mores imitandos nobis proponere maximè debemus, quos poſt adeptũ ſpiritus ſancti lumen longè copioſiſſimum, demonſtrârunt. defectus verò quos tempore nouitiatus ſui habuiſſe videntur, non imitari, ſed corrigere, quemadmodũ & ipſi in ſe correxerunt.

In S. Thomæ Cãtuarienſis exẽplo nõ diſſimilis ratio eſt, nam ille in ſanctorum numerum, præcipuè ratione perſecutionis & martyrij pro Eccleſiaſtica immunitate fortiter perpeſſi, relatus eſt: itaq; ſi quos næuos ante illud habuit in auctoritatem exempli trahi nequeunt: certè quoſdam & ipſe paulò antè mortem, vt ſplendidum habitũ cum monaſtico, & lautã menſam cũ vulgari, magnumq; ſeruitiorum numerũ cũ ſex famulis, licet primarius eſſet regni Archiepiſcopus, cõmutauit.

cilicij

cilicij quoque continua aſperitate, & quotidiana corporis vſque ad ſanguinē non ſemel repetita diuerberatione, & in perfrigidum profluentem demerſione afflixit, vt hoc melius ad profundendum pro Chriſto ſanguinem ſe compararet. Atque hanc vitam duxit, poſtquam Deus eum potenti ſua dextera in alterum virum, & verum athletam ſuum, poſthabitis omnibus ſeculi vanitatibus, conuertit.

CAPVT VI.I.

Quomodo intelligenda ſint exempla quadam, quibus ineſt myſterium, vel quæ ſpeciali Dei inſtinctu accidêre.

IN Vitis Sanctorum illud quoque non prætermittendum eſt, nonnullis eorum factis dictiſué ineſſe aliquod myſterium, & ideò non ad cõſuetam normam communis vitæ Sanctorum cæterorum, ſed ad peculiarem diuinę inſpirationis, prouidẽtięq́; particularis regulam eſſe expendenda.
Act.23. Quò pertinet, quod S. Paulus Principi

Sacer

Sacerdotum dixit: nec enim fuit maledictio, vel cõtumelia, ſed prophetia: plenus ſiquidem ſpiritu ſancto, inquit B. GREGORIVS, prædixit, qualis eſſet futurus. Nec enim dixit, *Percutiat te Deus.* ſed: *Percutiet.* Prædicebat autẽ, vt annotauit Venerabilis Beda, Sacerdotium Iſraheliticum, quod tum erat inſtar parietis dealbati, & apparebat quale non erat, prædicatione Euangelij funditùs euertendum. Deinde congruebat, vt dicit S. Chryſoſtomus, Paulum in illo congreſſu eam dicendij libertatem & autoritatem oſtendere, vt gentiles, qui præſentes aderant, non parui facerent Euangelij prædicationem. *libro 7. mor. c. 22.*

Diſſenſio inter B. Paulum & Barnabam non orta eſt ex animorum perturbatione, ſed ex magna S. Barnabæ pietate, iudicantis non eſſe à ſua ſocietate auellendum Marcum conſobrinum propter defectum, in quem ex humano metu inciderat. S. Paulus verò ſanctiſſimo iuſtitiæ zelo accenſus ad maiorem Dei gloriam ipſiusque Marci documentum, & aliorum, putauit ſeparationem faciendam. Vbi di-

uina

uina prouidentia factum eſt, vt Barnabas ob maius Eccleſiæ bonum iudicio B Pauli non ſubſcriberet, eo quod ſingulis cum comite ſuo digreſſis vberior fructus in conuerſione animarũ erat ſecuturus. Nec aliud opus eſt reſpondere de Epiphanio & Chryſoſtomo: nam Epiphanius iudicabat condẽnãda ſcripta Origenis, Chryſoſtomus verò arbitrabatur id in ſua diœceſi nõ faciendum, niſi antegreſſo examine. Vterq; autem grauibus mouebatur pro ſua ſententia rationibus. Interea Deus S. Epiphanio diuinitùs reuelat exiliũ, mortẽq; S. Chryſoſtomi, & cõtrà S. Chryſoſtomo mortẽ S. Epiphanij. Quas reuelationes verbis antè prolatis ſibi mutuò patefecerunt, quod facere ſalua caritate potuerunt, & ſalua veritate fecerunt, quia vtrumque euenit.

Reſponſa à prophetis facta impijs regibus Iſrahel, hoc continent myſterium. Sancti corde ſic inhærebãt cælo, omnibusq; rebus mundi erant ſuperiores, vt nullius reformidarent potentiam, nullos aucuparentur honores, vni peccato vitando intenti, & diui-

Digitized by Google

næ promouendæ gloriæ. Hoc cor volebat Deus detegi agendo cum tyrannis eorumque ſcelera ſancta quadam libertate, mirabiliq; iuſtitiæ zelo coarguendo. Qua de re ita ſcribit B. GREGORIVS, *Sancti* inquiens, *ſuper ſe interius rapti, in alto animum figunt: & quæque in hac vita patiuntur, quaſi longè infra labentia, atque à ſe aliena conſpiciunt, atque, vt ita dixerim, dum mente extra carnem fieri decertant, penè ipſa, quæ tolerant, ignorant. Vnde & nullis cōtra veritatem poteſtatibus parcunt, ſed quos attolli per elationem conſpiciunt, per ſpiritus autoritatem premunt.* Hinc nata ſunt omnia prophetarum & Martyrum verba contra tyrannos prolata, non autem ex ſuperbia, quia erant humillimi, non ex ira, quia manſuetiſſimi, non ex rancore, quia parati erant vitam pro illis profundere, ſed ex Dei inſpiratione, qui opera illorum volebat ſuperbos huius mundi reprehendere, inuictumque robur Sanctorum ſuorum patefacere, quo fulti, ne fœminæ quidem tenellæ atrociſſima eorum

Lib. 7. n. [illegible] c. 22.

tormen-

Dei in montẽ, apprehendit pedes eius & acceſſit Giezi, vt amoueret eam. ait vir Dei, Dimitte eam: anima enim eius in amaritudine eſt. Quomodo S. Stephanus proferre increpationem, dum vocaret duros & incircumciſos corde, per elationem potuit: qui pro eiſdem, quos increpauerat, ad deteriora crescentibus, ſeque lapidantibus flexis genibus orauit, dicens. Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum? Idem fecére martyres alij: nã pro carnificibus, tortoribusq; ſuis in ipſis cruciatibus Deum precabantur. vnde & multos eorum conuerſos legimus. Quare liberiores eorum voces iactatæ in reges & præſides, non ex animi faſtu, ſed ex puro amore & zelo tuendæ veritatis procedebant. Nam vt dicit B. Gregorius ibidem. *Superbia odium generat, humilitas amorem.* *Act. 7.* *L. 7. c. 29.*

Veniamus nunc ad alia exempla, quæ in vitis ſanctorum exſtant, non ab omnibus imitanda, vt quæ ex ſingulari ſpiritusſancti inſtinctu facta ſunt, vt quòd quidam in vaſtiſſimas ſolitudines ſe abdiderint, ab omnium hominum conſuetudine disiuncti.

quod nudi in ſyluis oberrârint, ſolis herbarum radicibus victitârint, omni cibo potuque plures dies, hebdomadas, menſes, integras Quadrageſimas abſtinuerint, ſtultos & quaſi emotæ mentis, vt Simeon Salus, ſe finxerint, & alia id genus egerint. Hæc, inquam, miranda potius quàm imitanda ſunt. Imitanda ſiquidem nobis incumbunt ea exempla virtutum tantùm, in quibus omnes ſancti vniformiter conſenſerunt. hæc enim ſola, pro regula certa & ſecura piorum morum, vitæque ſanctæ nobis Eccleſia proponit. Deprehendimus autem in Sanctorum hiſtorijs, quod communiter omnes amârint exercuerintq; paupertatem, opes abiecerint, & defugerint dignitates, honores, & nominis exiſtimationem, omnes manſuetiſſimi fuerint in tolerandis iniurijs, & inimicis beneficio & amore deuinciendis, quod admodum temperantes in cibo & potu fuerint, & magna ieiunia ſuſtinuerint, commoda delitiaſque carnis contempſerint, cilicijs & flagris crebris, alijsque aſperitatibus eam perdomuerint, ſum-

mum

mum ſtudium curamq́ue in cohibendis ſenſibus, maximè autem frenanda per ſilentium lingua poſuerint, quod amantiſſimi diurnarum nocturnarumq́ue precum, & contemplationum cæleſtium, otijoſores, laborum & tribulationum amatores, quod colloquia vana & inutilia deteſtati fuerint, ſummam autem voluptatem ceperint ex collationibus rerum diuinarum; quod aliorum proſperis ſucceſſibus ex animo gratulati fuerint, aduerſis verò compaſſi, omnemq́ue operam locârint in remouẽdis vel certè mitigandis afflictorum ærumnis. quod libenter obſecuti fuerint maioribus, omnium pedibus ſe ſubiecerint, & ab omnibus hominibus contemni & ludibrio haberi, ſalua Dei gloria, optârint. Hi mores, hæc exempla communia & ordinaria omnium ſanctorum fuêre: quæ ſi imitari conabimur, non dubium, quin imitaturi ſimus Chriſtum illorum omnium magiſtrum, ducem, & anteſignanum, participesq́; vna cum ipſo Chriſto reddemur gloriæ, qua illi iam ſe-

curiſſimè & in omnem æternitatem perfruuntur.

CAPVT. XI.

De nonnullis medijs, quibus vinci poteſt difficultas quæ eſt in exercitio mortificationis.

MORTIFICATIONIS exercitiũ nulla ferè alia re impeditur, quã difficultate, & afflictione, quam ipſa mortificatio ſecum affert. Nam cum virtus ipſa ſpinis difficultatum circumſepta ſit, ſedemq́ue ſuam in loco ſublimi collocârit, ad quam niſi multo labore & ſudore perueniri poſſit; mortificationis verò muneri incumbat laborem, & quicquid aduerſum eſt, deuorare, & quaſi onus omnis difficultatis ad capeſſendum virtutis culmen ſuis humeris perferre, idcircò in ipſa mortificatione magna eſt difficultas & afflictio. Primò liquidum & certum eſt, hominẽ ritè mortificatum in actionibus virtutum nullum experiri laborem vel difficultatẽ, imò potius promptitudinem & ſuauitatem.

Digitized by Google

nitatem. Itaque difficultatem, de qua loquimur, tantùm ſentiunt, qui primum aggrediuntur hoc exercitium, donec diuina gratia adiuti, omnes naturæ malè inclinatæ repugnantias vicerint. Pro ea autem ſuperanda media aliquot hic ſubijciemus. Primum eſt, magna animi ſubmiſſione, & imbecillitatis confeſſione poſtulare in orationibus à Deo, voluntatem efficacem, vireſque ſe mortificandi, atque hæc petitio ſemper inter primarias repetatur. Quamuis verò homo imbecillem agnoſcere ſe debeat in omni virtutum ſtudio, maximè tamen debet in exercitatione mortificationis, eò quod ob inſitam naturæ corruptelam à nulla re magis abhorreat, quàm quæ infligit aliquam pænam. Pro magno quoque beneficio & agnoſcere & æſtimare debet, quod ſibi tam infirmo & ad mala procliui voluntas animuſque conceſſus ſit exercitium mortificationis tam vtile & pretioſum complectendi: ac proindè quoties deſiderium mortificandi aliqua in re Deus menti iniecerit, continuò cum gratiarū actione opus ipſum aggredi, vt

dona ſua ſemper cumulet maioribus.

Chryſ. quod virtus à minimis inchoanda.

Aliud medium ad mortificationis ſtudium proſequendum, & ad obtinendas à Deo vires, eſt, initium facere à minoribus & facilioribus, cuiuſmodi ſunt, oculos claudere ad res aſpectu iucundas, linguam continere à proprijs laudibus, de conſueto potu ciboué modicum detrahere, nonnihil æſtus vel frigoris vltrò tolerare, aliaque ſimilia, quæ colligi poſſunt ex ijs, quæ diximus de mortificatione propriæ voluntatis, paſſionum & ſenſuum. Mouere autem plurimum nos debet ad hoc ſtudium non contemnendum, quod, vt ſuperiùs oſtendimus, mortificatio etiam in rebus paruis Deo ſit gratiſſima. Deinde, quod omnis mortificatio propter Deũ facta, licet exigua, ſit iuſto meritoria, tantoque maioris meriti, quò promptiori volũtate, & alacriori facit, ita vt nonnunquam longè excedat mortificationem duriſſimam. Nam meriti eſſentialis magnitudo, cuius merces conſiſtit in viſione Dei, non operis magnitudini & difficultati, ſed actuali caritati, bonæque volun-

In 1. p. c. 4.

tatis

tatis promptitudini, ac ſyncero deſiderio Deo placendi, reſpondet. Magnitudini verò operis, & difficultati, vt tradit Sanctus Thomas, reſpondet præmium accidentale, quod conſiſtit, non in Dei viſione, ſed in gaudio quodam, quod omnes beati in cælo ex omnium creaturarum, bonorumque operum, quæ ipſi alijque iuſti aliquando fecerunt, contemplatione, hauriunt. Verum quidem eſt, ipſam operis magnitudinem & difficultatem argumento eſſe, illum qui id præſtat, ampliore amore actuali, deſiderioque Deo placendi præſtare; & conſequenter promereri auguſtius præmium eſſentiale: conatus ſiquidem tentandi magis ardua, promptioris quoque voluntatis ſolet eſſe indicium: attamen diffitendum non eſt, ſæpe tāta promptitudine, alacritate, & ardore animi minores mortificationes, aliaque externa opera leuiora ſubiri, vt longè ſuperent meritum difficiliorū, duriorumq; operū: & verò tum certiſſimè id fit, quando à ſeruo Dei illa minuta exercitia eo animo ſuſcipiuntur, vt ſi occaſio daretur, aut vires ſuppeterent, aut facul-

tatem à ſuperioribus, quibus parere cogitur, obtineret, reuera etiam aggrederetur grauiora.

Vbi verò initium factum fuerit à paruis mortificationibus, Deus ſua gratia continuò præſto erit, vt & voluntatem accendat, & vires ſuppeditet atque occaſiones offerat, maiora tentandi, vt benè docet Venerabilis Richardus Victorinus. Ac ſanè dignũ & iuſtum eſt, vt quoniam illud dæmonis inſtitutum eſt, iuſtos antè in rebus leuibus & paruis inducere ad lapſum, quo iam nutantes & debilitatos poſtea in grauiorem ruinã impellat; ſic contrà nos omnem laborem impẽdamus in mortificandis, vincendiſq; nobiſmetipſis in rebus minoribus, vt aditũ præcludamus dæmoni ne nos vincat in maioribus, Deusq́ue vberem gratiam largiatur ad difficiliora etiam mortificationum genera ſuſcipienda. Quare Caſſianus agens de perturbationibus animi leuioribus, quibus nonnunquam monachi ſolitarij afficiuntur, vt dũ ſuccenſent calamo, ſi litteras non exprimat, cultello, ſi ma-

lè

lè ſecet, alijsque rebus creatis, ſi ad votum non ſeruiant, admonet eos, valdè conueniens eſſe huiuſmodi inordinatos motus, licet ſint de rebus leuibus, refrenare & compeſcere: eo quod hoc vſu & conſuetudine obtinetur, vt dum grauiores occaſiones iræ aliarumúe paſſionum, velut dum iniuria vel contumelia ab alijs afficimur, ſeſe offerũt, facilè nos colligamus, & mortificandi noſtri cauſa, diuina gratia opitulante, grauiora æquo animo, & corde tranquillo, perpetiamur.

CAPVT X.

De alijs medijs, quibus difficultas mortificationis vinci queat.

INTER media, quæ ad amplectendum mortificationis ſtudium permouere poſſunt, principem locũ meritò ſibi vendicat conſideratio myſteriorum vitæ & paſſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti: in iis ſiquidem tanquam in ſpeculo [illegible] ineffabilis

voluntas

voluntas & caritas, qua filius Dei ſe æterno Patri ad cruciatus & contumelias pro ſalute noſtra perferendas obtulit: Apud Romanos, teſte Valerio Maximo, mos receptus fuit, res præclarè ab Imperatoribus alijsque belli ducibus geſtas mandare verſibus, & cantare, vt adoleſcentes ad eas imitandas inflammarentur. Sic decantata fuit fortitudo Horatij Coclitis, qui ſolus pro ſalute patriæ cum manifeſto vitæ diſcrimine aduerſus Hetruſcorum copias depugnauit. Sic robur Mutij Scæuolæ carmine celebratum, intrepidè in luculentum ignem manum inijcientis, vt Romam liberaret, & hoſti terrorem incuteret. Sic audax & temerarium facinus Curtij qui pro incolumitate populi armatus vna cum equo ſe in vaſtum fori Romani hiatum præcipitem egit. His exemplis Romana iuuentus incitabatur ad ardua quæque pro ſalute patriæ tentanda, vt immortalem inde aucuparētur apud homines gloriam. Publius Decius ea de cauſa, cum Latino bello Romanam aciem inclinatam videret, caputq́ ſuum pro Reip. ſalute

Lib. 3. c. 1.

L. 3. c. 3.

Valer. l. 5. c. 6.

ſalúte deuouit, ac concitato equo, in medium hoſtium agmen irruit, factáque ingenti ſtrage corruit. Cuius exemplo commotus filius, vt idem Valerius refert, deuotione ſimili æquè ſtrenua pugna conſentaneo exitu labentes perditasque vrbis Romanæ vires correxit. Si ergò vnius hominis exemplum tantum valuit ad accendendos alios vt ſimilia pericula vitæ, ingentesq; labores adirent, quantò amplius mouere nos debet exemplum Christi, cum homo exemplo non præbeat vires ad imitãdum imitatori ſuo, nec præmium largiatur pro afflictionis, quam tolerat, merito. at Christi exemplum vtrumque præſtat, nam & gratiam ſubministrat ad imitandum, & labores ſuo nomine perpeſſos compenſat æterna gloria. *Ibid.*

Quis non libenter & promptè, inquit B. Cyprianus, *calicem ſalutis accipiat quis nõ appetat gaudibundus & lætus, in quo aliquid & ipſe Domino ſuo retribuat? quis non pretioſã in conſpectu Dei & fortiter & conſtanter mortem excipiat, complaciturus eius oculis, qui* *Lib. 3. ep. vlt. ad Menſ.*

nos in congreſſione nominis ſui deſuper ſpectans volentes comprobat, adiuuat dimicantes, vincentes coronat, retributione pietatis paternæ remunerans in nobis, quicquid ipſe præſtitit, & honorans, quod ipſe perfecit? Elephanti, vt eſt in
b Math. 6. diuina ſcriptura, conſpectu ſanguinis animantur ad pugnam: quin ergò animetur Chriſtianus ad pugnam ineundam contra ſe ſuaſque paſſiones conſpecto pretioſo ſanguine filij Dei pro ſe effuſi? Certè exemplo Chriſti longè promptius ſancti martyres diriſſimis ſe obiecēre ſupplicijs, quàm vnquam Curtiorum, Deciorumue exemplo Romani: hi enim ex mera temeritate, & nimia famæ & exiſtimationis cupiditate manus violentas ſibi intulêre, & repentinum ſibi procurauêre interitum, at martyres Chriſtiani magna pace & hilaritate animi ad cruciatus diuturnos, acerbiſſimaſque pœnas
Euſ. l. 8. c. 10. ſe obtulere, nō pro ſua, ſed Chriſti gloria. Phileas Epiſcopus ſanctus, agens de martyribus, quos ſuis ipſe oculis conſpexerat ſanguinem pro Chriſto profundere, Glorioſi, inquit, martyres mortem pro Chriſto oppetiêre, excluſo omni

ſo omni metu.& tamen tam atrocia erant tormẽta, vt verbis exprimi non queant, nec facilè quiſquam credet tã dira fuiſſe, niſi qui præſens viderit. Verũ quid eos permouere poterat vt tãta ſupplicia ſuſtinerent cum gaudio? Reſpondet: quia oculos mentis continuò in Chriſtum Dominum intentos habebant, qui cùm eſſet Deus, factus fuerit homo, & humiliârit ſe vſq; ad mortem crucis. Hoc Chriſti exemplum quod ſanctos martyres commouit ad ſubeundum martyrium, mouit & cæteros Dei ſeruos ad aſſumendas voluntarias pœnas, & affectus ſuos mortificandos, ac nos quoque meritò mouere debet, vt cũ illis conformes fuerimus in paſſione, ſimus etiam ſocij in gloria & fælicitate æterna.

Iam verò & alia conſideratione ſeruus Dei ad perſequendum mortificationis ſtudium non parum incitari poteſt: ſi nempè animo reputet, quanta homines huius ſæculi incommoda ſuſtineant pro caducis & temporalibus fortunæ bonis. Quid non facit famulus in gratiam ſui Principis, vt fauorẽ illius beneuolentiamque conciliet,

 exi-

exiguumque ſalarium, quod minimum cum vita terminatur, obtineat: Quos non labores tolerat noctu diuque aperto capite ad nutū expectans, ſi quid imperare velit? quoties excipere auribus debet ſcommata, grauiſſimasque iniurias, quoties intempeſtiuas ſuſcipere profectiones, cælo æſtuoſo gelido, pluuio, cum iactura ſanitatis & vitæ ſuæ, omniumque quæ annis multis incredibili ſudore coaceruauit? Quas non moleſtias patitur agricola, vt frumenti aliquid cumulet ad ſuſtentandam familiam? Multos menſes frigoribus hibernis, ſolisque ardoribus vritur, ſolum proſcindit, arat, ſeminat, occat, frumenta vbi maturuêre metit, in faſces colligit, in horreum inuehit, excutit, purgat, deniqꝫ ſollicitus eſt ne caſu aliquo fortuito totius anni labores pereant. Hoc exemplo B. Iacobus in epiſtola ſua hortatus eſt fideles ad perferendas forti animo huius vitæ afflictiones & moleſtias. Iam quid non patiuntur nautę in mari, quid mercatores ſuas merces cum ſummo diſcrimine deportantes ad extremas Indias, aliiſque regiones

cap. 5.

remo-

remoras? Quot noctes humi ſub dio tranſigunt, niuibus, & imbribus, grauibuſque cæli iniurijs? quam malè conditis veſcuntur cibis, quàm putida aqua ſitim leuant? quot agitantur terroribus? Quoties pyratarum, latronum, naufragij, aliaq; diſcrimina ſubeunt? Has ærumnas & calamitates ſi homines ſuſtinent pro viliſſimis huius mundi bonis, quæ vno momento inſtar florum campi euaneſcunt & marceſcunt, ad paſcendum corpus mortale, quod cras in puluerem redigetur: quantò æquius corporis paſſionumque ſuarum mortificationem aliquam ſuſtinere deberent, vt aliquando ſempiternis fruantur regni cæleſtis bonis, ad paſcendam animam ſuam, quæ nunquam morietur?

QVID verò iam dicemus de quibusdam cæcis huius mundi amatoribus, qui, vt importunæ cupiditati faciant ſatis, duriſſima quæque perferunt? iniuriam quis paſſus eſt, quid nõ molitur vt vindicet? lorica ferrea ſe onerat, nocte ſomnũ capere nequit, cibum

cibum nulla cum voluptate capit, irruit in apertum diſcrimen carceris, tormentorum, & mortis. Alius vt turpi & fœdo amori pareat, facultates omnes dilapidat, noctes totas vigilat, ſtultis vnius vaniſſimæ mulieris iuſſis obtemperat, manifeſtis honoris & vitæ periculis ſe obijcit. Hæc ſi ſeruus Dei ſedulò perpendat, quomodo non animabitur ad faciēdum pro Dei amore, quod iſti faciunt amore hominum, & rerum terrenarum? quomodo non libentiùs dura perferet ad præſtandam voluntatē Dei id conſulentis, quā ſuis cupiditatibus obſecūdet ad perficiēdā voluntatē diaboli? cur nō faciet pro vita, quod illi faciunt pro morte? Qua ratione negabit ſe poſſe aliquid tolerare pro pace, & gaudio ſpirituali animæ, gloriaque cæleſti, cùm illi eadem tolerent pro condemnatione & cruciatibus æternis?

CAPVT. XI

De alijs medijs, quibus difficultas mortificationis vincetur.

CA-

SVnt alia tria media ad ſuperandã mortificationis difficultatem nõ parum idonea, nempè odiũ ſui, miſericordia in proximos, & amor in Deum; in quorum mediorum tractatione, non omnia, ſed id tãtùm, quod ad noſtrum inſtitutum attinet, perſequemur. Primùm enim ſeruus Dei dum conſiderat & in mentem reuocat anteactæ vitæ lapſus, eorumque radices cordi ſuo inhærentes, ſancto quodam odio exardeſcit in culpam, eiusque fontem. & quamuis non ignoret impulſore dæmone omnia facta, ac proximos ſæpe peccandi occaſionem præbuiſſe, tamen ſe ſolum culpabilem facit & reprehendit, eò quod diuina adiuuante gratia potuerit, ſi voluiſſet, omnes tentationes diſcutere, ac proinde primariam lapſuum ſuorum cauſam nullam aliam eſſe agnoſcit, niſi propriam voluntatem: ac vt alij autores illi delinquendi fuiſſent, ſe non eſſe illorum, ſed ſui ipſius tantùm iudicem conſtitutum, quare nec iure reprehendere poſſe, niſi ſeipſum. Similiter, ſi qui miniſteria vel officia illi deferre detrectent, vt cognati pietatem, famuli

muli vel liberi obedientiam, proxima caritatem, & iuſtitiam, imò iniuria ꝑ ſàm afficiant, & inde grauiter perturbetur, doleat, contriſtetur, ſuccenſeat, ſibi ſoli culpam mœroris, impatientiæ, iracundiæ & turbationis, non alijs adſcribit. probè enim nouit ſibi patientiæ virtutem voce diuina commendatam, nec vllum tempus eſſe quo diuina opitulante gratia eam habere non poſſit, ac proinde ſi ea careat, ſua negligentia & incuria accidiſſe. Ex hoc autem ſancto odio, quo ſeruus Dei lapſus ſuos, prauaſque inclinationes deteſtatur, atq; ex iuſto illo iudicio, quo contra ſe, non alios profert ſentētiam, naſcitur ingens deſiderium, atque animus extirpandi prauas illas inclinationes, quæ cauſam labendi dedêre, & vindicādi noxas, quas in ſe redarguit, ac proinde etiam ſe mortificandi. Id quod ſignificauit Apoſtolus in altera epiſtola ad Corinthios his verbis. *Ecce enim hoc ipſum ſecundum Deum contriſtari vos, quantam in verbis operatur ſollicitudinem: ſed defenſionem, ſed indignationem, ſed timorem, ſed deſiderium, ſed æmulationem, ſed vindictam*

2. Cor. 7.
ibid.
Anſelm.

ctam in omnibus. Quod, inquit B. Anſelmus, intelligendum eſt, de indignatione ſancta, qua homo propter delicta ſibi indignatur, & de mortificationis pœna, qua in ſe illa caſtigat.

Aliud medium pro viribus ad expugnandam mortificationis aſperitatem neceſſarijs nobis ſuppeditant opera miſericordiæ exhibita proximis, vt dũ famelicis cibus, nudis veſtitus, ægris ſolatium, incarceratis auxilium, viduis & orphanis patrocinium contra oppreſſionem potentium ſubminiſtratur, inter cætera enim præmia, quæ Deus in diuinis literis promiſit, hæc propter Deum facientibus, vnum eſt, quod diuino ſuo auxilio protecturus ſit illos, ne facilè aut dæmonis tentationibus, aut perturbationibus animi ſuccumbant. Sic enim habet Eccleſiaſticus. *Eleemoſyna viri, quaſi ſacculus cum ipſo, & per gratiam hominis quaſi pupillam conſeruabit.* Quorum verborum ſenſus eſt, ſicut homo magnam curam gerit oculorũ ſuorum, eò quod magni eos facit: ſic Deus peculiari c.17. & 29.

cura

cura tuetur gratiam eorum, qui erogant eleemoſynam in pauperes. Et infra addit. *Eleemoſyna ſuper ſcutum potentis, & ſuper lanceam aduerſus inimicũ tuum pugnabit.* quaſi diceret: Sicut homo fortis ſcuto & lancea defendit infirmum & debilem; ſic eleemoſyna à Deo impetrat, vt nullus hoſtiũ viſibilium vel inuiſibilium homini miſericordi nocere queat. Hanc vim eleemoſynæ operũq; miſericordiæ & ipſe Dominus apud S. Lucam patefecit. nam cùm reprehendiſſet ſcribas & phariſæos, quod nimium operæ locarent in abluendis manibus & vaſis, è quibus cibum potumuè capiebant, animæ expurgationem negligerent, à vitijs & flagitijs, mox remedium ſuggerit. *Date*, inquiens, *eleemoſynam, & omnia munda erunt vobis.* operibus enim miſericordæ Deum ſibi conciliare poterant, vt daret gratiam pænitentiam agendi, & donum iuſtificationis quo peccata eorum omnia expiarentur, obtinendi. Et quoniam Christus hic loquitur de perfecta mũditia, quæ eſt non ſolùm à peccatis lethalibus, ſed etiam venialibus, & paſſionibus,

Luc. 11.

pror-

Digitized by Google

proſus ſequitur, eleemoſynæ beneficio quoque à nobis obtineri donum mortificandi: quandoquidem via ordinaria non niſi per mortificationem carnis perueniatur ad perfectam puritatem cordis.

NEQ. verò tantùm corporalia miſericordiæ opera, ſed ſpiritualia etiam eandem vim ſibi vendicant, vt rudes informare in doctrina Chriſtiana, alijsq́ue rebus ad ſalutem pertinentibus, conſilium animæ ſalutare poſtulantibus ſubminiſtrare, mæſtos & afflictos conſolari, peccantes corrigere, animos diſcordium conciliare, verbis exemplisq́ue ad meliorem frugem improbos reuocare, incitare ad confeſſionẽ ſacramentalem, & ſacram communionem, ſeriamq́ue vitæ ſuperioris emendationem; ad conciones piasq́ue exhortationes audiendas, quibus ad cultum diuinum accendantur: monere, vt patienter maleuolorũ iracundorũq́ue hominum mores ſuſtineant, vt pro omnibus hominibus Deum orẽt, pro iniuſtis quidem vt ex peccatis emergant & conuertantur; pro iuſtis verò, vt in virtute, Deiq́ue cultu indies

pro-

Digitized by Google

proficiant. Quamuis autem opera miſericordiæ, quibus proximi corporis neceſſitatibus ſuccurritur magnam vim & efficacitatem habeant ad auxilia obtinenda pro mortificationis exercitio, tamen ea quibus anima immediatè adiuuatur, habet longè maiorem. Nã vt docet Sanctus Thomas, in omnibus rebus creatis nihil eſt excellentius animæ ſalute, quæ cõſiſtit in clara Dei viſione. itaque qui promouet hominem ad ſalutem illã, maiore beneficio illum afficit, quàm ſi vel infirmum ſanaret, vel pauperem opibus locupleraret, vel etiam mortuum ad vitam reuocaret. Vnde Beatus Chryſoſtomus agẽs de eo qui proximum à lapſu in peccatum ſeruârat. Hæc, inquit, eleemoſyna, nempe animæ facta, longè preſtantior eſt eleemoſyna facta corpori: immò, quod eo amplius eſt, anteferenda eſt toti huic corporeo mundo. Homo enim toto hoc mundo præſtantior eſt, cum illius cauſa omnes mundi partes, cælum, elementa, quæque in ijs continentur, cõdita ſint. itaque qui laborat in hominis

Lib. 1. contra gent. c. 33.

Orat. 4 in Iudæos.

minis alicuius peccatoris conuerſione, præſtantius opus aggreditur, quã qui immenſum auri pondus in ſinũ pauperum effundit. Sic loquitur Chryſoſtomus. Vnde colligit B. Laurentius Iuſtinianus Patriarcha Venetus, exponens; quàm ſtricta ratio in extremi iudicij die exigenda ſit de operibus miſericordiæ corporalibus, addit multo ſtrictiorem accuratioremque reddendã de ſpiritualibus, ad ſalutẽ animę pertinentibus; ſicut enim nobiliori remuneratione dignæ ſunt ſi fiant: ſic, maiori caſtigatione quando iuſtitia vel caritas poſtulat exhibenda, prętermittãtur. Sed & ipſe B. Chryſoſtomus alibi docet nos per opera miſericordiæ ſpiritualia, longè maiora à Deo dona & chariſmata poſſe conſequi, quàm per corporalia: vt ſi animam vnam extrahimus ex peccatis nempe ob operis præſtantiam multò efficaciora à Deo impetranda auxilia, verã pœnitentiam de vitæ anteactę noxis agendi, ac deinceps gratia Dei accepta in virtutũ ſtudio in dies acceſſione facienda.

Lib. de humil.

Orat. c contra Iudæos.

Poſtre-

Poſtremum medium, quod diceba-mus prodeſſe ad leniendam mortifi-cationis difficultatem, eſt amor Dei: nam, vt loquitur S. Auguſtinus, verus amor amaritudinem non ſentit, ſed dulcedinem in eo quod facit pro illo quem amat, laborem autem, non ſen-tit. Refert B. Theodoretus ſanctas fæ-minas duas Maranam & Ciram, quas ipſe Epiſcopus inuiſerat, licet quondā locupletiſſimæ fuiſſent, & illecebris mundi innutritæ, tamen poſtquā di-uini amoris igne accendi cæperere, tam duram aſperamque egiſſe pænitentiā, vt dona dei in illis magis admiranda fuerint. Nam corpora ſua cilicio con-tecta tanto ferri pondere grauârant, quantum vix robuſtus homo ferre poſſet, ingentia frigora, ſolisque ardo-res perferebant, parum comedebant, & ieiunia in aliquot dies extrahebant, arctiſſimè in quadrageſimū vſque annum incluſæ, neminē erant allocu-tæ, niſi neceſſitas aliud poſtulaſſet. E-numeratis autē hiſce mortificationi-bus addit: Tanto amore in Deum fla-grant, dum aſſiduè ſui ſponſi cæleſtis bonitatem pulchritudinemque con-

Lib. 13. confeſſ.

In hiſt. religioſa.

tem-

Digitized by Google

templantur, vt tormenta & labores iã dictos, pro tormentis non habeant, ſed pro materia incredibilium cordis voluptatum. Poterat hoc loco & aliud adiungi non ignobile medium, Diffidentiæ ſui, ſuarumque virium, ſed de eo copioſiùs alibi egimus.

CAPVT. XII.

Epilogus & anacephaleoſis totius materiæ de mortificationis fructibus. & declaratio quanta ſit hominis mortificati felicitas.

Vix exprimi poteſt verbis, ad quantam fælicitatem homo in hac vita pertingat, qui ſedulò & seriò operam mortificationi dedit. Quid enim præſtabilius homini contingere poteſt, quàm vt dum in hac carne mortali degit, viuat ſpiritu: dùm in mundo verſatur, non ſecundùm mundi ſpiritum viuat, ſed ſecundum Dei ſpiritũ? Hoc caput & ſumma eſt virtutum omnium, exercitiorumque ſpiritalium, ab Apoſtolo Paulò tie

Gal. 5. lo crebrò commendata. Ad Galatas dicit. *Spiritu ambulate, & deſideria carnis non perficietis.* Et rurſum dicit. *Si ſpiritu viuimus, ſpiritu & ambulemus.* Ambulare ſpiritu, eſt in virtutibus progreſſum facere, ac in bonorum operum exercitatione, non ductum ſequi inclinationum, paſſionumque naturalium, ſed ſpiritus diuini lumen, roburque fidei & Chriſti gratiam. Vnusquiſque enim in iis operibus exercere ſe debet, quæ congruunt cum vita, quam profitetur: cum ergò homo Chriſtianus per baptiſmum ſit renatus, & per pœnitentiam reuocatus ad vitam ſpiritualem, tenetur etiam operari conuenienter tali vitę, in omnibus diuinæ voluntati, legique à ſpiritu ſancto cordi noſtro impreſſæ obſequendo; quod faciet, ſi omnia opera ſua purâ rectaque intentione faciat, ad maiorē ſcilicet Dei gloriam, ſi in viā cæli ſemper cum maiori ardore & fructu ſpirituali decurrere conetur, ac denique in ſtudium mortificationis ſui cōtinuò ſit intentus. Quemadmodū enim homo moriendo peccato, per pœnitentiam obtinet vitam gratiæ; ſic

pra-

prauis inclinationibus moriendo per mortificationem obtinet gratiæ incrementum.

Cuique autem inclinationi, quam homo mortificat, reſpondet vnus gradus nouæ vitæ ſpiritus, roburq́ue creſcit ſecũdum operationem illi congruentem. Sicut enim vitis, quæ radices viuas egit in terra, idcircò amputatur, vt in plures pampinos ſe diffundat, pulchrioremq́ue & vberiorem fructũ ferat: ſic iuſtus, dum viuit vita gratiæ, idcircò mortificationis falce cupiditates inordinatas amputat, vt fructus & gratiores in oculis Dei, & vberiores aliquandò producat. Quoq; vita interna iuſti mortificationis opera amplius augeſcit, latiusq́ue ſe diffundit in opera bona facta cum ſpiritu, hoc in omnem æternitatem glorioſior erit & cumulatioribus fælicitatis donis abũdabit, vitæ nempè Chriſti ſimillima. Hęc doctrina & inſtitutio eſt B. Pauli Apoſtoli: ſic enim loquitur in epiſtola ad Coloſſenſes. *Si cõſurrexiſtis cũ Chriſto, quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in dextra Dei ſedens: quæ ſurſum ſunt, ſapite, non quæ ſu-* Col. 3.

per

per terrã. quaſi dicat: Cum vobis ſuppetat vita gratiæ, ſecundùm quam ſpiritualiter eſtis reſuſcitati, præſtate opera illi vitæ congruentia, amplectendo cæleſtia, deſerendo terrena, nec ſinite vos duci affectibus huius mundi, ſed ſpiritu Chriſti in cælo regnantis. Deinde mox Apoſtolus quibus medijs iſta vita obtineatur, eiusq́ue fructus, ſubiungit. *Mortui enim eſtis, & vita veſtra eſt abſcondita cum Chriſto in Deo. Cum autem Chriſtus apparuerit, vita veſtra, et vos apparebitis cum ipſo in gloria* Senſus eſt. Mortui eſtis peccato, quia horretis illud: & mundo, eiusq́ue pompis, quia illas contemnitis: & cupiditatibus terrenis, quia eas mortificaſtis. vnde conſequẽs eſt, vos agere vitam ſpiritualem, quę occulta latet in intimis cordis penetralibus, ſecundùm mundanorum iudicium, ſicut ſecundùm eorundem iudicium illa latet vita Chriſti in cælo regnantis & ad dexteram patris conſidentis. Quando autem Chriſtus ad vniverſale iudicium venturus eſt, & toti mundo ſe ſpectandum præbiturus, tunc etiam vita veſtra iam amatoribus mundi ignota

nota patefiet toti mūdo, quia in ſocie tate Chriſti eritis glorioſiſſimi & quaſi cū eo renati.

O fœlix mortificatio, quæ tā nobilem fructum tum in altera vita habet, beatitudinis animæ & corporis ſempiternæ, tum in præſenti vitæ ſpiritalis, qua anima viuit per gratiam, & viuũnt bona omnia cum ſpiritu vitæ perfecta. Atque hinc omnes alij diuini mortificationis fructus à nobis declarati dimanant; vt, quod per illam magna parte naturam noſtram ſanemus, lucem quandam rerum diuinarum cognoſcendarum accipiamus, ſolatium item & gaudium ſpirituale in tribulationibus & ærumnis, expugnationem carnis ſub ſpiritu, & contra paſſiones tentationesq́ue victoriam, facilitatem & ſuauitatem in bonis operibus, efficaciā ad purè contēplādū, robur cōtra humanos terrores, ac pacē & ſeremitatē ſpiritualē. Hac homo ſatisfacit pro peccatis præteritis, & liberat ſe à futuris, in quæ labi poterat. Hac irā refrænat, cōcupiſcentiā extinguit, & verū imitatorē Chriſti ſe efficit. Illa bonū exemplum præbet proxi-

mo, ſit manſuetus, benignus, & moribus ſuauis. nam, vt benè notauit Ludouicus Bloſius, ſeruus Dei mortificatus eſt ſimilis botro vitis maturo, pulchro, & ad guſtatum ſuaui; non mortificatus verò botro immaturo, duro & acerbo. Denique hoc ſancto mortificationis exercitio homo obtinet culmen perfectionis virtutum, & velut homo perfectus & omni virtute inſtructus vtiliſſimus eſt Chriſti Eccleſiæ, oculiſque Dei gratiſſimus, vt dicit venerabilis Beda.

In inſtit. ſpir. c. 2.

[illegible] c. 30.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

-8-2-

Digitized by Google

IHS